

પાટણનાં જિનાલયો

ચંદ્રકાન્ત કડિયા

પ્રકાશક

શ્રેષ્ઠ આણંદજી કલ્યાણજી, અમદાવાદ

પાટણનાં જિનાલયો

ચંદ્રકાન્ત કડિયા

પ્રકાશક :
શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી
અમદાવાદ-૧

Patanna Jinalayo by Chandrakant Kadia

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦ જૂન, ૨૦૦૦

વીર સંવત : ૨૫૨૬ વિક્રમ સંવત : ૨૦૫૬

પ્રત : ૩૦૦૦

ૐ શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી, અમદાવાદ-૧

કિંમત : રૂ. ૨૫૦-૦૦

પ્રકાશક : કામદાર નવીનચંદ્ર મણિલાલ

જનરલ મેનેજર

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી, ઝવેરીવાડ, અમદાવાદ-૧

ગ્રંથ આયોજન : શારદાબેન ચિમનભાઈ એજ્યુકેશન રિસર્ચ સેન્ટર,
'દર્શન' બંગલો, શાહીબાગ, અમદાવાદ-૪

મુખપૃષ્ઠ : જનક પટેલ

મુદ્રક : ચંદ્રિકા પ્રિન્ટરી

મિરઝાપુર, અમદાવાદ-૧

પુરોવચન

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી પેઢી તરફથી સને ૧૯૫૩માં સમગ્ર ભારતનાં જૈન તીર્થો અને જૈન મંદિરો ધરાવતાં અન્ય ગ્રામ-નગરાદિનાં ઐતિહાસિક વર્ણન આવેખતો ગ્રંથ જૈન તીર્થ સર્વ સંગ્રહ ત્રણ ભાગમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રસ્તુત ગ્રંથની નકલો ખપી જવાથી ઘણા સમયથી અનુપલબ્ધ હતો. તેમ જ છેલ્લાં વર્ષોમાં ઇતિહાસ વિષયક ઘણું નવું નવું સંશોધન થયું છે તથા શહેરો અને નગરોમાં અનેક જિનાલયોનાં જીર્ણોદ્ધાર, પ્રતિમાજીઓનું સ્થળાંતર, નૂતન જિનાલયોના નિર્માણ જેવા અનેકવિધ પ્રસંગ અનવરત થતા જ રહ્યા છે. આ તમામ માહિતીનો ઉપયોગ કરી નવા સ્વરૂપે જ ઉક્ત ગ્રંથો પ્રકાશિત કરવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. તે યોજના અનુસાર પ્રથમ રાજનગરનાં જિનાલયો નામનો ગ્રંથ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો. ત્યાર બાદ ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથ પ્રકાશિત થયો. તે શ્રેણિમાં હવે પાટણનાં જિનાલયો ગ્રંથ પ્રગટ થઈ રહ્યો છે ત્યારે હું ખૂબ જ આનંદ અનુભવુ છું. પૂર્વે પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ જૈન તીર્થ સર્વ સંગ્રહ નામના ગ્રંથો કદમાં દળદાર હતા તેથી ઉપયોગ કરનારને અગવડનો અનુભવ થતો હતો તેમ જ જે તે નગરના ઇતિહાસને જાણવા માટે સંપૂર્ણ ગ્રંથને ઉથલાવવો પડતો હતો. આ અગવડને દૂર કરવા માટે આ સમગ્ર યોજનાને ૧૦ ભાગમાં વિભાજન કરવામાં આવી છે. સંપૂર્ણ વિગત ગ્રંથના અંતે આપવામાં આવી છે. તે અનુસાર ગુજરાતનાં મુખ્ય નગરોના ઇતિહાસને અલગ ગ્રંથોમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી રહ્યા છે. આ કારણે તે-તે નગરના ભાઈઓ પોતાના નગરનો ઇતિહાસ સુપેરે જાણી શકે તેમ જ ભવિષ્યમાં પોતાના વારસદારોને એક અમૂલ્ય ભેટ પણ આપી શકે તેવી ભાવનાથી આ યોજના વિચારવામાં આવી છે. ખંભાતનાં જિનાલયો વિશે પૂ. આચાર્ય ભગવંતોના ઉત્સાહવર્ધક અભિપ્રાયો પ્રાપ્ત થયા છે તે માટે પણ અમે તેમના આભારી છીએ. આ યોજના માટે જેમણે-જેમણે સહકાર આપ્યો છે તેમનો આભાર વ્યક્ત કરું છું.

જિનાલયોની માહિતી એકત્ર કરી પ્રકાશિત કરવાના પ્રસ્તુત કાર્યમાં પાટણનાં જિનાલયોના વ્યવસ્થાપક ભાઈઓએ સુંદર સહકાર આપ્યો છે તેનો તેમજ વર્તમાન કાળે જેટલાં જિનાલયો છે તે તમામની પાટણના વતનીઓ દ્વારા ધનથી અને સ્થાનિક ભાઈઓ દ્વારા તન અને મનથી સુંદર સુરક્ષા તથા યથાવત્ જાળવી રાખવા ખૂબ જ સુંદર પ્રયાસ થઈ રહ્યો છે, તેની હું ખૂબ જ અનુમોદના કરું છું.

પાટણનાં જિનાલયોની માહિતી એકઠી કરવા માટે આ કાર્યમાં જોડાયેલાં બહેનોનો તથા

ઐતિહાસિક માહિતી, ઇતિહાસ અને અન્ય સામગ્રી એકત્ર કરી પ્રકાશન કરવા માટે શ્રી ચંદ્રકાન્ત કડિયાનો આ પ્રસંગે વિશેષ આભાર માનું છું.

આ ગ્રંથમાં પ્રકાશિત થયેલ માહિતી એકત્ર કરવા માટે મુખ્ય આર્થિક સહયોગ શ્રી શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજક જૈન બોર્ડિંગ તરફથી પ્રાપ્ત થયો છે, છબીઓ (ફોટોગ્રાફ્સ) તથા પ્રકાશન માટે સંબોધિ સંસ્થાન નામની સંસ્થાએ તથા ગ્રંથ સંરચના અને કૉમ્પ્યુટર આદિ દ્વારા સુંદર પ્રકાશન કાર્ય માટે શારદાબેન ચિમનભાઈ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ સેન્ટરનો બહુમૂલ્ય સહકાર અને સહયોગ મળ્યો છે. આ માટે તે સહુનો હું ખૂબ જ આભાર માનું છું.

મે, ૨૦૦૦, અમદાવાદ.

શ્રેણિક કસ્તુરભાઈ

પ્રમુખ

આ. ક. પેદી

• • •

ઉપોદ્ધાત

એક સમયે પાટણ ગુર્જરદેશનું પાટનગર હતું. તેના પ્રતાપી રાજાઓની આજ્ઞા દૂર સુદૂર સુધી વિસ્તરેલી હતી. જૈન ધર્મ અને વિદ્વાનોની એ માનીતી નગરી હતી. રાજાઓ પણ વિદ્વાનોને સન્માનતા હતા. અહિંસાના ઉચ્ચ આદર્શોને વરેલા હતા. તેમની ગૌરવગાથા ગુજરાતના સીમાડાઓને વટાવીને અન્ય પ્રાંતો સુધી ફેલાયેલી હતી. તેનો પહેલો રાજા વનરાજ ચાવડો જૈનધર્મનો અનુયાયી હતો. તેના પ્રતાપી રાજાઓ સિદ્ધરાજ અને કુમારપાળ જૈન ધર્મના અનુરાગી હતા. આવા પ્રતાપી રાજાઓથી પોસાયેલી નગરીમાં જૈન ધર્મે પણ પોતાના આચાર અને વિચાર દ્વારા સમગ્ર રાજ્યમાં પોતાનો પ્રભાવ ફેલાવ્યો હતો. જૈન મંત્રીઓએ કુનેહ અને જૈન આચારનો અભૂતપૂર્વ સમન્વય સાધ્યો હતો. અનેક રીતે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના વિવિધ ક્ષેત્રે પ્રભાવકારી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી હતી. આ નગરીમાં અનેક ગ્રંથોની રચના, લેખન અને ગ્રંથોની પ્રતિલિપિઓ થઈ, અનેક જિનમંદિરોનું નિર્માણ થયું. અનેક પ્રભાવશાળી આચાર્યોએ ધરતીને પાવન કરી પોતાના આચાર અને જ્ઞાન દ્વારા ન કેવળ જનમાનસ ઉપર ન ભૂંસાય તેવી છાપ ઉપસાવી પરંતુ રાજાઓને પણ જૈનાચાર પ્રત્યે આકર્ષિત કર્યા હતા. આવા અદ્ભુત નગરનો ઇતિહાસ, ગૌરવવંતો ભૂતકાળ, આશ્ચર્ય ઉપજાવે તેવાં શ્રેષ્ઠ કાર્યોની નોંધો પાનાનાં પાનાં ભરાય તેટલી વિસ્તૃત છે. ત્યારબાદ કાળબળે આ નગરે અનેક ચડતીપડતી જોઈ. અનેક રાજકીય, સામાજિક, આર્થિક અને કુદરતી આફતોનો સામનો કરવો પડ્યો છતાંય આજે આ નગર અનેક ઐતિહાસિક માહિતીનું કેન્દ્ર બન્યું છે. અનેક કલાત્મક જિનાલયો, સમૃદ્ધ જ્ઞાનભંડાર, કાષ્ઠશિલ્પયુક્ત મંદિરો આ નગરની સમૃદ્ધિનાં શિરમોર સમાં સ્થાનો છે. તેનો ઇતિહાસ આલેખવા યોગ્ય જ નહીં પણ વાગોળવા જેવો પણ છે. આવા ઇતિહાસનો ખ્યાલ આપતો તથા જૈનધર્મના ઇતિહાસને વધુ સ્પષ્ટ કરતો અને જિનાલયોની માહિતીને ઐતિહાસિક સ્વરૂપે રજૂ કરવાના પ્રયાસ રૂપે પાટણનાં જિનાલયો ગ્રંથ પ્રગટ થઈ રહ્યો છે તે આનંદની ઘટના છે. જૈનધર્મનો પાટણમાં સમગ્ર ખ્યાલ આવે તેવો પ્રયાસ આ ગ્રંથમાં કરવામાં આવ્યો છે. જિનાલયોની માહિતીની સાથે-સાથે ત્યાંની જાહેર સંસ્થાઓ, વિશેષતાઓ, તવારીખ તથા ચૈત્યપરિપાટીઓ આ ગ્રંથની ઉપયોગિતામાં અનેક ગણો વધારો કરે છે.

પ્રથમ પ્રકરણમાં પાટણમાં જૈનધર્મનો ઇતિહાસ આપવામાં આવ્યો છે. પ્રાક મધ્યકાલીનયુગ અર્થાત્ ૧૦ થી ૧૨ સદી સુધીનો સમય જૈન ધર્મનો સુવર્ણકાળ કહી શકાય તેવો યુગ હતો. કુમારપાળ જેવા રાજાએ ન કેવળ અહિંસાનો જ પ્રચાર કર્યો પરંતુ જૈનધર્મ અંગીકાર કરી જૈન આચારની શ્રેષ્ઠતા પ્રસ્થાપિત કરી હતી. કલિકાલસર્વજ્ઞ હેમચંદ્રસૂરિ જેવા સમર્થ ગુરુવર્યની આજ્ઞા અનુસાર જીવન જીવી સ્વ-પરના કલ્યાણ માટેનું ઉત્તમ ઉદાહરણ પૂરું પાડ્યું હતું. આ હેમચંદ્રસૂરિએ અનેક વિષયો ઉપર અનેક કાલજયી કૃતિઓનું નિર્માણ કરી જૈન ધર્મના ઇતિહાસને વધુ ગૌરવાન્વિત કર્યો હતો. અનેક ગ્રંથોનું લેખનકાર્ય, અનેક પ્રભાવશાળી કાર્યો, જિનમંદિરો, જ્ઞાનભંડારોનું નિર્માણ આદિનો ઇતિહાસ આ પ્રકરણમાં આપવામાં આવ્યો છે.

ત્યારબાદ પાટણનાં પ્રત્યેક જિનાલયોનો ઇતિહાસ સ્વતંત્ર રીતે આપવામાં આવ્યો છે. તે- તે સ્થળોનાં નામ, દેરાસરના નિર્માતાઓનો ઇતિહાસ, જિનાલયોની સ્થિતિ, પ્રતિમાજીઓની સંખ્યા અને વિશેષતાઓ વગેરેનું વર્ણન પણ કરવામાં આવ્યું છે જે આ નગરના રહેવાસીઓ તથા બહારથી યાત્રાર્થે આવનારા ભાવિકોને ઉત્સાહપ્રેરક અને ભાવાભિવૃદ્ધિ કરનારું છે. તદુપરાંત જિનાલયોમાં ઉપલબ્ધ પ્રાચીન લેખો, પ્રતિમાલેખો અને અન્ય લેખો પણ આપવામાં આવ્યા છે જેનાથી ઇતિહાસ વધુ સ્પષ્ટ અને પ્રમાણભૂત બની શક્યો છે. કેટલાક લેખો તો પ્રથમ વાર જ ઉકેલાયા છે.

ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ પાટણમાં ઘણું-ઘણું સચવાયું છે. અનેક હસ્તપ્રત કૃતિઓનો સંગ્રહ થયો છે. ઘણી દેવતામૂર્તિઓ, ગુરુમૂર્તિઓ, કલાત્મક કૃતિઓ અને કાષ્ઠશિલ્પ સચવાયાં છે. તેની આછેરી ઝલક પ્રાપ્ત થાય તે માટે અહીં તેના ફોટોગ્રાફ્સ પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા છે. આ ફોટોગ્રાફ્સથી પાટણના ભવ્ય ભૂતકાળનો સહજ ખ્યાલ આવશે જ. સાથે સાથે કલાવારસાને સુરક્ષિત રાખવાની ભાવના વધુ સતેજ બનશે તેવી આશા છે.

જિનાલયોનાં કોષ્ટકોમાં જિનાલયો સંબંધી માહિતી આપવામાં આવી છે. વિભિન્ન સંસ્થાઓ અંગેની માહિતીઓથી ગ્રંથ વધુ ઉપાદેય બન્યો છે. પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવેલ જુદી-જુદી ચૈત્ય પરિપાટીઓની સંખ્યા જ પાટણની તીર્થ તરીકેની ખ્યાતિનો ખ્યાલ આપે છે. જુદા-જુદા સમયે રચાયેલી ચૈત્યપરિપાટીઓ પાટણના તે-તે કાળના ઇતિહાસની નોંધ માટેનું એક સબળ સાધન છે. તેમાં તે-તે સમયે વિદ્યમાન જિનમંદિરો તેની વિશેષતાઓ અને અન્ય માહિતી માટેનું પ્રમાણભૂત સાધન છે. તેનો ઉપયોગ લેખનકાર્યમાં તો થયો જ છે. પરંતુ તે મૂળસ્વરૂપે પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવી છે જેથી કોઈને પણ તેનો સંદર્ભ જોવો હોય તો સુલભ થઈ શકે.

પાટણમાં જુદાં-જુદાં વર્ષોમાં જિનશાસનની પ્રભાવનાનાં અનેક નાનાં મોટાં કાર્યો થતાં આવ્યાં છે. તેમાંથી જે મુખ્ય કાર્યો થયાં તેનો ખ્યાલ આવે તે માટે પાટણની તવારીખ પણ આપવામાં આવેલી છે. આમ આ ગ્રંથ ખરેખર પાટણમાં જૈનધર્મ વિશેની માહિતીનો સર્વ સંગ્રાહક ગ્રંથ બની શક્યો છે.

આ ગ્રંથના લેખક શ્રી ચંદ્રકાન્ત કડિયાએ ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં ખૂબ જ મહેનત અને પ્રમાણભૂત માહિતી એકઠી કરવા માટે ભારે જહેમત ઉઠાવી છે તેમ જ ખૂબ જ ટૂંક સમયમાં આ કાર્ય પૂર્ણ કરી આપ્યું છે તે માટે તેમની જેટલી અનુમોદના કરીએ તે ઓછી જ છે.

ગ્રંથ તૈયાર કરવા માટે સહયોગ કરનાર તમામનો આભાર માનવામાં આવે છે. ગ્રંથ પ્રકાશનમાં સહયોગ આપવા બદલ સંબોધિ સંસ્થાનનો પણ આભાર માનવામાં આવે છે.

ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથ અંગે આચાર્ય ભગવંતો તથા વિદ્વાનોના અભિપ્રાયો ઉપલબ્ધ થયા છે. તેમાંના કેટલાક ગ્રંથને અંતે રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. આ ગ્રંથમાં કોઈ ક્ષતિ રહી જવા પામી હોય તો તે અંગે અમારું ધ્યાન દોરવા નમ્ર વિનંતી છે જેથી બીજી આવૃત્તિમાં તે અંગે ખ્યાલ રાખી શકાય.

અનેક ઇતિહાસવેત્તાઓ અને જિજ્ઞાસુઓને આ ગ્રંથ ઉપયોગી નીવડશે તેવી આશા છે. અને પાટણના પ્રત્યેક રહેવાસી માટે તો એક સંગ્રહણીય ગ્રંથ બન્યો છે. તેઓ પણ આ ગ્રંથને અવશ્ય આવકારશે.

જિતેન્દ્ર બી. શાહ

પ્રસ્તાવના

સં. ૨૦૫૩માં શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી દ્વારા પ્રકાશિત થયેલ રાજનગરનાં જિનાલયો ગ્રંથના પુરોવચનમાં શ્રેષ્ઠીવર્ય શેઠ શ્રી શ્રેણિકભાઈ કસ્તુરભાઈએ શ્રદ્ધા વ્યક્ત કરી હતી કે ભવિષ્યમાં સમગ્ર ભારતનાં તમામ શહેરો અને ગામોનાં જિનાલયોની આવી નોંધ તૈયાર થાય અને ગ્રંથ સ્વરૂપે પ્રકાશિત થાય. પ્રસ્તુત ગ્રંથ પ્રકાશિત થયા બાદ બે માસના ટૂંકા ગાળામાં જ તે અપ્રાપ્ય બન્યો હતો.

ચતુર્વિધ સંઘના આવા ઉખાભર્યા પ્રતિભાવથી પ્રેરાઈને શ્રેષ્ઠીવર્ય શ્રી શ્રેણિકભાઈ કસ્તુરભાઈએ ગુજરાતનાં તમામ જિનાલયોના પ્રોજેક્ટની રૂપરેખા તૈયાર કરવાનું કાર્ય મને સોંપ્યું. રૂપરેખા તૈયાર થઈ અને દસ ગ્રંથોમાં સમાવિષ્ટ થાય તે રીતે પ્રોજેક્ટને આખરી ઓપ આપવામાં આવ્યો. પ્રોજેક્ટને શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો. વળી, પ્રોજેક્ટને અમલમાં મૂકવા માટે જરૂરી ફંડ ઉપલબ્ધ કરી આપવામાં આવ્યું. પ્રસ્તુત પ્રોજેક્ટનો પ્રારંભ ૨૪ એપ્રિલ, ૧૯૯૮થી શરૂ થયો હતો અને પ્રોજેક્ટનો પ્રથમ ગ્રંથ ખંભાતનાં જિનાલયો ૨૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૦ના રોજ પ્રકટ થયો.

આ ગ્રંથને પણ ખૂબ જ સાનુકૂળ પ્રતિભાવ સાંપડ્યો.

ત્યારબાદ પ્રોજેક્ટનો આ બીજો ગ્રંથ પાટણનાં જિનાલયો પણ નિર્ધારિત સમયમાં પૂર્ણ થઈ શક્યો છે. શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક જૈન બોર્ડિંગ, સંબોધિ સંસ્થાન તથા તીર્થકોશ નિધિ તરફથી આ પ્રોજેક્ટ માટે આર્થિક સહયોગ સાંપડી રહ્યો છે. ઉપરાંત સંબોધિ સંસ્થાનના સૌજન્યથી પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં ફોટોગ્રાફ્સ ઉપલબ્ધ બન્યા છે. આ માટે તે તે સંસ્થાઓનો ઋણ સ્વીકાર કરું છું. સમગ્ર પ્રોજેક્ટ દરમ્યાન પરમ મિત્ર શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ બી. શાહ તરફથી સતત માર્ગદર્શન અને સહયોગ પ્રાપ્ત થતાં રહ્યાં છે તે માટે તેમનો જેટલો આભાર માનું તેટલો ઓછો છે.

આ કાર્ય માટે રસીલાબેન કડિયા, પુષ્પાબેન હર્ષદભાઈ શાહ, બિંદુબેન પ્રદીપભાઈ ઝવેરી, ઉષાબેન અજિતભાઈ શાહ, ગીતાબેન નીતીનચંદ્ર શાહ, દક્ષાબેન નરેશભાઈ શાહ, પારૂલબેન હેમંતભાઈ પરીખ તથા કુ. શીતલ સુરેશકુમાર શાહ વગેરે બહેનોની ટીમનો સહયોગ

પ્રાપ્ત થયો છે. અનેક પ્રતિકૂળતાઓ તથા મુશ્કેલીઓમાં પણ ખૂબ જ સમતાપૂર્વક, ખંતથી અને નિષ્ઠાપૂર્વક બહેનોએ આ કાર્ય કર્યું છે અને કરી રહી છે. તેઓએ જિનાલયોની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત લઈને નિયત કરેલ પત્રકમાં માહિતી એકઠી કરી છે. ઉપરાંત પાઠ્યલેખન પરીખે બહેનોની ટીમે ભેગાં કરેલા જિનાલયોના dataને વ્યવસ્થિત કરી પુનઃ લેખન કરી સહાય કરી છે તથા દક્ષાબેન શાહે પાટણની જૈન ઘટનાઓની તવારીખ તથા જિનાલયોના કોષ્ટક પ્રકરણમાં મદદનીશ તરીકે સહાય કરી છે.

પ્રત્યક્ષ મુલાકાત ઉપરાંત આ ગ્રંથલેખનમાં ચૈત્યપરિપાટીઓનો બહુમૂલ્ય ફાળો છે. શ્રી ઠલ્યાણવિજયજી સંપાદિત ગ્રંથમાં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮), પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯) તથા પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિ (સં. ૧૯૫૯) ઉપલબ્ધ હતી. જૈન સત્યપ્રકાશમાં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવન (સં. ૧૮૨૧) પ્રસિદ્ધ થયું હતું. આ સ્તવનમાં પાટણનાં જિનાલયોની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. ઉપરાંત તે તે વિસ્તારોના નામ સાથે જિનાલયોની સંખ્યા આપવામાં આવેલ છે. ઉપરાંત ભોગીલાલ સાંડેસરા સંપાદિત સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬) સંબોધિ વો. ૪, અંક : ૩-૪માં પ્રકટ થયેલી. પ્રસ્તુત ચૈત્યપરિપાટીના સંપાદનમાં ભોગીલાલ સાંડેસરાએ સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો પરંતુ ક્યાંય પ્રસિદ્ધ થયેલી માલુમ પડી નહિ. સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી પ્રાપ્ત કરવા માટે વિવિધ જ્ઞાનભંડારોની મુલાકાતો લીધી હતી. અંતે અમદાવાદના ડહેલાના ઉપાશ્રયના ભંડારમાંથી આ ચૈત્યપરિપાટીની હસ્તપ્રત ઉપલબ્ધ થઈ. વિવિધ જ્ઞાનભંડારોની મુલાકાત દરમ્યાન એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડોલોજીમાં કવિ લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭) અકસ્માત જ ઉપલબ્ધ બની. આ ચૈત્યપરિપાટીનો ઉલ્લેખ અગાઉ કોઈ ગ્રંથમાં થયો ન હતો. તેથી અચાનક જ આ ચૈત્યપરિપાટી ઉપલબ્ધ થતાં ખૂબ જ આનંદ થયો અને સરસ્વતીદેવીની કૃપાની પ્રતીતિ દઢ થઈ.

સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી તથા લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી — આ બન્ને હસ્તપ્રતોનું સંપાદન રસીલા કડિયા તથા શીતલ શાહે કર્યું છે. તેઓને આ સંપાદનમાં શ્રી લક્ષ્મણભાઈ ભોજકનું માર્ગદર્શન સતત મળતું હતું. જિતેન્દ્ર બી. શાહ તથા એન. એમ. કંસારા દ્વારા સંપાદિત સંબોધિ વો. ૨૨માં તે પ્રસિદ્ધ થઈ છે. સંપાદકોની સંમતિથી આ ચૈત્યપરિપાટીઓના સંપાદનનો પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં આધાર લેવામાં આવ્યો છે. પાટણનાં જિનાલયોના કડીબદ્ધ ઇતિહાસ માટે આ બન્ને ચૈત્યપરિપાટીઓ ખૂબ જ ઉપયોગી નીવડી છે.

ઉપલબ્ધ તમામ ચૈત્યપરિપાટીઓને અહીં એકસાથે મૂકવામાં આવી છે. ઉપરાંત ૧૬મા સૈકાની સિદ્ધિસૂરિની ચૈત્યપરિપાટીથી માંડીને સં. ૨૦૫૬ સુધીનાં જિનાલયોની યાદીને આધારે એક ચાર્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. પ્રસ્તુત ચાર્ટને આધારે આજે વિદ્યમાન ન હોય તેવાં જિનાલયો, વિસ્તારોનાં લુપ્ત થયેલાં નામો, બદલાયેલાં નામો, સમયાંતરે પાટણની જૈનપરંપરાના મહિમાનું બદલાયેલું કેન્દ્રસ્થાન વગેરે વિગતો સહજ રીતે સ્પષ્ટ થતી રહે તે તેનો હેતુ છે.

પાટણનાં પ્રાચીન જિનાલયોની ભવ્યતા તથા અનુપમ કલા-કારીગરીનો અંશતઃ પણ

ખ્યાલ આવે તે હેતુથી જિનાલયોનો શક્ય તેટલો વિગતવાર વર્ણન કરવાનો અહીં ઉપક્રમ રાખ્યો છે. વર્ણન કરતી વેળાએ સૌ પ્રથમ હાલમાં જિનાલય વિદ્યમાન છે તે વિસ્તારની માહિતી આપી છે. આ ઉપરાંત, અત્યારે તે વિસ્તારની સરહદો બદલાઈ હોય કે તે વિસ્તારમાં જિનાલયોની સંખ્યા વધઘટ થવા પામી હોય તો તેની વિગતો કે અનુમાનો આધારભૂત ગ્રંથો તથા ચૈત્યપરિપાટીનાં અવતરણો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યાં છે.

કોષ્ટકમાં પ્રતિમાઓ તથા પટની સંખ્યાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. ગણતરીમાં આરસપ્રતિમાની સંખ્યામાં મૂળનાયકની પ્રતિમાની ગણતરી સામેલ છે. જ્યાં આવી ગણતરી સામેલ કરી નથી ત્યાં સ્પષ્ટતા કરી ગણતરી આપવામાં આવી છે. દેવ-દેવીઓની મૂર્તિઓને ગણતરીમાં સમાવિષ્ટ કરી નથી. માત્ર તીર્થંકરોની જ પ્રતિમાઓને ગણતરીમાં સામેલ કરવામાં આવી છે. પ્રતિમાનાં નામ જ્યાં આપ્યાં નથી અથવા લાંછન દ્વારા ઓળખી શકાઈ નથી ત્યાં તીર્થંકર ભગવાનનું નામ આપી શકાયું નથી. એનો ઉલ્લેખ આરસપ્રતિમા તરીકે કર્યો છે. આરસના પથ્થરમાં અથવા સાદા પથ્થરમાં કે કાષ્ટમાં ઉપસાવેલ હોય અથવા ચિત્રાંકન થયેલ પટ હોય તેવા પટોની સંખ્યાને કોષ્ટકમાં ગણતરીમાં લીધેલ છે. તીર્થંકરના જીવનચરિત્ર તથા અન્ય પ્રસંગોના ચિત્રકામ અંગેની નોંધ કોષ્ટકમાં મૂકી નથી. જિનાલયના વર્ણનમાં જ્યાં ડાબી બાજુ જમણી બાજુનો ઉલ્લેખ થયો હોય ત્યાં મૂળનાયકની ડાબી બાજુ, મૂળનાયકની જમણી બાજુ સમજવાની છે. જે વિસ્તારમાં એક જ જિનાલય હોય ત્યાં જિનાલયનું વર્ણન, વિસ્તારનું વર્ણન તથા પંક્તિઓ એક સાથે મૂકવામાં આવ્યાં છે. પરંતુ જે વિસ્તારમાં એકથી વધુ જિનાલય હોય ત્યાં સૌ પ્રથમ તે વિસ્તારનું વર્ણન તથા પંક્તિઓ એક સાથે મૂકવામાં આવી છે. ત્યારબાદ જિનાલયોની વિગતો આપવામાં આવી છે. જિનાલય ઘરમાં હોય કે ઘરદેરાસર તરીકે ગણાતું હોય ત્યાં ઘરદેરાસર શબ્દ પ્રયોજવામાં આવ્યો છે.

સંવતના ક્રમ અનુસાર તથા તીર્થંકરના ક્રમ અનુસાર અલગ અલગ યાદી આપવામાં આવી છે.

જિનાલયની સમયનિર્ધારણ કરવી એ કપરું કામ હતું. આ માટે અમે ચૈત્યપરિપાટીઓ, અન્ય સંદર્ભ ગ્રંથો તથા સંદર્ભ નોંધોનો વિનિયોગ કર્યો છે. પ્રાયઃ સૌથી વિશેષ આધારભૂત સ્રોત જિનાલયના મૂળનાયકનો મૂર્તિલેખ કહી શકાય. આથી, વાંચી શકાયું તેટલું લખાણ મોટાભાગના મૂર્તિલેખોમાંથી ઉકેલવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ પ્રતિમાને લેપ કરવામાં આવ્યો હોય, અક્ષરો ઘસાઈ ગયા હોય કે વાંચી શકાયા ન હોય ત્યાં લેખ ઉપલબ્ધ થયો નથી તે મુજબ સમજવાનું છે. તો કેટલેક સ્થળે પ્રતિમાલેખ નથી તેવી નોંધ કરેલ છે.

કેટલીક જગ્યાએ જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહ અને જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી જેવા સંદર્ભગ્રંથોમાં આપવામાં આવેલી સંવત માન્ય રાખવામાં આવી છે. ઘરદેરાસરો જ્યારે જિનાલયમાં merge થયાં હોય ત્યારે તે સમય નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે. જ્યાં સ્થળનામ બદલાયાં હોય તો પ્રથમ જે સમયે જિનાલયનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થતો હોય જિનાલય તે સમયનું દર્શાવ્યું છે, જેમ કે આજે ખેતરવસીમાંની મહાદેવાની શેરીમાં વિદ્યમાન મહાદેવા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં

લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૂરજમાધવની પોળમાં ષોષલીયા પાર્શ્વનાથ તરીકે સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તેથી જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેના સમયનું દર્શાવ્યું છે.

એલ.ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડોલોજી દ્વારા લિપિશાસ્ત્રના વર્ગો લક્ષ્મણભાઈ ભોજકની રાહબેરી હેઠળ ચાલ્યા હતા. આ તાલીમ વર્ગમાં પ્રોજેક્ટની ટીમની બહેનો પણ જોડાઈ હતી. લિપિશાસ્ત્રની એ તાલીમ મૂર્તિલેખો તથા શિલાલેખો ઉકેલવામાં ઉપકારક નીવડી. જિનાલયમાં મૂળનાયકના મૂર્તિલેખ ઉપરાંત આજુબાજુની અન્ય પ્રતિમાઓના લેખને ઉકેલવાનો બનતો પ્રયત્ન કર્યો છે.

અહીં અભ્યાસીઓ તથા વિદ્વાનોને ઉપયોગી થઈ પડે તે માટે શક્ય તેટલાં વધુ પરિશિષ્ટો સમાવવામાં આવ્યાં છે. પરિશિષ્ટોમાં તે તે સમયની જોડણી યથાવત્ રાખવામાં આવી છે. વળી, તવારીખના પરિશિષ્ટમાં ૧૯મા સૈંકા સુધીની તવારીખ સમાવિષ્ટ કરવામાં આવી છે. પ્રોજેક્ટના કાર્ય નિમિત્તે જે ગ્રંથોનું અધ્યયન થયું તેમાંથી ઉપલબ્ધ માહિતીને આધારે તવારીખનું પરિશિષ્ટ સમાવિષ્ટ કર્યું છે. તવારીખનું પ્રકરણ સ્વતંત્ર રીતે આપવાનો પ્રસ્તુત પ્રોજેક્ટની અંતર્ગત ઉપક્રમ ન હતો. પરંતુ ભવિષ્યમાં પાટણની જૈન પરંપરા અંગે અધ્યયન-સંશોધન કરનાર અભ્યાસીઓને ઉપયોગી થઈ પડે તે હેતુથી તવારીખની નોંધ ૨૦મા સૈંકા સુધીની આપવામાં આવી છે. આ તવારીખ સંપૂર્ણ નથી.

આ. શ્રી જમ્બૂવિજયજી, હહેલાવાળા આ. શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી, આ. શ્રી ચંદ્રોદયસૂરિજી, આ. શ્રી શીલચંદ્રસૂરિજી, આ. શ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરિજી, શ્રી અજયસાગરજી મહારાજ સાહેબ, મુનિ શ્રી ભુવનચંદ્રજી મહારાજ વગેરે આચાર્ય ભગવંતો અને સાધુ ભગવંતોનું માર્ગદર્શન, પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન અને આશિષોના બહુમૂલ્ય પ્રદાનનું કૃતજ્ઞતાપૂર્વક સ્મરણ કરું છું.

અભ્યાસ દરમ્યાન જે જે હસ્તપ્રતો તથા ગ્રંથોની જરૂરિયાત ઊભી થઈ, તેને મેળવવામાં ક્યારેક ઘણી મુશ્કેલીઓ પડી તેમ છતાં પાટણના શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનભંડાર, અમદાવાદનાં ભો.જે. વિદ્યાલય, જૈન પ્રાચ્ય વિદ્યામંદિર, આ. શ્રી સુરેન્દ્રસૂરીશ્વરજી જ્ઞાનભંડાર, સંવેગી ઉપાશ્રયનો જ્ઞાનભંડાર, હહેલાના ઉપાશ્રયનો જ્ઞાનભંડાર, એલ. ડી. ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડોલોજી, શારદાબહેન રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટનો ગ્રંથભંડાર, ખંભાતના શ્રી તપગચ્છ અમર જૈનશાળાનો જ્ઞાનભંડાર તથા કોબાના આ. શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનભંડાર વગેરે સંસ્થાઓએ હસ્તપ્રતો તથા ગ્રંથો સુલભ કરી આપીને ઉમળકાભેર સહકાર આપ્યો છે. તે સર્વેની અનુમોદના કરું તેટલી ઓછી છે. આ સૌનો હું હાર્દિક આભાર માનું છું.

પાટણનાં જિનાલયોના વહીવટદારોએ માહિતી આપીને મદદ કરી છે. શ્રી દેવદત્તભાઈ જૈને પાટણની વિવિધ સંસ્થાઓ, જિનાલયોના વહીવટદારો તથા અન્ય વ્યક્તિઓની સાથે સંપર્ક કરાવીને અનન્ય સેતુકર્મ બજાવ્યું છે. ઉપરાંત જ્યાં જ્યાં જરૂર પડી ત્યાં સાથે રૂબરૂ આવીને સમગ્ર કાર્યમાં ખૂબ જ મદદરૂપ બન્યા છે. તેઓશ્રીનાં ધર્મપત્ની શ્રીમતી ઈન્દિરાબહેન પણ કેટલાંક જિનાલયોમાં સાથે રૂબરૂ આવીને મદદરૂપ બન્યાં હતાં.

ઉપરાંત પ્રવીણભાઈ પી. શાહે પણ ખૂબ જ અંગત રસ લઈને કાર્યને વધુ સરળ બનાવ્યું.

શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનભંડારના વહીવટદાર શ્રી યતિનભાઈ શાહનો આભાર માનું છું. તેઓએ પણ અંગત રસ લઈ જરૂરી ગ્રંથો અને હસ્તપ્રતોની ઝેરોક્ષ નકલ મેળવી આપવામાં ઉમળકાભેર સહયોગ આપ્યો છે.

પાટણના અતિથિગૃહ 'શેઠ શ્રી કેશવલાલ જેસંગલાલ જૈન ધર્મશાળા'ના સંચાલકોએ ઉષ્માભર્યો આવકાર આપીને જ્યારે જ્યારે જરૂર પડી ત્યારે રહેવાની ઉત્તમ સુવિધા પૂરી પાડી છે. તેમનો પણ હું આભાર માનું છું.

તદુપરાંત આ કાર્યમાં સંબોધિ સંસ્થાનના ઉપક્રમે પાટણનાં જિનાલયોની છબીકલા માટે શ્રી સ્નેહલભાઈ શાહ તથા શ્રી અરવિંદભાઈ શાહનો સહયોગ પ્રાપ્ત થયો છે. પાટણનાં જિનાલયોના આ ગ્રંથમાંના ટાઈટલથી માંડીને સમગ્ર ડિઝાઈનનું કાર્ય મુરબ્બી મિત્ર શ્રી જનકભાઈ પટેલે ખૂબ જ પ્રેમપૂર્વક કરી આપ્યું છે.

સમગ્ર ગ્રંથના સંપાદનમાં મદદનીશ તરીકે કુ. શીતલ સુરેશકુમાર શાહે ખૂબ જ નિષ્ઠા-પૂર્વક અને સમર્પિતભાવે સેવાઓ આપી છે.

ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથની જેમ જ આ ગ્રંથમાં પણ મારી પત્ની રસીલા કડીઆના સાથ-સહકાર ઉપરાંત બહુમૂલ્ય માર્ગદર્શન મળ્યાં છે. ગ્રંથ તૈયાર થયો ત્યાં સુધીના દરેક તબક્કે-જિનાલયોની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત, ચૈત્યપરિપાટીઓનું સંશોધન તથા લેખનકાર્ય — અમૂલ્ય યોગદાન રહ્યું છે.

અહીં આ સૌનું કૃતજ્ઞતાપૂર્વક સ્મરણ કરું છું.

અંતે, એક વાત ખાસ જણાવવાની કે આ ગ્રંથમાં કોઈ વિગતદોષ જણાયો હોય અથવા જિનાલયો વિશેની વધુ માહિતીની કોઈને જાણ હોય તો તેઓ તેની અચૂક જાણ કરે તેવી નમ્ર વિનંતિ છે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથલેખનમાં શાસ્ત્રોક્ત દૃષ્ટિએ જો કોઈ દોષ રહી ગયો હોય તો અંતઃકરણપૂર્વક ખમાવું છું.

શ્રી એલ. આર. જૈન બોર્ડિંગ

ચંદ્રકાન્ત કડિયા

ટી.વી. ટાવર સામે

ફાઈવ-ઈન રોડ

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૫૪.

ફોન : ૭૪૮૩૯૨૬

તા: ૨૪-૪-૨૦૦૦.

અનુક્રમણિકા

પુરોવચન	૩
ઉપોદ્ધાત	૫
પ્રાસ્તાવિક	૭
૧. પાટણની જૈન પરંપરા	૧
૨. પાટણનાં જિનાલયો	૧૧
૩. પાટણનાં જિનાલયોનું કોષ્ટક	૨૭૩
૪. પાટણનાં ધરદેરાસરો	૩૧૧
૫. તીર્થંકરોના કમાનુસાર જિનાલયોની યાદી	૩૩૩
૬. સંવતના કમાનુસાર જિનાલયોની યાદી	૩૪૩
૭. આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર	૩૪૯
૮. પાટણનાં ઉપાશ્રમ્યો, ભોજનશાળા, ધર્મશાળાઓ તથા આયંબિલશાળા	૩૫૫
૯. પાટણના સંધોની યાદી	૩૬૧
૧૦. પરિશિષ્ટ	૩૮૧
૧. પાટણની જૈન ઘટનાઓની તવારીખ	૩૮૩
૨. સિદ્ધિસુરિ કૃત પાટણની ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	૪૦૬
૩. સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	૪૧૩
૪. શ્રી લલિતપ્રભસુરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	૪૨૮
૫. પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	૪૪૪
૬. શ્રી લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)	૪૫૨
૭. ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિ કૃત તીર્થમાલા સ્તવન (સં. ૧૮૨૧)	૪૫૯
૮. પં. હીરાલાલ નિર્મિત શ્રીપત્તનજિનાલયસ્તુતિ (સં. ૧૯૫૯)	૪૬૧
૯. સમયાંતરે વિદ્યમાન જિનાલયો - ચાર્ટ	૪૬૬
૧૧. સંદર્ભ ગ્રંથ સૂચિ	૫૦૭
૧૨. ગુજરાતનાં જિનાલયોના ઇતિહાસની યોજના અંગે	૫૧૧
૧૩. ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથ વિશેના અભિપ્રાયો	૫૧૨

પાટણનાં જિનાલયોના ફોટોગ્રાફ્સની યાદી

૧. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિરનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)
૨. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)
૩. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)
૪. પ. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનાં શિલ્પો (પીપળાશેરી)
૬. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં બિરાજિત આચાર્ય શ્રી શીલગુણસૂરીની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)
૭. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં સં. ૧૩૦૧નો લેખ ધરાવતી વનરાજ ચાવડાની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)
૮. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કંપાઉડમાં આવેલા ગુરુમંદિરમાં સં. ૧૪૫૨નો લેખ ધરાવતી આચાર્ય શ્રી કક્કસૂરીની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)
૯. પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં સં. ૧૮૬૦નો લેખ ધરાવતી આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યસૂરીની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)
૧૦. અષ્ટાપદના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)
૧૧. અષ્ટાપદના જિનાલયમાં આવેલા ગુરુમંદિરમાંની સં. ૧૨૫૫નો લેખ ધરાવતી દેવતિગણિ સાધ્વીજીની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)
૧૨. કોકા પાર્શ્વનાથ-અભિનંદનસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કોકાનો પાડો)
૧૩. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ઢંઢેરવાડો)
૧૪. શીતલનાથના જિનાલયમાં બિરાજમાન પદ્માવતીદેવીની ભવ્ય ચમત્કારિક મૂર્તિ (પડીગુંદીનોપાડો)
૧૫. શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ઝરૂખા (ઢંઢેરવાડો)
૧૬. મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં કાજનો કલાત્મક ધુમ્મટ (ઢંઢેરવાડો)
૧૭. મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં ધુમ્મટમાંના તીર્થંકરના કાષ્ઠશિલ્પો (ઢંઢેરવાડો)
૧૮. મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં કાજનો કલાત્મક ધુમ્મટ (ઢંઢેરવાડો)
૧૯. આદેશ્વરના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ગોદડનો પાડો)
૨૦. શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ભોંયરાનો પ્રવેશદ્વાર (શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી)

૨૧. શાંતિનાથના જિનાલયનો ધુમ્મટ (કનાશાનો પાડો)
૨૨. શાંતિનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કનાશાનો પાડો)
૨૩. શીતલનાથના જિનાલયમાં સમેતશિખર તથા અષ્ટાપદનો કાજનો પટ (આંબલી શેરી, કનાશાનો પાડો)
૨૪. શાંતિનાથના જિનાલયનું ગર્ભદ્વાર (આંબલી શેરી, કનાશાનો પાડો)
૨૫. શીતલનાથ-ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કસુંબીયાવાડો)
૨૬. મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (લખીયારવાડો, રાજકાવાડો)
૨૭. સીમંધરસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (લખીયારવાડો, રાજકાવાડો)
૨૮. મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ઉપરના ભાગમાં આવેલ સરસ્વતીદેવીનું શિલ્પ (મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો)
૨૯. ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ડંખમહેતાનો પાડો)
૩૦. આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંનો કાજનો કલાત્મક ધુમ્મટ (કુંભારિયાપાડો)
૩૧. આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના ધુમ્મટની કાજકોતરણીનો એક ભાગ (કુંભારિયાપાડો)
- ૩૨, ૩૩. આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના સ્થંભો પરની કાજકોતરણી (કુંભારિયાપાડો)
૩૪. આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના ધુમ્મટની કાજકોતરણી (કપૂરમહેતાનો પાડો)
૩૫. વાડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો પ્રાચીન શિલાલેખ (ઝવેરીવાડો)
૩૬. નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ઝવેરીવાડો)

ટાઈટલ નં. ૧

નેમિનાથના જિનાલયનો રંગમંડપ (ચૌધરીની શેરી, ફોફલિયાવાડો)

ટાઈટલ નં. ૨

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું એક શિલ્પ (પીપળાશેરી)

પાટણની જૈન પરંપરા

પાટણની જૈન પરંપરા

જૈન સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ ગુજરાતના પ્રજાજીવન પર સૈકાઓથી સતત રહ્યો છે અને જૈન સંસ્કૃતિનું મુખ્ય કેન્દ્ર પાટણ રહ્યું છે. તેથી ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ સમજવાની ચાવી પાટણની જૈન પરંપરામાં પ્રાપ્ત થાય છે.

અણહિલ નામના ભરવાડે બતાવેલા લાખ્ખારામ નામના સ્થળે જૈન શ્રેષ્ઠી ચાંપાની સલાહથી નાગેન્દ્રગચ્છના જૈનાચાર્ય શ્રી શીલગુણસૂરિએ વિ. સં. ૮૦૨ના વૈશાખ સુદિ અને સોમવારે જૈન મંત્રોથી એક નગરની સ્થાપના કરી, જેનું નામ 'અણહિલપુર પાટણ' રાખવામાં આવ્યું. ગુજરાતની પાટનગરી બનવાનું સૌભાગ્ય અને શિરે લખાયું હતું. સં. ૮૨૧ના વૈશાખ સુદિ અને સોમવારે શ્રાવિકા શ્રીદેવીએ પ્રતાપી વનરાજના પુણ્યશાળી લલાટે રાજતિલક કરેલું અને તે ગુજરાતની ગાદીએ આરૂઢ થયો.

જૈન મંત્રોના ગુંજારવથી કોઈ નગરની સ્થાપના થઈ હોય તેવું જવલંત ઉદાહરણ ઇતિહાસમાં આ એક માત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. જૈનાચાર્યના હાથે શુભ ઘડીએ થયેલી આ નગરસ્થાપના અને શ્રીદેવી શ્રાવિકાએ કરેલા આ રાજતિલકમાં ગુજરાતના રાજકીય અને પાર્શ્વિક ઇતિહાસના સુવર્ણયુગનાં બીજ રોપાયાં છે.

સં. ૮૦૨માં વનરાજ ચાવડાએ વૈશાખ માસમાં અણહિલપુર પાટણનું શિલારોપણ કરી, ગુજરાતના મહાન સામ્રાજ્યનો પાયો નાંખ્યો એ ઘટના અને ત્યારબાદ જૈન શાસનના પ્રભાવની અનેક વિજયવંત ઘટનાઓ બની. તે પૈકી કેટલીક મહત્વની ઘટનાઓ પાટણની જૈન પરંપરાની એક આછેરી ઝલકનો નિર્દેશ કરે છે.

પાટણમાં વનરાજ ચાવડાએ સં. ૮૦૨માં 'વનરાજવિહાર' બનાવી તેમાં પંચાસરથી લાવેલ ભગવાન પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. ત્યારબાદ વિદ્યાધરગચ્છના શ્રાવક નીનાશેઠે પાટણમાં ભગવાન ઋષભદેવનું મોટું મંદિર બંધાવ્યું હતું.

વિક્રમના ૯મા સૈકામાં આચાર્ય બપ્પભટ્ટસૂરિએ પાટણમાં ભગવાન મહાવીરનાં ભવ્ય ચિત્રોની સ્થાપના કરાવી હતી તથા જિનપ્રતિષ્ઠાઓ કરી હતી.

●

સં. ૮૩૬માં નીનાશેઠે પોતાની માતા નારંગદેવીની યાદમાં નારંગપુર વસાવી તેમાં ભગવાન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર બનાવી નાડોલગચ્છના આ. ધર્મસૂરિના હાથે પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી.

●

સં. ૯૯૮માં મૂળરાજનો પાટણમાં રાજ્યાભિષેક થયો. તેણે ‘મૂળરાજ વસતિ’ નામે જિનમંદિર, ‘મૂળરાજસ્વામી’ મંદિર અને ત્રિપુરુષપ્રાસાદ બંધાવ્યાં.

●

ઉપકેશગચ્છના ૪૭મા આચાર્ય સિદ્ધસૂરિએ સં. ૧૦૭૨માં પાટણમાં શેઠ કપર્દિ શાહે કરાવેલા જિનાલયમાં સ્વર્ણમિશ્રિત પિત્તળની પરમાત્મા મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તે પ્રતિમાનાં નેત્ર લાખ લાખનાં મૂલ્યવાળાં બે નીલમણિથી બનાવેલાં હતાં. તેનો ઉલ્લેખ પણ પ્રાચીન ગ્રંથોમાં મળે છે. પાટણની જૈન પ્રજાની જાહોજલાલીનો એમાં સ્પષ્ટ નિર્દેશ થાય છે.

●

સં. ૧૦૮૧માં મહમૂદ ગઝનવીએ ભારત પર ચડાઈ કરી અને પાટણને તોડી ફોડીને લૂંટી લીધું. તેમ છતાં માત્ર થોડાંક જ વર્ષમાં એટલે કે સં. ૧૦૮૮માં વિમલ મંત્રીએ પાટણમાં ‘વિમલવસહી’ મંદિર બંધાવ્યાની ગ્રંથોમાં નોંધ મળે છે.

●

દરમ્યાનમાં પાટણમાં અનેક ગ્રંથોની રચના થઈ. સં. ૧૧૪૬માં આ. શીલભદ્રસૂરિએ ‘મૂલશુદ્ધિ-ટીકા’નું સંશોધન કર્યું હતું. અને તે જ વર્ષમાં મંત્રી મુંજાલે ‘મુંજાલવસહી’ જિનાલય બંધાવ્યું તેમજ એક ઉપાશ્રયનું નિર્માણ પણ કરાવ્યું હતું. સં. ૧૧૪૬માં જ તાડપત્ર પર ‘યોગદષ્ટિસમુચ્ચય’ પ્રતિ પણ લખવામાં આવી હતી.

●

રાજા સિદ્ધરાજના મંત્રી શાંતૂએ સં. ૧૧૫૦ની આસપાસ ‘શાંતૂવસહી’ ચૈત્ય બનાવ્યું. સિદ્ધરાજે સં. ૧૧૫૦થી સં. ૧૧૯૯ સુધી રાજ્ય કર્યું. તેણે પાટણમાં ‘રાયવિહાર’ જૈન મંદિર બંધાવ્યું.

●

સિદ્ધરાજની સભામાં દિગંબરાચાર્ય કુમુદચંદ્ર સાથે શ્રીદેવસૂરિએ વાદ કરી વિજય મેળવ્યો હતો તેથી સિદ્ધરાજે તેમને ‘વાદી’ બિરુદથી નવાજ્યા હતા. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય તો સિદ્ધરાજના પરમ ઉપાસ્ય ગુરુ બની ચૂક્યા હતા, એટલું જ નહિ તેઓ એક રાજગુરુ તરીકે ખ્યાતિ પામ્યા હતા.

●

કુમારપાલે પોતાનો કુળધર્મ છોડી શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ પાસે સં. ૧૨૧૬માં શ્રાવકનાં બાર વ્રત અંગીકાર કર્યા હતાં, તેથી તે પરમાર્હત બની ચૂક્યો હતો. તેણે જુદે જુદે સ્થળે નાનાં મોટાં કુલ ૧૪૦૦ જિનમંદિરો બંધાવ્યાં હતાં. આ સમય સુધીમાં જૈન ધર્મ પોતાની સોળે કલાએ ખીલી ઊઠ્યો હતો. ‘સિદ્ધહેમ વ્યાકરણ’ના ગ્રંથનું પાટણ નગરમાં થયેલું ભવ્ય સામૈયું માત્ર જૈન પરંપરાની કીર્તિગાથા ન બની રહેતાં સમગ્ર ગુજરાતના ઇતિહાસની એક અભૂતપૂર્વ ઘટના તરીકે સ્થાન પામે છે.

કુમારપાલ પછી અજયપાલના શાસન દરમ્યાન તથા ત્યારબાદ અલ્લાઉદ્દીનના સેનાપતિ મલિક કાફુરના હાથે પાટણ જમીનદોસ્ત થયું અને સં. ૧૪૬૮માં પાટણની રાજગાદી ખસેડી તે વર્ષમાં સ્થપાયેલા અમદાવાદમાં લાવવામાં આવી. તે અંગેની નોંધ જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે :

“કુમારપાલ પછી અજયપાલનાં ત્રણ વર્ષો જૈન ધર્મ માટે કટોકટીનાં હતાં. રાજ્યની અવનતિનાં બીજ એ સમયે રોપાયાં. અજયપાલે પોતાની અદ્વૈતદર્શિતાથી જૈનો સાથે પ્રત્યાઘાતી વલણ દાખવ્યું. જૈનો હવે, રાજકર્મમાંથી નિવૃત્ત થવા લાગ્યા. અજયપાલે કપર્દી જેવા જૈન મંત્રીનો નાશ કરાવ્યો. શ્રી હેમચંદ્રસૂરિના પટ્ટશિષ્ય શ્રી રામચંદ્રસૂરિને કનડગત કરી તેમનાં નેત્રો કઢાવી મંગાવ્યાં. આથી સ્વતંત્ર પ્રકૃતિના સૂરિવરને આત્મઘાત કરવો પડ્યો. કેટલાંયે જૈન મંદિરોને એણે ધરાશાયી કરી નાંખ્યાં. આવા જુલમી રાજાનું તેના નોકરના હાથે જ ખૂન થયું.

એ પછી ભીમદેવના (સં. ૧૨૩૪થી સં. ૧૨૮૮) સમયમાં વસ્તુપાલ તેજપાલ નામની બંધુબેલડીએ ગુજરાતના ડગમગતા સિંહાસનને સ્થિર કરી પ્રતાપી યશ પ્રાપ્ત કર્યો. આ કારણે જ તેઓ એ સમયમાં ચક્રવર્તી કરતાંયે વધુ યશસ્વી લેખાયા છે. તેમણે અનેક સ્થળે અને પાટણમાં પણ કેટલાંયે નૂતન મંદિરો બંધાવી, તેમજ જીર્ણ થયેલ તથા ખંડિત થયેલ મંદિરોનો જીર્ણોદ્ધાર કરી ગુજરાતની સ્થાપત્યકળાને વધુ લાક્ષણિક બનાવવામાં વિશિષ્ટ ફાળો આપ્યો છે.

રાજાઓ અને મંત્રીઓની માફક જૈન શ્રીમંતોએ મહોલ્લે મહોલ્લે અને પોતાની અટ્ટાલિકાઓમાં પણ જૈન મંદિરો કરાવ્યાં હતાં.

શ્રી સોમપ્રભસૂરિએ સં. ૧૨૪૧ના (કુમારપાળનું મરણ સં. ૧૨૨૮માં થયું તે પછી બારમા વર્ષે) સિદ્ધપાલની વસતિમાં રહીને ‘કુમારપાલ પ્રતિબોધ’ ગ્રંથ રચ્યો; તેમાંની હકીકત મુજબ જ્યારે હેમચંદ્રસૂરિએ પાટણમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે ૧૮૦૦ કોટિધ્વજ શેઠિયાઓ એ પ્રવેશમહોત્સવમાં એકઠા થયા હતા. તેમની પાંચ-સાત માળની હવેલીઓ ઉપર જેટલા લાખ દ્રવ્ય તેની પાસે હોય તેટલા દીવા પ્રગટેલા જોવાતા. આ ઉપરથી પાટણના જૈન શ્રીમંતોની સંખ્યા અને સમૃદ્ધિનો ખ્યાલ આવી જાય છે. વળી અણહિલપુરનો ઘેરાવો બાર ગાઉનો હતો. ૮૪ ચોક અને ૮૪ બજારો હતાં. સોનારૂપાના સિક્કા પાડવાની ટંકશાળો હતી. શરાફો વગેરેનાં અલગ ચૌટાં હતાં. દરેક નાતના મહોલ્લા જુદા જુદા હતા. પાટણ માનવમહેરામણથી જાણે ઊભરાતું હતું.

ગુજરાતનું આવું સ્વર્ગીય પાટણ નગર છેલ્લા રાજા કર્ણ વાઘેલા(સં. ૧૩૫૩થી સં. ૧૩૫૬)ના સમયમાં નાગર મંત્રીઓની અદ્વૈતશિતાથી અલ્લાઉદ્દીનના સેનાપતિ મલિક કાફુરના હાથે જમીનદોસ્ત થયું અને ગુજરાત પરાધીનતાની બેડીમાં સદાકાળ માટે જકડાયું. કેટલાંયે મંદિરો અને મકાનો ભૂમિશાયી બન્યાં. ગુજરાતની લીલી વાડી આ પ્રચંડ ઝંઝાવાતથી વેરાન બની ગઈ. આ ઝંઝાવાતને જાણે વેગ આપતો હોય તેવો ભીષણ દુકાળ સં. ૧૩૭૭માં અહીં પડ્યો, એવી હકીકત 'ખરતરગચ્છ ગુર્વાવલી'માંથી મળે છે. મુસલમાન સુલતાનોએ સં. ૧૪૬૮માં અહીંથી રાજગાદીને ખસેડી તે વર્ષે જ સ્થપાયેલા અમદાવાદમાં તેઓ લાવ્યા.

વિ. સં. ૧૩૭૧માં શત્રુંજય તીર્થના ઉદ્ધારક સંઘપતિ દેસલ શાહના પુત્ર સમરા શાહ પાટણમાં વસતા હતા. તેમણે એ વખતના અલફખાન નામના સૂબાને પોતાની કુશળતાથી પ્રસન્ન કર્યા હતા. એથી પણ સમજાય છે કે એ સમયે પાટણ હયાત હતું. વસ્તુતઃ તદ્દલખ ફિરોજશાહના રાજ્યકાળમાં પાટણમાં શાંતિ સ્થપાઈ અને નવા પાટણમાં જૈનોએ બેવડા વેગથી નવાં મંદિરો બંધાવવા માંડ્યાં. પાટણના કેટલાક મહોલ્લાઓનાં નામ જૂના પાટણનાં નામો ઉપરથી જ ઊતરી આવ્યાં છે.

પાટણનાં જિનાલયોની સવિસ્તર માહિતી પાટણની વિવિધ ચૈત્યપરિપાટીઓમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે : જેમકે — સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવન તથા સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિ.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સિત્તેર જિનાલયોની નોંધ મળે છે. સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કુલ ૧૬૩ જિનાલયો તથા સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કુલ ૧૮૮ જિનાલયોની નોંધ મળે છે. જ્યારે પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ૮૭ જિનાલયો, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ૮૩ જિનાલયો, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ૮૫ જિનાલયો, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ૮૨ જિનાલયોની નોંધ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ૮૧ જિનાલયો હોવાનો નિર્દેશ છે, જ્યારે આજે પાટણમાં કુલ ૮૭ જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પાટણમાં ઘરદેરાસરોની સંખ્યા ૧૨૭ હતી. માત્ર ફોફલિયાવાડામાં જ ૨૭ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં !

પાટણના જ્ઞાનભંડારોમાં ઘણી પ્રાચીન હસ્તપ્રતો તથા ગ્રંથો સચવાયેલા છે જે પૈકી શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનમંદિરમાં આશરે ૨૦૦૦૦ હસ્તપ્રતો સુરક્ષિત છે. તે સિવાયના અન્ય બે જ્ઞાનભંડારોમાં પણ ઘણી પ્રાચીન હસ્તપ્રતો સચવાઈ રહ્યાની માહિતી મળે છે.

પાટણનાં જૈન મંદિરો પૂર્વકાળમાં મોટે ભાગે કાજનાં જ હોવાનું અનુમાન છે. ઝવેરીવાડામાં આવેલ વાડી પાર્શ્વનાથના મંદિરનો મંડપ તો કાજકલાકૃતિનો અદ્ભુત નમૂનો ગણાતો. તે મંદિર સં. ૧૬૫૨માં બંધાયું હોવાનો શિલાલેખ છે. આ મંદિરનો રંગમંડપ કાજમય બનાવ્યો હતો. આરસની માફક જ તેમાં તેના કલાકારે પોતાની અભિનવ કલાને કાજમાં ઉતારી હતી. આ મંદિરના સુંદર ફોટોગ્રાફ્સ ડૉ. બર્જેસે આર્કિયોલોજીકલ સર્વે ઓફ નોર્થન ગુજરાત પુસ્તકની પ્લેટ નં. ૪, ૨૦, ૨૧માં રજૂ કરેલા છે. આ અદ્ભુત કલાકૃતિનો વિરલ નમૂનો જીર્ણોદ્ધાર સમયે દૂર કરાયો અને તે મંડપનું શું થયું તે સંબંધી કોઈ હકીકત મળી નથી.

પાટણના પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આજે તો એક ભવ્ય ગૂર્જર કલાનિકેતનના અનુપમ પ્રાસાદ સ્વરૂપે વિદ્યમાન છે. તેના પ્રાચીન મંદિરનો મધ્ય મંડપ કાજનો જ હતો. તે કાજનો રંગમંડપ આજે ઢંઢેરવાડામાં મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં છે. આ મંડપમાં નૃત્યાંગનાઓ, વાદ્યવાદકો, તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓ, નેમિનાથ ભગવાનનો લગ્નોત્સવ, તેમનું જીવન, નવગ્રહો, અષ્ટ દિક્પાલો વગેરેનાં અભિનવ સ્વરૂપો દર્શ્યમાન થાય છે. તદુપરાંત ધુમ્મટના વિતાનો - પટ્ટાઓ બનાવી તેમાં બારીક કલાકોતરણીથી ઘણું સૂક્ષ્મ કોતરકામ કરવામાં આવેલું છે. આવા કલામય મંડપો અને તેના ધુમ્મટો કાજમાંથી જ બનાવેલાં પાટણનાં કેટલાંક જિનાલયોમાં જોવા મળે છે.

કુંભારિયાપાડામાં ભગવાન આદીશ્વરના જિનાલયમાં તેમજ કપૂરમહેતાના પાડામાં ભગવાન આદીશ્વરના જિનાલયમાં આવી કાજકલાના નમૂનાઓ આજે પણ વિદ્યમાન છે.

જૈન મંદિરોમાં સમેતશિખર, ગિરનાર, શત્રુંજય વગેરે પવિત્ર તીર્થોના પટો મૂકવાની પરંપરા અતિ પ્રાચીન કાળથી અસ્તિત્વમાં છે. તે નિયમે આજે અનેક જૈન મંદિરોમાં આવા નાના-મોટા, ભવ્ય અને અદ્વિતીય કલાકૃતિઓ સદૃશ પટો જોવામાં આવે છે. આવો એક તીર્થપટ કાજમાં કોતરેલો પાટણમાં કનાશાના પાડામાં અંદર શીતલનાથના જિનાલયમાં મૂકેલો છે. શિલ્પકલાની દૃષ્ટિએ કાજકલાનો આ એક વિરલ નમૂનો ગણી શકાય. તેમાંનું કોતરકામ, ભાવ અને રચના વિચારતાં તેના શિલ્પીઓએ આ અદ્ભુત કલાને અજબ રીતે હસ્તગત કરી હતી, એમ તો જરૂર લાગે છે.

પાટણના પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં તથા ખડાખોટડીમાં પરમાત્મા શાંતિનાથ-આદીશ્વરના સંયુક્ત જિનાલયમાં ભોમતીની રચના છે. આજે ભોંયરાયુક્ત ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

ટાંગડિયાવાડામાં સહસ્રકૃષ્ણ પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું જિનાલય એક વિશિષ્ટ રચનાવાળું છે. જિનાલયમાં ગણધરનાં પગલાં, આરસના સહસ્રકૂટની રચના, પટો, ચૌમુખજી, મેરુશિખર વગેરે તેની વિશિષ્ટતા છે.

પાટણનાં જિનાલયોમાં મુખ્ય ગભારા ઉપરાંત રંગમંડપમાં દેવકુલિકાઓની રચનાવાળી બાંધણી વધુ પ્રમાણમાં જોવા મળે છે. અહીં મોટા ભાગનાં જિનાલયો જમીનથી વધુ ઊંચાઈએ - પગથિયાં ચડીને પ્રવેશી શકાય તેવી રચનાવાળાં છે. ગોદડના પાડાનું જિનેશ્વર આદીશ્વરનું જિનાલય, મણિયાતીપાડાનું પરમાત્મા મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય, પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય, ત્રિશેરિયામાં ભૃનેમિનાથનું જિનાલય, ભાભાના પાડામાં ભાભા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય, વાડી પાર્શ્વનાથનું જિનાલય, અષ્ટાપદનું જિનવર ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય વગેરે ઘણાં જિનાલયો આ પ્રકારની રચનાવાળાં છે. જિનાલયોના બહારના ભાગમાં પણ સુંદર કોતરણીયુક્ત શિલ્પોમાં રંગમેળવણીની કલાત્મક સૂઝ જોવા મળે છે. આછા રંગોનો વધુ ઉપયોગ થયેલો દેખાય છે. નારંગા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય તેના આ પ્રકારના આછા રંગોની મેળવણીની સૂઝનો નિર્દેશ કરે છે.

જિનાલયના બાહ્ય દેખાવમાં ઝરૂખાઓ ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે. ઢંઢેરવાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથ, કનાશાના પાડામાં શાંતિનાથનું મોટું જિનાલય તેમજ લખીયારવાડામાં મુનિસુવ્રત-સ્વામીનું જિનાલય ઝરૂખાઓને કારણે સુંદર અને મનોહર લાગે છે. કેટલાંક જિનાલયોના રંગમંડપ તેમજ બહારના સ્થંભો પર સુંદર કોતરણી જોવા મળે છે. કોફલિયાવાડામાં પરમાત્મા નેમિનાથના જિનાલયમાં રંગમંડપનું દૃશ્ય ખૂબ જ ભવ્ય લાગે છે.

ખેતરપાલના પાડામાં શીતલનાથના જિનાલયમાં પદ્માવતીદેવીની મૂર્તિ તથા અષ્ટાપદના પરમાત્મા ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયના ભોંયરામાં બિરાજમાન અંબિકાદેવીની મૂર્તિ ભવ્ય અને ચમત્કારિક છે.

ભવ્ય જિનાલયો તો અન્ય સ્થળે જોવા મળે પણ અહીં તો ઘરદેરાસરો પણ ભવ્ય જોવા મળે ! કલાકારીગરી અને હાંડી ઝુમ્મરોની શોભા જોઈને ચકિત થઈ જવાય. મણિયાતી પાડાનું કાકાજીનું ઘરદેરાસર તથા મણિયાતી પાડામાંનું દાંતીનું ઘરદેરાસર આના દૃષ્ટાંત સમું છે. કુંભારિયાપાડામાં પરમાત્મા સુપાર્શ્વનાથના ઘરદેરાસરની બાંધણી જિનાલય જેવી છે અને સુંદર પરિકરમાં મૂળનાયક બિરાજમાન છે. એક જમાનામાં પાટણમાં જ્યારે ૧૨૭ ઘરદેરાસરો હતાં. આજે ૧૦ ઘરદેરાસરો છે, જે પૈકી એક ઘરદેરાસર થોડા સમય પહેલાં જ પધરાવી દેવામાં આવ્યું છે.

નગરશેઠ કુટુંબનું સહસ્રકૂટનું ઘરદેરાસર સં. ૧૭૭૪ના સમયનું છે.

જિનાલયમાં ભંડાર, દીવો, ત્રિગડા વગેરે ઉપકરણો પણ અત્યંત કલાત્મક છે. કેટલાંક જિનાલયોના ભંડારો ખૂબ જ વિશાળ કદના, પિત્તળના તથા ચાંદીના કલાત્મક કોરણીવાળા જોવા મળે છે.

પાટણમાં કેટલીક પરંપરાઓ આજે પણ ખૂબ જ ધ્યાન ખેંચે તેવી છે. ચૈત્ર-આસોની નવપદની ઓળી પૂરી થતાં બીજે જ દિવસે સાલવીવાડાના ત્રિશેરિયુંમાં પ્રભુ નેમિનાથના જિનાલયમાં મોટી સંખ્યામાં શ્રાવક-શ્રાવિકાઓ દર્શનાર્થે આવે છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કંપાઉડમાં આવેલા મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં નાગની શિલ્પાકૃતિ એક ગોખમાં વિરાજિત છે. શ્રાવણ વદ પાંચમ(નાગ પાંચમ)ના દિવસે અહીં મેળો ભરાય છે. જૈન જૈનેતર કોમ પણ આ નાગના દર્શનાર્થે મોટી સંખ્યામાં આવે છે. ધૂળેટીએ જૈન બોર્ડિંગના આદેશ્વરના જિનાલયમાં દર્શનનું મહત્ત્વ છે. જ્યારે ચૈત્રી પૂનમના દિવસે ગોદડના પાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયમાં સંભવતઃ પુંડરીકસ્વામીની પ્રતિમાના દર્શન કરવા મોટી સંખ્યામાં શ્રાવક-શ્રાવિકાઓ આવે છે.

પાટણનાં જિનાલયોની આ ભવ્ય પરંપરાની કીર્તિગાથા આપણે જોઈ. પરંતુ કાળનો પ્રભાવ ખૂબ જ વિપરીત અસર કરી રહ્યો છે. જૈન કુટુંબોની સંખ્યા મુખ્યત્વે મુંબઈમાં સ્થળાંતર કરી રહી છે. કેટલાંક જિનાલયોમાં માત્ર એક કે બે કુટુંબો જિનપૂજા કે જિનદર્શન માટે જાય છે. પરિસ્થિતિ એટલી વકરતી જાય છે કે હવે પગારદાર ગોઠીઓના ભરોસા પર જિનાલયોનો વહીવટ કરવો પડે તેમ છે. પાટણનાં જિનાલયોની જાળવણી અને સાચવણી માટે કોઈ કાયમી વ્યવસ્થા થાય તેની તાર્તી જરૂર છે. પાટણમાં બે અઘતન સુવિધાઓવાળી ધર્મશાળાઓ થઈ છે. તે ધર્મશાળાઓમાં યાત્રાળુઓની અવરજવર વધી છે. પાટણના કેટલાક વતનીઓ પણ આ ધર્મશાળાઓનો લાભ લે છે. ધર્મશાળામાં યાત્રાળુઓની અવરજવરને કારણે ક્યારેક જિનાલયોનું વાતાવરણ ધબકતું રહે છે. પરંતુ મોટે ભાગે જિનાલયોમાં દર્શનાર્થીઓની સંખ્યા ખૂબ જ ઓછી થઈ ગઈ છે. તેમ છતાં સદીઓથી ચાલી આવતી એક ભવ્ય ઉજ્જવળ પરંપરા હજુ પણ ટકી રહી છે. અને તેને કાળના વિપરીત પ્રભાવની સામે ટકાવવાના પ્રયત્નો પણ ચાલી રહ્યા છે.

પાટણની આ ભવ્ય જૈન પરંપરાના સ્મરણથી ઉન્નત થયેલું મસ્તક અરિહંત ભગવાનનાં ચરણોમાં નમન કરી રહ્યું છે.

પાટણનાં જિનાલયો

પાટણનાં જિનાલયો

વિસ્તાર	મૂળનાયક	સંવત
પંચાસર, પીપળાશેરી	૧. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ	
	૨. ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
	૩. મહાવીરસ્વામી	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે
	તીર્થંકર-અલગ ગભારો	
	સુપાર્શ્વનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે
	૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે
	શાંતિનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે
	૫. નવખંડા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે
અષ્ટાપદ, પીપળાશેરી	૬. ચંદ્રમ્રભુ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે
	ભોંયરામાં સુપાર્શ્વનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
	ચંદ્રમ્રભુ-અલગ ગભારો	સં. ૨૦૧૮ પૂર્વે
કોટાવાલા જૈન ધર્મશાળા	૭. સ્થંભન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૬૪
કોકાનો પાડો	૮. કોકા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે
	૯. અભિનંદનસ્વામી	સં. ૧૬૫૯
ખેતરપાલનો પાડો	૧૦. શીતલનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
પડીગૂંદીનો પાડો	૧૧. શીતલનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
ઢંઢેરવાડો	૧૨. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૪૮ આસપાસ
	૧૩. મહાવીરસ્વામી	૧૬મા સૈકા પૂર્વે
	૧૪. શામળા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
મારફતિયા મહેતાનો પાડો	૧૫. મુનિસુવ્રતસ્વામી	સં. ૧૬૨૨
	ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૧૪

વખારનો પાડો	૧૬. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
ગોદડનો પાડો	૧૭. આદેશ્વર	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
	નેમિનાથ-ઉપરના માળે	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ
	ચંદ્રમત્તુ-અલગ ગભારો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વ
મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો	૧૮. મુનિસુવ્રતસ્વામી	સં. ૧૭૨૯ થી
		સં. ૧૭૭૭ દરમ્યાન

સાલવીવાડો

ગોલવાડ	૧૯. ગોડી પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ
વચલી શેરી, ગોલવાડ	૨૦. ચંપા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૫૫ પૂર્વ
નારણજીનો પાડો	૨૧. આદેશ્વર	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વ
ધાંધલ	૨૨. સંભવનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
કલારવાડો	૨૩. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
ત્રિશેરીયું	૨૪. નેમિનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ
	પાર્શ્વનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વ
	મલ્લિનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
	૨૫. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ

ફાટીપાલ દરવાજા બહાર

જૈન બોર્ડિંગ	૨૬. આદેશ્વર	સં. ૧૮૮૦
દેવગુરુકૃપા સંકુલ	૨૭. કરંડિયા પાર્શ્વનાથ	સં. ૨૦૫૨
કટકીયા વાડો	૨૮. આદેશ્વર	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
ધીયાનો પાડો	૨૯. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
	૩૦. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ
વાગોળનો પાડો	૩૧. આદેશ્વર	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વ
પંચોટી પાડો	૩૨. આદેશ્વર	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
વસાવાડો	૩૩. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
	આદેશ્વર-અલગ ગભારો	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
	૩૪. શાંતિનાથ-ધરદેરાસર	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વ
શાંતિનાથની પોળ	૩૫. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
(અદુવસીનો પાડો)	શામળા પાર્શ્વનાથ-ઉપરના માળે	

ખેતરવસી

ગાંધીની શેરી	૩૬. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વ
સંઘવીની શેરી	૩૭. વિમલનાથ-ધરદેરાસર	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વ
મહાદેવની શેરી	૩૮. મહાદેવા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વ
શામળાજીની શેરી	૩૯. ભોંયરામાં શામળા પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર-અલગ ગભારો આદેશ્વર-ઉપરના માળે અજિતનાથ-ઉપરના માળે	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ સં. ૨૦૧૪ સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ
સિદ્ધચક્રની પોળ	૪૦. શાંતિનાથ	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વ
કનાશાનો પાડો		

મોટા દેરાસરની શેરી	૪૧. શાંતિનાથ - મોટું દેરાસર	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વ
આંબલીની શેરી	૪૨. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ-ધરદેરાસર	સં. ૧૮૫૯
આંબલીની શેરી	૪૩. શાંતિનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વ
લીમડીનો પાડો	૪૪. શીતલનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ
ભાભાનો પાડો	૪૫. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૪૮ આસપાસ
ખજૂરીનો પાડો	૪૬. ભાભા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ
વાસુપૂજ્યનો મહોલ્લો	૪૭. મનમોહન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૬૪ આસપાસ
સંઘવીની પોળ	૪૮. વાસુપૂજ્યસ્વામી	સં. ૧૮૩૭
	૪૯. મનમોહન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વ
	૫૦. વિમલનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ
કસુંબીયાવાડો	૫૧. શીતલનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ
	ગોડી પાર્શ્વનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વ

રાજકાવાડો

અબજી મહેતાનો પાડો	૫૨. શીતલનાથ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વ
બળિયાપાડો	૫૩. આદેશ્વર	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વ
અજિતનાથની પોળ	૫૪. અજિતનાથ	સં. ૨૦૦૮ પૂર્વ
(ચોખાવટીયાની પોળ)	શાંતિનાથ-ઉપરના માળે	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વ
કેશુ શેઠની પોળ	૫૫. અજિતનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ
નિશાળનો પાડો	૫૬. સુમતિનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વ

લખીયારવાડો	૫૭. સીમંધરસ્વામી	સં. ૧૬૫૪ આસપાસ
મોટીશેરી, લખીયારવાડો	૫૮. મુનિસુવ્રતસ્વામી ભોંયરામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે
લખીયારવાડો	૫૯. સુવિધિનાથ-ઘરદેરાસર	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે
લખીયારવાડો	૬૦. આદેશ્વર-ઘરદેરાસર	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે
મલાતનો પાડો	૬૧. મલ્લિનાથ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે
જોગીવાડો	૬૨. શામળા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
ફોકલિયાવાડો		
પોળની શેરી	૬૩. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૬૪
	૬૪. પાર્શ્વનાથ-ઘરદેરાસર	સં. ૧૮૭૫ આસપાસ
મનમોહનની શેરી	૬૫. મનમોહન પાર્શ્વનાથ શાંતિનાથ-અલગ ગભારો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૨૦૨૩
વખતજીની શેરી	૬૬. સંભવનાથ	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે
	૬૭. મુનિસુવ્રતસ્વામી	સં. ૧૮૪૮
ચૌધરીની શેરી	૬૮. નેમિનાથ	સં. ૧૮૭૫
સોનીવાડો	૬૯. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	૭૦. મહાવીરસ્વામી	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
મણિયાતી પાડો	૭૧. મહાવીરસ્વામી	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	૭૨. આદેશ્વર	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
	૭૩. પદ્મપ્રભુ-ઘરદેરાસર	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે
	૭૪. આદેશ્વર-ઘરદેરાસર	સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે
	૭૫. સહસ્રકૂટ-ઘરદેરાસર	સં. ૧૭૭૪
ડંકમહેતાનો પાડો	૭૬. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે
	૭૭. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે
કુંભારિયાપાડો	૭૮. આદેશ્વર	સં. ૧૬૫૭ આસપાસ
	૭૯. સુપાર્શ્વનાથ-ઘરદેરાસર	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે
તંબોળીવાડો	૮૦. મહાવીરસ્વામી	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
	૮૧. સુપાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
કપૂર મહેતાનો પાડો	૮૨. આદેશ્વર	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે

ખીજડાનો પાડો	૮૩. આદેશ્વર	સં. ૧૮૪૭-૪૮
તરભોડા પાડો	૮૪. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
ભેંસાતવાડો	૮૫. શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	ચંદ્રપ્રભુ-ઉપરના માળે	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે
શાહવાડો	૮૬. સુપાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	૮૭. શામળા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે
શાહપાડો	૮૮. આદેશ્વર	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	શાંતિનાથ-ઉપરના માળે	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે
ઝવેરીવાડો	૮૯. નારંગા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૬૫૫
	આદેશ્વર-અલગ ગભારો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
	શામળા પાર્શ્વનાથ-અલગ ગોખ	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે
	વાસુપૂજ્યસ્વામી-અલગ ગભારો	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે
	૯૦. વાડી પાર્શ્વનાથ(ચૌમુખી)	સં. ૧૬૫૨
	આદેશ્વર-ઉપરના માળે	
ટાંગડીયાવાડો	૯૧. આદેશ્વર-પદ્મપ્રભુ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે
ટાંગડીયાવાડો	૯૨. શેષફળા પાર્શ્વનાથ	સં. ૧૮૪૪ આસપાસ
ખડાખોટડીનો પાડો	૯૩. આદેશ્વર-શાંતિનાથ	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે
આશિષ સોસાયટી,	૯૪. સહસ્રફળા ચિંતામણિ	સં. ૨૦૩૫
રાજમહેલ રોડ	પાર્શ્વનાથ	
ભદ્રંકરનગર સોસાયટી	૯૫. સુવિધિનાથ	સં. ૨૦૪૫
ભારતી સોસાયટી	૯૬. શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ	સં. ૨૦૨૩
કુમારપાળ કો. ઓ. હા. સો.	૯૭. આદેશ્વર	સં. ૨૦૫૫

કુલ જિનાલયો : ૯૭

ખાસ નોંધ :- ગ્રંથમાં પાટણનાં જિનાલયોના મુખ્ય વિસ્તારોનો નકશો પ્રસિદ્ધ કર્યો છે જેમાં પાટણનાં કોટ વિસ્તારની બહારના જિનાલયોના વિસ્તારનો સમાવેશ થયો નથી. ક્રમાંક નં. ૨૬, ૨૭, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭ના જિનાલયો નકશામાં સમાવિષ્ટ થયાં નથી.

પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ

શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ

પંચાસરા ગામેથી વનરાજ ચાવડાએ બંધાવેલ જિનાલયની પ્રતિમા પાટણ આણવામાં આવેલી એ પ્રતિમાની જ્યાં સ્થાપના-પ્રતિષ્ઠા થઈ તે સ્થાન પંચાસરા તરીકે પ્રસિદ્ધ બન્યું. આજે આ ઐતિહાસિક મહત્ત્વ ધરાવતું સ્થાન પીપળાશેરીમાં છે. પાટણ અને આ શેરી બન્ને આ પ્રતિમાને કારણે મહત્તા પામ્યાં છે અને ધન્ય થયાં છે. આજે એ તીર્થરૂપ બન્યું છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨ અને નં. ૩)

પીપળાશેરીમાં મધ્યે એક વિશાળ કંપાઉડ છે. તેમાં પાંચ જિનાલયોનું બાંધકામ થયું છે. એમાં સૌથી વધુ વિશાળતા ધરાવતું જિનાલય પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું છે. તે અમદાવાદના હડીસિંહના જિનાલય જેવી બાંધણી ધરાવતું, ઉત્કૃષ્ટ કલાકારીગરીના નમૂનારૂપ અને સામરણયુક્ત શિખરબંધી છે. આ જિનાલયને બે પ્રવેશદ્વાર છે. એક દ્વાર ગામ તરફ અને બીજું દ્વાર કેસરબાઈ પૌષધશાળાની સામે છે. ચારે બાજુ કોટ છે. કોટને કિનારે પાણીની પરબ તથા નાહવાની ઓરડી છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર પર કમાનમાં પાર્શ્વનાથ તથા ઈન્દ્ર ઈન્દ્રાણીઓના સુંદર શિલ્પની રચના છે. બહાર બન્ને બાજુએ ભીંત પર હાથીની અંબાડીયુક્ત શિલ્પાકૃતિઓ ઉપસાવેલ છે. જિનાલયની બહારની દીવાલો પર પણ કલાત્મક શિલ્પો છે. (ટાઈટલ નં. ૨)

અહીં કલાત્મક ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે. જિનાલયની પ્રવેશચોકીમાંથી આગળ જતાં, તુરત ભોમતીની શરૂઆત થાય છે જેમાં બન્ને બાજુ આવેલી દેરીઓ પૈકી આપણી જમણી બાજુની ત્રણ દેરીઓમાં અનુક્રમે શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય, પાર્શ્વયજ્ઞ તથા શીલગુણસૂરિ(જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૬)ની આરસમૂર્તિઓ છે. આ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની મૂર્તિ (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૮) પર સં. ૧૯૬૦નો લેખ છે તથા તેમની આજુબાજુ કુમારપાલ ભૂપાલ અને ઉદયનમંત્રીની ઊભી મૂર્તિઓ છે. અને ડાબી બાજુની દેરીઓમાં અનુક્રમે ક્ષેત્રપાલ, વનરાજ ચાવડા (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૭), પદ્માવતીદેવી તથા

સુરપાલની આરસમૂર્તિઓ છે. અહીં ભોમતીમાં દેરીઓની બહાર દ્વારની આજુબાજુના ગોખમાં પણ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. શરૂઆતમાં અનુક્રમે સરસ્વતીદેવી તથા ચક્રેશ્વરીદેવીની મૂર્તિ છે. ભોમતીમાં કુલ બસો અઢાર આરસપ્રતિમા તથા છઠ્ઠીસ ધાતુપ્રતિમા છે. તે પૈકી મોટા ભાગની પ્રતિમાઓ પરના લેખમાં સં. ૨૦૧૬ વૈ. સુ. ૬ સોમવાર શ્રી કાંતિવિજય શિષ્ય મુનિ ચતુરવિજય શિષ્ય આગમ પ્રભાકર મુનિ શ્રી યુજ્યવિજય, શ્રી રમણિકવિજય, પં. શ્રી વિકાસ-વિજય આદિ દ્વારા પ્રતિષ્ઠા કરાવ્યાનો ઉલ્લેખ છે. ભોમતીમાંની એક દેરીમાં વરલીથી લાવવામાં આવેલી બે પ્રતિમાઓ છે જે પૈકી એક પ્રતિમા વરલીપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે. તેના નવ ટુકડાઓને લેપ કરી ભેગા કરવામાં આવ્યા હોય તેમ જણાય છે. આદેશ્વરની પ્રતિમાના પરિકરની રચના માત્ર પાછળ પથ્થર મૂકી કરવામાં આવી છે. તેમાં ઉપરની બાજુએ દેવ-દેવીઓ તથા મસ્તકની પાછળની બાજુએ વર્તુળાકારની રચના છે. આ બન્ને પ્રતિમા શ્યામ આરસની છે.

જિનાલયની શુંગરચોકીના ધુમ્મટમાં સુંદર કોતરણી છે. રંગીન પૂતળીઓની રચના કરવામાં આવેલ છે. રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના દ્વારની કમાનો પર અષ્ટમંગલ, ૧૪ સુપનો તથા છત પર હાથી અને દેવીની નયનરમ્ય કલાકારીગરી છે. મુખ્ય જિનાલયને ફરતે દીવાલે સુંદર શિલ્પો છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૪ અને નં. ૫)

રંગમંડપમાં કુલ પાંચ પ્રવેશદ્વાર છે. આ દરેક દ્વાર પર સુંદર કોતરણી છે. રંગમંડપના આજુબાજુના પ્રવેશદ્વારમાં અષ્ટ કર્મનાં ચિત્રો છે. અહીં સામરણયુક્ત ધુમ્મટમાં કલાત્મક કોતરણી છે. ગર્ભદ્વારની સામે રંગમંડપના બે ગોખમાં બે આરસપ્રતિમા છે. રંગમંડપ મોટો છે. અહીં ઘણો મોટો ઘંટ છે. તેના પર ઘંટાકર્ણવીરના યંત્રનું કોતરકામ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર ચાંદીના છે. તે દરેક ગર્ભદ્વાર પર તે તે ગભારાના મૂળનાયકના યક્ષ યક્ષિણી તથા અષ્ટમંગલની કોતરણી છે. મધ્યના દ્વાર પર ચૌદ સુપનો તથા યક્ષ-યક્ષિણીની કોતરણી છે. જમણે ગભારે મહાવીરસ્વામી તથા ડાબે ગભારે ચંદ્રપ્રભુસ્વામી બિરાજમાન છે. જિનાલયના રંગમંડપની દીવાલો તથા ફરસમાં આરસનો ઉપયોગ થયેલો છે. બહારની બાજુની દીવાલો પર મકરાણાના પથ્થર પરનાં કોતરણીયુક્ત શિલ્પો દૃશ્યમાન થાય છે.

ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ૪૫”ની છે. જમણે તથા ડાબે ગભારે બિરાજમાન મહાવીરસ્વામી તથા ચંદ્રપ્રભુની પ્રતિમા પણ આટલી જ મોટી છે. આ ગભારામાં કુલ અગિયાર આરસપ્રતિમા અને રંગમંડપના સામસામેના ગોખની થઈ કુલ તેર આરસપ્રતિમા તથા દસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયકના પરિકર નીચે લેખ છે. તેમાં ‘સં. ૧૬૦૨ વૈ. શુ. ૧૫ વિજયસેનસૂરિ’ વંચાય છે. અહીં સં. ૨૦૧૬ની સાલની ૧૧”ની ઊંચાઈ ધરાવતી પાર્શ્વનાથની સુંદર પ્રતિમા છે.

આ જિનાલયને પદ્માવતી મહાપ્રાસાદ તરીકે ઓળખવામાં પણ આવે છે. આ નામ પાડવાનું કારણ એ છે કે પંચાસરાથી આણેલ પદ્માવતી તથા પંચાસરા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા એક જ આરસમાંથી બનાવેલ છે અને પંચાસરાથી અહીં એક જ ગાડામાં લાવેલ. પદ્માવતીદેવીની મૂર્તિ હાલમાં ખેતરપાળની પોળમાં શીતલનાથના જિનાલયમાં બિરાજમાન છે.

કહેવાય છે કે મૂળનાયકનું મુખ ગામ તરફ હતું તેથી સંઘ દુઃખી હતો. પરિણામે ૪૩ વર્ષ પૂર્વે પુનઃપ્રતિષ્ઠા થયેલી અને મુખની દિશા બદલવામાં આવેલી.

જિનાલયના રંગમંડપમાં જમણી બાજુ દીવાલ પર ગુજરાતીમાં એક લેખ કોતરવામાં આવ્યો છે જે નીચે પ્રમાણે છે :

“આ પદ્માવર્ત મહાપ્રાસાદમાં પ્રતિષ્ઠિત શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું બિંબ પૂર્વે પંચાસર ગામમાં બિરાજમાન હતું. જૈનાચાર્ય પુરન્દર શ્રી શીલગુણસૂરિથી પ્રભાવિત થયેલ આઘ ગૂર્જર રાજ્ય સ્થાપક વનરાજ ચાવડાએ તે સમયે ત્યાં એક મંદિર બંધાવ્યું. તેમાં તેણે ગુરુભક્તિપૂર્ણ ચિત્તથી આ બિંબની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. મોગલોના આક્રમણથી ધ્વસ્ત થયેલ અણહિલપાટણની પુનર્રચના વિક્રમની ચૌદમી સદીમાં થઈ. તે સમયે આ જ બિંબને અગ્રહાર પ્રતોલી સમીપ આવેલ એક મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવેલ હતું. ત્યાં આશરે ત્રણ સૈકા બિરાજમાન રહ્યા બાદ તેની પ્રતિષ્ઠા એક કાષ્ઠમય પ્રાસાદમાં કરવામાં આવી હતી. તે કાષ્ઠમય પ્રાસાદની જગાએ જ આ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનથી પ્રતિષ્ઠિત પદ્માવર્ત મહાપ્રાસાદ શોભી રહ્યો છે. વિશાળ ભૂમિગૃહ અને તેને આચ્છાદિત કરતી બાવન જિનાલય માટે બંધાવવામાં આવેલી વિશાળ જગતી(બેસણી)વાળા કલાકારીગરીના નમૂનારૂપ અને ગુજરાતના ગૌરવસમા આ પ્રાસાદનું નવનિર્માણ પાટણની શ્રીમાલ જ્ઞાતિમાં જન્મેલા બાબુ નામથી ઓળખાતા મુંબઈનિવાસી ભારતના કુશળ ખ્યાતનામ ઝવેરી શેઠ શ્રી પન્નાલાલ પૂરણચંદે વિક્રમ સંવત ૧૯૫૫માં આપેલા આદેશ અનુસાર એમણે એ અર્થે અર્પણ કરેલ ૭ લાખ ૨૦ હજાર રૂા. ખર્ચ થયેલ. આ દેરાસરના કામ માટેના સ્થપતિ તરીકે તેઓએ પાલીતાણાનિવાસી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ સોમપુરાની પસંદગી કરી. પુનઃપ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૧૧ જે. સુ. ૫

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર : આચાર્ય શ્રી વિજયસમુદ્રસૂરિ મં. સાહેબ

પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર : બાબુ વિજયકુમાર ભગવાનલાલ અને ધર્મપત્ની કમળાબાઈના હાથે.

ખાતમુહુર્ત : સં. ૧૯૯૮ બાબુ મોહનલાલ પનાલાલ”

મૂળનાયક શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના ગભારાની તદ્દન નીચે ભોંયરામાં એક શિવલિંગ છે જેમાં જવા માટે છેક પાછળથી રસ્તો છે. મૂળનાયક ભગવાનની પૂજા કર્યા બાદ પૂજારી શિવલિંગની પજ પૂજા કરે છે.

ઉપરાંત જિનાલયની પેઢીની ઓફિસ પાસેથી આગળ વધતાં, ડાબી બાજુએ વિશાળ મેદાન છે જેમાં થઈને આયંબિલશાળામાં જવાય છે. વળી, આ જ કંપાઉડમાંથી અન્ય ચાર જિનાલયોમાં તથા ગુરુમંદિરમાં પણ જઈ શકાય છે. ૧. ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ, ૨. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ, ૩. મહાવીરસ્વામી, ૪. નવખંડા પાર્શ્વનાથ અને ૫. ગુરુમંદિર. તદુપરાંત ટ્રસ્ટ તરફથી અહીં ભાથાખાતું ચાલે છે. તે પણ આ કંપાઉડમાં જ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

પાટણના શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના ભવ્ય અને ઐતિહાસિક જિનાલયમાં મૂળનાયક શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના શ્વેત વર્ણની પદ્માસનસ્થ પ્રતિમા નયનમનોહર છે.

અણહિલવાડ પાટણના સ્થાપક વનરાજે પોતાના ગુરુ શીલગુણસૂરિના આદેશથી પાટણમાં શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર બંધાવ્યું હતું. એ ઘટના ઇતિહાસપ્રસિદ્ધ છે. વનરાજનો પિતા પંચાસરમાં રાજ્ય કરતો હતો, તેથી આ મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠિત પાર્શ્વનાથની મૂર્તિને પંચાસરા પાર્શ્વનાથ નામ આપવામાં આવ્યું હોય અથવા કેટલાક વિદ્વાનો માને છે તેમ, એ મૂર્તિ પંચાસરમાંથી લાવીને નવા પાટનગર પાટણમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી હોય. પાટણની સ્થાપના સં. ૮૦૨માં થઈ હતી. એટલે ત્યાર પછી થોડા સમયમાં આ મંદિર બંધાયું હશે એમ અનુમાન કરવું વધારે પડતું નથી. એ રીતે ગુજરાતનાં જૂનામાં જૂનાં, વિદ્યમાન જૈન મંદિરોમાંનું એક તેને ગણવું જોઈએ; જો કે વખતોવખત તેના જીર્ણોદ્ધારો થયા હોવા જોઈએ. વિક્રમના ૧૩મા શતકમાં મંત્રી વસ્તુપાલે કરાવેલા જીર્ણોદ્ધારની હકીકત તત્કાલીન ઐતિહાસિક કાવ્યોમાંથી મળે છે. હમણાં જ થયેલા છેલ્લા જીર્ણોદ્ધાર પૂર્વે જે મંદિર હતું તેનું સ્થાપત્ય ૧૬મા સૈકાનું જણાતું હતું. વળી આ મંદિર સૌ પહેલાં તો જૂના પાટણમાં હશે. ત્યાંથી એ પ્રતિમાઓ આદિ નવા પાટણમાં ક્યારે લાવવામાં આવ્યા હશે એ વિશે પણ કંઈ આધારભૂત માહિતી મળતી નથી. વનરાજના ગુરુ શીલગુણસૂરિ નાગેન્દ્રગચ્છના ચૈત્યવાસી આચાર્ય હતા અને પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર સદીઓ સુધી નાગેન્દ્રગચ્છનું ચૈત્ય હતું એમ પ્રાપ્ત ઉલ્લેખો પરથી જણાય છે. ગુજરાતની રાજધાની પાટણના ઇતિહાસ સાથે સંકળાયેલું હોઈ, આ મંદિર એક વિશિષ્ટ ઐતિહાસિક અગત્ય ધરાવે છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિર વિશેનો પહેલો લિખિત ઉલ્લેખ, એ મંદિર બંધાયા પછી લગભગ ચારસો વર્ષ બાદ મળે છે. એ ઉલ્લેખ બૃહદ્ગચ્છના આચાર્ય શ્રી ચન્દ્રસૂરિના શિષ્ય હરિભદ્રસૂરિ દ્વારા સં. ૧૨૧૬ આસપાસ રચાયેલ પ્રાકૃત ચંદ્રપ્રભચરિતમાંથી છે. એની પ્રશસ્તિના ઉલ્લેખ પ્રમાણે જયસિંહદેવ અને કુમારપાળના મંત્રી પૃથ્વીપાલે પોતાનાં માતૃપિતાના શ્રેય અર્થે પંચાસર પાર્શ્વગૃહમાં મંડપની રચના કરાવી હતી :

જયસીંહદેવ- સિરિકુમરવાલનસ્નાયગાળ રજ્જેસુ ।

સિરોપુહદ્વાલમંતી અવિતહનામો ઇમો વિહિઓ ॥

અહ નિન્નયકારાવિયજાલિહરગચ્છરિસહજિણધવળે ।

જમયકણ જળણીણ ઉળ પંચાસરપાસગિહે ॥

ચઙ્ગવલીયંમિ ડ ગચ્છે માયામહીણ સુહહેડં ।

અળહિલ્લવાડયપુરે કરાવિયા મંડવા જેળ ॥૧

અરિસિંહ એ ગુજરાતના સુપ્રસિદ્ધ મહામાત્ય વસ્તુપાલનો આશ્રિત કવિ હતો. તેણે સં. ૧૨૭૮ અને સં. ૧૨૮૭ની વચ્ચે વસ્તુપાલનાં સત્કૃત્યો વર્ણવતું સુકૃત સંકીર્તન નામે મહાકાવ્ય રચેલું છે. એ કાવ્યના પ્રથમ સર્ગના દસમા શ્લોકમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરનો ઉલ્લેખ છે.

આ મંદિરની તુલના પર્વત સાથે કરી છે એ જોતાં એનું શિખર કેટલું ઊંચું હશે તેનું અનુમાન થઈ શકે છે.

અંતર્વસદ્ધનજનાદ્ભુતભારતો ભૂર્મા ભૂશ્યતાદિતિ ભૂશં વનરાજદેવઃ ।

પચ્ચાસરાહવનવપાર્શ્વજિનેશવેશ્મ વ્યાજાદિહ ક્ષિતિધરં નવમાતતાન ॥

વળી એ કાવ્યના છેલ્લા સર્ગમાં (શ્લોક ૨) વસ્તુપાલનાં બાંધકામો વર્ણવતાં કર્તાએ કહ્યું છે કે અણહિલવાડ પાટણમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવીને મંત્રીએ વનરાજની વૃદ્ધત્વને પામેલી કીર્તિને હસ્તાવલંબન આપ્યું હતું :-

પચ્ચાસરા હવમણહિલ્લપુરીપુરન્ત્રીસીમન્તરત્નમિવાપાર્શ્વજિનેશવેશ્મ ।

ઉદ્ધૃત્ય યેન યશસા જનિતો જરત્યા હસ્તાવલમ્બનવિધિર્વનરાજકીર્તેઃ ॥

નાગેન્દ્રગચ્છના વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય ઉદયપ્રભસૂરિએ સં. ૧૨૯૦ પૂર્વે ધર્માભ્યુદય અથવા સંઘપતિચરિત્ર નામે પંદર સર્ગનું મહાકાવ્ય રચ્યું છે. કાવ્યની પ્રશસ્તિ(શ્લોક ૭)માં નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્યોની ગુરુપરંપરા આપીને પોતાના ગુરુ વિજયસેનસૂરિ વિશે કર્તા કહે છે કે તેઓ પંચાસરા નામથી ઓળખાતા વનરાજવિહારતીર્થમાં વ્યાખ્યાનો આપતા હતા.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર બંધાયું ત્યારથી નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્યોનો એ સાથેનો સંબંધ જોતાં આ સ્વાભાવિક છે. વળી પંચાસરાનું મંદિર તે જ વનરાજવિહાર એમ અહીં કર્તાએ સ્પષ્ટ કહ્યું છે.

વસ્તુપાલે એ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો એનો ઉલ્લેખ પણ એ કાવ્યના પહેલા સર્ગ(શ્લોક ૨૨)માં છે :

અણહિલપાટકનગરાદિશજવનરાજકીર્તિકેલિગિરિમ્ ।

પચ્ચાસરાહવજિનગૃહભુદ્ધે યછ કુલં ચ નિજમ્ ॥

સં. ૧૩૩૪માં રચાયેલા પ્રભાચંદ્રસૂરિરચિત પ્રભાવકચરિતના અભયદેવસૂરિચરિતમાં આ તીર્થની ઉત્પત્તિનું સંક્ષિપ્ત બયાન છે.

સં. ૧૩૬૧માં મેરુતુંગાચાર્યે રચેલા પ્રબંધ ચિંતામણિ નામના ગ્રંથમાં વનરાજે પોતાના ઉપકારી શ્રી શીલગુણસૂરિ પ્રત્યેની કૃતજ્ઞબુદ્ધિથી આ ચૈત્ય નિર્માણ કરાવ્યાનો ઉલ્લેખ છે.

૧૫મી સદીમાં અંચલગચ્છીય આચાર્ય જયશેખરસૂરિએ રચેલાં પંચાસરાવિનંતી સ્તવનમાં, વાચનાચાર્ય કીર્તિમેરુએ રચેલી શાશ્વતા તીર્થમાલામાં અને મેઘ કવિએ રચેલા તીર્થમાલા સ્તવનમાં શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વપ્રભુની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે.

પાટણની જે ચૈત્યપરિપાટીઓ ઉપલબ્ધ બની છે તે તમામમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પંચાસરમાં પંચાસરા

પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

મહુકર મનહ મનોરથ પૂરઈ, પાસ પંચાસરઈ ભાવવિચૂરઈ,
સાર સંસારઈ લેમિ. ૯

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો નિર્દેશ નીચે મુજબ થયેલો છે :

પંચાસર શ્રી પાસ આશ્યાપૂરણ, જિન પ્રતિમા નવ વાંદીઈ એ
હરખ્યા હીયા મઝારિ, હરખ ભવનિ જઈ જિન દેખી આણંદીઆ એ દર

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પંચાસરઈ પાટકિ અછઈ એ, ઘુરિ વીર જિનવર સાર તુ.
નવ પ્રતિમા વંદી કરી એ, વાસુપૂજ્ય જુહારિ તુ ॥૧૮॥

સતાવીસ બિંબ તિહાં નમી એ, પંચાસરુ પ્રભુ પાસ તુ.
અવર સ્નાત જિનવર નમું એ, વંછિત પૂરઈ આસ તુ ॥૧૯॥

સં. ૧૬૫૨ના આસો સુદ ૧૫ને બુધવારે પુંજા ઋષિએ આરામશોભાયરિતની પ્રશસ્તિમાં પ્રારંભે પાટણના દેવ-ગુરુ ભક્ત શ્રાવકોના ગુણગાન કરીને શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ આદિ પાટણના તીર્થોની સ્તુતિ કરી છે.

સં. ૧૬૫૫માં કવિ પ્રેમવિજયે ગૂંથેલી ૩૬૫ પાર્શ્વજિનનામમાલામાં તેમણે શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વ પ્રભુનું પણ નામ ગૂંથ્યું છે.

સં. ૧૬૫૬માં કવિ નયસુંદરે ગાયેલા શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ છંદમાં પણ આ પાર્શ્વ પ્રભુનો નામોલ્લેખ છે.

સં. ૧૬૬૭માં કવિવર શાંતિકુશલે પણ ૧૦૮ નામ ગર્ભિત શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ સ્તવનમાં આ પ્રભુનો નામનિર્દેશ કરેલો છે.

સં. ૧૬૮૫ના આસો માસમાં કવિ ઋષભદાસે રચેલા હીરવિજયસૂરિરાસમાં શ્રી હીરવિજયસૂરિએ આ પાર્શ્વ પ્રભુને જુહાર્યાની નોંધ કરી છે.

સં. ૧૬૮૯માં પોષ વદ ૧૦ને દિવસે શ્રી ગુણવિજયના શિષ્યે રચેલાં ૧૦૮ નામ ગર્ભિત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવનમાં શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો પણ નામનિર્દેશ કરેલો છે.

૧૭મી સદીમાં જ રચાયેલા રત્નકુશલરચિત પાર્શ્વનાથ સંખ્યા સ્તવનમાં પણ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો નામોલ્લેખ જોવા મળે છે.

સં. ૧૭૨૧માં મેઘવિજય ઉપાધ્યાયે રચેલી શ્રી પાર્શ્વનાથ નામમાલામાં પણ આ તીર્થનો

નામનિર્દેશ થયેલો છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલય સાથે હીરવિહારનો ઉલ્લેખ છે :

પંચાસરે જાઈઈ એ, તિહાં પ્રાસાદ આર.

પંચાસર જિનવર તણો એ, દેખી દીદાર ॥૪॥

ચોપન બિંબ તિહાં અતિ ભલા એ, વલી હીરવિહાર.

પ્રતિમા ત્રિણ સહગુરુ તણી એ, મૂરતિ મનોહાર ॥૫॥

સં. ૧૭૪૬માં કવિ શીલવિજયે રચેલી તીર્થમાલામાં પણ પાટણના પંચાસરા તીર્થનો ઉલ્લેખ છે.

કવિ ઉદયરત્ને સં. ૧૭૫૫માં રચેલા અષ્ટપ્રકારી પૂજા રાસમાં અને સં. ૧૭૬૧માં રચેલાં મુનિપતિરાસની પ્રશસ્તિમાં પણ આ તીર્થનો ઉલ્લેખ છે.

૧૭મા સૈકાના ઉત્તરાર્ધમાં લખાયેલ જણાતું અહો શાલક બોલિ જૂની ગુજરાતી ગદ્યમાં રચાયેલું વર્ણક છે. એમાં એક સ્થળે અણહિલપુર પાટણનું ટૂંકું વર્ણન છે અને તેમાં પાટણના પ્રમુખ દેવાલય તરીકે પંચાસરના મંદિરનો ઉલ્લેખ છે :

“હું તે અહ્યારું અણહીલપુર પાટણ વર્ણવું, પણ કસૂ એક છિ જે અણહિલપુર પાટણ? સઘટ ઘાટે કરી વિચત્ર ચિત્રામે કરી અભિરામ, મહામહોછવે ભલાં આરામ, પંચાસર પ્રમુખ દેવ દેવાલા, જે નગરમાહઈ દાનશાલા, પૌષધશાલા, ધરમશાલા, ગઢ મઢ મંદિર પ્રકાર, ચુરાસી ચુહટાંની હટશ્રેણિ, માંહઈ વસ્ત સંપૂર્ણ વરતઈ—”

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને પ્રેમાદોસીની પોળ નામના વિસ્તારમાં દર્શાવેલ છે :

પાટણમેં પ્રભુ પ્રણમીઈ, શ્રી પંચાસરો પાસ. લલાનાં

પોલેં પ્રેમા દોસી તણેં, પ્રતપેં તેજ પ્રકાસ. ૩ લ. પાટણ

સં. ૧૭૯૧માં કવિ જિનવિજયે શ્રી પંચાસર પાર્શ્વનાથનું એક મનોહર સંસ્કૃત સ્તોત્ર રચ્યું છે. આ સ્તોત્રમાં આ પરમાત્માનાં બિંબ અને માહાત્મ્યનું મોહક વર્ણન કરેલું છે.

૧૮મી સદીમાં કવિવર જ્ઞાનવિમલે રચેલાં ૧૩૫ નામ ગર્ભિત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવનમાં અને કવિ સુખસાગરે રચેલાં વૃદ્ધિવિજયગણિ રાસની પ્રશસ્તિમાં આ પાર્શ્વ પ્રભુનો નામનિર્દેશ છે.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનો નામોલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

પુર પાટણમાં પાસજી, પંચાસરો પ્રસિદ્ધ, સંઘવી ચાલોને;

તે પ્રભુ વાંદીઈ સંઘ સરવે મન કીધ્ય. ચાલોને થલપતિ ભેટવા ૧

ખરતરગચ્છના મુનિ દેવહર્ષે સં. ૧૮૬૬માં પાટણની ગજલ એ નામનું એક સ્થલવર્ણનાત્મક કાવ્ય રચ્યું છે. એના અંતિમ પદ્યકલશરૂપ છપ્પાની છેલ્લી બે પંક્તિઓમાં નીચે પ્રમાણે પંચાસરના મંદિરનો ઉલ્લેખ છે :

“પાટણ જસ કીધો પ્રગટ જિહાં પાંચાસર ત્રિભુવન ઘણી,
કવિ દેવહર્ષ મુખથી કહે, કુશલ રંગલીલા ઘણી.”

કલશમાં આ રીતે એકમાત્ર પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, એ પાટણના જૈનમંદિરોમાં એનું વિશેષ મહત્ત્વ સૂચવે છે.

સં. ૧૮૮૧ ફાગણ વદ રના દિને પં. ઉત્તમવિજયે ગાયેલા શ્રી પાર્શ્વપ્રભુનાં ૧૦૮ નામના છંદમાં પણ પંચાસરા પાર્શ્વ પ્રભુના નામનો સમાવેશ થયો છે.

સં. ૧૯૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં એક જ પટાંગણમાં વિદ્યમાન પંચાસરા આદિ જિનાલયનો પણ ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે :

વંદે પંચાસરં વૈ સુમતિજિનપતિં જ્ઞાતપુત્રં ચ ગોડી—
પાર્શ્વ ચિંતામણિં ચજિતજિનપતિમત્રાહમૌચિત્યયુક્તઃ ।

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય શિખર વિનાનું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં બોતેર આરસપ્રતિમા તથા છેતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયની વર્ષગાંઠ પોષ સુદ ૧૦ના રોજ હોવાનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના કંપાઉંડમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં એકસો ત્રેપન આરસપ્રતિમા અને બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. તે સમયે ગુરુમૂર્તિઓનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. વનરાજ તથા મંત્રી આસાકની આરસની ઊભી મૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદની પેઢીહસ્તક હતો.

ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૧માં આ જિનાલયની પુનઃપ્રતિષ્ઠા થયેલી છે. આ અંગેનો વિગતવાર અહેવાલ શ્રી અણહિલપુર પાટણ જૈન મંદિરાવલીમાં (સં. ૨૦૧૮માં) શીવલાલ નેમચંદ શાહે આપ્યો છે જેનો મુખ્ય સાર નીચે મુજબ છે :

પંચાસરાજીનું જૂનું મંદિર

અત્યારના પાટણમાં આ નવા બંધાવેલ મંદિર અગાઉ એ જગ્યા ઉપર પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું જૂનું મંદિર હતું, તે ૧૬મા સૈકા જેટલું પુરાણું કાજમય હતું. આ મંદિર જીર્ણ થતાં તેનો જીર્ણોદ્ધાર થવો આવશ્યક બન્યો હતો.

જીર્ણોદ્ધારનો સંકલ્પ

ઉર્વીસાર ગુજરાતની પ્રાચીન રાજધાની અણહિલપુર પાટણ આવેલા સુપ્રસિદ્ધ

પંચાસરાજીના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરવાનનો સંકલ્પ વિક્રમ સંવત ૧૯૫૦ના અરસામાં પાટણના વતની શ્રાદ્ધવર્ચ બાબુ સાહેબ શ્રી પન્નાલાલજી પુરણચંદજીના ધર્મવાસિ માનસમાં સમુદ્ભવ્યો હતો અને તદનુસાર તેઓશ્રીએ તેમના ટ્રસ્ટ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથજીનું મંદિર બંધાવવા માટે અમુક રકમ નિયત કરી રાખી હતી.

પંચાસરાજીનું નૂતન મંદિર

શ્રેષ્ઠિવર્ચ બાબુસાહેબ શ્રી પન્નાલાલજી પુરણચંદજીના સુપુત્ર બાબુસાહેબ શ્રી ભગવાનલાલજી તથા બાબુસાહેબ શ્રી મોહનલાલજી તથા સુપૌત્ર બાબુસાહેબ શ્રી વિજયકુમારજીએ ઉપરોક્ત ટ્રસ્ટમાં નિયત કરેલ રકમમાંથી આ બાવન જિનાલયનું મુખ્ય મંદિર બંધાવેલું છે. આ મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત સંવત ૧૯૯૮ના ફાગણ વદ પના દિવસે બાબુસાહેબ શ્રી ભગવાનલાલજીના શુભ હસ્તે થયું હતું. આ મુખ્ય જિનાલય સંવત ૨૦૧૧માં લગભગ બંધાઈને તૈયાર થઈ રહ્યું હતું. તેમાં આશરે સાત લાખ રૂપિયા ખર્ચાયા છે.

પંચાસરાજીની પ્રતિષ્ઠા

સંવત ૨૦૧૧ના જેઠ સુદ પના પુનિત દિવસે મોટા મહોત્સવપૂર્વક અપૂર્વ ઉલ્લાસથી આચાર્યવર્ચ શ્રી વિજયવલ્લભસૂરિ મહારાજના પટ્ટપ્રભાવક આચાર્ય શ્રી વિજયસમુદ્રસૂરિ મહારાજના શુભહસ્તે ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી અને બાબુસાહેબ શ્રી વિજયકુમાર ભગવાનલાલજીએ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનને બિરાજમાન કર્યા હતા તેમજ શિખર ઉપર ધ્વજદંડ રોપી સુવર્ણ કળશ ચઢાવ્યો હતો.

દેરીઓ અને નવાં બિંબો

આ મુખ્ય મંદિરને ફરતી એકાવન દેરીઓ છે તે પાટણના શ્રી સંઘે, તે તે વ્યક્તિઓએ ભરાવેલ નકરાની રકમમાંથી બંધાવેલ છે અને તેમાં આશરે પાંચ લાખ રૂપિયા ખર્ચાયા છે. નકરાની આવેલ રકમ ઉપરાંત દેરીઓમાં વધારે ખર્ચ થયેલ છે, તે રકમ પંચાસરા પાર્શ્વનાથજીની પેઢીના દેવદ્રવ્યમાંથી ખર્ચાઈ છે. આ દેરીઓનું ખાતમુહૂર્ત સંવત ૨૦૧૩ના માગશર સુદ ૪ના શુભ દિને નગરશેઠ શ્રી કેશવલાલ અમરચંદના સુપુત્ર શ્રી ભગવાનલાલના સુપુત્ર શ્રી વીરેન્દ્રભાઈના શુભ હસ્તે થયું હતું. સંવત ૨૦૧૬માં દેરીઓ લગભગ તૈયાર થઈ રહી હતી અને તેમાં બિરાજમાન કરવા માટે છવાસી જેટલાં જિનબિંબો નવાં ભરાવવામાં આવ્યાં હતાં.

અંજનશલાકા અને પ્રતિષ્ઠા

આ જિનબિંબોની અંજનશલાકા વિધિ મોટા મહોત્સવપૂર્વક પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજના શિષ્ય વિદ્વદ્વર્ચ શ્રી ચતુરવિજયજી મહારાજના શિષ્ય આગમ પ્રભાકર વિદ્વદ્વર્ચ શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજના વરદ હસ્તે સંવત ૨૦૧૬ના વૈશાખ સુદ પના પુણ્ય દિવસે થઈ હતી અને પ્રતિષ્ઠા પણ તેઓશ્રીના જ શુભ હસ્તે અંજનશલાકાના બીજા દિવસે સુદ ૬ના સુદિવસે થઈ હતી. દેરીઓનો નકરો ભરનાર તે તે પુણ્યશાળી વ્યક્તિઓએ પોતપોતાની દેરીઓમાં મૂળનાયક

ભગવાનને બિરાજમાન કર્યા હતા અને શિખરો ઉપર ધ્વજદંડ રોપી કળશો ચઢાવ્યા હતા.

દેરાસરના ખાતમુહૂર્તથી લઈને યાવત્ પ્રતિષ્ઠા સુધીનાં સર્વ મંગલમય મુહૂર્તો શાસન-સમ્રાટ શ્રી વિજયનેમિસૂરિ મહારાજના પટ્ટધર શિષ્ય શ્રી વિજયઉદયસૂરિ મહારાજ તથા તેમના શિષ્ય શ્રી વિજયનન્દનસૂરિ મહારાજ પાસે જોવાવવામાં આવ્યાં હતાં.

પ્રતિમાઓની વિગત

આ બાવન જિનાલયમાં, ૮૬ પ્રતિમાજી નવા ભરાવેલાં છે, તેમાંના ચોવીસ પ્રતિમાજી ચોવીસ તીર્થંકર ભગવાનના દેહના વર્ણ પ્રમાણે વર્ણવાળા છે. કેટલાક પ્રતિમાજી સંપ્રતિ મહારાજના વખતના અતિ પ્રાચીન છે. કેટલાક પ્રતિમાજી ૧૬મી સદીમાં આચાર્ય શ્રી વિજય હીરસૂરિ મહારાજ તથા તેમના શિષ્ય વિજય સેનસૂરિ મહારાજના હાથે અંજન કરાયેલા છે અને કેટલાક પ્રતિમાજી સંવત ૧૯૯૮માં પ્રાચીન પાટણની ભૂમિમાંથી — હાલ જ્યાં વડલી ગામ છે ત્યાંથી પ્રગટ થયેલા તે છે.

દેરાસરનો પ્રવેશદ્વાર પાસેના ગોખલામાં દક્ષિણ દિશાએ ૧લા ગોખલામાં કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની અર્વાચીન મૂર્તિ છે અને તેની સામેના ઉત્તરના ગોખલામાં ૬. આશાકમંત્રીની પ્રાચીન મૂર્તિ છે.^૧ ૨જા ગોખલામાં પાર્શ્વનાથ ભગવાનના યક્ષ પાર્શ્વની મૂર્તિ છે અને તેની સામેના ગોખલામાં યક્ષિણી પદ્માવતીની મૂર્તિ છે. ૩જા ગોખલામાં શીલગુણસૂરિ મહારાજની અર્વાચીન મૂર્તિ છે અને તેની સામેના ગોખલામાં વનરાજની પ્રાચીન મૂર્તિ છે.^૨

દેરીઓની શરૂઆતમાં મુખ આગળના બે ગોખલામાં સરસ્વતીની બે પ્રાચીન મૂર્તિઓ છે અને દેરીઓની અંતે મુખ આગળના બે ગોખલાઓમાં બે ક્ષેત્રપાળની પ્રાચીન મૂર્તિઓ છે.

બાવન જિનાલયનું બાંધકામ

આ બાવન જિનાલયમાં હાલ એકંદરે બાર લાખ રૂપિયા ખર્ચાયા છે, તેનું બાંધકામ કલાત્મક અને શિલ્પશાસ્ત્રના નિયમાનુસાર કરવામાં આવ્યું છે. આ ભવ્ય મંદિરની લંબાઈ આશરે ૧૩૦ ફૂટ અને પહોળાઈ ૮૦ ફૂટ અંદાજે છે, તેનું શિલ્પમય કામ જોધપુરી ચિત્ત પથ્થરમાંથી થયું છે, ઉપરાંત મકરાણાઆરસ જેસલમેરમારબલ પ્રાંગણા જોધપુર હિંમતનગર અને પોરબંદરી

૧. જેમણે પૂર્વે વિક્રમ સંવત ૯૦૧માં પંચાસરા વિહારમાં (વનરાજવિહારમાં) મંડપ કરાવેલો છે. તે આશાક મંત્રીની આ મૂર્તિ છે જે મૂર્તિ તેમના પુત્ર અરિસિંહે ભરાવેલી છે અને શીલગુણસૂરિના શિષ્ય દેવચંદ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલી છે.

૨. વનરાજની આ મૂર્તિ તેનું શિલ્પ જોતાં બારમા સૈકાની જણાય છે. અગાઉના મંદિરમાં શીલગુણસૂરિ મહારાજના શિષ્ય શ્રી દેવચંદ્રસૂરિ, હીરસૂરિ, સેનસૂરિ તથા દેવસૂરિ વગેરે આચાર્યોની મૂર્તિઓ હતી તે મૂર્તિઓ પંચાસરા મંદિરની બાજુમાં નવા બંધાવેલા ગુરુમંદિરમાં પધરાવવામાં આવી છે. તેમજ આચાર્ય શ્રી વલ્લભસૂરિ, પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજી તથા શ્રી હંસવિજયજી મહારાજની નૂતન મૂર્તિઓ પણ તેમાં પધરાવવામાં આવી છે.

પથ્થરો પણ તેની કાર્યક્ષમતાના પ્રમાણમાં તેમાં વાપરવામાં આવ્યા છે જેમાં શિલ્પશાસ્ત્રના ગણિત અને નિયમાનુસાર તેની બાંધણી ગોઠવાઈ છે.

આ મંદિરના શિલ્પી, શિલ્પ વિશારદ શ્રી પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ સોમપુરા છે. તેઓ ભારત સરકારના માન્યવર સ્થપતિ છે. તેઓ તેમજ અન્ય શિલ્પી વર્ગ આ અદ્ભુત ચૈત્યના નિર્માતા છે. પ્રભાશંકરના વડીલોએ સિદ્ધગિરિ ઉપર ટૂંકો બાંધી છે, પ્રભાશંકરે બીજાં પણ અનેક ભવ્ય મંદિરો બાંધ્યાં છે.

બાવન જિનાલયોનું કોતરકામ

આ બાવન જિનાલયનાં પ્રત્યેક સ્થળો—ધુમ્મટો, સ્તંભો, ચોકીઓ, છતો, દીવાલો, મંડપો, દ્વાર, શાખાઓ, ઉત્તરંગો, મંડોવર અને શિખરો વગેરે સર્વે સ્થળો—અદ્ભુત કોરણીથી જુદા જુદા પ્રકારની કલાત્મક પ્રતિકૃતિઓથી અને અનન્ય પ્રતીકોથી અંકિત થયેલા છે.

દેરાસરના પ્રવેશદ્વાર આગળનો ધુમ્મટ કલામય બનાવાયો છે. તેના સ્તંભોમાં દિક્ષપાલો, વિદ્યાદેવીઓ આદિ કોતરાયેલા છે, ધુમ્મટ અંદરથી અલંકૃત છે, તેની ઉપરના ભાગમાં સમવર્ણી કરવામાં આવી છે. સમવર્ણીની ચારે તરફ ઝરૂખા અને ફરતાં દેવ-દેવીઓનાં સુંદર સ્વરૂપો કોતરાયેલાં છે.

પ્રવેશદ્વારની અંદર પ્રવેશ કરતાં છ ચોકી આવે છે, તેની છત આબુની કોરણીને પણ યાદ કરાવે છે, તેથી આગળ જતાં વિશાળ નૃત્યમંડપ આવે છે. આ નૃત્યમંડપના આગળના બે સ્તંભોમાં દિક્ષપાલો, વિદ્યાદેવીઓ આદિ કોતરાયેલા છે. નૃત્યમંડપથી આગળ જતાં ત્રણ ચોકી આવે છે જેની છત અદ્ભુત કોરણીવાળી છે અને તેની દીવાલો ઉપર ચૌદ સુપન અને અષ્ટમંગલ કોતરેલાં છે, પછી અંદર પ્રવેશ કરતાં ગૂઢમંડપ આવે છે, ગૂઢમંડપની પૂર્વે ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે અને ઉત્તર-દક્ષિણે એકેક દ્વાર છે.

નૃત્યમંડપ અને ગૂઢમંડપના ધુમ્મટોની અંદર પુષ્કળ પ્રમાણમાં પથ્થરની નકશી-કારીગરીવાળી કોરણી કરવામાં આવી છે, મધ્ય ભાગમાં લટકતા ઝુંબર જેવાં, મોટા પથ્થરોનાં કમળો કોરી બનાવવામાં આવ્યાં છે જેને પદ્મશિલા કહેવામાં આવે છે. ધુમ્મટના પ્રત્યેક થરો નકશી કોતરકામથી અલંકૃત છે, તેના રૂપથરમાં ચોવીસ તીર્થંકર અને તેમના યક્ષયક્ષિણીનાં સ્વરૂપો કોતરવામાં આવ્યા છે, તેમજ હંસ પંક્તિ અને વૃષભ હરિણ અથ્વા ગ્રાસમુખ આદિ પંક્તિબદ્ધ કોતરવામાં આવ્યા છે અને ઊડતા વિદ્યાધરોનાં રૂપો તથા વિદ્યાદેવીઓની મૂર્તિઓ મૂકવામાં આવી છે.

ગૂઢમંડપની આગળ જતાં ગૂઢમંડપ અને ગર્ભગૃહની વચ્ચેનો ભાગ આવે છે જેને અંતરાલ અથવા કવલી કહેવામાં આવે છે, તેની બન્ને બાજુએ કલામય આરસના ગોખલાઓમાં પ્રભુજી બિરાજમાન છે. પછી ગર્ભગૃહ છે, ગર્ભગૃહનાં ત્રણ પદ છે, તેમાં મધ્યમાં વિશાળ આરસના નકશી કોતરણીવાળા સુંદર પરિકરમાં શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ભવ્ય પ્રતિમા બિરાજમાન છે, તેમજ પડબે દક્ષિણ બાજુએ શ્રી મહાવીરસ્વામીની અને ઉત્તર બાજુએ

શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામીની ભવ્ય પ્રતિમા બિરાજમાન છે.

ગર્ભગૃહના મુખ્ય દ્વારની શાખાઓ અને ઉત્તરંગોમાં સોળ વિદ્યાદેવીઓનાં સ્વરૂપો કોતરાયેલાં છે અને આરસનાં સર્વદ્વારમાં જૈન પ્રતિહારોનાં સ્વરૂપો દિશા પ્રમાણે કોતરાયેલાં છે, દ્વારનાં કમાડો પણ રજતજડિત અને કલામય બનાવાયાં છે.

દેરાસરના પ્રત્યેક સ્તંભો આરસના છે, તેમજ પ્રત્યેક દીવાલો આરસથી સુશોભિત બનાવાયેલી છે અને પ્રાસાદનું પીઠતળ પણ રંગબેરંગી આરસથી અલંકૃત છે.

મુખ્ય મંદિરને ફરતી દીવાલો કે જેને મંડોવર કહેવામાં આવે છે, તેના પ્રત્યેક થરો શિલ્પ કળાથી ભરપૂર નકશીવાળા બનાવાયા છે, જેમાં તીર્થંકર ભગવંતોના કલ્યાણક આદિ જીવન પ્રસંગોનાં દશ્યો તથા દેવ દેવીઓ દેવાંગનાઓ દિક્ષુપાલો ગંધર્વો કિન્નરો અને યક્ષો આદિનાં સુમનોરમ સ્વરૂપો કોતરાયેલાં છે. આ કામ અગિયારમી-બારમી સદીના કામનો ખ્યાલ આપે છે.

નૃત્યમંડપ અને તેની બન્ને ચોકીઓ ઉપર સુંદર થરોવાળું ત્રિષટ કરવામાં આવ્યું છે અને ગૂઢમંડપ ઉપર કલામય સુંદર સમવર્ણા કરેલ છે અને તેની બન્ને તરફના ચોકિયાળા ઉપર પણ સુંદર પ્રકારની સમવર્ણા કરેલ છે. સમવર્ણાની જંઘામાં અનેક દેવ દેવીઓ યક્ષ યક્ષિણી આદિના સ્વરૂપો કોતરાયેલાં છે.

મૂળ ગર્ભગૃહના વચલા પદમાં બિરાજમાન પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ઉપરનું શિખર સુંદર કલાથી અલંકૃત છે જેમાં એક મજલો (ભૂમિ) છે અને બાજુના બે પદ ઉપર સમવર્ણા કરવામાં આવેલી છે. આ સમવર્ણા અને શિખરને ફરતા મધ્યમાં કલામય ઝરૂખા કરેલા છે અને તેની જંઘામાં દેવ-દેવીઓનાં સ્વરૂપો કરેલાં છે.

ઉપરોક્ત મુખ્ય પ્રાસાદને ફરતી ૫૧ દેરીઓ છે. તે પણ કોતરકામથી યુક્ત છે. પ્રત્યેક દેરીઓની છતો વિવિધ પ્રકારના કોતરકામથી સુંદર બનાવવામાં આવી છે અને તેનાં શિખરો પણ સુંદર કળાથી અલંકૃત છે, જેમાં એક મજલો (ભૂમિ) છે અને ફરતા મધ્યમાં ઝરૂખાઓ છે.

ભવ્ય બાવન જિનાલય

એ પ્રમાણે અદ્ભુત કારીગરીવાળું આ સંપૂર્ણ બાવન જિનાલય તેનાં ઉચ્ચ શિખરો ઉપર શોભતા કળશો અને ઉચ્ચ ધ્વજદંડો ઉપર લહેરાતી ધ્વજાઓથી ભવ્ય શોભી રહેલું છે. મંદ મંદ સંચરતા વાયુ વડે નૃત્ય કરતી ધ્વજાઓ જાણે પ્રભુના દર્શને આવતા ભાવુક જનોને આવકારનો સંકેત કરી રહી છે અને રણકાર કરતી ધ્વજદંડની ઘંટડીઓ જાણે પડકાર કરતી હોય તેમ પુણ્યભૂમિ પાટણમાં પ્રવેશ કરતા પાપને અટકાવી રહી છે.

પ્રાસાદની પીઠિકા ઊંચી કરવામાં આવી છે, જેની નીચે ભૂમિગૃહ છે અને જેના ગગનચુંબી શિખર ઉપર સુવર્ણ કળશ શોભી રહ્યો છે.

જમીનની સપાટીથી આશરે ૭૫ ફૂટ ઊંચો તેમજ એની વિરાટ કાયાથી ભવ્ય લાગતો તેમજ ચોમેર ફરતી દેરીઓની ઘટાથી સુઘટ દેખાતો આ પંચાસરા પ્રાસાદ જાણે મહાશય

બાબુસાહેબના સંકલ્પ બીજના મહાન વડવૃક્ષ સમાન શોભી રહ્યો છે અને દૂરથી જોનારને પણ તે જોવાને માટે લલચાવે છે.

સંવત ૨૦૧૮માં સંપૂર્ણ તૈયાર થયેલું આ ભવ્ય બાવન જિનાલય ગુજરાતના પ્રાચીન પાટનગર પાટણની પુણ્ય ભૂમિ વિશે સુવિશાળ પટ્ટાંગણમાં એક દેવ વિમાન જેવું શોભી રહ્યું છે.

આ દેરાસર જગવિખ્યાત આબુના દેલવાડાનાં જૈન દેરાંઓની ભવ્ય કળાનું સ્મરણ કરાવે છે. હજારો વર્ષો સુધી ભાવુકોને શુભ પ્રેરણા આપી પરમાત્મતત્ત્વનું દર્શન કરાવશે. દૂર દૂરના યાત્રિકોને આકર્ષીને પાવન કરશે અને પૂર્વ પ્રસિદ્ધ પાટણની જવલંત કીર્તિને દિગંત વ્યાપી બનાવશે. શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પ્રતિમા ભવ્ય છે તેમ આ બાવન જિનાલય પણ ભવ્ય બન્યું છે, જેની પાછળ વપરાયેલું સદ્ દ્રવ્ય અને લેવાયેલો પરિશ્રમ પ્રશંસાને પાત્ર છે. પરમાત્મા પ્રત્યેની ભક્તિ જગતમાં અમર છે.

એકવીસમી સદીનું સ્થાપત્ય

એકવીસમી સદીના પ્રારંભમાં પાટણની પુણ્યભૂમિ ઉપર નિર્માણ થયેલું આ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું નૂતન ભવ્ય બાવન જિનાલય જાણે એકવીસમી સદીએ પોતાના શુભ આગમન વખતે ગુજરાતના પ્રાચીન પાટનગર પાટણને દિવ્ય ભેટણું અર્પણ કર્યું છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું કંપાઉંડ, પીપળાશેરી

ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના વિશાળ કંપાઉંડમાં આવેલા શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલયના પ્રવેશદ્વારની ડાબી બાજુએ શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું શિખરબંધી જિનાલય આવેલું છે. આ જિનાલયની બાજુમાં શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ, શ્રી મહાવીરસ્વામી તથા શ્રી નવખંડા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયો તથા ગુરુમંદિર આવેલું છે.

અહીં રંગમંડપની મધ્યે પિત્તળના ચાર દરવાજાવાળા શિખરયુક્ત ચૌમુખી છે જેમાં પહેલા આરસપ્રતિમા હતી તે સં. ૨૦૫૧માં જોગીવાડાના શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં લઈ જવામાં આવી હોવાથી હાલ આ જગ્યામાં ચાર ધાતુપ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરેલ છે. અહીં એક ગોખમાં સરસ્વતીદેવીની આરસમૂર્તિ છે. તેના પર સંવત ૧૪૪૦માં આચાર્ય સિંહસૂરિજીએ પોષ સુદી ૧૨નો રોજ પ્રતિષ્ઠા કરાવ્યાનો લેખ છે. ડાબી બાજુએ એક ગોખમાં અંબિકાદેવીની આરસમૂર્તિ છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. મૂળનાયક તરીકે ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. પ્રતિમાલેખ નથી. અહીં કુલ તેર આરસપ્રતિમા તથા પચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુ પૂર્વે શાંતિનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન હતી જે કલિકુંડ

પાર્શ્વનાથ પાસે આવેલ સાંઢી ગામે નૂતન જિનાલયમાં બિરાજમાન કરવા માટે તા. ૧૦-૬-૮૬ના રોજ આપવામાં આવેલ છે. જમણે ગભારે શાંતિનાથ તથા ડાબે ગભારે ચંદ્રપ્રભુ બિરાજમાન છે. પ્રતિમાઓ ઘણી પ્રાચીન લાગે છે પરંતુ તેની પર કોઈ લેખ નથી તેથી અને તેની પ્રાચીનતાનો નિર્દેશ કરતો અન્ય કોઈ પુરાવો ઉપલબ્ધ નથી, તેથી તેની પ્રાચીનતા સાધાર દર્શાવી શકાતી નથી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૨૦૦૮ તથા સં. ૨૦૧૦માં આ જિનાલયમાં ચૌમુખજીનો તથા પાર્શ્વનાથ માટે ભીડભંજનનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ત્યારબાદ એ ચૌમુખજી જોગીવાડાના શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યા છે.

પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ચૌમુખજી સાથેનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ઉપરાંત તે સમયે અજિતનાથનું જિનાલય પણ વિદ્યમાન હતું :

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અજિતનાથના જિનાલયમાં ચૌમુખજીનો નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે અને પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો અલગ ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે આ વિસ્તારને પ્રેમાદોસીની પોળ તરીકે દર્શાવ્યો છે :

પાટણમેં પ્રભુ પ્રજામીઈ, શ્રી પંચાસરો પાસ. લલાનાં
પોલેં પ્રેમા દોસી તણેં, પ્રતપેં તેજ પ્રકાસ. ૩ લ. પાટણ

પ્રાસાદ અજિત જિજ્ઞંદનો, ચોમુખ પ્રતિમા આર. લલાનાં
સુંદર વૃક્ષ સણી તલેં, બહુ જિન પ્રતિમા સાર. લલાનાં ૪ પા.

લઘુ પ્રાસાદ શ્રી શાંતજી ભેટતા ભાવઠ જાય. લ.
ચંદ્રપ્રભુ શ્રી પાસજી પ્રાસાદ દોય સુહાય.લ. ૫ પા.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં અજિતનાથ તથા પાર્શ્વનાથ સાથેના ચૌમુખીનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં થયેલો છે :

પાર્શ્વ ચિંતામણિ ચાજિતજિનપતિમત્રાહમૌચિત્યયુક્તઃ ।
નૌમિ શ્રી ધર્મનાથં વરતરનવલક્ષાભિધાનં ચ પાર્શ્વ,
ચાતુર્મુખ્યા સ્થિતં ચામરનરનિકરૈઃ સેવ્યમાનં જિનેંદ્રમ્ ॥૮॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અજિતનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો છે. પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો નથી. અજિતનાથ અને પાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત જિનાલય હોવાની સંભાવના વિશેષ છે અને તે જિનાલયમાં ચૌમુખજી વિદ્યમાન હશે એટલે ક્યારેક અજિતનાથ સાથે ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે તો ક્યારેક પાર્શ્વનાથ સાથે ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૮૬૩માં અજિતનાથના જિનાલયમાં એકવીસ આરસપ્રતિમા અને આઠ ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલય એક શિખરવાળું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં પાર્શ્વનાથની સાથે ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ તરીકે થયેલો છે. જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં અઢાર આરસપ્રતિમા અને ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં તેર આરસપ્રતિમા તથા પચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. વહીવટ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું આ જિનાલય સં. ૧૯૫૯ પૂર્વેનું છે. સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું હોવાનો સંભવ છે પણ તે પુરવાર કરવા માટે વધુ સંશોધનની તથા અન્ય આધારભૂત પુરાવાઓની જરૂર છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું કંપાઉંડ, પીપળાશેરી

મહાવીરસ્વામી (સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે)

પીપળાશેરીમાંના શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના વિશાળ કંપાઉંડના ખૂણામાં શ્રી મહાવીરસ્વામીનું ધુમ્મટબંધી સુંદર રંગકામયુક્ત જિનાલય આવેલું છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલો, બારસાખ તથા થાંભલાઓ ઉપર સુંદર રંગસભર કોતરણી છે. થાંભલા ઉપર રંગીન પૂતળીઓ તથા કમાનો પણ રંગસભર છે. ટૂંકમાં પ્રવેશદ્વારનો બહારનો ભાગ આકર્ષક બનાવેલો છે. આ જિનાલયમાં ત્રણ જુદી જુદી દિશાઓમાં ત્રણ અલગ-અલગ ગભારાઓ છે. ૧. મૂળનાયક શ્રી મહાવીરસ્વામીનો ગભારો, ૨. જમણી બાજુ શ્રી સુપાર્શ્વનાથનો ગભારો અને ૩. અન્ય ગભારો.

રંગમંડપની છતની ધારી ઉપર સુંદર ફૂલો, વૃક્ષો, કુમારિકાઓનાં નાનાં શિલ્પો રંગકામયુક્ત છે. મુખ્ય ગર્ભદ્વારની બારસાખ તેમજ દ્વાર ઉપર પિત્તળમાં કોતરણી છે. અહીં મૂળનાયક શ્રી મહાવીરસ્વામીની ૧૯” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. મૂળનાયકની આજુબાજુના શ્રી આદેશ્વર તથા શ્રી નમિનાથની પ્રતિમાઓ જોગીવાડા શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવા સં. ૨૦૫૧માં આપવામાં આવેલ છે. ગભારામાં સં. ૧૯૫૫નો લેખ ધરાવતી આરસનાં પગલાંની એક જોડ છે. અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા અઠ્યાવીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં, મૂળનાયકની ડાબી બાજુએ અન્ય એક ગભારો છે. જેમાં મધ્યે ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી આરસપ્રતિમા બિરાજે છે. પ્રતિમા પર લાંછન ઘસાઈ ગયું હોવાથી નામ જાણી શકાતું નથી. અહીં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા તથા અગિયાર ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારાની ત્રણે દીવાલો પર નાના ટુકડાઓમાં અરીસાઓ જડેલા છે.

જમણી બાજુએ પણ અન્ય એક ગભારો છે જેમાં શ્રી સુપાર્શ્વનાથની ૩૧” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મધ્યે બિરાજે છે. અહીંથી પણ આજુબાજુની શ્રી શાંતિનાથ તથા શ્રી વિમલનાથની બે આરસપ્રતિમા જોગીવાડાના શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવી છે. ઉપરાંત શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા પણ અન્ય એક ઠેકાણે પધરાવેલી છે. અહીં કુલ બે આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા છે.

રંગમંડપમાં ડાબી બાજુની દીવાલમાં એક નાનો ગોખ છે જેમાં એક નાગરાજની શિલ્પાકૃતિ છે. જાણે એક ફણા, ત્રણ શરીર જેવું દેખાય છે. તીર્થંકર પરમાત્માની પ્રતિમાના નવ અંગે જેમ પૂજા માટે ટીકા લગાવવામાં આવે છે તે રીતે આ રચના પર પણ નવ ટીકા લગાવવામાં આવ્યા છે. તેની તરત નીચેના ભાગમાં નાગરાજને વંદન કરતા બે મનુષ્યો બેઠેલા દેખાય છે. શ્રાવણ વદ પાંચમ(નાગપાંચમ)ના દિવસે અહીં મેળો ભરાય છે અને લોકો દર્શનાર્થે પધારે છે. યમત્કારિક માનીને તેને શ્રદ્ધાળુ ગામવાસીઓ ભક્તિભાવપૂર્વક વંદન કરે છે.

ટૂંકમાં જિનાલયમાં, મૂળનાયકના ગભારામાં ત્રણ આરસપ્રતિમા, અઠવાવીસ ધાતુપ્રતિમા અને શ્રી સુપાર્શ્વનાથના ગભારામાં બે આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા અને અન્ય ગભારામાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને અગિયાર ધાતુપ્રતિમા મળીને કુલ દસ આરસપ્રતિમા અને ચોપ્પન ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

મહાવીરસ્વામી, ધર્મનાથ, સુપાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૮૬૭માં થયેલો છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલકૃત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પંચાસર વિસ્તારમાં ધર્મનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મહાવીરસ્વામીના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સાધારણ હતી અને વહીવટ શ્રી સંઘ હસ્તક હતો.

ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથજીના કંપાઉડમાં આવેલા મહાવીરસ્વામીના આ જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. સંભવ છે કે સં. ૧૮૬૩ થી સં. ૨૦૧૦ દરમિયાન જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય. જિનાલયમાં પંદર આરસપ્રતિમા અને પચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે સં. ૧૪૩૭ની સાલની શ્રાવક-શ્રાવિકાની એક મૂર્તિનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આજે પણ આ મૂર્તિ વિદ્યમાન છે. તે સમયે જિનાલયનો વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ટ્રસ્ટ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં મહાવીરસ્વામીનું આ જિનાલય સં. ૧૮૬૩ પૂર્વેનું છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું કંપાઉંડ, પીપળાશેરી

ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના વિશાળ કંપાઉંડમાં આવેલાં પાંચ જિનાલયોમાં આ ધુમ્મટબંધી જિનાલયનો પણ સમાવેશ થાય છે. જિનાલયને બે દિશામાં બે પ્રવેશદ્વાર છે અને બંને દ્વારની સામે જ બે ગભારા પણ છે. જાણે કે બન્ને જિનાલય અલગ હોય અને રંગમંડપ એક જ હોય તેવું લાગે છે. જો કે જિનાલય ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલય તરીકે પ્રચલિત છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલો તથા થાંભલા પર સુંદર રંગીન કોતરણી છે. મુખ્ય ગભારાની બારસાખ, દ્વાર તેની ઉપરની અને આસપાસની દીવાલો પર લગાડેલ પિત્તળમાં સુંદર કોતરકામ કરેલું છે. અહીં મુખ્ય ગભારામાં ૧૮” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. મૂળનાયકની આજુબાજુ બે નવપદ યંત્ર લાખથી ચોંટાડેલા છે જે દૂરથી દેખાવમાં સુંદર લાગે છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા અને છવ્વીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત બુદ્ધ ભગવાનની ધાતુમૂર્તિ છે. ડાબે ગભારે શાંતિનાથ તથા જમણે ગભારે મુનિસુવ્રતસ્વામી બિરાજે છે. ઉપરાંત એક પથ્થરમાં જડી દીધેલ ચોવીસ તીર્થંકરોની ધાતુપ્રતિમાઓ છે.

રંગમંડપમાં મૂળનાયકની ડાબી બાજુ અન્ય ગભારામાં ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શાંતિનાથની પ્રતિમા બિરાજે છે. શાંતિનાથની પ્રતિમાના લાંછનની ઉપરના ભાગમાં ‘ઉદયસાગરસૂરિભિઃ’ — એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે. આ ગભારમાં કુલ છ આરસપ્રતિમા તથા સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં ડાબે ગભારે ધર્મનાથ તથા જમણે ગભારે શાંતિનાથ બિરાજે છે. મૂળનાયક શાંતિનાથની ડાબી બાજુ સુમતિનાથની શ્યામ પ્રતિમા તથા જમણી બાજુ ચંદ્રપ્રભુ બિરાજે છે.

આ જિનાલયની બાજુમાં જ મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય આવેલું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા શાંતિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય પંચાસરા તીર્થના કંપાઉંડમાં જ આવેલું છે. આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ થી સં. ૧૭૭૭ સુધી ચિંતામણિપાડો એ નામના નજીકમાં જ આવેલા વિસ્તારમાં વિદ્યમાન હતું. તે વિસ્તારમાં જૈનોની વસ્તી નહિવત્ થતા પંચાસરા પાર્શ્વનાથ તીર્થના કંપાઉંડમાં આજે વિદ્યમાન છે તે જિનાલયમાં આ જિનાલયની પ્રતિમાને મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન કર્યા.

શાંતિનાથનું એક જિનાલય નજીકના જ વિસ્તારમાં આવેલા પીપલીયા પાડામાં કે પીપલાપાડામાં કે પીપલે નામના વિસ્તારમાં વિદ્યમાન હતું. આ વિસ્તારનું જિનાલય પણ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જિનાલયના કંપાઉંડમાં આવેલા જિનાલયમાં ખસેડવામાં આવ્યું હોવાની માહિતી સ્થાનિક તપાસમાં મળે છે.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું જિનાલય ચિંતામણિપાડામાં તથા શાંતિનાથનું જિનાલય ખરતરપીપલે નામના વિસ્તારમાં વિદ્યમાન હતું :

..... ચિંતામણિ આપઈ આણંદો,
ચિંતામણિ પાસ જિણંદો.

.....
ખરતર પીપલિયાં ભવનિ પણમિઉ સ્વામી સંતિ,

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચિંતામણિ પાડામાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા પીપલાપાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પીપલ પાડઈ શાંતિ એકાદશ પ્રતિમા મૂરતિ મોહણ-વેલડી એ
બીજઈ પાડઈ પાંચ પ્રતિમા પૂજઈ, અજિતનાથ જિન કેરડીઈ ૭૫

પૂજ રચી તિહાં અંગિ રંગિ આવીઆ, ચિંતામણિ પાડા ભણી એ
તિહાં પ્રતિમા જિન ત્રીસ ધરણેંદપાસઈ એ, પૂજા સારઈ જિન તણી એ ૭૬

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચિંતામણિપાડો તથા પીપલાપાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પાટક પીપલા નામિ, શાંતિ જિણેસર આરિ પ્રતિમા અવર નમું એ.
અજિતાદિક જિન સાત, ચિંતામણિ એ સાહ વઘૂ દહેરાસર નમું એ ૥૨૪૥

વિશ્વસેન કુલમાંહે ચંદ, નંદ અનોપમ અચિરા રાણી તેહ તણુ એ.
અવર વીસ જિણ પૂજ, આવ્યા બીજઈ એ પાસ ચિંતામણિ એ ભણુ એ ૥૨૫૥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચિંતામણિપાડામાં શાંતિનાથ તથા ચંદ્રપ્રભુનાં જિનાલયો દર્શાવ્યાં છે. પીપલે નામના વિસ્તારમાં શાંતિનાથ તથા સાવકો પાર્શ્વનાથ — એમ બે જિનાલયો દર્શાવ્યાં છે :

પીપલે સાવકો પાર્શ્વનાથ, સડસઠ પ્રતિમા સોહે.
સડતાલીસ બિંબ શાન્તિનાથ, ભવિયણ મન મોહે ૥૨૬૥

ચિંતામણિ પાડા માંહી, શાન્તિનાથ વિરાજે.
પચવીસ પ્રતિમા તિહાં ભલી એ, દેખી દુઃખ પ્રભાજઈ ૥૨૭૥

બીજે ચન્દ્રપ્રભ, તિહાં પ્રતિમા વંદું.
દોસત સડસઠ ઉપરે, પ્રણમી પાપ નિકંદું ૥૨૮૥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચિંતામણિપાડામાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા પીપલીયાપાડામાં શાંતિનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું :

ચિંતામણિ પાડા માંહે, ભેટયા ચિંતામણિ પાસ. લૃ
રંગમંડપ ભલી કોરણી, અતિ ઉંચો જિન આવાસ. લૃ ૬ પાૃ

.....
પીપલીયા પાડા માંહે, શ્રી શાંતિ જિનેશ્વર ભેટયા રે,
મોહન મૂરતિ નિરખતાં, દુખ દાલિદ્ર સવિ મેટયા રે. ૬ પાૃ

ચિંતામણિપાડામાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું ઘણું ઊંચું જિનાલય હતું અને તેમાં રંગમંડપમાં કોતરણી હોવાની પણ કવિ નોંધ કરે છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કંપાઉડમાં જોવા મળે છે.

વંદે પંચાસરં વૈ સુમતિજિનપતિ જ્ઞાતપુત્રં ચ ગોડી—
પાર્શ્વ ચિંતામણિં ચાજિતજિનપતિમત્રાહમૌચિત્યયુક્તઃ ।

સં. ૧૮૫૮માં ચિંતામણિપાડો કે પીપલીયાપાડાનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. જ્યારે એ જ જિનાલયો પંચાસરાના કંપાઉડમાં વિદ્યમાન હોવાનો સં. ૧૮૫૮માં ઉલ્લેખ મળે છે. એટલે કે ચિંતામણિપાડામાં અને પીપલીયાપાડામાં જૈનોની વસ્તી નહિવત્ થઈ જવાને કારણે એ જિનાલયો બાજુમાં જ આવેલા પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કંપાઉડમાં સ્થળાંતર પામ્યાં.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલયને તથા શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા અને બત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શ્રી સંઘ હસ્તક હતો. શાંતિનાથના જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા અને સત્તાવીસ ધાતુપ્રતિમા તથા પગલાંની એક જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શાહ ઉમેદચંદ લાલચંદ હસ્તક હતો.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. શાંતિનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો નથી. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે દસ આરસપ્રતિમા અને છત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં કુલ અગિયાર આરસપ્રતિમા અને બેતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. જિનાલયનો વહીવટ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ અને શાંતિનાથનાં જિનાલયો સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેના છે. જો કે આ અંગે વધુ સંશોધનની જરૂર છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું કંપાઉંડ, પીપળાશેરી

નવખંડા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે)

પીપળાશેરીમાંના શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના વિશાળ કંપાઉંડમાં શ્રી નવખંડા પાર્શ્વનાથનું ધુમ્મટબંધી અતિ નાનું જિનાલય આવેલું છે. આ જિનાલયની પાસે અન્ય ત્રણ જિનાલયો તથા એક ગુરુમંદિર આવેલાં છે.

અત્રે આરસની છત્રીમાં ૧૭" ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી નવખંડા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા પર કોઈ લેખ નથી. બે ચૌમુખજી પ્રતિમાઓ તથા અન્ય ત્રણ પ્રતિમાઓ છે. કુલ એકાવન ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત, એક સ્ફટિકની પ્રતિમા મૂળનાયકની બેઠકની નીચેના ભાગમાં આવેલી છે. આ પ્રતિમા પહોળા અને બેઠા કદની છે. ગોળા જેવું એક અન્ય સ્ફટિક દીવાલે જડેલું છે. વળી, અહીં અત્યંત નાનાં પગલાંની એક જોડ છે. બે ચૌમુખજી પૈકી એક ચૌમુખજી અશોકવૃક્ષની નીચે બેઠેલી અવસ્થામાં છે. મૂળનાયકની ડાબી બાજુ આવેલ ચૌમુખજીના શિખર પર સં. ૧૫૨૮નો લેખ છે. ધાતુના કમળની છૂટી પાંદડીઓ પર પ્રતિમાઓ છે. અહીં રહેલાં યંત્રો પૈકી એકમાં મુનિ દાનસૂરિ, આણંદવિમલસૂરિ અને ઉપાધ્યાય વિદ્યાસાગરનાં પગલાં છે. ઉપરાંત એક અત્યંત નાનાં પગલાં છે.

ગભારામાં થોડાક ખંડિત અવશેષો પણ છે. દા.ત. સર્પની ફેણનો તૂટેલો ભાગ, પરિકરમાંની પ્રતિમાનો છૂટો પડેલો ભાગ, કાઉસ્સગ્ગ પ્રતિમા તથા સં. ૧૪૩૦નો લેખ ધરાવતી એક રાજા અને બે રાણી સહિતની મૂર્તિની પેનલ અને શસ્ત્રધારી એક શ્રાવિકાની મૂર્તિ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મળે છે. તે સમયે જિનાલય ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું હતું. અહીં એક આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શ્રીસંઘ હસ્તક હતો.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથજીના કંપાઉંડમાં નવખંડા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં એક આરસપ્રતિમા અને બાસઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત સ્ફટિકની બે પ્રતિમાઓ તથા શ્રાવક-શ્રાવિકાની એક મૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. એ મૂર્તિ પર સં. ૧૪૩૦નો લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદયચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા બે ચૌમુખજી — એમ કુલ છ પ્રતિમાઓ છે અને એકાવન ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત ખૂબ જ નાનાં પગલાંની જોડ છે. વહીવટ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૯૬૩ પૂર્વેનું છે.

ગુરુમંદિર

પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ, પીંપળાશેર

પીંપળાશેરીમાં પંચાસરા પાર્શ્વનાથના કંપાઉડમાં પ્રવેશતાં ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ, મહાવીરસ્વામી, ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા નવખંડા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોની બાજુમાં ગુરુમંદિર આવેલું છે.

ત્રણ દ્વારયુક્ત આ ગુરુમંદિરમાં મધ્યે આઠ શ્રી હીરવિજયસૂરિ મઠ સાંની આરસની ગુરુમૂર્તિ બિરાજે છે. આ મૂર્તિ પરના લેખમાં સં. ૧૬૨૨ મહો. સોમવિજયગણિનો ઉલ્લેખ છે. તેની જમણી બાજુ આઠ શ્રી વિજયદેવસૂરિ મઠ સાં તથા ડાબી બાજુ વિજયસેનસૂરિની ગુરુમૂર્તિ બિરાજે છે. આ બંને મૂર્તિઓ પર સં. ૧૬૬૪નો લેખ છે. આઠ શ્રી વિજયસેનસૂરિની મૂર્તિની બાજુમાં આઠ શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરિની મૂર્તિ બિરાજમાન છે. તેના પર સં. ૧૫૮૮નો લેખ છે. આ મૂર્તિની બાજુમાં આરસનાં પગલાંની એક જોડ છે.

જમણે દ્વાર સન્મુખ આઠ શ્રી દેવચંદ્રસૂરિની ગુરુમૂર્તિ છે. તેઓની જમણી બાજુ આઠ શ્રી કક્કસૂરિ તથા ડાબી બાજુ આઠ શ્રી યશોદેવસૂરિની મૂર્તિ છે. આઠ શ્રી કક્કસૂરિની મૂર્તિ પર સં. ૧૪૫૨ (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૮) તથા આઠ શ્રી યશોદેવસૂરિની મૂર્તિ પર સં. ૧૩૮૭નો લેખ છે. અહીં આઠ પગલાંની જોડ છે તથા સં. ૧૫૨૪નો લેખ ધરાવતી તીર્થંકરની આરસપ્રતિમા છે.

ડાબે દ્વાર સન્મુખ આઠ શ્રી વલ્લભસૂરિ, તેમની જમણી બાજુ પ્રવર્તક કાંતિવિજયજી તથા જમણી બાજુ શાંતમૂર્તિ હંસવિજયજીની મૂર્તિ છે. આ દરેક મૂર્તિઓ પર સં. ૨૦૧૧ના લેખ છે. અહીં પણ એક પ્રતિમા વિશિષ્ટ પ્રકારની છે. આ પ્રતિમાના પાછળના ભાગમાં ઓઘો છે. આ પ્રતિમાની બાજુમાં જ જુગસૂરિના ભ્રાતૃ પં. રતનની સં. ૧૩૪૮નો લેખ ધરાવતી નવકારવાળી મુદ્રામાં પ્રતિમા છે.

• • •

અષ્ટાપદ

ચંદ્રપ્રભુ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

સુપાર્શ્વનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

પીંપળાશેરીમાં કેશવચંદ પૌષ્પશાળાની બરોબર બાજુમાં જ અષ્ટાપદની ધર્મશાળામાં જવાનું હોય છે. હોલોની સામે જ જિનાલય અને ગુરુમંદિર નજરે પડે છે. આ જિનાલયની રચના સમજવા જેવી છે. હોલોની સામે જે દેખાય છે તે ગુરુમંદિર છે. તેની ઉપર બે દેવકુલિકાવાળું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય છે. ઉપરના આ જિનાલયમાં જવા માટે ગુરુમંદિરમાંથી રસ્તો નથી અને અસલ અષ્ટાપદનું જિનાલય તો તેની ડાબી બાજુ અર્થાત્ હોલોમાં પ્રવેશતાં જમણી

બાજુના ખૂણામાં આવેલું છે. એમાં બે રીતે પ્રવેશી શકાય. જો પહેલાં ગુરુમંદિરમાં જઈએ તો ગુરુમંદિરની બહાર દાદર છે. ત્યાંથી ઉપર તરફ જઈ આપણી જમણી બાજુ વળીએ એટલે ગુરુમંદિરની ઉપરનું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય આવે અને સીધા જઈએ તો અષ્ટાપદના જિનાલયના વિશાળ રંગમંડપમાં પ્રવેશ પામીએ. અષ્ટાપદનું જિનાલય બે માળનું એટલે કે ભોંયરાવાળું છે. ભોંયરામાં શ્રી સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય છે અને ઉપર શ્રી ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય છે. ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયની બહારના ભાગે અષ્ટાપદ તથા મેરુ પર્વતની રચના છે જેને કારણે આ જિનાલય અષ્ટાપદના જિનાલય તરીકે ઓળખાયું છે. આમ અહીં એક ગુરુમંદિર અને ચાર જિનાલયો (૧. ગુરુમંદિરની ઉપર આવેલું શ્રી ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય, ૨. સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય (ભોંયરામાં), ૩. સુપાર્શ્વનાથના જિનાલયની ઉપર આવેલું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય અને ૪. ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયની બહાર અષ્ટાપદનો ગભારો.) હવે આ સંયુક્ત જિનાલયના બધા વિભાગોનું વર્ણન જોઈએ.

ગુરુમંદિર

હલેલાની બિલકુલ સામે દેખાય છે તે ગુરુમંદિર છે. અહીં ત્રણ ગુરુમહારાજની મૂર્તિઓ છે. મધ્યે જે ગુરુમૂર્તિ છે તેની ઉપર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સંવત ૧૪૨૯ વર્ષે માઘ વદી ૦) સોમે શ્રી કાલિકાચાર્યસંતાને શ્રી ભાવદેવાચાર્યગચ્છે શ્રી વિજયસિંહસૂરિ પટ્ટાલંકાર શ્રી વીરસૂરિણાં મૂર્તિ: શ્રી જિનદેવસૂરિ પ્રૃ. ।

જમણી બાજુની ગુરુમૂર્તિ પર નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“સં. ૧૪૨૦ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૧૦ શુક્રે શ્રી ત્રહગણગચ્છે શ્રી પ્રયાગસૂરિસંતાને શ્રી .લગ..સૂરિ પ... જગ.. મૂર્તિ:”

ડાબી બાજુની મૂર્તિ પર લેખ નથી.

જમણી બાજુના ગોખમાં શેઠ શેઠાણીની કે રાજા રાણીની મૂર્તિ છે. તેનો લેખ નીચે પ્રમાણે છે :

“સંવત ૧૪૩૪ વર્ષે .. શ્રી સારંગ ભાર્યા સિંગારદેવી પ્રાસાદે સયરેલ પ.. મૂર્તિ .દ. સહિતેન કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં ચ ।”

જમણી બાજુના ગોખની સામેની બાજુની દીવાલે જીર્ણ થયેલ સાધ્વીજીની મૂર્તિનો લેખ નીચે પ્રમાણે છે :

“સંવત ૧૨૫૫ કાર્તિક વદિ ૧૧ બુધે દેમતીગણિ ..ણિ ના ..” (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૧)

ગુરુમૂર્તિઓની આગળ પગલાંની બાર જોડ છે. સારંગની મૂર્તિની નીચે ૧. નેમસાગર ૨. સુખસાગર અને ૩. રવિસાગરના પગલાં છે. અહીં સં. ૧૯૭૪ વૈશાખ શુકલ ષષ્ઠી લખેલ છે.

વચ્ચે ગુરુમૂર્તિઓ છે તેની નીચે જે પગલાં છે તેની ઉપર સં. ૧૭૭૮ કારતક સુદિ ૧૩ લખેલ છે અને તે અનુક્રમે નીચેના ગુરુઓનાં છે : ભટ્ટારક વિજયસેનસૂરિ, વિજયદેવસૂરિ, વિજયપ્રભસૂરિ, આચાર્ય વિજયસિંહસૂરિ, મહોપાધ્યાય શ્રી કીર્તિવિજય, પં. શ્રી રૂપવિજયગણિ અને ભાવવિજય.

ડાબી બાજુ — સારંગની સામેની દીવાલે પગલાં છે તેની નીચે સં. ૧૮૭૪ લખેલ છે અને શ્રી માનહેમચંદ્રસૂરિનું નામ છે.

ચંદ્રપ્રભુ (ગુરુમંદિરની ઉપર)

આ જિનાલયની બહારની બન્ને બાજુએ એક એક દેવકુલિકા આવેલી છે. બન્ને દેવકુલિકામાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની મોટા કદની પ્રતિમાઓ છે. અહીં બન્નેમાં ધાતુપ્રતિમા કે યંત્રો નથી. આરસપ્રતિમા બન્ને સ્થળે કુલ ત્રણ ત્રણ છે.

જિનાલયમાં ૧૩” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી ચંદ્રપ્રભુની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. જમણે ગભારે શ્રી સંભવનાથ અને ડાબે ગભારે શ્રી પદ્મપ્રભુ બિરાજમાન છે. ત્રણે પ્રતિમા પર સમાન લેખ કોતરેલો છે. લેખમાં સં. ૧૮૮૪ વૈ. સુ. ૪ અને પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર વિજયનેમિસૂરિના પટ્ટાલંકાર વિજયોદયસૂરિનો નામોલ્લેખ છે. તદ્દુપરાંત ઝવેરચંદ સુત જેશંગ તથા ધર્મપત્ની ચંપાનો ઉલ્લેખ પણ છે. અહીં પણ ધાતુપ્રતિમા કે યંત્રો નથી. કુલ બાર આરસપ્રતિમા છે. અર્થાત્ દેવકુલિકા સાથે આ જિનાલયમાં અઢાર આરસપ્રતિમા છે.

સુપાર્શ્વનાથ (ભોંયરામાં)

ગુરુમંદિરની બાજુમાં અને ચંદ્રપ્રભુ અને અષ્ટાપદનાં જિનાલયો છે. તેની નીચેના ભોંયરામાં ૫૫” ઊંચાઈ ધરાવતી, કલાત્મક પરિકરવાળી શ્રી સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા છે. ઉપરાંત ત્રણ પેનલમાં થઈને કુલ ચૌદ આરસપ્રતિમા પૈકી પાંચ કાઉસસગિયા અને નવ નાના પ્રતિમા છે. અહીં ધાતુપ્રતિમા નથી.

મૂળનાયકની પ્રતિમા પર લેખ છે. તેમાં “સં. ૧૬૫૯ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૬ ગુરૌ શ્રી પત્તનનગરે સો. ગાંગા ભાર્યા હીરુ સુત સો. દેવચંદ ભાર્યા મટકુ સુત સો. તેજપાલનામ્ના ભાર્યા અપુ પુત્ર સો. વિદ્યાધર સો. લહુઆ પ્રમુખપરિવારયુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી સુપાર્શ્વભિંબ કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં ચ શ્રીતપાગચ્છે ભ. શ્રી હેમવિમલસૂરિ પટ્ટાલંકાર ભ. શ્રી આનંદવિમલસૂરિ પટ્ટમુકુટમણિ ભ. શ્રી વિજયદાનસૂરિપદ્મ કોટીરહીરભટ્ટારક શ્રી હીરવિજયસૂરિ પટ્ટમકરાકર સુધાકર ભટ્ટારક શ્રી પરંપરાપુરંદરસુવિહિતં” વંચાય છે.

મૂળનાયકની જમણે ગભારે શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પરના લેખમાં “સં. ૧૬૭૦ વર્ષે વૈ. સુ. ૫ શ્રી વિજયસેનસૂરિભિઃ :” એમ વંચાય છે. ડાબે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામી બિરાજે છે.

રંગમંડપ વિશાળ — વીસ ચોકીવાળો — છે. અહીં અંબિકાદેવીની પ્રાચીન આરસમૂર્તિ

છે. તેના પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સંવત્ ૧૩૬૧ ફાલ્ગુન શુદ્ધિ ૩ ગુરવાદેહ શ્રી સ ઉકેશ શ્રીમદ્ચંદ્રકુલે શ્રી .. ગુલખેડમહા.. નસ મુ આચાર્ય શ્રી વર્ધમાનસૂરિ સંતાને સા સૂરિ શિષ્ય ણિબાઈ સુહવ આત્મશ્રેયસે શ્રી અંબિકાદેવી મૂર્તિ કારાપિતા શ્રી સોમસૂરિશિષ્ય: શ્રી સિરદેવ-સૂરિભિ: પ્રતિષ્ઠિત । છ છ છ ॥”

આ જિનાલયમાંની સાત પ્રતિમાઓ અન્ય સ્થળે પધરાવવામાં આવી છે તેની વિગતો નીચે મુજબ છે :

ક્રમ નામ	ઊંચાઈ	સ્થળ	સાલ	વિ. નોંધ
૧. ચંદ્રપ્રભુ	૩૭”	પાલીતાણા	૧૮૮૬	પૂ. મેરુપ્રભસૂરિના સ્મૃતિ મંદિરમાં
૨. આદેશ્વર	૩૫”	પૂના	૧૮૮૬	
૩. નેમિનાથ	૩૩”	ડોંબીવલી (પૂર્વ)		
૪. નેમિનાથ	૪૩”	કોકા (કર્ણાટક)	૧૮૮૭	સફેદ આરસની
૫. નેમિનાથ	૩૮”	મુંબઈ	૧૮૮૫	ગોવંડીના જિનાલયમાં
૬. નેમિનાથ	૩૭”	ગાંધીનગર	૧૮૮૬	શ્યામ આરસની
૭. મુનિસુવ્રતસ્વામી	૩૩”	ડોંબીવલી		સફેદ આરસની

ચંદ્રપ્રભુ

અષ્ટાપદના ડહેલામાં પ્રવેશતાં, જમણી બાજુએ છેક ખૂણામાં બે મજલાનું શ્રી ચંદ્રપ્રભુનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય શ્રી સુપાર્શ્વનાથના ભોંયરાની ઉપર આવેલું છે. જિનાલયમાં પ્રવેશવાના પગથિયાં પાસે હાથીનાં બે શિલ્પો છે. પગથિયાં ચડ્યા બાદ પ્રવેશદ્વારની આજુબાજુ બે ઝરૂખા પ્રકારની બારીઓ છે. પ્રવેશદ્વારમાંથી અંદર જતાં સામે જ શ્રી માણીભદ્રવીરની દેરી દેખાય છે. આ દેરીની જમણી બાજુએ શ્રી સુપાર્શ્વનાથના ભોંયરામાં જવાનો રસ્તો છે.

આ જિનાલયનો રંગમંડપ અતિ વિશાળ છે. રંગીન થાંભલાની કમાનો પાસે વાદ્યગાન કરતી પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. રંગમંડપમાં આજુબાજુ તથા સામસામે મળીને કુલ ચૌદ ગોખ આવેલા છે. આ પૈકી મૂળનાયકની સામેના બે ગોખ પ્રતિમા વિનાના ખાલી છે. બાકીના ગોખમાં કુલ મળીને અગિયાર આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક શ્યામ પ્રતિમા કાઉસસગ્ગ મુદ્રામાં છે. તથા એક ધાતુપ્રતિમા છે.

ગભારામાં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી સુંદર કોતરણીયુક્ત પરિકરવાળી શ્રી ચંદ્રપ્રભુની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમાલેખ નથી. અહીં એક કાઉસસગ્ગ મુદ્રા સહિતની કુલ નવ આરસપ્રતિમા અને સત્તાવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ડાબે ગભારે મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા જમણે

ગભારે આદેશ્વર બિરાજમાન છે.

અહીંથી અન્યત્ર પ્રતિમાઓ પધરાવવામાં આવેલ છે તેની વિગત નીચે પ્રમાણે છે :

ક્રમ નામ	ઊંચાઈ	સ્થળ	સાલ	વિ. નોંધ
૧. સુમતિનાથ	૧૫"	દહીસર		મૂળનાયકની જમણી બાજુની પ્રતિમા (વાસુપૂજ્ય જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ)
૨. નેમિનાથ	૨૭"	ભીંવડી (થાણા)	૧૯૯૭	
૩. આદેશ્વર	૪૧"	પૂના	૧૯૯૬	(શ્રી શત્રુંજય ભક્તામર ટેમ્પલ ટ્રસ્ટ શ્રી જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. સંઘ)
૪. આદેશ્વર	૨૪"	અમદાવાદ	૧૯૯૬	મૂળનાયકની ડાબી બાજુની પ્રતિમા (નરોડા, જૈન સંઘ)
૫. આદેશ્વર	૩૯"	ડોંબીવલી(પૂર્વ)	૧૯૯૬	શાંતિનગર, થાણા

અષ્ટાપદ

શ્રી ચંદ્રપ્રભુના ગભારાની તથા રંગમંડપની સામે જ અષ્ટાપદજીનું નામ આ જિનાલયને મળ્યું છે તે અષ્ટાપદ તથા મેરુશિખરની રચનાવાળો ગભારો છે. આને અલગ જિનાલય ગણવામાં આવતું નથી. ખુલ્લા ચોકમાં આવેલું હોવાથી તાપ અને વર્ષોથી રક્ષણ માટે ઉપરની બાજુએ કાચથી બંધ કરેલ છે. દીવાલો પર ટાઈલ્સ જડેલ છે જે બાજુ દસ પ્રતિમા છે ત્યાંથી જો બહાર નીકળીએ તો સામે ગુરુમંદિરના ઉપરના દેવકુલિકાવાળા ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયમાં જઈ શકાય છે. અષ્ટાપદની રચના છે તેની સામે જ મેરુપર્વતની રચના છે. અષ્ટાપદના $૪+૮+૧૦+૨= ૨૪$ અને મેરુપર્વતની રચના પરના ચાર મળીને કુલ અહીં અઠાવીસ પ્રતિમાઓ છે.

અષ્ટાપદ રચનામાં સંભવનાથની પ્રતિમા પરના લેખમાં સં. ૧૮૪૪ અને આચાર્ય વિજયદેવસૂરિ અને પદ્મવિજયગણિનાં નામ વંચાય છે જ્યારે અન્ય પ્રતિમા પર સંવત વાંચી શકાતી નથી. પણ આચાર્ય ભગવંતોનાં નામ વાંચી શકાય છે.

અષ્ટાપદ રચનામાં જે બાજુ બે પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે તે આદેશ્વર અને અજિતનાથની છે અને તે અનુક્રમે ૧૭" અને ૧૯" ઊંચાઈ ધરાવે છે. આ બે પ્રતિમાઓના સામેના ભાગે જ પાંચ મેરુશિખરની રચના છે. તેમાં બિરાજમાન પાંચ ચૌમુખીની પ્રતિમા ઘણી પ્રાચીન જણાય છે. ત્યાં કોઈ લેખ નથી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અષ્ટાપદના આ જિનાલયમાં આજે ચંદ્રપ્રભુ, ભોંયરામાં સુપાર્શ્વનાથ, ચંદ્રપ્રભુ, આદેશ્વર, આદેશ્વર, અષ્ટાપદ, મેરુશિખર તથા ગુરુમંદિરની રચના છે.

આ જિનાલયનો ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે :

અષ્ટાપદિ ચંદ્રપ્રભ દેવ, નર નરપતિ બહુ સારઈ દેવ,
ઊપનઉ ઊલટ હેવ.

અષ્ટકરમ ચૂરઈ અક્રમ જિણ, દીઠઉ નયણે ધન્ન તિ અમ્હ દિન,
જગબંધવ જગદેવ. ૧૪

વાજઈ મદૂલ અતિહિં રસાલ, તિવલી તાલ અનઈ કંસાલ,
ગાવઈ અપછર બાલ.

આરતી મંગલે ઉઝમાલ, ચરચઈ ચંદનિ ગુણે વિસાલ,
પ્રભુતનુ અતિ સુકમાલ. ૧૫

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અષ્ટાપદ વિસ્તારમાં ચંદ્રપ્રભુનાં બે જિનાલયો ઉપરાંત પાંચ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. શાંતિનાથ (સાહ મેઘાના ઘરે), ૨. ચંદ્રપ્રભુ (ઠાકર હરપાના ઘરે), ૩. પાર્શ્વનાથ (નરસંગ ઠાકરના ઘરે), ૪. ચંદ્રપ્રભુ (આસા ઠાકરનું) અને ૫. પાર્શ્વનાથ (હાંસા ઠાકરના ઘરે).

જન્મ કરુ સપવિત્ર ભાવના ભાવીઈ એ, અષ્ટાપદ ભણી સાંચર્યા એ
પ્રતિમા એકસુ સાઠિ સાત ઊપરિ કહી, ચંદ્રપ્રભુ તિહાં પરવર્યા એ ૮૦

તોરણ તણૂય મંડાણ થાભે કોરણીઅ, પત્થર જામલિ પૂતલી એ
કરતી નાટારંભ જિનવર, આગલિ દીઠઈ મનિ પૂગી રલી એ ૮૧

સહા મેઘા ઘરમાંહિ શાંતિ જિણેસર, ત્રણિ પ્રતિમા મનસું ધરી એ
મગતાફલમઈ હાર પૂજી દીસઈએ, સોવનિમઈ ફૂલઈ કરી એ ૮૨

ઠાકર હરપા ધરિ ફટિક રત્ન પ્રતિમા, ચંદ્રપ્રભ જિનવર તણી એ
તિહાં પ્રતિમા જિન ચ્યાર વંદી આવીયા, નરસંગ ઠાકર ઘરભણી એ ૮૩

વંઘા પાસ જિણંદ પ્રતિમા ચ્યાર એ, દેહ કાંતિ સોવન તણી એ
છત્ર ભલા સિરિ સોહઈ, દેખી મોહીઈ દેહરી જિન દીપઈ ઘણી એ ૮૪

આણંદિઉ મન માહિ દેહરાસુર દેખી, ઘરિ આસા ઠાકર તણઈ એ
સિખરબદ્ધ અવતાર ત્રણિ પ્રતિમા વાંદી, ચંદ લંછણ જે જિન તણઈ એ ૮૫

વામા દેવિ મલ્હાર નીલવરણ કાંતિ, હાંસા ઠાકર ધરિ કહીઈ એ
નવ પ્રતિમા નવ અંગિ પૂજી ચંગિ એ, સિંહાસણિ બઈઠી સહી એ ૮૬

દેહરું સુંદર સોહઈ સુરનર મોહઈ એ, ચિત્ત દિત્ત તિહાં દીસઈ ઘણી એ
પ્રતિમા ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ મોહન મૂરતિ જોતા, અતિ રલીઆમણી એ ૮૭

ઠાકર શ્રી આસધીર બિંબ ભરાવીઓ, ઉપમ કાંતિ રુપા તણી એ
પૂજી તે ભગવંત પૂજ્યા આપઈ એ, ઠાકર પદવી આપણી એ ૮૮

આભરણો અતિ દીપઈ મોતી માણિક, જોતિ જિસી સૂરય તણી એ
નવ પ્રતિમા તિહાં જાણી, આણી મન માહિ સેવ કરું ત્રિભોવન ધણી એ ૮૯

ઉપર્યુક્ત પંક્તિઓમાં જણાવ્યા મુજબ અષ્ટાપદના ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયમાં કોતરણીવાળા થાંભલા છે અને તેના પર બે બે પૂતળીઓ છે. ઉપરાંત અન્ય એક ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય પણ વિદ્યમાન હતું જેનું બિંબ ઠાકર આસધીર નામના શ્રેષ્ઠિએ ભરાવેલું હતું અને પ્રતિમા પર મોહક આભરણો પણ કવિએ જુદાર્યા હતાં.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અષ્ટાપદનું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય અષ્ટાપદ વિસ્તારમાં દર્શાવ્યું છે, જ્યારે આસધીર ઠાકરનું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય પરાકોટડીમાં દર્શાવ્યું છે. ઉપરાંત ખરાખોટડી વિસ્તારમાં તે સમયે સદયવછના દેહરે પાર્શ્વનાથનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

જ્યારે અષ્ટાપદ વિસ્તારમાં ચંદ્રપ્રભુના જિનાલય ઉપરાંત ખરતરગચ્છનું શાંતિનાથનું જિનાલય, આદેશ્વર (બાવન જિનાલય) તથા બે ઘરદેરાસરો — પાર્શ્વનાથ (સોની તેજપાલના ઘરે) અને સુમતિનાથ (ટોકર સોનીના ઘરે) વિદ્યમાન હતાં.

સતસઠિ જિનવર હોઈ, પ્રણમી આવીઈ પરાકોટડી જિહાં અછઈ એ.
આસધીર ઠાકર દેહરઈ, ચંદ્રપ્રભ જિનવર બિ પ્રતિમા પૂજી અછઈ એ ॥૨૬॥

સદયવછ ઠાકર દેહરઈ, પાસ જિણેસર બિ પ્રતિમાસ્યું પરવરયા એ.
અષ્ટાપદ અવતાર, દેખી હરખ્યા એ ચંદ્રપ્રભજિન ગુણિ ભર્યા એ ॥૨૭॥

ઓગણસઠિ જિનબિંબ, થંભ અનોપમ બિંબ રયણમય ઈક ભણું.
ખરતરનઈ વલી ચૈત્ય, સોલમ જિનવર બાવનજિણાલું તેહ તણું એ ॥૨૮॥

જુહારી આવ્યા બીજઉ, પ્રથમ જિણેસર (અ)દભુત મુરતિ પેખિલા એ.
ચૈત્ય બિંના મેલી, બિસઈ બિહુતરિ માતપિતા જિન નિરખીલા એ ॥૨૯॥

સોની તેજપાલ ઘરિ, પાસ જિણેસર ઉગણત્રીસ પ્રતિમા જુહારીઈ એ.
ટોકર સોની ગેહિ સુમતિ જિણંદજી પ્રતિમા ચ્યારિ ઉદ્ધારઈ એ ॥૩૦॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અષ્ટાપદ નામોલ્લેખવાળો વિસ્તાર દર્શાવેલ નથી. પરંતુ અષ્ટાપદના જિનાલયનો ઉલ્લેખ તથા અન્ય ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ખરાકોટડી વિસ્તારમાં થયેલો છે. તે ઉપરાંત ખરાકોટડી વિસ્તારમાં નગીનો પાર્શ્વનાથ, શાંતિનાથ તથા આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે પૈકીનું શાંતિનાથ આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય આજે પણ ખરાખોટડી વિસ્તારમાં વિદ્યમાન છે. તથા નગીના પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં ભોમતીમાં બિરાજમાન છે.

ખરાકોટડીમાંહિ પ્રસાદ મનોહરુ રે. કે પ્રાસાદ મનો
પંચમેરુ સમ પંચ કે, ભવિયણ ભવહરુ રે. કે ભવિ. ॥૧॥

અષ્ટાપદ પ્રાસાદ કે, ચંદ્રપ્રભ લહી રે. કે ચંદ્ર
નવસત ઉપર સાત કિ, પ્રતિમા તિહાં કહી રે. તે પ્રતિ. ॥

ચંદ્રપ્રભ પ્રસાદ કે, તેર જિણેસરુ રે. કે તેર
પાસ નગીનો ષટ જિન, સાથે દિણેસરુ રે. સાથે. ॥૨॥

શાન્તિ જિણંદ પ્રાસાદ, દેખી મન હરખીએ રે. દેખી મન. ॥
ચોરાસિ જિન પ્રતિમા, તિહાં કણે નિરખીએ રે. તિહાં કણે. ॥૩॥

આદિનાથ જગનાથની, મૂરતિ અતિ ભલી રે. મૂરતિ. ॥
પંચાણુ તિહાં પ્રતિમા, વંદો મનરુલી રે. વંદો. ॥૪॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અષ્ટાપદમાં ચંદ્રપ્રભુ, નગીનો પાર્શ્વનાથ તથા ચંદ્રપ્રભુ એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં :

અષ્ટાપદ જિનમંદરે, ચંદ્રપ્રભુ સુખકારી રે,
પાસ નગીનો પ્રણમીઈ, ભુવન બિંબ બલિહારી રે. ૩ પા.

મૂરતિ ચંદ્રપ્રભુ તણી, નિજ સ્વરુપ સું નિરખો રે,
જિન પ્રતિમા જિન સારીખી, આતમ રતિ થઈ પરખો રે. ૪ પા.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં અષ્ટાપદમાં ચંદ્રપ્રભુ તથા સુપાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

અષ્ટાપદાખ્યેકથ જિનાલયેહં સુપાર્શ્વનાથં પ્રણમામિ ભક્ત્યા ।

ચંદ્રપ્રભં ચંદ્રનિભં જનાનાં, મનોગતાનંદસુવાર્ષિવૃદ્ધૌ ॥૧૦॥

સં. ૧૮૬૭માં અષ્ટાપદની ખડકી એ મુજબનો નામોલ્લેખ કરીને ચંદ્રપ્રભુ, અષ્ટાપદ, સુપાર્શ્વનાથ (ભોંયરામાં) તથા આદેશ્વર (ગામ મહેસોરના) તે મુજબનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જ્યારે સં. ૧૮૮૨માં ઉપર મુજબનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ કરીને વિશેષમાં પાંચમેરુનો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૨૦૦૮માં અષ્ટાપદજીની ધર્મશાળામાં નીચે મુજબનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયો છે:
૧. ચંદ્રપ્રભુ, ૨. અષ્ટાપદ, ૩. ભોંયરામાં સુપાર્શ્વનાથ, ૪. આદેશ્વર (મહેસોરના), ૫. પાંચ મેરુ અને દાદાજીના સ્તૂપ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં અષ્ટાપદની ધર્મશાળાના કંપાઉડમાં ચંદ્રપ્રભુના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્યારે એકસો તેર આરસપ્રતિમા અને બત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ માસ્તર સોભાગચંદના હસ્તક હતો.

સં. ૨૦૧૮માં અષ્ટાપદની ધર્મશાળામાં નીચે મુજબનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયો છે :
 ૧. ચંદ્રપ્રભુ, ૨. અષ્ટાપદ, ૩. પાંચ મેરુ, ૪. આદેશ્વર (મહેસોરના), ૫. ચંદ્રપ્રભુ (નવા), ૬. આદેશ્વર, ૭. સુપાર્શ્વનાથ (ભોંયરામાં), ૮. આચાર્યો વગેરેની મૂર્તિઓ દાદાજી વગેરેના સ્તૂપો (નીચે ચોકમાં).

એટલે કે તે સમયે ચંદ્રપ્રભુ (નવા) તથા આદેશ્વર એમ બે મૂળનાયક ભગવાનનો ઉલ્લેખ પ્રથમ વાર મળે છે.

આજે અષ્ટાપદના જિનાલયમાં ચંદ્રપ્રભુ, ભોંયરામાં સુપાર્શ્વનાથ, ચંદ્રપ્રભુ, આદેશ્વર, આદેશ્વર, અષ્ટાપદ તથા મેરુશિખરની રચના છે.

અત્રે એ ધ્યાનમાં રાખવા જેવી બાબત છે કે ખડાખોટડીમાં જવા માટે અષ્ટાપદની ખડકીમાં અગાઉ એક બારી હતી. હવે આ રસ્તો બંધ છે. અર્થાત્ અષ્ટાપદની પાછળના ભાગે ખડાખોટડી વિસ્તાર છે. આ વિસ્તારે અરસપરસ એક યા બીજા નામે ઓળખાતા હોય અથવા નજીકના વિસ્તારનાં જિનાલયો હોવાથી (Merge થયાં હોય) કાળક્રમે મોટા જિનાલયોમાં સમાવિષ્ટ થયાં હોય.

આજે જિનાલયનો વહીવટ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં અષ્ટાપદનું ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે. સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૫૮નો લેખ છે. સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખરાકોટડી વિસ્તારમાં પાર્શ્વનાથ-સુપાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આજે અષ્ટાપદના જિનાલયના ભોંયરામાં મૂળનાયક સુપાર્શ્વનાથની જમણી બાજુ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેના પર સં. ૧૬૭૦નો લેખ છે. અમારી માન્યતા પ્રમાણે સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું છે.

આજે ગુરુમંદિરની ઉપર આવેલ ચંદ્રપ્રભુની પ્રતિમા પર સં. ૧૮૮૪નો લેખ છે. તેનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૨૦૧૮માં મળે છે. સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં મળતો નથી. એટલે કે તે જિનાલય સં. ૨૦૧૮ પૂર્વેનું છે. એક આદેશ્વરનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૭માં મળે છે જ્યારે બીજા આદેશ્વરનો ઉલ્લેખ સં. ૨૦૧૮માં મળે છે. એટલે કે બેમાંના એક આદેશ્વર સં. ૧૮૬૭ પૂર્વેના અને બીજા આદેશ્વર સં. ૨૦૧૮ પૂર્વેના છે.

• • •

કોટાવાલા જૈન ધર્મશાળા, આઝાદ ચોક

સ્થંભન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૬૪)

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયની પાછળના ભાગમાં સામે જ આઝાદ ચોકમાં આવેલી પાનાચંદ ઉત્તમચંદ કોટાવાલાની ધર્મશાળામાં મધ્યે શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથનું સુંદર, નાનું અને

ધુમ્મટબંધી જિનાલય વિદ્યમાન છે.

સંવત ૧૯૮૨માં પૂનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલા દ્વારા આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હતો અને તે અંગેનો ઉલ્લેખ જિનાલયની બહાર કોતરેલા લેખમાં સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. લેખમાં ‘શ્રી સ્તંભનપાર્શ્વનાથજી જીર્ણોદ્ધાર સંવત ૧૯૮૨, પાટણ રાવબહાદુર શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલા’ મુજબનું લખાણ છે. જિનાલયની બહારની બાજુએ આરસની એક નાની છત્રીની રચના કરેલી છે પરંતુ તેની નીચે કોઈ મૂર્તિ કે પગલાં નથી.

નાના રંગમંડપમાં પાર્શ્વનાથના જીવનના કેટલાક પ્રસંગો ચિત્રિત કરેલા છે. જિનાલયમાં મૂળનાયક શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથની ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. પ્રતિમામાં નાગની ફણા વિશિષ્ટ છે, વિરલ છે. પ્રતિમાની પાછળથી છેક નીચે લાંછન પાસે નાગની પૂંછડી દેખાય છે અને નાગની આકૃતિ ઉપર જતાં પ્રતિમાના મસ્તકે ફણાસ્વરૂપે આવિર્ભાવ પામે છે. વળી, અહીં કાજનાં સુંદર સિદ્ધચક્ર પણ દર્શનીય છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારવાળા ગભારામાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. તે પૈકી ત્રણ શ્યામલ છે. મૂળનાયક શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પર ‘સં. ૧૬૬૪ પોષ’- એ મુજબનો લેખ છે જે તેની પ્રાચીનતાનો નિર્દેશ કરે છે. મૂળનાયકના ડાબે ગભારે શાંતિનાથની શ્યામ પ્રતિમા તથા જમણે ગભારે નેમિનાથની શ્યામ પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં વીસ ધાતુપ્રતિમા છે. તે પૈકી ધાતુની એક પ્રતિમા ૭” ઊંચની છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

જે વિસ્તારમાં કોટાવાલાની ધર્મશાળા આવેલી છે તે વિસ્તાર અગાઉ સુગાલકોટડી નામે પ્રચલિત હતો.

સં. ૧૭૨૯માં રચાયેલી પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સુગાલકોટડી વિસ્તારમાં સ્થંભન પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિમાં મળે છે :

સુગાલ કોટડી પ્રાસાદ એક, થંભણો પાર્શ્વનાથ ॥

ધર્મનાથ નઈ શાંતિનાથ, શિવપુરીનો સાથ ॥૧૨॥

આજે, જમણે-ડાબે ગભારે નેમિનાથ તથા શાંતિનાથ છે, ધર્મનાથ નથી.

કોટાવાલાની ધર્મશાળાનો આજનો વિસ્તાર સં. ૧૭૭૭માં પણ સુગાલકોટડીના નામે જાણીતો હતો. સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પોલિં સુગાલકોટડી તણે શ્રી થંભણપાસ વિરાજે રે,

કલીકાલે મહિમા ઘણો થંભનયર માંહે છાજે રે. ૫ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કોકાનો પાડો વિસ્તાર

દર્શાવ્યા પછી દકાલકોટડી એ નામના વિસ્તારમાં એક ચૈત્યનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સુગાલકોટડી માટે જ આ શબ્દ પ્રયોગ થયો છે. જાણવા મળ્યું છે તે પ્રમાણે છપ્પનિયા દુકાળના સમયે આ સ્થળે સદાવ્રત ચાલતું હતું. દુકાળિયાઓને અહીં એક વાર રોટલો-દાળનું જમણ અપાતું. આ સ્થળ સુગાલકોટડીના ખૂણે છે. આજે એ થંભણાજી-ઠમણાજીની વાડી તરીકે ઓળખાય છે.

દકાલ કોટડી એક દીપતું, સાલવી વાડે આઠ;

મલ્લી પરિ (પાડે) મલ્લી પાસજી, પૂજા કરો શુભ ઠાઠ.૧૬

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કોટાપુરવાસી ધર્મશાળામાં સ્થંભન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ થયેલો છે :

નમામિ કોટાપુરવાસિ ધર્મશાલાસ્થિતં સ્થંભન પાર્શ્વનાથ ।

શ્યામચ્છવિં મેઘમિવાત્ર ભવ્ય કલાપિનાં માનસમોદદં ચ ॥૭૭

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ઠમણાજીની ધર્મશાળા — એ મુજબનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે જિનાલય ધાબાબંધી હતું. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા તથા સોળ ધાતુપ્રતિમા વિદ્યમાન હતી અને જિનાલયના બાંધકામની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ છે.

ત્યારબાદ અઘાપિપર્યંત કોટાવાલાની ધર્મશાળામાં સ્થંભન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા વિદ્યમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શ્રી પ્રેમચંદ કજોડીલાલ દ્વારા થતો હતો.

આજે જિનાલયમાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા છે. વહીવટદાર તરીકે મુંબઈનિવાસી શ્રી રમેશભાઈ ગજેન્દ્રકુમાર કોટાવાલા સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં મળે છે. સં. ૧૬૪૮માં રચાયેલી લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. અર્થાત્ આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પછી અને સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે બન્યું છે તે નિશ્ચિતપણે કહી શકાય. એનો મૂર્તિલેખ સં. ૧૬૬૪નો છે તેથી આ જિનાલય સં. ૧૬૬૪માં બન્યું હોય તેવો વિશેષ સંભવ છે.

• • •

કોકાનો પાડો

પાટણમાં કોકાનો પાડો ઘણો જ પ્રાચીન વિસ્તાર હોવાનું માલૂમ પડ્યું છે. ૧૬મી સદીથી અઘાપિપર્યંત આ વિસ્તારના નામમાં કશોય ફેરફાર થયો નથી. જુદા જુદા સમયની ચૈત્યપરિપાટીઓ તથા અન્ય સંદર્ભો તપાસતાં, તેમાં કોકાવાડો અથવા કોકાનો પાડો નામના

વિસ્તારનો ઉલ્લેખ જ જોવા મળે છે.

ઉપલબ્ધ સંદર્ભયાદીમાં સૌ પ્રથમ સં. ૧૫૭૬ની સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટીમાં કોકાવાડો વિસ્તારનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે તથા તેમાં કોકા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ નીચેની પંક્તિઓમાં મળે છે :

કોકાવાડઈ પાસ, નવ નવ પૂરઈ આસ,
ખેત્રપાલવાડઈ દીઠા, લોચનિ અમીય પઈઠા,

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ કોકાનો પાડો વિસ્તારનો ઉલ્લેખ મળે છે. જો કે, તે સમયે જિનાલયો બે હતાં જેનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

કોકો દેહરા માહિ જોઈ, કાસગીયા બે ઉદભત્ત હોઈ
મૂરતિ દેખી મન ઉલ્હસઈ, પૂજઈ તસુ ઘરિ કમલા વસઈ ૨૯
પ્રતિમા સતર અછિ મહાવીર, પ્રણમતાં પામઈ ભવતાર
કોકા પાસઈસૂં બે હોઈ, સેઠ મેઘાના ઘરમાં જોઈ ૩૦

સં. ૧૬૪૮માં પણ લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારનો ઉલ્લેખ છે. તેમાં ત્રણ જિનાલયો — કોકા પાર્શ્વનાથ, આદેશ્વર (કોકા પારેખના ઘરે), વાસુપૂજ્યસ્વામી (દોસી શ્રીવંતના ઘરે) — હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં પ્રાપ્ત થાય છે :

કીકા પારણિ દેહરાસરિ એ । આવ્યા મનરંગિઈ ।
વંદી પ્રતિમા પંચ તિહાં ઋષભાદિક ચંગઈ,
દેહરઈ કોકા પાસનાહ । ભેટ્યા જિન હોઈ ॥
શત ઊપરિ સાત્રીસ તિહાં । કાઉસગીઅ દોઈ ॥૧૩॥
દોસી શ્રીવંત ઘરિ અછઈ એ । વાસુપૂજ્ય જિણંદ ।
ઈકસઠિ જિન બીજા અછઈ એ । દીપઈ દિણંદ ।

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કોકે એવું ટૂંકું વિસ્તારનું નામ અને ત્યાં કોકા પાર્શ્વનાથ અને અભિનંદનસ્વામીનાં જિનાલયો હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

જિહાં જિનવર છે બસે એકાણુ, તિહાંથી કોકે જઈએ જ ।
ત્રણસે નેઉ પ્રતિમાસુ કોકો, પારસનાથ આરાધું જ ॥૩॥
અભિનંદન દેહરે આર પ્રતિમા, દોય પ્રાસાદ તિહાં વાંઘા જ ।

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં કોકાની પોલ વિસ્તાર અને તેમાંનાં બે જિનાલયોનો નિર્દેશ થયેલો છે :

પોલેં કોકાનઈ ભલા, પ્રાસાદ દોય જિણંદ,
કોકા પાસ જોહારીઈ, જેમ ટલેં દુખ દંદ. ૩ ભ. પા.

પ્રાસાદ બીજેં નીરખીયેં, અભિનંદન જિનરાય,
મૂરતિ સૂરતિ નિરખતાં નયણે ન તૃપતિ ન થાય. ૪ ભ. પા. હો. ભવિ.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કોકાદે પાડે વિસ્તાર તથા તેમાં બે જિનાલયો હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

હવે ઢંઢેરવાડેં પેખીઆં, મનોહર દેહરાં ચ્યાર;
વડીગુંદીઈ એક ચૈત્ય છેં, કોકાદે પાડેં દોય સાર. સં. ૧૫

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કોકાપાડો વિસ્તાર તથા તેમાં કોકા પાર્શ્વનાથ અને અભિનંદનસ્વામીનાં જિનાલયો હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

કોકા પાડે નમામિ શ્રુતબલકલિતૈર્ભવ્યલોકૈઃ સુસેવ્યં,
કોકા પાર્શ્વાભિધાનં સકલ સુરગણૈઃ સેવ્યમાન કમાબ્જમ્ ।
પ્રૌઢં તીર્થાધિરાજં ભવજલતરણે યાન પાત્રં ગુણાદ્યં,
ભક્ત્યા વંદેડભિનંદં જિનપતિમખિલ પ્રાણિ સોખ્યૈકલક્ષમ્ ॥૬॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અહીં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયોના ઉલ્લેખ ઉપરાંત ૧. શા. મોકમચંદ આલમચંદ ૨. શા. નાગરદાસ ગુલાબચંદ ૩. શા. સૂરજમલ સરૂપચંદનાં ઘરદેરાસરોનો પણ ઉલ્લેખ મળે છે.

કોકાનો પાડો વિસ્તારમાં બે જિનાલયો — કોકા પાર્શ્વનાથ તથા અભિનંદનસ્વામી— હોવાનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે. સં. ૧૭૨૮માં, સં. ૧૭૭૭માં, સં. ૧૮૨૧માં, સં. ૧૮૫૮માં તથા સં. ૨૦૧૦માં અને આજે પણ કોકાનો પાડો વિસ્તાર છે અને તેમાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો જ વિદ્યમાન છે. જો કે, આજે અહીં ઘરદેરાસરો નથી.

• • •

કોકાનો પાડો

કોકા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

કોકાનો પાડો પાટણનો અતિ પ્રાચીન વિસ્તાર છે. કોકા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયને કારણે આ વિસ્તાર કોકાનો પાડો નામથી પ્રચલિત થયેલો હોવાનું જણાય છે અને એ જ તેની મહત્તા છે ને ! બહારથી જ જિનાલયનો દેખાવ ભવ્ય છે અને જિનાલયમાં બિરાજમાન ભગવાન ભવ્યાતિભવ્ય ! જિનાલય શિખરબંધી છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૨)

મુખ્ય દરવાજો રંગીન કોતરણીવાળો છે. તેની બે બાજુની દીવાલો પર હાથી ચીતરેલા છે. પગથિયાં ચડતાં જ કોતરણીયુક્ત થાંભલાઓ દેખાય છે. થાંભલાઓને જોડતી સુંદર કમાનો છે. પગથિયાંની નીચેની દીવાલ પર નર્તકી, મલ્લ તથા દેવીની કૃતિ છે. નર્તકીઓની વચ્ચે અર્ધકમાનાકારની શિલ્પાકૃતિ અને તેની ઉપર પણ પોપટ તથા નર્તકીઓની સુંદર શિલ્પાકૃતિઓ છે. જિનાલયમાં પ્રવેશવાનો દરવાજો તથા તેની આજુબાજુની બારીઓ ઉપર પણ સુંદર રંગીન કોતરણી છે. દ્વારની ઉપરના ભાગમાં પાંચ શિખરવાળી રંગસભર શિલ્પાકૃતિ છે. બારી તથા દ્વારની બારસાખ પણ રંગીન કોતરણીવાળી છે. ખૂણામાં એક બારી ઉપર કમાન છે તથા પાર્શ્વનાથને વંદન કરતાં રાજારાણીનું દશ્ય ઉપસાવવામાં આવ્યું છે. બીજી એક બારીની ઉપરની દીવાલમાં, કમાનની નીચેના ભાગના દશ્યમાં કૃષ્ણ મહારાજને બે દાસીઓ ચામર ઢાળે છે અને સાથે બે ગાયો બેઠેલી હોય તેવું જોવા મળે છે.

રંગમંડપ વિશાળ છે. ધુમ્મટમાં સુંદર રંગકામ છે. મૂળનાયક ભગવાનની સામેના ભાગમાં આવેલી રંગમંડપની દીવાલમાં જમણી બાજુએ પાર્શ્વયક્ષની તથા બીજી બાજુએ પદ્માવતીદેવી અને ભૈરવજીની મૂર્તિ છે. જમણી બાજુની દીવાલે ગોખલામાં સુધર્માસ્વામી ગણધરની મૂર્તિ તથા ડાબી બાજુની દીવાલે ચોવીસ ભગવાનનો આરસમાં કોતરેલ પટ છે. વળી, શત્રુંજયનો આરસનો પટ તથા ગિરનારજીનો પટ ત્યાં સોહે છે.

ગર્ભગૃહને પાંચ દ્વાર છે. ચાંદીની છત્રીમાં બિરાજમાન મૂળનાયક અતિ મનોહર લાગે છે. ૩૩" ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની બેઠકનો ભાગ ચાંદીનો છે જેમાં અષ્ટમંગલ અને લાંછન ઉપસાવેલ છે. ગભારામાં તથા રંગમંડપમાં મળીને ત્રેવીસ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં છે. તથા ત્રેસઠ પાતુપ્રતિમા છે. અહીં પગલાંની બે જોડ છે જે પૈકી એક ઉપર સં. ૧૭૭૬નો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે.

મૂળનાયકની જમણી બાજુના પ્રથમ ગર્ભદ્વાર સન્મુખ શ્રી નેમિનાથ તથા દ્વિતીય ગભારે કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં શ્યામ આરસની પ્રતિમા છે તથા ડાબી બાજુના પ્રથમ ગર્ભદ્વાર સન્મુખ શ્રી મહાવીરસ્વામી તથા દ્વિતીય ગભારે જમણા ગભારાની પેઠે જ કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં શ્યામલ આરસની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. મૂળનાયક કોકા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાને લાલ લેપ કરેલો છે. તેથી મૂર્તિલેખ અંગેની માહિતી ઉપલબ્ધ નથી. આજુબાજુના ગર્ભદ્વાર સન્મુખ બિરાજમાન કાઉસ્સગ્ગિયા પ્રતિમા પર પણ લેખ ઉપલબ્ધ થયો નથી.

જિનાલયમાં સં. ૧૮૮૪માં પુનઃપ્રતિષ્ઠા થયાનું જાણવા મળે છે અને તેથી જૂની વર્ષગાંઠ મહા વદ એકમ અને નવી વર્ષગાંઠ વૈશાખ સુદ પૂનમના દિને ઊજવાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

વિક્રમના ૧૬મા સૈકા દરમ્યાનનાં જિનાલયો પાટણમાં આજે બહુ જ ઓછી સંખ્યામાં વિદ્યમાન છે. કોકા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય તે પૈકીનું એક છે.

અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ

ચૈત્યપરિપાટી, સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી તથા સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પ્રાપ્ત થાય છે.

સં. ૧૬૧૩માં કોકાના પાડામાં મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં બે કાઉસસગિયાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૬૪૮માં મહાવીરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો નથી. પરંતુ બે કાઉસસગિયાનો ઉલ્લેખ કોકા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં જોવા મળે છે. આજે કોકા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં ગર્ભદ્વારમાં મૂળનાયક કોકા પાર્શ્વનાથની ડાબી બાજુ મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. સંભવ છે કે સં. ૧૬૧૩માં વિદ્યમાન મહાવીરસ્વામીના જિનાલયની પ્રતિમાઓ મુખ્યત્વે કોકા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પુનઃ સ્થાપિત થઈ હોય.

ઉપરાંત સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અને સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં કોકાનો પાડો વિસ્તારમાં કોકા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જિનાલયમાં ઓગણચાળીસ આરસપ્રતિમા અને છન્નુ ધાતુપ્રતિમા વિદ્યમાન હતી અને પગલાંની એક જોડનો નિર્દેશ થયેલો હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં કોકાનો પાડો વિસ્તારમાં કોકા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. સં. ૧૮૬૩થી સં. ૨૦૧૦ સુધીમાં જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય તે શક્ય છે અને તેથી જ અગાઉ શિખર વિનાનું નિર્દેશિત જિનાલય ધુમ્મટબંધી હોવાનો અહીં ઉલ્લેખ છે. તે સમયે વીસ આરસપ્રતિમા અને ઈઠવાસી ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી અને વહીવટદારનું નામ શેઠ મોહનલાલ ત્રિભોવનદાસ હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ઉપરાંત જિનાલયની સ્થિતિ તે સમયે પણ સારી દર્શાવવામાં આવેલી છે.

આજે આ ધુમ્મટબંધી જિનાલયમાં ત્રેવીસ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેના વહીવટદાર તરીકે કોકાના પાડામાં જ રહેતા શ્રી નાથાલાલ વાડીલાલ શાહ, શ્રી શશીકાંતભાઈ ભોગીલાલ શાહ અને શ્રી નરોત્તમદાસ મોતીલાલ શાહ સેવાઓ આપે છે.

આ ઉપરાંત કેટલાક પ્રાચીન ગ્રંથો અને પ્રાચીન તીર્થમાલાઓ તથા સ્તવનોમાં મળતા ઉલ્લેખો શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથ તીર્થની પ્રાચીનતાનો પુરાવો આપે છે.

સં. ૧૬૫૫માં આસો સુદ ૧૦ના દિને શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથની છત્રછાયામાં રહીને કવિવર શ્રી પ્રેમવિજયે વર્ણાનુપ્રાસ અલંકારની મોહક રચનાવાળી ‘ત્રણસો પાંસઠ શ્રી પાર્શ્વજિન નામમાલા’માં શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથનું નામ પણ ગૂંચ્યું છે.

સં. ૧૬૫૬માં આસો વદ ૯ને મંગળવારે કવિ શ્રી નયસુંદરે રચેલા ‘શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથજીના છંદ’માં પણ પ્રગટપ્રભાવી શ્રી પાર્શ્વપ્રભુજીનાં વિવિધ નામોમાં શ્રી કોકા

પાર્શ્વનાથને ગણાવ્યા છે.

સં. ૧૬૬૭માં પન્યાસ શ્રી શાંતિકુશલરચિત 'શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ સ્તવન'માં નિર્દિષ્ટ ૧૦૮ નામોમાં પણ શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ છે.

સદ્ગુરુ શ્રી ગુણવિજયના શિષ્યે સં. ૧૬૮૯ના પોષ વદ ૧૦ના દિને રચેલાં ૧૦૮ નામ ગમિત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવનમાં પણ શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ છે.

૧૭મી સદીમાં કવિ શ્રી રત્નકુશલે 'પાર્શ્વનાથસંખ્યા સ્તવન'માં શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથના નામનો નિર્દેશ કર્યો છે.

સં. ૧૭૨૧માં ઉપા. મેઘવિજયે દીવ બંદરમાં ગૂંથેલી 'શ્રી પાર્શ્વ નામમાલા' માં શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથનું નામ ગૂંથ્યું છે.

સં. ૧૭૪૬માં મુનિરાજ શ્રી શીલવિજયજીએ રચેલા 'તીર્થમાલા' સ્તવનમાં પોતે શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથની યાત્રા કર્યાની નોંધ છે.

૧૮મી સદીમાં કવિ સુખસાગરરચિત 'વૃદ્ધિવિજયગણિ રાસ'ના પ્રારંભે મંગલને કાજે શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથની યાત્રા કર્યાની નોંધ છે.

સં. ૧૮૮૧ના ફાગણ વદ ૨ના દિવસે કવિવર શ્રી ઉત્તમવિજયે રચેલા શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનાં ૧૦૮ નામના છંદમાં શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથનો પણ સમાવેશ થાય છે. (શ્રી ૧૦૮ તીર્થ દર્શન: ભાગ-૧, સંપા. શ્રી જગવલ્લભવિજય મં. સા.)

આમ, કોકાના પાડામાં કોકા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ ચૈત્યપરિપાટીઓ ઉપરાંત પાર્શ્વનાથ પ્રભાવને નિરૂપતા કે પાર્શ્વનાથની માલિકા ગૂંથતા અન્ય સંદર્ભગ્રંથોમાં સાંપડે છે જે તેની પ્રાચીનતા ઉપરાંત તેનું માહાત્મ્ય સૂચવે છે. વળી, સં. ૧૫૭૬થી અઘાપિપર્યંત આ જિનાલય તથા તેના વિસ્તારના નામનો ઉલ્લેખ અનવરતપણે મળતો હોવાથી, આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું ચોક્કસપણે ગણી શકાય.

• • •

કોકાનો પાડો

અભિનંદનસ્વામી (સં. ૧૬૫૯)

કોકા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના રંગમંડપમાંથી અભિનંદનસ્વામીના શિખરબંધી જિનાલય-માં પ્રવેશી શકાય છે.

પ્રસ્તુત જિનાલયનું બહારથી અલગ પ્રવેશદ્વાર નથી પરંતુ જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ જોતાં તે કોકા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કરતાં અલગ જિનાલય હોવાનું જ જણાય છે. જો કે રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનો અલગ દ્વાર છે પરંતુ તે બંધ રાખવામાં આવે છે. બહારના ભાગના બે

થાંભલા પર બે દ્વારપાળ, બે પરીઓ, વચ્ચે કમાન, તેની ઉપર સિંહાકૃતિ તથા એક ઉપર ધાબાની દીવાલ પર વચ્ચે બેઠેલી સુંદર પરીની આજુબાજુ ઋષિ, નર્તકીઓ, પૂતળીઓ વગેરે સુંદર શિલ્પો મોહક લાગે છે. જિનાલયના ગભારાની બહારની બાજુની દીવાલ પર વચ્ચે એક પટ્ટામાં દેવ-દેવીઓનાં શિલ્પો છે. નીચે એક બારી જેવો ગોખ છે જેમાં દેવ-દેવીની રચના છે તથા બારસાખમાં પણ દેવીઓની સુંદર કોતરણી છે.

રંગમંડપ નાનો અને સાદો છે. ગર્ભગૃહને ત્રણ દ્વાર છે. તેમાં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતા મૂળનાયક શ્રી અભિનંદનસ્વામી સહિત અન્ય તમામ ભગવાન ચાંદીની સુંદર છત્રીમાં બિરાજમાન છે. અભિનંદનસ્વામીની પ્રતિમા પર ‘ઈલાહી ૪૮ સં. ૧૬૫૮’નો ઉલ્લેખ જોવા મળે છે. જો કે પુનઃપ્રતિષ્ઠા સં. ૧૯૮૪માં થયાનું જાણવા મળે છે. કોકા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની બેઠક જેવી જ અહીં પણ અષ્ટમંગલયુક્ત ચાંદીની બેઠક છે. ડાબે ગભારે શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામી તથા જમણે ગભારે શ્રી સુમર્તિનાથ છે. આ બંને પ્રતિમાઓ પર પણ સં. ૧૬૫૮નો ઉલ્લેખ સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે. ગભારામાં કુલ નવ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં છે. તથા તેર ધાતુપ્રતિમા છે. વળી, અહીં આરસનો માતૃકાપટ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૬૫૮નો મૂર્તિલેખ હોવાને કારણે સં. ૧૬૪૮ની ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો જણાતો નથી. પરંતુ ત્યારબાદ (અગાઉ નોંધ કર્યા મુજબ) સં. ૧૭૨૮માં રચાયેલી પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તથા સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અભિનંદનસ્વામીના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૨૧ની ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કોકાનો પાડો વિસ્તારમાં બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ઉપરાંત સં. ૧૯૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કવિ અભિનંદનસ્વામીને ભક્તિભાવપૂર્વક વંદન કરે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય એક શિખરવાળું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં પંચાવન આરસપ્રતિમા, નવ ધાતુપ્રતિમા અને પગલાંની એક જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ ધુમ્મટબંધી તરીકે થયેલો છે. જિનાલયમાં નવ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન હતી જે આજે પણ યથાવત્ છે. વહીવટદાર તરીકે શેઠ મોહનલાલ ત્રિભોવનદાસના નામનો ઉલ્લેખ મળે છે. ઉપરાંત તે સમયે જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે સં. ૧૯૮૪માં આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયેલો જણાય છે.

આજે વહીવટદાર તરીકે કોકાના પાડામાં જ રહેતાં શ્રી નાથાલાલ વાડીલાલ શાહ, શ્રી શશીકાંતભાઈ ભોગીલાલ શાહ અને શ્રી નરોત્તમદાસ મોતીલાલ શાહ સેવાઓ આપે છે.

સં. ૧૬૪૮ પછી અને સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે આ જિનાલયનો સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ છે. વળી,

મૂળનાયક શ્રી અભિનંદનસ્વામીની પ્રતિમા તથા તેની આજુબાજુના બંને ભગવાનની પ્રતિમાઓ પર પણ સં. ૧૬૫૮નો મૂર્તિલેખ વંચાય છે. આથી, આ જિનાલય સં. ૧૬૫૮નું જ હોવાનો વિશેષ સંભવ છે.

• • •

ખેતરપાલનો પાડો

શીતલનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ખેતરપાલનો વાડો નામના વિસ્તારનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે. તે સમયે ત્યાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે પરંતુ તેના નામનો ઉલ્લેખ નથી. ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતરપાલનો પાડો વિસ્તારમાં શીતલનાથના જિનાલય ઉપરાંત અન્ય ત્રણ ઘરદેરાસરો અનુક્રમે શીતલનાથ (પારેખ કીકાના ઘરે), તીર્થંકર નામ નથી (સંઘવી ટોકરના ઘરે) તથા મહાવીરસ્વામી (મંત્રી વણાઈગના ઘરે) તરીકે નીચેની પંક્તિઓમાં ઉલ્લેખાયા છે :

પાડા ખેતરપાલમા હેવ, શીતલ સ્વામી દસમા દેવ
શીતલ નીર ભરી ભુંગાર, શીતલ ચંદન કેસર સાર ૩૧
પ્રતિમા બઈતાલીસ ભાવીઈ, પારખિ કીકા ઘરિ આવીઈ
ત્રિગઢઈ સમોસરણ મંડાણ, ચુબારે શ્રી શીતલ જાણ ૩૨
સિખર કલસ ધજ ઉપઈ સાર, ઘંટતાલ ધૂધૂર ઝમકાર
સતર ભેદ પૂજા કીજઈ, નવ પ્રતિમા નવ અંગ પૂજઈ ૩૩
સંઘવી ટોકર ઘરિ જાણીઈ, દેહરાસુરસૂં મન આણીઈ
બે પ્રતિમા એક જિન ચુવીસ, કર જોડી નિત નામૂ સીસ ૩૪
પીતલમઈ પ્રતિમા મનિ આણિ, મંત્ર વણાઈગનઈ ઘરિ જાણિ
ચર્મ તીર્થંકર સેવુ સદા દાલિદ દોહગ નાવઈ કદા ૩૫

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં, સં. ૧૭૨૮માં, સં. ૧૭૭૭માં, સં. ૧૮૫૮માં, સં. ૧૮૬૩માં અને સં. ૨૦૧૦માં પણ ખેતરપાલના પાડામાં માત્ર શીતલનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે. જો કે સં. ૧૮૬૩માં ખેતરપાલના પાડામાં આ જિનાલય ઉપરાંત બે ઘરદેરાસરો — શા. રતનચંદ રામચંદ અને શા. હાલાચંદ મોકમચંદનું — નો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે. આજે આ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન નથી. માત્ર શીતલનાથનું જિનાલય જ વિદ્યમાન છે.

પંચાસરથી પાટણ લાવવામાં આવેલા પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ભગવાનની સાથે જ પદ્માવતી દેવીની પણ આરસની મોટી એક પ્રતિમા લાવવામાં આવી હતી જે આજે આ જિનાલયના

ગભારામાં બિરાજમાન છે. આ જ કારણે પાટણનાં જિનાલયોમાં આ જિનાલય નાનું હોવા છતાં તેનો મહિમા અનેરો છે.

ખેતરપાલના પાડામાં છેક અંદર ખૂણે આવેલું આ જિનાલય નાનું છે પરંતુ તેનો બહારનો ભાગ મોટો છે. પ્રવેશતાં જ નાનો ચોક છે જેને પસાર કર્યા બાદ મોટી જગ્યા આવે છે. અહીં એક પટ છે. એક ધુમ્મટયુક્ત મોટી દેરી છે. તેમાં ક્ષેત્રપાલ તથા નારસુંગાવીરની મૂર્તિ છે. દીવાલો પર પ્રકૃતિચિત્રો છે. ઉપરાંત સમેતશિખર તથા શત્રુંજય તીર્થનો પટ તથા અન્ય તીર્થોનાં સુંદર ચિત્રોના ફોટાઓ છે : જેવા કે — સંસાર મધુબિંદુનો પ્રસંગ, ‘સકલ તીર્થ વંદુ કર જોડ’ની રચના, અષ્ટાપદ, આબુજી તથા ગિરનારજી તીર્થ. છતની નીચેના ભાગમાં આવેલી કાચની બારીઓની દીવાલો પર રાસ રમતી સ્ત્રીઓનું સુંદર ચિત્ર છે.

જિનાલયની બહારની દેરીઓ તથા ચિત્રો જોઈને જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશ કરતાં, જમણી બાજુ એક ગોખલામાં માણીભદ્રવીર તથા તેની બાજુના ગોખમાં ચંદ્રપ્રભુસ્વામીની આરસની પ્રતિમા છે. ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. અહીં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શીતલનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. જમણે ગભારે મહાવીરસ્વામી તથા ડાબે ગભારે આદેશ્વર છે. અહીં ચૌદ આરસપ્રતિમા તથા અઢાર ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં ડાબી દીવાલે ખૂણામાં પદ્માવતીદેવીની આરસની વિશાળ, ભવ્ય, અલૌકિક અને ચમત્કારિક મૂર્તિ બિરાજે છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૪) દર વર્ષે ભાદરવા સુદ ૧૩ થી ભાદરવા વદ પાંચમ સુધી પદ્માવતીદેવીનો ઓચ્છવ ઊજવવામાં આવે છે. ઉપરાંત ગભારામાં બિરાજમાન આરસની એક સાધુમૂર્તિ પર નીચે પ્રમાણે લેખ છે :

“સંવત ૧૨૮૪ વર્ષે શ્રી ગચ્છે શ્રી સિદ્ધિસાગરસ્ય સંતાને શ્રી સિદ્ધસેનસૂરિ પદ્મે શ્રી દેવભદ્રસૂરીણાં મૂર્તિઃ શ્રીમલયચંદ્રસૂરિશિષ્યશ્રીશીલ..... કારિતા પ્ર.”

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેત્રપાલવાડામાં એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં થયેલો છે :

કોકાવાડઈ પાસ, નવ નવ પૂરઈ આસ,
ખેત્રપાલવાડઈ દીઠા, લોચનિ અમીય પઈઠા,
ટાલઈ સગલાઈ દુકખ, આપઈ શવપદ સુકખ,

જો કે તેમાં જિનાલયના નામનો ઉલ્લેખ થયો નથી.

સં. ૧૬૧૩માં લલિતપ્રભરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તેના નામ સાથેનો ઉલ્લેખ આગળ જોઈ ગયા તે પ્રમાણે સૌ પ્રથમ વાર પ્રાપ્ત થાય છે :

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શીતલનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આવે છે :

પાટક ખેત્રપાલનઈ એ । જિન શીતલનાથ ।

સતસઠિ શત ઊપરિ વલી એ । ભેટઈ સનાથ ॥૧૪॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આવે છે :

કિયા વોહરાના પાડામાં, શીતલ પ્રતિમા તીમ પંચવીસજી ।

ક્ષેત્રપાલના પાડા માંહી, શીતલનાથ નમું નિસદીસ જી ॥૨॥

જિહાં જિનવર છે બસે એકાણુ, તિહાંથી કોકે જઈએજી ।

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આવે છે :

પોલેં જઈ ક્ષેત્રપાલનઈ પ્રણમું સીતલદેવ હો. ભવિ.

પાસેં રહી પદમાવતી દેવી કરેં જિનસેવ. ૧ હો. ભવિ.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારનો કે જિનાલયનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. સંભવ છે કે સરતચૂકથી આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ કરવાનો રહી ગયો હોય અથવા એ સમયે આ વિસ્તાર અન્ય કોઈ નામથી પ્રચલિત હોય !

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં પ્રાપ્ત થાય છે :

સંસારાગ્નિ પ્રતાપપ્રમથન સબલં શીતલં શીતલાખ્યં,

મોક્ષાર્થ મોક્ષ માર્ગ પ્રદમહમધુના તીર્થનાથં નમામિ ।

ભક્ત્યા પ્રાસાદસંસ્થં સુરવરમહિતં ક્ષેત્રપાલાખ્ય પોલે,

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ખેતરપાલના પાડા નામના વિસ્તારમાં શીતલનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ કરી તેને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા અને છ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હોવાનો અને પગલાંની એક જોડ હોવાનો નિર્દેશ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ આપી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ખેતરપાલના પાડામાં શીતલનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા અને અઢાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હોવાનો તથા વહીવટદાર તરીકે દેવચંદ નાગરદાસના નામનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ છે. ઉપરાંત પદમાવતીની પ્રાચીન સુંદર મૂર્તિનો ખાસ ઉલ્લેખ પણ કરવામાં આવ્યો છે.

આજે જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે જે પૈકી બે કાઉસ્સગ્ગ પ્રતિમાઓ છે. સ્થાનિક માહિતી મુજબ આ બે કાઉસ્સગ્ગ પૈકી એક પ્રતિમા નાગેશ્વર પાર્શ્વનાથની છે. આજે જિનાલયના વહીવટદાર તરીકે મુંબઈનિવાસી શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ રસિકલાલ ચાવાળા તથા શ્રી

રમણભાઈ મણિલાલ સેવાઓ આપે છે.

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩ થી અઘાપિપર્યંત સાતત્યપૂર્વક ખેતરપાલનો પાડો વિસ્તારમાં થયેલો છે. એટલે કે આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું હોવાનું નિશ્ચિતપણે માની શકાય છે. ઉપરાંત, સં. ૧૫૭૬માં ખેત્રપાલવાડામાં એક જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. સંભવ છે કે તે જિનાલય શીતલનાથનું જ હોય. પણ પૂરતા આધાર વિના તેનો સમય સં. ૧૫૭૬ નક્કી કરી શકાતો નથી.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

• • •

પડીગુંદીનો પાડો

શીતલનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

પડીગુંદીના પાડામાં થોડાક અંદર જઈએ એટલે શ્રી શીતલનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય નજરે પડે. બહારથી જોતાં જ એની કલાકારીગરી અને સુંદર રંગકામ મનને મોહી લે છે. ઠેકઠેકાણે દેવી તથા પૂતળીઓની બેનમૂન શિલ્પાકૃતિઓ એના આકર્ષણમાં ઉમેરો કરે છે.

જિનાલયની છેક ઉપરની દીવાલ પર દેવીઓ તથા પ્રવેશચોકીના થાંભલાના ઉપરના ભાગમાં પૂતળીઓની રચના છે. પ્રવેશદ્વારે બે દ્વારપાળ ઊભેલા છે. આ મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બારસાખ પર બે બાજુ તથા ઉપરની દીવાલ પર પણ દેવીનાં શિલ્પો છે. એ સિવાયના અન્ય બે પ્રવેશદ્વાર પર મયૂરાકૃતિ સુંદર ભાસે છે. પ્રવેશતાં, જમણી બાજુએ ગોખમાં શ્રી માણિભદ્રવીરની મૂર્તિ છે.

રંગમંડપનું અંદરનું દૃશ્ય પણ આહ્લાદક છે. છતમાં સૂર્ય, ચંદ્ર, પૂજા કરવા જતાં શ્રાવક-શ્રાવિકા, ઉપદેશ આપી રહેલા સાધુ મહારાજ, વાજિંત્રો વગાડતા શ્રાવકો, અધ્યયન કરી રહેલા શ્રાવકો વગેરેનાં આકર્ષક ચિત્રો જૈન ધર્મની સાધના-પ્રક્રિયાનું નિદર્શન કરે છે. અહીં થાંભલા પર કમાનો તથા વાજિંત્રો સાથેની નર્તકીઓનું શિલ્પ સુંદર દીસે છે. આ દરેક થાંભલા પર મોટા સાદા અરીસા મૂકેલા છે.

ગર્ભદ્વારની ઉપરની દીવાલ પણ દેવીઓ, નર્તકી તથા મોરની રચનાઓથી શોભે છે. છેક ઉપરના ભાગમાં ઈન્દ્રના ખોળામાં બેઠેલા પ્રભુજીને વૃષભના રૂપમાં જન્માભિષેક કરતા દેવોનો પ્રસંગ ચિત્રિત કરેલો છે. બારસાખ પણ રંગીન કોતરણી તથા ચિત્રોથી શોભી રહી છે.

મૂળનાયક શ્રી શીતલનાથની પ્રતિમા ૨૭" ઊંચાઈ ધરાવે છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર 'સંવત ૧૬૭૦ વર્ષે માઘ માસે શુક્લ પક્ષે સ્વપાટક શ્રેયસે શ્રી શીતલનાથ બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં ચ શ્રી તપાગચ્છે શ્રી અકબારે' એ મુજબનો લેખ છે. ઉપરાંત ગભારામાં અન્ય ત્રણ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. ઓગણીસ ધાતુપ્રતિમા છે. જમણે

ગભારે નેમનાથની શ્યામ પ્રતિમા તથા ડાબે ગભારે મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૭૭૭માં રચાયેલી લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યારબાદ અઘાપિપર્યંત પડીગૂંદીના પાડામાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે. સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં એનો ઉલ્લેખ થયો નથી.

સં. ૧૭૭૭માં રચાયેલી લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચેની પંક્તિઓમાં થયેલો છે :

પોલે પડીગૂંદી તણે, સમરું સીતલનાથ,
ભવ ભ્રમ ભૂલા જંતુને, આપે સિવપુરી સાથ. ૨

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ઢંઢેરવાડાના જિનાલયોનો ઉલ્લેખ કર્યા બાદ વડીગૂંદીનો પાડો વિસ્તારમાં એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, જે સંભવતઃ શીતલનાથનું જિનાલય હોવું જોઈએ :

હવે ઢંઢેરવાડે પેખીઆં, મનોહર દેહરાં ચ્યાર;
વડીગૂંદીઈ એક ચૈત્ય છે, કોકાદેં પાડેં દોય સાર. સં. ૧૫

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલ રચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આવે છે :

વયં નમામો પડિગુંદીપાડે, શ્રી શીતલં તીર્થકરં સુભક્ત્યા ।
સુરાસુરેદ્રેઃ પરિસેવ્યમાનં, મોક્ષત્રિયઃ કેલિવિલાસ ગેહમ્ ॥૪॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્રેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પડીગૂંદીના પાડામાં શીતલનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવેલું છે. તે સમયે ચાર આરસપ્રતિમા તથા સાત ધાતુપ્રતિમા હોવાનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ તે સમયે સારી હોવાની નોંધ છે. ઉપરાંત સં. ૧૯૬૩માં પડીગૂંદીના પાડામાં શાહ વસ્તાચંદ ઉજમચંદના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ પણ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ ઘુમ્મટબંધી તરીકે થયેલો છે. તે સમયે પાંચ આરસપ્રતિમા અને ઓગણીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. સ્ફટિકની એક પ્રતિમા પણ તે સમયે વિદ્યમાન હોવાની નોંધ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટદાર તરીકે લહેરચંદ શાહના નામનો ઉલ્લેખ છે.

આજે આ જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. વહીવટદાર તરીકે આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી ભગવાનદાસ લહેરચંદ મશરૂવાલા તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી દેવેન્દ્રભાઈ કસ્તુરચંદ શાહ સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ટૂંકમાં પડીગૂંદીની પોળનું શીતલનાથનું આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પછી બંધાયું હોવાનું સ્પષ્ટ થાય છે તેથી તે સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું ચોક્કસપણે માની શકાય.

• • •

ઢંઢેરવાડો

ઢંઢેરવાડો વિસ્તાર ઘણો પ્રાચીન છે. જૈન ગૂર્જર કવિઓ(ભાગ-૯)માં ઢંઢેરવાડા વિસ્તાર વિશે માહિતી મળે છે તે અહીં આપીશું તો અસ્થાને નહીં ગણાય. આ પુસ્તકના પૃ. ૧૦૮ પર મુનિ સમુદ્રઘોષની માહિતી આપતાં જણાવ્યું છે : “થિરાપદ્રીય દેશમાં કોઈ ગ્રામે ચૈત્યમાં જિનબિંબ પ્રતિષ્ઠા માંડી, ત્યાં દિનદિન પ્રતિ અમારિ-ઢંઢેરો ફેરવ્યો, તદા લોકે તે કુટુંબનું નામ ઢંઢેર એહવું પાડ્યું. તે ઢંઢેર કુટુંબના ખોના, ઝાંઝણ પ્રમુખે અણહિલ્લપુર પાટણમાં વાસ પૂર્યો-પાટક વસાવ્યું, ને તે ઢંઢેરવાડક કહેરાવ્યો. મહાવીરપ્રાસાદ નવો કરાવી થાપ્યો. આગળ પૌષ્પશાળા કરાવી. ગુરુ ચોમાસું રહ્યા. ઢંઢેરિયા પુનિમિયા લોકે કહ્યા.” આ સમુદ્રઘોષ ૧૩મા સૈકામાં થઈ ગયા.

ઉપલબ્ધ ચૈત્યપરિપાટીઓ પૈકી સં. ૧૫૭૬ની સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આપણને આ ઢંઢેરવાડો વિસ્તાર તથા મહાવીરપ્રાસાદની માહિતી પ્રાપ્ત થાય છે :

જિજ્ઞાવર સારઈ કાજ, સફલ જનમ મુઝ આજ,
ઢંઢેરવાડઈ પૂનમીયા, વીર જિજ્ઞોસર નમિયા. ૩૪.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેરવાડામાં કુલ સાત જિનાલયો વિઘ્નમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે જે પૈકી ચાર ઘરદેરાસરો હતાં : ૧. શામળા પાર્શ્વનાથ, ૨. મહાવીરસ્વામી, ૩. શામળા પાર્શ્વનાથ, ૪. પાર્શ્વનાથ (વિસા મેલાના ઘરે), ૫. તીર્થંકર નામ નથી (સાહા સીયાના ઘરે), ૬. સંભવનાથ-શીતલનાથ (સાહ ભોજના ઘરે) અને ૭. આદેશ્વર (પારેખ રાયચંદના ઘરે).

ઢંઢેરવાડઈ પહુતા જામ, પ્રથમ દેહરઈ શ્રી સામલનામ
આલીસ પ્રતિમા તિહા વાંદીઈ, દરસણ દીઠઈ આણંદીઈ ૨૧

મહાવીર બીજઈ સુકખ કરઈ, પ્રતિમા દેખી હીયડું ઠરઈ,
બિ પ્રતિમા નિત કીજઈ સેવ, ત્રીજઈ દેહરઈ સામલદેવ ૨૨

ઉદભત્ત મૂરતિ સેવુ પાય, ભેટિ ભાવઠિ દૂરિ પલાય
પૂજા કરતાં હરષ અપાર, સતર ભેદ વધિ કીજઈ સાર ૨૩

નવ પ્રતિમા નમીઈ ભાવસું, વિસા મેલાનઈ ઘરિ આવસું
તિહાં તીર્થંકર ત્રેવીસમું, બિંબ પાંચ જિન ભાવિઈ નમુ ૨૪

સાહા સીયા ઘરિ હરખ અપાર, નવૂ દેહરાસુર સોહિ સાર
તિહાં પ્રતિમા પ્રમુખ અગ્યાર, પ્રણમંતા પામુ ભવપાર ૨૫

દેહરાસર દેખી હરખીઈ, સાહા ભોજનઈ ઘરિ નિરખીઈ
સંભવ શીતલ બે જિન કહું, આભરણઈ મન મોહી રહૂ ૨૬

છત્ર ત્રઈ મસ્તકિ મોહઈ, જડત હાર આંગી સોહીઈ
નવકમલે જિનવર પગ ઠવઈ, જડ્યાં જડિત હીરે નવનવઈ ૨૭

ઘરિ પુહુતા પારિષ રાઈચંદ, મૂળનાયક શ્રી આદિ જિણંદ
બીજઈ પાસઈ પારશ્વનાથ, છ પ્રતિમા નિત કરુ સનાથ ૨૮

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં રચાયેલી લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેરવાડામાં કુલ અગિયાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે, તે પૈકી આઠ ઘરદેરાસરો હોવાનો ઉલ્લેખ છે : ૧. શામળા પાર્શ્વનાથ, ૨. મહાવીરસ્વામી, ૩. પાર્શ્વનાથ (પાસે આદેશ્વર), ૪. તીર્થંકર નામ નથી (ગોવાલ ઝવેરીના ઘરે), ૫. તીર્થંકર નામ નથી (દોસી પન્નાના ઘરે), ૬. આદેશ્વર (રાયમલના ઘરે), ૭. આદેશ્વર (સાહા ધનજીના ઘરે), ૮. આદેશ્વર (મેલા વિસાના ઘરે), ૯. આદેશ્વર (ભીમા વિસાના ઘરે), ૧૦. તીર્થંકર નામ નથી (દોસી રાજુના ઘરે), ૧૧. તીર્થંકર નામ નથી (રતન સંઘવીના ઘરે).

સં. ૧૬૪૮ની ઉપર્યુક્ત ચૈત્યપરિપાટીની શરૂઆત ઢંઢેરવાડાનાં જિનાલયોથી જ થાય છે. એટલે તે સમયે ઢંઢેરવાડો પાટણની જૈનસંસ્કૃતિનું મુખ્ય કેન્દ્ર હશે તેમ માની શકાય.

પહિલું ઢંઢેરવાડઈ નામિ । સામલા પાસ કરું પ્રણામ ॥
જિમણઈ પાસઈ કલિકુંડ પાસ । મનવંછિત સવિ પૂરઈ આસ ॥૨॥

ઈકત્રીસ પ્રતિમા બીજી હોઈ । બીજઈ દેહરઈ વીરજિન જોઈ ।
ત્રિસલા નંદનગ ભેટયા સહી । સંઘ સહૂ આવ્યા ગહગહી ॥૩॥

ડાવઈ પાસઈ ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ । જિમણઈ પાસઈ લઘુ વીર ઠામ ।
વિસરું સાત્રીસ કરું જુહાર । ગૌતમ બિંબ એક છઈ સાર ॥૪॥

ગોવાલ જવહરિ દેહરાસરિ । સાત પ્રતિમાનઈ ઊલટ ભરિ ।
વદી પ્રતિમા રત્નમઈ એક । દોસી પન્ના ઘરિ સુવિવેક ॥૫॥

ચૌદ પ્રતિમા તિહાં વંદી કરી । રાયમલ દેહરાસર હઈઈ ધરી ।
ઋષભાદિક જિન છત્રીસ તિહાં । એક રત્નમય વલી છઈ જિહાં ॥૬॥

ત્રીજઈ દેહરઈ આવ્યા જામ । પાસ જિણેસર ભેટયા તામ ।
અંજનગિરિ કઈ મેરુ સુધીર । જાણે ઉન્નત જલધર વીર ॥૭॥

સતર ભેદ પૂજા સુવિશાલ । કીજઈ ભાવઈ રંગ રશાલ ।
ઋષભાદિક જિન ત્રઈતાલીસ । ભગતઈ ભાવઈ નામું શીસ ॥૮॥

સહા ધનજી દેહરાસરિ દીઠ । નયણે અમીય રસાયણ પઈટ ।
ઋષભાદિક જિન ઇગ્યાર । યુવીસવટુ છઈ એક ઉદાર ॥૯॥

મેલાવિસા દેહરાસરિ આવિ । ઋષભાદિક બાસઠિ નમું ભાવિ ।
વિસા ભીમા દેહરાસર સાર । ઋષભાદિક જિન ત્રીસ વિચારિ ॥૧૦॥

દોસી રાજૂ દેહરાસર દેષિ । અઠાવીસ જિનવર હરષઈ પેષિ ।
રતન સંઘવી દેહરાસરિ જિણંદ । પંચવીસ જિન દીઠઈ આણંદ ॥૧૧॥

સં. ૧૬૧૩માં વિસા મેલાના ઘરે મૂળનાયક તરીકે પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ છે, જ્યારે સં. ૧૬૪૮માં મેલા વિસાના ઘરે મૂળનાયક તરીકે આદેશ્વરનો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૧૭૨૮થી અઘાપિપર્યંત ઢંઢેરવાડામાં ૧. શામળા પાર્શ્વનાથ, ૨. મહાવીરસ્વામી, ૩. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ—એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો સાતત્યપૂર્વક ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેર એવાં ટૂંકા નામ સાથે ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં ઉલ્લેખ થયો છે :

ઢંઢેર સામલ કલિકુંડ પાસજી । નમતાં પાપ નિકંઘાજી ॥૪॥
એકસો ત્ર્યાસી પ્રતિમા રૂડી, ત્ર્યાસી જિન વર્ધમાનજી ।

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેરવાડામાં કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ નીચેની પંક્તિઓમાં પ્રાપ્ત થાય છે :

ઢંઢેરવાડે ઢલકતો ઉંચો જિન આવાસ, ભ
મોટું બિંબ વિરાજતું, ભેટ્યા સાંમલપાસ ૫ ભ પા હો ભવિ

પ્રાસાદ બીજે વીરજી, ચરણ નમું નિસ દીસ,
સાસન જેહનું વર્તસઈ, વરસ સહસ એકવીસ. ભવિ ૬ પા

પ્રાસાદ ત્રીજઈ પાસજી, કલિકુંડ જિનરાય,
અહિ વૃશ્ચકના ભય ટલે, સમરતાં સુખ થાઇ. ભ ૭ પા

સં. ૧૭૮૭માં ભાવપ્રભસૂરિએ ‘સૂભદ્રાસતીરાસ’ની રચનામાં ઢંઢેરવાડાનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચેની પંક્તિઓમાં થયો છે :

તે ગુરુચરણસરોજકૃપાએ, મુઝ મતિ જ્ઞાને વાસી,
શ્રી ભાવપ્રભસૂરીશ સતીનો, સંબંધ કહે ઉલ્લાસી રે. ૧૧

શ્રી પત્તનપુર ઢંઢેરવાડે, પોલિ પ્રાસાદ ઉતંગા,
શ્રી વીર શામલો પાસ જિણેશર, કલિકુંડ પાસ સુચંગા રે. ૧૨

તુરંગ અંક તુરંગમ ભૂમી, ૧૭૮૭ માન સંવત્સર ધારો,
માહ શુદ્ધિ ત્રીજ જ્યા તિથિ જાણો, દિનવાર શુક્રે સંભારો. ૧૩

(જૈન ગૂઢ કં, ભા. ૫, પૃ. ૧૭૫)

પરંતુ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કવિએ ઢંઢેરવાડા વિસ્તારમાં કુલ ચાર જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ કરી છે :

મૈહતાને પારે વલી, એકેક પ્રણમું તેહ. સં. ૧૪

હવે ઢંઢેરવાડે પેઝીઆં, મનોહર દેહરાં ચ્યાર;

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કવિએ ઢંઢેરવાડામાં આવેલાં જિનાલયો માટે નીચે મુજબ નોંધ કરી છે :

વંદે ઢંઢેરવાડે જગતિ જનગણે શ્રેયસામર્પણોત્કં,

પાર્શ્વ શ્રીકંકણાદ્વ પ્રકટમહમથ શ્રેયસે જ્ઞાતપુત્રમ્ ।

એવં પાર્શ્વ ચ નૌમિ ત્રિદશપતિગણૈઃ સેવિતં શામલાદ્વં,

બિબં યસ્યાસ્તિ તુંગં ભવિકજનગુણાલ્લાદદં ભાવભક્ત્યા ॥૩॥

કલિકુંડ પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં કંકણ પાર્શ્વનાથ તરીકે થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ઢંઢેરવાડા વિસ્તારમાં ઉપર્યુક્ત ત્રણ જિનાલયો ઉપરાંત અન્ય ત્રણ ઘરદેરાસરોનો — ૧. શા. મણીલાલ મગનલાલના ઘરમાં, ૨. શા. ત્રિભોવન વસ્તાચંદના ઘરમાં, ૩. શા. ખૂબચંદ મલુકચંદના ઘરમાં — ઉલ્લેખ થયેલો છે.

• • •

ઢંઢેરવાડો

કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૪૮ આસપાસ)

ઢંઢેરવાડામાં પ્રવેશતાં સૌ પ્રથમ કલિકુંડ પાર્શ્વનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. સંસારના સચોટ સ્વરૂપનું દર્શન કરાવતું મધુબિંદુના દૃષ્ટાંતનું ચિત્ર પ્રવેશદ્વારની દીવાલે જ 'સંસારથી વૈરાગ્યને પામેલા જીવને ધર્મમાં સાધના કરવા માટેનું જિનમંદિર એ ઉત્તમ ક્ષેત્ર છે' એવો નિર્દેશ કરે છે. જિનાલયની ઉપરની દીવાલ પર સુંદર પૂતળીઓ, હાથી વગેરે રચનાઓ ગોઠવવામાં આવી છે. જિનાલયના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બે બાજુ બે દ્વારપાળ ઊભા છે. જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનાં કુલ ત્રણ દ્વાર છે. આ ત્રણ દ્વાર પિત્તળનાં, કોતરણીવાળાં છે. પ્રવેશચોકીના થાંભલા પર પણ નર્તકીઓનાં શિલ્પો છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૩)

રંગમંડપના થાંભલા પથ્થરના છે. તેને રંગકામ થયેલું છે. આરસની દીવાલોથી શોભતા રંગમંડપમાં બે બાજુ ગોખ છે. જમણી બાજુના ગોખમાં પાર્શ્વયક્ષ તથા ડાબી બાજુના ગોખમાં

પદ્માવતીદેવીની આરસની મૂર્તિ બિરાજમાન છે. તેની પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૪૭ના મહા સુદ ૬ મંગળવારના રોજ થઈ છે.

પિત્તળનાં કોતરણીવાળાં ત્રણ ગર્ભદ્વાર છે. ગભારામાં પ્રવેશતાં ચાંદીની કોતરણીવાળી છત્રીમાં મૂળનાયક તરીકે કલિકુંડ પાર્શ્વનાથની રૂપ” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં કુલ પંદર આરસપ્રતિમા તથા પિસ્તાળીસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયકની ડાબે ગભારે પાર્શ્વનાથ તથા જમણે ગભારે ચંદ્રપ્રભસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલય પાટણભરમાં પ્રસિદ્ધ છે, કારણ કે શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથની પૂજા કરી, પુષ્પમાલા પહેરાવે તે સદાકાળ માટે વીંછીના ભયથી નિશ્ચિત થાય છે. વિશ્વના સઘળા વીંછીઓ તેને અભયદાન આપે છે. આ માન્યતાને સમર્થન આપતું અને પ્રભુના પરમ પ્રભાવનો પરિચય કરાવતું વીંછીનું પ્રતિક આ જિનાલયની દીવાલે આકારિત થયેલું જોવા મળે છે. આજે તો વીંછીનો ભય ઓછો થયો છે પણ નવી વસેલી નગરીમાં જ્યારે વીંછીનો ઉપદ્રવ ખૂબ જ રહ્યો હશે ત્યારે પ્રભુના આ ચમત્કારને કારણે તેમને વીંછિયા પાર્શ્વનાથનું નામ પણ પ્રાપ્ત થયું હતું. જો કે, પાટણના ઢંઢેરવાડામાં બિરાજતાં આ પાર્શ્વપ્રભુ “કંકણ” અને “વીંછિયા” સિવાયના ત્રીજા જ નામથી વધુ પ્રચલિત છે. વર્તમાનમાં સહુ તેમને કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના નામથી ઓળખે છે.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેરવાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ઉલ્લેખની સાથે કલિકુંડ પાર્શ્વનાથનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

પહિલું ઢંઢેરવાડઈ નામિ । સામલા પાસ કરું પ્રજામ ।।

જિમણઈ પાસઈ કલિકુંડ પાસ । મનવંછિત સવિ પૂરઈ આસ ।।૨।।

સં. ૧૬૫૫માં કવિ પ્રેમવિજયે ‘૩૬૫ શ્રી પાર્શ્વ જિનનામમાળા’માં શ્રી કંકણ પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું સ્મરણ કર્યું છે.

સં. ૧૬૫૬માં કવિ નયસુંદરે રચેલ ‘શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ છંદ’માં શ્રી કંકણ પાર્શ્વનાથ પ્રભુને પણ તેઓએ યાદ કર્યા છે.

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ છે. ઉપરાંત, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ પાર્શ્વનાથના સ્મરણથી વૃશ્ચિકના (વીંછીના) ભય ટળે છે તેવી નોંધ પણ છે :

પ્રાસાદ ત્રીજઈ પાસજી, કલિકુંડ જિનરાય,

અહિ વૃશ્ચિકના ભય ટલે, સમરતાં સુખ થાઈ. ભ. ૭. પા.

સં. ૧૭૮૭ના મહા સુદ ત્રીજને શુક્રવારે પાટણમાં કવિ ભાવરત્ને રચેલા ‘સુભદ્રાસતીના રાસ’માં પણ આ તીર્થનો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૧૮૮૧ના ફાગણ વદ રના દિને પં. ઉત્તમવિજયે રચેલા ‘શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ

ભગવંતના છંદ'માં પણ કંકણ પાર્શ્વનાથનું નામ મળે છે.

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલે શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ ઢંઢેરવાડાના કંકણ પાર્શ્વનાથ ભગવંતની સ્તુતિ કરી છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ઢંઢેરવાડામાં કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે કુલ સોળ આરસપ્રતિમા અને એકતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત તે સમયે જિનાલયની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ઢંઢેરવાડામાં આવેલા કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ધાબાબંધી તરીકે થયેલો હતો. તે સમયે સોળ આરસપ્રતિમા અને ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. તે સમયે વહીવટદાર તરીકે શ્રી હેમચંદ મોહનલાલનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે જિનાલયના મુખ્ય વહીવટદાર તરીકે શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ (મુંબઈ) તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી અશ્વિનભાઈ અમીચંદ, શ્રી નેમચંદભાઈ ખેમચંદભાઈ તથા ઢંઢેરવાડામાં રહેતા શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ બબાલાલ શાહ સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ની આસપાસના સમયનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે. પ્રતિમાની અલૌકિકતાને કારણે આ જિનાલયનું માહાત્મ્ય ખૂબ જ વધ્યું છે.

ઢંઢેરવાડો

મહાવીરસ્વામી (૧૬મા સૈકા પૂર્વે)

ઢંઢેરવાડામાં પ્રવેશતાં પ્રથમ શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવે છે. ત્યાંથી થોડે આગળ જતાં મહાવીરસ્વામીનું અતિ પ્રાચીન, ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવે છે. મુખ્ય એક પ્રવેશદ્વાર છે. તેની કમાન પર કોતરણી છે તથા ઉપરના ભાગમાં શ્રી મહાવીરસ્વામીના શિલ્પની આજુબાજુ ચામર ઢાળતી દેવી તથા હાથી, પોપટ અને દેવ-દેવીઓનાં મનમોહક શિલ્પો છે.

અંદરની દીવાલો આરસની તથા પથ્થરના થાંભલા રંગકામયુક્ત છે. આ જિનાલયમાંની ચોવીસ ચોકી તેની વિશાળતા અને ભવ્યતાનો નિર્દેશ કરે છે. જિનાલયમાં પ્રવેશતાં જ સામેના ગોખમાં ગણપતિ તથા આજુબાજુ દેવીઓ એવી આરસની એક નાની પેનલ ભીંતે જડેલી છે. તેની બાજુમાં નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“આ મંદિરમાંનો લાકડાની કારીગરીવાળો આશરે ૪૦૦ વર્ષ જૂનો ઘુમ્મટ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથજીના જૂના મંદિરમાંથી નીકળેલ હતો. શ્રી પંચાસરાના નવા મંદિરની પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૧૧માં કરવામાં આવી ત્યારે શ્રી સંઘે આ ઘુમ્મટ ઢંઢેરવાડાના મહાવીરસ્વામીના આ મંદિર

માટે ભેટ આપ્યો હતો. આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૧૬માં ૪૨૬જારના ખર્ચે કરવામાં આવ્યો છે.”

આ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૧૬માં થયો હતો. વળી, સં. ૨૦૪૮માં પણ જીર્ણોદ્ધાર થયો હોવાનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે.

લેખમાં નિર્દેશિત લાકડાનો આ ધુમ્મટ આ જિનાલયને અને તેના રંગમંડપને ભવ્ય બનાવે છે. તે ખરે જ, કાષ્ઠકલાનો ઉત્કૃષ્ટ નમૂનો છે. તેમાં નર્તકીઓ, પાન આકારની કોતરણી, રાસ રમતા દેવો, સુંદર ટોડલા તથા બારીઓમાં કુલ ચોવીસ તીર્થકરોની વૈવિધ્યસભર રંગકામવાળી કલાત્મક શિલ્પકારીગરી, વરઘોડાનું દશ્ય, પોપટ, હાથી તથા દ્વારપાલ અને નાની નાની કમાનોની અદ્ભુત કારીગરી છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૬, ૧૭ અને ૧૮)

પ્રવેશદ્વાર તથા ગર્ભદ્વાર પર સુંદર શિલ્પાકૃતિઓ છે. રંગમંડપમાં છ ગોખ છે. જમણી બાજુ ગર્ભદ્વાર પાસેના પ્રથમ ગોખમાં માતંગ યક્ષ, તે પછીના બીજા ગોખમાં ગૌતમસ્વામી તથા ત્રીજા ગોખમાં કલિકાલસર્વજ્ઞ હેમચંદ્રાચાર્ય અને અકબરપ્રતિબોધક હીરવિજયસૂરિની આરસની નાની, પ્રાચીન મૂર્તિઓ છે. ડાબી બાજુ ગર્ભદ્વાર પાસેના પ્રથમ ગોખમાં સિદ્ધાચિકાદેવી, બીજા ગોખમાં સુધર્માસ્વામી તથા ત્રીજા ગોખમાં શ્રી શાસનાદેવીની હાજરાહજૂર મનાતી આરસની મૂર્તિ છે. શ્રી શાસનાદેવીના ગોખ પર ચાંદીનું છત્ર છે.

ગર્ભગૃહમાં અનુપમ કલાકારીગરીયુક્ત ચાંદીના વિશાળ છત્ર નીચે મૂળનાયક સહિત સર્વ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. મૂળનાયક મહાવીરસ્વામી ૩૯” ઊંચાઈ ધરાવે છે. ડાબે ગભારે ગોડી પાર્શ્વનાથ તથા જમણે ગભારે આદેશ્વર બિરાજમાન છે. એકેયમાં લેખ નથી. ડાબી બાજુ ચોવીસ તીર્થકર સાથેનો માતૃકાપટ છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં છે. તથા એકત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

૧૬મા સૈકા દરમ્યાનનાં જિનાલયો જે આજે પણ પાટણમાં વિદ્યમાન છે, તેની અલ્પ સંખ્યા છે. તે પૈકીમાંનું એક ઢંઢેરવાડામાં આવેલું મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય આજે પણ પાટણમાં જૈન શાસનની યશોગાથાના સૂરો પ્રસારાવી રહ્યું છે. મહાવીરસ્વામીના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આવે છે. તે પહેલાંનો એક સંદર્ભ જૈન ગૂર્જર કવિઓ(ભાગ-૯)માં પ્રાપ્ત થયો છે. ઢંઢેરિયા પૂનમિયા ગચ્છના સમુદ્રઘોષના સમયમાં થિરાપદ્રીય દેશમાં ઢંઢેર તરીકે ઓળખાયેલા કુટુંબમાંથી કેટલાકે અણહિલપુરમાં વાસ કરેલ અને ઢંઢેરવાડો વસાવી ત્યાં મહાવીરપ્રાસાદ બનાવેલો તેવો ઉલ્લેખ છે. સમુદ્રઘોષ ૧૩મા સૈકાના છે. આ સંદર્ભ જિનાલયની પ્રાચીનતાનો નિર્દેશ કરે છે. ત્યારબાદ અઘાપિપર્યંત સાતત્યપૂર્વક ઢંઢેરવાડામાં જ મહાવીરસ્વામીના આ જિનાલયના ઉલ્લેખો પ્રાપ્ત થાય છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ઉપરાંત તે સમયે જિનાલયની સ્થિતિ સાધારણ હતી. જિનાલયમાં

દસ આરસપ્રતિમા અને બત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી તેવો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ઢંઢેરવાડામાં આવેલા મહાવીરસ્વામીના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા અને બત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ છે. ઉપરાંત ચાર સાધુમૂર્તિઓ બિરાજમાન હોવાની તથા આરસના ચોવીસજિનમાતાનો એક પટની જે નોંધ થયેલી છે. તે આજે પણ છે. વહીવટદાર તરીકે મણિલાલ જેઠુચંદ સેવાઓ આપતા હતા.

આજે મુખ્ય વહીવટદાર તરીકે મુંબઈનિવાસી શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ શાહ, શ્રી અશ્વિનભાઈ અમીચંદ તથા શ્રી નેમચંદભાઈ ખેમચંદભાઈ અને ઢંઢેરવાડામાં રહેતા શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ બબાલાલ શાહ સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાંનો કાજનો કલામય ધુમ્મટ આ જિનાલયની નોંધપાત્ર વિશિષ્ટતા છે. વળી, પાટણના અલ્પસંખ્યક પ્રાચીન જિનાલયો પૈકીનું આ જિનાલય એક છે. તે ૧૬મા સૈકાથી અઘાપિપર્યંત જિનશાસનની ધજા-પતાકા ફરકાવી રહ્યું છે. સંભવતઃ તે ૧૬મા સૈકાથીય ઘણું પ્રાચીન છે. ટૂંકમાં, આ જિનાલયનો સમય ૧૬મા સૈકાનો ગણી શકાય.

• • •

ઢંઢેરવાડો

શામળા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ઢંઢેરવાડામાં છેક અંદરની બાજુએ આવેલું શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય બહારથી જોતાંની સાથે જ મનને મોહી લે છે. આ જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ, અંદરના રંગમંડપનું સુંદર રંગકામ, ચિત્રો તથા કોતરણી તથા કસોટીના કાળા પથ્થરની ૭૧” ઊંચી શામળા પાર્શ્વનાથની વિશિષ્ટ પ્રતિમા સોંધક જીવને સાધનાના, વિકાસના પંથે દોરી જતું આલંબન બની રહે છે.

મુખ્ય દરવાજાની દીવાલે પથ્થર પર રંગીન કોતરણી છે. દરવાજાની ઉપર વચ્ચે દેવીની કૃતિ તથા તેની આજુબાજુ બે સિંહની રચના છે. દરવાજાની આજુબાજુ બે દ્વારપાળો છે. દરવાજાની સામે મોટી ઊંચી દીવાલ પર સં. ૧૮૭૩ લખેલ છે. તે સમયે જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હતો. પગથિયાંની આજુબાજુ નીચે બે દીવાલ પર હાથી પર બેસી રાજા-રાણી દર્શનાર્થે પધારી રહ્યાં હોય એવી કોતરણી છે. પ્રવેશચોકીના થાંભલા પર વાજિંત્રો લઈને ઊભેલી પૂતળીઓ, કમાનો તથા સિંહ અને મોરની કોતરણી જોવા મળે છે. છેક ઉપર હાથી પર તથા ઘોડા પર સવાર રાજાનું દૃશ્ય છે. ઉપરની દીવાલ પર ત્રણ કોતરણીયુક્ત નાના ઝરૂખા જેવી રચના છે, જેના થાંભલા પર નર્તકીઓ તથા તેની ઉપરના ભાગમાં વાજિંત્રો વગાડતા પુરુષો ઉપરાંત હાથી, સિંહ વગેરે શિલ્પો નજર બાંધી લે છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૫)

પ્રવેશદ્વારની બારસાખ પર પણ દેવીઓ અને ઉપરની દીવાલ પર પણ રંગીન કોતરણી

સહિત દેવીની શિલ્પાકૃતિઓ છે. પ્રવેશચોકીની ઉપરની છતમાં પણ રંગીન ચિત્રકામ છે. જિનાલયના જર્મન-સિલ્વરના કોતરણીવાળા મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર પર ‘સંવત ૧૯૮૩ના અષાઢ સુદ ૩ સ્વરૂપચંદ મગનચંદ તરફથી’ એમ લખેલું છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં જ ધુમ્મટની છતમાં કરેલું રંગકામ તથા ચિત્રકામ મનને હરી લે છે. તેમાં પાર્શ્વનાથના દસ ભવોનું ચિત્રાંકન છે. થાંભલાઓ ઉપર વાજિત્રો સાથે સ્ત્રીઓની મૂર્તિ કંડારવામાં આવેલી છે. એક દીવાલ પર પથ્થરનો ઉપસાવેલ શત્રુંજયનો પટ છે. તેની નીચે ભીંતમાં નેમનાથની જાનનાં દશ્યો કોતરવામાં આવેલાં છે. અહીં દીવાલોમાં વિવિધ ગોખલાંઓ છે જેમાં પદ્માવતીદેવીની શ્યામ મૂર્તિ, અંબિકાદેવીની મૂર્તિ, પદ્માવતીદેવીની અન્ય એક સફેદ આરસની મૂર્તિ તથા પાર્શ્વયક્ષની શ્યામ મૂર્તિ તથા ગૌતમસ્વામી તરીકે ઓળખાતી મૂર્તિ છે.

ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ પર ‘સં. ૧૨૯૧ વર્ષે પોષ વદી ૮ શ્રી ભ..રાજ સૂરીણાં મૂર્તિ: બાઈ ખતૂકયા કારિતા ।’ મુજબનો લેખ છે. આ લેખ સ્પષ્ટ કરે છે કે ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ તરીકે ઓળખાતી આ મૂર્તિ ખરેખર તો મહારાજસાહેબની છે અને સં. ૧૨૯૧માં ખતૂકયાબાઈ દ્વારા બનાવવામાં આવી છે. વળી, ગર્ભગૃહની બહાર ડાબી બાજુના ગોખમાંની પદ્માવતીદેવીની શ્યામ મૂર્તિ વિશિષ્ટ છે. સામાન્યતઃ મૂર્તિની આંખો સામે જોતી હોય છે. આ મૂર્તિની આંખો તીરછી નજરે જોતી માલૂમ પડે છે. તે ગભારામાં રહેલ મૂળનાયક શામળા પાર્શ્વનાથને જ જોઈ રહેલી જણાય છે. જાણે કે પ્રભુ સિવાય અન્ય કશામાં પણ દેવીને રસ જ નથી !

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી ચાંદીના નકશીકામયુક્ત મુખ્ય ગર્ભદ્વારની બારસાખ પર પથ્થરમાં શિલ્પાકૃતિઓ છે. અન્ય બે દ્વારે પિત્તળના નકશીકામયુક્ત થાંભલાઓ પર રંગીન ટોડલા અને તેની પર પરીઓની શિલ્પાકૃતિઓ છે.

ગભારામાંની કોઈપણ પ્રતિમા પર લેખ નથી. કોતરણીયુક્ત ચાંદીની છત્રીમાં બિરાજમાન મૂળનાયકની પ્રતિમા કસોટીના પથ્થરની, પરિકર વિનાની શ્યામ રંગની છે. અહીં અન્ય નવ પ્રતિમાઓમાંથી પાંચ પ્રતિમા શ્યામ આરસની બનેલી છે. તથા ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા છે. પાર્શ્વયક્ષ અને પદ્માવતીદેવીની મૂર્તિઓ પણ શ્યામ છે ! તેથી આ શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનું નામ ખરે જ, સાર્થક છે ! વળી, શ્વેત, શ્યામના સંયોજને કરી ગર્ભગૃહ અતિ રમણીય લાગે છે.

સં. ૧૯૭૩ અને સં. ૨૦૪૮માં આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં આવેલ છે.

મૂળનાયક શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા કસોટી પથ્થરની બનેલી છે. સ્થાનિક કથા પ્રમાણે કુમારપાળ રાજાના સમયની આ પ્રતિમા છે. રાજા કુમારપાળ અહીં સ્નાત્ર ભણાવતા.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં જોવા મળે છે. ઢંઢેરવાડાના શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો સં. ૧૬૪૮માં, સં. ૧૭૨૮માં, સં. ૧૭૭૭માં, સં. ૧૮૨૧માં, સં. ૧૮૫૮માં અને ત્યારબાદ

અઘાપિપર્યંત સાતત્યપૂર્વક ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહે પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઢંઢેરવાડા વિસ્તારમાં ઊંચા જિનમંદિરમાં શામળા પાર્શ્વનાથનું મોટું બિંબ બિરાજે છે તેવો ઉલ્લેખ કર્યો છે.

આજે પણ અહીં ઊંચું બિંબ છે અર્થાત્ અહીં ૭૧” ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ઢંઢેરવાડાના વિસ્તારમાં શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે જિનાલયમાં તેત્રીસ આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી અને જિનાલયની સ્થિતિ સાધારણ હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે નવ આરસપ્રતિમા અને પિસ્તાળીસ ધાતુપ્રતિમા હતી. જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૭૩માં થયાનો પણ ઉલ્લેખ છે. ઉપરાંત ચોવીસજિનનો તથા વીસ વિહરમાનનો એકેક પટ તથા પદ્માવતીની પ્રાચીન મૂર્તિની પણ તે સમયે નોંધ કરવામાં આવી છે. આજે પણ તે મોજૂદ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટદાર તરીકે શેઠ બાપુલાલ મોહનલાલના નામનો ઉલ્લેખ છે.

આજે શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ (મુંબઈ) મુખ્ય વહીવટદાર તરીકે તથા શ્રી અશ્વિનભાઈ અમીચંદ (મુંબઈ), શ્રી નેમચંદભાઈ ખેમચંદભાઈ (મુંબઈ) તથા શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ બબાલાલ શાહ (ઢંઢેરવાડો) સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

મારફતિયા મહેતાનો પાડો

મુનિસુવ્રતસ્વામી (સં. ૧૬૨૨)

ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૮૧૪)

મારફતિયા મહેતાના પાડામાં પ્રવેશી આગળ જતાં, મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું આરસનું બનેલું, સામરણયુક્ત સંયુક્ત જિનાલય આવેલું છે. જિનાલય ખૂણામાં છે.

જિનાલયના બહારના ભાગમાં રંગકામ થયેલું છે. જિનાલયમાં પ્રવેશતાં જ, આપણી જમણી બાજુ એક ઓરડી છે. અહીં પાણીનું ટાંકું છે. પ્રવેશદ્વાર એક છે. પ્રવેશદ્વારની પાસે અંદરના ભાગમાં બન્ને બાજુ દીવાલે દ્વારપાળનાં શિલ્પો જડેલાં છે. તે પૈકી આપણી ડાબી બાજુની દીવાલે જડેલા દ્વારપાળની ઉપર આરસનો એક શિલાલેખ છે. તેમાં નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“સ્વસ્તિ શ્રી । સંવત્ ૧૬૨૨ પ્રતિષ્ઠિત । વૈશાખ સુદિ પંચમી દિને શ્રી પટ્ટનનગરે શ્રી વૃદ્ધ.. ખરતર ગચ્છાધીશ્વર શ્રી જિનમાણિક્યસૂરિ પટ્ટાલંકાર હીર યુગપ્રધાન શ્રી જિનચંદ્રસૂરિ

રાજનામુપદેશેન ઓકેશવંશીય મંત્રી શ્રીરાજ ભાર્યા સમાઈ પુત્ર લટકણ ભાર્યા જેઠી કુક્ષિરત્ન મં. જયવંત ભાર્યા પ્રેમલદેવિ કુક્ષિ સજ્જનશીલાદિ (સિંહાદિ ?) ગુણમણસંપન્ન શ્રાવિકા વ.ઈ નાવિકયા । શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામિ ચૈત્યં । કારિતા સં. ૧૬૭૩ મિતે કારિતસ્તયૈવ પં. ધનજી કસ્યોમમેજ પં. રત્નસુંદરગણિના લેખિતં ।”

જિનાલયના પ્રવેશતાં સન્મુખ સામરણયુક્ત દેવકુલિકાની રચના નજરે પડે છે. તે જિનાલયની બાજુમાં જગ્યા ખાલી છે. હાલ તેનો કેસર ઘસવાની જગ્યા તરીકે ઉપયોગ થાય છે. આ જિનાલય પાસેથી જ મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયમાં પ્રવેશી શકાય છે.

સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે જ્યાં હાલ કેસર ઘસવાની જગ્યા છે ત્યાં શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું હતું અને શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાના મુખ એક જ દિશામાં હતા. જીર્ણોદ્ધાર પછી શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું જિનાલય તથા પ્રતિમા – બન્નેની દિશા બદલાઈ છે.

ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ

નાનો ગભારો તથા નાની શૃંગારચોકી છે. ગર્ભદ્વાર એક છે. ગભારામાં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી ભીડભંજન (કર્મચિંતામણિ) પાર્શ્વનાથની સપરિકર ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. તેના પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

ડાબે :

(૧) “||સ્વસ્તિ શ્રી નૃપ વિક્રમસમયાતીત સં. ૧૫૨૨ વર્ષે

જમણે :

(૧) અઘેહ શ્રીમદ્ અણહિલ્લપત્તન મધ્યે શ્રી ઉપકેશગચ્છે

(૨) પાધ્યાય શ્રી કર્મ

પ્રતિમાના લાંછનની ઉપરના ભાગમાં :

પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી કક્કસૂરિભિઃ

ઉપરાંત ગભારામાં મૂળનાયક બિરાજે છે તેની નીચેની દીવાલે પણ પુનઃપ્રતિષ્ઠા અંગેનું લખાણ છે :

“પ્રતિષ્ઠાકારક : આચાર્ય શ્રી સોમચંદ્રસૂરિ .

શેઠ શ્રી સ્વ. મહાસુખલાલ પોપટલાલ તેમના પત્ની સ્વર્ગસ્થ પદ્મભાબેન તેમના પુત્ર સ્વ. કમલેશભાઈ તથા નરેન્દ્રભાઈ પત્ની બીનાબેન પુત્ર દેવાંગ, પુત્રી શીતલનાં હસ્તે શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૪૬ના માગશર સુદિ ૧૦ શુક્રવારે તા. ૮-૧૨-૧૯૮૯ના રોજ કરેલ છે.”

અહીં ગભારામાં કુલ ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. તે પૈકી મૂળનાયકની જમણી બાજુ બિરાજમાન શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની સપરિકર ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. તેના પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સં. ૧૫૫૮ વર્ષે માઘ સુદિ ૬ શુક્રે શ્રી શ્રી શ્રી પાર્શ્વનાથ બિંબં કારિતં ભણશાલિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતમ્”

તથા ડાબી બાજુ બિરાજમાન વાસુપૂજ્યસ્વામીની સપરિકર ધાતુપ્રતિમા પર પણ લેખ છે જે નીચે મુજબ છે :

“ 卐 સં. ૧૫૮૨ વર્ષે ચૈત્ર વદી ૧૦ શુક્રે રાજાધિરાજ મહારાજ શ્રી વસુપૂજ્ય રાજ્ઞિ શ્રી જયાદેવી તત્પુત્ર શ્રી: શ્રી: શ્રી: શ્રી: શ્રી: વાસુપૂજ્ય બિંબં કારિતં આશપર સુત વછા જિજ્ઞાસ વીરદાસકેન કર્મક્ષયાર્થ શ્રેયસેસ્તુ । કલ્યાણમસ્તુ ।”

શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથના જિનાલયની ફરતે પ્રદક્ષિણા થઈ શકે તેવી જગ્યા છે.

મુનિસુવ્રતસ્વામી

આ જિનાલય પાસેથી જ મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયમાં પ્રવેશી શકાય છે. મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના દ્વાર ઉપર ચોરસ ઝરૂખાની રચના છે. ઝરૂખાને રંગકામ કરેલ હોવાથી સુંદર ભાસે છે. અહીં પ્રવેશચોકીની કમાનો પર વાજિંત્રો વગાડતાં શિલ્પોની રચના છે.

રંગમંડપની અંદરની દીવાલો આરસની તથા પથ્થરના થાંભલા રંગકામયુક્ત છે. આ જિનાલયમાંની ચોવીસ ચોકી તેની વિશાળતા અને ભવ્યતાનો નિર્દેશ કરે છે. રંગમંડપમાં સાત ગોખ છે જેમાં તીર્થંકરોના જીવનપ્રસંગો ચિત્રિત કરી કાચથી બંધ કરેલ છે. અહીં જમણી બાજુ દીવાલ પાસે પાળીની રચના પર પદ્માવતીદેવીની મૂર્તિ બિરાજે છે.

આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૪૬માં થયો છે.

પ્રવેશદ્વાર તથા ગર્ભદ્વાર પર સુંદર શિલ્પાકૃતિઓ છે. ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. તેમાં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજે છે. તે પ્રતિમા પર સં. ૧૫૦૫નો લેખ છે. ડાબે ગભારે આદેશ્વર તથા જમણે ગભારે શીતલનાથ બિરાજમાન છે. તે પૈકી શીતલનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૧૫નો લેખ છે. અહીં કુલ અગિયાર આરસપ્રતિમા તથા નેવું ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

મારફતિયા મહેતાનો પાડો અગાઉ મહિતાનો પાડો, મહેતાનો પાડો, મહતાની પોળ, મારફતિયા પાડો — એમ વિવિધ નામોથી ઓળખાતો હતો.

મહિતાનો પાડો વિસ્તારનો ચૈત્યપરિપાટીઓમાં સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં

સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે પાર્શ્વનાથ (સાહા વછરાજના ઘરે) તથા મહાવીરસ્વામી (મહિતા સારંગના ઘરે) — એમ બે ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

મહિતાનઈ પાડઈ જોઈઈ, સાહા વછરાજ ઘરિ જિન ચાહીઈ
બિંબ પાયસું પાસ જિણંદ, કાસગીયા દીઠઈ આણંદ ૧૯

સુંદર ઘર મહિતા સારંગ વિવહાર સિદ્ધ મનિ જાણઈ રંગિ
મહાવીરસું બિ જિનસાર, આંગી કંઠિ અનોપમ હાર ૨૦

એટલે કે સાહા વછરાજના ઘરદેરાસરમાં મૂળનાયક પાર્શ્વનાથ સાથે પાંચ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન હતી જે પૈકી કાઉસ્સગિયા પ્રતિમા પણ હતી. સારંગ મહેતાના ઘરદેરાસરમાં કંઠે અનુપમ હાર ધારણ કરેલ મૂળનાયક પાર્શ્વનાથ સાથે બે પ્રતિમા હતી.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલય તથા પાર્શ્વનાથ (સાહા વછાના ઘરે) — એમ કુલ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

મહિતાપાટકિ નિરષઉ, મુનિસુવ્રત જિન પરષઉ ॥૭૪॥

વીસ જિણંદ તિહાં જુહારઉ, પૂજી સમકિત ધારઉ.
સહા વછા ઘરિ પાસ, ત્રણિ જિન પૂરઈ એ આસ ॥૭૫॥

જિન સરિષાં બિબ જાણઉ, પેષી ભાવ મનિ આણઉ.
નિયમ વ્રત સુધઉ એ પાલઉ, સમકિત રચણ અજૂઆલઉ ॥૭૬॥

સહા વછાના ઘરદેરાસરમાં પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સાથે કુલ ત્રણ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન હતી. આ ત્રણેય પ્રતિમાઓ એકસરખી પ્રભાવક હતી.

આજે પણ ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપરાંત વાસુપૂજ્યસ્વામીની પ્રતિમા તથા શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ભીડભંજન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૨૨નો લેખ છે. વાસુપૂજ્યની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૮૨નો લેખ છે જ્યારે શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૫૮નો લેખ છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહેતાનો પાડો વિસ્તારમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

મહેતાને પાડે મુનિસુવ્રત, સિત્તેર જિન પરધાન જી ॥૫॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહતાની ધોળમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પ્રણમું મહતાની પોલિં, મુનીસુવ્રત જગનાથ, ભ.
અશ્વ તણી પરઈ ઓધરઈ, આપઈ સિવપુરી સાથ. ભ. ૮ પાટ.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં મહેતાના પાડામાં એક જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. તે સમયે પણ મહેતાનો પાડો વિસ્તાર ઢંઢેરવાડા પાસે દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

મહેતાને પાડે વલી, એકેક પ્રણમું તેહ. સં. ૧૪

હવે ઢંઢેરવાડે પેખીઆં, મનોહર દેહરાં આર;

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા ભીડભંજન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનો નામોલ્લેખ સં. ૧૮૫૯માં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. જ્યારે પ્રતિમાના લેખ પર કર્મચિંતામણિના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

પાડે માર્કતિયાલે મુનિસુવ્રતવિભું ભૂમિનાથૈઃ સુસેવ્યં,
વંદે વૃંદારકેદ્રૈઃ સ્તુતમવનિતલે મોક્ષદાનૈકદક્ષમ્ ।
વામેયં પાર્શ્વનાથં શઠકમઠગજગર્વભેદૈકસિંહં,
નામ્ના શ્રીભીડભંજં મુનિગણમહિતં તીર્થનાથં નમામિ ॥૨॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મારકતિયા મહેતાના પાડામાં પાર્શ્વનાથ અને મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો અલગ-અલગ ઉલ્લેખ થયેલો છે. પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા તથા અગિયાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલય બંધાવનાર તરીકે શા. પાનાચંદ ફતેચંદના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયનો સમય સં. ૧૮૧૪નો દર્શાવ્યો છે. જ્યારે મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા તથા એકસોએક ધાતુપ્રતિમાઓ બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત તે સમયે મહેતાના પાડામાં ચાર ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. શા. ઘેલાભાઈ છગનલાલ, ૨. શા. દોલતચંદ સાકલચંદ, ૩. શા. હેમચંદ ગગલચંદ અને ૪. શા. ગગલભાઈ નાનચંદ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મહેતાનો પાડો વિસ્તારમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો અલગ ઉલ્લેખ થયો નથી. જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા અને ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ મોહનલાલ વાડીલાલ હસ્તક હતો. ઉપરાંત મહેતાના પાડામાં ત્રણ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. આદેશ્વર (મોહનલાલ હેમચંદના ઘરે), ૨. શાંતિનાથ (મારકતિયા અનોપચંદ રતનચંદ) અને ૩. આદેશ્વર (શેઠ લખમીચંદ ખેમચંદના ઘરે).

આજે મારકતિયા મહેતાના પાડામાં એક જ કંપાઉડમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય અને ભીડભંજન પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું છે. આ જિનાલયમાં આરસની તકતીમાં એક શિલાલેખ છે. તેમાં આ જિનાલયની પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૬૨૨માં થયાનો ઉલ્લેખ છે. સદરહુ લેખ સં. ૧૬૭૩માં કોતરવામાં આવ્યો હતો. વહીવટ આ જ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી અમિતકુમાર જયંતિલાલ શાહ, શ્રી સારાભાઈ રીખવચંદ શાહ તથા શ્રી પ્રકાશકુમાર જયંતિલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય સં. ૧૬૨૨ના સમયનું છે. જ્યારે ભીડભંજન-પાર્શ્વનાથનું જિનાલય સં. ૧૮૧૪ના સમયનું છે. જો કે પ્રતિમાઓ ઘણી પ્રાચીન છે. આમ છતાં, સં. ૧૭૨૮માં તથા સં. ૧૭૭૭માં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળતો નથી, તે સંદર્ભમાં આ જિનાલયની વધુ પ્રાચીનતા નક્કી કરવા માટે વિશેષ સંશોધનની જરૂર છે.

વખારનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે)

વખારના પાડામાં જઈએ એટલે જમણી બાજુ અંદર ખૂણે શ્રી શાંતિનાથનું ધાબાબંધી જિનાલય જોવા મળે. પૂર્વે અહીં બે જિનાલયો — ૧. શાંતિનાથ, ૨. ચંદ્રપ્રભુ. હોવાનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે. આ જિનાલયો સંયુક્ત હોય અને કાળક્રમે એક બન્યા હોય તેવું સંદર્ભસ્રોત જોતાં જણાય છે. વળી, આજે પણ મૂળનાયક શાંતિનાથની ડાબી બાજુએ શ્રી ચંદ્રપ્રભુ પરોણા તરીકે બિરાજમાન છે જ. અહીં શ્રી શાંતિનાથની વર્ષગાંઠ માગશર વદ એકમે તથા શ્રી ચંદ્રપ્રભુની વર્ષગાંઠ અખાત્રીજે — એમ બે વર્ષગાંઠ ઊજવાય છે. વળી, મૂળનાયકની જમણી બાજુએ શ્રી લાડકા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બારસાખ રંગીન, કોતરણીવાળી છે. રંગમંડપમાં આવેલ થાંભલા પર પણ સુંદર રંગકામ, કોતરણી તથા દેવીઓની શિલ્પાકૃતિ છે. ઉપર છતના ભાગમાં પણ બારીક રંગીન કોતરણી છે. રંગમંડપમાં મૂળનાયકની સામેની દીવાલમાં એક ગોખ છે. તેમાં કાચકામ છે. બારસાખ પણ કોતરણી તથા મીનાકારીગરીયુક્ત છે.

રંગમંડપમાં દીવાલો પર ચિત્રિત કરેલ ઘણા પટ તથા પ્રસંગો છે. તેમાં ગિરનાર, શંખેશ્વર, રાણકપુર, શત્રુંજય, તારંગા, આબુ, કેશરીયાજી, સમેતશિખર, અષ્ટાપદ, બાહુબલીને બે બહેનો દ્વારા અપાતા ઉપદેશનો પ્રસંગ તથા ચૌદ રાજલોકનો સમાવેશ થાય છે. સમેતશિખરના પટ પર ‘સં. ૧૮૬૬ ફાગણ વદ ૧૧ શા. ઉત્તમચંદ જેઠાસાએ પોતે ચિત્રિત કરીને અર્પણ કરેલ છે’ તેવું જોવા મળે છે. અષ્ટાપદજીનો પટ કાચકામયુક્ત છે. જિનાલયમાં એક ગોખમાં પગલાં છે. આ પગલાં ગુરુનાં છે કે કોઈ તીર્થંકરનાં છે તે વાંચી શકાતું નથી, પરંતુ સાલ સં. ૧૮૬૭ વંચાય છે.

ગભારામાં અગાઉ જોયું તેમ મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથ છે અને તે ૧૭” ઊંચાઈ ધરાવે છે. ડાબે ગભારે ગર્ભદ્વાર પર મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભુ લખ્યું છે તે પ્રતિમા ધાતુના છે અને ૩૪”ની ઊંચાઈ ધરાવે છે. ખરેખર ગભારા સન્મુખ મહાવીરસ્વામી છે. મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા ધાતુની છે. ચંદ્રપ્રભુસ્વામી મહાવીરસ્વામીની ડાબી બાજુની દીવાલે છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા, ત્રેસઠ ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત ત્રણ નાના આરસના યક્ષ અને ત્રણ ધાતુના યક્ષની પ્રતિમાઓ છે. શ્રી લાડકા પાર્શ્વનાથની જમણી બાજુ છેલ્લે એક સાધુમૂર્તિ છે તેના પર એક લેખ છે. તેમાં ‘.....

વર્ષે વૈશાખ વદિ ૩ સોમે બ્રહ્માણીયગચ્છે શ્રી શ્રેયસે.....સૂરિપદે શ્રી રત્નાકરસૂરિણાં મૂર્તિ :’ લખાણ વંચાય છે. ગભારામાં જ ડાબી બાજુની ભીંતે આરસનો ચતુર્વિંશતિપટ પણ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

વખારના પાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

બસે ચોરાણું બિંબ સહિત, શ્રી શાંતિનાથ પ્રાસાદજી ।
વખારતણા પાડામાં વંદુ, મુકી મન વિખવાદ જી ॥૬॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં વખારના પાડામાં શાંતિનાથને પણ કવિએ જુહાર્યા હતા :

તિહાં થકી જમણી દિસઈ, ચાલો ચતુર મનલાય,
વારુ વખાર તણે પાડે, સોલસમો જિનરાય. ભ. ૯૦ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં વખારના પાડામાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે :

કુતકીઓ મથુરાંદાસનો, વખારનો પાડો જેહ;
મંહતાને પાડે વલી, એકેક પ્રણમું તેહ. સં. ૧૪

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કવિ વક્ષારનો પાડો વિસ્તારમાં જઈ શાંતિનાથ તથા ચંદ્રપ્રભસ્વામી એમ બંને તીર્થંકરને નમન કરે છે.

વક્ષારપાડે પ્રભુ શાંતિનાથ, ચંદ્રપ્રભ તીર્થંકરં નમામિ ।

ચંદ્રપ્રભસ્વામીના નામનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૯માં સૌ પ્રથમ મળે છે. તે સમયે શાંતિનાથ તથા ચંદ્રપ્રભસ્વામીનું સંયુક્ત જિનાલય હતું કે બંને અલગ-અલગ જિનાલયો હતાં, તેની કોઈ સ્પષ્ટતા થઈ નથી.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં વખારનો પાડો વિસ્તારમાં શાંતિનાથનું એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે. તે સમયે જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ચંદ્રપ્રભસ્વામીના નામનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં થયો નથી. જ્યારે સં. ૧૮૬૭માં તથા સં. ૧૮૮૨માં ચંદ્રપ્રભસ્વામીનો ઉલ્લેખ થયો છે. જો કે તે સમયે પણ તેને અલગ જિનાલય તરીકે દર્શાવવામાં આવેલું નથી. પરંતુ સંયુક્ત જિનાલય તરીકે નિર્દેશ થયો હોય તેવું જણાય છે. ચંદ્રપ્રભસ્વામીનો મૂળનાયક તરીકે સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૮૬૩માં શાંતિનાથના જિનાલયમાં આઠ આરસપ્રતિમા અને એકસઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. પગલાંની એક જોડનો નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત, સં. ૧૮૬૩માં

વખારના પાડામાં ત્રણ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. શા. મોતીલાલ નાલચંદ ૨. શા. મોહનલાલ ત્રીકમલાલ ૩. શા. કીલાભાઈ રણછોડ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં પણ શાંતિનાથના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે આઠ આરસપ્રતિમા અને ત્યાસી ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. આરસનો એક ચોવીસજિનપટ તથા એક સાધુમૂર્તિનો ઉલ્લેખ પણ તે સમયે થયેલો છે. તે સમયે જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયનો વહીવટ મણિબેન ખીમચંદ હસ્તક હતો. સં. ૨૦૧૦માં ચંદ્રપ્રભસ્વામીના નામનો ઉલ્લેખ થયો નથી. સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં ચંદ્રપ્રભસ્વામીના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે પણ ચંદ્રપ્રભસ્વામીની પ્રતિમા મૂળનાયકની ડાબી બાજુએ બિરાજમાન છે. ચંદ્રપ્રભસ્વામીનો મૂળનાયક તરીકે ઉલ્લેખ અગાઉ પણ મળે છે. આજે ચંદ્રપ્રભસ્વામીનો અલગ મૂળનાયક તરીકે નિર્દેશ થતો નથી. સ્થાનિક કથા પ્રમાણે ઘણાં વર્ષોથી તે પ્રતિમાને પરોણા તરીકે રાખવામાં આવેલ છે.

આજે જિનાલયમાં આઠ આરસપ્રતિમા તથા ત્રેસઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી બાબુલાલ લહેરચંદ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં શાંતિનાથનું આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

• • •

ગોદડનો પાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ગોદડના પાડામાં પ્રવેશતાં તુરત જ જમણી બાજુએ આવેલા બે મજલાવાળું ધુમ્મટબંધી સંયુક્ત જિનાલય નજરે પડે છે જેની રચના અંદરથી શ્રી શત્રુંજય તીર્થ પરના દાદાના દરબાર જેવી છે. દ્વારમાં પ્રવેશીને પગથિયાં ચડતાં સામસામે આવેલા બે ગભારા-રંગમંડપની રચના છે. એક ગભારામાં આદેશ્વર છે. તેની સામે પુંડરીકસ્વામીનો ગભારો છે. જો કે પુંડરીકસ્વામીના ગભારામાં મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભસ્વામી છે. આદેશ્વરના ગભારાની ઉપર, બીજા માળે જિનાલય છે. તેમાં મૂળનાયક નેમિનાથ છે.

જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ ખરેખર અત્યાકર્ષક છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૧૯) સુંદર રંગીન કોતરણી તથા વિવિધ શિલ્પો બહારથી જિનાલયને ભવ્યતા બક્ષે છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બહારના ભાગમાં કોતરણીવાળી મગરમુખી ત્રણ રંગીન કમાનો છે. તેમાં વચ્ચેની કમાનની ઉપર સિંહ છે. થાંભલા પર સાદી રંગીન કોતરણી છે. પગથિયાંની બે બાજુ નીચેની દીવાલ પર મધ્યે ચક્ર અને આજુબાજુ સુંદર અનાનસ જેવા ફળની રંગીન આકૃતિ ઉપસાવેલી છે. પ્રવેશદ્વાર પણ કોતરણીવાળું છે. બહારની દીવાલ પર બે બાજુ નાના સુંદર ગોખ છે. જો કે દીવા મૂકવા માટે આ ગોખની રચના કરવામાં આવી હોય તેમ લાગે છે. બહારના પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલ

પર છેક ઉપરના માળ સુધી સુંદર કોતરણી છે. અહીં ત્રણ કમાનો અને ત્રણ ઝરૂખા જેવી રચના છે જે પૈકી મધ્યના ઝરૂખા પર ત્રણ દેવીઓ છે. ઝરૂખાને ફરતે વાજિંત્રો વગાડતી ચાર સુંદર પૂતળીઓનાં શિલ્પો કંડારેલાં છે. ઉપર બે બાજુ ટોડલા પર બેઠી મુદ્રામાં કાંસી-જોડાં વગાડતી પૂતળી છે. તેની ઉપર ખૂણામાં બે વાઘ છે. અન્ય બે બાજુના ઝરૂખામાં ધર્મચક્રની રચના છે તથા ટોડલા પર બંને બાજુ પૂતળીઓની રચના છે. ઝરૂખાના થાંભલે બંસરીવાદન કરતા શ્રી કૃષ્ણ અને નૃત્ય કરતી ગોપીઓ તથા પૂતળીઓની રચના છે. તેની ત્રણ કમાનોમાં સપરિવાર વિષ્ણુ ભગવાન, રિદ્ધિ-સિદ્ધિ સાથે ગણેશજી, યક્ષ અને નૃત્યની વિવિધ મુદ્રામાં હારબંધ આવેલી પૂતળીઓનાં શિલ્પો જોવા મળે છે. અહીં બહારથી જ છેક ઉપર ધાબામાંની ફરકતી ધજા નજરે પડે છે.

આ અતિ ભવ્ય જિનાલયને બહારથી નીરખી હવે કોતરણીયુક્ત લાકડાના મોટા દરવાજામાંથી પ્રવેશ કરતાં આજુબાજુ બે નાની ઓરડીઓ જોવા મળે છે. પછી છ પગથિયાં ચડતાં સામે અતીત, વર્તમાન અને અનાગત ત્રણે ચોવીશી — તેવું લખાણ લખેલું છે. અહીં ઉપર છતમાં રંગકામ છે. પછી ફરી આઠ પગથિયાં ચડતાં નાનો ચોક આવે છે. તેમાં બે બાજુ થાંભલા પર દ્વારપાળ છે. તેમના હાથમાં કટાર છે. સામે બે મલ્લ એકબીજાની ચોટી અને પગ પકડીને ઊભા હોય તેવાં શિલ્પો છે. થાંભલાની નીચેની બાજુ યક્ષ-યક્ષિણીનાં શિલ્પો છે. અહીં બે બાજુ પથ્થરનાં પગથિયાં છે. તે ચડતાં આદેશ્વરના જિનાલયમાં પ્રવેશી શકાય છે. આ પગથિયાંની સામે આવેલાં પગથિયાં ચડતાં ચંદ્રપ્રભસ્વામીના જિનાલયમાં પ્રવેશી શકાય છે.

જિનાલયમાં કુલ પચાસ આરસપ્રતિમા તથા તેર ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત જિનાલયમાં આરસના બે ચોવીશીપટ, વીસવિહરમાનનો એક પટ અને ચૌમુખજીની પ્રતિમા છે.

આદેશ્વર

મૂળનાયક આદેશ્વરના જિનાલયનાં પગથિયાં ચડતાં ઝરૂખો છે જેમાં મલ્લ કુસ્તી કરતા હોય તેવી શિલ્પાકૃતિ છે. બે બાજુ દીવાલ પર અન્નાનસ જેવા ફળની રચનાઓ ઉપસાવેલી છે. જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં કોતરણી સુંદર છે. નીચે ફરસ આરસની છે. ઉપરની છતમાં પણ રંગકામ કરેલ છે. રંગમંડપમાં બે ગોખ છે. પ્રત્યેકમાં આરસની બે પ્રતિમાઓ છે. તે મળીને અહીં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી મુખ્ય દ્વાર પર મધ્યમાં દર્શનીય પ્રતિમા અને થાંભલા પર દેવીઓ છે. બારસાખ કાષ્ઠની કોતરણીવાળી છે. ત્રણે ગર્ભદ્વાર પિત્તળના હાથીના મુખની કોતરણીવાળા છે. ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી આદેશ્વર બિરાજે છે. પ્રતિમાની ઊંચાઈ ૨૧" ઈંચની છે. ડાબા ગભારે ચંદ્રપ્રભસ્વામી તથા જમણા ગભારે અજીતનાથ બિરાજે છે.

મૂળનાયકની બંને બાજુ બે નાની આરસપ્રતિમા છે. અહીં ગભારામાં જમણી બાજુ અતીત ચોવીસીનો આરસનો પટ તથા ડાબી બાજુ અનાગત ચોવીસીનો આરસનો એક પટ છે. આ બંને પટ ઉપર સં. ૧૬૨૪ વંચાય છે. ઉપરાંત અહીં વર્તમાન ચોવીસીના કુલ ચોવીસ

પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. આ ચોવીસેય પ્રતિમાઓ રાતા આરસની છે. શ્વેત આરસપ્રતિમા અલ્પ છે અને તેની સાથે ઘણી બધી રાતા રંગની પ્રતિમાઓ હોવાને કારણે આ ગભારો અતિ દેદીપ્યમાન લાગે છે. જેમ ઢંઢેરવાડાના શામળા પાર્શ્વનાથના ગભારામાં શ્વેત-શ્યામ સંયોજનથી ગભારો અલગ તરી આવે છે તેમ અહીં પણ બન્યું છે. આમ, આદેશ્વરના આ જિનાલયના ગભારામાં એક સાથે અતીત, અનાગત અને વર્તમાન — એમ ત્રણેય ચોવીસીના તમામ ભગવાનની પ્રતિમાઓના દર્શન-પૂજા થાય છે. અહીં સત્તાવીસ આરસપ્રતિમા છે જેમાં ચોવીસ રાતા રંગની છે અને બાર ધાતુપ્રતિમા છે.

ચંદ્રપ્રભસ્વામી

સામે આવેલા ચંદ્રપ્રભસ્વામીના જિનાલયના રંગમંડપમાં થાંભલાઓ પર આછા ઘેરા (Shaded) રંગથી સુંદર રંગકામ કરેલું છે. ઉપરની છતમાં પથ્થર પર રંગકામ છે. રંગમંડપમાં જમણી બાજુના ગોખમાં બે આરસપ્રતિમા છે. તથા ડાબી બાજુ એક દેવકુલિકાની રચના કરવામાં આવેલી છે. આ દેવકુલિકાના ગોખમાં એક આરસપ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં દેવકુલિકામાં મધ્યે સમવસરણની રચના પણ છે જેમાં ચૌમુખે ઋષભદેવ, ચંદ્રાનન, વારિષેણ, વર્ધમાનસ્વામી — એમ ચાર શાશ્વતા તીર્થંકર બિરાજમાન છે.

આ દેવકુલિકામાં ડાબી બાજુ ખૂણામાં નીચેના ભાગમાં કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં આરસની એક દેવીની મૂર્તિ છે. તેમના હાથમાં ઘડો છે. તથા મસ્તકની ઉપરના ભાગમાં ભગવાનની નાની પ્રતિમા છે. ઉપરાંત બીજા એક ખૂણામાં નીચેના ભાગમાં લંબચોરસ આકારનો આરસનો એક ટુકડો છે જેની ઉપરના ભાગમાં અજીતનાથની નાની પ્રતિમા છે. નીચેના ભાગમાં લેખ છે જે નીચે પ્રમાણે છે :

“શ્રી વિધિપક્ષ ગચ્છે । શ્રી અજિતનાથ મૂલનાયકઃ

卐 શ્રી ગૌતમાય નમઃ સંવત્ ૧૬.. વર્ષે ફાલ્ગુન સુદિ ૪ અપરાતિ પંચમી તિથૌ સોમવાસરે અઘૈહ શ્રી પત્તનનગરે પાતશાહ શ્રીમદાફરરાજ્યે પાન શ્રી શેરપાન સમયે શ્રી અણહિલ્લપુર વાસ્તવ્ય । શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીયા સાંડસાગોત્રે ગોદડ સાધાયાં સંઘવી જાટા પુઠ સંઘીમા સંઘ ભીમા સંઘ ખીમા સુત સંઘ જીવા સંઘ ભીમા સુત સંઘ પેતા । સંઘ હાસા સંઘ વચ્છા । સંઘ હાસા ભાર્યા બાઠ હર્ષાઈ । સુત દોઠ રામા । ભાર્યા સુશીલા બાઠ જીવાદે સુઠ દોઠ ગુણરાજ । દ્વિતીય સુત દોઠ વીરા । પુત્રી બાઠ કબાઈ । બાઠ કીકૂ દોઠ ગુણરાજ । ભાઠ બાઠ ચંદ્રાઉલિ । સુઠ દોસી નકરાજ દોઠ હીરજી । દોઠ નકા । સુત દોઠ પંચામણ । દોઠ દેવજી । હીરજી સુત દોઠ ગુણવંત । દોઠ મનજી । દોઠ વીરા । ભાઠ બાઈ લખમાઈ । પુત્રી બાઠ સુષમા । બાઠ ચાપાં । બાઠ નાકૂ । બાઠ લાલા । બાઠ કીબાઈ । પ્રઠ કર્મા । બાઠ કીકૂ સુત સાઠ સંયૂસા ॥ શિવા । સાઠ સીરંગ । એવં વિધિ નિજકુટંબ સહિતૈ । દોઠ રામા સુત દોઠ વીરાકેન નિજ પિતૃમાતૃ ભ્રાતૃ સ્વપુન્યાર્થ પ્રણયમતિ જિનર્થિબાનિ કારિતાનિ । શ્રીમત્ અંચ(લ)ગચ્છે । શ્રી આર્યરક્ષિતસૂરિશ્વરાણામ..યે શ્રી મેરુતુંગસૂરિ । તત્પદૈ શ્રી જયકીર્તિસૂરિ । તત્પદૈ શ્રી જયકેસરસૂરિ । તત્પદૈ શ્રી સિદ્ધાંતસાગરસૂરિ । તત્પદૈ શ્રી ભાવસાગરસૂરિ । તત્પદૈ શ્રી ગુણનિધાનસૂરિ તત્પદૈ સંપ્રતિ શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી

ધર્મમૂર્તિસૂરીશ્વરવિજયઃ ॥ તતઃ રાજયે શ્રી વણારીસ શ્રીઃ ગજલાભગણિ ઉપદેશેન કારિતાનિ જિનબિંબાનિ પ્રતિષ્ઠિતાનિ । શ્રી સંધેનઃ ચિરં । નંદિતઃ શુભં ભવતુઃ । શ્રી શ્રી શ્રી”

ગર્ભદ્વાર એક જ છે. તેની આજુબાજુ બે નાની બારીઓ છે જે પૈકી એક બારી ઉપર્યુક્ત નિર્દેશિત દેવકુલિકામાં પડે છે. ગર્ભદ્વાર પાસે દીવાલ પર દેવીઓનાં શિલ્પો તથા તેની આજુબાજુ વિવિધ અંગભંગિમાઓ વાળાં શિલ્પો નજરે ચડે છે.

ગભારામાં મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભુની ૨૩” ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આમ છતાં આ ગભારો પુંડરીકસ્વામીના ગભારા તરીકે જાણીતો છે. ચંદ્રપ્રભુની જમણે ગભારે પુંડરીકસ્વામી સંભવતઃ છે કારણ તેનું લાંછન સ્પષ્ટપણે જોઈ શકાતું નથી, જ્યારે ડાબે ગભારે શાંતિનાથ બિરાજમાન છે. મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભુની પ્રતિમાની કોણી અને પલાંઠી એક પથ્થરથી જોડાયેલા છે એ તેની વિશિષ્ટતા છે. ચંદ્રપ્રભુની એકદમ જમણી બાજુ નેમનાથ (શંખ લાંછન) અને ડાબી બાજુ વીસ વિહરમાનનો આરસનો પટ છે. આ પટ પરના લેખમાં સં. ૧૬૨૪ વાંચી શકાય છે. અહીં બાર આરસપ્રતિમા અને એક ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં પ્રતિમા પર લેખ નથી. ચંદ્રપ્રભસ્વામીનું આ જિનાલય પુંડરીકસ્વામીના જિનાલય તરીકે ઓળખાય છે અને ચૈત્રી પૂનમના દિવસે દેવવંદનવિધિ કરવા અત્રે શ્રાવકો આવે છે.

નેમનાથ

આદેશ્વરના જિનાલયની ઉપર, બીજા માળે નેમનાથનું નાનું જિનાલય આવેલું છે. અહીં ગભારામાં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. નેમનાથ ભગવાનની શ્યામલ પ્રતિમા ૧૭” ઊંચાઈ ધરાવે છે. અહીં પાર્શ્વયક્ષની શ્યામ આરસની મૂર્તિ છે. નેમનાથની ડાબી બાજુ ચંદ્રપ્રભુ બિરાજે છે. જમણી બાજુ બિરાજમાન પ્રભુનું નામ આપેલ નથી પણ તેનું લાંછન સંભવતઃ હાથીનું લાગે છે તેથી તે અજિતનાથ હોવા જોઈએ. અહીં એક ચંત્રમાં પગલાંની એક જોડ છે.

આમ, અલગ અલગ ગર્ભગૃહમાં બિરાજમાન ત્રણ મૂળનાયક સાથેનું, બે મજલાવાળું સંયુક્ત જિનાલય તેની રચના, તેની કોતરણી અને શત્રુંજયની યાદ અપાવે તેવી આદેશ્વર-પુંડરીકસ્વામીના સામસામેના ગભારાઓની રચના તથા એકીસાથે થતાં ત્રણે ચોવીસીનાં દર્શનને કારણે વિશિષ્ટ બન્યું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૬૧૩માં સંધરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ગોદડના પાડામાં ૧. આદેશ્વર (દોસી ગુણરાજના ઘરે) અને ૨. આદેશ્વર (વિસા નાથાના ઘરે) — એમ કુલ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે જે પૈકી એક ઘરદેરાસર છે.

....., ગોદડનઈ પાડઈ આવીઈ ૧૩

દોસી ગુણરાજ દેહરઈ સાર, મૂલનાયક શ્રી નાભિ મલ્હાર
પ્રતિમા આઠ તિહાં જે કહી, વિસા નાથા ઘરિ આવ્યા સહી ૧૪

તિહા પ્રણમું શ્રી ઋષભ જિણંદ, સિખરબધ દેહરાસુર ચંદ
બિંબ ચાર જિન મૂરતિ સાર, નાથાસાહા પાડઈ ઊદ્ધાર ૧૫

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરનું એક જિનાલય તથા ત્રણ ઘરદેરાસરો — ૧. આદેશ્વર (વિસા થાવરના ઘરે), ૨. પાર્શ્વનાથ (દોસી હીરજીના ઘરે), ૩. આદેશ્વર (ઉદયકરણના ઘરે) — એમ કુલ ચાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

ગોદડનઈ પાટકિ । પૂજઉ ઋષભ દયાલ ।
જિન સરિષા વરણઈ । પેષઉ રંગ રશાલ ॥૬૭॥

એકસઉ ચિઉંઉત્તરિ । પ્રણમંતા હુઈ પ્રેમ ।
વિસા થાવર ઘરિ છઈ । રિષભ કરઈ તે ખેમ ।
ચૌદહ જિજ પૂજયા । તિહાં નિજ ઉત્તમ ભાવિ ।
દોસી હીરજી દેહરાસરિ । હઈડઈ હરખઈ આવિ ॥૬૮॥

પાસહ જિજ નિરખ્યા । તિહાં વલી ઊલટ આણિ ।
ઉદયકરણનઈ ઘરિ । ઋષભ જિન અમૃત વાણિ ।
બાવન છઈ જિનવર । પૂજઉ હરખિ અપાર ।
જિનવર ગુણ ગાતાં । સુખ પામઉ બહુ વાર ॥૬૯॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના માત્ર એક જ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ગોદડપાડે રિષભને દેહરે, છન્નૂં બિંબ ઈણ ઠામજી.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયની સાથે તેના અંતર્ગત ચૌમુખજીનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં સૌ પ્રથમ વાર થયેલો જોવા મળે છે :

પાડે ગોદડને નમું, આદીશ્વર જિન ગેહ,
વિચમિં ચૌમુખ નિરખીયેં, મોટી યાત્રા એહ. ભ. ૧૦

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત શ્રી તીર્થમાલા સ્તવનમાં તેમણે ગોદડના પાડામાં એક જિનાલયની સ્તવના કરી છે :

મહાલક્ષ્મી ગોદડ તણો, નીસાલનો પાડો જાંણિ;
ચૈત્ય એકેક ધીયા તણે, દેવલ દોય વખાંણ. સં. ૧૩

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વર, પુંડરીકસ્વામી, નેમિનાથ તથા ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

આદીશ્વરં ગોદડપાટકેડહં, ગણાધિનાથં કિલ પુંડરીકમ્ ।

ભક્ત્યા નમામીહ ચ નેમિનાથં, ચતુર્મુખં તીર્થકરેંદ્રબિંબમ્ ॥૩૭॥

જો કે આ એક સંયુક્ત જિનાલય હતું કે અલગ-અલગ જિનાલય તેવી સ્પષ્ટતા થઈ નથી. પરંતુ ત્યારબાદ તુરંત જ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તેનો એક જ (સંયુક્ત) જિનાલય તરીકે નિર્દેશ થયેલો છે. તે સમયે ગોદડશાહનો પાડો — એ મુજબના નામનો ઉલ્લેખ મળે છે. જિનાલય ધાબાબંધી હતું અને એકસો બાવીસ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. આટલી મોટી સંખ્યામાં આરસની પ્રતિમાઓ બિરાજમાન હોય એ જિનાલયની ભવ્યતા પાટણના જૈન ઇતિહાસની પરંપરામાં ગૌરવપ્રદ ગણાય. જિનાલયની સ્થિતિ તે સમયે સારી હતી.

સં. ૧૯૬૭માં તથા સં. ૧૯૮૨માં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વર, નેમિનાથ, ચંદ્રપ્રભસ્વામી તથા ચૌમુખજી — એમ સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં પણ તે મુજબ જ સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે અને આજે પણ આ જિનાલયમાં આદેશ્વર, નેમિનાથ, ચંદ્રપ્રભસ્વામી તથા ચૌમુખજી બિરાજમાન છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ગોદડનો પાડો વિસ્તારમાં આદિનાથનું આ જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવવામાં આવેલું છે. તે સમયે ત્રેપન આરસપ્રતિમા અને સાડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત આરસના ચોવીસજિનના બે પટ તથા વીસવિહરમાનના એક પટનો પણ ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટદાર તરીકે શેઠ હીરાલાલ કીલાચંદ સેવાઓ આપતા હતા.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈસ્થિત શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ હીરાલાલ સફરી, શ્રી અતુલભાઈ જયંતિલાલ સફરી, શ્રી રમેશભાઈ પરસોત્તમદાસ સફરી તથા શ્રી વીરેન્દ્રભાઈ રસિકલાલ સફરી અને ગોદડના પાડામાં જ રહેતા શ્રી શૈલેષભાઈ કાંતિલાલ સફરી હસ્તક છે. પૂર્વે જિનાલયનો વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૯૧૩ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય.

મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો

મુનિસુવ્રતસ્વામી (સં. ૧૭૨૮થી સં. ૧૭૭૭ દરમ્યાન)

મહાલક્ષ્મીમાતાના પાડે અંદર જતાં ખૂણામાં ત્રણ શિખરવાળું મુનિસુવ્રતસ્વામીનું પ્રાચીન જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયમાં બે દેવકુલિકાઓ આવેલી છે.

જિનાલયના બહારના ભાગમાં પ્રવેશદ્વાર તથા પ્રવેશચોકીમાં આવેલાં સુંદર કલાકૃતિવાળાં શિલ્પો જિનાલયની સુંદરતામાં ચાર ચાંદ લગાવી દે છે. બે પ્રવેશદ્વાર પૈકી દરેક

પર સિંહ, તાપસ તથા બાળકોની રચનાઓ નજરે પડે છે. દીવાલ તથા થાંભલા પર રંગીન કોતરણી તથા પ્રવેશદ્વારની બારસાખ પર પણ રંગીન કોતરણી છે. થાંભલા પર ટોડલા છે. દ્વારની ઉપરના ભાગમાં હાથી તથા દેવીઓનાં રંગીન શિલ્પો કંડારેલાં નજરે પડે છે.

જિનાલયના રંગમંડપમાં સામેથી પ્રવેશવા માટેનાં ત્રણ દ્વાર છે. ઉપરાંત રંગમંડપની ડાબી-જમણી બાજુ પણ પ્રવેશદ્વાર છે જ્યાંથી દેવકુલિકાઓ તરફ જઈ શકાય છે. રંગમંડપમાં છત પર રંગીન ટોડલા છે. ચૌદ સુપનોનું ચિત્રકામ છે. રંગમંડપમાંની દીવાલો ભદ્રેશ્વર, અષ્ટાપદ, શત્રુંજય, આબુજી, કુલ્પાકજી, ગિરનાર, રાણકપુર જેવાં તીર્થોના પટ તથા શ્રેયાંસકુમાર દ્વારા અક્ષયતૃતીયા દિને પ્રભુ આદિનાથને ઈશ્વરસથી પારણું, કલકત્તાના રાયબહાદુર બાબુ બદ્રીદાસજી મુકીમનું ધર્મનાથનું જિનાલય, પાર્શ્વનાથને વંદન કરતાં ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણી, શાંતિનાથના દસમા ભવ જેવા પ્રસંગપટો તથા ચિત્રોથી રણિયામણી બની છે. રંગમંડપની બંને બાજુ ધુમ્મટયુક્ત ગોખમાં આરસની બે દેવીઓની મૂર્તિઓ બિરાજે છે.

લાઘાશાહે એમની ચૈત્યપરિપાટીમાં જિનાલયનાં ચિત્રો જોઈ એમનાં નેત્રો હર્ષિત થયાં હોવાની ખાસ નોંધ કરી છે. આજે ભલે એ જ ચિત્રો નહીં રહ્યાં હોય પણ પ્રાસાદ વિવિધ તીર્થ અને પ્રસંગપટોથી ભરચક છે જ.

રંગમંડપના ડાબી બાજુના દ્વારેથી આદેશ્વરની દેવકુલિકા તરફ જઈ શકાય છે. આદેશ્વરની પરિકરયુક્ત મનોરમ પ્રતિમાના દર્શનથી મન ત્યજતા અનુભવે છે. દેવકુલિકામાં કુલ સાત આરસપ્રતિમા અને કુલ ત્રેવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે.

રંગમંડપની જમણી બાજુના દ્વારેથી મહાવીરસ્વામીની દેવકુલિકામાં જઈ શકાય છે. મહાવીરસ્વામીની આરસની પ્રતિમા પરિકરયુક્ત છે. અહીં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા અને છબ્વીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે.

મુખ્ય ગર્ભદ્વારની બારસાખ રંગીન અને કોતરણીવાળી છે. મૂળનાયક મુનિસુવ્રતસ્વામીની ૨૭" ઊંચાઈવાળી સપરિકર આરસની પ્રતિમાના દર્શન કરતાં મન શાંતિનો અનુભવ કરે છે. ગભારામાં મૂળનાયક તથા આજુબાજુની પ્રતિમાઓને સાંકળતી આરસની છત્રીની સુંદર રચના છે. છત્રીના થાંભલા પર પૂતળીનાં શિલ્પો છે. ગભારામાં કુલ નવ આરસપ્રતિમા અને સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ગભારામાં જ ડાબી બાજુના ગોખમાં મુનિસુવ્રતની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૧૦નો લેખ છે.

આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૭૩માં થયો હોવા અંગેનું લખાણ મૂળનાયક ભગવાનની નીચેના ભાગમાં એક તકતી પર જોવા મળે છે. ઉપરાંત ગભારામાં અંદરની બાજુએ સામસામેના બે ગોખની રચના સં. ૧૮૭૯માં થયાનું લખાણ છે.

અહીં એક સિદ્ધચક્ર મહાયંત્ર છે. રંગમંડપમાં ગર્ભદ્વાર પાસે સામસામે બે ગોખની રચના છે જેમાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા બિરાજે છે. તે પૈકી એક પ્રતિમા પર “સં. ૧૫૪૯.... લક્ષ્મીસાગરસૂરિભિઃ”નો ઉલ્લેખ છે. તથા અન્ય પ્રતિમા પર સં. ૧૬૦૫નો લેખ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહાલક્ષ્મીની પોળમાં મુનિસુવ્રત-સ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર થયેલો જોવા મળે છે.

મુનિસુવ્રત જિન ભેટીયા, મહાલક્ષ્મીને પેત્ર, હો. ભ.
પ્રાસાદ ચિત્ર નિહાલતાં, હરષીત થયાં દોય નેત્ર ભ. ૧૨ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કવિ મહાલક્ષ્મીના પાડામાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો નિર્દેશ કરે છે.

મહાલક્ષ્મી ગોદડ તણો, નીસાલનો પાડો જાણિ;
ચૈત્ય એકેક ધીયા તણે, દેવલ દોય વખાંણ. સં. ૧૩

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મહાલક્ષ્મીના પાડામાં મુનિસુવ્રતસ્વામી, શાંતિનાથ તથા પાર્શ્વનાથ — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયો છે.

મહાલક્ષ્મીપાડે મુનિસવ્રતતીર્થેશમધુના,
તથા કોટાવાસિપ્રવરધનિકાગારમિલિતમ્ ।
જિનં શાંતિં વંદે સકલસુરસંઘાતમહિતં,
તથૈવં વામેયં શઠકમઠસંતાપહરણમ્ ॥૩૬॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મહાલક્ષ્મીના પાડામાં મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવેલું છે. તે સમયે પચીસ આરસપ્રતિમા અને સતાશુ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવવી છે. ઉપરાંત સં. ૧૮૬૩માં મહાલક્ષ્મીના પાડામાં કુલ સાત ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. પાનાચંદ ઉત્તમચંદ, ૨. શા. નગીનદાસ ભાઈચંદ, ૩. શા. ઘહેલાભાઈ સરપચંદ, ૪. શા. ગમાનચંદ વીઠલભાઈ, ૫. શા. હાલાચંદ છગનલાલ, ૬. શા. મોતીચંદ રામચંદ તથા ૭. શા. હીરાચંદ સાકલચંદ. સ્થાનિક માહિતી મુજબ ઉપર્યુક્ત સાત ઘરદેરાસરો પૈકી પાનાચંદ ઉત્તમચંદ કોટાવાલાનું મનમોહન પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલય પાસે આવેલા સ્થંભન પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં (કોટાવાલની ધર્મશાળા, આઝાદચોક) પધરાવી દેવામાં આવેલ છે. અન્ય ઘરદેરાસરો મુનિસુવ્રતસ્વામીના આ જિનાલયમાં પધરાવી દીધેલ છે.

સં. ૧૮૬૭માં તથા સં. ૧૮૮૨માં મુનિસુવ્રતસ્વામીના આ જિનાલય સાથે સુમતિનાથનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. એટલે કે તે સમયે આ સંયુક્ત જિનાલય હોવાનું માની શકાય.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મહાલક્ષ્મીના પાડામાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ શિખરબંધી જિનાલય તરીકે થયેલો છે. તે સમયે પણ પચીસ આરસપ્રતિમા અને સડસઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. સં. ૧૮૭૮માં જીર્ણોદ્ધાર થયાની નોંધ છે. તે સમયે

શેઠ ભોગીલાલ ચુનીલાલ વહીવટદાર તરીકે સેવાઓ આપતા હતા.

ઉપરાંત જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મહાલક્ષ્મીનો પાડો-કોટાવાલાનું ઘરદેરાસર—એ મુજબનો ઉલ્લેખ કરીને મનમોહન પાર્શ્વનાથના એક ઘરદેરાસરનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. તેમાં બે આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. તે ઘરદેરાસર શેઠ પૂનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાએ સં. ૧૮૦૦માં બંધાવ્યાનો ઉલ્લેખ છે. આ જિનાલય બીજે માળે હતું તેવી પણ નોંધ થયેલી છે. વહીવટ શેઠ પ્રેમચંદ કજોડીલાલ કોટાવાલા હસ્તક હતો. કોટાવાલાનું આ ઘરદેરાસર મૂળનાયક સાથે સ્થંભન પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યું છે.

આજે જિનાલયમાં કુલ પચીસ આરસપ્રતિમા અને પાંસઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે અને જિનાલયનો વહીવટ મહાલક્ષ્મીમાતાના પાડામાં રહેતા શ્રી કનુભાઈ શીવલાલ શાહ અને શ્રી જિતેન્દ્રકુમાર રસિકલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી હેમંતભાઈ માણેકલાલ શાહ અને શ્રી દિનેશચંદ્ર રતીલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ થી સં. ૧૭૭૭ના સમયગાળા દરમ્યાનનું છે.

સાલવીવાડો

સાલવીવાડો વિસ્તાર ઘણા પ્રાચીન સમયથી પ્રચલિત થયેલો છે. આ વિસ્તાર ઘણો મોટો છે અને તેમાં જુદી-જુદી શેરીઓ, વાડાઓ, પાડાઓ તથા પોળોનો સમાવેશ થયેલો છે.

કનૈયાલાલ ભાઈશંકર દવેએ પાટણનાં સ્થળનામો વિષયક તા.૨૦-૯-૧૯૬૦ના રોજ વડોદરા પ્રાચ્ય વિદ્યામંદિરમાં સંભાષણ આપેલું. તેમાં સાલવીવાડા વિશે ખૂબ જ વિસ્તારથી ચર્ચા કરી છે. તેમણે કરેલી ચર્ચાની સવિસ્તર નોંધ અક્ષરશઃ નીચે મુજબ છે :

“સાલવીવાડો એ મહોલ્લાનું નામ સાળવી જ્ઞાતિ ઉપરથી પડ્યું છે. આ લોકો પ્રાચીન કાળથી શાળ ઉપર વણવાનો ધંધો ચલાવતા હોવાથી સાળવી કહેવાયા. તેઓએ પાટણમાં ક્યારે નિવાસ કર્યો તેની ચોક્કસ સાલ મળતી નથી. પણ સિદ્ધરાજની માતા મયણલ્લા સાથે દક્ષિણ ભારતમાંથી આવી પાટણમાં રહ્યા હોવાનું કહેવાય છે. બીજી હકીકત કુમારપાળે બિબોરા રાજસ્થાનથી સાળવીઓને લાવી વસાવ્યાની પણ મળે છે. પુરાતન પ્રબંધ સંગ્રહમાં સિદ્ધરાજના પિતા કર્ણદેવના સમયમાં કર્ણાવતી અમદાવાદમાં શાલાપતી સાળવી વસતા હતા એવો ઉલ્લેખ છે. આમ કર્ણદેવના સમયથી જ પાટણમાં તેમજ અમદાવાદમાં સાળવીઓ રહેતા હતા. એમ તો ચોક્કસ લાગે છે. આચાર્ય હેમચંદ્રે ત્રિશઙ્ગિ શલાકાપુરુષ ચરિત્રમાં દ્વારકાના વીરા સાળવીની નોંધ લેતાં ભગવાન કૃષ્ણે પોતાની કીર્તિમંજરી નામની પુત્રી પરણાવી હોવાનું સૂચવ્યું છે. ત્રિષઙ્ગિનો આ ઉલ્લેખ આચાર્ય હેમચંદ્રના સમયમાં સાળવીઓ સુપ્રસિદ્ધ હોવાની યાદ આપે છે. પાટણના કેટલાક મહોલ્લાનાં નામો વખતોવખત પરિવર્તન પામ્યા છે. પરંતુ આ મહોલ્લાનું નામ શહેરની સ્થાપનાથી અત્યાર સુધી કાયમ રહ્યું છે. પાટણની ચૈત્યપરિપાટીઓ અને સં. ૧૭૫૧માં લખાયેલી પ્રાકૃતદ્વયાશ્રયની પ્રશસ્તિમાં તેના લહીયા લટકણના રહેઠાણ કરીકે સાલવીવાડાનો ઉલ્લેખ મળે છે. આ જિલ્લાની અંદર બીજા કેટલાક મહોલ્લાઓ વસેલા હતા. એમ ચૈત્યપરિપાટીઓના આધારે જાણવા મળે છે. આવા મહોલ્લાઓમાં આજે ફક્ત ચાર પોળો તરશેરીયું, કલારવાડો, નારાયણજીનો પાડો, અને ગોલવાડ વિદ્યમાન છે. જ્યારે ચૈત્યપરિપાટીઓમાં જણાવ્યા મુજબ

કુરસીવાજો, કૈયાવાડો, દણાયગવાડો, ધંધુલીપાડો, સત્રાગવાડો, પુન્નાંગવાડો વ. મહોલ્લાઓ નાશ પામતાં તેના અવશેષરૂપ ખુલ્લાં મેદાનો આવેલ છે. આ મહોલ્લાઓના નામ શાથી પડ્યાં તેનાં કારણો તપાસતાં કેટલીક અવનવી માહિતી જાણવા મળે છે.

આ પૈકી કૈયાવાડો નામ ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે. સાળવીઓના મહોલ્લાઓમાં ‘કૈયાકીચકો’ની પ્રતિમાઓ તેની દહેરીયોમાં બેસારેલી હોય છે. વિરાટરાજાના સાળા કૈયાકીચકનું નામ લોકોમાં જાણીતું છે. શિલ્પશાસ્ત્રમાં સ્તંભો ઉપર ભરણાં અને શિરાવટી સરાંઓમાં કીચકોનાં રેખાંકનો બનાવવાનું જણાવેલ છે. વિરાટ રાજાના સાળાનું નામ કીચક અને તેના પિતાનું નામ કેકય. આ પિતા-પુત્રને એક જ નામથી ઓળખતાં લોકોએ કેકય કીચકના બદલે કૈયાકીચક નામ પાડ્યું. સાળવી લોકો આ મૂર્તિઓને કૈયાકાકા કહે છે. વિરાટના સાળા કીચકે દ્રૌપદી ઉપર કુદૃષ્ટિ કરવાથી, ભીમે તેને મારી નાખ્યો હતો. તે પૌરાણિક આખ્યાઈકા, મહાભારતમાં નોંધાઈ છે. કીચકોની પૂજા કેવા કારણથી સાળવીઓએ સ્વીકારી તે એક કોયડો જ છે. સાળવીવાડામાં કૈયાકીચકોના મંદિરોવાળો સ્વતંત્ર મહોલ્લો હતો તે મહોલ્લો નાશ પામતાં ત્યાંની પ્રતિમાઓ સાળવીવાડાના ત્રણશેરીયામાં લાવી સ્થાપી હોવાનું જણાય છે. સાળવીઓના દરેક મહોલ્લાઓમાં કીચકની દહેરીયો એક બે તો હોય છે જ. પરંતુ ત્રણશેરીયામાં લગભગ ચાર મૂર્તિઓ તેની નાની નાની કુલીકાઓમાં ધરાવી છે, જે કૈયાવાડામાંથી લાવવામાં આવી હશે. કુમારપાળે સાળવીઓને રાજસ્થાનના બિંબોરામાંતઈ લાવી વસાવ્યાનું કુમારપાળ પ્રબંધમાં છે. મત્સ્ય દેશમાં વીર પુરુષ તરીકે પૂજાતા કીચકની પૂજા સાળવીઓ ત્યાંથી લાવ્યા હોવાનું મનાય છે.

કૈયાવાડાની પાસે જ કુરસીવાડો આવેલો હતો. કુરસી એક જાતનું ધાન્ય છે. જ્યારે કુર ચોખાની કણકીને કહે છે. આ મહોલ્લામાં પહેલા ચોખાના વેપારીઓ રહેતા હશે. જેથી કુર ઉપરથી મહોલ્લાનું કુરસી નામ પડ્યું હોવાનું સમજાય છે. આ મહોલ્લામાં શાંતિનાથનું મંદિર આવેલું હતું. એમ ચૈત્યપરિપાટીમાં જણાવ્યું છે. કુરસીવાડો ભાગી જતાં ત્યાં આવેલ શાંતિનાથની પ્રતિમા ત્રણશેરીયામાં મંદિર બંધાવી સ્થાપવામાં આવી. આ મંદિરની સામે જ કૈયાકીચકોની દહેરીયો છે. સાલવીવાડામાં એક મહોલ્લાનું કલારવાડો નામ છે. આ નામ આધારે કલાલ ઉપરથી કલાર નામ પડ્યું હોવાનો તર્ક જાય એટલે ત્યાં કલાલ દારૂ વેચનારા લોકો રહેતા હોવા જોઈએ. સંવતના સત્તરમા સૈંકા પહેલાં આ પોળનું કલાર કે કલેડ નામ પ્રચલીત હતું એમ ચૈત્યપરિપાટીઓ અને ગ્રંથપ્રશસ્તિના આધારે કરી શકાય તેમ છે. કુલાલ કે કલાલ શબ્દ કુંભારના અર્થમાં વપરાય છે. આથી આ મહોલ્લામાં પહેલાં કુંભાર લોકોની વસ્તી હોવાથી આ નામ રાખ્યું હોય તે બનવા જોગ છે.

આ પોળની નજદીક ધાંધલથી ઓળખાતી એક વિશાળ જગ્યા છે. પહેલાં ત્યાં ધંધુળીપાડો નામ ધરાવતો મહોલ્લો હતો. ધંધુળી નામ વ્યક્તિવિશેષ હોવાથી, તે નામ ધરાવતી કોઈ જાણીતી વિશિષ્ટ વ્યક્તિના નામ ઉપરથી તે મહોલ્લાનું નામ પડ્યું હશે એમ લાગે છે. આજના જમાનામાં આવાં નામો પ્રચલિત નથી, પરંતુ પૂર્વકાળમાં આવાં નામો રાખવામાં આવતાં. શ્રીમદભાગવતના પદ્મપુરાણોક્તમાહાત્મ્યમાં ધંધુકારીની માતાનું નામ ધંધુલી જણાવ્યું છે. આ મહોલ્લાનું નામ પણ આ નામ ઉપરથી પડ્યું હોવાનું કલિત થાય છે.

ધંધુલીવાડા પાસે સત્રાગવાડો આવેલો, આજે તેનું નામ નિશાન રહ્યું નથી. સત્ર એટલે યજ્ઞ, અને સત્રાગાર એટલે દાનધર્મ સદાવૃત્ત વ. ચલાવવાનું સ્થળ. ચૌલુક્યોના સમયમાં સત્રાગારનું સ્વતંત્ર ખાતું રાજ્ય તરફથી ચાલતું. કુમારપાળના રાજ્યકાળે નેમિનાથનો પુત્ર અભયકુમાર તે ખાતાનો અધ્યક્ષ હતો. સત્રાગારનું ટૂંકું નામ સત્રાગ. લોક સમાજમાં ચાલુ રહેતાં તે સ્થળ ઉપર, પૂર્વ કાળમાં ધાર્મિક દાનધર્મનું સત્રાગાર હશે જેના કારણે નવીન પાટણની વસાહત વખતે તેનું સત્રાગવાડો નામ લોકોએ રાખ્યું હોવાનો તર્ક છે. તેની નજીકમાં પુન્નાગવાડો આવેલો. પુન્નાગ એટલે જાયફળ. આ મહોલ્લામાં જાયફળ વ.

કરિયાણાના વહેપારીઓ રહેતા હોવા જોઈએ. આ પુનાગનું ઘસાતું રૂપ વનાગ બન્યું, અને આજે વનાગવાડા તરીકે કેટલાક ઓળખાવે છે.

પુનાગવાડાના સામેનો મહોલ્લો ગોલવાડ. સામાન્ય રીતે ગોલવાડ ઉપરથી ગોલવાડ નામ ચાલુ રહ્યું હોય, અને તે પ્રમાણે ત્યાં ગોલા લોકોની વસતી પહેલાં હોવી જોઈએ એમ લાગે, પરંતુ કાનડી અને તેલુગુ ભાષામાં ગોલ્હનો અર્થ ભરવાડ થતો હોવાનું શ્રી ભોગીલાલ સાંડેસરાએ સૂચવ્યું છે. આથી આ મહોલ્લામાં પૂર્વે ભરવાડોની સારી એવી વસાહત હોવી જોઈએ. આજે તો ત્યાં એક પણ ભરવાડનું ઘર કે ખોરું નથી. થોડાંક ઘરો સાબવીઓના અહીં આવેલ છે.”

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સાલવીવાડા વિસ્તાર અંતર્ગત ત્રિશેરીઈમાં બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. ૧. નેમનાથ તથા બીજા જિનાલયમાં તીર્થંકર નામનો ઉલ્લેખ થયેલો નથી.

.....
નમિસુ દેવ મનિ ભાવ ધરિ, સાલવીવાડઈ હેવ. ૩૭

ત્રિસેરીઈ ત્રિભુવનકઉ રાઉ, નમિસુ નેમિ મનિ ધરિ બહુ ભાઉ,
યાદવવંશવિભુષણ સામિ, જસુ આગલિ બલ છંડિઉ કામિ. ૩૮

ભાસ

કામવેલિ સરિસી કામિની, નવયૌવન ગજગતિગામિની,
ચંદ્રવદનિ રતિરૂપ સમાન, કમલનયન તન ચંપકવાનિ,
છંડિ રાજમતિ નેહ નિવારિ, દેઈ દાન પહુતઉ ગિરનાસ્ત્રિ,
રૈવતકાયલિ સદા સોહંતિ, દીઠઉ સ્વામી મન મોહંતિ. ૩૯

બીજઈ ભુવનિ જિણેસર નમી, કુમતિ કદાગ્રહ સદા અવગમી,

કલારવાડામાં એક જિનાલયનો નામ વિના ઉલ્લેખ થયેલો છે. જો કે સં. ૧૬૧૩માં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

બીજઈ ભુવનિ જિણેસર નમી, કુમતિ કદાગ્રહ સદા અવગમી,
કલ્હરવાડઈ પણમઉ દેવ, છંડિ પાપ નિર્મલ થિઉ હેવ. ૪૦

ત્યારબાદ દિનાકરવાડો તથા ધાંધલવાડા બંને વિસ્તારમાં આદેશ્વરના એકેક જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં થયેલો છે :

દિનાકરવાડઈ દેવ જુગાદિ, ત્રોડઈ કીધા કર્મ અનાદિ,
આદિ કરણ નઈ સમરથ ધીર, ધાંધલવાડઈ પણમિસુ ધીર. ૪૧

ઉપરાંત સત્રાગવાડો તથા પૂનાવાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના એકેક જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

સત્રાગવાડઈ રિસહેસર સામિ, કરઉં વીનતી હિવ શર નામિ,
પૂનાવાડઈ પરગટ મલ્લ, હીયાતણા જિણિ ટાલ્યા સલ્ય. ૪૨

આદિ જિણંદ નમઉં કર જોડિ, જોહનઈ નામિ ન આવઈ થોડિ,

.....

અંતમાં ગોલવાડમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આદિ જિણંદ નમઉં કર જોડિ, જોહનઈ નામિ ન આવઈ થોડિ,
હિવ આવી પણમિસુ ગોલવાડિ, સગલા કાજ સિરાડઈ ચાડિ. ૪૩

મૂલનાયક સવિ સુષનઉં સાથ, પાખલિ વંદઉં પારસનાથ,
કર્મ ચિંતામણિ ચિંતા હરઈ, પાપપંક સવિ દૂરઈ કરઈ. ૪૪

ટૂંકમાં, સાલવીવાડા વિસ્તાર અંતર્ગત ત્રિશેરીઈમાં બે જિનાલયો, કલ્હરવાડો, દિનાકર-વાડો, ધાંધલવાડો, સત્રાગવાડો, પૂનાવાડો તથા ગોલવાડમાં એકેક જિનાલય — એમ કુલ આઠ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં.

સં. ૧૬૧૩માં, સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સાળીવાડાના જુદા જુદા વિસ્તારોમાં ચૌદ જિનાલયો તથા ત્રણ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે. સાળીવાડા અંતર્ગત ત્રસેરીઈમાં મલ્લિનાથ, નેમનાથ, આદેશ્વર (વરસાશેઠનું ઘરદેરાસર), વીજાવાડામાં પાર્શ્વનાથ, દૂરસીપાડામાં શાંતિનાથ, કલ્હરવાડામાં શાંતિનાથ, કઈઆવાડામાં મહાવીરસ્વામી, વણાયગ-વાડામાં આદેશ્વર, ધાંધુલિપાડામાં સુવિધિનાથ, ગોલવાડમાં પાર્શ્વનાથ, ચંદ્રપ્રભુ, પૂનાવાડામાં પાર્શ્વનાથ, પાર્શ્વનાથ (લેસીનું ઘરદેરાસર), બડૂયાવાડામાં આદેશ્વર, સત્રાગવાડામાં પાર્શ્વનાથ, ઊંચાપાડામાં શાંતિનાથ (સંઘવી નાકરનું ઘરદેરાસર) તથા પાર્શ્વનાથનું નવું જિનાલય — એમ ઉપર જણાવ્યા મુજબ કુલ ચૌદ જિનાલયો અને ત્રણ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ઉપર્યુક્ત સત્તર જિનાલયોમાં કુલ બસો સત્તાણું બિંબ બિરાજમાન હતાં.

હવઈ સાળીવાડા તણા, સાંભલયો સહુ કોઈ ૪૧

ઢાલ - જિન તુ

ત્રસેરીઈ હવઈ પુહતા જામ, મલ્લિનાથ મૂલનાયક નામ
પ્રતિમા પાંચ પ્રધાન જિન તુ ૪૨

નેમનાથ દેહરઈ બીજઈ, દોઈ પ્રતિમાસું વંદન કીજઈ
સીઝઈ સઘલાં કાજ જિન તુ ૪૩

વરસા સેઠ તણઈ દેહરાસરિ, મૂલનાયક શ્રી આદિ જિણેસર
કેસરિ ચરયુ અંગિ જિન તુ ૪૪

પ્રતિમા આઠ વલી તિહા જાણું, વીજાવાડઈ વલી વણાણું
જાણું શ્રી જિન પાસ જિન તુ ૪૫

કૂરસીપાડઈ અચિરાનંદન, છ પ્રતિમા સૂં કીજઈ વંદન ચંદન કુસમિ પૂજિ જિન તું	૪૬
કલહરવાડઈ શાંતિ જિણેસર, પ્રતિમા છયન્ન પરમ જોગીશ્વર નંદીસર અવતાર જિન તું	૪૭
કઈઆવાડઈ માહિં પ્રધાંન, આઠ પ્રતિમાસૂં મહાવીર નિધાંન જ્ઞાન તણુ દાતાર જિન તું	૪૮
વણાયગવાડઈ ઋષભ નમી જઈ, ઉગણાસી પ્રતિમા પૂજી જઈ લીજઈ ભવનુ લાહનુ જિન તું	૪૯
ધાંધુલિપાડઈ સુવધિ સુજાંણ, ત્રિતાલીસ પ્રતિમા મંડાણ આણ વહું નિજ ચિત્ત જિન તું	૫૦
ગોલવાડિ મન હરષ ધરીજઈ, સાત પ્રતિમાસૂં પાસ પૂજીજઈ કીજઈ સફલ સંસાર જિન તું	૫૧
બીજઈ દેહરઈ પ્રતિમા ચૌદ પૂજઈ, ભવિયાં મનિ આણંદ ચંદવદન મુખ જોઈ જિન તું	૫૨
પાસ જિણંદ લેસી ઘરિ કહીઈ, પૂજી પૂનાવાડઈ જઈ રહીઈ શ્રી જિન પાસ જિન તું	૫૩
ચ્યાલીસ પ્રતિમા તિહાં પૂજેસૂં બડૂયાવાડઈ આદિ નમેસૂં કહિસૂં દોઈ બિંબ સાર જિન તું	૫૪
સત્રાકવાડઈ સાત ફણુ જિન, આઠ પ્રતિમા વાંદું ભવિયાણ જિન ધિન તે જિન નિત વંદ જિન તું	૫૫
ઉચાપાડા માંહિ જિણેસર, સંઘવી નાકર દેહરાસુર હરષ ધરુ જિન દેષિ જિન તું	૫૬
છ પ્રતિમા એક જિન ચઉવીસઈ, જમ લઈ પ્રતિમા સાત કહીસઈ દીસઈ શ્રી જિન શાંતિ જિન તું	૫૭
નવૂ દેહરું અતિ સુંદર સોહઈ, પાસ જિણંદ મૂલનાયક મોહઈ જોઈ દસ બિંબ સાર જિન તું	૫૮

દુહા

દેહરાસુર ત્રણિ જાણીઈ, અનઈ વલી દેહરાં ચૌદ ઈમ સત્તરે પૂજા કરી, નરનારીના વૃંદ	૫૯
---	----

બસઈ સત્તાણું બિંબની પૂજા કીજઈ સાર,
નવેં ઘરે આવીયા, આણી હરષ અપાર

૬૦

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સાલવીવાડા અંતર્ગત ત્રસેરીઆમાં મલ્લિનાથ તથા નેમનાથ, કૂરસીવાડામાં શાંતિનાથ, કઈઆવાડામાં મહાવીર સ્વામી તથા વાસુપૂજ્ય (રાયચંદ સંઘવીના ઘરે), કલ્હારવાડામાં શાંતિનાથ, દણાયગવાડામાં આદેશ્વર, ધાંધુલિપાડામાં સુવિધિનાથ, ઊંચાપાડામાં પાર્શ્વનાથ, સત્રાગવાડામાં પાર્શ્વનાથ, પુંનાગવાડામાં પાર્શ્વનાથ ઉપરાંત ગોલ્હવાડામાં પાર્શ્વનાથ, પાર્શ્વનાથ, પાર્શ્વનાથ (અહીં રત્નની પ્રતિમા છે.) (ઠાકરસાહનું ઘરદેરાસર), મુનિસુવ્રતસ્વામી, શાંતિનાથ (દૂદા પારેખનું ઘરદેરાસર), ચંદ્રપ્રભુ (દોસી દેવદત્તનું ઘરદેરાસર) અને પાર્શ્વનાથ (સોની રામાનું ઘરદેરાસર) (જેમાં રત્નની પ્રતિમા હતી અને બે અનુપમ પદ્મ હતા.) — એમ કુલ અઢાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

આએ સાલવીવાડઈ આવીઈ । ત્રસેરીઆ વલી માંહિ ।
નેમિ જિન જુહારઉ જી । રાણીરાયમઈ વલ્લહુ ।
જીવદયા પ્રતિપાલ ॥ નેમિ. ૪૮॥આંચલી॥
સત્યાસી જિન પૂજઈ । દેહરઈ શ્રી જિન મલ્લિ ॥ નેમિ. ૪૯॥
પંચ્યોત્તરિ બિંબ નીરખીઆં । કૂરસીવાડઈ આવિ ॥ નેમિ. ૫૦॥
શાંતિજિન તિહાં પરખીઆ । અવર બિંબ તિહાં તેર ॥ નેમિ. ૫૧॥
કઈઆવાડઈ વીરજી । પ્રતિમા પંચ ઉદાર ॥ નેમિ. ૫૨॥
રાયચંદ સંઘવી વાસુપૂજ્ય । બિંબ ચૌદ વિચારિ ॥ નેમિ. ૫૩॥
કલ્હારવાડઈ શાંતિજી । બિંબ પંચાવન હોઈ ॥ નેમિ. ૫૪॥
દણાયગવાડઈ પઢમ જિણ । સત્તરિ જિનવર જોઈ ॥ નેમિ. ૫૫॥
ધાંધુલિ પાટકિ સુવિધિ જિન । એકોત્તરિ જિનસાર ॥ નેમિ. ૫૬॥
ઊંચઈ પાટકિ પાસજી । જિન નમું ત્રણઈ તાંહિ ॥ નેમિ. ૫૭॥
સત્રાગવાડઈ જુહારીઈ । બિંબ નવ તિહાં પાસ ॥ નેમિ. ૫૮॥
પુંનાગવાડઈ આવીઈ । દસ બિંબ પાસસ્યું હોઈ ॥ નેમિ. ૫૯॥
ગોલ્હવાડઈ શ્રી પાસજી । પડિમા પંચ તિહાં દીઠ ॥ નેમિ. ૬૦॥
બીજઈ દેહરઈ ત્રેવીસમુ । પડિમા શત ઉગણીસ ॥ નેમિ. ૬૧॥
રયણમય પડિમા એક વલી । ઠાકરસાહનઈ ગેહિ ॥ નેમિ. ૬૨॥
પાસ જિણંદ તિહાં દીઠડા । પૂગી મનની આસ ॥ નેમિ. ૬૩॥

॥ ઢાલ માઈ ધન્ન સુપન્ન. ॥૧૮॥

પેષઉ પઉલી પરવઈ । મુનિસુવ્રત જિનદેવ ।
બાવન જિનપડિમા । સુર નર સારઈ સેવ ।
દૂદા પારખિ ઘરિ છઈ । શાંતિ જિણેસર રાય ।
પંચઈ જિન નમતાં । સુખ સંપદ સવિ થાઈ ॥૬૫॥

દોસી દેવદત્ત ધરિ છઈ । ચંદ્રપ્રભ જિનસ્વામિ ।
 સતતાલીસ જિનવર । પૂજતાં શિવ ઠામ ।
 સોની રામા ધરિ છઈ । પાસ જિણંદ જુહારઉ ।
 અઢારઈ જિનવર પૂજ । ભવભય વારઉ ॥૬૬॥

બિંબ રયણમઈ વંદુ । તિહાં છઈ એક જ સાર ।
 બઈ પટ્ટ અનોપમ । દીઠઈ સવિ સુખકાર ।

સં. ૧૭૨૯માં પં. હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સાલિવાડા અંતર્ગત ત્રીસેરીયામાં બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ છે. નેમનાથ-મલ્લિનાથ-આદેશ્વર-નવપલ્લવપાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત દેરાસર તથા શાંતિનાથનું બીજું દેરાસર, કલારવાડામાં શાંતિનાથ ભગવાનનું બાવન જિનાલય તથા પિત્તળમય બિંબવાળું મૂળનાયક વિમલનાથનું જિનાલય, દણાયવાડામાં આદેશ્વર, ધંધોલીમાં સંભવનાથ, ગોલવાડમાં મહાવીરસ્વામી તથા સપ્તફણ પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં આવે છે :

સાલિવાડે ત્રીસેરીયામાંહી, નેમિ મલ્લિ ઋષભ નમું ત્યાંહી ।
 નવપલ્લવ નમું ઉજાંહી, જિણેસર તાહરા ગુણ ગાઉ ॥
 જિમ મનવંછિત સુખ પાઉ ॥ જિ. ૧॥

સાઠ ઉપર સત તિમ ચાર । બીજે દેહરે શ્રી શાંતિ જુહાર ।
 બિંબ ઓગણસાઠ ઉદાર ॥ જિ. ૨॥

કલારવાડે દેહરાં દોય, શાંતિ બિંબ એકાવન હોય ।
 બાવન જિનાલય જોય ॥ જિ. ૩॥

પીતલમય બિંબ સોહાવે, વિમલનાથ ભવિક મન ભાવે ।
 ચઉ ઉત્તર ચતુરા જિનગુણ ગાવે ॥ જિ. ૪॥

તિણ એકસો ચોપન જિનરાયા, ઋષભદેવના પ્રણમું પાયા ।
 દણાયવાડે શિવસુખદાયા ॥ જિ. ૫॥

ધંધોલીએ સંભવજિન સાચો, વંદિ ત્રેપન જિન મનમાંહિ માચો ।
 તૂંહી જિન જગમાંહિ સાચો ॥૬॥

ગોલવાડે શ્રીમહાવીર, સોવન વાન જાસ શરીર ।
 સાત પ્રતિમા ગુણ ગંભીર ॥ જિ. ૭॥

દોય શત દસ પ્રતિમા પાસ, શ્રીશતફણો જિન પાસ ।
 પૂરે મન કેરી આશ ॥ જિ. ૮॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સાલવીવાડામાં પાંચ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ છે. કવિ ગોલવાડમાં પાર્શ્વનાથ, ધાંધુલની પોળમાં સંભવનાથ, નારાયણ

પોળમાં આદેશ્વર, તરશેરીયાની પોળમાં નેમનાથ-આદેશ્વર-મલ્લિનાથનું સંયુક્ત દેરાસર તથા ખરતરગચ્છનું શાંતિનાથનું જિનાલય — એમ કુલ પાંચ જિનાલયોના વંદન ખૂબ ભાવપૂર્વક કરે છે.

પાંચ પ્રાસાદ સોહામણા, સુંદર સાલવીવાડેં રે,
વિગતેંસું હવેં સાંભલો નામઠામ જેણેં પાડે રે. ૧૦ પા.

ગોલવાડેં પાસજી ત્રેવીસમા જિન વંદો રે,
પોલેં ધાંધુલનીયે ભેટીયા, સંભવનાથ જિણંદો રે. ૧૧ પા.

પોલેં નારાયણ તણેં, રીષભ દેવ જુહારો રે,
ભવસાયર માંહિ બૂડતાં ઉતારે ભવ પારો રે. ૧૨ પા.

પોલેં જઈ તરસેરીયેં નેમનાથ નિત્ય વંદો રે,
પાસેં આદિ જિનેસરુ મલ્લિનાથ સુખકંદો રે. ૧૩ પા.

દેહરે ધરતરગચ્છ તણેં, સાંતિનાથ ભગવંતો રે,
શુભ યોગઈ કરી વંદના, અશુભ કરમ કીયા અંતો રે. ૧૪ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં સાલવીવાડામાં આઠ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચેની પંક્તિઓમાં થયેલો છે.

દકાલ કોટડી એક દીપતું, સાલવીવાડેં આઠ;
મલ્લી પડિં (પાડેં) મલ્લી પાસજી, પૂજા કરો શુભ ઠાઠ સં. ૧૬

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં સાલવીવાડા અંતર્ગત તરશેરીયાની પોળનો ઉલ્લેખ કર્યા વિના નેમિનાથ, શાંતિનાથ, ધર્મનાથ અને મલ્લિનાથ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ત્યારબાદ કલ્હારવાડામાં શાંતિનાથ, નારાયણવાડામાં આદેશ્વર ધાંધલમાં સંભવનાથ અને ગોલાવાડમાં પાર્શ્વનાથ તથા ચંપા પાર્શ્વનાથના જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં પ્રાપ્ત થાય છે :

વંદે શ્રી નેમિનાથં યદ્દુકુલતિલકં શાંતિ-ધર્મો ય મલ્લિ,
વાડેશ્વરં શાલવીનાં જિનપતિરવશાંતિં ય કલ્હારવાડે ।
વાડે નારાયણે વૈ પ્રથમજિનપતિં ધાંધલે સંભવં ય,
ગોલાવાડે ય પાર્શ્વ સુરનરમહિતં ચંપકાખ્યં ય પાર્શ્વમ્ ॥૩૯॥

સં. ૧૮૬૩માં, સં. ૧૮૬૭માં તથા સં. ૧૮૮૨માં — એમ કુલ ત્રણ યાદીઓને આધારે જોઈએ તો સાલવીવાડામાં ગોલવાડની શેરીમાં ચંપા પાર્શ્વનાથ, ગોડી પાર્શ્વનાથ, નારાયણજીના પાડામાં આદેશ્વર, ધાંધલમાં સંભવનાથ, કલ્હારવાડામાં શાંતિનાથ, નેમીશ્વરની પોળમાં નેમિનાથ-પાર્શ્વનાથ-મલ્લિનાથનું સંયુક્ત દેરાસર તથા ત્રશેરીયાના પાડામાં શાંતિનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું. ઉપરાંત સં. ૧૮૬૩માં સાલવીવાડમાં કુલ દસ ધરદેરાસરો વિદ્યમાન

હોવાની નોંધ છે :

૧. શાલવી સાકળચંદ પ્રેમચંદ - શાલવીવાડાના કલાલવાડામાં
૨. શાલવી આલમચંદ શિવચંદ - શાલવીવાડાના કલાલવાડામાં
૩. શાલવી રણછોડ રામચંદ - શાલવીવાડાના કલાલવાડામાં
૪. શાલવી અમીચંદ પાનાચંદ - શાલવીવાડાના કલાલવાડામાં
૫. શેઠ પૂનમચંદ રીખવચંદ - શાલીવાડાના ગોલવાડાની કંબોઈ શેરીમાં
૬. શાલવી પુરુષોત્તમ ફતેચંદ - શાલીવાડાના ગોલવાડાની વચલી શેરીમાં
૭. શાલવી ચુનીલાલ ત્રિભોવન - શાલીવાડાના ગોલવાડાની કંબોઈની શેરીમાં
૮. શાલવી રણછોડ દેવચંદ - શાલીવાડાના કલાલવાડાની કુઈવાડી શેરીમાં
૯. શાલવી નાલચંદ હીરાચંદ - શાલીવાડાના કલાલવાડાની ઝવેરીશેરીમાં
૧૦. શાલવી ગોદડચંદ મૂલચંદ - શાલીવાડાના કલાલવાડાની ઝવેરીશેરીમાં

સં. ૧૯૬૩માં ગોદડચંદ મૂલચંદના જે ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે તે ઘરદેરાસર સં. ૨૦૧૦માં પણ વિદ્યમાન છે. મૂળનાયક પાર્શ્વનાથનું આ ઘરદેરાસર જવરવાળી શેરીમાં બીજે માળે હતું અને સાલવી છોટાલાલ ગોદડચંદના નામથી એ ઘરદેરાસર પ્રચલિત હતું. તે સમયે આ ઘરદેરાસરમાં સાત આરસપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

ગોલવાડ, સાલવીવાડો

ગોડી પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે)

સાલવીવાડ વિસ્તારમાં નારણજીના પાડા પાસે, ગોલવાડની વચલી શેરીમાં શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથનું આરસનું નાનું, ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

અહીં રંગમંડપ નાનો અને સાદો છે. ત્રણ ગોખલા છે. ગર્ભગૃહને એક જ દ્વાર છે જેમાં મૂળનાયક ગોડી પાર્શ્વનાથની આરસપ્રતિમા ૨૧” ઊંચાઈની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેને લેખ નથી. મૂળનાયક સિવાય આરસની અન્ય કોઈ પ્રતિમા નથી. કુલ બાર ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે. ગભારાની ઉપરની દીવાલે લાકડાની વાજિંત્ર વગાડતી પૂતળીઓ તથા સુંદર કોતરણી મૂકી છે. સંભવતઃ આ કોતરણી કોઈ એક સમયે આ જિનાલયમાં જ ક્યાંક હશે. જીર્ણોદ્ધાર કરાવતાં, તેની સ્મૃતિરૂપ આ અવશેષો અહીં મૂક્યા હોવા જોઈએ.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સાલવીવાડમાં આવેલી ગોલવાડની શેરીમાં ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં જોવા મળે છે. સં. ૧૮૫૮માં સાલવીવાડના ગોલવાડ વિસ્તારમાં પાર્શ્વનાથ તથા ચંપા પાર્શ્વનાથ — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ છે. સંભવ છે કે ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ તે સમયે પાર્શ્વનાથ તરીકે થયો હોય.

સં. ૨૦૧૦માં ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો સમય સં. ૧૮૦૦ લગભગ દર્શાવવામાં આવ્યો છે તથા ચંપા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો સમય સં. ૧૭૦૦ લગભગ દર્શાવ્યો છે.

સં. ૧૫૭૬માં ગોલવાડમાં પાર્શ્વનાથનું એક જિનાલય, સં. ૧૬૧૩માં પાર્શ્વનાથનું એક જિનાલય, સં. ૧૬૪૮માં પાર્શ્વનાથનાં બે જિનાલયો, સં. ૧૭૨૮માં સપ્તફણા પાર્શ્વનાથ તથા સં. ૧૭૭૭માં પાર્શ્વનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે જિનાલયના મકાનની સ્થિતિ સારી હતી. અહીં માત્ર એક આરસપ્રતિમા અને બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, ગોલવાડ — એ મુજબના ઉલ્લેખવાળા વિસ્તારમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે જિનાલય ધાબાબંધી હતું. એક આરસપ્રતિમા તથા સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. વહીવટ શાલવી યુનીલાલ ત્રિકમલાલ હસ્તક હતો.

આજે પણ આ જિનાલયનો વહીવટ સાલવીવાડમાં રહેતા શ્રી નટવરલાલ યુનીલાલ સાલવી (નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ), શ્રી પ્રતાપચંદ ભાઈચંદ સાલવી (ગોલવાડ), શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ગોપાલદાસ સાલવી (નારણજીનો પાડો) હસ્તક છે.

ઉપલબ્ધ આધારભૂત માહિતીને આધારે આ જિનાલય સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનું માની શકાય. પરંતુ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો સમય સં. ૧૮૦૦ લગભગનો દર્શાવ્યો છે. તે સંદર્ભમાં સં. ૧૫૭૬માં એક તથા સં. ૧૬૪૮માં પાર્શ્વનાથનાં બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે. આ જિનાલયો પૈકી કોઈ જિનાલય ગોડી પાર્શ્વનાથનું જિનાલય હશે કે કેમ તે અંગે વધુ સંશોધનની જરૂર છે.

• • •

વચલી શેરી, ગોલવાડ, સાલવીવાડો

ચંપા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૫૫ પૂર્વે)

સાલવીવાડ વિસ્તારમાં, નારણજીના પાડા પાસે આવેલા ગોલવાડની વચલી શેરીમાં પ્રાચીન ભવ્યતાની આછેરી ઝલક આપતું શ્રી ચંપા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું છે. પ્રવેશદ્વાર

મૂળનાયકની સામે નથી, બાજુમાં છે.

જિનાલયની સુંદર ડિઝાઇનવાળી ફરસ સૌ પ્રથમ ધ્યાનમાં આવે છે. રંગમંડપની ચોકીની કમાનો સાદી છે. રંગમંડપમાં બંને બાજુએ બબ્બે ગોખ છે. એક ગોખમાં મૂષકવાહનયુક્ત ગણપતિની મોટી સુંદર મૂર્તિ છે. અન્ય ગોખમાં પદ્માવતી દેવી છે. તેની સામેની દીવાલે આવેલ એક ગોખ ખાલી છે. જ્યારે અન્ય એક ગોખમાં વાહન સહિત, ફેણયુક્ત પાર્શ્વયક્ષની મૂર્તિ છે. રંગમંડપમાં ગર્ભગૃહની સામેની દીવાલે કલિકુંડ તીર્થ, પાર્શ્વનાથ પ્રભુ અને મહીધર હાથીનો પ્રસંગ, કમઠ સાથેની મુલાકાતનો પ્રસંગ, કમઠનો ઉપસર્ગ તથા નિવારણ વગેરે ૫૮ તથા પ્રસંગોનાં ચિત્રાંકનો છે. ગર્ભગૃહની બહારની દીવાલે સમેતશિખર તીર્થનો ૫૮ છે.

ત્રણ દ્વારયુક્ત આ ગર્ભગૃહમાં મૂળનાયક ચંપા પાર્શ્વનાથની ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી પરિકરયુક્ત પ્રતિમા બિરાજમાન છે. મૂળનાયકને લેખ નથી. ડાબે ગભારે આદેશ્વર તથા જમણે ગભારે સંભવનાથ છે. અહીં બાર આરસપ્રતિમા અને અઠાવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા પરોણા રાખવામાં આવ્યા છે અને તેને ફાટીપાલ દરવાજા પાસે આવેલ બોડિંગમાં આદેશ્વરના જિનાલયમાં ધુળેટીના દિવસે લઈ જવામાં આવે છે.

અહીં ગુરુમંદિર અને દેવકુલિકા છે જ્યાં રંગમંડપમાંથી જ જઈ શકાય છે. દેવકુલિકામાં ૯” ઊંચાઈની પાર્શ્વનાથની શ્યામ પ્રતિમા છે. દેવકુલિકાના આગળના ભાગમાં લાકડાની જાળીવાળા કબાટમાં આ. શ્રી પ્રેમવિજયજી મહારાજની આરસમૂર્તિ છે. તપસ્વી આ. પ્રેમવિજયજીએ ઉપવાસ કરેલા ત્યારે તેમના છાસઠમા ઉપવાસે ફોટો પાડેલો તે સ્વરૂપનું આ શિલ્પ છે. મૂર્તિનિર્માણ સં. ૧૯૮૨માં થયેલું અને સં. ૧૯૮૭માં તેની સ્થાપના થયેલી. આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૩૨ અને સં. ૨૦૪૨-૪૩માં થયો છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

મૂળનાયક ચંપા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સપ્તફણાયુક્ત છે. સપ્તફણા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે.

સં. ૧૯૮૨માં પ્રકાશિત થયેલ મુનિ શ્રી કલ્યાણવિજયજી સંપાદિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ પ્રતિમા વિશે શતફણાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. પરંતુ છાણીના ભંડારમાંથી આ ચૈત્યપરિપાટીની એક હસ્તપ્રત ઉપલબ્ધ થાય છે. (નં. ૩૮૩) તેમાં આ પ્રતિમા વિશેની નોંધમાં પાઠભેદ મળે છે. તેનો ઉલ્લેખ સપ્તફણા તરીકે થયેલો છે. આ હસ્તપ્રતના પાના નં. ૫ની લીટી નં. ૮-૯માં નીચે પ્રમાણેની પંક્તિઓ છે :

ગોલવારેં શ્રી મહાવીર । સોવન વાનિ જાસ સરીર ।

સાત પ્રતિમા ગુણહ ગંભીર

॥૭॥

દોઈ શત દશ પ્રતિમા દોઈ પાસ શ્રી સપ્તફણૌ જિન પાસ ।

પૂરે મન કેરી આસ

॥૮॥

મુનિ શ્રી જગવલ્લભવિજયજી મં. સાં રચિત સં. ૨૦૪૩માં પ્રસિદ્ધ થયેલ ‘શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ તીર્થ દર્શન’ ગ્રંથના પૃ. ૧૭૫ ઉપર આ જિનાલય વિશે નીચે મુજબની નોંધ છે :

‘સં. ૧૬૫૫માં કવિ પ્રેમવિજયે રચેલી ‘૩૬૫ શ્રી પાર્શ્વનાથ નામમાળા’માં શ્રી ચંપા પાર્શ્વનાથનો પણ નામોલ્લેખ થયેલો છે.’

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ પણ સાલવીવાડામાં નારણજીના પાડામાં રહેતા શ્રી નટવરલાલ ચુનીલાલ સાલવી, શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ગોપાલદાસ સાલવી તથા શ્રી પ્રતાપચંદ ભાઈચંદ સાલવી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૫૫માં ચંપા પાર્શ્વનાથ તરીકે, સં. ૧૭૨૮માં સપ્તકૃષ્ણ પાર્શ્વનાથ તરીકે, સં. ૧૭૭૭માં પાર્શ્વનાથ તરીકે, સં. ૧૮૫૮ થી તે અઘાપિપર્યંત ચંપા પાર્શ્વનાથ તરીકે સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે. એટલે આ જિનાલય સં. ૧૬૫૫ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે. ઉપરાંત ગોલવાડમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬, સં. ૧૬૧૩, સં. ૧૬૪૮માં પણ મળે છે. ચંપા પાર્શ્વનાથની આ પ્રતિમા પ્રાચીન દીસે છે. આથી સં. ૧૬૫૫ પૂર્વેથી પણ વધુ પ્રાચીન સમય નક્કી કરવા માટે વિશેષ પુરાવાઓની જરૂર રહે છે.

નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

સાલવીવાડ વિસ્તારમાં નારણજીના પાડાની અંદર છોક છેવાડે પથ્થરનું અને આરસનું બનેલું શ્રી આદેશ્વર ભગવાનનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

અહીં લોખંડની જાળીવાળા મોટા દરવાજામાંથી પ્રવેશતાં જ એક મોટો ચોક આવે છે. ચોક વચ્ચે ભગવાનની પૂજામાં ખપ લાગે તેવાં થોડાક છોડ રોપેલા છે. ચોક વટાવી, જિનાલય તરફ જાવ તો ચાર પગથિયાં ચડતાં પ્રવેશચોકીના કોતરણીયુક્ત સ્થંભ ધ્યાન ખેંચે છે.

જિનાલયને કાજનાં ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે જેમાંથી રંગમંડપમાં પ્રવેશી શકાય છે. પ્રવેશદ્વારે સિંહ અને હાથીનાં શિલ્પો નજરે પડે છે. આરસના સાદા રંગમંડપમાં પિત્તળે મઢેલ સ્નાત્રાદિનાં સાધનો — ત્રિગુંડ, ભંડાર, પાટ વગેરે છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારવાળા ગભારામાં ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક આદેશ્વરની મનોહર પ્રતિમા કલાત્મક ચાંદીની છત્રીમાં બિરાજમાન છે. મૂર્તિલેખ ઘસાઈ ગયો હોવાથી અવાચ્ય છે. ડાબે ગભારે શ્રી પદ્મપ્રભુ બિરાજમાન છે અને તેના પરના લેખમાં ‘સં. ૧૫૮૬... અંચલગચ્છ’ વંચાય છે જ્યારે જમણે ગભારે શ્રી અજિતનાથ બિરાજમાન છે. તેના પર માત્ર સં. ૧૫૮૬ જ વંચાય છે. ગભારામાં કુલ બાર આરસપ્રતિમા છે જેમાં એક કાઉસગિયા, એક ચોવીસી અને એક નાના ચૌમુખજી છે. કુલ ચાર ધાતુપ્રતિમા છે તથા ત્રણ પગલાંની જોડ છે. આ પાદુકા પરના

લેખમાં વચ્ચેની જોડ પર સં. ૧૭૨૭ અને ગુણરત્નસૂરિ, ડાબી જોડ પર સં. ૧૭૭૩ સિમારત્ન તથા જમણી જોડ પર સં. ૧૮૪૪ વંચાય છે. જમણી તરફની પાદુકા પર નામ વંચાતું નથી. ઉપરાંત અહીં એક દેવીમૂર્તિ પણ આરસની છે.

ગભારામાંની પ્રતિમાઓમાં મંગલા પાર્શ્વનાથ તથા કલ્યાણ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વીર સં. ૨૪૮૮માં બોડેલીથી અહીં આવી હોવાનું જાણવા મળ્યું છે. ગભારાની ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સાલવીવાડામાં આવેલ નારણજીનો પાડો વિસ્તાર પૂર્વે નારાયણની પોળ, નારાયણ વાડો નામે પ્રચલિત હતો. આ વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૯, સં. ૧૮૬૩ અને સં. ૨૦૧૦માં પણ આદેશ્વરના આ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નારણજીનો પાડો વિસ્તારમાં થયેલો મળ્યો છે. એટલે કે આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે.

સં. ૧૫૭૬માં સાલવીવાડામાં દિનાકરવાડો અને ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩, સં. ૧૬૪૮ તથા સં. ૧૭૨૯માં દણાયગવાડો નામના વિસ્તારનો ઉલ્લેખ મળે છે જેમાં આદેશ્વરનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું. સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં (સં. ૧૫૭૬) દિનાકરવાડામાં આદેશ્વરનું જિનાલય, સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં (સં. ૧૬૧૩), લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં (સં. ૧૬૪૮), પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં (સં. ૧૭૨૯) દણાયગવાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭થી અઘાપિપર્યંત આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાલવીવાડામાં આવેલ નારણજીના પાડામાં મળે છે.

તા. ૨૦-૯-૧૮૬૦ના રોજ પાટણનાં સ્થળનામો વિશે શ્રી કનૈયાલાલ ભાઈશંકર દવેએ આપેલા સંભાષણમાં સાલવીવાડા વિસ્તારની વિગતવાર માહિતી અગાઉ આ ગ્રંથમાં આપવામાં આવી છે. તેમાં દણાયગવાડા વિશે નીચે મુજબની નોંધ મળે છે :

‘..... આવા મહોલ્લાઓમાં આજે ફક્ત ચાર પોળો તરશેરીયું, કલારવાડો, નારાયણજીનો પાડો, અને ગોલવાડ વિદ્યમાન છે. જ્યારે ચૈત્યપરિપાટીઓમાં જણાવ્યા મુજબ કુરસીવાજો, કૈયાવાડો, દણાયગવાડો, ધંધુલીપાડો, સત્રાગવાડો, પુન્નાંગવાડો વ. મહોલ્લાઓ નાશ પામતાં તેના અવશેષરૂપ ખુલ્લાં મેદાનો આવેલ છે.’

સંભવ છે કે દણાયગવાડામાં વિદ્યમાન આદેશ્વરનું જિનાલય નારણજીના પાડામાં ખસેડવામાં આવ્યું હોય અથવા દણાયગવાડાનું નામ કાળક્રમે નારણજીનો પાડો થયું હોય. આ અંગે વધુ સંશોધન કરવાની જરૂર છે.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈસ્થિત શ્રી દીપકભાઈ ઈશ્વરલાલ સાલવી

હસ્તક છે.

ઉપર જણાવેલ હકીકતોને લક્ષમાં લેતાં આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે. મૂળનાયકના ડાબા તથા જમણા ગર્ભદ્વાર સન્મુખ બિરાજમાન પદ્મપ્રભુ તથા અજિતનાથની પ્રતિમાઓ પર સં. ૧૫૮૬નો મૂર્તિલેખ છે. મૂળનાયક આદેશ્વરની પ્રતિમા પરનો લેખ ઘસાઈ ગયો છે. મૂળનાયક આદેશ્વરની પ્રતિમા ઘણી પ્રાચીન લાગે છે. તે સંદર્ભમાં આદેશ્વરનું આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું હોવાની પણ સંભાવના છે. જો કે આ અંગે વધુ પુરાવાઓની તથા વિશેષ સંશોધનની જરૂર છે.

• • •

ધાંધલની શેરી, સાલવીવાડો

સંભવનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

સાલવીવાડ વિસ્તારમાં નારણજીના પાડા પાસે આવેલી ધાંધલની શેરીમાં શ્રી સંભવનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. તેનો જીર્ણોદ્ધાર તાજેતરમાં થયેલો છે.

આ જિનાલય અત્યંત સાદું છે. ગભારાની બહાર સામસામે ગોખમાં ચક્ષની મૂર્તિ છે. રંગમંડપ મધ્યમ કદનો છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. મૂળનાયક શ્રી સંભવનાથની ઊંચાઈ ૨૯” છે. આજુબાજુના બંને ગભારે પાર્શ્વનાથ ભગવાન છે. તેઓ ઉપર ફણા નથી. મૂળનાયકની ડાબી બાજુ પુંડરીકસ્વામી છે અને જમણી બાજુએ હાલ પ્રતિમાનું સ્થાન ખાલી છે. જિનાલયના વહીવટકર્તા શ્રી મંગળદાસભાઈના જણાવ્યા અનુસાર તે સ્થાને શ્રી મહાવીરસ્વામીની ૩૧” ઊંચાઈની પ્રતિમા હતી અને તેને વલભીપુર નજીક સોનગઢના જિનાલયમાં શ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરિશ્વરજી દ્વારા પધરાવવામાં આવી છે. ગભારામાં આઠ આરસપ્રતિમા અને બાર ધાતુપ્રતિમા છે. પગલાંની સાત જોડ છે. ગભારામાં જમણી બાજુની દીવાલે ચોવીસ તીર્થંકરનો આરસનો પટ છે અને ડાબી બાજુની દીવાલે ૨૦ વિહરમાનનો આરસનો પટ છે. અહીં પ્રતિમાઓ પર કે જિનાલયમાં કોઈ લેખ નથી.

જિનાલયની બાજુમાં ધુમ્મટબંધી દેરીમાં આદેશ્વર ભગવાનનાં પગલાં છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ વિસ્તાર સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ધાંધલવાડા તરીકે પ્રચલિત હતો. તે સમયે અહીં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંધરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તથા સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ધાંધુલિપાડો નામના વિસ્તારમાં સુવિધિનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે. આજે વિદ્યમાન સંભવનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં રચાયેલી પંડિત

હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર થયેલો છે. તે સમયે આ વિસ્તાર ધંધોલી નામે પ્રચલિત હતો. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ધાંધલમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સંભવનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે દસ આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. પગલાંની સાત જોડનો ત્યારે ઉલ્લેખ થયેલો છે. આજે પણ આ જિનાલયમાં પગલાંની સાત જોડ વિદ્યમાન છે. તે સમયે જિનાલયની સ્થિતિ સારી હોવાની નોંધ છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં જવરીવાળી શેરી, ધાંધલ નામના વિસ્તારમાં આ જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. તે સમયે જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા તથા પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ચોવીસજિનનો એક પટ તથા વીસ જિનમૂર્તિનો એક પટ – એમ બે પટનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આજે પણ આ બે પટ વિદ્યમાન છે. વહીવટ સાળવી છોટાલાલ ગોદડચંદ હસ્તક હતો અને જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ સાલવીવાડામાં રહેતા શ્રી ચીમનલાલ પૂનમચંદ શાહ, શ્રી બિપિનચંદ્ર અંબાલાલ શાહ તથા શ્રી મંગળદાસ માધવલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

કલારવાડો, સાલવીવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

સાલવીવાડા અંતર્ગત કલારવાડો વિસ્તાર ત્રિશેરીયુંની નજીક આવેલો છે. કલારવાડામાં પ્રવેશતાં જમણી બાજુ શ્રી શાંતિનાથનું સામરણયુક્ત આરસનું જિનાલય આવેલું છે.

પ્રવેશદ્વારની બંને બાજુ હાથી છે. પ્રવેશચોકીના થાંભલા ઉપર દેવીશિલ્પો છે. પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલે તાપસનાં શિલ્પો છે.

રંગમંડપ મધ્યમ કદનો છે. તેને સુંદર કમાનો છે. ડાબી બાજુની દીવાલ પર નાનો શત્રુંજયનો રંગીન પટ છે. પટ કોતરેલો છે. જમણી બાજુના ગોખમાં ધોરૈયાવીરનું સ્થાનક છે.

ત્રણ દ્વારવાળા આ ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથની ૧૫” ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. જમણે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામી અને ડાબે ગભારે શ્રી ચંદ્રપ્રભુ છે. અહીં આઠ આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા છે. ડાબી બાજુની દીવાલે આરસનો નંદીશ્વરદ્વીપનો એક પટ છે. અહીં પ્રતિમાઓ પર કે જિનાલયમાં કોઈ લેખ નથી. નંદીશ્વરદ્વીપના પટ પર લેખ છે પણ અવાચ્ય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૫૭૬માં કલ્હરવાડો, સં. ૧૬૧૩માં કલ્હરવાડો, સં. ૧૬૪૮માં કલ્હરવાડો, સં. ૧૭૨૮માં કલારવાડો અને ત્યારથી અદ્યાપિપર્યંત પણ કલારવાડો નામથી જ આ વિસ્તાર પ્રચલિત થયેલો છે.

કલારવાડામાં વિદ્યમાન શાંતિનાથના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં રચાયેલી સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. જો કે તે અગાઉ સં. ૧૫૭૬માં રચાયેલી સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કલ્હરવાડોમાં તીર્થંકરના નામ વિનાના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

બીજઈ ભુવનિ જિણેસર નમી, કુમતિ કદાગ્રહ સદા અવગમી,
કલ્હરવાડઈ પણમઉં દેવ, છંડિ પાપ નિર્મલ થિઉ હેવ. ૪૦

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કલ્હરવાડઈ શાંતિ જિણેસર, પ્રતિમા છપત્ર પરમ જોગીશ્વર
નંદીસર અવતાર જિન તુ. ૪૭

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ કરવામાં આવ્યો છે :

કલ્હરવાડઈ શાંતિજી । બિંબ પંચાવન હોઈ ॥નેમિાપજા॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કલારવાડામાં શાંતિનાથ તથા વિમલનાથ એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જો કે વિમલનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ત્યારબાદ થયેલો નથી.

કલારવાડે દેહરાં દોય, શાંતિ બિંબ એકાવન હોય ।
બાવન જિનાલય જોય ॥જિ. ૩ા

પીતલમય બિંબ સોહાવે, વિમલનાથ ભવિક મન ભાવે ।
ચઉ ઉત્તર ચતુરા જિનગુણ ગાવે ॥જિ. ૪ા

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કલારવાડામાં શાંતિનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો નથી.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

વંદે શ્રી નેમિનાથં યદુકુલતિલકં શાંતિ-ધર્મો ય મલ્લિ,
વાડેશ્ચહં શાલવીનાં જિનપતિરવશાંતિં ચ કલ્હરવાડે ।

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં શાંતિનાથનું જિનાલય શાળીવાડાના કલાલવાડામાં શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે નવ આરસપ્રતિમા અને છ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી હતી. ઉપરાંત તે સમયે કલાલવાડામાં ૧. શાળવી સાકરચંદ્ર પ્રેમચંદ્ર, ૨. શાળવી આલમચંદ્ર શિવચંદ્ર, ૩. શાળવી રણછોડ રામચંદ્ર, ૪. શાળવી અમીચંદ્ર પાનાચંદ્ર, ૫. શાળવી રણછોડ દેવચંદ્ર (કલાલવાડાની કુઈવાડી શેરીમાં), ૬. શાળવી નાલચંદ્ર હીરાચંદ્ર (કલાલવાડાની ઝવેરી શેરીમાં) અને ૭. શાળવી ગોદડચંદ્ર મૂલચંદ્ર (કલાલવાડાની ઝવેરી શેરીમાં) — એમ સાત ઘરદેરાસરો પણ વિદ્યમાન હતાં.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં જવરીવાળી શેરીમાં પાર્શ્વનાથના એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. પરિવારના નામમાં શાળવી છોટાલાલ ગોદડચંદ્રનો નિર્દેશ થયેલો છે. સં. ૧૯૬૩માં આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ ગોદડચંદ્ર મૂલચંદ્રના નામે થયેલો છે. આ ઘરદેરાસર સં. ૧૯૦૦ લગભગના સમયનું હોવાનો જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ઉલ્લેખ છે. તે સમયે આ ઘરદેરાસર બીજે માળે હતું.

સં. ૨૦૧૦માં કલારવાડાના શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ધાબાબંધી તરીકે થયેલો છે. ત્યારે સાત આરસપ્રતિમા અને સાત ધાતુપ્રતિમા હતી. વહીવટ શાળવી અમથાલાલ રામચંદ્ર હસ્તક હતો અને જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવવામાં આવી હતી.

આજે પણ જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને સાત ધાતુપ્રતિમા છે. જિનાલયનો વહીવટ શ્રી ચંપકલાલ નહાલચંદ્ર સાલવી હસ્તક છે. તેઓ કલારવાડામાં જ રહે છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે. આ જિનાલયનો સમય ૧૬મા સૈકાનો નક્કી કરવા માટે વધુ પુરાવાઓની જરૂર છે.

ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો

સાલવીવાડામાં આવેલો આજે ત્રિશેરીયું નામથી પ્રચલિત વિસ્તાર સં. ૧૫૭૬માં ત્રિશેરીયું, સં. ૧૬૧૩માં, સં. ૧૬૪૮માં તથા સં. ૧૭૨૮માં ત્રિશેરીયું, સં. ૧૭૭૭માં તરશેરીયાની પોળ નામથી પ્રચલિત હતો. સં. ૧૮૫૮માં કલારવાડો વિસ્તારમાં તરશેરીયાની પોળનો વિસ્તાર સમાવિષ્ટ થયેલો માલૂમ પડે છે. સં. ૧૯૬૩માં નેમિશ્વરની પોળ તથા તરશેરીયાનો પાડો — એમ બે વિભાગમાં બે નામથી પ્રચલિત હતો. સં. ૨૦૧૦માં તરશેરીયાનો પાડો તરીકે ઉલ્લેખ થયેલો છે. એટલે કે આ વિસ્તાર ઘણા પ્રાચીન સમયથી મુખ્યત્વે ત્રિશેરીયું તરીકે જાણીતો છે.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં ૧. નેમિનાથ અને, ૨. તીર્થંકર નામ દર્શાવેલ નથી — એમ બે જિનાલયો હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં પ્રાપ્ત થાય છે :

ત્રિસેરીઈ ત્રિભુવનકઉ રાઉ, નમિસુ નેમિ મનિ ધરિ બહુ ભાઉ,
યાદવવંશવિભુષણ સામિ, જસુ આગલિ બલ છંડિઉ કામિ. ૩૮

કામવેલિ સરિસી કામિની, નવયૌવન ગજગતિગામિની,
ચંદ્રવદનિ રતિરૂપ સમાન, કમલનયન તન ચંપકવાનિ,
છંડિ રાજમતિ નેહ નિવારિ, દેઈ દાન પહુતઉ ગિરનારિ,
રૈવતકાયલિ સદા સોહંતિ, દીઠઉ સ્વામી મન મોહંતિ. ૩૯

બીજઈ ભુવનિ જિણેસર નમી, કુમતિ કદાગ્રહ સદા અવગમી,
કલ્હરવાડઈ પણમઉ દેવ, છંડિ પાપ નિર્મલ થિઉ હેવ. ૪૦

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રસેરીઈમાં મલ્લિનાથ, નેમિનાથ અને આદેશ્વર (વરસા શેઠનું ઘરદેરાસર) — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ત્રસેરીઈ હવઈ પુહતા જામ, મલ્લિનાથ મૂલનાયક નામ
પ્રતિમા પાંચ પ્રધાન જિન તુ. ૪૨

નેમનાથ દેહરઈ બીજઈ, દોઈ પ્રતિમાસું વંદન કીજઈ
સીજઈ સઘલાં કાજ જિન તુ. ૪૩

વરસા સેઠ તણઈ દેહરાસરિ, મૂલનાયક શ્રી આદિ જિણેસર
કેસરિ ચરચુ અંગિ જિન તુ. ૪૪

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રસેરીઆ વિસ્તારમાં નેમિનાથ અને મલ્લિનાથ એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

આએ સાલવીવાડઈ આવીઈ । ત્રસેરીઆ વલી માંહિ ।
નેમિ જિન જુહારઉ જી । રાણીરાયમઈ વલ્લહુ ।
જીવદયા પ્રતિપાલ ॥ નેમિ ૪૮ ॥ આંચલી ॥
સત્યાસી જિન પૂજઈ । દેહરઈ શ્રી જિન મલ્લિ ॥ નેમિ ૪૯

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રીસેરીયામાં ૧. મલ્લિનાથ, નેમનાથ, આદેશ્વર, નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત જિનાલય અને, ૨. શાંતિનાથનું જિનાલય — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

સાલિવાડે ત્રીસેરીયામાંહી, નેમિ મલ્લિ ઋષભ નમું ત્યાંહી ।
નવપલ્લવ નમું ક્રૂણંહી, જિણેસર તાહરા ગુણ ગાઉ ॥
જિમ મનવંછિત સુખ પાઉ ॥ જિ. ૧ ॥
સાઠ ઉપર સત તિમ ચાર । બીજે દેહરે શ્રી શાંતિ જુહાર ।
બિબ ઓગણસાઠ ઉદાર ॥ જિ. ૨ ॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તરશેરીયાની પોળમાં પણ નેમનાથ, મલ્લિનાથ, આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય અને શાંતિનાથનું એક જિનાલય — એમ કુલ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

પોલે જઈ તરસેરીયે નેમનાથ નિત્ય વંદો રે,
પાસે આદિ જિનેસરુ મલ્લિનાથ સુખકંદો રે. ૧૩ પા.

દેહરે ધરતરગછ તણે, શાંતિનાથ ભગવંતો રે,
શુભ યોગઈ કરી વંદના, અશુભ કરમ ક્રીયા અંતો રે. ૧૪ પા.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ વિસ્તારનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ કલારવાડામાં આવેલા શાંતિનાથના જિનાલયની સાથે જ થયેલો છે. સંભવ છે કે તે સમયે તરશેરીયાની પોળનો વિસ્તાર કલારવાડા અંતર્ગત સમાવિષ્ટ થયેલો હોય અથવા તો સરતચૂકથી તરશેરીયાની પોળના નામનો ઉલ્લેખ કરવાનો રહી ગયો હોય.

વંદે શ્રી નેમિનાથ યદુકુલતિલક શાંતિ-ધર્મો ચ મલ્લિ,
વાડેશ્વર શાલવીનાં જિનપતિરવશાંતિ ચ કલારવાડે ।

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સાળીવાડો તરશેરીયાની શેરીમાં શાંતિનાથનું શિખર વિનાનું જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ઉપરાંત સાળીવાડો નેમીશ્વરની શેરીમાં નેમિનાથનું જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

સં. ૧૮૬૭માં સાલીવાડો વિસ્તાર અંતર્ગત તરશેરીયાનો પાડો એ વિસ્તારમાં નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ, મલ્લિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય અને શાંતિનાથનું જિનાલય — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૮૮૨માં તરશેરીઓ વિસ્તારમાં ૧. શાંતિનાથ, ૨. નેમિનાથ, ૩. પાર્શ્વનાથ અને ૪. મહાવીરસ્વામી — એમ ચાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૦૮માં તરશેરીયાનો પાડો વિસ્તારમાં ૧. નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ, મલ્લિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય અને ૨. શાંતિનાથનું જિનાલય — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

જ્યારે સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં તરશેરિયુંમાં નેમિનાથ અને શાંતિનાથ એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે ત્રિશેરીયામાં શાંતિનાથ અને નેમિનાથ — એમ બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે. તે પૈકી નેમિનાથના જિનાલયમાં અન્ય બે અલગ અલગ ગભારામાં મલ્લિનાથ તથા પાર્શ્વનાથ મૂળનાથક તરીકે છે.

ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો

નેમિનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

સાલવીવાડ વિસ્તારમાં ત્રિશેરીયું નામની સાંકડી શેરીને છેવાડે નેમિનાથનું ધુમ્મટબંધી આરસનું જિનાલય આવેલું છે. ચાર-પાંચ પગથિયાં ચડીને મોટા લાકડાના દરવાજાની નાની જાળીવાળી બારીમાંથી પ્રવેશતાં એક વિશાળ ચોક આવે છે. ચોકની જમણી બાજુ જિનાલય છે. જિનાલયની ડાબી બાજુ સહસ્રાવનની રચના છે અને ત્યાં પગલાંની જોડ, એક કાઉસસગ્ગ મુદ્રામાં મોટી પ્રતિમા, અન્ય એક પ્રતિમા, યક્ષ તથા મનુષ્યની રચના છે. એ અરિષ્ટનેમિ અને રાજુલની મૂર્તિ હોવાનો સંભવ છે. કેટલાંક પગલાં પર નામ વાંચી શકાયાં છે. તે પ્રમાણે શ્રી અમરસાગરજી, વાયક શ્રી નેમિસાગરજી તથા શ્રી મોહનષાઢાગણિનાં નામો છે. તે પૈકી એક પર સં. ૧૭૧૮નો ઉલ્લેખ છે.

રંગમંડપ મધ્યમ કદનો છે. તે રંગબેરંગી હાંડીઓ અને ઝુમ્મરોથી અતિ શોભે છે. રંગમંડપમાં સામસામે બે દેવકુલિકાઓ છે. ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં ૨૩" ઊંચાઈ ધરાવતા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે. સ્થાનિક લોકો તેને ધનવન્ત પાર્શ્વનાથ તરીકે ઓળખે છે. તેઓના જણાવ્યા અનુસાર ૧૦૮ પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા થઈ હતી તેમાંથી આ દેવકુલિકામાં બે પાર્શ્વનાથ પધરાવવામાં આવ્યા છે. અહીં આઠ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસસગ્ગિયા છે. વળી એક આરસનો પટ છે. તેમાં ૬૮ પ્રતિમાઓ છે. જમણી બાજુની દેવકુલિકામાં મૂળનાયક મલ્લિનાથની ૨૮"ની શ્યામ પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા છે. રંગમંડપમાં જમણી બાજુ દેવકુલિકા ઉપરાંત એક ગોખ છે. તેમાં પદ્માવતીદેવી છે. અન્ય એક ગોખમાં રાતા રંગના આરસના યક્ષ છે જેના પર લેખ છે. આ લેખમાં 'સંવત ૧૫૭૨ વર્ષે મહા વદિ ૨ રવૌ' વંચાય છે. ડાબી બાજુ એક ગોખમાં અંબિકાદેવી છે. ઉપરાંત શત્રુંજયનો પટ પણ છે.

ગર્ભગૃહને ત્રણ દ્વાર છે. ગર્ભગૃહની બારસાખે નૃત્યાંગનાઓનાં શિલ્પો છે. મૂળનાયક શ્રી નેમિનાથની ૪૩"ની શ્યામ રંગની પ્રતિમા ગંગા-જમની (રજત-સુવર્ણની) કલાત્મક છત્રીમાં બિરાજમાન છે. જમણે ગભારે નેમિનાથ (શંખ લાંછનથી ઓળખાયા છે) અને તેની ડાબી બાજુ સંકટચૂર પાર્શ્વનાથની સુંદર, સપરિકર, શ્યામ રંગની પ્રતિમા છે. ડાબા ગભારે આદેશ્વરની પ્રતિમા છે. ગભારામાં વીસ આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં કોઈ પ્રતિમાને લેખ નથી.

આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૨૨, સં. ૨૦૩૦ અને સં. ૨૦૩૬માં થયો હોવાનું જાણવા મળેલ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

નેમિનાથના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં મળે છે. તે સમયે ત્રિશેરીયું વિસ્તારમાં બીજું પણ એક જિનાલય હતું પરંતુ તેના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો નથી.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તથા સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નેમિનાથના જિનાલય ઉપરાંત મલ્લિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૬૧૩માં નેમિનાથના તથા મલ્લિનાથના જિનાલય ઉપરાંત આદેશ્વર(વરસા શેઠના ઘરે)ના જિનાલયનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૭૨૮માં પં. હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તરશેરીયું વિસ્તારમાં નેમિનાથ, મલ્લિનાથ, આદેશ્વર, નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. સંભવ છે કે સં. ૧૬૧૩માં વિદ્યમાન મલ્લિનાથનું જિનાલય તથા આદેશ્વરનું જિનાલય પ્રસ્તુત સંયુક્ત જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યાં હોય. સં. ૧૭૭૭માં નેમનાથ, આદેશ્વર, મલ્લિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય વિદ્યમાન હતું. એટલે કે ત્યારે નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો નથી. આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭ પછી પ્રાપ્ત થતો નથી. આજે નેમિનાથની ડાબી બાજુના ગભારે આદેશ્વર બિરાજમાન છે. સં. ૧૮૫૮માં નેમિનાથ, મલ્લિનાથ, ધર્મનાથનું સંયુક્ત જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જ્યારે સં. ૧૮૮૨માં તથા સં. ૨૦૦૮માં નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ, મલ્લિનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે. એટલે કે સં. ૧૭૨૮માં સંયુક્ત જિનાલયમાં નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં તથા સં. ૧૮૫૮માં ધર્મનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ધર્મનાથનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં જ થયેલો છે. તે અગાઉ કે ત્યારબાદ થયેલો નથી. સં. ૧૮૬૭માં, સં. ૧૮૮૨માં તથા સં. ૨૦૦૮માં પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૨૦૧૦માં નેમિનાથના જિનાલયની વિશેષ નોંધમાં પાર્શ્વનાથની એક પ્રાચીન મૂર્તિનો ઉલ્લેખ પણ થયેલો છે. આજે પણ ગભારામાં મૂળનાયકની ડાબી બાજુ સંકટચૂર પાર્શ્વનાથની સુંદર, સપરિકર, શ્યામ રંગની પ્રતિમા બિરાજે છે. ઉપરાંત રંગમંડપમાં ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં પાર્શ્વનાથ બિરાજમાન છે.

સં. ૧૮૬૭માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સાળીવાડો, નેમીશ્વરની શેરીમાં નેમિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ધાબાબંધી તરીકે થયેલો છે. ત્યારે એકત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા દસ ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવેલી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં શાળીવાડો, તરશેરીયુંમાં નેમિનાથનું જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે તેત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયનો સમય સં. ૧૫૦૦ લગભગ દર્શાવ્યો હતો અને વહીવટ શાળવી હાલાભાઈ પીતાંબરદાસ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં તેત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા છે. જિનાલયનો વહીવટ સાલવીવાડામાં રહેતા શ્રી ચંપકલાલ અંબાલાલ સાલવી અને શ્રી કેતનભાઈ નવીનચંદ્ર શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે.

ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

સાલવીવાડામાં તરસેરિયા કે ત્રિશેરીયા તરીકે ઓળખાતી પોળમાં શ્રી શાંતિનાથનું આરસનું ધાબાબંધી જિનાલય આવેલું છે. પચીસ વર્ષ પહેલાં જ તેનો જીર્ણોદ્ધાર થયો છે.

જિનાલયની બહાર, પ્રવેશદ્વારની જમણી બાજુએ એક ગોખ છે. તેમાં ઘંટાકર્ણ મહાવીરનો ફોટો છે. જિનાલયને કાજનો કોતરણીયુક્ત પ્રવેશદ્વાર છે. રંગમંડપ નાનો અને સાદો છે. રંગ થયેલો છે. ભીંતમાં જડેલા કબાટો અહીં છે. વળી અહીં ભગવાનના નાના મોટા ઘણા ફોટાઓ ટિંગાડેલા છે. થાંભલા કોતરણીયુક્ત છે. છતમાં ફૂલ-વેલની રંગીન કોતરણી શોભે છે. રંગમંડપની મધ્યે વેન્ટિલેશન માટે જાળિયું છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારવાળા ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી શાંતિનાથની ૨૭" ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં કુલ છ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક કાઉસસગિયા છે. કુલ ચાર ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં આદેશ્વરના આરસના એક પગલાંની જોડ છે. તેના પર સં. ૧૮૨૪ લખેલ છે. સં. ૧૮૬૩ની જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં એક પગલાંની જોડનો તથા પાંચ આરસ તથા ચાર ધાતુપ્રતિમાનો ઉલ્લેખ સાંપડે છે. આજે પણ આ પ્રમાણે જ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં સાતત્યપૂર્વક આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તરશેળીયાની શેરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. પાંચ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હોવા ઉપરાંત પગલાંની એક જોડનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં તરશેરિયામાં આવેલા શાંતિનાથના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. વહીવટ સાંકળચંદ મંગળદાસ હસ્તક હતો. જિનાલયનો સમય સં. ૧૭૫૦ લગભગનો દર્શાવ્યો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી અરવિંદભાઈ ધીરજલાલ શાહ તથા સાલવીવાડામાં રહેતા શ્રી બીપીનભાઈ એ. સાલવી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

ફાટીપાલ દરવાજા બહાર

આદેશ્વર (સં. ૧૯૯૦)

ફાટીપાલ દરવાજા બહાર પાટણ જૈન મંડળ કેમ્પસમાં આદેશ્વરનું આરસનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. આ જિનાલયને ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે.

આ જિનાલયનો રંગમંડપ સ્વચ્છ, સુંદર અને મધ્યમ કદનો છે. રંગમંડપની બહારના ભાગમાં ઉપરની છત પર સુંદર રંગમેળવણીવાળી કોતરણી છે. રંગમંડપની દીવાલો ઉપર શત્રુંજય, આબુ, અષ્ટાપદ, પાવાપુરી, સમેતશિખર અને ગિરનારના પટનું ચિત્રાંકન થયું છે. રંગમંડપમાં, ગર્ભદ્વાર પાસેના ગોખમાં ડાબી બાજુ ચક્રેશ્વરીદેવીની મૂર્તિ છે. જમણી બાજુ ગોખમાં ગૌમુખ યક્ષ છે.

ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે ૨૫” ઊંચાઈની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેને લેખ નંથી. અહીં એક આરસપ્રતિમા તથા કુલ ત્રણ ધાતુપ્રતિમા છે.

છાત્રાલયમાંનું આ જિનાલય ત્યાં રહેતાં વિદ્યાર્થીઓના દર્શનલાભાર્થે બન્યું હોવું જોઈએ.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મળે છે. ત્યારે એક આરસપ્રતિમા અને બે ધાતુપ્રતિમા હતી. આ જિનાલયની સ્થાપના સં. ૧૯૯૦માં થયાનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયનો વહીવટ શ્રી પાટણ જૈન મંડળ છાત્રાલય દ્વારા જ થતો હતો. સં. ૧૯૯૦ના વૈશાખ સુદ ત્રીજના રોજ જિનાલયની પ્રતિષ્ઠા થઈ હતી. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે મૂળનાયક આદેશ્વરની પ્રતિમા પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાંથી શ્રી સંઘ પાસેથી રૂ. ૪૦૦/ નકરો ભરીને લાવવામાં આવી હતી. પ્રતિષ્ઠાવિધિ પંડિતવર્ય શ્રીયુત કૂલચંદભાઈ ખીમચંદભાઈ વલાદવાળા દ્વારા કરાવવામાં આવી હતી.

ફાટીપાલ દરવાજા બહાર

કંરડિયા પાર્શ્વનાથ (સં. ૨૦૫૨)

પાટણ નગરમાં જ વસ્તીથી ઘણે દૂરના વિસ્તારમાં એક મોટા સંકુલમાં કંરડિયા પાર્શ્વનાથનું શિખરબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં જ જમણી બાજુ વર્તુળાકારે એક નાની દેરી નજરે ચડે છે. એમાં મુનિમહારાજના ફોટા તથા પગલાંની ચાર જોડ છે. નામ ઉપરથી ચૈત્યવાસી સાધુઓનાં પગલાં હોવાનું જણાય છે. આ ચારે પગલાંની નીચેનું લખાણ તથા મુનિઓનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે :

૧. પૂ. ૧૦૦૯ જૈનાચાર્ય ભટ્ટારક શ્રી રાજપ્રભસાગરસૂરિજી — ગુરુજી શ્રી હીરસાગરજી ગોરજી ગાદી સમય — તા. ૧૮-૪-૧૯૦૦ થી તા. ૭-૮-૧૯૩૨.

૨. પંચાસ શ્રી કીર્તિસાગરજી — ગુરુજી શ્રી હરખસાગરજી ગોરજી ગાદી સમય — તા. ૭-૮-૧૯૩૨ થી તા. ૧૫-૭-૧૯૩૯.

૩. ગોરજી મોહનલાલજી — ગુરુજી પં. કીર્તિસાગરજી ગોરજી ગાદી સમય — તા. ૧૫-૭-૧૯૩૯ થી તા. ૪-૧૦-૧૯૪૯.

૪. ગુરુવર્ય શ્રી હિંમતસાગરજી — ગુરુજી શ્રી મોહનલાલજી ગોરજી ગાદી સમય — તા. ૧૫-૭-૧૯૪૯ થી તા. ૧૨-૧-૧૯૮૦.

પગલાંની દેરીથી આગળ જતાં ડાબી બાજુ એક ગુરુમંદિર આવેલું છે. આ દેવકુલિકામાં શ્રી હિંમતસાગરજીની પ્રતિમા ગાદી પર પધરાવેલ છે. પ્રતિષ્ઠાકારક પૂ. પાઠક જયદેવપ્રસાદનું નામ લખેલ છે. ગુરુમૂર્તિ રાત્રા કમળ પર બિરાજે છે અને તેની નીચે “શ્રી હિંમતસાગરજી ગોરજી — મહા સુદ ૧૩ સં. ૨૦૫૨ તા. ૨-૨-૧૯૯૬” એવું લખાણ જોવા મળે છે.

જિનાલય નાનું છે. તેમાં કરંડિયા પાર્શ્વનાથની ૨૧” ઊંચાઈની ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. મૂળનાયક ઉપરાંત અન્ય બે પંચતીર્થી ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં જ ડાબી બાજુના ગોખમાં પાર્શ્વયક્ષ તથા જમણી બાજુના ગોખમાં પદ્માવતીદેવી છે. જિનાલયનો વહીવટ ગોળશેરી, ઢંઢેરવાડામાં રહેતા શ્રી જયદેવપ્રસાદ પાઠક હસ્તક છે.

આ વિશાળ સંકુલમાં આવેલાં અન્ય સ્થાનો વિશે પણ જાણીએ :

જિનાલયના ગભારાની પાછળના ભાગમાં એક નાગની દેરી છે. જિનાલયની બાજુમાં સામેના ભાગમાં શ્રી અંબિકાદેવીની પ્રતિમા છે. તેની બાજુમાં હિંમતેશ્વર મહાદેવનું શિખરબંધી મંદિર પણ છે. ઉપરાંત, કરંડિયાવીરનું મંદિર પણ છે.

અહીં ઇતરે ધર્મનાં સ્થાનકોને કારણે આ જિનાલયનો માહોલ જુદો તરી આવે છે.

• • •

કટકીયાવાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

કટકીયાવાડામાં પ્રવેશતાં જ સામે આવેલા ચોકની એક બાજુના ખૂણામાં સુંદર, આરસનું આદેશ્વરનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. તેને લોખંડનું પ્રવેશદ્વાર છે. જિનાલયની શૃંગારચોકીને ધુમ્મટ અને ચાર ધાંભલા છે.

પ્રવેશતાં જ એક નાનો રંગમંડપ છે અને ત્યાંથી આગળ જતાં, તેનાથી મોટો રંગમંડપ એમ બે રંગમંડપો છે. રંગમંડપની ડાબી દીવાલે કાચથી મઢેલ શત્રુંજયનો પટ નજરે પડે છે. બે

સાદા નાના ગોખ છે.

ગર્ભદ્વાર એક જ છે. અહીં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી આદેશ્વરની પ્રતિમા મધ્યે બિરાજે છે. મૂળનાયકને ખભે કેશ છે જે જિનાલયની પ્રાચીનતા સૂચવે છે. પ્રતિમા પરના લેખમાં પણ “સંવત ૧૪૬૮ વર્ષે વૈશાખ ભાર્યા સઈજલદે શ્રેયાર્થ” વંચાય છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુની પ્રતિમાને (લેખ કે લાંછન વાંચી કે ઓળખી શકાતા નથી.) ખભે પણ કેશ છે. અહીં કુલ છ આરસપ્રતિમા છે જેમાં એક નાની શ્યામ પાર્શ્વનાથની છે. ધાતુપ્રતિમા કુલ આઠ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. કટકીયાવાડામાં અગાઉ સં. ૧૫૭૬માં કંબોઈ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. આજે કટકીયાવાડાની નજીકમાં આવેલા ઘીયાપાડામાં કંબોઈ પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન છે.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કટકીઆવાડામાં — ૧. આદેશ્વર, ૨. વિમલનાથ (સેઠ મેઘરાજના ઘરે), ૩. વિમલનાથ (વણાયગ સહરીયાના ઘરે), ૪. મુનિસુવ્રતસ્વામી અને ૫. વાસુપૂજ્યસ્વામી (સંઘવી અઢાના ઘરે) — એમ કુલ પાંચ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

શ્રી કંબોઈઉ કરઈ કલ્યાણ, નવ પ્રતિમા વંદુ નિત જાણ
કટકીઆ વાડઈ આણંદ, છ પ્રતિમાસૂં ઋષભ જિણંદ ૯

સેઠ મેઘરાજ તણઈ ઘરિ જોય, વિમલ સહિત ત્રણિ પ્રતિમા હોઈ
સેઠ વણાયગ સહરીઆ તણઈ, જોઈ શ્રી જિન ઊલટ ઘણિ ૧૦

તિહા પ્રણમી જઈ શ્રી જિન વિમલ, ચંપક કેતકી લીજઈ કમલ
ત્રણિ પ્રતિમા પૂજાઈ સહી, વણિ સહિત જિમ સૂત્રિ કહી ૧૧

ધુલી પરવિ મુનિસુવ્રત સ્વામિ, દરીય પણાસઈ જેહનઈ નામિ
તિહાં પ્રતિમા પ્રણમૂઉ છત્રીસ, ધ્યાન કરું તેહનું નિસ દીસ ૧૨

સંઘવી અઢાઘરિ અણસરુ, વાસપુજ્ય જિન પૂજા કરુ
ત્રણિ પ્રતિમા તિહાં કણિ ભાવીઈ, ગોદડનઈ પાડઈ આવીઈ ૧૩

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કટકીઆવાડામાં બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. આદેશ્વર અને ૨. અજિતનાથ (સેઠ વિમલદાસના ઘરે).

પાસ કંબોઈઉ તે વલિ જુહારીઈ । સાત જ પડિમા રે સાર ।
કટકીઆવાડઈ રિસહ જ પૂજાઈ । પંચાવન જિન ઉદાર ॥૪૫ મૂ०

સેઠિ વિમલદાસ ઘરિ અજિત જિણેસરૂ । ચૌદહ જિન ધન ધન્ન ।
નિરપુ જિનજી હઈઈ હરિષસ્યું । તસુ વલી વાઘ ઈ વન્ન ॥૪૬ મૂ०

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કટકીયે આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ મળે છે :

એકસો છન્નુ રિષભજિણંદસું, પ્રતિમા કટકીયે વંદી ।
ધોલીપરવમાં ઋષભ મુનિસુવ્રત છેતાલીસ ચિર નંદી રે ॥ભા||૧૦||

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વરના આ જિનાલયની નોંધ નીચે મુજબ મળે છે :

પ્રથમ જિણંદ પ્રણમી કરી રે, ચૈત્ય જોહારું એક,
કુતકીયાવાડે જઈ રે, આંણી હૃદય વિવેક. ૧

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં પણ કટકીયાવાડાનો આ વિસ્તાર કુતકીયાવાડા તરીકે પ્રસિદ્ધ હતો. કુતકીયા નામનો ગચ્છ છે. તેમાંથી કટકીયા થયું હોવું જોઈએ. તે સમયે પણ અહીં એક જિનાલય વિદ્યમાન હતું. તે જિનાલય આદેશ્વરનું જિનાલય હોવાનો પૂરો સંભવ છે.

કુતકીયો મથુરાંદાસનો, વખારનો પાડો જેહ;
મેંહતાને પાડેં વલી, એકેક પ્રણમું તેહ. સં. ૧૪

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કટકીયાપાડામાં આ જિનાલયની નોંધ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં થયેલી છે :

આદીશ્વરં વે કટકીયપાડે, મોક્ષપદં મોક્ષગતં જિનેશમ્ ॥ ૩૫ ॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં કટકીયાવાડામાંના આદેશ્વરનું જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા તથા આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલય બંધાવનાર તરીકે લેખાસા શેઠનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવેલું છે. તે સમયે પણ ચાર આરસપ્રતિમા અને આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયનો વહીવટ શેઠ ત્રિકમલાલ સવાઈચંદ હસ્તક હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ શ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર સં. ૧૪૬૮નો લેખ છે. તે સંદર્ભમાં જિનાલયની પ્રાચીનતા નક્કી કરવા માટે વધુ પુરાવાઓ તથા સંશોધનની જરૂર છે.

ઘીયાનો પાડો

ઘીયાપાડો અગાઉ શાંતિનાથની પોળથી પ્રચલિત હતો. ઘીયાપાડો કટકીયાવાડો તથા અદુવસીના પાડા (આજની શાંતિનાથની પોળ) નજીક આવેલો વિસ્તાર છે. સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઘીયાનો પાડો શાંતિનાથની પોળ તરીકે પ્રચલિત હતો. ત્યારે શાંતિનાથની પોળનો વિસ્તાર કટકીયાવાડા પહેલાં દર્શાવ્યો છે. અહીં ૧. શાંતિનાથ, ૨. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ, ૩. વાસુપૂજ્યસ્વામી, પાર્શ્વનાથ, ચંદ્રપ્રભુ (સાહા રતનના પુત્રના ઘરે), ૪. શીતલનાથ (વર્ધમાનના ઘરે) — એમ કુલ ચાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે :

શાંતિ કરણ સોલસમા રાઈ, નિશિ દિન પ્રણમૂં તેહના પાય
શાંતિનાથ પ્રમુખ જગદીસ, ત્રઈસઠિ પ્રતિમા નામૂં સીસ ૬
વર્ધમાન ઘરિ વંદુ દેવ, દશમા જિનની કીજઈ સેવ
નવું દેહરાસુર પ્રતિમા આરિ, ગુણ ગાતાં મનિ હરષ અપાર ૭
સાહા રતના સુત ઘરિ ઉદાર, ત્રણિ પ્રતિમા વંદુ સુખકાર
વસુપુજ પાસ ચંદ્રપ્રભ વંદ, પૂજઈ ભવીયા મનિ આણંદ ૮
શ્રી કંબોઈઉ કરઈ કલ્યાણ, નવ પ્રતિમા વંદુ નિત જાણ
કટકીઆ વાડઈ આણંદ, છ પ્રતિમાસૂં ઋષભ જિણંદ ૯

જો કે કંબોઈ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કટકીયાવાડમાં થયેલો છે :

કટકીયાવાડઈ કંઠતિગ, મૂરતિ દીઠી એ ઝિગમિગ. ૩૨
કંબોયુ પાસ જિણંદ, નવ નવ કરઈ આણંદ,

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ ઘીયાના પાડાને શાંતિનાથના પાડા તરીકે દર્શાવ્યો છે. અહીં ૧. શાંતિનાથ, ૨. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ, ૩. પાર્શ્વનાથ (સંઘરાજના ઘરે), ૪. શાંતિનાથ (લિષમીદાસના ઘરે), ૫. પાર્શ્વનાથ (હેમા સહરીઆના ઘરે) એમ બે જિનાલયો અને ત્રણ ઘરદેરાસરો મળીને કુલ પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શાંતિનાથનઈ પાટકિ । લિષમીદાસ દેહરાસરિ જિનશાંતિ ।
પ્રતિમા બારઈ પૂજાઈ ભાવસ્યું । ટાલઈ ભવની બ્રાંતિ ॥૪૨ મૂલા
સંઘરાજનઈ ઘરિ વામાનંદન । પન્નર પડિમા રે તાંહિ ।
હેમા સરહીઆ ઘરિ હિવઈ આવીઈ । ત્રેવીસમઉ જિન ધ્યાઈ ॥૪૩ મૂલા
છયાલીસ પડિમા અવર જુહારી । લીજઈ ભવનુ રે લાહ ।
શાંતિ મૂરતિ સયાલીસ વલી અછઈ । ટાલઈ ભવનુ રે દાહ ॥૪૪ મૂલા

પાસ કંબોઈઉ તે વલિ જુહારીઈ । સાત જ પડિમા રે સાર ।
કટકીઆવાડઈ રિસહ જ પૂજઈ । પંચાવન જિન ઉદાર ॥૪૫ મૂ

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર ધીયાના પાડો તરીકે આ વિસ્તારનો ઉલ્લેખ મળે છે. તે સમયે અહીં કુલ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ પ્રાપ્ત થાય છે :

ધીયાપાડામાં દોય દેહરાં, શાંતિનાથ પાર્શ્વનાથ ।
એકસો ત્રેવીસ તેર પ્રતિમા, મુગતિપુરીનો સાથ ॥ભગ્ગાલા

ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપાલ જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ધીયાપોળમાં બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાના ઉલ્લેખ મળે છે :

મહાલક્ષ્મી ગોદડ તણો, નીસાલનો પાડો જાંણિ;
ચૈત્ય એકેક ધીયા તણે, દેવલ દોય વખાંણ. સં. ૧૩

એટલે કે ત્યારે પણ શાંતિનાથ તથા કંબોઈ પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો પૂરો સંભવ છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન ચેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ધીયાના પાડામાં શાંતિનાથ અને પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે. ઉપરાંત તે સમયે ધીયાના પાડામાં શાલ ન્યાલચંદ આલમનું એક ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૨૦૦૮માં ધીયાના પાડામાં શાંતિનાથ તથા કંબોઈપાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોના ઉલ્લેખ મળે છે.

આજે પણ ધીયાના પાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

• • •

ધીયાનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ધીયાના પાડામાં પહેલા ખાંચાના ખૂણામાં વિશાળ ચોક જેવું કંપાઉંડ છે. ત્યાં શ્રી શાંતિનાથનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. ચોકમાં સામે જ શ્રી કંબોઈપાર્શ્વનાથનું જિનાલય છે. બાજુમાં જ જે જગ્યા છે તે જિનાલયની છે અને ત્યાં પૂર્વે કન્યાશાળા હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં પહેલાં, જમણી બાજુએ ધીયાવીરનું સ્થાનક છે, જેમાં કાળી, વળાંકદાર મૂઠ્ઠો અને પ્રતાપી આંખોવાળી કેસરી રંગની ધીયાવીરની મૂર્તિ શોભે છે. ધીયાવીરને તેલ નથી ચઢતું પણ ધી અને સિંદૂર ચડે છે. માળી કોમને આ વીર પર અપાર શ્રદ્ધા છે. નિત્ય દર્શનની આ કોમને જાણે કે ટેક છે ! ધીયાવીરની બાજુમાં ક્ષેત્રપાલ અથવા બળિયાદેવ છે.

લાકડાના પ્રવેશદ્વારમાંથી જિનાલયમાં પ્રવેશતાં જ વિશાળ, લંબચોરસ રંગમંડપ નજરે પડે છે. રંગમંડપના નકશીકામયુક્ત કાજના ધુમ્મટની નીચે અષ્ટકોણ આકારે આઠ ઝરૂખાયુક્ત બારીઓ છે. તેની નીચે ફરતે નેમનાથ ભગવાનની જાનને ચિત્રિત કરી છે. પોલિશ વિનાના આ ધુમ્મટને જો પોલિશ કરવામાં આવે તો લાકડાના ધુમ્મટની આ કલાકૃતિ ઓર દીપી ઊઠે ! રંગમંડપમાં વિશાળ, પિત્તળ જડેલ એક પાટ સોહે છે. સં. ૧૮૫૫ની સાલનો ઘંટ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારથી શોભતા ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી શાંતિનાથની ૩૯" ઊંચાઈની પરિકરયુક્ત પ્રતિમા ચાંદીની કલાત્મક છત્રીમાં બિરાજમાન છે. હાથી, મોર, કબૂતર અને સિંહનાં શિલ્પોથી છત્રી ખૂબ સુંદર લાગે છે. ગભારામાં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા અને સુડતાળીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં પ્રતિમાનું સ્થાન દર્શાવતી ત્રણ ખાલી જગ્યા છે. જાણવા મળ્યું છે કે આ ત્રણ પ્રતિમાઓ મુંબઈમાં પધરાવવામાં આવી છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અગાઉ જણાવ્યું તેમ આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે ધીયાનો પાડો શાંતિનાથની પોળ તરીકે પ્રસિદ્ધ હતો.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં પણ લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શાંતિનાથની પોળમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૦૮માં ધીયાના પાડામાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં એક આરસપ્રતિમા, ઓગણપચાસ ધાતુપ્રતિમા અને પાંચ રત્નપ્રતિમાઓ બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ગભરૂચંદ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

ધીયાનો પાડો

કંબોઈ પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

ધીયાના પાડામાં શ્રી શાંતિનાથના જિનાલયની સામે જ શ્રી કંબોઈ પાર્શ્વનાથનું અતિ પ્રાચીન ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. પ્રવેશદ્વારે ઉપરના ભાગે સમવસરણની રચના છે.

જિનાલયનો રંગમંડપ સાદો છે. ગભારાને કાજનાં ત્રણ દ્વાર છે. મૂળનાયક શ્રી કંબોઈ

પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા લેપ કરેલ છે અને તેની ઊંચાઈ ૨૭"ની છે. પ્રતિમા રજતછત્રીમાં બિરાજમાન છે. અહીં સાત આરસપ્રતિમા અને એક ચોવીસવટો છે. ઉપરાંત આરસની બે દેવીમૂર્તિ છે. તથા પગલાંની પાંચ જોડ છે.

ઘીયાવીરનું સ્થાનક સામેના શાંતિનાથના જિનાલયની બહાર જ છે અને કંબોઈ પાર્શ્વનાથ તથા શાંતિનાથનાં જિનાલયો એક જ કંપાઉડમાં છે. આથી જ કદાચ, આજે કંબોઈ પાર્શ્વનાથ ઘીયાવીર પાર્શ્વનાથ તરીકે પણ ઓળખાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અગાઉ જણાવ્યા મુજબ કંબોઈ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે સમયે આ જિનાલય કટકીયાવાડામાં હોવાનું દર્શાવ્યું છે. આજે કટકીયાવાડ, ઘીયાપાડો પાસ-પાસેના વિસ્તારો છે.

કટકીયાવાડઈ કઉતિગ, મૂરતિ દીઠી એ ઝિગમિગ. ૩૨
કંબોયુ પાસ જિણંદ, નવ નવ કરઈ આણંદ,

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અને સં. ૨૦૦૮માં આ જિનાલયનો સાતત્યપૂર્વક ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે સાત આરસપ્રતિમા અને એક ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સાધારણ હતી. ઉપરાંત પગલાંની પાંચ જોડનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આજે પણ જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને પગલાંની પાંચ જોડ છે.

સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૮૮માં કરવામાં આવેલ છે.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈસ્થિત શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ગભરૂચંદ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે.

વાગોળનો પાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

વાગોળના પાડામાં પ્રવેશતાં, ઘર જેવું સાદું જણાતું, આરસનું શ્રી આદેશ્વરનું નાનું, ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયને મુખ્ય એક પ્રવેશદ્વાર ઉપરાંત અન્ય એક પ્રવેશદ્વાર ડાબી બાજુએ આવેલું છે.

રંગમંડપ નાનો છે. છત તથા ઘુમ્મટ રંગીન છે. તેમાં રાસ રમતાં નરનારીનું ચિત્ર તેની શોભામાં વૃદ્ધિ કરે છે. ત્રણ ગર્ભદ્વારવાળા ગભારાની બારસાખે ચામરધારીઓની રચના છે. ડાબા ગભારાની ઉપરની દીવાલે સમવસરણ, વચ્ચે મેરુશિખર તથા જમણા ગભારાની ઉપરની દીવાલે અષ્ટાપદની રચના છે.

ગભારમાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી પરિકર વિનાની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. ડાબે ગભારે શ્રી વાસુપૂજ્ય અને જમણે ગભારે શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી છે. અહીં ચાર આરસપ્રતિમા ઉપરાંત બે પેનલમાં પ્રતિમાઓ છે તથા દસ ધાતુપ્રતિમા છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે બે પ્રતિમાઓ ખોદકામ મળી આવેલી છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

વાગોળના પાડામાં આદેશ્વરના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

પોલે વાગોલને ભેટીયા રે, નાભિનરિંદ મલ્હાર,

પોલે કાંન રેવા તણે રે, મુનીસુવ્રત સુવિચાર.

૩ સોભા.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં વાગોળના પાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

પંચોટી પાડે જિનમાદિદેવં, વાગોલ પાડે વૃષભં જિનં ચ ॥૩૪॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા તથા ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા હતી અને જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે વાગોળના પાડામાં શા. છોટાલાલ છગનલાલના ઘરદેરાસરનો પણ ઉલ્લેખ થયો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આદેશ્વરના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા હતી અને વહીવટ ભગુભાઈ યુનીલાલ હસ્તક હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૨૦માં થયેલો છે. આજે

જિનાલયનો વહીવટ વાગોળના પાડામાં જ રહેતા શ્રી રસિકભાઈ હીરાલાલ ભોજક હસ્તક છે.
ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું છે.

• • •

પંચોટીપાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે)

પંચોટીપાડામાં પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુના છેડે શ્રી આદેશ્વરનું આરસનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે જેની રંગીન કોતરણી ધ્યાન ખેંચ્યા વિના રહેતી નથી. પ્રવેશચોકીમાં મગરમુખી સાદી કમાનો છે. થાંભલે કોતરણી અને પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે તથા દીવાલ પર તાપસ તથા મોર છે.

રંગમંડપના રંગીન કમાનયુક્ત થાંભલા ઉપર આવી જ રીતે વાઘગાન કરતી પૂતળીઓ છે. રંગમંડપની આજુબાજુ જગ્યા નથી. ગભારો રંગમંડપના ક્ષેત્રમાં જ આવી જાય છે. રંગમંડપ શરૂ થાય તે થાંભલા પર બંને બાજુ દ્વારપાળ છે.

ગભારો નાનો છે પણ તેને ત્રણ દ્વાર છે. તેમાંની તમામ પ્રતિમા પર ચાંદીની કલાત્મક છત્રી છે જેમાં હાથી, પૂતળીઓ, સિંહ અને મોર શોભે છે. અહીં મૂળનાયક તરીકે શ્રી આદેશ્વરની ૨૮" ઊંચાઈની પ્રતિમા છે. પ્રતિમાને શિખા છે. પરિકર નથી. ડાબે ગભારે લાંછન સ્પષ્ટ જણાતું નથી, પણ તે મૃગ જેવું લાગે છે તેથી તે શાંતિનાથ હોવા જોઈએ. જમણે ગભારે શ્રી ચંદ્રપ્રભુ છે. તેના પર લેખ છે. તેમાં “સં. ૧૬૧૯ વૈશાખ માસે શુક્લ પક્ષે” વંચાય છે. ગભારામાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા તથા કુલ વીસ ધાતુપ્રતિમા તથા એક જોડ આરસના પગલાં છે. પગલાં પર સં. ૧૬૮૪ અને ધનવિજયગણિનું નામ વંચાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે. તે સમયે આ વિસ્તાર પંચહટ્ટીપાડો તરીકે પ્રચલિત હતો.

પંચહટ્ટી - પંચહાટડી - પંચોટી = જ્યાં ચાર રસ્તા ભેગા થાય અને ત્યાં બજાર હોય, કરિયાણા જેવી દુકાન હોય તેને પંચહટ્ટી, પંચહાટડી કહેવાય. અર્થાત્ આ જિનાલય તે સમયે બજાર વિસ્તારમાં હશે.

આંબાદોસીના પાડામાંહી, મુનિસુવ્રત જિન સોલ ।

પંચહટ્ટીએ એકસોને ત્રેવીસ, ઋષભજિણંદ રંગરોલ રે ॥ભા.ા.ટા॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારનો પંચોતરી પોળ તરીકે ઉલ્લેખ થયેલો છે. આ વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની

પંક્તિઓમાં મળે છે :

પંચોતરી પોલેં જઈ રે, પ્રથમ નમું આદિનાથ,
વસાવાડે ભેટીયા રે, સોલસમા શાંતિનાથ. ૪ સો.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૮માં પણ પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

નોમીહ શાંતિ ત્વદુવસ્સિપાડે, નાભેય- શાંતી ચ વસાખ્યવાડે ।
પંચોટીપાડે જિનમાદિદેવં, વાગોલપાડે વૃષભં જિનં ચ ॥૩૪॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પંચોટીનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયને એક શિખરવાળું દર્શાવ્યું છે. ત્યારે પાંચ આરસપ્રતિમા અને તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની બે જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા અને ઓગણીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયનો વહીવટ સંઘવી પ્રેમચંદ મોહનલાલ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ પંચોટીપાડામાં રહેતા શ્રી હર્ષદભાઈ મહાસુખલાલ શાહ તથા મુંબઈસ્થિત શ્રી પ્રવીણભાઈ પૂનમચંદ સંઘવી તથા શ્રી દીપકભાઈ કાંતીલાલ સંઘવી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

વસાવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે)

વસાવાડામાં છેક અંદરની બાજુએ શ્રી શાંતિનાથનું જિનાલય છે. તેમાં હાલ જીર્ણોદ્ધારનું કામ ચાલી રહ્યું છે. જિનાલય સામરણયુક્ત બનનાર છે.

રંગમંડપમાં આવેલા ગોખમાં એકમાં શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા છે. જ્યારે અન્ય ગોખમાં ગણપતિ જેવી સિંદૂરથી રંગેલી મૂર્તિ છે. એક ગોખમાં પ્રતિમા નથી પણ ધાતુનું કલાત્મક પરિકર છે. રંગમંડપમાં જમણી બાજુ એક દેવકુલિકા છે જેમાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી આદેશ્વરની ૨૧” ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજે છે. પ્રતિમા શ્વેત આરસની અને પરિકર રાતા આરસનું છે. અમે જ્યારે પ્રથમ વાર આ જિનાલયની મુલાકાત લીધેલી ત્યારે આ દેવકુલિકામાં પ્રતિમા સંખ્યા વધુ હતી, કારણ કે તેમાં નરેન્દ્રભાઈ જૈનના ઘરદેરાસરનો પરિવાર પણ હતો પણ એમના મકાનનું સમારકામ થઈ ગયું હોવાથી, એ પરિવાર એ ઘરદેરાસરમાં પાછો ગયો છે. તે દેવકુલિકામાં કુલ

પાંચ આરસપ્રતિમા તથા સાત ધાતુપ્રતિમા છે.

ગર્ભગૃહને ત્રણ દ્વાર છે. અને વચલે ગભારે જેનાથી જિનાલય ઓળખાય છે એ શાંતિનાથની ૧૯” ઊંચાઈ ધરાવતી સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. એના પર લેખમાં “સં. ૧૪૬૪ વર્ષે પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિય” એટલું વાંચી શકાય છે. ડાબે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામી છે. અને તેની ગાદીમાં એક સાવ નાની આરસપ્રતિમા જડી દીધી હોય તેમ જણાય છે. અહીં ગભારામાં કુલ બાર આરસપ્રતિમા, ઓગણચાળીસ ધાતુપ્રતિમા અને એક ધાતુના પરિકરમાં સ્ફટિકની નાની પ્રતિમા છે. ઉપરાંત બે દેવીમૂર્તિઓ છે.

દેવકુલિકામાંના આદેશ્વરની અષાઢ વદ ૬ અને શાંતિનાથની વૈશાખ વદ ૭ના રોજ વર્ષગાંઠ છે. આ જિનાલયમાં આ બન્ને વર્ષગાંઠ ઊજવાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં રચાયેલી પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે :

વસાવાડે દોય શત અઠાવીસ, શાંતિ જિણેસર સામી ।

ઓગણીસ જિનસું દોસીવાડે, ઋષભ નમું સિર નામી રે ॥૭॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં વસાવાડામાં શાંતિનાથનું જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

વસાવાડે ભેટીયા રે, સોલસમા શાંતિનાથ. ૪ સો.

પોલે અખઈ ગણીયા તણે રે, આદિશ્વર અરિહંત,

સં. ૧૭૨૯માં દોસીવાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનલાયનો ઉલ્લેખ છે અને સં. ૧૭૭૭માં અખઈગણીયાની પોળમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

પાટણના મોટી ઉંમરના એક વિદ્વાન વ્યક્તિએ માહિતી આપી કે અખઈગણીયાની પોળના આદેશ્વરની પ્રતિમા વસાવાડાના શાંતિનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યા છે. આજે વસાવાડાના શાંતિનાથના જિનાલયમાં દેવકુલિકામાં આદેશ્વર ભગવાન બિરાજમાન છે. સંભવ છે કે સં. ૧૭૨૯માં દોસીવાડાનો જે ઉલ્લેખ થયો છે તે વિસ્તાર સં. ૧૭૭૭માં અખઈગણીયાની પોળ નામે પ્રચલિત થયો હોય. સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં દોસીવાડામાં શાંતિનાથના એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

દોસીવાડઈ હટૂનઈ ઘરિ । શાંતિજિન દીઠ રે સાર ॥૪૧ મૂલ્

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં વસાવાડે શાંતિનાથ તથા આદેશ્વરના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

નૌમીહ શાંતિં ત્વદ્વસ્તિપાડે, નાભ્યેય- શાંતી ચ વસાખ્યવાડે ।

પંચોટીપાડે જિનમાદિદેવં, વાગોલપાડે વૃષભં જિનં ચ ॥૩૪॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં વસાવાડાના શાંતિનાથના આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. ત્યારે સોળ આરસપ્રતિમા અને બેતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. કાલીદાસ દૌલતચંદ (દસાવાડામાં), ૨. શા. વાડીલાલ વનરાવન (વસાવાડામાં)

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં વસાવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. સોળ આરસપ્રતિમા અને ત્રેતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. એટલે કે સં. ૧૯૬૩માં અને સં. ૨૦૧૦માં આરસની પ્રતિમાઓની સંખ્યામાં કોઈ ફેર પડ્યો નથી. ઉપરાંત ધાતુપ્રતિમાની સંખ્યામાં પણ નજીવો ફેરફાર માલૂમ પડે છે. સં. ૨૦૧૦માં વહીવટ શાહ મણિલાલ નાગરદાસ હસ્તક હતો. તે સમયે જિનાલયમાં સ્ફટિકની એક પ્રતિમા અને પરવાળાની એક મૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે જિનાલયમાં કુલ સત્તર આરસપ્રતિમા તથા છેતાળીસ ધાતુપ્રતિમા છે. તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી વનરાજભાઈ પ્રતાપભાઈ દલાલ અને વસાવાડામાં જ રહેતા શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જમનાદાસ શાહ, શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ, શ્રી રમેશચંદ્ર સોમાલાલ શાહ જિનાલયના વહીવટદાર તરીકે સેવાઓ આપી રહ્યા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય છે. મૂળનાયકનો લેખ સં. ૧૪૬૪નો છે. તે સંદર્ભમાં જિનાલયની વધુ પ્રાચીનતા નક્કી કરવા માટે વિશેષ સંશોધનની જરૂર છે.

• • •

વસાવાડો

શાંતિનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે)

પોળમાં પ્રવેશતાં, શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જે. શાહનું ઘરદેરાસર આવેલું છે. હાલમાં (ઈ. સં. ૧૯૯૯-૨૦૦૦) જ આ ઘરનું સમારકામ થયું છે અને થોડા સમય માટે આ જ પોળના શાંતિનાથના જિનાલયમાં મૂકેલ તમામ પ્રતિમા પુનઃ અહીં ગોઠવી દેવામાં આવી છે. ઘરદેરાસર પહેલે માળ છે. સાંકડો દાદર ચઢીને ઉપર જતાં, આગલો રૂમ કેસર-સુખડ વાટવા અને અન્ય કામો માટે વપરાતો જણાયો. નીચે કોઈ રહેતું નથી. શ્રી નરેન્દ્રભાઈ દેરાસરની સામેના ભાગમાં અન્ય મકાનમાં રહે છે.

આ ઘરદેરાસરમાં મૂળનાયક શાંતિનાથ ધાતુના છે તેના પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સં. ૧૬૦૩ વર્ષે વૈશાખ સુદિ ૫ રવૌ રાજાધિરાજ મહારાજ શ્રી વિશ્વસેન માતા

અચિરાદેવિ તત્પુત્ર શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શાંતિનાથસ્ય ભિંબં કારિતં સેવક વદ્ધા તાક્ કર્મક્ષયાર્થં શ્રેયસેસ્તુ વિધિના પ્રતિષ્ઠિતમ્ ।”

અહીં મૂળનાયક સાથે આઠ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે. બે ધાતુની યક્ષમૂર્તિ તથા એક આરસની યક્ષમૂર્તિ છે. એક જોડ પગલાં આરસનાં છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સૌ પ્રથમ વાર આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે. તે સમયે શાહ કાળીદાસ દૌલતચંદના નામ સાથે આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ દસાવાડામાં મળે છે. ત્યારે અગિયાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં વસાવાડામાં વિઠ્ઠલદાસ કાળીદાસ પરિવારના શાંતિનાથના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે. તે સમયે અહીં એક આરસપ્રતિમા અને અગિયાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી અને ઘરદેરાસરની સ્થિતિ સારી હતી.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૧૯૬૩ પૂર્વેનું છે.

શાંતિનાથની પોળ (અદુવસીનો પાડો)

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

આજે શાંતિનાથની પોળ તરીકે ઓળખાતા અદુવસીના પાડામાં પેસતાં, બીજી ગલીના ખૂણામાં બે બાજુ પ્રવેશદ્વારવાળું, બે મજલાવાળું, સામરણયુક્ત શાંતિનાથનું જિનાલય આવેલું છે. પ્રવેશદ્વારેથી ચારેક પગથિયાં ચડીએ એટલે શૃંગારચોકી આવે છે જેમાં બે બાજુ નૃત્યાંગનાનાં શિલ્પો છે. બન્ને બાજુ નાના, સુંદર ગોખ છે.

ત્રણ પ્રવેશદ્વારેથી રંગમંડપમાં દાખલ થઈ શકાય છે. ગભારાને ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે. રંગમંડપમાં પેસતાં જ, બે બાજુ ગોખલાઓ છે. ડાબે ગોખલે નિર્વાણીદેવી અને જમણે ગોખલે ગરુડ યક્ષ છે. રંગમંડપના ધુમ્મટમાં વાદ્યગાન કરતી, સુંદર, કલાત્મક પૂતળીઓ છે.

ગભારાની બહારના ભાગમાં બન્ને બાજુ ગોખ છે જે પૈકી એકમાં ચક્રેશ્વરીદેવીની મૂર્તિ બિરાજમાન છે. બીજી બાજુના ગોખમાં શ્રી મોતીલાલ ભવાનચંદ પાલેજવાળાનું ઘરદેરાસર પધરાવવામાં આવ્યું છે. અહીં પાંચ ધાતુપ્રતિમા અને એક ધાતુના સિદ્ધચક્ર છે. મૂળનાયક શાંતિનાથ ચોવીશી છે. તેના પરના લેખમાં ‘સં. ૧૫૩૭...લક્ષ્મીસાગરસૂરિ..... પત્તન વાસ્તવ્ય.....’ની વિગતો છે. આ ઘરદેરાસર સં. ૨૦૨૩ના મહા સુદ ૧૦ અને તા. ૨૦-૨-૬૦ના રોજ પધરાવવામાં આવ્યું હતું.

એક જ ગર્ભદ્વારયુક્ત ગભારાના રજતજડિત દ્વાર પર શ્રી શાંતિનાથનો દસમો ભવ તથા

ઉપર લક્ષ્મીદેવી અને સરસ્વતીદેવી અંકિત કરેલ છે. ગભારામાં મૂળનાયક સાથે એકવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. બે આરસપ્રતિમા છે. સ્ફટિકની એક પ્રતિમા અને સ્ફટિકના નાના ચૌમુખજી છે. મૂળનાયકની ડાબી બાજુ આદેશ્વર તથા જમણી બાજુ શાંતિનાથની આરસપ્રતિમા બિરાજે છે. મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથ પરિકરયુક્ત અને સપ્તધાતુના બનેલા છે. પ્રતિમાની ઊંચાઈ ૨૫” છે અને તે કુમારપાળ રાજાના સમયની હોવાનું મનાય છે. પ્રતિમા પર નીચે પ્રમાણેનો લેખ છે :

ડાબી બાજુ :

- (૧) ભલે મીંડું । અર્હ નમઃ । તતાડભવત્કટ્ટે મરાજસુઉર્હ
- (૨) ધેઃ પ્રણેતા । દુર્વાદિમેદશ્ચિમદસ્યલત્તા ॥ ૧ શ્રી શ્રી
- (૩) ગ્રહણેનયેષાં કેષાંન દત્ત(લ્લ) રે દુરિતાનિ સા.. તપઃ
- (૪) ૨ સૂરિ પાદાઃ ॥ ૨ શ્રી મન્ને મેરુજયંતાદ્રી શૃંગે પ્રાભ.....
- (૫) સજજન બોધયિત્વા નવ્યં દિવ્યં કારયામાસુરાશુ....
- (૬) સંપ્રાપયેત । સ્ફુર્યથૌરજલાનલાદિવિપદઃ ૩
- (૭)

જમણી બાજુ :

- (૧) પદ્મઃ । અકાર્યેના રૂવિવાર હેતુ
- (૨) વૈશાષ સુદી ૬ બુધે શ્રીમદ્દણ્ડલ્લપુરય
- (૩) પદ્મદેવસૂરિ તત્પદ્મે શ્રીમાતદેવસૂરિ તત્પદ્મે
- (૪) શ્રી ગુણદેવસૂરિ તત્પદ્મે શ્રી વિજયદેવસૂરિત
- (૫) દેવસૂરિ તત્પદ્માલંકાર શ્રી રત્નદેવસૂરિણાં પૂર્વ
- (૬) ઉય મહાભદ્ર પ્રાસાદે સપ્તધાતુમયમ્ શ્રી નેમિનાથ
- (૭) બિમ્બં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં કલ્યાણમસ્તુ

મૂળનાયકનું પરિકર સં. ૨૦૧૧માં બનાવવામાં આવ્યું હોવાનો લેખ નીચે પ્રમાણે છે :

“વીર સંવત ૨૪૮૧ દિવસે વિ. સં. ૨૦૧૧ જેઠ સુદિ ૨ સોમવાસરે શ્રી અણહિલપુરપત્તને શાંતિનાથ પોળ સંઘેન શાંતિનાથ જિન પરિકર કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં આ. શ્રી વિજયવલ્લભસૂરિ.....”

પરિકરની ડાબી બાજુ પણ આ જ પ્રમાણે લખાણ છે. ત્યારપછી આગળ “આ. શ્રી વિ..... સૂરિભિઃ” વંચાય છે.

અહીં ધાતુપરિકરમાં શાસનદેવી છે પણ નીચે શાસનદેવી છે. તે આરસનાં છે. ત્યાં નીચે મુજબનો લેખ છે :

“વિ. સં. ૨૦૧૧ જેઠ સુદિ ૨ સોમવાર શ્રી શાંતિનાથ પોળ સંધેન શ્રી શાસનદેવી કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં તપાગચ્છેન ।”

ઉપર સામરણયુક્ત શિખરમાં એક ગભારાની રચના છે. તેમાં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની શ્યામ પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. અહીં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા ત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં કુલ પાંચ આરસનાં પગલાંની જોડ છે. તે પૈકી એક પથ્થરમાં સં. ૧૭૭૦નો લેખ ધરાવતાં શ્રી વિનયદેવસૂરિ, શ્રી વિજયકીર્તિસૂરિ, શ્રી વિનયકીર્તિસૂરિ તથા જ્ઞાનકીર્તિસૂરિનાં — એમ કુલ ચાર પગલાંની જોડ તથા અન્ય એક પથ્થરમાં સં. ૧૮૦૫નો લેખ ધરાવતા સુમતિકીર્તિસૂરિના પગલાંની એક જોડ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અદુવસીનો પાડો કે અદુવસીની પોળનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તેમણે અજૂવસાના પાડામાં વિમલનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. વિમલનાથની પ્રતિમા પિત્તળમય હોવાનો ઉલ્લેખ પણ છે :

અજૂવસા પાડામાં પ્રતિમા, સત્તોતર સુખદાઈ ।

પીતલમે શ્રીવિમલજિણેસર, વંદો મન લય લાઈ રે ॥ભા.પા॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં અજૂવસાની પોળમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

પોલે અષઈ ગણીયા તણે રે, આદિશ્વર અરિહંત,

પોલે અજૂવસા તણે રે, સાંતિનાથ ભગવંત. ૫ સો.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયમાં ધાતુપ્રતિમાનાં દર્શન કર્યાની નોંધ છે :

ખેતલવસહી પાસજી, પાસે દેહરાં દોય;

અડુવસાને દેહરે, ધાતુમે પ્રભુ જોય. સં. ૧૧

ત્યારબાદ સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં અદુવસીના પાડામાં આવેલા શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

નૌમીહ શાંતિ ત્વદુવસ્સિપાડે, નાભેય- શાંતી ચ વસાખ્યવાડે ।

પંચોટીપાડે જિનમાદિદેવં, વાગોલપાડે વૃષભં જિનં ચ ॥૩૪॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં દેવસાના પાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સંભવ છે કે તે આ જિનાલય હોય. જિનાલયોની યાદીમાં અદુવસીના પાડાનો

ઉલ્લેખ થયેલ નથી. ઘરદેરાસરોની યાદીમાં અદુવસીના પાડાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે દેવસાના પાડામાં આવેલું શાંતિનાથનું જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. જિનાલયમાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને પંચાવન ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની બે જોડનો પણ નિર્દેશ થયેલો છે. આજે આ જિનાલયમાં પણ કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા તથા બે પગલાંની જોડ છે. સં. ૧૮૬૩માં ઘરદેરાસરોની યાદીમાં અદુવસાના પાડાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે આ વિસ્તારમાં શા. ડાહ્યાચંદ ભવાનચંદ, શા. પૂનમચંદ ન્યાલચંદ, શા. ભીખાચંદ મોક્રોમચંદ તથા શા. ન્યાલચંદ હેમચંદનું – એમ કુલ ચાર ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં.

સં. ૨૦૧૦માં શાંતિનાથના આ જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે પાંચ આરસપ્રતિમા તથા છપ્પન ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. સ્ફટિકની બે પ્રતિમાઓ તથા ચક્રેશ્વરીદેવીની સુંદર મૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. વહીવટ શા. ભાઈચંદ ઉત્તમચંદ હસ્તક હતો. ઉપરાંત આ વિસ્તારમાં બે ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. ધર્મનાથ (કાંતિલાલ પૂનમચંદ ન્યાલચંદ પરિવારના ઘરે). તે સમયે તેનો વહીવટ રમણિકલાલ પૂનમચંદ હસ્તક હતો. મૂળનાયક પર સં. ૧૫૩૬નો લેખ દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. આ ઘરદેરાસર તે સમયે બીજે માળે હતું. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં પણ થયેલો છે. ૨. સુવિધિનાથ(પાલેજવાળા પરિવાર)નું ઘરદેરાસર ત્રીજે માળે હતું. સં. ૨૦૧૦માં તેનો વહીવટ મોતીલાલ ભવાનચંદ પાલેજવાળા હસ્તક હતો અને મૂળનાયક પર સં. ૧૫૭૩નો લેખ હતો. સં. ૧૮૬૩માં આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ ડાહ્યાભાઈ ભવાનચંદના નામથી થયેલો છે. ઉપર્યુક્ત ઘરદેરાસર આજે શાંતિનાથના આ જિનાલયમાં મૂળનાયકની જમણી બાજુ, રંગમંડપના એક ગોખમાં પધરાવેલ છે.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી સુધીરભાઈ કાંતિલાલ શાહ, શ્રી વિનોદચંદ્ર ભગવાનદાસ શાહ તથા શ્રી મહાસુખલાલ પોપટલાલ શાહ અને શાંતિનાથની પોળમાં જ રહેતા શ્રી ધીરજલાલ મોહનલાલ શાહ હસ્તક છે.

મૂળનાયકની પ્રતિમા સપ્ત ધાતુમય છે. તે પ્રતિમા પર હરણનું લાંછન સ્પષ્ટ દેખાય છે. પરંતુ લેખમાં નેમિનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આ વિરોધાભાસ અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા મળતી નથી.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

• • •

ખેતરવસી

ખેતરવસી વિસ્તાર પાટણનો ઘણો પ્રાચીન વિસ્તાર છે. જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ (ભાગ-૨)માં ખેતલવસહીના વિસ્તાર વિશેની માહિતી મળે છે. આ પુસ્તકના પૃ. ૫૨ ઉપર નીચે મુજબની નોંધ પ્રાપ્ત થાય છે :

“ભિન્નમાલના શેઠ સંઘા પોરવાડના વંશજ શેઠ ખેતશી પારેખે સં. ૧૨૯૫માં પાટણમાં

વલભીગચ્છ-નાડોલગચ્છના આચાર્ય શ્રી પુણ્યતિલકના હાથે ભૃ. પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવી અને ખેતલવસહીની સ્થાપના કરી.”

ચૈત્યપરિપાટીઓમાં આ વિસ્તારનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તારમાં શામળા પાર્શ્વનાથનું એક જિનાલય વિદ્યમાન હતું.

અતિ મૂરતિ રલીયામણીએ, હરથ ન હીયડઈ માઈ ત,
સામલઈ દીઠઈ રતિ ઘણીએ, ખેતલવસહી થાઈ ત. ૨૫

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં ત્રણ જિનાલયો તથા છ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. વાસુપૂજ્યસ્વામી, ૨. શાંતિનાથ, ૩. પાર્શ્વનાથ, ૪. આદેશ્વર (સંઘા પારેખના ઘરે), ૫. તીર્થંકર નામ નથી (પારેખ નાથાના ઘરે), ૬. અજિતનાથ (સેઠ લકાના ઘરે), ૭. વાસુપૂજ્યસ્વામી (વોરા વછાના ઘરે), ૮. વિમલનાથ (સેઠ અમીપાલના ઘરે) અને ૯. ચંદ્રપ્રભુસ્વામી (પારેખ ઉદિકરણના ઘરે).

તિહાં થી ખેતલવસહી, કરસું પઈસતન સહી,
પ્રતિમા આઠ પ્રકાસ, વાસિપુજુ એ પાસ. ૬૬

સંઘા પારષિ ઘરિ ધિત્ર, દેહરાસુર આદિ જિન,
પ્રતિમા આર સુચંગ, ફૂલ ગુલાલ સુ રંગ. ૬૭

રયણમઈ જિનવર આર, ચુમુખ પૂજઈ સાર,
પારષિ નાથાના ઘરમાં, ચુમુખસું આઠ પ્રતિમા. ૬૮

બીજઈ દેહરઈ શાંતિ, ભાજઈ ભવની ભ્રાંતિ,
આર પ્રતિમા ગુણ ગાસું, ત્રીજઈ દેહરઈ જાસું. ૬૯

તિહાં અછઈ પાસ કુમાર, બિંબ પાંચ જિન સાર,
અજિતનાથ જિન બીજઓ, સેઠ લકા ઘરિ પૂજઈ. ૭૦

ત્રિણિ પ્રતિમા તિહાં મનોહર, વુહુરા વછા ઘરિ સુંદર,
વાસપૂજ્ય જિન જાણી, આર પ્રતિમા મનિ આણી. ૭૧

વિમલ જિણેસર પ્રતિમા, સેઠ અમીપાલ ઘરમાં,
નવૂ દેહરાસુર સાર, પ્રતિમા આઠ ઉદાર. ૭૨

ઘરિ પારષિ ઉદિકરણ, ચંદ્રપ્રભ ચંદ્રકિરણ,
દેહરાસુર મન મોહઈ, ત્રીજી ભુઈ જિન સોહઈ. ૭૩

રત્નમય બિંબનઈ કલસ, સદકકારી કામ સરસ,
ત્રણિ પ્રતિમા તિહાં ભાવી, લટકણ સાહા પાડઈ આવી. ૭૪

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં પાર્શ્વનાથના માત્ર એક જ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. તથા આજે સિદ્ધચક્રની પોળ, બ્રાહ્મણવાડો તરીકે પ્રચલિત વિસ્તારનો ઉલ્લેખ બંભણવાડા વિસ્તાર તરીકે થયેલો છે. આ વિસ્તારમાં વાસુપૂજ્ય (વોરા વીરદાસના ઘરે), શાંતિનાથ (હીરા વિસાના ઘરે), શાંતિનાથ (સંઘવી સહિસૂના ઘરે), શાંતિનાથ (હીરજીના ઘરે), તીર્થંકર નામ નથી (હીરજીના ઘરે), આદેશ્વર (પૂઆ પારેષના ઘરે), મહાવીરસ્વામી તથા શાંતિનાથ — એમ બે જિનાલયો તથા છ ઘરદેરાસરો મળીને કુલ આઠ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. બંભણવાડો વિસ્તારનો ઉલ્લેખ ખેતલવસહીના જિનાલયો પહેલા કરવામાં આવ્યો છે.

બંભણવાડઈ આવીઈ । વુહરા વીરદાસનઈ ગેહ રે ।
વાસુપૂજ્ય જિન પૂજઈ । જિન ચઉવીસ સુદેહ રે ॥૨૧॥

ગાવઉ ર જિનવર ગુણિ ભરયા । પામઉ ર સુકખ વિશાલ રે ।
મનમોહન જિન દીઠઈ । હઈઈ હરિષ રશાલ રે ॥આંકણી॥

રયણમય પડિમા ઇક નમી । હીરા વિસા ઘરિ જેહ રે ।
શાંતિજિણેસર દસ વલી । દીઠઈ નિરમલ દેહ રે ॥૨૨॥ગાવુના

સહિસૂ સંઘવી ઘરિ ભણઉ । મૃગલંછન જિનરાય રે ।
છ જિનવર અવર નમ્યા । હસ્તી ચિત્ર સુઠાય રે ॥૨૩॥ગાવુના

વીર જિણેસર દેહરઈ । પૂજયા ત્રિસલા પૂત્ર રે ।
આરિ પડિમા અવર નમી । હીરજી ઘરિ પહૂત રે ॥૨૪॥ગાવુના

અચિરાનંદન જિહાં અછઈ । દસ જિહાંદ ઉદાર રે ।
શાંતિ દેહરઈ તે જુહારીઈ । સાત બિંબ છઈ સાર રે ॥૨૫॥ગાવુના

વિમલસી સેઠિનઈ ઘરિ વલી । આઠ બિંબ મન મોહઈ રે ।
રયણમય જિનવર બિંબ તિહાં । તેજઈ અતિ ઘણું સોહઈ રે ॥૨૬॥ગાવુના

પારષિ પુંઆ ઘરિ ભણઉ । ઋષભજિનંદ દયાલ રે ।
રજતમય બિંબ જ આરિ અછઈ । ઈગ્યાર જિન મયાલ રે ॥૨૭॥ગાવુના

ખેતલવસહી પાસજિનૂ । દીપઈ પૂનિમચંદ રે ।
બિસય સતાલીસ બિંબ નમું । પેખિલા પરમાનંદ રે ॥૨૮॥ગાવુના

પૂજા કીજઈ ભાવસિઉ । જિનવર અંગિ સુચંગ રે ।
સૂરીઆભઈ જિમ પૂજઆ । સોહમઈ મનરંગિ રે ॥૨૯॥ગાવુના

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં કવિ લાધાશાહ શામળા પાર્શ્વનાથ, મહાવીરસ્વામી તથા બે ઘરદેરાસરો — એમ કુલ ચાર

જિનાલયો જુહાર્યાની નોંધ કરે છે :

ખેતલવસહી દોય પ્રાસાદે, પાસ જિણેસર ભેટ્યા ।
 સાંમલા પાસની સુંદર મૂરતિ, દેખત સબ દુઃખ મેટ્યા રે ॥૧॥
 ભવિયાં ભાવે જિનવર વંદો ।
 શ્રી જિનવરને વંદન કરતાં, હોવે અતિ આણંદો રે ॥ભા.૨॥
 ત્રણસે અઠોત્તર જિનપ્રતિમા, સામલપાસની પાસે ।
 શ્રી મહાવીર પાસે બ્યાસી જિનવરસું, વંદો મન ઉલ્લાસે રે ॥ભા.૩॥
 દેહરાસર તિહાં દોય અનોપમ, રૂપ સોવનમય કામ ।
 સોવન રૂપ રચણમે પ્રતિમા, દીસે અતિ અભિરામ રે ॥ભા.૪॥

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિ કૃત તીર્થમાલા સ્તવનમાં બાંભણવાડામાં એક જિનાલય તથા ખેતલવસહીમાં પાર્શ્વનાથ અને અન્ય બે જિનાલયોનાં દર્શન કરે છે :

ભામેં પાડેં ભાભો પાસજી, સંઘવીનો તિહાંઈ;
 જિનમંદિર દુગ શોભતાં, એક બાંભણવાડો જ્યાંહ. સં. ૧૦
 ખેતલવસહી પાસજી, પાસેં દહેરાં દોય;
 અડવસાનેં દહેરેં, ધાતુમેં પ્રભુ જોય. સં. ૧૧

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં થયેલા ઉલ્લેખ મુજબ આ વિસ્તારમાં પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં : ૧. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ, ૨. શાંતિનાથ, ૩. આદેશ્વર, ૪. શામળા પાર્શ્વનાથ અને ૫. અજિતનાથ.

સંસારાપારવારાંનિધિગતજનતાતારણે યાનપાત્રમ્ ॥૩૨॥
 ભક્ત્યાહં ક્ષેત્રવસ્યાં જિનપતિમભિતઃ શ્રી મહાદેવપાર્શ્વ,
 શાંતિં સંધેશચૈત્યં પ્રથમ જિનવરં શામલાખ્યં ચ પાર્શ્વમ્ ।
 સંસારાંભોધિયાનં ત્વજિત જિનપતિ નૌમિ યોગીન્દ્રનાથં,
 ક્રોધાદ્રિપૌઢવૈરિપ્રકરવિદલને શૂરવીરાવતંસમ્ ॥૩૩॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ચાર જિનાલયો તથા ત્રણ ઘરદેરાસરોની નોંધ આવે છે. ૧. મહાદેવા પાર્શ્વનાથ, ૨. શામળા પાર્શ્વનાથ, અજિતનાથ, આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય, ૩. શાંતિનાથ, ૪. આદેશ્વર (શા. નથમલજીના ઘરે), ૫. આદેશ્વર (ઉમેદચંદ મોતીચંદના ઘરે), ૬. વિમલનાથ (સંઘવીના ઘરે) અને ૭. શાંતિનાથ. તે પૈકી શા. નથમલજીનું આદેશ્વરનું ઘરદેરાસર આજે શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યું છે.

આજે ખેતરવસીમાં ૧. શાંતિનાથ (ગાંધી શેરી અથવા પોળની શેરી), ૨. મહાદેવા

પાર્શ્વનાથ (મહાદેવાની શેરી), ૩. વિમલનાથ (સંઘવીના ઘરે) (સંઘવીની શેરી), ૪. શાંતિનાથ (સિદ્ધચક્રની પોળ, બ્રાહ્મણવાડો), ૫. શામળા પાર્શ્વનાથ, આદેશ્વર, આદેશ્વર, અજિતનાથનું સંયુક્ત જિનાલય (શામળાજીની શેરી) — એમ કુલ પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

• • •

ગાંધી શેરી, ખેતરવસી

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

ખેતરવસી વિસ્તારમાં જમણી બાજુની ગાંધીની શેરી પૂર્વે પોળની શેરી તરીકે પ્રચલિત હતી. તેમાં શાંતિનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. સ્થાનિક લોકો આને સો વર્ષ પહેલાંનું ગણે છે. પ્રવેશદ્વારે બે હાથીની વચ્ચે શિખર જેવું બનાવી તેમાં નાની પ્રતિમાના શિલ્પો ગોઠવીને કરેલી રચના છે. પ્રવેશદ્વારના કોતરણીયુક્ત સ્થંભ પર સિંહાકૃતિ અને મગરમુખી તોરણ છે.

રંગમંડપ નાનો છે. થાંભલાને જોડતાં તોરણો છે. રંગમંડપની જમણી દીવાલ ઉપર બત્રીસ વિજયાના ૧૬૦ કલ્યાણકોનો પટ તથા પાંચ ભરતક્ષેત્રના ચોવીસ એમ ૧૨૦ તીર્થંકરોનો પટ ચીતરેલ છે. ડાબી બાજુ ચાર શાશ્વતા, વીસ વિહરમાન અને સિદ્ધશિલા દર્શાવતો સં. ૧૮૬૦માં ચિત્રિત થયેલો પટ ઉપરાંત ત્રણેય ચોવીસીના તીર્થંકરો અને શત્રુંજયનો પટ છે.

અહીં ત્રણ ગર્ભદ્વાર છે. મૂળનાયક તરીકે શાંતિનાથની રૂ" ઊંચાઈની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. પ્રતિમાના મુખનો રંગ રતાશ પડતો પીળો છે. બાકીનો ભાગ શ્વેત છે. પ્રતિમા અલૌકિક તેજસંપન્ન છે. ડાબા ગભારે શાંતિનાથ તથા જમણા ગભારે મહાવીરસ્વામી બિરાજમાન છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસંગિયા છે. ઉપરાંત આરસની એક સાધુ મૂર્તિ છે. કુલ તેત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ખેતરવસીમાં શાંતિનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ખેતરવસીના પાડામાં શાંતિનાથના કુલ બે જિનાલયો હતાં. બન્ને જિનાલયો ધાબાબંધી દર્શાવેલા છે. શાંતિનાથના એક જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા તથા સાત ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલય બંધાયાની સં. ૧૮૫૬ દર્શાવેલી છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી છે. તથા શાંતિનાથના અન્ય જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા પંચાવન ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ખેતરવસીમાં આવેલી ગાંધી શેરીમાં શાંતિનાથના

આ જિનાલયને ધુમ્મટબંધી દર્શાવેલું છે. ત્યારે અગિયાર આરસપ્રતિમા અને સતાવન ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ જેસીંગલાલ ભગવાનદાસ ઝવેરી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈસ્થિત શ્રી વિનોદચંદ્ર હરીલાલ ઝવેરી, શ્રી રતીલાલ અંબાલાલ શાહ તથા શાંતિનાથની પોળમાં રહેતા શ્રી રમણિકભાઈ ત્રિકમલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું છે.

• • •

સંઘવીની શેરી, ખેતરવસી

વિમલનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે)

ખેતરવસી વિસ્તારમાં સંઘવીની શેરીમાં શ્રી વિમલનાથનું ધાબાબંધી ઘરદેરાસર આવેલું છે. તે જેસીંગભાઈ ડાહ્યાભાઈ સંઘવીનાં ઘરદેરાસર તરીકે જાણીતું છે.

ગર્ભગૃહની બારસાખ રાતા આરસની અને કોતરણીયુક્ત છે. તેની ઉપરના ભાગે પણ રંગીન કોતરણી છે. ઘરદેરાસરની દીવાલે શત્રુંજય મહાતીર્થનો પટ ચિત્રિત કરેલ છે.

અહીં ધાતુપ્રતિમા કુલ પાંચ છે. ૩” ઊંચાઈવાળી મૂળનાયક શ્રી વિમલનાથની પ્રતિમા પર નીચે પ્રમાણેનો લેખ છે :

“સંવત ૧૫૩૨ વૈશાખસુદિ ૧૦ શુક્રે શ્રી શ્રી વંશે શ્રી ડુંગર ભાર્યા હીરાદેપુત્ર શ્રે વીરમ સુ. શ્રી ચક્રેષા ભાર્યા રાણી ભાતૃ સારંગ પુત્ર શ્રે કુવાસહિતેન સ્વશ્રેયાર્થે શ્રી અચલગચ્છેશ શ્રી જયકેસરીસૂરિશામુપદેશેન શ્રી વિમલનાથ બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં સંઘેન લોલાડા ગ્રામે”

(લોલાડા શંખેશ્વર પાસે આવેલું ગામ છે.)

ઘરદેરાસરની મુલાકાત વખતે સંઘવી પરિવારના સભ્યો સ્થળ પર હાજર હતા અને તેઓએ આ દેરાસર વિશે નીચેની વાતો જણાવી હતી :

“સંઘવીની શેરીનું શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથનું મોટું જિનાલય વર્ષો પૂર્વે તેમના જ કુટુંબનું હતું. પરિવારના સભ્યો અન્ય સ્થળે વસ્યા અને વહીવટ મહોલ્લાને સોંપી દેવાયો. આ વહીવટ સોંપાયો તે વખતે જ તેઓએ આ ઘરદેરાસરનું નિર્માણ કર્યું. શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથના જિનાલયની ચાર પ્રતિમાઓ તથા એક સિદ્ધચક્ર યંત્રને આ ઘરદેરાસરમાં આણી, પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવ્યા. આશરે સો વર્ષ પૂર્વેની આ વાત છે. મૂળનાયક શ્રી વિમલનાથ આમાંના એક છે.”

અન્ય વાત એ જણાવી કે -

“આ ઘરદેરાસરના નીચેના ભાગમાં એક કૂવો હતો અને તેમાં એક યક્ષનો વાસ હતો. દેરાસરમાં આવતી પરિણીત સ્ત્રીઓને તે યક્ષ હેરાન કરતો તેથી સ્ત્રીઓ અહીં આવી શકતી ન હતી. ત્રીસેક વર્ષ પૂર્વે જ પૂ. શ્રી મેરુપ્રભસૂરીશ્વરજી પાસે ધાર્મિક વિધિ કરાવ્યા બાદ હવે આમ થતું નથી.”

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે.

વિમલનાથના આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૮૬૩માં મળે છે. તે સમયે આ ઘરદેરાસર માણેકચંદ જીવણદાસ પરિવારનું હતું. ત્યારે ઘરદેરાસરમાં પાંચ ધાતુપ્રતિમા હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસર સંઘવી ગીરધરલાલ ડાહ્યાભાઈ પરિવારનું હતું. ઘરદેરાસરમાં પાંચ ધાતુપ્રતિમા હતી. આજે પણ અહીં કુલ પાંચ ધાતુપ્રતિમા છે.

આજે આ ઘરદેરાસર જેશીંગભાઈ ડાહ્યાભાઈ સંઘવી તથા ગીરધરલાલ ડાહ્યાભાઈ સંઘવી પરિવારનું ગણાય છે.

ટૂંકમાં સંઘવી પરિવારનું આ ઘરદેરાસર સં. ૧૮૬૩ પૂર્વેનું છે.

મહાદેવાની શેરી, ખેતરવસી

મહાદેવા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

ખેતરવસી વિસ્તારમાં મહાદેવાની શેરીમાં શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયની સ્થિતિ મધ્યમ કહી શકાય. જિનાલયમાં પ્રવેશતાં પ્રથમ ચોક આવે છે. જમણી બાજુએથી જિનાલયમાં જવાય.

રંગમંડપની ફરસ સુંદર ગાલીચા જેવા જણાતા માર્બલની છે. રંગમંડપના થાંભલા પથ્થરના છે અને રંગેલા છે. રંગમંડપની દીવાલો પર શત્રુંજય તથા ગિરનારના ઉપસાવેલ પટ છે જેનું ટીપકી ચોંટાડેલું રંગકામ સુંદર છે. અહીં મોટા અરીસાઓ લગાડેલા છે.

ગભારાને ત્રણ ગર્ભદ્વાર છે જેમાં મુખ્ય (વચ્ચે) ગર્ભદ્વાર પર સંવત ૧૮૮૩ શા. મોહનલાલ ઉત્તમચંદે બનાવરાવ્યું હોવાનું લખાણ છે. આજુબાજુનાં બન્ને દ્વાર પર સં. ૧૮૮૫માં બનાવરાવ્યું હોવાનું લખાણ છે. મૂળનાયક શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથને પરિકર કે લેખ નથી. ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી આ પ્રતિમા કલાત્મક છત્રી નીચે બિરાજે છે. ડાબે ગભારે શ્યામ રંગની શ્રી નેમિનાથની તથા જમણે ગભારે શ્રી વાસુપૂજ્યની પ્રતિમા બિરાજે છે. ગભારામાં આંરસપ્રતિમા પાંચ છે. ઉપરાંત આરસની એક દેવીની તથા ઓઘાવાળી અન્ય એક મૂર્તિ છે. અહીં ઓગણત્રીસ

ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી આદેશ્વરની ધાતુપ્રતિમા સપરિકર છે.

જિનાલયની બહારના ચોકમાં ખૂણામાં એક નાના ગોખમાં પગલાંની બે જોડ છે. એના પર નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“સંવત ૧૮૮૨ પ્રવર્તમાને માસોત્તમ માસે શ્રાવણ માસે શુક્લ પક્ષે દ્વાદશા તીથૌ બુધવાસરે શ્રીમદ્ તપાગચ્છ વયરી શાખાયા સ્તવે સંવેગ પક્ષે પાદુકા કારાપિતં સકલ સંઘેન મુનિ શ્રી કીર્તિવિજયજીની પાદુકા, મુનિ માણિક્ય વિજયજીની પાદુકા ”

વિમલનાથના ઘરદેરાસરના પરિવારજનોએ જણાવ્યા પ્રમાણે આ જિનાલય તેઓનું હતું અને સો વર્ષ પૂર્વે એટલે કે સં. ૧૮૫૫માં અહીંની ચાર ધાતુપ્રતિમા પોતાના ઘરદેરાસરમાં પધરાવવામાં આવી હતી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ખેતરવસીમાં મહાદેવા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે :

સંસારાપારવારાંનિધિગતજનતાતારણે યાનપાત્રમ્ ॥૩૨॥

ભક્ત્યાહં ક્ષેત્રવસ્યાં જિનપતિમભિતઃ શ્રી મહાદેવપાર્શ્વ,

જો કે સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૂરજમાધવની પોળમાં પાર્શ્વનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પોલેં સૂરજ માધવ તણે રે, ધોષલીઓ પ્રભુ પાસ,

પ્રાસાદમેં પ્રભુ દીપતા રે, જુ રવિ કિરણ પ્રકાસ. ૧૦ સો.

ઉપર્યુક્ત ચૈત્યપરિપાટીમાં સૂરજમાધવની પોળનો વિસ્તાર ખેતલવસહીની નજીક હોવાનું જણાય છે. સંભવ છે કે આ જિનાલય ત્યારબાદ મહાદેવા પાર્શ્વનાથથી પ્રચલિત બન્યું હોય. સૂરજમાધવની પોળમાં માધવ શબ્દ અને મહાદેવા શબ્દ એ બન્ને વચ્ચેનો સંબંધ હોઈ શકે ?

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં તથા સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મહાદેવા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. સં. ૧૮૬૩માં આ જિનાલય શિખર વિનાનું છે તેવું દર્શાવ્યું છે. ત્યારે છ આરસપ્રતિમા તથા ત્રીસ ધાતુપ્રતિમા હતી. ઉપરાંત પગલાંની બે જોડ પણ હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ ખેતરવસીમાં મહાદેવની શેરીમાં ધાબાબંધી તરીકે થયેલો છે. ત્યારે પાંચ આરસપ્રતિમા અને ચોત્રીસ ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શાહ હિંમતલાલ હરચંદ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ ખેતરવસીમાં જ રહેતાં શ્રી જિતુભાઈ ચંદુલાલ શાહ તથા શ્રી કીર્તિભાઈ વાલચંદ શાહ અને શાંતિનાથની પોળમાં રહેતા શ્રી રમણિકભાઈ ત્રિકમલાલ શાહ

હસ્તક છે.

ટૂંકમાં અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું હોવાનો સંભવ છે. જો કે આ અંગે વધુ સંશોધનની જરૂર છે.

• • •

શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી

શામળા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

ખેતરવસીમાં હાલ શામળાજીની શેરી તરીકે ઓળખાતી શેરી અગાઉ નિશાળની શેરી નામથી પ્રચલિત હતી.

શામળાજીની શેરીમાં પ્રવેશતાં જમણી બાજુ આસમાની રંગનું વિવિધ, સુંદર શિલ્પાકૃતિ-યુક્ત બે મજલાનું, ધુમ્મટબંધી જિનાલય નજરે ચડે છે. જિનાલય બહારથી ઘણું સુંદર અને અનુપમ લાગે છે. પાટણમાં આ જિનાલયની રચના તદ્દન અલગ પ્રકારની છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં સામે જ ભોંયરામાં ઊતરવાના દાદર નજરે પડે છે. તેની આજુ-બાજુ પગથિયાંની રચના છે. ભોંયરાના પ્રવેશદ્વારની દીવાલો પર સુંદર શિલ્પકામ તથા કમાનોની કોતરણી છે. અહીં ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની શ્યામલ મૂર્તિ બિરાજે છે.

ભોંયરાની આજુબાજુ પગથિયાંની રચના છે જે ભોંયરાના રંગમંડપની બરાબર ઉપર લઈ જાય છે. આ પગથિયાંની પાસે ડાબી બાજુ નાના રંગમંડપયુક્ત એક ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે.

પગથિયાં ચડતાં ડાબી બાજુ એક બીજો રંગમંડપયુક્ત ગભારો નજરે ચડે છે. આ ગભારામાં પણ શ્રી આદેશ્વરની ધાતુપ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. આ ગભારાની બાજુમાં જ અન્ય એક ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી અજિતનાથ છે.

આમ અહીં ચાર ગભારા છે. ૧. શામળા પાર્શ્વનાથ (ભોંયરામાં), ૨. આદેશ્વર (જિનાલયમાં પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુના ઉપર ચડવાનાં પગથિયાં પાસે), ૩. આદેશ્વર (ઉપરના માળે પ્રવેશતાં સન્મુખ આવતો ગભારો) અને ૪. અજિતનાથ (ઉપરના માળે આદેશ્વરના ગભારાની બાજુનો ગભારો)

જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ :

જિનાલયમાં પ્રવેશવા માટેના દ્વાર પાસે બન્ને બાજુ અંબાડીયુક્ત હાથીની રચના છે. તેની ઉપરનું સુંદર રંગકામ દર્શનાર્થીનું ધ્યાન ખેંચ્યા વગર રહેતું નથી. અહીં દીવાલો પર મૃગ, ગજ તથા ખૂણામાં સિંહાકૃતિઓની રંગકામયુક્ત રચનાઓ છે. વચ્ચે નાના નાના સુંદર ટોડલા છે. ઉપર અગાશી જેવી રચના છે. આવી રચના જોતાં અગાશી પાસે રંગમંડપ અથવા ગભારો હોઈ

શકે તેવી કલ્પના સહેજે પણ થાય ! જ્યારે આ અગાશીની બરાબર સામેની બાજુએ ભોંયરાની ઉપરના માળવાળાં જિનાલયો આવે છે.

લોખંડની જાળીયુક્ત દરવાજો પસાર કરીએ એટલે જિનાલયમાં જવાનું દ્વાર આવે છે. જિનાલયનું રંગકામ જોતાં જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયાનો ખ્યાલ આવે છે. જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૨૬માં થયેલ છે.

૧. શામળા પાર્શ્વનાથ :

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં સામે ભોંયરું નજરે પડે છે. પ્રવેશદ્વારની બારસાખને આવરી લેતી સુંદર કોતરણીવાળી આરસની મગરમુખી રંગીન કમાનો, દેવીશિલ્પો, ઇન્દ્રો તથા પાર્શ્વનાથ ભગવાનની શિલ્પાકૃતિ આકર્ષક છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૦)

પગથિયાં ઊતરી ભોંયરાના રંગમંડપમાં પ્રવેશી શકાય છે. રંગમંડપ મોટો છે. આરસની ફરસ છે. પ્લાસ્ટર ઓફ પેરીસની રંગીન છત છે. છતને ફરતે દીવાલો પર થર્મોકોલના સુંદર કટિંગ્સમાં રંગીન આભલા ચોંટાડેલાં છે.

રંગમંડપમાં એક ગોખમાં પાર્શ્વયજ્ઞની અને તેની સામેના ગોખમાં પદ્માવતીદેવીની મનોહર આરસમૂર્તિઓ છે. અન્ય એક ગોખમાં એક આરસપ્રતિમા છે. રંગમંડપમાં દીવાલ પર ભગવાન મહાવીર અને ચંડકૌશિક નાગના ઉપસર્ગનો ફોટો છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારયુક્ત આ ગભારામાં શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની ૩૭” ઊંચાઈવાળી પરિકરયુક્ત શ્યામલ પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. જાણે પ્રભુજી અમીભરી નજરે સ્મિત સાથે આપણી તરફ જોઈ મલકાતાં ન હોય ! સં. ૨૦૨૬માં જ મૂળનાયક પ્રતિમા તથા આજુબાજુના બીજા બે કાઉસસગિયા પ્રતિમાઓને લેપ થયેલો હોવાથી પ્રતિમા હાલમાં જ બન્યા હોય તેવા નવીન ભાસે છે. અહીં કુલ આઠ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસસગિયા છે. એક ધાતુપ્રતિમા છે. જમણે ગભારે નેમિનાથ તથા ડાબે ગભારે આદેશ્વરની સંપરિકરયુક્ત પ્રતિમાઓ બિરાજે છે. શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની વર્ષગાંઠ શ્રાવણ સુદ નોમના દિવસે આવે છે.

૨. આદેશ્વર :

અગાઉ જણાવ્યા મુજબ જિનાલયમાં પ્રવેશતાં, ભોંયરા પાસે ડાબી બાજુનાં પગથિયાં પાસે રંગમંડપ સાથેનો શ્રી આદેશ્વરનો ગભારો છે.

રંગમંડપ નાનો છે. રંગમંડપના ધુમ્મટમાં આછા-ઘેરા રંગથી રંગકામ કરેલું છે. અહીં પણ ભીંત પર થર્મોકોલના દીપક તથા અષ્ટમંગલ વગેરે લગાડેલ છે.

ગભારામાં શ્રી આદેશ્વર ભગવાનની ૩” ઊંચાઈ ધરાવતી પંચતીર્થી ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. તેના પર નીચે મુજબનો મૂર્તિલેખ છે :

“સંવત ૧૫૫૮ વર્ષે મહા સુદ ૬ શુક્રવાસરે પરી. શિવા પરી. રતના પરી. વિદ્યાધર

સમસ્ત કુટુંબે શ્રી આદિનાથ બિંબ કારિતં ।”

ગભારામાં કુલ વીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત જમણી બાજુ ચાંદીના સિંહાસનમાં બિરાજિત મહામાયામાતાજીની ધાતુમૂર્તિ છે. અહીં એક જ ધાતુ યંત્રમાં વીસ વિહરમાન, ત્રણ ચોવીશી, નવપદ, શાશ્વતા પ્રતિમા, સિદ્ધશિલા તથા પંચપરમેષ્ઠિ છે. તેના પર સં. ૧૬૦૮નો લેખ છે. અહીં શ્રાવણ વદ પાંચમના દિને ધજા ચડે છે.

૩. આદેશ્વર :

ઉપરના માળે ડાબી બાજુથી રંગમંડપમાં પ્રવેશી શકાય છે. અહીં પ્રવેશચોકીમાં દીવાલે રૈવતગિરિ અર્થાત્ ગિરનારનો આરસનો રંગીન પટ છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં, મૂળનાયકની જમણી બાજુ ધુમ્મટબંધી ત્રણ દેરીઓમાં આરસની ગુરુમૂર્તિઓ બિરાજે છે. તે મૂર્તિની નીચે તે-તે ગુરુજીની પાદુકા પણ પ્રતિષ્ઠિત કરેલ છે. આ દેરીઓમાં મધ્યે શ્રી રૂપવિજયજી મહારાજ સાહેબની ગુરુમૂર્તિ છે. આ પ્રતિમામાં જ બન્ને બાજુ નમસ્કાર મુદ્રામાં નાની નાની ગુરુમૂર્તિઓ છે જે પૈકી જમણી બાજુની મૂર્તિ નીચે પન્યાસ શ્રી અમીવિજયજી તથા ડાબી બાજુની મૂર્તિની નીચે પન્યાસ શ્રી સૌભાગ્યવિજયજી લખેલ છે.

શ્રી રૂપવિજયજી મહારાજ સાહેબની જમણી બાજુની દેરીમાં પન્યાસ રત્નવિજયજી મહારાજ સાહેબની મૂર્તિ બિરાજે છે. આ મૂર્તિની નીચેની બાજુ નમસ્કારમુદ્રામાં બે નાની નાની ગુરુમૂર્તિ છે.

શ્રી રૂપવિજયજી મહારાજ સાહેબની ડાબી બાજુની દેરીમાં પન્યાસ મોહનવિજયજી મહારાજ સાહેબની મૂર્તિ છે. અહીં પણ પ્રતિમામાં નીચે ડાબી બાજુ મુનિ વિમલવિજયજી તથા જમણી બાજુ શ્રી ધર્મવિજયગણિની નમસ્કાર મુદ્રાવાળી નાની મૂર્તિ છે.

આ દેરીઓમાં બિરાજમાન ગુરુમૂર્તિ તથા પાદુકાની સ્થાપના પાટણના દશા શ્રીમાલી જ્ઞાતિના શાહ લલ્લુચંદ નથુચંદ સં. ૧૮૭૧માં મહા વદ ૭ને શનિવારે કરેલ છે. તે અંગેનો લેખ દરેક પાદુકા તથા ગુરુમૂર્તિ પર છે. પ્રતિષ્ઠા શ્રી ધર્મવિજયગણિ મહારાજની નિશ્ચામાં થયેલ છે.

આદેશ્વરના ગભારાની દીવાલે ડાબી બાજુ એક લેખ છે. તે મુજબ અહીં શેઠ નથમલજી આણંદજીએ પોતાનું ઘરદેરાસર અહીં પધરાવેલ છે. તે લેખ નીચે મુજબનો છે :

“શેઠ નથમલજી આણંદજીના ગૃહદેરાસરમાંની શ્રી ઋષભદેવ આદી ધાતુની પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ છે. સં. ૨૦૧૪ના જેઠ સુદ ત્રીજ ને બુધવાર”

આ લેખની બાજુની દીવાલ પર જ એક બીજો લેખ છે. તે નીચે મુજબનો છે :

“ૐ અર્હ નમઃ ॥ શ્રી શામલા પાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥

પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી રાજેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા પૂ. ઉપા. શ્રી ભુવનવિજયજી મહારાજ શ્રી આદિ મુનિવરોની શુભ નિશ્ચામાં મહોત્સવ સં. ૨૦૨૬ના વૈશાખ સુદ ૧૧

રવિવાસરે શ્રી નાનાલાલ ડી. પટ્ટણીએ તેમના માતૃશ્રી જીણીબહેનના શ્રેયાર્થે શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામીના તથા સ્વશ્રેયાર્થે મહાવીરસ્વામીનાં જિનબિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ છે. શ્રી શીતલનાથસ્વામીના જિનબિંબની પ્રતિષ્ઠા નિર્મલાબહેન જયંતિલાલ શાહે તથા શાંતિનાથસ્વામીના જિનબિંબની પ્રતિષ્ઠા સ્વ. શ્રી ગીરધરલાલ હેમચંદ્રના સ્વશ્રેયાર્થે તેમના ધર્મપત્ની હીરાબેન ગીરધરલાલ શાહે કરાવેલ છે. શુભં ભવતુ શ્રી સકલ સંઘસ્ય ।”

ગભારામાં બિરાજમાન મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની ૯” ઊંચાઈ ધરાવતી પંચતીર્થી ધાતુપ્રતિમા છે. તેના પર ‘સં. ૧૫૮૭ વૈશાખ વદિ ૭ સોમવાર .. આદિનાથ..’ — એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે. મૂળનાયક પ્રતિમા તથા પરિકર બન્ને જુદા છે. ગભારામાં કુલ આઠ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે. આ ચૌમુખજી પર શિખરની રચના છે. ચૌમુખજી અને શિખર બન્નેના ભાગ જુદા છે. તેના પર ‘સં. ૧૫૦૬ વૈ. સુ. ૫ ગુરૌ ખરતરગચ્છ શ્રી જિનસાગરસૂરિ’ વાંચી શકાય છે. ઉપરાંત ગભારામાં સં. ૨૦૧૪માં શેઠ નથમલજી આણંદજીએ ગોત્રજા માટે ષ્ઠધરાવેલ ચક્રેશ્વરીદેવીની મૂર્તિ છે. મૂળનાયક પર શ્રાવણ વદ પાંચમે ધજા ચડે છે.

૪. અજિતનાથ :

આદેશ્વરના ગભારાની બાજુમાં અજિતનાથનો ગભારો આવેલો છે.

રંગમંડપમાં પં. શ્રી ધર્મવિજયજી મં. સાંનો મોટો ફોટો દીવાલે ટીંગાડેલો છે. અહીં પણ દીવાલે થર્મોકોલના કટિંગવાળી મોર તથા કેરી આકારની સુંદર રચના છે. રંગમંડપ સાદો છે.

ગભારામાં મૂળનાયક અજિતનાથની પ્રતિમા ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવે છે. કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા અને તેત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. શ્રાવણ વદ પાંચમના દિવસે ધજા ચડે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં આ જિનાલય પાર્શ્વનાથ તરીકે ઓળખાતું દર્શાવ્યું છે. સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભ-સૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ ખેતલવસહીમાં પાર્શ્વનાથનું જિનાલય હોવાની નોંધ આવે છે. સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં શામળા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ છે. જ્યારે સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહે સ્વરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહીમાં ખેતલો પાર્શ્વનાથ હોવાનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. ખેતલવસહી વિસ્તારમાં હોવાને કારણે કેટલાક આને ખેતલો પાર્શ્વનાથ નામે ઓળખતા હોવાનો સંભવ શક્ય છે. સં. ૧૮૨૧માં ઉપાં. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ખેતલવસહીમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં શામળા પાર્શ્વનાથ, આદેશ્વર તથા અજિતનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવેલું છે. ત્યારે

બાર આરસપ્રતિમા અને અડતાળીસ ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત સં. ૧૯૬૩માં આ વિસ્તારમાં ઉજમચંદ મોતીચંદનું આદેશ્વરનું એક ઘરદેરાસર અલગ બતાવવામાં આવ્યું હતું. તેનો સમય સં. ૧૯૨૫ દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. નવ ધાતુપ્રતિમા હતી. અન્ય એક, નથમલજી આણંદજીના આદેશ્વરના ઘરદેરાસરમાં સાત ધાતુપ્રતિમા હતી.

સં. ૧૯૬૭માં ખેતરવસીના પાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથ, અજિતનાથ તથા આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ઉપરાંત શાહ નથમલજી આણંદજીના આદેશ્વરના એક ઘરદેરાસરને પણ અલગ દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયને ભોંયરામાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે આઠ આરસપ્રતિમા તથા સાત ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયમાં ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. વહીવટ શાહ મોતીલાલ લાલચંદ હસ્તક હતો. ઉપરાંત સંયુક્ત હોવા છતાં આદેશ્વર તથા અજિતનાથના જિનાલયોનો અલગ ઉલ્લેખ થયો છે. આદેશ્વરના જિનાલયમાં નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. અજિતનાથના ગભારામાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને તેત્રીસ ધાતુપ્રતિમા હોવાનો ઉલ્લેખ થયો હતો. ઉપરાંત શેઠ નથમલજી આણંદજીના ઘરદેરાસરને તે સમયે અલગ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૪માં આ ઘરદેરાસર શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પધરાવી દેવામાં આવ્યું છે.

આજે મૂળનાયક શામળા પાર્શ્વનાથ ભોંયરામાં બિરાજે છે. ઉપરના માળે અજિતનાથનો ગભારો તથા શાહ નથમલજી આણંદજીએ પધરાવેલ આદેશ્વરના ઘરદેરાસરનો અલગ ગભારો છે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ છે. ઉપરાંત આદેશ્વરનો એક અલગ ગભારો છે.

આજે જિનાલયનો વહીવટ ખેતરવસીમાં રહેતા શ્રી રમણિકભાઈ મોતીલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી પ્રમોદભાઈ મણિલાલ શાહ, શ્રી વિજયકુમાર હરસુખલાલ શાહ અને શ્રી મહેન્દ્રભાઈ હીરાલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં શામળા પાર્શ્વનાથનું આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે. આજે ઉપરના માળે બિરાજમાન અજિતનાથનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં મળે છે. એટલે કે તે જિનાલય સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનું છે. જ્યારે અજિતનાથની બાજુના ગભારામાં બિરાજમાન આદેશ્વરનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં શેઠ નથમલજીના ઘરદેરાસર તરીકે થયેલો છે. પરંતુ આદેશ્વરનું આ ઘરદેરાસર સં. ૨૦૧૪માં આ જિનાલયમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે. તથા ભોંયરા પાસે આવેલા ગભારામાં બિરાજમાન આદેશ્વરનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં મળે છે. તેથી તે સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનું છે.

સિદ્ધચક્રની પોળ(બ્રાહ્મણવાડો), ખેતરવસી

શાંતિનાથ (સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે)

ખેતરવસી વિસ્તારના બ્રાહ્મણવાડામાંની સિદ્ધચક્રની પોળમાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુ શ્રી શાંતિનાથનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. શૃંગારચોકીમાં પથ્થર પર સામાન્ય કોતરણી છે પણ રંગકામ સુંદર થયેલું છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં જ કલાત્મક રંગમંડપ નજરે પડે છે. રંગમંડપમાં સ્થંભો કમાનોથી જોડાયેલા છે. કુલ સાત કલાત્મક તોરણો છે. દરેક સ્થંભ પર મોટી સુંદર પૂતળી છે. રંગમંડપનો ઘુમ્મટ પણ સુંદર કલાત્મક પૂતળીઓવાળો છે. પાટણનું આ જિનાલય આથી જ, સાત તોરણવાળા જિનાલય તરીકે ઓળખાય છે.

પ્રવેશતાં જ ડાબી બાજુના ગોખમાં શ્યામ આરસની ગરુડ યક્ષની અને જમણી બાજુના ગોખમાં નિર્વાણીદેવીની મૂર્તિ છે. રંગમંડપમાં જમણી ડાબી દીવાલે શત્રુંજય અને ગિરનારના ઉપસાવેલા પટ છે જેમાં સુવર્ણ રંગનો ઉપયોગ થયો હોવાથી સુંદર દીસે છે. રંગમંડપની આરસની ફરસની ડિઝાઈન સુંદર છે.

ગભારાને ત્રણ દ્વાર છે જેની કોતરણી સુંદર છે. બારસાખે દર્શનીય પ્રતિમાને સ્થાને ગણેશજી છે. તેની ઉપર નાના હાથી છે. બારસાખે હાથીનાં શિલ્પો, ચૌદ સ્વપ્નો તથા અષ્ટમંગલ છે. અને તેની ઉપર શિખર ઉપસાવેલાં છે. આના રંગકામમાં પણ સુવર્ણ રંગ વપરાયો હોવાથી તે અતિ ભવ્ય ભાસે છે.

ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથની ૧૭" ઊંચાઈવાળી પરિકર સાથેની પ્રતિમા આરસની તોરણવાળી છત્રીમાં સોહે છે. જમણે ગભારે શ્રી અભિનંદનસ્વામીની ૧૧" ઊંચાઈની અને ડાબે ગભારે શ્રી આદેશ્વરની ૧૫" ઊંચાઈની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા અને અગિયાર ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખેતલવસહી વિસ્તાર સાથે ચૈત્યપરિપાટીકાર બંભણવાડો વિસ્તારનું વર્ણન કરે છે. તે વિસ્તારમાં છ ઘરદેરાસરો ઉપરાંત મહાવીરસ્વામી તથા શાંતિનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે.

ત્યારબાદ બંભણવાડા વિસ્તારનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કે સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પ્રાપ્ત થતો નથી. સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ખેતલવસહી તથા બાંમણવાડો — એમ બન્ને વિસ્તારોમાં જિનાલયો દર્શાવ્યા છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં

બ્રાહ્મણવાડામાં, સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ખેતલવસીનો પાડો વિસ્તારમાં, સં. ૧૯૬૭માં, સં. ૧૯૮૨માં, સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં બ્રાહ્મણવાડા વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ખેતલવસીના પાડામાં શાંતિનાથના કુલ બે જિનાલયો હતાં. બન્ને જિનાલયો ધાબાબંધી દર્શાવેલા છે. શાંતિનાથના એક જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા તથા સાત ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલય બંધાયોની સં. ૧૮૫૬ દર્શાવેલી છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી છે. તથા શાંતિનાથના અન્ય જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા પંચાવન ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં બ્રાહ્મણવાડા વિસ્તારમાં આવેલું શાંતિનાથનું આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું હતું. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા તથા નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી હતી. તથા સાત તોરણવાળું જિનાલય તેવી નોંધ કરવામાં આવી હતી.

જિનાલય સાત તોરણવાળું જિનાલય તરીકે પ્રચલિત છે. આજે જિનાલયમાં કુલ સાત આરસપ્રતિમા તથા અગિયાર ધાતુપ્રતિમા છે. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈસ્થિત શ્રી વિનોદચંદ્ર હરીલાલ ઝવેરી, શ્રી રતીલાલ અંબાલાલ શાહ તથા શાંતિનાથની પોળમાં રહેતા શ્રી રમણિકભાઈ ત્રિકમલાલ શાહ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૮૨૧ પૂર્વેના સમયનું છે. સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનો સમય નક્કી કરવા માટે વધુ સંશોધન તથા પુરાવાઓની જરૂર છે.

• • •

કનાશાનો પાડો

કનાશાનો પાડો વિસ્તાર પ્રાચીન સમયથી પ્રચલિત છે. પૂર્વે આ વિસ્તાર સાહકરણાનો પાડો, કરણાસાહનો પાડો, કરણાનો પાડો, કરણાસાહની પોળ, કનાશાહનો પાડો એવા નામના થોડા ફેરફાર સાથે ઓળખાતો. આજે તે કનાશાનો પાડો એવા નામથી પ્રચલિત છે.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શીતલનાથનું એક જિનાલય સાહકરણાના પાડામાં વિદ્યમાન હતું :

પાડઈ સાહકરણા તણઈ એ, સીતલનાથ જુહારિ ત,
અતિ મૂરતિ રલીયામણી એ, હરખ ન હીયડઈ માઈ ત.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં શીતલનાથનું જિનાલય ઉપરાંત બે ઘરદેરાસરો — સંભવનાથ (સાહા મનજીના ઘરે), સુમતિનાથ (શેઠ પાતાના ઘરે) — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પાડઈ સાહાકરણાનઈ, કરિસિઉં સેવા શીતલનઈ. ૬૧

ત્રેવીસ પ્રતિમા પૂજજઈ 'સાહા મનજી ઘરિ,
અભિનવ રત્નમઈ બિંબ સંભવ. ૬૨

પ્રતિમા આઠ તિહાં વંદુ, મુખ સોહિ પૂનમ ચંદુ,
દેહરાસુર જગરંજન, જોતાં દરીય નિકંદન. ૬૩

સેઠ પાતા ઘરિ સુમતિ, દેહરાસુર વારુ જુગતિ,
પ્રતિમા પાંચ તિહાં જુગપતિ, દાંત તણી તિહાં વતપતિ. ૬૪

દાડિમ બાજઈ પૂતલી યંત્ર કલઈ,
ધજ લહિકઈ, સુગંધ વસ્તુ મહિ મહિકઈ. ૬૫

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કરણાસાહનો પાડો વિસ્તારમાં શીતલનાથના જિનાલય ઉપરાંત આઠ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે :

કરણા સાહા પાટકિ અછઈ એ । શીતલ જિનવર દેવ તુ ।
પેષિલા ઊલટ અતિ ઘણઈ એ । સતસઠિ જિનવર સેવ તુ ॥૧૩॥

પૂજજઈ શીતલ સુંદરૂ એ । સુંદરમુખ જીસીઉ ચંદ તુ ।
તે જિં દીપઈ દિનકરૂ એ ॥આંકણી॥

દોસી વીર દેહરાસરૂ એ । શ્રેયાંસ જિનવર સાર તુ ।
તેર પ્રતિમા અવર નમું એ-ભેટૂં શેત્રૂંજ-અવતાર તુ ॥૧૪॥પૂના

દોસી વીરપાલ ઘરિ ભણઉં એ । ઋષભ દયાલ જિનદેવ તુ ।
બિંબ અઢાર અરચીઈ એ । મહિતા સમરથ ઘરિ હેવ તુ ॥૧૫॥પૂના

તિહાં નમું વામાનંદનૂ એ । સતર બિંબ વલી જુહારિ તુ ।
હરિચંદ ઘરિ કુંથુ જિણેસરૂ એ । સાત પડિમા મનોહારિ તુ ॥૧૬॥પૂના

સહા ધર્મસી દેહરાસરિ થુણું એ । ચંદ્રપ્રભા જિનવર સ્વામિ તુ ।
સતાલીસ પડિમા વંદીઈ એ । શવજી સંઘવી ઠામિ તુ ॥૧૭॥પૂના

શિવાદેવી નંદન ચરચીઈ એ । પડિમા ચૌદ ઉદાર તુ ।
રયણમય પડિમા આરિ ભણીઈ એ । તેજતણઉ નહી પાર તુ ॥૧૮॥પૂના

પારષિ સારંગ શાંતિજિનૂ એ । અઠતાલીસ બિંબ જ હોઈ તુ ।
સહા કમા ઘરિ આવીઈ એ । શાંતિ જિણેસર જોઈ તુ ॥૧૯॥પૂના

સતાલીસ પડિમા જુહારીઈ એ । પટ બિ તિહાં વિચારિ તુ ।
રયણમય પડિમા આરિ કહી એ । રૂપમય એક જ સાર તુ ॥૨૦॥પૂના

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કરણે એવા ટૂંકા નામ સાથે બે જિનાલયો તથા એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

કરણે શીતલજિન જયકારી, પ્રતિમા સત નવસો તિહાં સારી ।
જનમન મોહનગારી તો ॥ જયો જયો ॥ ૪॥

બિંબ સતરસુ શાંતિ સોહાવે, બીજે દેહરે મુજ મન ભાવે ।
દરિસણથી દુખ જાય તો ॥ જયો જયો ॥ ૫॥

દેહરાસર તિહાં દેહરા સરખું, પાંત્રીસ પ્રતિમા તિહાંકણ નિરખું ।
દેખી મુજ મન હરખ્યું તો ॥ જયો જયો ॥ ૬॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શીતલનાથ તથા શાંતિનાથ એમ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં :

પોલેં કરણાસાહને, સીતલ જિન સુખકાર,
બીજે સાંતિ સોહામણાં, બિંબ રતનમય સાર. ભવિ. ૧૩ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત શ્રી તીર્થમાલા સ્તવનમાં કર્ણાસાની પોળમાં કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કર્ણાસાની પોલમાં, સુંદર દેવલ દીઠ;
ત્રણ મનોહર એક વલી, લીંબડી પાડેં ગરીઠ સં. ૧૨

સં. ૧૮૫૮માં પંડિત હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ કનાશાના પાડામાં કુલ છ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પ્રાસાદે નિજરેશાલયનિભકલકાંતો કનાશાહપાડે,
નાના ચિત્રૈર્વિચિત્રૈર્હતજનહૃદયે કલ્પસૌંદર્યકલ્પે ।
તીર્થેશં શાંતિનાથં સ્ફટિકમણિમયં દિવ્યકાંત્યા સનાથં,
વંદે શ્રી શીતલાખ્યં ત્વહમહમિક્યાહં જિનં દેવસેવ્યમ્ ॥૩૦॥

તત્રૈવાહમય પ્રણૌમિ જિનયં શ્રી શાંતિનાથાભિધં,
પ્રૌઢે જૈનનિકેતને સ્થિતમરં દેવેશસંપૂજિતમ્ ।
પાર્શ્વે તસ્ય નમામિ નાભિતનયં સંસારસંતારકં,
શ્રી વીરં ચ નમામિ ભક્તિભરતઃ કર્માગ્નિધારાધરમ્ ॥૩૧॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં કનાશાના પાડામાં કુલ દસ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે : ૧. શા. નવલચંદ રતનચંદ, ૨. શા. યુનીલાલ માનચંદ, ૩. શા. રતનચંદ જેઠાચંદ, ૪. શા. ન્યાલચંદ બહેરવદાસ, ૫. શા. ગહેલુચંદ રામચંદ, ૬. શા. નગીનદાસ લખમીચંદ, ૭. શા. ડાહ્યાચંદ જેઠા, ૮. શા. ભૂરા વખતચંદ, ૯. શા. નાનચંદ મણિલાલ અને ૧૦. પટવા દોલશા મગન.

સં. ૧૯૬૭માં કનાશાના પાડામાં ચાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે : ૧. શાંતિનાથ, ૨. શીતલનાથ, ૩. શાંતિનાથ, ૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ (બાબુ પનાલાલના ઘરે).

સં. ૧૯૬૩-૬૭ દરમ્યાન ત્રણ જિનાલયો તથા અગિયાર ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હોવાના ઉલ્લેખો આ વિસ્તાર પાટણમાં જૈન શાસનનું એક મહત્વનું કેન્દ્ર બન્યો હોવાનું સૂચવે છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં કનાશાના પાડામાં નીચે મુજબ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શાંતિનાથ, ૨. શીતલનાથ, ૩. શાંતિનાથ-મહાવીરસ્વામી-આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય, ૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ (બાબુ પનાલાલનું ઘરદેરાસર), ૭. શાંતિનાથ (શાહ સરૂપચંદ ઘેલુચંદનું ઘરદેરાસર), ૬. સુવિધિનાથ (લક્ષ્મીચંદ મલુકચંદનું ઘરદેરાસર), ૮. વિમલનાથ (શાહ મગનલાલ ભુરાચંદનું ઘરદેરાસર) અને ૯. શાંતિનાથ (શાહ ભોગીલાલ કરમચંદનું ઘરદેરાસર).

ઉપર્યુક્ત જિનાલયો પૈકી શાંતિનાથ તથા શીતલનાથનું જિનાલય કનાશાના પાડામાં આંબલીની શેરીમાં દર્શાવ્યું છે. અન્ય જિનાલયોનો ઉલ્લેખ કનાશાનો પાડામાં મોટા દેરાસરની શેરીમાં થયેલો છે.

આજે કનાશાના પાડામાં આંબલીની શેરીમાં શાંતિનાથ તથા શીતલનાથનાં જિનાલયો તથા મોટા દેરાસરની શેરીમાં શાંતિનાથનું જિનાલય અને ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર આવેલું છે.

કનાશાનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે)

કનાશાના પાડામાં પ્રવેશતાં જ જમણી બાજુએ એક ભવ્ય, ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. શાંતિનાથના મોટા દેરાસર તરીકે તે ઓળખાય છે અને તેથી શેરીનું નામ પણ મોટા દેરાસરની શેરી પડ્યું છે. જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ જ તેની પુરાણી જાહોજલાલી અને ભવ્યતાની ચાડી ખાય છે. જિનાલયનું પ્રવેશદ્વાર વર્ષો પૂર્વે જે ઉપયોગમાં લેવાતું હતું તે હવે વપરાશમાં નથી. આ દ્વારની આજુબાજુ સુંદર શિલ્પો છે. બે બાજુ બે યક્ષો, તેની ફરતે છ દેવીઓ અને તેની ઉપર બે બાજુ મોર અને છત ઉપર અષ્ટકોણીય, નાનકડો, સુંદર ઝરૂખો અને તેના પરનું પૂતળીઓ, પાન, ફૂલ, વેલ અને ફળનું સુભોશન મનોહર છે. ઝરૂખાની બન્ને બાજુ થાંભલા પર દ્વારપાળ તથા હથિયારધારી ચોકીદારનાં શિલ્પો છે. થાંભલાને જોડતું મગરમુખી તોરણ છે. ઉપર ફરતે થાંભલાવાળી પાળી છે જેના પર દ્વારપાળનું અને છેલ્લા બે થાંભલા પર સિંહનું શિલ્પ છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૧ અને ૨૨)

હાલ જિનાલયમાં પોળની જમણી બાજુએથી પ્રવેશી શકાય છે. પ્રવેશદ્વારેથી જિનાલય

નિહાળતાં “ઓહ ! કેવું ભવ્ય !” ઉદ્ગાર નીકળી જાય તેવી પથ્થરમાંની કોતરણી અને સુવર્ણ રંગ સહિત રંગકામ છે. ત્રણ ચોકીવાળા ત્રણ દ્વારના પ્રવેશદ્વારની શૃંગારચોકીના સ્થંભો ઉપરથી નીચે સુધી આખા સુંદર કોતરણીયુક્ત છે. આ સ્થંભ પર છેક નીચે ચારેબાજુ દેવીમૂર્તિઓ, તેની ઉપર ચારેબાજુ તાપસ-સાધુમૂર્તિઓ તથા તેના ખૂણામાં વિવિધ ભંગીઓમાં ચાર પૂતળીઓ તથા પૂતળીઓના મુખને અડીને જ ચારેબાજુ એક એક નૃત્યાંગનાનાં શિલ્પો, તેની ઉપર કોતરણી અને પછી ઉપર ચારેબાજુ નાના હાથીઓનાં શિલ્પો તથા થાંભલાને જોડતાં મગરમુખી તોરણો અને તેની ઉપર વિવિધ વાજિંત્રો સાથેની પૂતળીઓનાં શિલ્પો જોતાં આંખ ધરાતી જ નથી. જિનાલયના ધાબાની પાળી ઉપર ફરતે તાપસની બેઠેલી અને ઊભી મૂર્તિઓ અને પરીઓનાં શિલ્પો છે. પાળીના દરેક ખૂણે સિંહ છે. પાળી ઉપર થોડ થોડે અંતરે સુંદર ફૂંડાં છે. આ બધું જિનાલયની શોભામાં ઓર વધારો કરે છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારના નીચેના ભાગમાં બે નાના હાથી તથા તેની ઉપર મહાવત્ અને અંબાડીમાં બેઠેલ શ્રેષ્ઠીનું શિલ્પ સુંદર છે. દ્વારના સ્થંભ અને તેની મગરમુખી કમાનો પણ કલાત્મક છે. તોરણ પર ઘોડેસવારી કરતી હથિયારધારી બે નારીશિલ્પો નાવીન્યસભર છે. તેની નીચે બે હાથી અને નાની પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. બે બાજુ અન્ય બે દ્વાર છે જેના ઉપર પણ દેવીમૂર્તિઓ, હાથી તથા મયૂરનાં શિલ્પો તથા મગરમુખી તોરણ છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશતાં હાંડી ઝુમ્મરોથી શોભતો મોટો રંગમંડપ નજરે પડે છે. અહીં કોતરણીવાળા સ્થંભો અને તેની દીવાલ પર અનેક ચિત્રોનું આલેખન મન મોહી લે છે. સ્થંભ પર સુંદર આભૂષણો અને કેશભૂષાવાળી આઠ પૂતળીઓ સોહે છે. રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં બે બાજુ બે ગોખ જોવા મળે. ગોખમાં ફોટા છે. ડાબી બાજુના ગોખમાં સમેતશિખર, ગિરનારના પટ તથા જમણી બાજુ શત્રુંજયનો પટના ફેમ મઢેલા ફોટા છે. ડાબી બાજુના ગોખની બાજુમાં મુંબઈના ચેમ્બુરના જિનાલયના આદેશ્વરનો ફોટો તથા તેની બાજુમાં ધરણેન્દ્ર-પન્નાવતી સાથેનો પાર્શ્વનાથનો ફોટો છે. તેની બાજુમાં ધૂલેવાના સપરિકર કેસરિયાદાદાનો ફોટો છે. આ તમામ ફોટા ચિત્રિત થયેલા છે.

રંગમંડપમાં બે બાજુ બે દેવકુલિકાઓ છે. તેની ઉપર મોટા સિંહનાં શિલ્પો સહિતની મગરમુખી કમાનો છે. તેમાં બે હાથી પર શેઠ શેઠાણીનાં શિલ્પો, શિખર અને દર્શનીય જિનપ્રતિમા છે. થાંભલા પર ઊભા હોય તેવી મુદ્રાવાળી દેવ-દેવીની મૂર્તિઓ છે. અહીં સુવર્ણ રંગનો વિનિયોગ થયો હોવાથી તે ભવ્ય લાગે છે.

જમણી બાજુની દેવકુલિકામાં ૩૯”ની ઊંચાઈવાળા આરસના મૂળનાયક શ્રી મહાવીરસ્વામી બિરાજે છે. પ્રતિમા સંપ્રતિકાલીન સમયની હોય તેવી છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસગિયા છે. ધાતુપ્રતિમા દસ છે.

ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં મૂળનાયક તરીકે ૩૧”ની ઊંચાઈવાળા શ્રી આદેશ્વર બિરાજે છે. આ પ્રતિમા પણ સંપ્રતિકાલીન સમયની હોય તેવી છે. અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને સોળ ધાતુપ્રતિમા છે. ધાતુપ્રતિમાનાં એક કાઉસગિયા ૨૭” ઊંચાઈવાળા છે !

મુખ્ય ગભારાની બહાર જમણી બાજુના એક ગોખમાં કાળા આરસના ગરુડયક્ષ તથા

ડાબી બાજુના ગોખમાં રાતા આરસના નિર્વાણીદેવી છે. ગભારાને ત્રણ દ્વાર છે. મુખ્ય ગર્ભદ્વારના સ્થંભ પર યક્ષ-યક્ષિણી, ઉપર મગરમુખી કમાન જેના પર બે મોટાં વાઘશિલ્પો અને કમાનમાં નાના હાથી પર બેઠેલી બે પરીઓનાં શિલ્પો છે. પરીઓએ ફૂલોનાં મુગટ અને સુંદર આભૂષણો પહેર્યા છે. કમાનની વચ્ચે શિખરની રચના છે અને તેમાં દર્શનીય પ્રતિમા છે. આવી જ દર્શનીય પ્રતિમા બારસાખે પણ છે.

અહીં મૂળનાયક તરીકે ૪૯" ઊંચાઈ ધરાવતા પરિકરયુક્ત શ્રી શાંતિનાથની દેદીપ્યમાન પ્રતિમા દર્શનાર્થીને શાંતિનો અનુભવ કરાવે છે. કુલ દસ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે મોટા કાઉસંગિયા છે. એકસો નવ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે. અહીં સ્ફટિકના એક નાના પ્રતિમા છે. ઉપરાંત ધાતુના પાર્શ્વયક્ષ તથા આરસનો માતૃકાપટ પણ છે. ડાબે ગભારે મહાવીરસ્વામી તથા જમણે ગભારે આદેશ્વર ભગવાન છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શાંતિનાથના આ જિનાલયનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલ-રચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે. જો કે સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારમાં ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ આવે છે. એટલે કે શીતલનાથનું એક જિનાલય તથા શાંતિનાથનાં બે જિનાલયો તે સમયે હોવાનો સંભવ છે. ત્યારબાદ સં. ૧૯૫૯માં, સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથનાં બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ સ્પષ્ટ મળે છે.

સં. ૧૯૫૯માં આ જિનાલયની સાથે પાર્શ્વનાથ, આદેશ્વર તથા મહાવીરસ્વામીનો પણ ઉલ્લેખ છે. તે પૈકી મહાવીરસ્વામી તથા આદેશ્વરની પ્રતિમાઓ આ જિનાલયમાં મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. તે સમયે બેતાળીસ આરસપ્રતિમા અને એકસો નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ઘુમ્મટબંધી દર્શાવ્યું છે. તે સમયે આઠ આરસપ્રતિમા અને એકસો છઠ્ઠીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ધાતુના એક મોટા સમવસરણનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શા. રતનચંદ જેઠાચંદ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં કુલ અઠાર આરસપ્રતિમા તથા એકસોપાંત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. જિનાલયનો વહીવટ કનાશાના પાડામાં રહેતા શ્રી રમણલાલ નાગરદાસ શાહ (દેરા શેરી), શ્રી વિક્રમભાઈ સી. શાહ (દેરા શેરી), શ્રી રસિકલાલ કાંતિલાલ શાહ (મોદીની શેરી) તથા આશિષ સોસાયટીમાં રહેતા શ્રી સુરેશભાઈ બાબુલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૮૨૧ પૂર્વેનું છે.

મોટા દેરાસરની શેરી, કનાશાનો પાડો

ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૯૫૯)

કનાશાના પાડામાં આવેલ શાંતિનાથના મોટા દેરાસરની શેરીમાં છેક અંદર ખૂણાના ભાગમાં બાબુસાહેબ વિજયકુમાર ભગવાનલાલજીનું ઘરદેરાસર આવેલું છે.

પ્રવેશદ્વારની બારસાબે થોડી રંગીન કાષ્ઠકોતરણી છે. બહારની અને અંદરની દીવાલો પર રંગીન ટાઈલ્સ લગાવેલી છે. ઘરદેરાસરમાં બે બાજુ બે બારીઓ છે જેના પર રંગીન હાથીનાં શિલ્પો છે. અહીં પંદર ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની ૧૭" ઊંચાઈ ધરાવતી ધાતુપ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મળે છે. તે સમયે આ ઘરદેરાસર બાબુ પનાલાલનું ઘરદેરાસર તરીકે જાણીતું હતું. ત્યારે અહીં દસ ધાતુપ્રતિમા અને ત્રણ રત્નપ્રતિમા હતી. આ ઘરદેરાસરનો સમય તે સમયે સં. ૧૯૫૯નો દર્શાવવામાં આવેલો છે. સં. ૧૯૬૩માં પ્રગટ થયેલી જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સં. ૧૯૫૯નો સમય દર્શાવવામાં આવ્યો છે. તેથી તે સમય ચોક્કસપાણે પ્રમાણભૂત માની શકાય.

ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં કનાશાના પાડામાં મોટા દેરાસરની શેરીમાં આ ઘરદેરાસરમાં તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. બાબુ પનાલાલ પૂનમચંદના પરિવારના આ ઘરદેરાસરની સ્થિતિ સારી દર્શાવવામાં આવી હતી.

આજે આ ઘરદેરાસરનો વહીવટ કનાશાના પાડામાં રહેતા શરદભાઈ બાબુલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી નરેન્દ્રકુમાર વિજયકુમાર હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસરનો સમય સં. ૧૯૫૯નો છે.

• • •

આંબલીની શેરી, કનાશાનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

કનાશાનો પાડો નામના વિસ્તારમાં આંબલીની શેરીમાં શીતલનાથના જિનાલયની બાજુમાં, એને અડીને જ શ્રી શાંતિનાથનું જિનાલય આવેલું છે. બન્ને જિનાલયના પ્રવેશદ્વાર અઠગ અલગ છે. વચ્ચેની દીવાલ બન્ને વચ્ચે એક જ છે અને ત્યાં એક દ્વાર છે જેથી કરીને દર્શનાર્થી બહાર નીકળ્યા વિના જ એક જિનાલયના રંગમંડપમાંથી બીજા જિનાલયનમાં જઈ શકે છે. દૃષ્ટિ પડતાં જ, લોહચુંબકની જેમ ખેંચનાર ગોળ ઝરૂખામંડિત આ જિનાલય માત્ર બહારથી જ રમ્ય નથી, બલકે અંદરથી પણ સવિશેષ રમણીય છે.

જિનાલયના સોપાન ચઢતાં, તેની વચલી દીવાલે સંસારની અસારતાસૂચક દૃષ્ટાંતનું ચિત્ર દર્શનાર્થીને સંસારથી વિમુખ બનાવી, ધર્માનુરાગી બનાવવામાં સહાય કરે છે. આજુબાજુ હાથી ચીતરેલા છે. પગથિયાંની બાજુની દીવાલે નાનો ગોખ છે જેમાં શ્રી શાંતિનાથનું પેઈન્ટિંગ છે. છેક ઉપરની દીવાલે ગોળ ઝરૂખો છે. ઝરૂખાના થાંભલે સુંદર પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. બાજુમાં હાથી, પોપટ અને શિખરની કોતરણીવાળી બારસાખ સાથેની બારીઓ છે.

જિનાલયની અંદર પ્રવેશતાં જ અરીસાનો ઝગમગાટ અને તેમાં દર્શનાર્થીઓ સાથેના જિનાલયના પડતાં પ્રતિબિંબો ધ્યાનાકર્ષક બને છે. પ્રત્યેક થાંભલા પર ઉપરથી નીચે સુધી અરીસા જડેલા છે. થાંભલાઓને સુંદર તોરણો જોડે છે અને તેમાંથી નિર્માતી અષ્ટકોણ રચના મનભાવન લાગે છે.

રંગમંડપની બાજુમાં જ આવેલી ખુલ્લી જગ્યામાં કેસર સુખડ ઘસવા નિમિત્તે વપરાતી એક ઓરડી છે. આ ખુલ્લી જગ્યાની દીવાલે ભગવાનનો સ્નાત્ર મહોત્સવ તથા દીક્ષા મહોત્સવ, સુઘોષા ઘંટનાદ, છપ્પન દિક્ કુમારીઓ, મેઘરથ રાજા તરીકે ભગવાનનો પૂર્વભવ, ચંડકૌશિક વગેરે પ્રસંગચિત્રોનું આલેખન થયું છે. રંગમંડપમાં સમેતશિખર, ગિરનાર અને પાવાપુરીનો પટ તેમજ ટીપકીવાળો શત્રુંજયનો પટ પણ દર્શનીય છે.

ત્રણ દ્વારયુક્ત ગભારાના દ્વાર પરનું તથા દીવાલ પરનું બારીક જડતરકામ જોઈને “વાહ! અદ્ભુત !” એમ બોલાઈ જાય ! ક્યાંક થોડુંક જડતરકામ નીકળી ગયેલ છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૪) ટ્રસ્ટીઓના જણાવ્યા મુજબ હવે આ કામ કરી શકે તેવા કારીગરો રહ્યા નથી. પાટણના પટોળા વણનારા હજુ આંગળીને વેઢે ગણાય તેટલાય રહ્યા છે પણ દાગીના પર થતા જડતરકામ જેવા આ દીવાલના જડતરકામના તો કારીગરોય નામશેષ થઈ ચૂક્યા છે ! આ જિનાલય આવી પ્રાચીન કલાના ઉત્કૃષ્ટ નમૂનારૂપ તરીકે જોવું જ રહ્યું ! ગર્ભદ્વાર પર બે સુંદર હાથી અને સામરણયુક્ત શિખરની રચના છે.

ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી, આછા ગુલાબી રંગના સ્ફટિકની શ્રી શાંતિનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. વર્ષો પૂર્વે આ પ્રતિમા પર વીજળી પડી હતી. તે સમયે પ્રતિમાના ડાબા કાનથી જમણા પગ સુધી તિરાડ પડી હતી જે આજે પણ સ્પષ્ટપણે નિહાળી શકાય છે. ગભારામાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા તથા ઈક્યોતેર ધાતુપ્રતિમા છે. બે મોટાં યંત્રો છે જે પૈકી એક સિદ્ધચક્ર યંત્ર અને બીજું ઋષિમંડલ યંત્ર છે. એક જમાનામાં અગિયાર પ્રતિમા સાથેની અગિયાર પાંદડીયુક્ત શતદલ હશે. આજે પાંદડીઓને ગભારામાં દીવાલ પર જડી દીધી છે. આ પ્રત્યેક પાંદડીઓમાં ભગવાનની પ્રતિમા છે. આ પ્રતિમા પણ પૂજાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટીમાં મળે છે.

આ અગાઉ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શાંતિનાથના

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જો કે તે સમયે સ્ફટિકની પ્રતિમાનો ઉલ્લેખ થયો નથી. પરંતુ સં. ૧૭૨૯માં તથા સં. ૧૭૭૭માં આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથનું માત્ર એક જ જિનાલય વિદ્યમાન હતું. તેથી સં. ૧૭૨૯માં ઉલ્લેખ પામેલું શાંતિનાથનું જિનાલય તે આ જ જિનાલય હોઈ શકે.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાંલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારમાં કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. એટલે કે શીતલનાથનું એક જિનાલય તથા શાંતિનાથનાં બે જિનાલયો.

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્લેષાંબર ડિરેક્ટરીમાં, સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ વિસ્તારમાં સ્ફટિકની પ્રતિમાવાળા મૂળનાયક શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્લેષાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે પંદર આરસપ્રતિમા તથા ચોરાણું ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ચાર રત્નપ્રતિમાઓનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય કનાશાના પાડામાં આંબલીની શેરીમાં ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે ચાર આરસપ્રતિમા અને તેંતાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. તે સમયે પણ ચાર સ્ફટિકપ્રતિમાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શાહ ગભરૂભાઈ ડાહ્યાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ કનાશાના પાડામાં રહેતા શ્રી બાબુભાઈ કેશવલાલ શાહ તથા તેમના પુત્ર શ્રી શરદકુમાર બાબુલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

આંબલીની શેરી, કનાશાનો પાડો

શીતલનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

કનાશાનો પાડો નામના વિસ્તારમાં આવેલી આંબલીની શેરીમાં પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુ અંદરના ભાગમાં શ્રી શીતલનાથનું ધાબાબંધી જિનાલય શ્રી શાંતિનાથના જિનાલયને અડોઅડ છે. બેઉ જિનાલયના અલગ પ્રવેશદ્વાર છે. અંદરના રંગમંડપમાંની કોમન દીવાલના દ્વારમાંથી એકમાંથી બીજા જિનાલયમાં સરળતાથી જઈ શકાય છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની નીચે બે મોટા દ્વારપાળનાં શિલ્પો છે. જિનાલયની બહારની ઉપરની દીવાલની વચ્ચે ચોરસ આકારનો ઝરૂખો અને આજુબાજુ હાથી, પોપટ જેવી રચના સાથેની કોતરણી છે. દ્વારની આજુબાજુ રંગીન બારસાખવાળી બે બારીઓ છે. એક ગોખલામાં શ્રી શીતલનાથ ભગવાનનું ચિત્ર છે. પ્રવેશદ્વારના થાંભલાઓને જોડતાં સુંદર તોરણો છે અને થાંભલા

પર પૂતળીઓ, સિંહ, હાથી વગેરેનાં શિલ્પો છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશીએ એટલે જમણી બાજુએ આવેલા બે ગોખ પૈકી એકમાં માણીભદ્રવીર તથા અન્યમાં ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ છે. ગોખની ઉપર-નીચે દીવાલ પર સુંદર કાચકામ છે. શાંતિનાથના જિનાલયના રંગમંડપની પેઠે અહીં પણ પ્રત્યેક થાંભલે ઉપરથી નીચે સુધી અરીસા જડેલ છે અને અષ્ટકોણ બને છે તે સાથે જ, દર્શનીય છે. થાંભલાને જોડતી રંગીન કોતરણીવાળા તોરણો પણ નયનરમ્ય છે. છતમાં દાંડિયારાસ રમતી નારીઓનું ચિત્ર છે. રંગમંડપની એક દીવાલે સમેતશિખરનો કાજનો રંગીન પટ છે, તેની નીચે અષ્ટાપદનો પટ છે. (જુઓ કોટોગ્રાફ નં. ૨૩) અને ઉપરની દીવાલે કાજના તીર્થંકર ભગવાનનાં ૧૬ શિલ્પો છે. તેમાં વાપરેલ સુવર્ણરંગ આ પટની શોભાને ચાર ચાંદ લગાવે છે. ૪૫૦ વર્ષ જૂનો આ પટ એ જૈન કાજકલાનો ઉત્તમ નમૂનો છે અને આ પટ આ જિનાલયની વિશેષતા છે. કાગળમાં ઋષિમંડલ યંત્રનું ચિત્ર બનાવી, કાચમાં મઢી તેને અન્ય દીવાલ પર લગાવેલ છે. આ કાગળમાં છે તેવું જ અને તેટલું મોટું તાંબાનું યંત્ર બાજુના શાંતિનાથના જિનાલયમાં છે. વળી, સં. ૧૮૮૮માં મદ્રાસમાં વિજયમહેન્દ્રસૂરિના હસ્તે પ્રતિષ્ઠિત થયેલ વીસ સ્થાનકનું મોટું, તાંબાનું યંત્ર પણ અહીં છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી આજુબાજુના દ્વારની બારસાખ પર મયૂરાકૃતિ છે જ્યારે મુખ્ય દ્વારની બારસાખે સિંહાકૃતિ અને પૂતળી છે. ગભારામાં શ્રી શીતલનાથની ૨૭" ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં અન્ય અગિયાર આરસપ્રતિમા તથા સોળ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત પગલાંની એક જોડ છે. સ્ફટિકનું એક ખંડિત પરિકર પણ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલય ઘણું પ્રાચીન છે. પાટણમાં ૧૬મા સૈકા દરમ્યાનનાં જિનાલયો અતિ અલ્પ સંખ્યામાં આજે વિદ્યમાન છે. તે પૈકીના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ઉપલબ્ધ થાય છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૭માં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયનો અલગ ઉલ્લેખ થયો નથી. સંભવ છે કે આ જિનાલયની બાજુમાં આવેલ સ્ફટિકના શાંતિનાથના જિનાલયની સાથે આ જિનાલયની ગણતરી કરવામાં આવી હોય.

ત્યારબાદ સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં કનાશાના પાડામાં આંબલીની શેરીમાં આવેલ આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે દસ આરસપ્રતિમા અને અગણોક્તિર

ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શા. ગભડુભાઈ ડાહ્યાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ કનાશાના પાડામાં રહેતા શ્રી બાબુભાઈ કેશવલાલ શાહ તથા તેમના પુત્ર શ્રી શરદકુમાર બાબુલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે.

• • •

લીમડીનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૪૮ આસપાસ)

લીમડાના પાડા વિસ્તારમાં પ્રવેશીએ એટલે છેક અંદરના ખૂણે આરસ અને પથ્થરનું બનેલ શાંતિનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. સં. ૨૦૫૨માં પૂ. નેમિસૂરીશ્વરજીના પ્રશિષ્ય આ. શ્રી દેવસૂરીશ્વરજી હસ્તે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થઈ પુનઃપ્રતિષ્ઠા થઈ હતી. જિનાલયને પાયામાંથી જ નવું બનાવવામાં આવ્યું છે. જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય હજુ ચાલુ છે. આ જ સમયે શેઠ શ્રી સરૂપચંદ ઉત્તમચંદના ઘરદેરાસરની મૂળનાયક શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી સમેત બાર ધાતુપ્રતિમાને આ જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવી હતી.

જિનાલય તરફ દૃષ્ટિપાત કરતાં જ, તેના ઉપરના ભાગે શાંતિનાથના પૂર્વભવનો મેઘરથ રાજા અને કબૂતરવાળો પ્રસંગ નજરે પડે છે. નીચે ગુલાબી રંગના, પથ્થરના બે દ્વારપાળનાં શિલ્પો છે. કાજના બનાવેલા ત્રણ નવીન પ્રવેશદ્વાર છે. રંગમંડપની બન્ને બાજુ પણ દ્વાર છે.

રંગમંડપમાં ગુલાબી પથ્થરનો ઉપયોગ થયેલો છે. રંગમંડપના ધુમ્મટમાં ચોવીસજિન-પ્રતિમા, ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણી તથા વિહંગનાં શિલ્પો છે. ફરસ આરસની છે. અહીં જે પ્રવેશદ્વાર છે તેના થાંભલા પર ચૌદ સ્વપ્ન અને પાંચ કલ્યાણકો તથા વીસ દેવીશિલ્પો છે. રંગમંડપમાં આવેલા બન્ને ગોખમાં એક એક જિનપ્રતિમા છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે અને તેને ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે. મૂળનાયક તરીકે શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની રૂપ” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. જમણે ગભારે શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથ અને ડાબે ગભારે શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ છે. ગભારામાં કુલ તેર આરસપ્રતિમા, સડસઠ ધાતુપ્રતિમા તથા સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે જેમાં સરૂપચંદ શેઠના ઘરદેરાસરની પ્રતિમાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે. ઉપરાંત તે સમયે ૧. પાર્શ્વનાથ (સારંગદોસીના ઘરે) તથા ૨. શાંતિનાથ (રાયચંદ દોસીના ઘરે) — એમ કુલ બે ઘરદેરાસરો પણ વિદ્યમાન હતાં.

લીંબડી પાટકિ આવીઈ જી । સારંગદોસી ગેહ ॥૯૮॥ સુ.
 સપ્તફણામણિ પાસજી રે । બાર જિણેસર દેષિ ।
 રાયચંદ દોસી ધરિ વલી જી । શાંતિ જિણેસર પેષિ ॥૧૦॥ સુ.
 સોલ પ્રતિમા અવર અછઈ જી । રયણમયી પડિમા દોઈ ।
 શાંતિ દેહરઈ હિવઈ આવીઈ જી । સોલમ જિણેસર જોઈ ॥૧૧॥ સુ.
 ચૌદ પ્રતિમા તિહાં વંદીઈ જી । લીજઈ પૂજી લાહ ।
 નવઉ પ્રાસાદ સોહામણઉ જી । દીઠઉ મનનઈ ઝગાહ ॥૧૨॥ સુ.

સં. ૧૬૪૮માં શાંતિનાથના આ જિનાલયને ‘નવઉ પ્રાસાદ સોહામણઉ’ — એ મુજબ વર્ણવામાં આવેલ છે. એટલે કે આ જિનાલય તે સમયે જ નવું બંધાયેલું હશે.

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં લીંબડીના પાડામાં શાંતિનાથના આ એક જ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

લીંબડીઈ શ્રીશાંતિ જિણંદ, ત્રણસે સાત તિહાં શ્રી જિનચંદ ।
 દિઠઈ અતિ આણંદ તો ॥ જયો. જયો. ॥૩॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં લીંબડીની પોળમાં શાંતિનાથના જિનાલયમાં પોતાને દર્શનની નિત્ય દેવ હોવાનું જણાવ્યું છે :

પ્રાસાદ લીંબડીની પોલેં, સાંતિ જિનેશ્વર દેવ, ॥
 કવિ કહિએ મુઝ સાહબો, દરિસણની નિત્ય દેવ ॥ ૧૪ પા. ॥

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં લીંબડીના પાડામાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કર્ણાસાની પોલમાં, સુંદર દેવલ દીઠ;
 ત્રિણ મનોહર એક વલી, લીંબડી પાડેં ગરીઠ સં. ૧૨

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં લીંબડીના પાડામાં શાંતિનાથનું એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે :

ભાભાપાડે નમામિ ત્રિજગદધિપતિં પૂજ્યભાભાખ્ય પાર્શ્વ,
 શાંતં શ્રી શાંતિનાથં શમસુખસહિતં લીંબડીપાટકે ચ ॥૨૯॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં શાંતિનાથનું આ જિનાલય શિખર વિનાનું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે ચૌદ આરસપ્રતિમા અને પિસ્તાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે લીંબડીના પાડામાં બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શાહ સ્વરૂપચંદ નાનચંદ અને ૨. શાહ છગનલાલ આલમચંદ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં લીંબડીના પાડામાં આવેલું આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવેલું છે. ત્યારે તેર આરસપ્રતિમા, પચાસ ધાતુપ્રતિમા તથા એક સ્ફટિકપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. લાકડાનું કોતરકામ પણ દર્શાવ્યું હતું. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શાહ પૂનમચંદ મગનલાલ હસ્તક હતો. ઉપરાંત લીંબડીના પાડામાં વાસુપૂજ્યના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ પણ થયો છે. આ ઘરદેરાસર શાહ સરૂપચંદ ઉત્તમચંદના પરિવારનું હતું અને ત્યારે બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. આ ઘરદેરાસર સં. ૨૦૫૨માં શાંતિનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવેલ છે.

આજે જિનાલયનો વહીવટ લીમડીના પાડામાં રહેતા શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ સેવંતીલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી મહેન્દ્રભાઈ કસ્તુરચંદ શાહ, શ્રી વિનોદચંદ મણિલાલ સરકાર અને શ્રી વિનુભાઈ કાંતિલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ આસપાસના સમયનું છે.

• • •

ભાભાનો પાડો

ભાભા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વ)

ભાભાના પાડામાં છેક અંદરના ભાગમાં શ્રી ભાભા પાર્શ્વનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

સકેદ આરસ અને પથ્થરના બનેલા ધુમ્મટબંધી જિનાલયના ઓટલાની નીચેની દીવાલ પર કમળમાં બેઠેલા લક્ષ્મીજીની મૂર્તિ તથા આજુબાજુ સૂંઢમાં કમળ લઈને ઊભેલા બે હાથીઓની રચના છે. અંબાડી પર બેઠેલા શ્રેષ્ઠી, મહાવત તથા ચામર વીંઝતાં સેવકની અન્ય રચના છે. ઓટલા પર એક થાંભલાની બહારની બાજુએ અંબિકા, સિદ્ધાચિકા, ચક્રેશ્વરી તથા પદ્માવતીદેવીની તથા બીજા થાંભલા પર ગોમુખ, ગરુડ, ગોમેધ તથા પાર્શ્વયક્ષનાં શિલ્પો ઉપસાવેલ છે. ઉપરના ભાગમાં આઠ આઠ વિદ્યાદેવીઓ છે તથા બે સ્તંભની વચ્ચે મગરમુખી કમાન છે. તેની ઉપરના ભાગમાં બે બાજુ અપ્સરાઓ છે. છેક ઉપરના ભાગમાં વેલથી વીંટળાયેલી બાહુબલિની પ્રતિમાની બાજુમાં હાથી તથા બે બાજુ બ્રાહ્મી તથા સુંદરીનાં શિલ્પો છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર એક છે જેની બારસાખ પર કળા કરતા મોરની ઉપર સરસ્વતીદેવીની રચના છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં, આપણી ડાબી બાજુ સમેતશિખર અને ગિરનારના પટ છે. સામેની દીવાલ પર પાવાપુરી, શત્રુંજય, નાના કમળમાં નવકારમંત્ર, યંત્રાધિરાજ ઋષિમંડળના પટ છે. તેની નીચે ત્રણ ગોખમાં અનુક્રમે શ્યામ આરસના પાર્શ્વયક્ષ, ગૌતમસ્વામી તથા પદ્માવતીદેવીની આરસમૂર્તિઓ છે. તેની સામેની દીવાલે બે ગોખ છે. વચ્ચે બારી છે. એક ગોખમાં શ્રી નેમનાથ તથા અન્ય ગોખમાં નમિનાથ, સંભવનાથ, શીતલનાથ, વિમલનાથ તથા

ચંદ્રપ્રભુ — એમ કુલ પાંચ ધાતુપ્રતિમા છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે આ પાંચેય પ્રતિમા શ્રી લહેરુભાઈ ઉજમચંદના ઘરદેરાસરની છે. આ ગોખની ઉપર રાજગિરિના પાંચ પહાડનો પટ છે. ગિરનાર, સમેતશિખર, પાવાપુરી અને શત્રુંજયના ઉપર જણાવેલ પટને જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો ત્યારે રેડિયમનો ટચ કરવામાં આવેલો છે જેને કારણે આ પટ અંધારામાં પણ ચમકતા જણાય છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. તેની ઉપરના ભાગમાં પાર્શ્વનાથના છઠ્ઠા, સાતમા તથા આઠમા ભવના પ્રસંગ ઉપસાવેલ છે. તથા એક ગર્ભદ્વારની ઉપરના ભાગમાં તારંગાનો પટ છે. ગર્ભદ્વાર સામાન્ય કોતરણીયુક્ત છે. ગભારામાં ત્રણ સન્મુખ આવેલી પ્રતિમાઓ ચાંદીની છત્રીની નીચે બિરાજમાન છે. અહીં કુલ ચૌદ આરસપ્રતિમા અને બત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયક તરીકે ૨૧" ઊંચાઈ ધરાવતી ભાભા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજે છે. મૂળનાયકની ડાબી બાજુ મહાવીરસ્વામી તથા જમણી બાજુ આદેશ્વરની પ્રતિમા પર સં. ૨૦૧૫નો લેખ છે. જમણે ગભારે શાંતિનાથ તથા ડાબે ગભારે મલ્લિનાથ છે. મલ્લિનાથની જમણી બાજુ ધર્મનાથ તથા ડાબી બાજુ ચંદ્રપ્રભુ બિરાજે છે. તથા શાંતિનાથની જમણી બાજુ વાસુપૂજ્ય અને ડાબી બાજુ કુંથુનાથ બિરાજે છે. ગભારામાં જમણી બાજુની દીવાલે ગોખમાં મધ્યે પદ્મપ્રભુ તથા તેમની ડાબી તથા જમણી બાજુ આદેશ્વર અને મુનિસુવ્રતસ્વામી બિરાજે છે. ડાબી બાજુની દીવાલે ગોખમાં સં. ૧૩૦૧નો લેખ ધરાવતી પરિકર તથા કલ્પવૃક્ષ સાથેની વાસુપૂજ્યસ્વામીની નાની પ્રતિમા છે. ગભારામાં આરસનો એક ચોવીશી પટ છે.

મૂળનાયકની ડાબી બાજુ અન્ય એક ગભારો છે. તેમાં મૂળનાયક તરીકે શીતલનાથની પ્રતિમા બિરાજે છે. તેની ડાબી બાજુ વાસુપૂજ્યસ્વામી તથા જમણી બાજુ સુમતિનાથ બિરાજે છે. અહીં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા ચાર ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત એક સાધુની ધાતુમૂર્તિ છે. આ ધાતુપ્રતિમા પુનમચંદ લલ્લુચંદ પરિવારના ઘરદેરાસરની છે. સં. ૨૦૧૫માં પુનઃપ્રતિષ્ઠા વખતે આ ઘરદેરાસર અહીં પધરાવવામાં આવ્યું હોવાની માહિતી પ્રાપ્ત થયેલ છે.

રંગમંડપમાં બહારના ભાગમાં ડાબી બાજુ અને જિનાલયમાં પ્રવેશતાં આપણી જમણી બાજુ એક ઓરડી છે જે ગુરુમંદિર છે. તેમાં પગલાંની અગિયાર જોડ છે :

૧. સં. ૧૬૨૧..... શ્રી વિજયદાનસૂરિશ્વરણાં શ્રી અણહિલપુર પત્તને સમીપે દેશે પાદુકા સહિતા કારિતા પ્રતિષ્ઠિતા ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજયસૂરિભિઃ સહપરિવારૈઃ

૨. પન્યાસ શ્રી પ્રતાપવિમલજીની પાદુકા તથા ૩. રામવિમલગણિની પાદુકા પર સં. ૧૮૯૩નો લેખ છે.

૪. પં. અમીવિજયજીની પાદુકા પર સં. ૧૯૧૭નો લેખ છે.

૫. ગચ્છાચાર્ય શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિ તથા ૬. આચાર્ય શ્રી રંગવિમલસૂરિની પાદુકા પર સં. ૨૦૧૫નો લેખ છે.

૭. હીરવિમલજીની પાદુકા પર સં. ૧૯૫૩નો લેખ છે.

૮. દયાવિમલજીની પાદુકા પર સં. ૧૮૬૨નો લેખ છે.

૯. ભગવાનની આરસની પ્રતિમા સહિતની એક નાની પાદુકા છે.

૧૦. અન્ય એક પાદુકા પર સં. ૧૮૬૩ વંચાય છે.

૧૧. સં. ૧૬૭૩માં વિજયદેવસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ પાદુકા છે.

તથા આ ગુરુમંદિરમાં આરસની એક ગુરુમૂર્તિ છે. તેના પર માત્ર સં. ૧૪૨૧ વાંચી શકાય છે.

જિનાલયની જૂની વર્ષગાંઠતિથિ વૈશાખ સુદ ત્રીજ અને નવી વર્ષગાંઠતિથિ શ્રાવણ વદ એકમ છે.

સં. ૨૦૧૪માં માગશર સુદ ૭ના રોજ ખાતમુહૂર્ત કરી માગશર સુદ ૮થી જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય શ્રી વિમલસૂરીશ્વરજી મં. સાંની નિશ્રામાં શરૂ કરવામાં આવેલ જે સં. ૨૦૧૬ના શ્રાવણ સુદ પને રવિવારે તા : ૭-૮-૧૯૬૦ને દિને પૂર્ણ થયેલ. આ સમયે મૂળનાયક ભગવાન સિવાય બધા જ પ્રતિમાજીને ચલિત કરેલ અને પછી શ્રાવણ વદ ૧ને દિને પુનઃ પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવેલ છે. અગાઉ જણાવ્યું તેમ ભાભા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયમાં પુનમચંદ લલ્લુચંદ પરિવારનું શાંતિનાથનું ઘરદેરાસર તથા લહેરુભાઈ ઉજમચંદ પરિવારનું ધર્મનાથનું ઘરદેરાસર પધરાવવામાં આવ્યું છે. આ જિનાલયના રેડિયમના પટ તેની નવીનતાને કારણે ધ્યાન ખેંચે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ભાભાના પાડા તરીકે ઓળખાતો આ વિસ્તાર સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ભીમષઢિ તરીકે ઓળખાતો હતો. તે વિસ્તારમાં ભાભા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું.

ભીમષઢિ ભણસિઉ ભણઉ એ, ભાભઉ પારસનાથ ત,
કમઠમાણ જીણઈ મલ્યુ એ, મુગતિપુરીનઉ સાથ ત. ૨૪

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ભાભાનો પાડો વિસ્તારને કે ભાભા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળતો નથી.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ભાભાના પાડામાં ભાભા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ઉપરાંત ધર્મનાથ (તેજપાલના ઘરે), સુમતિનાથ (સહસકિરણના ઘરે) તથા શાંતિનાથ (પંચાયણના ઘરે) — એમ કુલ ત્રણ ઘરદેરાસરોનો પણ ઉલ્લેખ મળે છે :

આરિ પ્રતિમા વલી તિહાં કહી જ, પાટક ભાભાનિ પાસ.
ઈકાવન પડિમા પૂજઈ જ, પૂરઈ વંછિત આસ ॥૬॥ સુ.

તેજપાલ સેઠિ દેહરાસરિ જી, ધર્મ જિણેસર સ્વામિ.
સતર પડિમા પૂજતાં જી, સીઝઈ વંછિત કામ ॥૭૧॥ સુ.
સહસકિરણ ઘરિ નિરખીઆ જી, સુમતિ શ્રી જિનરાય.
પંચવીસ પડિમા અરચીઈ જી, પંચાયણ ઘરિ આઈ ॥૮॥ સુ.
શાંતિમૂરતિ નિરખી કરી જી, જિનવર ત્રઈસઠિ જેહ.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ભાભાના પાડામાં એક જ જિનાલય ભાભા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ભાભો ભાભામાંહિ બિરાજે, ચારસે એક પ્રતિમા તિહાં છાજે
મહિમા જગમેં ગાજતો ॥ જયોં જયોં ॥૨૧॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કવિએ ભાભાની પોલમાં આ જિનાલયના દર્શન કર્યાની નોંધ કરી છે :

ભાભાની પોલેં જઈ, ભેટ્યા ભાભો પાસ,
નામેં નવનિધ સંપજઈ, પ્રગટેં લીલ વિલાસ. ૧

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ભાભાના પાડાને ભાનો પાડો તરીકે ઓળખાવ્યો છે. તે સમયે પણ અહીં ભાભા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

ભામેં પાડેં ભાભો પાસજી, સંઘવીનો તિહાંઈ;
જિનમંદિર દુગ શોભતાં, એક બાંભણવાડો જ્યાંહ. સં. ૧૦

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ ભાભાના પાડામાં ભાભા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે :

ભાભાપાડે નમામિ ત્રિજગદધિપતિ પૂજ્યભાભાખ્યપાર્શ્વ,
શાંતં શ્રી શાંતિનાથં શમસુખસહિતં લીંબડી પાટકે ચ ॥૨૯॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ભાભા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાડત્રીસ આરસપ્રતિમા અને આડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની સાત જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. સં. ૧૮૬૩માં ભાભાના પાડામાં ચાર ઘરદેરાસરો પણ વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. લહેરચંદ ઉજમચંદ, ૨. શા. ડાહ્યાભાઈ ઉજમચંદ, ૩. સોડેસરા લલ્લુભાઈ ખુશાલચંદ અને ૪. શા. નાગરચંદ દોલાચંદ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા અને ચુમ્માળીસ ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત એક ગુરુમૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે

તથા એક પુસ્તકભંડારનો પણ ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શાહ મંગલચંદ લલ્લુચંદ શાહ હસ્તક હતો. ઉપરાંત તે સમયે ભાભાના પાડામાં પૂનમચંદ લલ્લુચંદ સાહેબસરા પરિવારનું સુવિધિનાથનું એક ઘરદેરાસર પણ વિદ્યમાન હોવાની નોંધ છે.

આજે ભાભા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં અદ્વાર આરસપ્રતિમા છે. જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી અશ્વિનભાઈ કીર્તિભાઈ શાહ, શ્રી જિતેન્દ્રભાઈ મણિલાલ શાહ તથા ચંદ્રકાન્તભાઈ અમૃતલાલ શાહ હસ્તક છે. આજે જિનાલયમાં પગલાંની અગિયાર જોડ છે જે પૈકી કેટલાંક પગલાંની જોડ ઘણી પ્રાચીન જણાય છે. આ પગલાંની જોડ પૈકી એક પર સં. ૧૪૨૧નો લેખ છે. ઉપરાંત સં. ૧૬૨૧, સં. ૧૬૫૧ તથા સં. ૧૬૭૩ની પાદુકાઓ પણ છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે.

• • •

ખજૂરીનો પાડો

મનમોહન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૬૪ આસપાસ)

ખજૂરીના પાડામાં પ્રવેશતાં એક ખડકીમાં છેક અંદર નાનું સુંદર ધુમ્મટબંધી એલ [L] આકારનું બનેલું ઓટલાવાળું શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયની બહારની દીવાલ પર મધુબિંદુનું દષ્ટાંત દોરેલું છે. તેની ઉપર ચામરવાળા બે હાથી અને તેની ઉપર પદ્માવતીદેવીનું ચિત્રણ છે. ઉપરના ભાગમાં ખૂણા પર બે સિંહ છે અને પાંચ તાપસ તથા નાની પૂતળીઓ છે. ઓટલા પર બે દ્વારપાળની રચના છે જેના એક હાથમાં બંદૂક અને બીજા હાથમાં પોપટ છે. દરેક થાંભલાની વચ્ચે મગરમુખી કમાનો છે.

પ્રવેશદ્વારની ઉપરના ભાગમાં બે યક્ષ અને તેની ઉપર દેવી અને આજુબાજુ બે દાસી એમ કુલ ચાર શિલ્પો છે. બારસાખમાં વચ્ચે નાની પ્રતિમા અને તેની ઉપર શિખરની રચના છે. પ્રતિમાની આજુબાજુ લાઈનબંધ મનુષ્યની મૂર્તિઓ છે. શિખરની રચના ઉપરના ભાગમાં બે હાથી તથા તેને ફરતી મગરમુખી કમાનો છે. તેની ઉપર ચાંચમાં મોતી લઈને બે મોર છે. ડાબી બાજુએ નાનું પ્રવેશદ્વાર છે. અહીં વ્યાઘ્રમુખી કમાનો છે.

નાના એવા રંગમંડપમાં સ્તંભની વચ્ચે આઠ કમાનો છે. રંગમંડપમાં બે નાના ગોખ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી મુખ્ય ગર્ભદ્વારની ઉપર પાવાપુરીનો પટ ચિત્રિત કરેલ છે. જમણે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજે છે. તેની ઉપર સં. ૧૬૬૪નો લેખ છે. ડાબે ગભારે શ્રી શાંતિનાથની પ્રતિમા છે. ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અહીં મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા પર સં. ૧૬૬૪નો લેખ છે. અહીં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા તથા ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ઉપરાંત મનમોહન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પરના લેખમાં સં. ૧૬૬૪ સ્પષ્ટ વંચાય છે. તથા જમણે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા પરના લેખમાં પણ સં. ૧૬૬૪નો ઉલ્લેખ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

ખજૂરી મનમોહનપાસ, એકસો સતાવન શ્રી જિનપાસ.
વાંદું મન ઉલાસ તો ॥ જયો ॥ જયો ॥ ૧॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલય જુહારી કવિ લાધાશાહ ધન્યતાનો અનુભવ કરે છે.

ખજૂરીપાડે અછે, મોહન પારસનાથ,
ભવ ભય ભાવઠ ભંજણો, પ્રણમુ જોડી હાથ. ૨

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ખજૂરીના પાડામાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાની નોંધ મળે છે :

ચાર દેવલ અતિ સુંદરૂં, ફોફલીપાડા માંહિ;
ખજૂરી પાડે વયજદકોટડી, એકેક ચૈત્ય ઝાહ. સં. ૯

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ ખજૂરીના પાડામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથના આ જિનાલય વિશે નીચે મુજબ ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ખજૂરી પાટકે ચામરગણમહિતં મોહનંપાર્શ્વનાથમ્ ।
ભાભાપાડે નમામિ ત્રિજગદધિપતિં પૂજ્યભાભાખ્યપાર્શ્વ,
શાંતં શ્રી શાંતિનાથં શમસુખસહિતં લીંબડી પાટકે ચ ॥૨૯॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા અને એકત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત સં. ૧૯૬૩માં ખજૂરીના પાડામાં શા. વાડીલાલ હાકેમચંદ પરિવારનું એક ઘરદેરાસર પણ વિદ્યમાન હતું.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા અને ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી જે આજે પણ યથાવત્ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ ગોકળદાસ સાહેસરા હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી રવીન્દ્રભાઈ મોહનલાલ શાહ હસ્તક છે. ટૂંકમાં અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૬૬૪ આસપાસના સમયનું છે.

વાસુપૂજ્યની શેરી, ફોફલિયાવાડા પાસે

વાસુપૂજ્યસ્વામી (સં. ૧૮૩૭)

વાસુપૂજ્યની ખડકી, ફોફલિયાવાડો વિસ્તારમાં શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામીનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

પ્રથમ મુખ્ય પ્રવેશદ્વારથી અંદર પ્રવેશતાં, બહારના ભાગમાં આજુબાજુના બે દ્વારપાળ નજરે પડે છે. તેની બાજુમાં અગાઉ જ્યાં પાર્શ્વયક્ષનું સ્થાન હતું ત્યાં ભીંત પર પાર્શ્વયક્ષ ચિત્રિત કરેલા છે. દેરાસરને ફરતે કંપાઉડ અને કોટની રચના છે. કંપાઉડમાં બે જગ્યાએથી ચડી શકાય તેવાં આરસના પગથિયાં છે. અહીં આરસની દીવાલો પરનું ચિત્રકામ અને શિલ્પકામ મનને મોહિત કરે છે. કંપાઉડમાંથી આખા જિનાલયની પ્રદક્ષિણ થઈ શકે તેવી જગ્યા છે. પ્રવેશયોડીના થાંભલાઓ પર દ્વારપાળ તથા તેઓની પાછળ થાંભલાને ફરતે યક્ષ-ચક્ષિણી તથા દેવીઓનાં શિલ્પોની રચના છે. ગૂઢમંડપના થાંભલાઓને જોડતી મગરમુખી કમાનોનું રંગકામ સુંદર છે. ધાબાની દીવાલ પર કળા કરતાં મયૂર જિનાલયની સુંદરતામાં વધારો કરે છે.

અહીં રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનો એક પ્રવેશદ્વાર છે. આજુબાજુ જાળીવાળી બારીઓ છે. તેની નીચેની દીવાલે દોડતા હાથી પર મહાવતનું ચિત્રકામ છે. રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના દ્વાર પર અષ્ટમંગલની કોતરણી છે. રંગમંડપ સાદો, સુંદર અને સ્વચ્છ છે. અહીં જમણી બાજુ ગભારા પાસે સમેતશિખર તથા ડાબી બાજુ શત્રુંજયના પટ છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. ગભારામાં ૧૩” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી વાસુપૂજ્યની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમાની પાછળની દીવાલે ચાંદીનું કોતરણીયુક્ત પતરું કાચમાં જડેલું છે. જમણે ગભારે આદેશ્વર તથા ડાબે ગભારે મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અન્ને શ્રી વિનયચંદ્રસૂરિની આરસની એક ગુરુમૂર્તિ છે. ગભારામાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી ત્રણ કાઉસંગગ મુદ્રામાં છે. તથા નવ ધાતુપ્રતિમા છે.

આ જિનાલયમાં આરસ પર કોતરેલો નાનો શિલાલેખ છે જેના પરથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે આ જિનાલય સં. ૧૮૩૭ના સમયનું છે. શિલાલેખ નીચે મુજબ છે :

‘શ્રી શારદાય નમઃ ॥ સં. ૧૮૩૭ના માહા માસે શુક્લ પક્ષે ૧૧ બુધવાશરે ઉદિયત્ ઘટિ ૩ (ત્રણના અર્થમાં) પલ ૩૬ શ્રી વાસુપૂજિજ મારાજની પ્રતિષ્ઠાયાં આ નવા પ્રસાદને વિશે બિરાજા છે. આ પ્રસાદ વાશપૂજિનિ ખદકીવાલા હસ્તક થયું છે. આ પ્રાસાદનું ખાતમુરત સંવત ૧૮૩૨ના વર્ષશાક સુદ ૧૦ બુધના દિવસે કરૂ હતું. આ સરવે મુર્ત ગાંમ હુઝાના મોદિ જોતારામ મરદાસનાં આપેલાં તે આનંદથિ ઓછવનો લાવો મલો. આ પ્રસાદ સોમપુરા સલાટ લલુ મુલચંદ ઇટદેવ પ્રતાપથિ કાંમ કરૂ છે.’

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય

સ્તુતિમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે :

ભક્ત્યાહં વાસુપૂજ્યં જિતમદનમથો વાસુપૂજ્યાખ્યવીથ્યાં,

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ફોફલીયાવાડામાં આ જિનાલયનો નિર્દેશ એક શિખરવાળા જિનાલય તરીકે થયેલો છે. જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા અને છ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. તે સમયે આ જિનાલયની સ્થાપનાનો સમય સં. ૧૮૩૭ દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં વાસુપૂજ્યસ્વામીનું આ જિનાલય ફોફલીયાવાડો-વાસુપૂજ્યની શેરીમાં ધાબાબંધી તરીકે દર્શાવ્યું છે. તે સમયે જિનાલયમાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને સાત ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત એક ગુરુમૂર્તિનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. મૂળનાયકના લેખનો સંવત ૧૬૫૯ દર્શાવ્યો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શાહ નગીનદાસ મગનચંદ હસ્તક હતો.

જિનાલયનો વહીવટ ફોફલીયાવાડામાં રહેતા શ્રી બાબુભાઈ દલપતચંદ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી બચુભાઈ પોપટલાલ શાહ, શ્રી અરવિંદભાઈ જયંતિલાલ શાહ હસ્તક છે.

ઉપલબ્ધ સ્રોતની માહિતી અનુસાર આ જિનાલય સં. ૧૮૩૭ના સમયનું ગણી શકાય.

• • •

સંઘવીની પોળ

સંઘવીની પોળનો વિસ્તાર અગાઉ સંઘવીનો પાડો, માલૂ સંઘવીનો પાડો, સંઘવીપોળ તથા સંઘવીનો પાડો એ નામથી ઓળખાતો હતો.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સંઘવીના પાડામાં ત્રણ ઘરદેરાસરો તથા એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે : ૧. ચંદ્રપ્રભુ (સંઘવી વસ્તાના ઘરે), ૨. ચંદ્રપ્રભુ (વોરા સંઘરાજના ઘરે), ૩. અજિતનાથ (સંઘવી લટકણના ઘરે) અને ૪. આદેશ્વરનું જિનાલય.

સંઘવીનંદ પાડઈ જઈ સંઘવી વસ્તા ઘરિ સહી તિહાં કહી ચંદ્રપ્રભ દેહરાસરુ એ છ પ્રતિમા અતિ સુંદરું સેવકનંદ શિવસુખ કરું સુંદરું જસ સુરનર સેવા કરુ એ ૪૧ વુહુરા સંઘરાજ ઘરિ ભણૂં દેહરાસુર રલીઆમણૂં ગુણ ઘણૂં ચંદ્રપ્રભ જિનવર તણા એ પ્રતિમા આરસુ ચંગિ જોતા ઊલટિ અંગિ એ રંગિઈ એ મનમાહિ માનવ તણા એ ૪૨ સંઘવી લટકણ ઘરિ ભણી અજિતનાથ પ્રતિમા થુણી જિન તણી મૂરતિ રુલીઆમણી એ દેહરઈ આદિ જિણેસર બિંબ આરિ અતિ સુંદર સુરવર ભગતિ કરિવા ભાવિ ઘણી એ ૪૩

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તાર માલૂસંઘવીનો પાડો તરીકે પ્રચલિત હતો. તે સમયે રાજકાવાડા અંતર્ગત આ વિસ્તાર દર્શાવવામાં

આવ્યો છે. તે વિસ્તાર મોહન પાર્શ્વનાથના એક જિનાલય ઉપરાંત અન્ય બે ઘરદેરાસરો — સુમતિનાથ (હેમરાજના ઘરે) અને વિમલનાથ (રાજધર સંઘવીના ઘરે) — દર્શાવવામાં આવ્યાં છે.

મોહન પાસ જુહારીઈ જી, માલૂ સંઘવી ઠામિ.

છવીસ પડિમા વંદી કરી જી, કીજઈ જનમ સુકામ ॥૨૧॥

સુગુણનર ભેટઉ શ્રી જિનરાય, હઈડલઈ ભાવ ધરી ઘણઉ જી. આંચલી॥

હેમરાજ દેહરાસરિ ભણું જી, સુમતિ જિણેસર દેવ.

ઈક પડિમા વલી તિહાં અછઈ જી, ત્રિભુવન સારઈ સેવ ॥૩૧॥ સુ.

રાજધર સંઘવી ધરિ થુણું જી, વિમલ જિણેસરસ્વામી.

આરિ પ્રતિમાસ્યું સોહતી જી, જઈઈ લટકણ ઠામિ ॥૪૧॥ સુ.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સંઘવીની પોળમાં પાર્શ્વનાથના ભગવાનના માત્ર એક જ જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે :

સંઘવીપોલે પાસ જગદિસ, પ્રતિમા એકસો ઓગણત્રીસ.

પૂરઈ મનહ જગીસ તો ॥ જયો. જયો. ॥૭૧॥

પીતલમે દોય બિંબ વિસાલ, પ્રતિમા તેહની અતિસુકમાલ,

દીસે ઝાકઝમાલ તો ॥ જયો. જયો. ॥૮૧॥

ઉપર્યુક્ત પંક્તિઓમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પિત્તળની બે પ્રતિમાઓનો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સંઘવીની પોળમાં ૧. મનમોહન પાર્શ્વનાથ, ૨. આદેશ્વર, ૩. પાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર) અને સુપાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર) એમ કુલ ચાર જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

પોલે સંઘવીનીયે ભેટીયા રે, મૂરતિ મોહન પાસ,

પ્રાસાદમે પ્રભુ ભેટીયા રે, આણી મન ઓલાસ. ૭ સો.

દેહરે શ્રી આદિનાથ રે, નબિ બેઠા જિનરાજ,

દેહરાસરમે ભેટીયા રે, જિનજી ગરીબનિવાજ. ૮ સો.

ધાતુમય જિનરાજનાં રે, બિંબ અનોપમ દોય,

પાસ સુપાસ વિરાજતા રે, દેહરાસર માંહિ જોય. ૯ સો.

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથ તથા વિમલનાથ એમ કુલ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

....., કિલ સંઘેશાખ્યપાડે સ્થિતૌ,

મન્મોહાભિધપાર્શ્વનાથ - વિમલૌ નૈર્મલ્યદાન ક્ષમૌ ॥૨૮॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સંઘવીના પાડામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથ તથા વિમલનાથના જિનાલયોનો ઉલ્લેખ શિખર વિનાનું એ મુજબ થયેલો છે.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં સંઘવીના પાડામાં વિમલનાથ તથા મનમોહન પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે પણ સંઘવીના પાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

સંઘવીની પોળ

મનમોહન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

સંઘવીની પોળમાં પ્રવેશતાં આપણી જમણી બાજુએ શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથનું ધાબાબંધી જિનાલય આવેલું છે. તે ખૂબ જ સાદું અને નાનું છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં જમણી દીવાલે શત્રુંજયનો પથ્થરમાં ચિત્રિત રંગીન પટ છે. છતમાં સુંદર રંગકામ છે.

ત્રણ સાદા ગર્ભદ્વાર છે. ગભારામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથની ૧૩” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અહીં આરસપ્રતિમા કુલ ચાર છે જે પૈકી ડાબે ગભારે એક ચૌમુખજી છે અને જમણે ગભારે ૩૧” ઊંચાઈ ધરાવતી, સંપ્રતિ મહારાજના સમયની આદેશ્વરની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. ધાતુપ્રતિમા કુલ વીસ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તાર માલૂ સંઘવીનો પાડો નામથી પ્રચલિત હતો અને તેમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ પાર્શ્વનાથ તરીકે થયેલો છે. સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહે ઉલ્લાસપૂર્વક આ જિનાલયનાં દર્શન કર્યા હતાં. સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને ઓગણત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી ચંપકલાલ વાડીલાલ શાહ, શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ બચુભાઈ શાહ તથા શ્રી રસિકલાલ જેઠાલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

સંઘવીની પોળ

વિમલનાથ (સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે)

સંઘવીની પોળમાં પ્રવેશતાં સામેની સીધી ગલીમાં આવેલું શ્રી વિમલનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય નજરે પડે છે. અહીં જિનાલયમાં પ્રવેશવાના દ્વાર પર દ્વારપાળ તથા શ્રી વિમલનાથના અધિષ્ઠાયક દેવ-દેવીઓનાં દોરેલાં ચિત્રો પર દૃષ્ટિ પડે છે. નાનો ચોક પસાર કરી, પગથિયાં ચડી જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનું દ્વાર આવે છે. પ્રવેશદ્વાર પર દ્વારપાળનું ચિત્ર છે. રંગમંડપ જીર્ણ અવસ્થામાં છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારવાળા અહીંના ગભારામાં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી વિમલનાથની સુંદર ધાતુપ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમાને ધાતુનું સુંદર પંચતીર્થી પરિકર છે. પરિકરમાં છત્ર, આજુબાજુ કાઉસગિયા, ચામરધારી દેવ, ઉપરના ભાગમાં બે નાના ભગવાનની સાથે પુષ્પમાળા સાથે દેવ તથા વાંજિત્ર સાથેના દેવ, તેમની આજુબાજુ વિશિષ્ટ શિલ્પ, છત્રની ઉપર પ્રક્ષાલ કરતાં દેવો અને ઈન્દ્ર, આજુબાજુ દેવો, તેમની ઉપર બકથરની કોતરણી અતિ મોહક છે. પરિકરમાં ઉપર મધ્યે પ્રક્ષાલકુંજ નજરે ચડે છે.

મૂળનાયકની પ્રતિમાના સિંહાસનના ભાગમાં, લાંછન પાસે નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સંવત્ ૧૫૧૮ વર્ષે જ્યેષ્ઠ શુ. ૬ બુધે પ્રાગ્વાટજા. સંઘવી પ્રથમા ભાર્યા પાલ્લણદે સુત સં. વાચ્છા ભાર્યા લલી સુત સં. મુધા સં. કર્મણ સં. ધર્મણકેન ભાર્યા અહિવદે સહિતેન બ્રાતૃજ સં. વેલા જેસીંગ જયતાદિ કુટુંબકેન શ્રી વિમ[લ]નાથ બિંબ કા. પ્ર. ”

મૂળનાયક શ્રી વિમલનાથની પ્રતિમા પર ડાબી બાજુ નીચે મુજબનો લેખ છે :

૧. સંવત્ ૧૫૧૮ વર્ષે જ્યેષ્ઠ શુ. ૬ બુધે શ્રી અણહિલપુર પત્તન વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિય

૨. સં. પ્રથમા ભાર્યા સં. પાલ્લણદે પુત્ર સં. માંડણ સં. વાચ્છા

૩. સં. નરબદા..... સં. વાચ્છા ભાર્યા લલી સુત સં. મુધા

૪. સં. ધર્મણેન ભાર્યા અહિવદે

૫. શ્રેયસે શ્રી વિમલનાથ બિંબ કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં ।

મૂળનાયકની પ્રતિમા પરનો લેખ ડાબી બાજુથી શરૂ થઈ પાછળના ભાગમાં જાય છે અને ત્યાંથી ફરી ડાબી બાજુ શરૂ થાય છે. જ્યારે જમણી બાજુ કોઈ લખાણ નથી.

જમણે ગભારે શ્રી સુમતિનાથની ચોવીસી સાથેની ધાતુપ્રતિમા છે. આ પ્રતિમા ચોવીસીપરિકર વિના માપતાં ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવે છે. ચોવીસી સાથે ૪૯” ઊંચી છે. આ પ્રતિમાનું પરિકર પણ મૂળનાયકના પરિકર પેઠે સુંદર છે. આ પ્રતિમા પર સં. ૧૫૨૦નો લેખ

છે. આખો લેખ વંચાતો નથી. પરંતુ તેમાં જે થોડા શબ્દો ઉકેલી શકાયા છે તે મૂળનાયકની પ્રતિમા પરના શબ્દો છે તે જ છે. આમ બન્ને પ્રતિમા એક જ સૈકાની છે તે સ્પષ્ટ છે. બન્ને પ્રતિમાઓના મુખ બાળકના મુખ જેવા સુંદર છે. ડાબે ગભારે શ્રી આદેશ્વરની ઉત્તર ગિચાઈ ધરાવતી સંપ્રતિ મહારાજના સમયની ભવ્ય પ્રતિમા બિરાજે છે. આ પ્રતિમા પર પણ એક જ બાજુ લેખ છે. તેમાં ‘.... વાસ્તવ્ય સાહ્ય .. ભૃ. પાલકેન શ્રી આદિનાથ બિંબં કારાપિતં ... પ્રતિષ્ઠિતં । શ્રી ।’ – એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે. એનો લેખ કે સંવત સ્પષ્ટતયા વાંચી શકાતા નથી. અહીં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા તથા આઠ ધાતુપ્રતિમા છે.

આ જિનાલયની જાળવણી અને જીર્ણોદ્ધારની જરૂર છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અગાઉ જોયું તેમ જિનાલયના મૂળનાયક વિમલનાથની ધાતુપ્રતિમા પર સં. ૧૫૧૮નો લેખ છે. ઉપરાંત સુમતિનાથની પ્રતિમા પર પણ લેખ છે. લેખમાં સંવત વંચાતી નથી. પરંતુ સંવત ૧૫૧૮ હોવાનો પૂરો સંભવ છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પિત્તળના બે બિંબની નોંધ આપવામાં આવી છે :

પીતલમે દોય બિંબ વિસાલ, પ્રતિમા તેહની અતિસુકમાલ ।

દીસે ઝાકઝમાલ તો ॥ જયો. જયો.

॥૮॥

આ બે બિંબો વિમલનાથના તથા સુમતિનાથના હોવાનું સંભવી શકે છે.

વિમલનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૦૮માં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં વિમલનાથનું આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે આ જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા અને આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ બયુભાઈ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૯૫૯ પૂર્વેનું છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પ્રાચીન છે.

કસુંબીયાવાડો

શીતલનાથ - ગોડી પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ચાંચરિયા વિસ્તારમાં આવેલા કસુંબીયાવાડા મધ્યે શ્રી શીતલનાથ તથા શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથનું આરસનું બનેલું, ધાબાબંધી, સંયુક્ત જિનાલય આવેલું છે. કસુંબીયાવાડામાં પ્રવેશતાં જિનાલયનો પાછળનો ભાગ (ભગવાનની પીઠાવાળી દીવાલ) પડે છે.

અહીંની ધાબાની પાળી ઉપર નારીનાં શિલ્પો, તેની નીચેની દીવાલ પર યક્ષ, તેની નીચે પાંખ પસારીને વિવિધ મુદ્રામાં ફૂલોના ગુચ્છ સાથે બેઠેલી પરીઓનાં શિલ્પો પણ ધ્યાન ખેંચે છે. જિનાલયમાં બે વર્ષ પહેલાં રંગકામ કર્યું હોવાથી જિનાલય અતિ સુંદર દીસે છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૫) સુંદર શિલ્પોથી શોભતી શૃંગારચોકી ઝીણી કોતરણીવાળી અને કમાનયુક્ત છે. ધાબાવાળા ભાગની પાળી ઉપર સિંહ તથા તાપસ વગેરેનાં શિલ્પો સુંદર દીસે છે. પ્રવેશદ્વાર પાસે ઝીણી કોતરણીમાં વિશિષ્ટ શિલ્પકારીગરી છે. અહીં ખેલ, રમતગમત અને પશુપંખીઓનાં શિલ્પો નાવીન્યયુક્ત છે જેમકે— રીંછનો ખેલ બતાવતો મદારી, હાથી, મલ્લ કુસ્તી તથા વાંદરાનો ખેલ બતાવતો મદારી ઉપરાંત સર્પચક્ર, સિંહ, હાથી, પોપટ, ફળોની બાસ્કેટ તથા અનાનસની વચ્ચે ચક્ર અને તેની આજુબાજુ મોર — આ કોતરણી પર કરેલા રંગની મેળવણી ખૂબ જ સુંદર તથા લોકોનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે તેવી છે. પ્રવેશદ્વાર પાસે પાર્ટિશન પર મહાવીરસ્વામી તથા ચંડકૌશિક નાગનો પ્રસંગ તથા અન્ય એક પાર્ટિશન પર ચંદનબાળાના હાથે ભગવાનના પારણાનું ચિત્રકામ છે. જિનાલયના આગળના ભાગમાં ઉપર ધાબાની પાળી પાસે ગૌમુખની રચના કરવામાં આવેલ છે કે જેમાંથી વરસાદનું પાણી ધાબામાં ભરાઈ ન રહેતાં નીચે પડે. અહીં ઉપરની દીવાલે વીણા વગાડતી નારીનાં શિલ્પો તથા ખૂણામાં હાથીનાં શિલ્પો છે.

જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના કુલ ત્રણ દ્વાર છે. તે પૈકી મધ્યના પ્રવેશદ્વારે બન્ને બાજુ એક હાથમાં રૂમાલ અને બીજા હાથમાં ગુલદસ્તો રાખેલા દ્વારપાળનું શિલ્પ છે. પ્રવેશદ્વારની બાજુમાં જ એક નાની દેવકુલિકાની રચના કરવામાં આવેલ છે જેમાં શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથની ૧૮” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અહીં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા છે.

જિનાલયનો રંગમંડપ સાદો છે. અહીં પ્રવેશતાં જમણી બાજુ ગોખમાં ગોરૈયાવીરદાદાની મૂર્તિ છે. ડાબી બાજુ શત્રુંજય તીર્થનો ભીંત પર પથ્થર વડે ઉપસાવેલ પટ છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. ગર્ભદ્વારની બારસાખ પર કોતરણી તથા શિલ્પોની રચના છે. ગભારામાં શ્રી શીતલનાથની ૩૧” ઊંચાઈ ધરાવતી સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. અહીં દસ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી કાઉસગગમુદ્રામાં એક પ્રતિમા છે અને અઢાવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. જમણે ગભારે શ્રી શાંતિનાથ તથા ડાબે ગભારે શ્રી ધર્મનાથ બિરાજમાન છે. મૂળનાયકની પાછળની દીવાલે ઉપરના ભાગમાં ‘સં. ૧૮૩૮ શ્રાવણ વદ પાંચમ’ લખેલ છે.

આ જિનાલયમાંના ખેલ તથા રમતગમતના તેમજ પરીઓનાં શિલ્પો વિશિષ્ટ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે સમયે રાજકાવાડા અંતર્ગત કસુંબીયાવાડાનો ઉલ્લેખ મળે છે. અહીં શીતલનાથ, પાર્શ્વનાથ, મહાવીરસ્વામી તથા પાર્શ્વનાથ (મહં જસવંતનું ઘરદેરાસર) અને બઈસારુનું ઘરદેરાસર — એમ કુલ પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં.

પાડઈ મહં વિદ્યાધર શાંતિનાથ સોહકર સખકર પ્રતિમા ત્રણિ તિહાં ખરીએ
કસુંબીઆપાડઈ કહી શીતલ જિન ભવને એ, સામહી નવ પ્રતિમા સેવા કરી એ ઉપ
બીજઈ દેહરઈ જાઈઈ પાસ જિણેસર ધ્યાઈઈ, ગાઈઈ બિંબ તેર નિતુ ભાવસું એ
કોઠારી મનિ આણીઈ આર પ્રતિમા વીર જાણીઈ ગુણ ઘણી
મહં જસવંત ઘરિ આવસૂં એ ઉદ

સામલ વન્ન શ્રી પાસ એ પૂરઈ મનની આસ એ પાસઈ એ ત્રિણિ પ્રતિમા પીતલ તણીઈ
આવ્યા ઘરિ બઈસારુ એ કાસગીયા બે વારુ એ ધારુ એ
નવ પ્રતિમા તિહાં ગુણ ઘુણી એ ૩૭

સં. ૧૬૪૮માં 'લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કુસુંબીઆપાડો વિસ્તારમાં શીતલનાથ તથા પાર્શ્વનાથનાં બે જિનાલયો અને જગપાલનું ઘરદેરાસર તથા મનમોહન પાર્શ્વનાથ (વાછા દોસીના ઘરે) — એમ કુલ ચાર જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કુસુંબીઆ પાટકિ હિવઈ, દીઠલા શીતલ દેવ રે.
ઉગણીસ પડિમા તિહાં જુહારીઈ, વારીઈ દુરગતિ દેવ રે ॥૮૫॥
પેષઉ ૨ શ્રી જિનચંદ્રમા, પામઉ ૨ સુકખ ઉદાર રે.
ભવિઅ ચકોર જિણઈ દીઠઈ, ઉલ્હસઈ હઈઈ અપાર રે. પેષુ ૨ શ્રી જિન
આંચલી॥

બીજઈ દેહરઈ હિવઈ વદીઈ, પાસજિન પ્રતિમા બાર રે.
જગપાલ દેહરાસરિ નમી, પડિમા વીસ જ સાર રે ॥ પેષુ ૮૬॥
વાછા દોસી ઘરિ હિવઈ પૂજઈ, મોહનપાસ જિનદેવ રે.
સોલ જ બિંબ અવર નમું, કીજઈ ૨ ભગતઈ સેવ રે ॥ પેષુ ૮૭॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કોસંબીયાપાડામાં શીતલનાથ અને પાર્શ્વનાથના જિનાલયોનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ થયેલો છે :

કોસંબીયાપાડે શીતલબિંબ અઢાર,
શ્રી પાસ જિણેસર બીજે દેહરે જુહાર ॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શીતલનાથના

જિનાલયના ભોંયરામાં પરગટ પાર્શ્વનાથ બિરાજમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. એટલે કે તે સમયે આ જિનાલય ભોંયરાવાળું હતું. અગાઉ બન્ને જિનાલયો અલગ-અલગ દર્શાવેલાં છે.

કસુંબીયા વાડે નમું રે, સાહિબ સીતલનાથ,
ભુયરા માહે પ્રભુ ભેટીયા રે, પરગટ પાર્શ્વનાથ. ૧૩ સો.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કસુંબીઈવાડે બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કસુંબીઈ વાડે દોય વલી, યોગી એક દીઠ;
અનુપમ પૂજીઈ જાણીઈ, દેવલ દોય ગરીઠ. સં. ૧૮

જિનાલયમાં આજે મૂળનાયકની પાછળની દીવાલ પર ‘સં. ૧૮૩૮ શ્રાવણ વદ પાંચમ’ મુજબનું લખાણ છે. સંભવ છે કે તે સમયે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય અને જીર્ણોદ્ધાર સમયે ભોંયરું પૂરી દેવામાં આવ્યું હોય અને ભોંયરામાંના પાર્શ્વનાથ ભગવાન ઉપર દેવકુલિકામાં બિરાજમાન કર્યા હોય તેવી શક્યતા છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કસુંબીયાપાડામાં શીતલનાથ તથા ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સદ્ભક્ત્યા પ્રણમામિ શીતલમહં પાડેડબ્જિમેતાભિધે,
તીર્થેશં ચ કસુંબિયાગમભિતો વંદે સદા શીતલમ્ ।
ગોડીપાર્શ્વમથો નમામિ કિલ સંઘેશાખ્યપાડે સ્થિતૌ,

સં. ૧૮૫૮માં પાર્શ્વનાથને બદલે ગોડી પાર્શ્વનાથના નામનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ગોડી પાર્શ્વનાથ તથા શીતલનાથના જિનાલયને અલગ-અલગ દર્શાવ્યા છે. ગોડી પાર્શ્વનાથનું જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. તેમાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. શીતલનાથનું જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. તેનો સમય સં. ૧૮૪૨ દર્શાવ્યો છે. સંભવ છે કે સં. ૧૮૩૮ કે સં. ૧૮૪૨માં જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય. શીતલનાથના જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા અને અઢાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત સં. ૧૮૬૩માં કસુંબી પાડામાં શા. બુલાખી રાયચંદ પરિવારનું ઘરદેરાસર પણ વિદ્યમાન હતું.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં કસુંબીઆપાડામાં શીતલનાથ તથા ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયને સંયુક્ત જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી નરેનભાઈ ઈશ્વરલાલ સાંડેસરા, શ્રી કલ્પેશભાઈ શાંતિલાલ શાહ અને મુંબઈનિવાસી શ્રી રજનીભાઈ નાગરદાસ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં શીતલનાથ તથા ગોડી પાર્શ્વનાથનું આ સંયુક્ત જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

રાજકાવાડો

રાજકાવાડો વિસ્તારનો સૌ પ્રથમ તેના નામોલ્લેખ સાથે ઉલ્લેખ ચૈત્યપરિપાટીઓમાં સં. ૧૫૭૬ની સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તારમાં પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું. રાજકાવાડો વિસ્તાર પાટણમાં ઘણો મોટો વિસ્તાર છે. તેની અંતર્ગત ઘણા વિસ્તારો સ્વતંત્ર નામોલ્લેખ સાથે વિદ્યમાન હતા. આજે પણ તે પૈકીના કેટલાક વિસ્તારો વિદ્યમાન છે.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં રાજકાવાડો વિસ્તાર રાઈયાસેણી તરીકે પ્રચલિત હતો. આ વિસ્તાર અંતર્ગત મહં વિદ્યાધરનો પાડો, કસુંબીયાપાડો, કોવારીપાડો, સંઘવીનો પાડો વિદ્યમાન હતા.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં રાજકાવાડા નામનો ઉલ્લેખ થયો નથી. પરંતુ પૂર્વે તેની અંતર્ગત આવેલા અને હાલ સ્વતંત્ર વિસ્તારો તરીકે અસ્તિત્વ ધરાવતા વિસ્તારોનો ઉલ્લેખ તે સમયે પણ સ્વતંત્ર વિસ્તાર તરીકે થયેલો જોવા મળે છે. ૧. કસુંબીયાવાડો, ૨. માલૂસંઘવીનો પાડો. ઉપરાંત આજે રાજકાવાડા અંતર્ગત આવેલા વિસ્તારોનો પણ તે સમયે સ્વતંત્ર નામોલ્લેખ થયેલો છે. ૧. મહેતા અબજીનો પાડો, ૨. બલીયાનો પાડો, ૩. ચોખાવટીનો પાડો અને ૪. મલ્લિનાથનો પાડો.

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ રાજકાવાડા નામનો ઉલ્લેખ થયો નથી. પરંતુ અગાઉની જેમજ સં. ૧૭૨૮માં પણ કોસંબીયાપાડો અને સંઘવીની પોળ અલગ વિસ્તાર તરીકે નામોલ્લેખ પામેલા છે. જ્યારે આજે રાજકાવાડા અંતર્ગત આવેલા વિસ્તારોનો પણ તે સમયે સ્વતંત્ર વિસ્તારો તરીકે ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. અબજી મહેતાનો પાડો, ૨. સુંબલીનો પાડો, ૩. ચોખાવટીનો પાડો, ૪. લખીયારવાડો અને ૫. મલ્લિનાથનો પાડો.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કેટલાક વિસ્તારો જે અગાઉ રાજકાવાડામાં હતા, તેનો સ્વતંત્ર નામોલ્લેખ થયો છે. તથા કેટલાક વિસ્તારો રાજકાવાડાની અંતર્ગત દર્શાવવામાં આવ્યા છે. કસુંબીયાવાડો તથા સંઘવીની પોળનો ઉલ્લેખ સ્વતંત્ર થયો છે. જ્યારે અબજી મહેતાનો પાડો, લખીયારવાડો તથા મલ્લિનાથની પોળનો ઉલ્લેખ રાજકાવાડાની અંતર્ગત થયેલો છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં રાજકાવાડા નામનો ઉલ્લેખ આવતો નથી. દરેક વિસ્તાર સ્વતંત્ર દર્શાવવામાં આવ્યો છે. ૧. અબજી મહેતાનો પાડો, ૨. બલીયાર પાડો, ૩. ચોખાવટીયાપાડો, ૪. કેશુશેઠનો પાડો, ૫. પાઠશાળાનો પાડો, ૬. લખીયારવાડો અને ૭. મલ્લિનાથનો પાડો.

ત્યારબાદ અઘાપિપર્યંત આ વિસ્તારો સ્વતંત્ર વિસ્તાર તરીકે જ નામોલ્લેખ પામ્યા છે.

આજે વિદ્યમાન જિનાલયો, જે સ્વતંત્ર વિસ્તારોમાં આવેલાં છે, તે જિનાલયોની વિગતવાર નોંધ તે તે વિસ્તારમાં કરવામાં આવેલ છે. જ્યારે આજે વિદ્યમાન નથી પરંતુ અગાઉ વિદ્યમાન હતાં તેવાં રાજકાવાડાની અંતર્ગત વિસ્તારોનાં જિનાલયો વિશે હવે વિગતવાર નોંધ જોઈએ :

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં રાતકાવાડામાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

રાતકાવાડઈ રતનનિધિ, પાસ જિણેસર દિક્ક ત,

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહં વિદ્યાધરના પાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સતરભેદસું વધિ સહી રાઈયાસેણી માહિ કહી આણ વહી પૂજા કીધઈ ફલ ઘણાં એ ૩૪
પાડઈ મહં વિદ્યાધર શાંતિનાથ સોહકર સખકર પ્રતિમા ત્રણિ તિહાં ખરીએ
કસૂબીઆપાડઈ કહી શીતલ જિન ભવને એ, સામહી નવ પ્રતિમા સેવા કરી એ ૩૫

ઉપરાંત રાજકાવાડા અંતર્ગત કોવારીપાડાનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયો છે : ૧. પાર્શ્વનાથ, ૨. નાકરમોદીનું ઘરદેરાસર, ૩. મંત્રી જેરાજનું વાસુપૂજ્યસ્વામીનું ઘરદેરાસર અને ૪. વીરશાનું પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર.

કોવારી પાડઈ હરખીઈ પાસ જિણેસર નિરખીઈ પરખીઈ એકાદશ જિન સુંદર એ
ઘરિ નાકર મોદી તણઈ છ પ્રતિમા હરખિ ઘણિ ગુણ ઘણઈ જેહના દેવી સુરવરુ એ ૩૮
સહી ઘરિ મંત્રી જેરાજ એ વાસપુજ્ય તિહાં છાજઈ એ વાજઈ એ મદ્દલ તાલ સઘૂઘરીએ
જિન પ્રતિમા તિહાં આર એ પૂજિત પામઈ પાર એ સાર એ પૂજ કરુ ભાવિ કરી એ ૩૯
વીરાષા એષિ ઘર સાર એ વામાદેવિ મલ્હાર એ હાર એ ચંપકમઈ સોવ્યન તણા એ
બિંબ આઠ તિહા પૂજજઈ સતર ભેદ વધિસું કીજઈ એ જન્મ સફલ માનવ તણુ એ ૪૦

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં રાજકાવાડા વિસ્તાર અંતર્ગત દોશી વછામૂલજીનો પાડો દર્શાવ્યો છે અને તેમાં સંભવનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

દોસી વછા મૂલજી તણે રે, પાડા માંહે જિનરાજ,
સંભવનાથ નિહાલતા રે, સિદ્ધી વંછીત કીજો રે. ૧

ઉપરાંત ખીમજી ફડિયાના પાડામાં ચાણપાર્શ્વનાથના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ખીમજી ફડિયાનઈ અછે રે, પાડા માંહે જિનગેહ,
ચારુપાસ જુહારીયે, દરસન દુર્લભ જેહો રે. ૩ ચૈ

કસૂબીયાપાડો, સંઘવીની પોળ, અબજીમહેતાનો પાડો, બળીયાપાડો, ચોખાવટીયાની

પોળ (અજિતનાથની પોળ), કેશુશેઠની પોળ, નિશાળનો પાડો, લખીયારવાડો તથા મલાતનો પાડો વિસ્તારો પૈકી આજે કસુંબીયાપાડો તથા સંઘવીની પોળ સ્વતંત્ર વિસ્તાર તરીકે ઓળખાય છે. જ્યારે બાકીના વિસ્તારો રાજકાવાડાની અંતર્ગત ગણાય છે. આ વિસ્તારોના જિનાલયોની વિગતવાર નોંધ હવે જોઈએ :

• • •

અબજીમહેતાનો પાડો, રાજકાવાડો

શીતલનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલી અબજી મહેતાની પોળમાં પ્રવેશતાં જ જિનાલયનો ધુમ્મટ તથા તેનું પ્રવેશદ્વાર નજરે પડે છે. જિનાલય પોળના ખૂણાના ભાગમાં આવેલું છે. પ્રવેશતાં જે દેખાય છે તે પ્રવેશદ્વાર પોળની બહાર પડતું હોવાથી, હાલમાં તે બંધ રાખવામાં આવે છે. અંદરના ભાગે આવેલું અન્ય પ્રવેશદ્વાર ઉપયોગમાં લેવાય છે.

ઝાંપામાંથી ચોકમાં પ્રવેશી, પાંચ પગથિયાં ચડો એટલે જિનાલયનો ઓટલો આવે. આ શૃંગારચોકીમાં રંગીન, કોતરણીયુક્ત છ થાંભલા છે અને લાકડાનાં ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે. એના પર મયૂર અને મંદિરની રચના છે. રંગમંડપમાં પણ સામસામે અન્ય બે દ્વાર છે.

રંગમંડપની દીવાલ પર મધ્યમ કદના ચાર લાકડાનાં કબાટો છે. ડાબી બાજુ ચક્રેશ્વરીદેવીનો ગોખ છે. રંગમંડપના ધુમ્મટમાં ઉપર નીચે આઠ આઠ નૃત્ય કરતી પૂતળીઓ છે. અષ્ટકોણ બનાવતા તોરણયુક્ત રંગીન થાંભલા છે. તેના પર પણ પૂતળીઓ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર છે. ગભારામાં કુલ સાત આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શીતલનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. મૂળનાયકની બાજુમાં જ ૧૮” ઊંચાઈ ધરાવતી સ્ફટિકની શ્રી પાર્શ્વનાથની એક મનોહારી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. વળી, અહીં સત્તાવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયકની પાછળની દીવાલે બે દેવીઓ ચિત્રિત કરેલ છે. ગભારા ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તારમાં બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શીતલનાથ અને ૨. શાંતિનાથ

મહિતા અબજી પાટકિ જણીઈ એ, શીતલ જિનવર દેવ તુ. ધન ૨ ॥જિવાલડાા
જિનવર સાત તિહાં અરચીઆ એ, લહુ દેહરઈ જિન શાંતિ તુ. ધન ૨ ॥જિવાલડાા

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ અબજીમહેતાના પાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ મળે છે :

અબજમહેતાને પાડે શીતલનાથ,
પ્રતિમા સડતાલીસ, પ્રતિમા દોઝે શાન્તિનાથ.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં શીતલનાથનું માત્ર એક જ જિનાલય વિદ્યમાન હતું.

અબજ મહતાને જઈ પાડા માંહે જિનરાજ,
શીતલનાથ જોહારીયે, તારણતરણ જિહાજ.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ અબજમહેતાના પાડામાં શીતલનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સદ્ભક્ત્યા પ્રણમામિ શીતલમહં પાડેડબ્જિમેતાભિધે,

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં શીતલનાથના આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને અઠવાવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે રવજીમેતાના પાડામાં ત્રિભુવનદાસ દીપચંદ પરિવારના એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સંભવ છે કે અબજમહેતાના પાડાના સંદર્ભમાં જ આ નામનો ઉલ્લેખ થયો હોય.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં પણ શીતલનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો છે.

સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે. જો કે જીર્ણોદ્ધારના સમયની માહિતી ઉપલબ્ધ નથી. વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી વિક્રમભાઈ ખોડીદાસ સાંડેસરા તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી ચંદુલાલ લલ્લુભાઈ સાંડેસરા હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

બળિયાપાડો, રાજકાવાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાંના બળિયાપાડાની અંદર ખૂણામાં આરસ અને કાજનિર્મિત શ્રી આદેશ્વરનું ઘરદેરાસર જેવું લાગતું એકલુ અટૂલું નાનું, ધાબાબંધી જિનાલય આવેલું છે. આજે આ વિસ્તારમાં જૈનોની વસ્તી નથી.

જિનાલયના પ્રવેશદ્વારે કોતરેલા મોર છે. આખો રંગમંડપ વિવિધ પટ-પ્રસંગોથી ભરપૂર છે. અહીં ડાબી બાજુની દીવાલ પર શત્રુંજય, પાવાપુરીનો પટ તથા છ લેશ્યા દર્શાવતો પટ, ગજસુકુમાલમુનિ, ભગવાન મહાવીર તથા ચંડકૌશિક નાગનો પ્રસંગ ચિત્રિત થયા છે. ડાબી બાજુની દીવાલે સમેતશિખરનો પટ તથા ભગવાન આદેશ્વરનું ઈશુરસધી થતું પારણું,

ધ્યાનમુદ્રામાં તીર્થંકર પરમાત્મા, મધુભિન્દુ દષ્ટાંતના આલેખન છે. જિનાલયના પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલે રંગકામયુક્ત પદ્માવતીદેવીનું આલેખન થયેલું છે.

ગભારામાંના ટાઇલ્સ ધ્યાન ખેંચે છે. પીરોજા રંગની વચ્ચે ઉપસેલા ગુલાબી ગુલાબવાળા ટાઇલ્સ ખરે જ, સુંદર લાગે છે. ૧૩"ની ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. અહીં કુલ અગિયાર આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત ધાતુના એક ચૌમુખજી છે. અહીં ડાબી બાજુએ પદ્માવતીદેવીની આરસમૂર્તિ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

રાજકાવાડા અંતર્ગત આવેલો આ વિસ્તાર અગાઉ બલિયાનો પાડો, સુંબલીનો પાડો, બલીયાની પોળ, બલીયારપાડો વગેરે નામોથી ઓળખાતો હતો. આ વિસ્તારના આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

....., પાટકિ બલિઆનઈ ભાવિ તુ. ધન ૨ ||જિનાલ૧||

રિસહ જિનવર પૂજા આ એ, ઇગ્યારનઈ પ્રમાણિ તુ. ધન ૨ ||જિનાલ૨||

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલય સુંબલીનો પાડો વિસ્તારમાં દર્શાવ્યું છે. ચૈત્યપરિપાટીમાં ચોખાવટીના પાડા પછી તુરત જ આ વિસ્તાર દર્શાવવામાં આવ્યો છે.

ચોખાવટીએ શાંતિ જિનવર, છેંતાલીસ બિંબ અલંકર્યા.

દોઢસો જિન સુંબલીએ પાડે, રિષભજિન જગ જય વર્યા ||૮||

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

ચોખાવટી પોલે જઈ રે, ભેટા શ્રી સાંતિનાથ,

બલીયાની પોલે ભલા રે, ભેટ્યા શ્રી આદિનાથો રે. ૨ ચૈત્ય

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

વૃષભવિભુમપીહ સ્વર્ણવણ્ણિય દેહમ્ ।

સ્થિતમભિનતલોકં પાટકે બલ્લિયાલે,

ભવિકકમલબોધે લોકબંધુ જિનેશમ્ ||૨૭||

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આદેશ્વરના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સરતચૂકથી લખીયારવાડા વિસ્તારમાં થયો હોવો જોઈએ. તે સમયે જિનાલય શિખર વિનાનું હતું. જિનાલયમાં અગિયાર આરસપ્રતિમા અને આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. આજે પણ આ જિનાલયમાં અગિયાર આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં બળીયાપાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ અજિતનાથની પોળમાં (ચોખાવટીયાની પોળમાં) રહેતા શ્રી જયંતિભાઈ દલછાયંદ મહેતા હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

અજિતનાથની પોળ (ચોખાવટીયાની પોળ), રાજકાવાડો

અજિતનાથ (સં. ૨૦૦૮ પૂર્વે)

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

આજે રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલ અજિતનાથની પોળ અગાઉ ચોખાવટીયાની પોળ તરીકે ઓળખાતી હતી. આજે આ પોળમાં બે મજલાવાળું શ્રી અજિતનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયના પ્રવેશદ્વારની કમાનમાં આરસની એક સુંદર છત્રી છે. તેમાં જો કે મૂર્તિ નથી. ચામર વીંઝતાં બે હાથીનાં શિલ્પો પણ મનોહર છે. ત્યારબાદ એક નાનો ચોક આવે છે જે વટાવીને ચાર પગથિયાં ચઢતાં, જિનાલયની શૃંગારચોકી આવે. અહીંના કાષ્ઠસ્તંભ અને તેનું તોરણ તથા ટોડલાની કોતરણી રમણીય છે. અહીં મધુભિન્દુના દૃષ્ટાંતનું ચિત્રકામ છે. બાજુમાં ગોખ પર બે ફોટાઓ છે જે પૈકી એક નાકોડા ભૈરવનો તથા અન્ય માણિભદ્રવીરનો છે. તેની નીચે ગોખમાં દેવમૂર્તિ છે. પ્રવેશદ્વારની બારસાખની ફરતે ફૂલોનાં ચિત્રો તથા ઉપરના ભાગે પાન, ફૂલ તથા વેલની બારીક કાષ્ઠકોતરણી મનને મુગ્ધ બનાવે છે. બાજુની દીવાલે પદ્માવતીદેવી તથા માણિભદ્રવીરના ફોટા છે.

રંગમંડપમાં કાષ્ઠસ્તંભો અને બારીક કોતરણીયુક્ત ટોડલાઓ છે. મધ્યે જાળિયું છે અને તેને ફરતે કોતરણી છે. રંગમંડપની છત તથા દીવાલો પ્રસંગ અને પટથી ખચિત છે. અહીં ગિરનાર, શત્રુંજય તથા પાવાપુરીના પટ છે તથા મહાવીરસ્વામીના જીવનના ચંડકૌશિક નાગનો, કાનમાંથી ખીલા કાઢવાનો, ગોદોહન આસનમાં થયેલ કેવલજ્ઞાનપ્રાપ્તિ, ચંદનબાળા દ્વારા બાકુળા વહોરવાનો — પ્રસંગો ઉપરાંત આદેશ્વરનો ઈશ્વરસના પારણાનો તથા જન્માભિષેક પ્રસંગ તેમજ શ્રી પાર્શ્વનાથનો કમઠ દ્વારા થતો ઉપસર્ગનો પ્રસંગ ચિત્રિત થયેલાં છે. રંગમંડપની છતમાં ચૌદ સ્વપ્નો ચીતરાયાં છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારયુક્ત ગભારામાં કુલ નવ આરસપ્રતિમા અને છવ્વીસ પાતુપ્રતિમા છે. વિશેષમાં અહીં ઘોઘાબાપજીની મૂર્તિ છે. અહીં મૂળનાયક તરીકે ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી અજિતનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. ડાબે ગભારે શ્રી આદેશ્વર તથા જમણે ગભારે શ્રી

ધર્મનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૭૨નો લેખ છે.

ઉપરના મજલે આવેલા નાના લાંબા ગભારામાં શ્રી શાંતિનાથની ૭" ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. ડાબે ગભારે મહાવીરસ્વામી તથા જમણે ગભારે શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં પણ કુલ નવ આરસપ્રતિમા છે અને ચોત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારાની ઉપર ત્રણ ધુમ્મટો છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ચોખાવટીયાના પાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભ-સૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

પાટક ચોખાવટી આવીઆ એ, શાંતિ જ જિનવર ભાવિ તુ. ધન ૨

॥જિનાટલા॥

દસ જિનવર પૂજા એ,

॥જિનાલૌ॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ ચોખાવટીઆમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ચોખાવટીએ શાંતિજિનવર, છેંતાલીસ બિંબ અલંકર્યા.

દોઢસો જિન સુંબલીએ પાડે, રિષભજિન જગ જય વર્યા ॥ટા॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ આ વિસ્તારમાં મળે છે :

ચોખાવટી પોલે જઈ રે, ભેટા શ્રી સાંતિનાથ,

બલીયાની પોલે ભલા રે, ભેટયા શ્રી આદિનાથો રે. ૨ ચૈત્ય.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ચોખાવટી-પાડામાં કુલ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે :

ચોખાવટી વીશા તણે, પાડે દોય ને એક;

લખીયારવાડે ત્રિણ ભલાં, સેવો ધરીય વિવેક. સં. ૧૭

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ચોખાવટીના પાડામાં આદેશ્વર, શાંતિનાથ અને ધર્મનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

તમજિતમભિવંદે કેસુનામેભ્યપાડે, પ્રથમ જિનપતિ વૈ ચોખાવટીયપાડે,

સુરગણનતપાદ શાંતિનાથ જિનેંદ્ર, જિનમતકજસૂર્ય ધર્મનાથ ચ નૌમિ

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ચોખાવટીયાની પોળમાં આદેશ્વરના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં એકવીસ આરસપ્રતિમા અને છાસઠ ધાતુપ્રતિમા

બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૧૮૬૭માં ચોખાવટીયાના પાડામાં આદેશ્વર, ધર્મનાથ તથા શાંતિનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૨૦૦૮માં આ વિસ્તારમાં સૌ પ્રથમ વાર મૂળનાયક તરીકે અજિતનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો જોવા મળે છે. તે સમયે અજિતનાથ, ધર્મનાથ અને શાંતિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય વિદ્યમાન હતું. એટલે કે સં. ૧૮૬૭ પછી અને સં. ૨૦૦૮ પૂર્વે આ જિનાલયના મૂળનાયકમાં ફેરફાર થયેલો છે.

આજે અજિતનાથના ગભારામાં નવ આરસપ્રતિમા અને પહેલે માળે આવેલાં શાંતિનાથના ગભારામાં નવ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. બન્ને ગભારામાં થઈને કુલ સાઠ ધાતુપ્રતિમા છે. વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી જયંતિભાઈ દલછાચંદ મહેતા હસ્તક છે.

આ જિનાલયના પહેલે માળ આવેલા શાંતિનાથ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેના છે. આદેશ્વર તથા ધર્મનાથ સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેના છે. અને અજિતનાથ સં. ૧૮૬૭ પછી અને સં. ૨૦૦૮ પૂર્વેના છે. અજિતનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૭૨નો લેખ છે. સં. ૧૮૬૭ થી સં. ૨૦૦૮ દરમ્યાન આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોવાનું માની શકાય.

મૂળનાયક અજિતનાથના સંદર્ભમાં આ જિનાલય સં. ૨૦૦૮ પૂર્વેનું નક્કી કરી શકાય. પરંતુ આજે પહેલે માળ આવેલા શાંતિનાથના જિનાલયના સંદર્ભમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

કેશુશેઠની પોળ, રાજકાવાડો

અજિતનાથ (સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલ કેશુશેઠની પોળમાં છેક અંદરના ભાગમાં આવેલા મોટા ચોકના ખૂણા પર સામરણયુક્ત શિખરવાળું શ્રી અજિતનાથનું જિનાલય આવેલું છે. રક્ષણ માટે હોય તેમ નીચે ચારેબાજુ ઓટલાને ફરતે પાળી બનાવી લોખંડની જાળી લગાવી દેવામાં આવેલ છે. વચ્ચે વચ્ચે હાથી હારબંધ ગોઠવેલ છે.

લોખંડના જાળીવાળા મુખ્ય દ્વારમાં પ્રવેશી, ચાર પગથિયાં ચડીએ એટલે શૃંગારચોકી આવે. તેના પથ્થરના થાંભલા સાદી કોતરણીવાળા રંગીન છે. શૃંગારચોકી ઉપર નાનો ધુમ્મટ છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના દ્વારની ઉપરના ભાગે ઈન્દ્ર અને નીચે દ્વારપાળ અંકિત કરેલાં છે. તેની બારસાપમાં બન્ને બાજુએ પૂતળીઓ મૂકેલી છે. ઉપરના ભાગમાં વચ્ચે લક્ષ્મીજી અને હાથી તથા બાજુમાં ભગવાનની મૂર્તિ અને હાથી છે.

આખો રંગમંડપ લટકતી પુષ્કળ હાંડીઓથી શોભે છે. ઉપરના ભાગમાં સિંહ અને વાજિંત્ર વગાડતી નૃત્યાંગનાઓ બેઠેલી છે. રંગમંડપના ઘુમ્મટમાં ઘણાં ચિત્રો દોરેલાં છે જેમાં ચંડકૌશિકનો ઉપસર્ગ, ચંદનબાળાનું દાન, પરમ સાધનામાં લીન ઊભેલ પ્રભુજી, શૂલપાણિયક્ષનો ઉપસર્ગ વગેરે પ્રસંગોનો સમાવેશ થાય છે. જમણી બાજુની દીવાલે સમેતશિખર, ગિરનાર તથા આબુના પટ છે. ડાબી બાજુની દીવાલે ભગવાન મહાવીરસ્વામીનું સમવસરણ અને રાજા શ્રેણિકની સવારી, પાવાપુરીનું જલમંદિર, અષ્ટાપદ તીર્થ તથા શત્રુંજય તીર્થના પટ તથા પ્રસંગો છે. પટની ઉપરની દીવાલમાં ચારેબાજુ સુંદર ફેમમાં મઢેલા ફોટાઓ મૂકેલા છે.

રજતજડિત, સુંદર ત્રણ ગર્ભદ્વારની નીચેના ભાગમાં ચામર વીંઝતાં ઈન્દ્ર અને ઉપરના ભાગમાં લક્ષ્મીજી સાથે હાથી અંકિત કરેલા છે તથા ભગવાનનું શિલ્પ છે. ગભારામાં ૧૮” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી અજિતનાથ ભગવાનની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. તેને ડાબે ગભારે શ્રી સંભવનાથ અને જમણે ગભારે શ્રી અજિતનાથ બિરાજે છે. ભગવાનની આગળ નીચે પગથિયાવાળું જરમનનું મઢેલું પબાસન મૂકેલું છે. અહીં ત્રણ રજત છત્રીઓ છે જેમાં આ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. આ છત્રીમાં ઉપર નાનો ઝરૂખો અને ઈન્દ્રાણીની રચના છે. અહીં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા કુલ બાર ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૬૩નો લેખ છે તથા ડાબે જમણે ગભારે બિરાજમાન સંભવનાથ તથા અજિતનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૮૦૩નો લેખ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અજિતનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે :

તમજિતમભિવંદે કેસુનામેભ્યપાડે, પ્રથમ જિનપતિ વૈ ચોખાવદ્વીયપાડે,

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં કેસુરશેઠના મહોલ્લા વચ્ચે આવેલા અજિતનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં અને સં. ૨૦૧૮માં પણ કેસુરશેઠના પાડામાં અજિતનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

મૂળનાયક અજિતનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૬૩નો લેખ છે. ડાબે જમણે ગભારે બિરાજમાન સંભવનાથ તથા અજિતનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૮૦૩નો લેખ છે. જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી નરેશકુમાર મફતલાલ શાહ તથા શ્રી નવનીતભાઈ ભોગીલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી અરવિંદભાઈ જે. શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનું છે.

નિશાળનો પાડો, રાજકાવાડો

સુમતિનાથ (સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે)

રાજકાવાડો નામના વિસ્તારમાં આવેલ નિશાળના પાડામાં પ્રવેશીએ એટલે છેક અંદર, ડાબી બાજુએ શ્રી સુમતિનાથનું આરસનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયને એક જ પ્રવેશદ્વાર છે. શૃંગારચોકી સાદી છે. રંગમંડપમાં પ્રવેશદ્વાર પાસે ડાબી બાજુએ ગોખમાં શેઠ-શેઠાણીની મૂર્તિ છે. રંગમંડપની બન્ને દીવાલે લોખંડનાં મોટાં બે કબાટો છે. તેની બાજુમાં પટ છે. જમણી બાજુ ગિરનારજી અને ડાબી બાજુ શત્રુંજયનો પટ છે. એ પછી આ દીવાલો પર સામસામે બે મોટા અરીસા લગાડેલા જોવા મળે. સામસામે આવેલા બે ગોખ પૈકી જમણી બાજુના ગોખમાં મહાકાલીદેવીની અને ડાબી બાજુના ગોખમાં તુમ્બરુચક્ત્રની મૂર્તિ છે.

ગભારાને એક ગર્ભદ્વાર છે. તેને ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે. ગર્ભદ્વારની બારસાખની ઉપર શ્રી સમેતશિખરનો પટ છે. ગભારો નાનો છે. તેમાં નમણાં મુખવાળી શ્રી સુમતિનાથની ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ પ્રતિમા પરના લેખમાં “સં. ૧૫૦૫ વર્ષે વૈ. શુ. ૫” જેટલું લખાણ વંચાય છે. શાસનદેવી પર વીર સંવત ૨૪૯૪ દર્શાવતો લેખ છે. અહીં કુલ સાત આરસપ્રતિમા અને અગિયાર ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

રાજકાવાડા અંતર્ગત આવેલો નિશાળનો પાડો સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પાઠશાળના પાડા તરીકે ઓળખાતો હતો. સુમતિનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૯૫૯માં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે :

સુમતિજિનપમીડે પાઠશાલાખ્યપાડે,

ત્યારબાદ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં નિશાળના પાડાનું સુમતિનાથનું આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે નવ આરસપ્રતિમા અને તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત તે સમયે આ વિસ્તારમાં બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. શા. બધુભાઈ કેવળદાસ અને ૨. શા. ઘેલાભાઈ છગનલાલ.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૦૮માં નિશાળના પાડામાં સુમતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી પ્રવીણચંદ્ર મણિલાલ શાહ તથા શ્રી કાંતિલાલ કાળીદાસ શાહ હસ્તક છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ન્યાયસેઠનો પાડો — એ

નામના વિસ્તારમાં સુમતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ન્યાયસેઠનો પાડો ચૈત્યપરિપાટીમાં લખીયારવાડો અને ચોખાવટીયાના પાડાની વચ્ચે દર્શાવ્યો છે. ન્યાયસેઠના પાડાના સુમતિનાથના જિનાલયને અને નિશાળના પાડાના સુમતિનાથના જિનાલયની વચ્ચે કોઈ સંબંધ હશે ખરો ?

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૯૫૯ પૂર્વેનું છે. મૂળનાયક શ્રી સુમતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૦૫નો લેખ છે તે સંદર્ભમાં જિનાલયની વધુ પ્રાચીનતા નક્કી કરવા માટે વિશેષ સંશોધનની જરૂર છે.

લખીયારવાડો, રાજકાવાડો

લખીયારવાડામાં મોહનપાર્શ્વનાથ, સીમંધરસ્વામી તથા સંભવનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

લખીયારવાડે રે મોહનપાસ મહિમા ઘણો,
બિંબ ત્રણસે રે એકોત્તર તિહાં કણ ગણો,
સીમંધર રે સ્વામી પ્રાસાદ બાસઠ જિના,
બિંબ તેરસું રે, સંભવ સેવો એકમના ॥૬॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મોહન પાર્શ્વનાથ તથા સીમંધરસ્વામી — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

લખીયાર વાડે વાંદીયેં, સાહિબ મોહન પાસ,
બીજે સ્વામિ શ્રીમંદરુ રે, વિદેહ ક્ષેત્ર જસ વાસો રે. ૪ ચૈ.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં લખીયારવાડામાં કુલ ત્રણ જિનાલયો હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ચોખાવટી વીશા તણે, પાડે દોય ને એક;
લખીયારવાડે ત્રણ ભલાં, સેવો ધરીય વિવેક. સં. ૧૭

ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો ઉપરાંત મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય સં. ૧૮૨૧માં વિદ્યમાન હોવાની વિશેષ સંભાવના છે.

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથ, મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા સીમંધરસ્વામી — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

નમામિ ભક્ત્યા લખીઆરવાડે, પાર્શ્વ જિનેદ્રં મનમોહનાખ્યમ્ ।
જિનાધિરાજં મુનિસુવ્રતં ચ, સીમંધરસ્વામિનમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૫॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્રેતાંબર રિરેક્ટરીમાં લખીઆરવાડામાં સીમંધરસ્વામીનું જિનાલય

તથા મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ઉપરાંત તે સમયે આ વિસ્તારની સુતરીયા શેરીમાં શા. ઉત્તમચંદ માનચંદ તથા શા. ડાહ્યાચંદ મંગલદાસનાં ઘરદેરાસરો અને મોટી શેરીમાં શા. ખૂબચંદ ગફુરચંદ તથા શા. લલુભાઈ ઉજમદાસનાં ઘરદેરાસરો — એમ કુલ ચાર ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં.

સં. ૨૦૦૮માં લખીઆરવાડામાં સીમંધરસ્વામી તથા મુનિસુવ્રતસ્વામી — મનમોહન પાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે લખીયારવાડામાં સીમંધરસ્વામીનું જિનાલય તથા મુનિસુવ્રતસ્વામીનું (ભોંયરામાં મનમોહન પાર્શ્વનાથ) જિનાલય વિદ્યમાન છે. ઉપરાંત બે ઘરદેરાસરો — સુવિધિનાથ (બાપુલાલ લલ્લુચંદ મોતીવાલાનું ઘરદેરાસર) અને આદેશ્વર (યુનીલાલ ઉત્તમચંદ વોરાનું ઘરદેરાસર) — વિદ્યમાન હતાં.

લખીયારવાડો, રાજકાવાડો

સીમંધરસ્વામી (સં. ૧૬૫૪ આસપાસ)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલ લખીયારવાડામાં સીધા સીધા જાવ એટલે આપણી જમણી બાજુ ખૂણે સામરણયુક્ત શિખરબંધી આરસનું બનેલું શ્રી સીમંધરસ્વામીનું જિનાલય આવેલું છે.

આ જિનાલયનો સં. ૨૦૧૭માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે. જિનાલયની પુનઃપ્રતિષ્ઠા સાગરગચ્છના આચાર્ય શ્રી કીર્તિસાગરસૂરિજીએ કરાવેલ છે. પુનઃપ્રતિષ્ઠાનો લાભ યુનીલાલ ઉત્તમચંદ પરિવારે લીધેલ છે.

જિનાલયના પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલે બાહુબલિ અને બ્રાહ્મી-સુંદરીનાં શિલ્પો તથા બીજી બાજુ પદ્માવતીદેવી, આજુબાજુ ચામર વીંઝતાં શિલ્પો અને સિંહાકૃતિ દર્શનાર્થીઓનું ધ્યાન ખેંચે છે. જાળીવાળા પ્રવેશદ્વાર પાસેની દીવાલો પર બે બાજુ હાથીની અંબાડી પર બેસીને જતા શ્રેષ્ઠીનાં શિલ્પો છે. પ્રવેશચોકીના સ્તંભો પર ઝીણી કોતરણી તથા વાજિંત્ર વગાડતાં શિલ્પો છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૭)

રંગમંડપ મધ્યમ કદનો, સુંદર અને સ્વચ્છ છે. રંગમંડપમાં ગિરનાર તથા સિદ્ધગિરિનો પથ્થર પર ઉપસાવી ભીંત પર જડેલ પટ છે. અહીંના વિશાળ ઘુમ્મટ પરની કોતરણી અને રંગસંયોજન ધ્યાનાકર્ષક છે. ઘુમ્મટમાં શસ્ત્રો ધારણ કરેલાં નારીનાં શિલ્પો, તેની નીચે કોતરણીયુક્ત નારીનાં શિલ્પો, તેની નીચે તીર્થંકરોની નાની મૂર્તિઓ, હંસપંક્તિ તથા તેની નીચે મહાવીરસ્વામીના સંસારી જીવનના પ્રસંગો, અષ્ટમંગલની રચના તેની નીચે મગરમુખી કમાનો પાસે નવગ્રહોની રચના સુંદર છે. અહીં રંગમંડપમાં ગર્ભદ્વાર પાસે ડાબી બાજુના ગોખમાં ચક્રેશ્વરીદેવી તથા જમણી બાજુ ગોખમાં ગૌમુખયક્ષની આરસમૂર્તિઓ છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. અહીં મુખ્ય ગર્ભદ્વારની ઉપર ભગવાનનો જન્માભિષેક, ડાબા ગર્ભદ્વાર પર સમવસરણની રચના તથા જમણી બાજુના ગર્ભદ્વાર પર અષ્ટાપદની રચના, પથ્થર પર ઉપસાવીને કરી છે. તેના પર રંગ કરવામાં આવ્યો છે.

અહીં શ્રી સીમંધરસ્વામીની ૧૭" ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અહીં કુલ વીસ આરસપ્રતિમા છે જેમાં એક ચૌમુખજી, એક કાઉસ્સગિયા તથા એક ગોખમાં શિખરયુક્ત ચાર પ્રતિમાઓ છે. તથા સાડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે. ડાબે ગભારે વાસુપૂજ્ય તથા જમણે ગભારે પાર્શ્વનાથ બિરાજમાન છે. મૂળનાયક પરના લેખમાં સં. ૧૬૫૪ વાંચી શકાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં તથા સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સીમંધરસ્વામીનું આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં અઢાર આરસપ્રતિમા અને ચોત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં લખીયારવાડામાં સીમંધરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી રમેશભાઈ ચીનુભાઈ શાહ તથા શ્રી મનહરભાઈ કેશવલાલ શાહ હસ્તક છે.

મૂળનાયકની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૫૪નો લેખ છે. તે સંદર્ભમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૫૪ આસપાસના સમયનું માની શકાય.

લખીયારવાડો, રાજકાવાડો

મુનિસુવ્રતસ્વામી (સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે)

મનમોહન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલા લખીયારવાડામાં પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુની ગલીની મધ્યે શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીનું બે માળનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. અહીં શિલ્પ તથા કોતરણી-કલા અદ્ભુત હશે તેમ તેની બહારની એક ઝલક પરથી જ માલૂમ પડે છે.

જિનાલયની બહાર ઊભા રહી, જિનાલય પર નજર ઠેરવતાં, સૌ પ્રથમ આપણી આંખો

ઉપરના કલામય ઝરૂખા પર ઠરે. ત્યાંથી નીચે ઊતરતાં નજર શૃંગારચોકીની કોતરણી પર પડે અને જિનાલયમાં પ્રવેશવા દ્વાર ખોલીએ અને ઓટલા નીચે નજર પડે એટલે દર્શનાર્થીની નજર નાનાં બે પગથિયાં પરની દીવાલ પરના ફળ, ફૂલ અને પોપટ તથા નર્તકીશિલ્પોની કોતરણી પર ગયા વિના રહે નહિ.

શૃંગારચોકીની બારીક કોતરણી અને તેના થાંભલા પરના દ્વારપાળ, યક્ષ-યક્ષિણી તથા તેની ઉપરના ભાગે આવેલ નૃત્યાંગનાઓનાં મોટા શિલ્પો મનને મુગ્ધ કરે છે. સ્તંભોને જોડતા તોરણોની વચ્ચે મગરમુખી કમાન અને આજુબાજુની હાથી અને સિંહના શરીરથી બનતી કમાન જોઈને આપણા પ્રાચીન કલા વારસાને આપણું મસ્તક નમ્યા વિના રહે નહિ. હવે ઉપર નજર કરી ઝરૂખાની કલાને મન ભરીને ધીવાનું મન થાય જ. છેક ઉપરની પાળી પર વાઘ, સિંહ તથા હાથીનાં શિલ્પો છે. ઝરૂખે કોતરણીયુક્ત થાંભલા અને તેના પરની વાજિંત્ર વગાડતી પૂતળીઓ તથા કોતરણીયુક્ત કમાનો છે. ઝરૂખાની નીચેના સામેથી નજરે પડતા પંચકોણીય ધુમ્મટ જેવા ભાગની કોતરણી ભાવવિભોર કરે તેવી છે. અહીં નૃત્યાંગનાઓ તથા ફૂલબુકાઓ છે. આજુબાજુ વાઘની રચના તથા તેની બાજુમાં પાંખો પ્રસારી બેઠેલી પરીઓ છે. સમગ્ર કોતરણી સુંદર રંગોમાં છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૬)

બહારથી જિનાલય આવું છે તે અંદરથી તો..... ? બારણું ખોલીને, બે પગથિયાં ચડી શૃંગારચોકીમાં ઊભા રહીએ એટલે મુખ્ય દરવાજાથી આજુબાજુની કોતરણીયુક્ત બારસાખવાળાં જાળિયાં જણાય. હવે સાદા લાકડાના દરવાજામાંથી અંદર પ્રવેશીએ એટલે અપેક્ષાથી અલગ પગથિયાં દેખાય. તેની એકબાજુ ભોંયરામાં જવાનો રસ્તો છે. તેની સામે પગથિયાં ચડતાં ખુલ્લી રૂમ જેવી જગ્યા છે. આ જગ્યા એટલે ઝરૂખાની પાછળનો ભાગ.

આઠ પગથિયાં નીચે ઊતરતાં ભોંયરું આવે. તેના અષ્ટકોણીય રંગમંડપ અને સુંદર ધુમ્મટ નીચે ઊભા રહી એક ગર્ભદ્વારયુક્ત ગભારામાંના ૨૧'' ઊંચાઈ ધરાવતા, મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ સાથે કુલ ચાર આરસપ્રતિમા અને કુલ ચોવીસ ધાતુપ્રતિમાના દર્શન કરી શકાય. અહીં એક ગણપતિ જેવી આરસની યક્ષમૂર્તિ છે. ગર્ભદ્વારનું હેન્ડલ જુઓ તો તે પણ કળાયેલ મયૂરનું ! ગભારામાં પ્રતિમા પાછળની દીવાલે ગુલાબી ફૂલની રચના સુંદર છે. જમણી બાજુએ પ્રકાશ માટે જાળિયું છે. તેને વાદળી રંગનો કાચ હોવાથી આછા વાદળી રંગના પ્રકાશથી ભોંયરું દીપે છે. અહીં મૂળનાયકનો પ્રતિમાલેખ નથી.

ભોંયરાના દર્શન કરી ઉપર પાછા આવી, હવે આઠ પગથિયાં ચઢો એટલે ઉપરના જિનાલયમાં પ્રવેશ થાય. પ્રવેશદ્વારના થાંભલે સુંદર પાઘડી અને વસ્ત્રોમાં સજ્જ બે દ્વારપાળો, તેની ઉપરના ભાગે પુષ્પમાલા લઈને ઊભેલી નારીઓ, મગરમુખી કમાન ઉપરના ગ્રીવાભંગી કરતા મયૂરની રચના જોઈ શકાય. અહીંથી જિનાલયમાં જવાને બદલે સામે નજર કરીએ તો ઝરૂખાની પાછળના રૂમનો (રંગમંડપનો) આગળનો ભાગ આવી જ કોતરણીવાળો નજરે પડે. અહીં થાંભલા પર મરાઠી વેશભૂષામાં સજ્જ, હાથમાં પુષ્પગુચ્છ લઈને ઊભેલી બે નારીઓ નજરે પડે. તેની ઉપર કમળના ટોડલે બે વીણાવાદિનીઓ છે.

હવે મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયમાં જઈએ તો ત્યાં અષ્ટકોણીય રંગમંડપના થાંભલે પરીઓ છે. જમણી બાજુની દીવાલે આરસમાં કોતરેલ શત્રુંજય પટ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારયુક્ત ગભારામાં ભગવાનની જમણી બાજુ પ્રકાશ માટે જાળિયું છે. અહીં ૧૭" ઊંચાઈ પરાવતી શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે વાઘગાન કરતી પરીઓની નકશીકામવાળી રજતછત્રીમાં બિરાજમાન છે. અહીં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા ઓગણીસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પરના લેખમાં : “સં. ૧૬૭૦ વર્ષે વૈશાખ સુદ ૩ કુંવરજી નામના શ્રેયાર્થ શ્રી મુનિસુવ્રત વૃદ્ધશાખીય સા. પઉમતી સુત સ..... શ્રી વિજયસેનસૂરિભિ :” લખાણ વાંચી શકાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ સંયુક્ત જિનાલય પૈકી મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયો છે તે પૈકી આ જિનાલયનો પણ સમાવેશ થાય છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયની સાથે મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર મળે છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને પચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં મુનિસુવ્રતસ્વામી અને મનમોહન પાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

જિનાલયનો વહીવટ રાજમહેલ રોડ પર રહેતા શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ રમણલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી રસિકલાલ અંબાલાલ શાહ હસ્તક છે.

મૂળનાયક મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૭૦નો લેખ છે. ભોંયરામાંના મનમોહન પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૮માં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. જ્યારે મુનિસુવ્રતસ્વામીનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં મળે છે. તે સંદર્ભમાં મુનિસુવ્રતસ્વામીનું જિનાલય સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનું છે. તથા મનમોહન પાર્શ્વનાથ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વેના સમયના છે.

લખીયારવાડો, રાજકાવાડો

સુવિધિનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાંના લખીયારવાડામાં શેઠ શ્રી બાપુલાલ લલ્લુચંદ મોતીવાલાના ઘરમાં ત્રીજે માળે એક ઓરડામાં આ નાનું જિનાલય છે. ૨૦ વર્ષ પૂર્વે જ તેમાં કાચનું કારીગરીવાળું કામ કરાવવામાં આવેલ છે.

ઓરડાની દીવાલ પર પાવાપુરી, પ્રભુના અવન કલ્યાણકનો પ્રસંગ, શત્રુંજય વગેરે કાચના સુંદર પટ બનાવેલ છે. ભગવાન જ્યાં બિરાજમાન છે ત્યાં પણ આજુબાજુની ભીંતમાં ચૌદ સ્વપ્ન, કળશ, હાથી અને પરીઓ કાચમાં બનાવેલ છે.

આ ઘરદેરાસરમાં મૂળનાયક તરીકે સુમતિનાથની ૩” ઊંચાઈ ધરાવતી, પરિકરમાં ચોવીસ ભગવાનવાળી, ધાતુમૂર્તિ બિરાજમાન છે. મૂળનાયક સુમતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૪૩નો લેખ છે જે નીચે મુજબ છે.

“સંવત ૧૫૪૩ વર્ષે જેઠ સુદ ૧૦ ગુરુ શ્રીમાલ જ્ઞાતીય સુગંધી પોપા ભાર્યા સૂત દેધર ભાર્યા રત્ન સૂત ખીમા માણિકા સૂત પેથાકત્તસહિતેન શ્રી સુવિધિનાથબિંબ ચતુર્વિંશતિપટ કારાપિતં પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી સૂરિભિઃ પત્તનવાસ્તવ્ય”

અહીં આ ઉપરાંત એક અન્ય ચાંદીની પ્રતિમા છે. તે શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીની છે. ઉપરાંત અહીં કેટલાંક ચંત્રો પણ છે. મૂળનાયકની પ્રતિમાની પાછળના ભાગમાં ચાંદીનું પતરું જડેલ છે. તેમાં ચામર વીંઝતાં બે ઈન્દ્રો, બે દેવીઓ તથા ચૌદ સ્વપ્નો ઉપસાવેલ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં લખીયારવાડામાં મોટી શેરીમાં લલુભાઈ ઉજમદાસ પરિવારનું એક ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હતું. તે સમયે એક ધાતુપ્રતિમા તથા ચાંદીની એક પ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૧૯૬૩ પૂર્વેનું છે.

• • •

લખીયારવાડો, રાજકાવાડો

આદેશ્વર (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં લખીયારવાડામાં શ્રી યુનીલાલ ઉત્તમચંદ વોરાજી પરિવારનું ઘરદેરાસર આવેલું છે. પોળના ખૂણામાં આવેલા પોતાના મકાનના ત્રીજે માળે અગાશીમાં એક ખૂણામાં ઓરડો બનાવી તેમાં ખૂણા પર ચાંદીનું બે પગથિયાંવાળું પબાસન બનાવેલ છે. તેની ઉપર ચાંદીની ચાર નાની થાંભલીવાળી છત્રી પણ બનાવેલ છે. છત્રીમાં હાથી, દેવી અને ઉપર

કળશની રચના છે. ઓરડામાં કપચીકામ થયેલું છે.

મૂળનાયક તરીકે શ્રી આદેશ્વરની ઉ” ઊંચાઈ ધરાવતી ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર લેખ છે તેમાંથી વાંચી શકાયેલા શબ્દો નીચે મુજબ છે :

“સંવત ૧૫૧૦ વર્ષે ફાગુન વદિ પત્તનવાસી મં....કેન ભાર્યા વરજૂ પુત્ર શીવરાજ ભાર્યા આદિનાથ બિંબ ચતુર્વિંશતિપટ કાલ તપાગચ્છે શ્રી રત્નશેખરસૂરિભિઃ

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં લખીયારવાડામાં સુતરીયા શેરીમાં ઉત્તમચંદ માનચંદ પરિવારનું એક ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. તે ઘરદેરાસરમાં એક આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

આજે આ ઘરદેરાસરમાં માત્ર છ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ઉત્તમચંદ માનચંદ પરિવારનું જ આ ઘરદેરાસર છે કે અન્ય પરિવારનું તે અંગેની માહિતી ઉપલબ્ધ થઈ શકી નથી.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ ઘરદેરાસર સં. ૧૯૬૩ પૂર્વેનું છે.

મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો

મલ્લિનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

રાજકાવાડા વિસ્તારમાં આવેલા મલાતના પાડાના ચોકમાં શ્રી મલ્લિનાથનું સુરમ્ય એવું નાનું, ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. બહારના પ્રવેશના ભાગમાં જાળીવાળું નાનું બારણું છે. પછી ઓટલો આવે છે જેની એક બાજુએ કોટની દીવાલ ચણેલી છે. ઓટલા પર ચાર સાદા થાંભલા અને ઉપર ધુમ્મટ છે. પછી પિત્તળથી મઢેલું સુંદર નકશીકામવાળું પ્રવેશદ્વાર આવે છે. તેની બારસાખમાં ઉપર ભગવાનની નાની દર્શનીય મૂર્તિ કંડારેલી છે. તેના ઉપરના ભાગમાં રથ પર બેઠેલા રાજાનું અંકન કરેલું છે.

રંગમંડપનો ધુમ્મટ કાજકોતરણીવાળો છે. તેમાં રાજુલની ચોરી અને નેમનાથના વરઘોડાની નકશી છે. જાળવણી માટે કાચનું ઢાંકણ કર્યું છે. રંગમંડપના સ્તંભો સાદા છે પણ રંગેલા છે. દીવાલો પર શત્રુંજય, અષ્ટાપદ, સમેતશિખર, ગિરનાર વગેરે પટ પથ્થરથી ઉપસાવીને બનાવેલા છે. બે ગોખ પૈકી એકમાં કુબેર યક્ષ અને બીજામાં વૈરોટ્યાદેવીની મૂર્તિ છે.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. તેની ઉપરની દીવાલે તીર્થંકર પ્રભુના ચ્યવન કલ્યાણક, જન્માભિષેક, ઈન્દ્રના પાંચ રૂપ, દિક્કુમારીઓ વડે કરાતો ઉત્સવ અને સમવસરણના પ્રસંગો ચિત્રિત કર્યા છે. એને પણ કાચથી મઢી દીધેલ છે.

ગભારામાં કુલ આઠ આરસપ્રતિમા અને ઓગણત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. મૂળનાયક તરીકે રૂપ” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી મલ્લિનાથની કસોટીના પથ્થરની શામળી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેને લેખ નથી. પ્રતિમા પાસે રજતજડિત સોપાનયુક્ત કોટની રચનાસમેત પબાસન છે. ડાબે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામી તથા જમણે ગભારે શ્રી ધર્મનાથ બિરાજમાન છે. આરસપ્રતિમા પૈકી બે પ્રતિમા સપરિકર વૃક્ષ નીચે બિરાજમાન છે. ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત ધાતુના ત્રણ યક્ષની મૂર્તિઓ છે જે પૈકી એક વિશિષ્ટ પ્રકારની છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આજે રાજકાવાડા અંતર્ગત આવેલ મલાતનો પાડો અગાઉ **મલ્લિનાથનો પાડો** તથા **મલ્લિનાથની પોળ** તરીકે ઓળખાતો હતો. આ વિસ્તારમાં આવેલા મલ્લિનાથના જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે :

પાટકિ મલ્લિનાથ વંદીઆ એ, એક સઉ છિઉત્તરિ દેવ તુ, ધન ૨ ॥જિહાટપા

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ મલ્લિનાથના પાડામાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે. ઉપરાંત તે સમયે અન્ય એક બાવન જિનાલય પણ વિદ્યમાન હતું.

બસે છાસઠ મલ્લિજિનવર, મલ્લિનાથપાડે મુદ્દા,
બાવન જિન ને બાવન પ્રતિમા, વંદીએ તે સર્વદા ॥પા

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયના મૂળનાયક શ્રી મલ્લિનાથની શ્યામવર્ણી પરિકરયુક્ત પ્રતિમાના કવિ દર્શન કરીને ધન્યતા અનુભવે છે.

પોલિં શ્રી મલ્લિનાથની રે, ભેટા શ્રી મલ્લિનાથ,
સાંમ વરણ પ્રભુ સોભતા રે, પરીકરસું જગનાથો રે. ૫ ચૈ

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં મલ્લીપાડે મલ્લિનાથ તથા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

દકાલકોટડી એક દીપતું, સાલવીવાડે આઠ;
મલ્લીપાડે મલ્લીપાસજી, પૂજા કરો શુભ ઠ.ઠ સં. ૧૬

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ વિસ્તારમાં માત્ર મલ્લિનાથના જિનાલય હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શ્રી યોગીવાડેકદ્દુતકાંતિમૂર્તિ, નમામિ વૈ શ્યામલપાર્શ્વનાથમ્ ।
શ્રી મલ્લિપાડે કિલ મલ્લિનાથં કષાયમલ્લં પ્રતિમલ્લનાથમ્ ॥૨૪॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મલાતનો પાડો વિસ્તારમાં મલ્લિનાથના આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે સાત આરસપ્રતિમા તથા બાવીસ ધાતુપ્રતિમા

બિરાજમાન હતી. જિનાલયનો સમય સં. ૧૮૪૬નો દર્શાવ્યો છે. સંભવ છે કે તે સમયે આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હશે. તે અંગેનો કોઈ લેખ સં. ૧૮૬૩માં ઉપલબ્ધ હશે. આજે એવો કોઈ આધાર મળતો નથી. પરંતુ જિનાલય તે સમય કરતાં પણ વધુ પ્રાચીન છે. ઉપરાંત તે સમયે મલાતના પાડામાં શાહ ભિખાલાલ નથુચંદ તથા શાહ ભિખાલાલ વધુચંદ — એમ બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં મલાતના પાડામાં મલ્લિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે મલાતના પાડામાં જ રહેતા શ્રી ચંદુલાલ વીરચંદદાસ શાહ તથા તેમના પુત્ર શ્રી અનિલકુમાર ચંદુલાલ શાહ જિનાલયના વહીવટદાર તરીકે સેવાઓ આપે છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

જોગીવાડો

શામળા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

“જોગીવાડે જાગતો ને માતો ધીંગડમલ્લ
શામળો સોહામણો કંઈ જત્યા આઠે મલ્લ”.

ભાગ્યે જ કોઈ શ્રાવક સ્તવનની આ પંક્તિઓથી અજાણ હશે. પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં ચૈત્યવંદન કરતાં પ્રાયઃ શ્રાવક-શ્રાવિકાને મુખે સૌ પ્રથમ આ સ્તવન જીભે ચઢે છે. જોગીવાડાના આ શામળા પાર્શ્વનાથ તે પાટણના એવું કદાચ બધા શ્રાવકો ન પણ જાણતા હોય ! મહેસાણાના સીમંધરસ્વામીના જિનાલયની યાદ આપતું ખૂબ જ ઊંચા ઓટલાવાળું શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથનું એક વિશાળ, આરસનું શિખરબંધી જિનાલય નજરે ચડે છે. દૂરથી જ એની લહેરાતી ધજા ભાવિકોને લોહચુંબકની પેઠે આકર્ષે છે. જીર્ણોદ્ધારનું કામકાજ ચાલુ છે. સં. ૨૦૫૨માં મહા સુદ ૧૫ના રોજ આચાર્યશ્રી જયધોષસૂરિશ્વરજીના હસ્તે પુનઃપ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી છે.

જીર્ણોદ્ધાર પૂર્વે આ જિનાલય આવું વિશાળ, આટલી બધી ઊંચાઈએ ન હતું. અગાઉ તે જમીન સરસું, ખૂબ નાનું અને કાચનું જિનાલય હતું. પૂર્વે જિનાલય તેના કાચકામ, મીના કારીગરી તથા પ્રતિમાની ભવ્યતા અને હાજરાહજૂરતાને કારણે પ્રસિદ્ધ હતું. હવે એનો બાહ્ય દેખાવ પણ ફરી ગયો છે. હવે વીસેક પગથિયાં ચડો એટલે શૃંગારચોકી આવે. જિનાલયની મુલાકાત લેવાઈ ત્યારે અંદરના રંગમંડપ અને તેના ધુમ્મટનું કામ ચાલુ હતું. પ્રવેશચોકીમાં આજુબાજુ બે દેરીઓ છે. તેમાં ડાબી બાજુ પાર્શ્વયક્ષ અને જમણી બાજુ પદ્માવતીદેવીની મૂર્તિઓ છે. પ્રવેશદ્વારે અષ્ટમંગલની રચના તથા બારીઓ પર ચૌદ સ્વપ્નોની રચના છે.

રંગમંડપ વિશાળ છે. તેમાં અનેક સ્તંભો છે અને તેની ઉપર દેવીઓ, યક્ષો તથા પાનની

કોતરણી છે. ગભારા પાસેના બલાનક તરીકે ઓળખાતા ભાગની છતમાં પદ્માવતીદેવી, કમળકુંડ તથા કલ્પવૃક્ષના પાનની આજુબાજુ ચોરસ કમળકુંડની કોતરણી છે. રંગમંડપમાં બારણાની ઉપરની દીવાલે પ્રસંગોના પટ છે જેવા કે — શાંતિનાથનો મેઘરથ રાજાવાળો પૂર્વભવ, પાંચ કલ્યાણકો, આદેશ્વરનું ઈશ્વરસથી પારણું. આ કામ હજુ ચાલુ છે. રંગમંડપમાંનો ઘંટ નવીનતાભર્યો, સુંદર છે. તેની સાંકળમાંના બગલાંનાં શિલ્પોની ચાંચ અને પાંખમાં નાની ઘંટડીઓ છે, પહેરણ જેવું શિલ્પ છે ત્યાં ઘંટડી છે અને ચાર મયૂરો ચાંચમાં ઘંટ લઈને ઊભા હોય અને તેમના પગમાં વચ્ચે એક એમ કુલ પાંચ ઘંટનો બનેલો આ ઘંટ દર્શનીય છે.

ગભારામાં શામળા પાર્શ્વનાથની જાણીતી, ભવ્ય, શામળી સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. તેમની ઊંચાઈ ૩૫” અને ૧૦”ની ફણા સાથે ગણીએ તો ૪૫”ની છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા તથા એક ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. પ્રતિમાઓની પાછળની દીવાલે ચાંદીનું ઉપસેલું પતરું જડેલું છે.

રંગમંડપમાં ઘણા ગોખમાં પ્રતિમા તથા ગુરુમૂર્તિઓ બિરાજમાન છે. ગર્ભદ્વારની બહાર બલાનક તરીકે ઓળખાતા વિભાગમાં સામસામે બે ગોખ છે. જમણી તરફના ગોખમાં પાર્શ્વનાથ તથા ડાબી તરફના ગોખમાં અજિતનાથ બિરાજમાન છે.

રંગમંડપમાં શામળા પાર્શ્વનાથની જમણી બાજુ પણ (જિનાલયના પ્રવેશદ્વારની સામે) એક દેવકુલિકા છે. અહીં ૫૧” ઊંચાઈ ધરાવતી આદેશ્વરની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આજુબાજુ શાંતિનાથ અને વિમલનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ જિનાલયના પુનર્નિર્માણ માટે પાયાનું ખોદકામ થયું ત્યારે અહીંથી ત્રણ પ્રતિમાઓ નીકળી હતી જે પૈકી બે આરસપ્રતિમા અહીં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી છે. આ દેવકુલિકામાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક શામળી પ્રતિમા છે. ત્રણ ધાતુપ્રતિમા કુલ છે.

ડાબી બાજુ આ જ રીતે દેવકુલિકા છે. ત્યાં શ્રી શાંતિનાથની ૩૭” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. મૂળનાયકની આજુબાજુ આદેશ્વર અને મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અત્રે આરસપ્રતિમા પાંચ છે જે પૈકી બે કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં પેનલમાં છે અને એક પ્રતિમા ખોદકામ કરતાં નીકળી હતી તે પૈકીની એક છે. ધાતુપ્રતિમા પાંચ છે, જે પૈકી બે ખૂબ જ નાની છે. પાર્શ્વનાથની એક ધાતુપ્રતિમાનું પરિકર કલાત્મક છે.

જમણી બાજુની દેવકુલિકાની ડાબી બાજુ ગોખ છે તેમાં સુમતિનાથની પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત થયેલ છે. દેવકુલિકાની જમણી બાજુની રંગમંડપની દીવાલે અન્ય ત્રણ ગોખ છે. તેમાં પ્રથમ ગોખે વિમલનાથ અને ત્રીજા ગોખે શાંતિનાથ પ્રતિષ્ઠિત થયેલ છે. વચલા ગોખમાં ગૌતમસ્વામીની બે પ્રતિમા છે જે પૈકી એક નવી બનેલી છે અને બીજી જે રાતી અંધવાળા આરસની છે તે જૂના જિનાલયમાંની છે.

આ જ પ્રમાણે ડાબી બાજુની દેવકુલિકાની બાજુમાં આદેશ્વરનો ગોખ છે. રંગમંડપની

ડાબી બાજુની દીવાલે જમણી બાજુ છે તે પ્રમાણે જ ત્રણ ગોખ છે. પ્રથમ ગોખમાં આરસની કલાત્મક તોરણયુક્ત છત્રીમાં શ્રી નેમનાથ બિરાજે છે. ત્રીજા ગોખમાં શીતલનાથ પ્રતિષ્ઠિત થયા છે અને વચ્ચેના ગોખમાં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની મૂર્તિ છે. આ મૂર્તિ નવી બનાવેલી છે.

ગોખમાંની બધી જ પ્રતિમાઓ ૨૧"ની ઊંચાઈ ધરાવે છે. આ આઠે (સામસામેના ચાર ચાર) ગોખમાં પ્રતિષ્ઠિત પ્રતિમાઓ અનુક્રમે પાર્શ્વનાથ, અજિતનાથ, સુમતિનાથ, આદેશ્વર, વિમલનાથ, નેમનાથ, શાંતિનાથ, શાંતિનાથની છે. આ પ્રતિમાઓ અગાઉ પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના કંપાઉડમાંના મહાવીરસ્વામી, ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ અને ભીડભંજન પાર્શ્વનાથના જિનાલયોમાં હતી. તેઓને હવે ત્યાંથી અત્રે પ્રતિષ્ઠિત કરેલ છે.

ઉલ્લેખનીય વાત એ છે કે અહીં પૂજારીજી તરીકે એક જ કુટુંબ છ પેઢીથી અહીં સેવા આપી રહ્યું છે.

હવે આ જિનાલય પાટણમાં સૌથી ઊંચામાં ઊંચું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

જોગીવાડામાં પાર્શ્વનાથના એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં થયેલો છે. તે સમયે મહાવીરસ્વામીનું એક અન્ય જિનાલય તે વિસ્તારમાં વિદ્યમાન હતું.

જોગીવાડઈ જાગતા એ, પાસ અનઈ મહાવીર ત,
વંછીય જન સુખ આપતા એ, સમરથ સાહસધીર ત.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો કોઈ ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થતો નથી. પરંતુ શાંતિનાથનું એક જિનાલય તથા ત્રણ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે : ૧. શાંતિનાથ (ડુંગર શેઠના ઘરે), ૨. ધર્મનાથ (દોસી ભોજાના ઘરે) અને ૩. સોમા સેઠનું ઘરદેરાસર.

મોઢમોઢપાડઈ જઈ કરું ચૈત્ય પ્રવાડિ
છ પ્રતિમાસું પૂજ કરી આવ્યા જોગીવાડઈ ૨૦

સામલ પ્રતિમા શાંતિદેવ પ્રતિમા એકવીસ
મૂરતિ અતિ રુલીઆમણી નિતુ નિતુ નામું સીસ ૨૧

ડૂંગર સેઠ તણઈ ઘરિ શ્રી શાંતિ જિણેસર
બિ પ્રતિમા તિહાં જિન તણી સેવ સારઈ સુરનર ૨૨

દોસી ભોજા તણઈ ઘરિ દેહરાસુર વંદુ
પ્રતિમા સાતસું ધર્મનાથ દેખી આણંદુ ૨૩

સોમાસેઠ તણઈ ઘરિ દેહરાસુર ભાવું
છ પ્રતિમા પૂજ કરી મફલીપુરિ આવું ૨૪

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ઉપરાંત બે ઘરદેસસરોનો પણ ઉલ્લેખ મળે છે :

જોગીવાડે આવીઆ એ, પ્રભુ પાસ જિણેસર ભાવીઆ એ.
પડિમા વીસ તિહાં વંદીઈ એ, સયલ પાપ નિકંદીઈ એ ॥૭૪॥
સેઠિ વિઘાધર ઘરિ ભણી એ, ચઉત્રીસઈ પડિમા જિન તણી એ.
દોસી ભોજા ઘરિ ભણઈ એ, શ્રી પાસ જિણેસર હું ધુણઈ એ ॥૭૫॥
દસ પડિમા તિહાં સોહતી એ, રયણમઈ એક જ મોહતી એ.
મફલીપુરિ વામાતનૂ એ, બારઈ પ્રતિમા ધન ધનૂ એ ॥૭૬॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પાર્શ્વનાથ તથા આદેશ્વરનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

જોગીવાડે રે, જાગત જિન ત્રેવીસમો.
અઠાવન રે, પ્રતિમાસું ભવિઅણ નમો ॥૪॥
નમો ઋષભ જિણંદ બિજે, દેહરે અતિ સુંદરુ.
છત્રીસ પ્રતિમા તિહાં વંદો, નમે જાસ પુરંદરુ.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે અગાઉની ચૈત્યપરિપાટીઓમાં માત્ર પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. ઉપરાંત સં. ૧૭૭૭માં આ જિનાલય ભોંયરાવાળું હતું અને ભોંયરામાં શાંતિનાથ ભગવાન બિરાજમાન હતા.

યોગીવાડે યુગતસું પ્રણમું સાંમલો પાસ,
ભુંયરામાંહિં શ્રી સાંતિજી રે, નિરખતાં અધિક ઓલાસો રે. ૬ ચૈ

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારમાં એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કસૂબીઈ વાડે દોય વલી, યોગી એક દીંઠ;
અનુપમ પૂંજીઈ જાણીઈ, દેવલ દોય ગરીઠ. સં. ૧૮

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પ્રત્ન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ યોગીવાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શ્રી યોગીવાડેડફભુતકાંતિમૂર્તિ, નમામિ વૈ શ્યામલપાર્શ્વનાથમ્ ।
શ્રી મલ્લિપાડે કિલ મલ્લિનાથં કષાયમલ્લં પ્રતિમલ્લનાથમ્ ॥૨૪॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં જોગીવાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા અને સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન

હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૦૮માં જોગીવાડામાં શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે આ જિનાલયમાં મધ્યે ગભારામાં શામળા પાર્શ્વનાથની પરિકરયુક્ત પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ઉપરાંત અગાઉ જણાવ્યું તેમ રંગમંડપમાં ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં શાંતિનાથ મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. તથા જમણી બાજુ આવેલી આદેશ્વર ભગવાનની દેવકુલિકામાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે.

સં. ૧૭૨૯માં જોગીવાડામાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયની સાથે આદેશ્વરનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું. સંભવ છે કે તે આદેશ્વર ભગવાન દેવકુલિકામાં પધરાવવામાં આવ્યા હોય.

સં. ૧૭૭૭માં જિનાલયના ભોંયરામાં શાંતિનાથ ભગવાન બિરાજમાન હતા. સંભવ છે કે તે શાંતિનાથ ભગવાન દેવકુલિકામાં પધરાવવામાં આવ્યા હોય.

શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ તીર્થ દર્શન (ભાગ-૧)માં મુનિ શ્રી જગવલ્લભવિજય મ. સા. આ જિનાલય વિશેની નોંધમાં જણાવે છે કે : “જોગીવાડાના શામળા પાર્શ્વનાથ પ્રભુ એ જ ધીંગડમલ્લ પાર્શ્વનાથ છે. ૧૮મી સદીમાં કવિ ઉદયરત્નરચિત શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ સ્તવનમાં જોગીવાડાના શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથને ધીંગડમલ્લ નામથી ઓળખાવે છે.

જોગીવાડે જાગતો ને માતો ધીંગડમલ્લ.

શામલો સોહામણો કંઈ જીત્યા આઠે મલ્લ.

પ્યારા પાર્શ્વજી હો લાલ, દીનદયાલ મુજને નયને નિહાળ.

જો કે આ અંગે વધુ પુરાવાઓ તથા વિશેષ સંશોધનની જરૂર છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું સ્પષ્ટપણે માની શકાય તેમ છે. સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું કે સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું નક્કી કરવા માટે વિશેષ સંશોધનની અને વધુ પુરાવાઓની જરૂર છે.

• • •

ફોફલિયાવાડો

પાટણમાં ફોફલિયાવાડો વિસ્તાર ઘણા પ્રાચીન સમયથી પ્રચલિત છે. ફોફલિયા નામનું એક ગોત્ર છે. સંભવ છે કે તે ગોત્રના કુટુંબીજનો પાટણ આવી વસ્યા હોય અને તેમના પરથી આ વિસ્તારનું નામ પડ્યું હોય. જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ (ભાગ-૨)માં ફોફલિયાવાડા વિસ્તાર વિશે માહિતી મળે છે તે અહીં આપીશું તો અસ્થાને નહીં ગણાય. આ પુસ્તકના પૃ. ૩૯૭ પર શ્રીમાલવંશના નીના શેઠની માહિતી આપતાં જણાવ્યું છે : ‘શ્રીમાલવંશના શેઠ નીનાના વંશજ ૨૪મા સારિંગ પોતાની પત્ની નારિંગદેવી સાથે સં. ૧૨૨૫માં પોતાના સાસરે પાટણમાં

ફોફલિયાવાડામાં જઈ વસ્યો.’

શ્રી કનૈયાલાલ ભાઈશંકર દવે પાટણનાં સ્થળનામોના તેમના લેખમાં આ વિસ્તાર વિશે અન્ય મત ધરાવે છે. આ વિસ્તારની નોંધ કરતા તેઓ જણાવે છે કે “બજારથી દક્ષિણ તરફ જતાં ફોફલિયાવાડાથી ઓળખાતી પોળ આવે છે. અહીં ફોફર-સોપારીના વેપારીઓ રહેતા હોવાથી આ નામ પડ્યું હોય તેમ સૂચવે છે. જૂના પાટણમાં આ નામવાળો મહોલ્લો હતો. એમ એક પ્રાચીન જૈન વંશાવલી પરથી જણાયું છે.”

ફોફલીયાવાડાના વિસ્તારનો ઉલ્લેખ સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટીમાં થયેલો છે. તે વિસ્તારમાં ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં :

ફોફલિયાવાડઈ નિરશિસું, જઈ પાતક નામિ ત. ૨૧

ત્રિહું ભુવને ભાવઠિહરણ, ગુણગણ મહિ વિખ્યાત ત,
મદનમલણ વંછિત કરણ, જસુ અધિકા અવદાત ત. ૨૨

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ફોફલીઆવાડામાં સાત જિનાલયો પૈકી પાંચ ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. આદેશ્વર, ૨ પાર્શ્વનાથ, ૩. સેઠ ધણદત્તનું ઘરદેરાસર, ૪. પાર્શ્વનાથ (સેઠ પટૂઆના ઘરે), ૫. સાહા માધવનું ઘરદેરાસર, ૬. વાસુપૂજ્ય (સેઠ વીરાના ઘરે) અને ૭. વાસુપૂજ્ય (પૂનમીયા ગચ્છનું).

ફોફલીઆ વાડઈ જઈઈ, જિનહર સાત તિહાં કહીઈ,
આદિ જિણેસર નાયક, મન વંછિત ફલ દાયક. ૪૬

યુત્રીસ જિન ચૌદ પૂજઈ મનિહિં આણંદ,
દેહરુ નવૂ સોહાકર ત્રેવીસમુ સુખસાગર. ૪૭

પ્રતિમા સતસૂં કહીઈ, મૂરતિ દેષી ગહગહીઈ,
સેઠ ધણદત્ત ઘરિ હરણું, પટૂઆના ઘર માહિ પરણુ. ૪૮

દશ પ્રતિમાસૂંઅ પાસ, પૂરઈ મન તણી આસ,
સાહા માધવ ઘરિ જોઈ, પ્રતિમા સાત તિહાં હોઈ. ૪૯

બારસમુ જિન ભાવું, સેઠિ વીરા ઘરિ આવું ,
પ્રતિમા એકાદશ જાણૂં, વાસપૂજ્ય મનિ આણું. ૫૦

પૂનમીયા દેહરઈ ચૌદ, પ્રતિમા દીઠઈ આણંદ,
વલીઆરવાડઈ દેહરું, શાંતિ જિણેસર કેરું. ૫૧

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ફોફલિયાવાડામાં અગિયાર જિનાલયો પૈકી આઠ ઘરદેરાસરો હતાં. એ સમયે આ વિસ્તાર જૈન શાસનના પ્રભાવનું મહત્વનું કેન્દ્ર હશે.

ફોફલિઆવાડઈ પઢમ જિન અઢોત્તર જિનબિંબ. નાં	॥૬૦॥
બીજું દેહરું શાંતિનું એ, પડિમા પંચવીસ હોઈ. નાં	॥૬૧॥
દેહરઈ રાજા સેઠિનઈ એ, વંદઉ સંભવ દેવ. નાં	॥૬૨॥
પડિમા વીસ તિહાં દીપતી એ, કાછેલાનઈ ચૈત્ય. નાં	॥૬૩॥
મુનિસુવ્રત જિન પૂજઈ એ, પડિમા બાર વિચારિ. નાં	॥૬૪॥
સેઠિ વીરજી દેહરાસરિ એ, પૂજઉ પાસ જિણંદ. નાં	॥૬૫॥
પડિમા ચ્યારિ જ સોહતી એ, થાવર પારધિ ગેહ. નાં	॥૬૬॥
છયાલીસ પડિમા દીપતી એ, સેઠિ મહુલા ઘરિ આવિ. નાં	॥૬૭॥
મુનિસુવ્રત જિન વંદીઆ એ, પ્રતિમા પન્નર સાર. નાં	॥૬૮॥
સેઠિ કફૂ દેહરાસરૂ એ, ચઉત્રીસ પડિમા પાસ. નાં	॥૬૯॥
સેઠિ રાજા દેહરાસરૂ એ, છત્રીસ બિંબ જ નેમિ. નાં	॥૭૦॥
દોસી વછા ઘરિ આવીઆ એ, પૂજઆ પાસ જિણંદ. નાં	॥૭૧॥
પન્નર પડિમા વંદીઈ એ, પંચમઈ દેહરઈ પાસ. નાં	॥૭૨॥
પ્રતિમા દસ તિહાં દીપતી એ, વંદી આણી ભાવ. નાં	॥૭૩॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ફોફલીયામાં પાર્શ્વનાથ, સંભવનાથ તથા શાંતિનાથ — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ઉલ્લાસે વલી ફોફલીયામાં, પાસ જિણેસર દેખું.
એકવીસ પ્રતિમા પાસે પેખી, પાતિક સયલ ઉવેખું ॥૩॥

સંભવનાથને દેહરે, દોય સત ત્રાણુ પ્રતિમા સોહે.
શાંતિ જિણેસર દેહરે, એકસો ત્રેપન જિન મન મોહે ॥૪॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ફોફલીયાવાડામાં ત્રણ જિનાલયો તથા એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. શાંતિનાથ, ૨. સંભવનાથ, ૩. પાર્શ્વનાથ અને ૪. મુનિસુવ્રતસ્વામી (વેલજી સાહાના ઘરે).

ફોફલીયા વારેં નમું રે, સાહિબ સાંતિ જિણંદ,
ચિત્રભુવન અતિ કોરણી રે, નિરખીત નયજાણંદો રે. ૭ ચૈં

બીજે ભુવન જોહારીયઈ રે, શ્રી સંભવ જિનરાય,
ત્રીજે ભુવને પાસજી, ભેટા ભગવંત પાયો રે. ૮ ચૈં

વેલજી સાહાનઈ મંદરઈ રે, દેહરાસર માંહિ જેહ,
શ્રી મુનીસુવ્રત ભેટીયા, સુંદર મૂરત એહો રે. ૯ ચૈં

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ફોફલીયાવાડામાં કુલ ચાર જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ચ્યાર દેવલ અતિ સુંદરું, ફોફલીપાડા માંહિ;

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ફોફલિયાવાડામાં છ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે : ૧. શાંતિનાથ, ૨. નેમિનાથ (ચૌધરીની શેરીમાં), ૩. મનમોહન પાર્શ્વનાથ, ૪. શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ, ૫. સંભવનાથ (વખતજીની શેરીમાં) અને ૬. મુનિસુવ્રતસ્વામી (વખતજીની શેરીમાં).

શાંતીશં ચાઘનીથ્યાં જનગણભૂત ફોફલિયાલ્હે હિ વાડે,
વીથ્યાં વૈ ચૌધરીણાં યદ્દુકુલતિલકં નેમિનાથં નમામિ ।
પાર્શ્વ મનમોહનાખ્યં તદ્દભિધરવરવીથ્યાં ગતં શંખ પાર્શ્વ,
વીથીગં સંભવં વખતજિત ઈતઃ સુવ્રતસ્વામિનં ચ ॥૨૩॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પણ ઉપર્યુક્ત છ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે. ઉપરાંત તે સમયે ફોફલિયાવાડામાં સત્તાવીસ ધરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. આ વિસ્તારમાં જૈન શાસનના વિજય ડંકાના સૂરો કેવા તો ગુંજતા હશે તેની તો માત્ર કલ્પના જ કરવાની રહી !

પરિવારનું નામ	વિસ્તાર
૧. શા. હાલાભાઈ મગનલાલ	ફોફલિયાવાડો
૨. શા. મોતીલાલ મોકમચંદ	ફોફલિયાવાડો
૩. શા. ડાહ્યાભાઈ ખેમચંદ	ફોફલિયાવાડો, આગલી શેરી
૪. શા. બોગડચંદ વીરચંદ	ફોફલિયાવાડો, આગલી શેરી
૫. શા. હકમચંદ ફૂલચંદ	ફોફલિયાવાડો, આગલી શેરી
૬. શા. તલકચંદ લાલચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૭. શા. ધરમચંદ છગનલાલ	ફોફલિયાવાડો, આગલી શેરી
૮. શા. સૂરચંદ જેચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૯. શા. નાલચંદ ખેમચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૧૦. શા. રતનચંદ વસ્તાચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૧૧. શા. ગભડુભાઈ ગમાનચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૧૨. શા. લલ્લુભાઈ ભુખણદાસ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૧૩. શા. ઘેલાભાઈ ખેમચંદ	ફોફલિયાવાડો, મનમોહનની શેરી
૧૪. શા. તલકચંદ સાંકલચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૧૫. શા. ખોડીદાસ દોલાચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૧૬. શા. છોટાલાલ આવજી	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી

૧૭. શા. મણીઆર ખુબચંદ કાઉદાસ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૧૮. શા. ચંદુલાલ નાનચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૧૯. શા. ગભરૂચંદ તલકચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૦. શા. વસ્તાભાઈ ખેમચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૧. શા. મણીઆર સાકલચંદ દલછારામ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૨. શા. નગીનદાસ ગભલચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૩. શા. કીળાભાઈ ડાહ્યાચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૪. શા. મનુભાઈ રતનચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૫. શા. રાઈચંદ ઘેલાભાઈ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૬. શા. રતનચંદ ઘૈયરચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી
૨૭. શા. લહેરચંદ ભાણાચંદ	ફોફલિયાવાડો, ચૌધરીની શેરી

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ફોફલીયાવાડામાં કુલ સત્તર જિનાલયો પૈકી દસ ઘરદેરાસરો હતાં. ૧. શાંતિનાથ, ૨. પાર્શ્વનાથ (મોતીલાલ મોકમચંદનું ઘરદેરાસર), ૩. સુવિધિનાથ (હાલાભાઈ મગનલાલનું ઘરદેરાસર), ૪. શાંતિનાથ (નિહાલચંદ ગોબરચંદનું ઘરદેરાસર), ચૌધરીની શેરીમાં ૫. નેમિનાથ, ૬. કુંથુનાથ (વસ્તાચંદ ખીમચંદનું ઘરદેરાસર), ૭. શાંતિનાથ (મણિલાલ રતનચંદનું ઘરદેરાસર), ૮. વિમલનાથ (ભાયચંદ ખુશાલચંદનું ઘરદેરાસર), વાસુપૂજ્યની શેરીમાં ૯. વાસુપૂજ્યસ્વામી, વખતજીની શેરીમાં ૧૦. સંભવનાથ, ૧૧. મુનિસુવ્રતસ્વામી, મનમોહનની શેરીમાં ૧૨. સુમતિનાથ (હેમચંદ ખેમચંદનું ઘરદેરાસર), ૧૩. મનમોહન પાર્શ્વનાથ, ૧૪. આદેશ્વર (ઘરદેરાસર), ૧૫. શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ, ૧૬. શાંતિનાથ (ગભરૂચંદ ગુમાનચંદનું ઘરદેરાસર) અને ૧૭. શ્રેયાંસનાથ (લાકડાનું નાનું ઘરદેરાસર).

આજે સ્વતંત્ર મહોલ્લા તરીકે ઓળખાતા, ફોફલિયાવાડા પાસે આવેલા વાસુપૂજ્યના મહોલ્લાનો ઉલ્લેખ સં. ૧૯૬૩માં તથા સં. ૨૦૧૦માં ફોફલિયાવાડામાં થયેલો છે.

આજે ફોફલિયાવાડામાં નીચે મુજબના જિનાલયો વિદ્યમાન છે :

પોળની શેરીમાં ૧. શાંતિનાથ, ૨. પાર્શ્વનાથ (બાલુભાઈ પરિવારનું ઘરદેરાસર), મનમોહનની શેરીમાં ૩. મનમોહન પાર્શ્વનાથ, વખતજીની શેરીમાં ૪. સંભવનાથ, ૫. મુનિસુવ્રતસ્વામી અને ચૌધરીની શેરીમાં ૬. નમિનાથ.

નોંધ : સં. ૨૦૫૬ના માગશર સુદ પાંચમના રોજ પોળની શેરીમાં આવેલ પાર્શ્વનાથના ઘરદેરાસરને પોળની શેરીના શાંતિનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યું છે.

પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૬૪)

ફોફલિયાવાડા વિસ્તારમાં પોળની શેરી કે આગલી શેરી તરીકે ઓળખાતી પોળમાં પ્રવેશતાં આપણી ડાબી બાજુએ શ્રી શાંતિનાથનું સામરણયુક્ત શિખરવાળું આરસનું બનેલું જિનાલય આવેલું છે.

પ્રવેશ કરતાં ચોક આવે છે જેની ફરસ સુંદર ડિઝાઈનવાળી આરસની છે. ચોકને ફરતે કોટ છે જેની ઉપર દસ ફાનસ છે. ચાર પગથિયાં ચડતાં ત્રણ પ્રવેશદ્વાર આવે છે. અહીં ચાર સ્તંભ છે. તેની ઉપર ચાર નૃત્યાંગનાઓની રચના છે. મુખ્ય દ્વારની છેક ઉપર જમણી બાજુએ સરસ્વતીદેવી તથા ડાબી બાજુ લક્ષ્મીદેવીનાં શિલ્પો છે. તથા બીજી પણ બે પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલ પર લક્ષ્મીદેવીની આજુબાજુ જલાભિષેક કરતા હાથીઓ ઉપસાવેલા છે. અહીં લાલ તથા સોનેરી રંગથી રંગકામ થયેલું છે. પ્રવેશદ્વાર પાસે ડાબી બાજુ દીવાલ પર નીચે પ્રમાણે લેખ લખેલ છે :

“આજથી સવાસો વર્ષ પહેલાં એક અજૈન ભાઈના ઘરમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા શ્રી શાંતિનાથ પરમાત્માના પ્રતિમાજી પોળની શેરીના દેરાસરજીમાં મૂળનાયક રૂપે બિરાજમાન છે. તેનો ઉત્થાપન વિધિ સં. ૨૦૩૯ના વૈશાખ સુદિ ૧૧ને દિને કરેલ તા. ૨૨-૫-૮૩. તે ભગવંતોને પુનઃ પ્રતિષ્ઠિત વિ. સં. ૨૦૪૩ માગશર સુદિ ૬ને શનિવારે તા. ૮-૧૨-૮૬ પરમ પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી ઝંકારસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના વરદ હસ્તે થયેલ છે.”

તથા જમણી બાજુ દીવાલ પર “શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું આ દહેરાસર શ્રી પોળની શેરીના જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. સભ્યોની માલિકીનું છે.” — મુજબનું લખાણ છે.

મધ્યમ, પહોળા, ચોરસ રંગમંડપમાં આઠ સ્તંભો છે. રંગમંડપના ઘુમ્મટનું કાયકામ મોહક છે. બે વર્ષ પહેલાં જ આ કાયકામ કરાવવામાં આવેલ છે. રંગમંડપની જમણી દીવાલ પર સમેતશિખર તથા ડાબી બાજુ દીવાલ પર શત્રુંજયનો પટ છે. અહીં થર્મોકોલની શીટ પર કોતરણી કરી રંગ કરી આભલાં ચોટાડેલાં હોય તેવી નવીન રચના ધ્યાને ખેંચે છે. ગિરનાર તથા અષ્ટાપદના પટ પણ છે. ગભારા પાસેની દીવાલ પર વાજિંત્ર સાથે નાની પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. ડાબી બાજુના ગોખમાં ગરુડયક્ષ અને જમણી બાજુના ગોખમાં નિર્વાણીદેવીની આરસમૂર્તિઓ છે. ગભારાને ફરતે પ્રદક્ષિણા થઈ શકે તેવી જગ્યા છે.

લાકડાની રંગીન કોતરણીવાળા ગર્ભદ્વારની બારસાખ નીચે દ્વારપાળ અને ઉપર શિખર જેવી રચના છે. દ્વાર પર ચામર વીંઝતી પૂતળીઓની રચના છે. અહીં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી શાંતિનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. તેના પર “સં. ૧૬૬૪ વર્ષે પોષ વદી” — એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે. અન્ય બિંબો કદમ્બગિરિથી લાવીને બિરાજમાન કરેલ છે એવું જાણવા મળ્યું છે. અત્રે કુલ છ આરસપ્રતિમા અને એકત્રીસ

ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ઉપરાંત એક સ્ફટિકપ્રતિમા પણ છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુ આદેશ્વર અને મલ્લિનાથ તથા ડાબી બાજુ પાર્શ્વનાથ અને ધર્મનાથ બિરાજે છે.

શાકોરી કુટુંબના શ્રી હાલાભાઈ મગનલાલ શાહનું ઘરદેરાસર અત્રે પધરાવેલ છે. તેમાં મૂળનાયક પણ શાંતિનાથ હતા અને સાથે શ્રી કુંથુનાથ તથા શ્રી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાઓ હતી. આ ઘરદેરાસરની પ્રતિમાઓ સં. ૨૦૪૩ના વૈશાખ સુદ ૧૩ના તા. ૨૯-૭-૮૮ના શુભ દિને આ જિનાલયમાં પધરાવ્યાનું લખાણ છે. આ ઘરદેરાસર સાથે શાકોરી કુટુંબના કુળદેવીનાં ઉપસાવેલ ચિત્રવાળાં બે રજતપત્રો તથા તેને મૂકવા ચાંદીના છત્રવાળી બે પાટલી પણ છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે અહીં રાજકોટવાળા શ્રી બોબડચંદ વીરચંદ શાહનું ઘરદેરાસર પણ પધરાવેલ છે જેમાં ચંત્રો તથા અષ્ટમંગલ સહિત કુલ તેર ધાતુપ્રતિમા હતી. તથા હાલ સં. ૨૦૫૬ના માગશર સુદ પાંચમના દિવસે બાલુભાઈ પોપટલાલ તથા શાંતિલાલ પોપટલાલ શાહ પરિવારનું પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર અત્રે પધરાવેલ છે.

જિનાલયની બહારના ભાગમાં જમણી બાજુએ સામરણયુક્ત દેવકુલિકામાં ગુરુમંદિર આવેલું છે. તેમાં ભદ્રંકરવિજયજી મં. સા.ની પ્રભાવી પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવેલ છે.

“પૂજ્યપાદ પરમપ્રભાવક સંઘસ્થવિર સુવિશાલ ગચ્છાધિપતિ વ્યાખ્યાન વાયસ્પતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજના માર્ગદર્શન મુજબ તેઓ શ્રીમદ્ના પ્રભાવક શિષ્યરત્ન અધ્યાત્મયોગી સ્વ. પૂ. પન્નાસપ્રવર શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી ગણિવર્યના સં. ૨૦૩૬ના વૈશાખ સુદ ૧૪ના પાટણ મુકામે રાત્રે થયેલ સમાધિપૂર્ણ કાળધર્મ અનુસંધાને સ્વર્ગસ્થ વાયસ્પતિની સ્મૃતિમાં વૈશાખ સુદ ૧૫ના થયેલ તેઓશ્રીના પાર્થિવદેહના અગ્નિસંસ્કારની ઉપજમાંથી તેઓશ્રીના પ્રશિષ્યરત્ન પૂજ્ય આચાર્ય ભગવંત શ્રી પ્રદ્યોતનસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા પૂજ્ય મુનિ શ્રી વજ્રસેનવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી શ્રી નગીનદાસ કરમચંદ પૌષ્ઠશાળા સ્વ. પૂજ્ય મહારાજ સાહેબના જન્મસ્થાનના પોળની શેરીના પરમ પૂજ્ય મહારાજના સ્મારક માટે રૂ. ૧,૩૦,૦૦૦/= પ્રાપ્ત થયેલ. બાકીના વધારાના ખર્ચના રૂપિયા પોળની શેરી તરફથી છે.”

સ્વ. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજીગણિનું જન્મસ્થાનનું મકાન કે જે દેરાસરની સામે જ આવેલું છે ત્યાં સાધુ-સાધ્વીની વૈયાવચ્ચ માટે મહોલ્લાવાળા રસોડું ચલાવે છે. વળી શેરીમાં આગળ સાધુ-સાધ્વી ભગવંતોને ભજવા માટે પાઠશાળા પણ ચાલે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૬૪નો લેખ છે. જો કે સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે.

જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને સોળ ધાતુપ્રતિમા તથા એક રત્નપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આગલી શેરીમાં શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા અને બાવીસ ધાતુપ્રતિમા તથા એક સ્ફટિકપ્રતિમાનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થાપનાનો સમય સં. ૧૯૨૦ દર્શાવ્યો છે. સંભવ છે કે તે સમયે જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય. વહીવટ શેઠ લીહેરુભાઈ હાલાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી શૈલેષભાઈ બાબુલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી રસિકલાલ મણિલાલ શાહ અને શ્રી દિનેશભાઈ અંબાલાલ શાહ હસ્તક છે. આ જિનાલયમાં ત્રણ ઘરદેરાસરો પધરાવેલ છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૬૪ના સમયનું છે. સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેના સમયનું નક્કી કરવા માટે અન્ય આધારભૂત પુરાવાઓની જરૂર છે.

પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો

પાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૮૭૫ આસપાસ)

ફોફલિયાવાડા વિસ્તારમાં પોળની શેરી તરીકે ઓળખાતી પોળમાં પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુએ શ્રી બાલુભાઈના ઘરના ત્રીજા મજલા પર શ્રી પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર આવેલું છે. શેરીમાં આ એક જ ઘરદેરાસર છે.

દીવાલે જડેલા કોતરણીવાળા લાકડાનાં કબાટમાં તમામ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. અહીં ત્રણ ધાતુપ્રતિમા અને ચાંદીની એક દેવીમૂર્તિ જેને આ કુટુંબ પોતાની કુળદેવી માને છે તે અને ચંત્રો છે. મૂળનાયક તરીકે ૩^{મી}ની ઊંચાઈ ધરાવતી, શ્રી પાર્શ્વનાથની એકતીર્થી ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેના પરના લેખમાં નીચે મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે :

“સં. ૧૮૨૬ વૈશાખ વદિ ૨ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભિંબ

જમણીબાજુ શ્રી શાંતિનાથની પંચતીર્થી ધાતુપ્રતિમા છે. તેના પરના લેખમાં નીચે મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે :

“સંવત ૧૭૬૮ વૈશાખ સુદિ ૫ બુધવાર પત્તન વાસ્તવ્ય શ્રી પના ભાર્યા બાઈ લવામ કારાપિત શ્રી શાંતિનાથ પંચતીર્થી શ્રી કટુકમતી ગચ્છે પ્રતિષ્ઠિત ।”

ડાબી બાજુ શ્રી સુવિધિનાથની ધાતુપ્રતિમા પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સં. ૧૫૫૨ માઘ વદ ૧૨ બુધવાર પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિય મઠ વેલા ભાર્યા કમી સુ. ૫૦ માણીકકેન ભા. લખી સુત ભાઈ આભાજી .. પ્રમુખકુટુંબયુતેન સ્વશ્રેયાર્થ શ્રી સુવિધિનાથ કારિતં

પ્રતિષ્ઠિતં શ્રી બૃહદ્ તપાઁ ભ૦ શ્રી ઉદયસાગરસૂરિભિઃ શ્રી પત્તન વાસ્તવ્યં.....”

નોંધ : સં. ૨૦૫૬ના માગશર સુદ પાંચમના રોજ આ ઘરદેરાસરને ફોફલિયાવાડાના જ શાંતિનાથના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવ્યું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે સમયે મોતીલાલ મોકમચંદ પરિવારનું ઘરદેરાસર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું છે. અહીં ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મોતીલાલ મોકમચંદના પરિવારનું પાર્શ્વનાથનું આ ઘરદેરાસર ત્રીજે માળ હતું. આ ઘરદેરાસરની સ્થાપનાનો સમય સં. ૧૮૭૫ દર્શાવ્યો છે. તે સમયે પણ જિનાલયમાં કુલ ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. આજે પણ આ ઘરદેરાસરમાં ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. સં. ૨૦૧૦માં વહીવટ શાંતિલાલ પોપટલાલ હસ્તક હતો. સ્થિતિ સારી હતી.

મૂળનાયક પાર્શ્વનાથની ધાતુપ્રતિમા પર સં. ૧૮૨૬નો મૂર્તિલેખ છે. જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસરનો સમય સં. ૧૮૭૫નો દર્શાવ્યો છે. તેને અધિકૃત માની શકાય છે.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૧૮૭૫ની આસપાસના સમયનું છે.

મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો

મનમોહન પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ફોફલિયાવાડાના વિસ્તારમાં મનમોહનની શેરીમાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુ શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ અતિ આહ્લાદક છે. પ્રવેશચોકીની દીવાલ પર વિવિધ વાજિંત્રો વગાડતી મધ્યમ કદની અગિયાર અતિ સુંદર આરસની પૂતળીઓ શોભે છે. જિનાલયમાં પ્રવેશવાના દ્વાર પાસેની દીવાલ પર બે હાથી પર, અંબાડીમાં બેઠેલા શ્રેષ્ઠીની રચના કોતરીને ઉપસાવેલ છે. પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ તથા શાંતિકળશના અખંડ ધારાનાં બે ચિત્રો પણ ઉપસાવેલ છે. જિનાલયની ઉપર શ્રી સરસ્વતીદેવીનું શિલ્પ છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૮) આ જિનાલયની અંદર અને બહાર તત્ત્વથી ભરેલાં ગૂઢ રહસ્યવાળાં સુંદર સુવાક્યો, લેખો કોતરીને લખેલાં છે.

પ્રવેશદ્વારના ઓટલા પર ચડતાં, આજુબાજુના સ્તંભોમાં હાથમાં સિદ્ધસેનવ્યાકરણ લઈને ઊભેલા શ્રી સરસ્વતીદેવીની રચના છે. અહીં ઉપરના ભાગમાં આ વ્યાકરણની ટૂંકમાં સમજ આપતો લેખ પણ છે. ઓટલાના છેડા પરના બન્ને બાજુના બન્ને થાંભલાઓમાં શુભાશિષ વરસાવતાં લક્ષ્મીદેવીનું શિલ્પ છે. ઓટલા ઉપરના ભાગમાં પરીઓની રચનાવાળાં તોરણો છે જે

પૈકી જમણી બાજુના તોરણમાં વચ્ચે ચક્રેશ્વરીદેવી અને ડાબી બાજુ વચ્ચે પાર્શ્વનાથને બે હાથીઓ કમળથી પૂજા કરતા નજરે પડે છે. સૌથી ઉપરના ભાગમાં ભમ્મર ગોખની જેમ છત્રી છે જેમાં સરસ્વતીદેવી છે. ઓટલા પરની જાળીઓના નીચેના ભાગમાં નવગ્રહો અને સોળ વિદ્યાદેવીઓ છે. જિનાલયને ફરતે ઉપર દશે દિશાઓમાં ચારે બાજુ દસ દિક્ષપાલ છે.

કાષ્ઠની સુંદર કોતરણીવાળા ત્રણ સુંદર પ્રવેશદ્વારમાંથી રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં, ઉપર ઘુમ્મટના છતના ભાગમાં પાંચ મેરુપર્વત દશ્યમાન થાય છે. આ જિનાલયની વિશેષતા એ છે કે અહીંનાં શિલ્પો તથા તેને લગતી વિગતવાર માહિતી પણ દીવાલે લખી છે જેથી શિલ્પાકૃતિને સમજવી સુગમ પડે. દા.ત. મેરુશિખર, દેવલોક જિનાલયની બહારની બારીની આજુબાજુનાં શિલ્પોની વિગતો.

આ જ રીતે રંગમંડપના ઘુમ્મટ — છતના ભાગમાં દેવલોકની રચના છે. છેક ઉપર બાર દેવલોક, નવ ગ્રૈવેયક, પાંચ અનુત્તક વિમાન છે. પછી વ્યંતર જ્યોતિષીમાં રહેલા ચાર શાશ્વતા જિનેશ્વરો — ઋષભ, ચંદ્રાનન, વારિષેણ અને વર્ધમાન — છે. તેની નીચેના ભાગમાં વર્તમાન ચોવીશીના ચોવીસ તીર્થંકરો છે. તેની ઉપર છત્રો છે. બાજુમાં યક્ષ યક્ષિણી છે અને નીચે લાંછન છે. નીચેના ભાગમાં ગજથર અને હંસથર છે. આખા ઘુમ્મટને ચાર દેવોએ જાણે કે અધ્ધર રાખેલ હોય તેવું દશ્ય ઊભું કરેલ છે. આ રીતે અહીં દેવલોકની પણ સમજ આપવામાં આવી છે.

રંગમંડપની મુખ્ય ચોકીના ચાર સ્તંભો પર ચાર ચાર અપ્સરાઓનાં શિલ્પો છે. બીજા આઠ સ્તંભો પૈકી દરેક ઉપર એક અપ્સરા મળી આઠ અપ્સરાઓ છે. રંગમંડપમાં ગર્ભગૃહની પાસે સામસામે અત્યંત કલાત્મક દેરીઓ આવેલી છે. ઉપર ઘુમ્મટ અને છત્રી તથા ગોખની નીચેના ભાગમાં મહાવત સાથેના હાથીનું સુંદર શિલ્પ છે. હાથી પર જાણે કે દેરી ઊભેલી હોય અને હાથી પર બેસી યક્ષ યક્ષિણી દર્શનાર્થે જતા હોય ! જમણી બાજુની દેરીમાં શ્યામ આરસના પાર્શ્વયક્ષની મૂર્તિ અને ડાબી બાજુની દેરીમાં પદ્માવતીદેવીની આરસમૂર્તિ બિરાજમાન છે. તેની આજુબાજુ ચામર વીંઝતાં ઈન્દ્રોનાં શિલ્પો અને દર્શન કરતા ઈન્દ્રોનાં ચિત્રો છે. રંગમંડપની ચારે દીવાલો પર આરસ પર કોતરીને તીર્થોના પટ અને પ્રસંગો બનાવેલ છે જેમાં ભગવાનનો અભિષેક, સંપ્રતિ મહારાજના નવા જિનાલયનું ખાતમુહૂર્તની વધાઈ આપવા આવનારને અપાતા દાનનો પ્રસંગ, ધન્ના અણગાર, મેઘરથ રાજાનો ભવ, મેઘકુમાર, ગિરનાર, સ્થૂલિભદ્રના જીવનપ્રસંગો, પોષ દશમનો મહિમા દર્શાવતો પ્રસંગ, પાર્શ્વનાથને બે હાથી દ્વારા કમળથી થતી પૂજાનો પટ, જન્માભિષેક, દીક્ષા કલ્યાણક, અષ્ટાપદ, મેઘમાળીનો ઉપસર્ગ, ગજસુકુમાલનો પ્રસંગ, આદેશ્વરને ઈશ્વરસથી પારણાનો પ્રસંગ, ખંધકમુનિનો પ્રસંગ, શત્રુંજય, સનતકુમાર ચક્રવર્તીનો પ્રસંગ, મહાવીરસ્વામીને ચંદનબાળા દ્વારા કરાવાતા પારણાનો પ્રસંગ, સંપ્રતિ મહારાજના પૂર્વભવના જીવનના — ભિક્ષુકમાંથી જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થાય છે ત્યાં સુધીના પ્રસંગો— તથા ધન્નાકુમારની મહાવીરસ્વામી પાસે લેવાયેલ દીક્ષાનો પ્રસંગ છે.

ત્રણ કલાત્મક ગર્ભદ્વાર છે. ગર્ભદ્વારની સામેની દીવાલ પર આરસ અને છીપકામના

સુંદર યંત્રો છે. મૂળનાયકની પાછળ દીવાલ પર સિદ્ધચક્રજી, જમણે ગભારે બિરાજમાન પ્રતિમાની પાછળની દીવાલ પર નિર્ઝન્ય ઓમકારમાલા ગ્રંથ તથા ડાબે ગભારે બિરાજમાન પ્રતિમાની પાછળની દીવાલ પર ઋષિમંડળ યંત્રની રચનાઓ છે. અહીં ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી મનમોહન પાર્શ્વનાથની સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. મૂળનાયકનું પરિકર સં. ૨૦૧૩માં મહા સુદી ૬ બુધવારે શેઠ વાડીલાલ યુનીલાલના પત્ની ચંપાબાઈએ અર્પણ કરેલ છે. પ્રતિમા પરના લેખમાં સંવત ૧૪૬૯ વંચાય છે. જમણે ગભારે શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ તથા ડાબે ગભારે આદેશ્વર બિરાજમાન છે. આ પ્રતિમાઓ સપરિકર છે અને તેમના પરિકરો પણ સં. ૨૦૧૩માં બન્યાં છે અને તે ચંપાબાઈની પુત્રી વિમલાબેને બનાવડાવ્યા છે. અહીં આઠ આરસપ્રતિમા અને છવાસી ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી ધાતુના એક ચૌમુખી છે. એક નાના બાજોઠ પર ધાતુનાં પગલાંની ચાર જોડ છે.

આ જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૦૮માં શરૂ કરી સં. ૨૦૧૩માં પૂર્ણ થતાં પુનઃપ્રતિષ્ઠા થયેલ છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે આજે જમણે ગભારે બિરાજમાન શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આ જિનાલયમાં જ, બાજુમાં અલગ હતું. તેમની વર્ષગાંઠ શ્રાવણ વદ ૫ હતી. બન્ને જિનાલયને ભેગાં કરી એક ભવ્ય જિનાલય બનાવવાની શેરીના ભાઈઓની ઇચ્છાથી અહીં બેઉ જિનાલયો એકમાં જ સમાવેશ પામ્યાં છે.

આ ઉપરાંત આ જિનાલયમાં અન્ય ત્રણથી ચાર જિનાલયો એકરૂપ બન્યાં હોવાનું ધોળના રહીશોએ જણાવેલ છે જેમાંથી એક જિનાલય શાંતિનાથનું હતું. આજે તે જિનાલયની પાછળના ભાગમાં છે. આજે મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં એકરૂપ થઈ ચૂકેલું શાંતિનાથનું ઘરદેરાસર મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયની પાછળ ડાબી બાજુ અલગ દેવકુલિકા જેવી રચનામાં પધરાવવામાં આવ્યું છે. તે ઝવેરી કુટુંબનું હતું અને સં. ૨૦૩૨ના વૈશાખ વદ ત્રીજના શુક્રવારના રોજ પધરાવેલ છે.

દેવકુલિકાના ગભારાના લાકડાના દ્વાર પર આરસના દ્વારપાળો તથા કોતરણીયુક્ત કમાનોવાળા સ્તંભો છે. તેના લાકડાના પ્રવેશદ્વારે ઇન્દ્ર ઇન્દ્રાણી તથા દેવી ત્રાજવાના એક પલ્લે તથા બીજે પલ્લે બેઠેલ કબૂતરની શિલ્પકોતરણી છે. દ્વાર પર જાળી હોવાથી બંધ બારણે પ્રતિમાના દર્શન થઈ શકે તેવી વ્યવસ્થા છે.

દેવકુલિકાની દીવાલ પર નીચે મુજબનો લેખ છે : “આ ઘરદેરાસરને અહીં નૂતન દહેરાસર બંધાવી તેમાં સં. ૨૪૯૩ વિ. સં. ૨૦૨૩ના વૈસાક વદી ૩ શુક્રવાર તા. ૨૬-૫-૧૯૬૭ના દીને શાંતિનાથ આદિ જિનેશ્વરોની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી છે. જૂની વરસગાંઠ વૈસાક વદી ૨ની હતી.”

ગભારામાં છત્રીવાળી દેરી જેવી રચનામાં તમામ પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે. મૂળનાયક પર શિખરરચના તથા આજુબાજુની આરસપ્રતિમા પર ધુમ્મટરચના છે. અહીં બે આરસપ્રતિમા અને બે ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં શાંતિનાથની ૩” ઊંચાઈની ધાતુપ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા પરનો લેખ નીચે મુજબ છે :

“સં. ૧૬૪૮ વર્ષ માઘ વદિ ૨ પત્તન વાસ્તવ્ય પ્રાગ્વાટ જાતીય સાં. પૂજના સ્વશ્રેયાર્થ શ્રી શાંતિનાથ બિંબં કારિતં પ્રતિષ્ઠિતં તપાગચ્છ શ્રી હીરવિજયસૂરિભિઃ પાતશાહ શ્રી અકબર વિજયે ।”

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ફોફલિયાવાડામાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં સૌ પ્રથમ વાર આ જિનાલયનો નામોલ્લેખ મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલય તરીકે મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા તથા યુમ્માળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયનો વહીવટ શા. સૂરચંદ જેચંદ હસ્તક હતો. જ્યારે મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં અલગ દેવકુલિકામાં બિરાજમાન શાંતિનાથના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૬૩માં મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડામાં શા. ગભરૂચંદ ગમાનચંદના ઘરદેરાસર તરીકે થયેલો છે. તે સમયે આ ઘરદેરાસરમાં બે આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ફોફલિયાવાડામાં મનમોહનની શેરીમાં આવેલા મનમોહન પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સાત આરસપ્રતિમા તથા અઢાવન ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથના ઘરદેરાસરના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે બે આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા હતી. તથા ઘરદેરાસર બંધાવનાર તરીકે શા. ગભરૂચંદ ગુમાનચંદના વડીલો — એ મુજબનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

જિનાલયનો વહીવટ ફોફલિયાવાડામાં રહેતા શ્રી મનંજયભાઈ સેવંતીલાલ શાહ, શ્રી અશોકકુમાર જયંતિલાલ ઝવેરી, શ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ અને મુંબઈનિવાસી શ્રી કંચનલાલ વાડીલાલ શાહ હસ્તક છે.

મૂળનાયક શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૪૬૮નો લેખ છે. અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે. તથા શાંતિનાથનું ઘરદેરાસર સં. ૨૦૨૩માં આ જિનાલયમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે.

વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો

સંભવનાથ (સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે)

ફોફલિયાવાડા વિસ્તારમાં આવેલી વખતજીની શેરીમાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુએ, શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયની સામે બહારથી સુંદર દેખાતું શ્રી સંભવનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયની બહારની દીવાલો, છત તથા પ્રવેશચોકી કોતરણી અને અનેકવિધ શિલ્પો — જેવાં કે : ફળ-ફૂલ, મલ્લયુદ્ધ કરતાં મલ્લો, દ્વારપાળ, વિવિધ આસનમુદ્રામાં તાપસો, હાથી, રીંછ, વાંદરા, પરીઓ વગેરે-થી સોહે છે.

પ્રવેશદ્વાર એક છે. રંગમંડપમાં સાદા પથ્થરના તોરણયુક્ત ચોવીસ સ્તંભો છે. તોરણોની બારીક કોતરણી અને રંગકામ ધ્યાન ખેંચે છે. છત પર લટકતાં કમળનાં શિલ્પો સુંદરતામાં વધારો કરે છે. રંગમંડપની બન્ને બાજુની દીવાલોમાં અરીસાવાળા લાકડાનાં આઠ કબાટો છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી મુખ્ય ગર્ભદ્વારની ઉપરની દીવાલ તથા બારસાખ ઉપર સિંહ, હાથી અને કળશની કોતરણી છે. ગભારામાં મૂળનાયકની પ્રતિમા પર ચાંદીના પટ છે જેમાં મહાવીરસ્વામીનો કાનમાંથી ખીલા કાઢવાનો પ્રસંગ, સંગમદેવનો ઉપસર્ગ તથા સિંહનો ઉપસર્ગ ઉપસાવેલ છે. તેની બન્ને બાજુ ચાંદીના સ્તંભ છે. અહીં રંગીન પણ સાદી દસ કમાનો છે.

ગભારામાં ૧૭" ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી સંભવનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. જમણે ગભારે સંભવનાથની રાતા રંગની તથા ડાબા ગભારે મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં સત્તર આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક પાર્શ્વનાથની શ્યામ રંગની પ્રતિમા છે. આરસની અન્ય એક પ્રતિમામાં નીચે દેવીમૂર્તિ છે. સુડતાળીસ ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં આરસની બે ગુરુમૂર્તિઓ પૈકી એક ગૌતમસ્વામીની છે. અન્ય ગુરુમૂર્તિ કાઉસ્સગ્ગ મુદ્રામાં છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સંભવનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને એક શિખરવાળું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્રેવીસ આરસપ્રતિમા તથા ચોપન ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયનો સમય તે સમયે સં. ૧૮૫૭ દર્શાવેલ છે. સંભવ છે કે સં. ૧૮૫૭માં જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં

એકવીસ આરસપ્રતિમા અને ઓગણપચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયનો સમય સં. ૧૯૩૭ મહા સુદ ૧૧ દર્શવ્યો છે. સંભવ છે કે સં. ૧૯૩૭માં જિનાલયનો ફરી જીર્ણોદ્ધાર થયો હશે. સં. ૨૦૧૦માં વહીવટ રાયચંદ ઘેલાભાઈ હસ્તક હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી પ્રકાશભાઈ પ્રેમચંદ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી સુમતિલાલ ભોગીલાલ શાહ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેનું છે.

• • •

વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો

મુનિસુવ્રતસ્વામી (સં. ૧૯૪૮)

ફોફલિયાવાડા વિસ્તારની વખતજીની શેરીમાં શ્રી સંભવનાથના જિનાલયની બિલકુલ સામે શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીનું ધાબાબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ સુંદર છે.

જિનાલયની બહારની દીવાલે બે દ્વારપાળ છે. અહીં દીવાલે તથા મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની આજુબાજુ સિંહ, મોર, મલ્લકુસ્તી, તાપસ અને પરીઓનાં શિલ્પો છે. રંગકામ સુંદર છે. છત પર ફૂલોનાં સુંદર ચિત્રો છે. પ્રવેશચોકી મગરમુખી કમાનો, સિંહ તથા વાઘનાં શિલ્પોવાળી છે.

રંગમંડપ નાનો છે. અહીં મૂળનાયકના ગભારા સિવાયનો અન્ય એક નાનો ગભારો છે. તેમાં મૂળનાયક તરીકે શ્રી શીતલનાથની ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ ગભારામાં ઓગણીસ ધાતુપ્રતિમા છે. વળી, અહીં આરસની એક શ્યામ રંગની પ્રતિમા પણ છે. મૂળનાયક શીતલનાથની પ્રતિમા પરના લેખમાં નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“સં. ૧૫૪૨...ફાગણવદ ૩...પ્રાગ્વાટજાતી...જબકુ...શીતલનાથ...સિદ્ધાંતસૂરિભિઃ”

કોઈનું ઘરદેરાસર અત્રે પધરાવેલ હોવાનું અનુમાન થઈ શકે. જો કે ત્યાંના રહીશો આ બાબતે કાંઈ કહી શક્યા નથી કે એ અંગેનું બીજું કોઈ લખાણ પણ પ્રાપ્ત થયું નથી.

મુખ્ય ગભારાને એક ગર્ભદ્વાર છે. ૧૭” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામીની પ્રતિમા અત્રે મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. અત્રે કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં વખતજીની શેરીમાં થયેલો છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. આ જિનાલયની સ્થાપનાનો સમય સં. ૧૯૪૮ દર્શાવવામાં આવ્યો છે. જિનાલય બંધાવનાર તરીકે શા. સાકરચંદ ઉમેદચંદના નામનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા

અને તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શેઠ લહેરભાઈ હાલાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં કુલ છ આરસપ્રતિમા તથા ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી પ્રકાશભાઈ પ્રેમચંદ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી સુમતિલાલ ભોગીલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૯૪૮ના સમયનું છે.

• • •

ચૌધરીની શેરી, ફોફલિયાવાડો

નેમિનાથ (સં. ૧૮૭૫)

ફોફલિયાવાડા વિસ્તારમાં પ્રવેશ્યા બાદ જમણી બાજુએ અંદરના ભાગમાં મોટો ચોક જેવો વિસ્તાર છે જે ચૌધરીની શેરી તરીકે ઓળખાય છે. અહીં શ્રી નેમિનાથનું બે મજલાવાળું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયનું મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર અને તેની બારસાખ સુંદર રંગીન કોતરણીવાળાં છે. રંગીન કોતરણીવાળી મગરમુખી કમાનો પરની સિંહની શિલ્પાકૃતિ અને થાંભલા પર બંસરીવાદન કરતાં શ્રીકૃષ્ણ અને દ્વાર પરની પૂતળીઓ અને ધર્મચક્ર જિનાલયના બહારના ભાગને રમ્ય બનાવે છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનું લાકડાનું બારણું, બારસાખ અને ટોડલા રંગીન બારીક કોતરણીવાળા છે. તે જ રીતે રંગમંડપના દસ કાજસ્તંભો, ટોડલા તથા કમાનોની બારીક રંગીન કોતરણી અને પૂતળીઓ, મયૂર વગેરે શિલ્પો મોહ પમાડે તેવાં છે. અહીં ઊભા રહી, રંગમંડપની બધી દીવાલો અને છત પર એક નજર નાંખો તો છક થઈ જવાય એટલું — એક ઈંચ જગ્યા ખાલી ન રહે તેવું — ચિત્રકામ છે. દીવાલોમાંના ગોખલાને પણ પથ્થરની કોતરણી ! એમાં ય અહીંનાં રંગીન, મોટાં ઝુમ્મરો જિનાલયની શોભામાં ચાર ચાંદ લગાવી જાય છે ! (ટાઈટલ નં. ૧)

રંગમંડપની દીવાલો પરના પટ-પ્રસંગો નીચે મુજબ છે : શત્રુંજય, અષ્ટાપદ, પાવાપુરી, ચંપાપુરી, રાજગૃહીના પટ તથા મહાવીર પ્રભુનો વિહાર, ચામર વીંઝતા ઈન્દ્ર, ચંડકૌશિક નાગનો પ્રસંગ, સમવસરણમાં બિરાજમાન ભગવાનની દેશના, જન્મ મહોત્સવ, દીક્ષા મહોત્સવ, પાર્શ્વનાથ અને કમઠનો ઉપસર્ગ, રોગથી કંટાળેલા કરકંડુમુનિ, કામવિજેતા સ્થૂલિભદ્ર, ગજસુકુમારમુનિ તથા મેતાર્યમુનિના જીવનપ્રસંગો, પંચકલ્યાણકોનાં પ્રસંગચિત્રો તેમજ સિદ્ધચક્ર યંત્ર પણ ચિત્રિત કરેલ છે.

કોતરણીવાળા ટોડલા, બારસાખ અને રજતજડિત ત્રણ ગર્ભદ્વાર છે. મુખ્ય ગર્ભદ્વારની બારસાખે ચૌદ સ્વપ્નો તથા પ્રભુ દર્શને આવતાં બે ઈન્દ્રોનું ચિત્ર છે. આજુબાજુના અન્ય બે

ગર્ભદ્વારે પણ બે ઇન્દ્રોની તથા અષ્ટમંગલની રચના છે. અહીંના ચિત્રોમાં પૂરવામાં આવેલા અન્ય રંગો સોનેરી રંગ થકી વિશેષ શોભે છે. મુખ્ય ગર્ભદ્વારની જમણી બાજુની દીવાલે પાંચ તીર્થંકર તથા નવપદજીનો પટ તથા ડાબી બાજુની દીવાલે ચોવીસ તીર્થંકર તથા નવપદજીનો પટ ચિત્રિત છે. ગભારાની અંદરની છત સોનેરી, લાલ તથા લીલા રંગથી રંગેલી છે.

ગભારામાં ચાંદીની છત્રીમાં ૧૫" ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી નેમિનાથની આછી ગુલાબી ઝાંયવાળા આરસની સુંદર, ભાવવાહી પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા સંપ્રતિ મહારાજના સમયની છે. પ્રતિમાલેખ નથી. મૂળનાયકની બાજુમાં જ શીતલનાથની પ્રતિમા પરના લેખમાં સં. ૧૬૪૪ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. જમણે ગભારે મુનિસુવ્રતસ્વામી તથા ડાબે ગભારે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ બિરાજમાન છે. ગભારામાં સામસામે ગોખ છે. તેમાં મહાવીરસ્વામી તથા શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં કુલ તેર આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક નાની, શ્યામ પ્રતિમા પાર્શ્વનાથની છે. ધાતુપ્રતિમા ચોત્રીસ છે. વળી, અહીં ચૌધરી, કુટુંબનાં કુળદેવી ચાંદીના પત્રમાં છે. વધુ સારી જાળવણી થાય તે હેતુસર પતરાને લાકડાના ટુકડામાં જડી દીધું છે.

આ જિનાલય તેના પટ-પ્રસંગોનાં ચિત્રોની બહુલતા તથા તેની રંગમેળવણીને કારણે જાણીતું બન્યું છે. ગભારામાં અને ગર્ભદ્વાર પરનાં ચિત્રોમાંનો સોનેરી રંગ શોભામાં વૃદ્ધિ કરે છે.

ઉપરના માળે ખાલી હોલ છે. સં. ૧૯૪૫માં મુનિ હેમપ્રભ દ્વારા મૂળનાયક સિવાયની તમામ પ્રતિમાઓની પુનઃપ્રતિષ્ઠા થયેલ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ફોફલિયાવાડામાં નેમિનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારે ચૌદ આરસપ્રતિમા અને ચોત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ચૌધરીની શેરીમાં નેમિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે પણ જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા અને ચોત્રીસ ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયની સ્થાપનાનો સમય સં. ૧૮૭૫ દર્શાવવામાં આવ્યો છે. વહીવટ શેઠ મણિલાલ રતનચંદ હસ્તક હતો.

જિનાલયનો વહીવટ ચૌધરીની શેરીમાં રહેતા શ્રી અશોકભાઈ ગીરધરલાલ ઝવેરી તથા મુંબઈનિવાસી નવીનભાઈ ચીમનલાલ મણિયાર હસ્તક હતો.

જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં દર્શાવ્યા મુજબ આ જિનાલય સં. ૧૮૭૫ના સમયનું હોવાનું માની શકાય.

ઊંચી પોળ, સોનીવાડો

આજે સોનીવાડો તરીકે પ્રચલિત વિસ્તાર અગાઉ સોનારવાડો કે સોનીપાડો તરીકે ઓળખાતો હતો.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સોનારવાડામાં શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીનું સંયુક્ત જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે. તે સમયે આ સંયુક્ત જિનાલય નવું હતું તેવો પણ ઉલ્લેખ છે :

શાંતિસર મહાવીર નમુંઅ નિરંતર ધીર,
સોનારવાડઈ વંદન, નવૂ દેહરું જગરંજન. ૫૩

જોતાં અનોપમ દીસઈ, તિહા પ્રતિમા છઈ ત્રેવીસઈ,

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સોનારવાડા વિસ્તારમાં શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીના બે અલગ અલગ જિનાલયોની નોંધ આવે છે :

સોનારવાડઈ શાંતિ નમું એ । પડિમા ચઊદ ઉદાર । નારિંગ. ૥૫૮॥
બીજઈ દેહરઈ વીરજિનૂ એ । પોઢી પડિમા એક । નારિંગ. ૥૫૯॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં માત્ર મહાવીરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

સોનારવાડે સુખદાયક શ્રીમહાવીર, છેતાલીસ પ્રતિમા પાસે ગુણગંબીર ।

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

સોનારવાડે નિરખીયે રે, ભુવન યુગલ અતિસાર,
પ્રથમ નમું શ્રી વીરજી રે, સૂરતિ કી બલિહારી રે. ૧૦ ચૈ.

બીજે ભુવને સાંતિજી રે, મુઝ સાહબ સુખકાર,
પ્રભુ પદકજ નિત્ય પ્રણમતા, દિન દિન જય જયકારો રે. ૧૧ ચૈત્ય.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં પણ સોનીવાડાના આ વિસ્તારમાં બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સોનીવાડે દોય છે, નિરખાતાં ભવપાર. સં. ૮

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં સ્વર્ણકારનો પાડો વિસ્તારમાં ઊંચી પોળમાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયોની નોંધ પ્રાપ્ત થાય છે :

ઉચ્ચૈ: પોલે નમામિ ત્રિદશગણનતં સ્વર્ણકારસ્યપાડે,
શ્રી વીરં શાંતિનાથં સ્તુતમવનિતલે નાકિનાથૈશ્ચ વન્ધમ્ ॥૨૨॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સોનીવાડામાં શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીના બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૨૦૦૮ તથા સં. ૨૦૧૮માં પણ સોનીવાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ આવે છે.

આજે પણ સોનીવાડામાં ઊંચીપોળમાં શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીના બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

• • •

ઊંચી પોળ, સોનીવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

સોનીવાડા વિસ્તારમાં ઊંચીપોળમાં શ્રી શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીના ધુમ્મટબંધી જિનાલયો ખૂણામાં આવેલા છે.

આ બન્ને જિનાલયોમાં પ્રવેશવા માટેના દ્વાર એક જ છે. પરંતુ બન્ને જિનાલયો સામસામે છે જેમાં મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની જમણી બાજુ પાણીના ટાંકા પાસે શ્રી શાંતિનાથના જિનાલયનું પ્રવેશદ્વાર આવેલું છે.

આ જિનાલયનો રંગમંડપ મોટો છે. તેના થાંભલા પર કાયકામ થયેલું છે અને નીચેના ભાગમાં ટાઈલ્સ છે. જિનાલયમાં આરસ તથા કાજનો ઉપયોગ થયેલો છે. રંગમંડપમાં ઓખની રચના પણ છે પરંતુ તેમાં ભગવાનની કોઈ પ્રતિમા નથી. દીવાલ પર કાયના અરીસાઓ જોડેલા છે. રંગમંડપમાં ડાબી બાજુની દીવાલે શ્રી શત્રુંજયનો ચિત્રિત પટ છે. ત્રણ ગર્ભદ્વાર ધરાવતા ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથની ૪૭” ઊંચાઈની પ્રતિમા ચાંદીની કલાત્મક છત્રીમાં બિરાજમાન છે. પ્રભુજીની પ્રતિમાના અલૌકિક રૂપનાં દર્શન મનને મુગ્ધ બનાવી દે છે. છત્રીમાં વચ્ચે કળા કરતો મોર, આજુબાજુમાં થાંભલા પર હાથી તથા નીચેના ભાગમાં શિલ્પોની સુંદર કારીગરી જોવા મળે છે.

અહીં બાર આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી એક કાઉસગિયા છે તથા એક ચૌમુખજી છે. દસ ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં ડાબી બાજુ આરસનો માતૃકાપટ પણ છે.

આ જિનાલયની વર્ષગાંઠ મહા સુદ ૫ તથા મહાવીરસ્વામીના જિનાલયની વર્ષગાંઠ વૈશાખ સુદ ૭ના રોજ આવે છે. પ્રભુને આ બન્ને દિવસો ઉપરાંત મહાવીરજયંતિ તથા બેસતા વર્ષના રોજ પણ આંગી થાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ

ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં તથા સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અને સં. ૨૦૦૮માં મળે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. ત્યારે બાર આરસપ્રતિમા અને અગિયાર ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી ધરણેન્દ્રભાઈ મહાસુખલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી યોગેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ અને શ્રી હેમંતભાઈ હસમુખલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

ઊંચી પોળ, સોનીવાડો

મહાવીરસ્વામી (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

સોનીવાડા વિસ્તારની ઊંચી પોળમાં શ્રી શાંતિનાથ તથા મહાવીરસ્વામીનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય ખૂણામાં આવેલું છે.

બન્ને જિનાલયમાં પ્રવેશવા માટે પ્રવેશદ્વાર એક જ છે. પ્રવેશતાં, ડાબી બાજુ શ્રી શાંતિનાથનું જિનાલય છે તથા જમણી બાજુ શ્રી મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય છે. આ જિનાલયની બાજુમાં તથા શ્રી શાંતિનાથની સામે પૂજારીને રહેવાની ઓરડીની સગવડ છે.

અહીં જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાનો મુખ્ય એક દ્વાર છે. રંગમંડપ સાદો છે. અહીં કોઈ વિશિષ્ટ કારીગરી જોવા મળતી નથી.

એક જ ગર્ભદારવાળા નાના ગભારામાં શ્રી મહાવીરસ્વામીની પડ” ઊંચાઈ ધરાવતી અલૌકિક પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા સંપ્રતિ મહારાજના સમયની છે. અહીં સાત આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી ચાર મોટી પ્રતિમા કાઉસસગિયા છે. સાત ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં દીવાલ પર સુંદર મીના કારીગરી છે.

શાંતિનાથના જિનાલયની વર્ષગાંઠ મહા સુદ ૫ તથા મહાવીરસ્વામીના જિનાલયની વર્ષગાંઠ વૈશાખ સુદ ૭ના રોજ આવે છે. પ્રભુને આ બન્ને દિવસો ઉપરાંત મહાવીરજયંતિ તથા બેસતા વર્ષના રોજ આંગી થાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ચૈત્યપરિપાટીઓમાં સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ

ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અને સં. ૨૦૦૮માં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. ત્યારે સાત આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત રત્નની એક પ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત અહીં પગલાંની એક જોડ પણ હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયના વહીવટદાર તરીકે આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી ધરણેન્દ્રભાઈ મહાસુખલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી યોગેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ અને હેમંતભાઈ હરસુખભાઈ શાહ સેવાઓ આપે છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

મણિયાતીપાડો

ધીવટા વિસ્તારમાં આવેલો મણિયાતીપાડો અગાઉ ચ(મ)ણહટડી, મણહટ્ટીયાપાડો, મણિયાતી પાડો વગેરે નામોથી ઓળખાતો હતો.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ચ(મ)ણહટડી વિસ્તારમાં શાંતિનાથનું એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ચણહટડી સંતીસર એ સિરિ સોલમઉ જિણંદ ત,
દરસણિ દોષમ બહુ હરખે, નિજ કુલ કેરઉ ચંદ ત. ૧૭

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મણહટ્ટીયાપાડામાં મહાવીરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે જિનાલય નવું હતું તેવો ઉલ્લેખ પણ થયેલો છે :

મણહટ્ટીઆ પાડા માહિ મહાવીર વખાણું,
તિહાં પ્રસાદ નવુ કરિઓ પ્રતિમા પાંચ જાણું ૯૩

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મણહટ્ટીઆપાડામાં મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય તથા દેવદત્તનું એક ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હતાં :

મણિહટ્ટનઈ દેહરઈ રે, વીરજિન મહિમા મેર ઈ.
પ્રતિમા પંચ તે જાણઈ રે, દેવદત્ત ચૈત્ય વખાણઈ ૥૩૩૥

તેર જિણેસર ભાવી રે, માંકા મહિતાનઈ પાટકિ આવી.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મણીયાતીપાડામાં

મહાવીરસ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

મણીયાટી મહાવીર, મેરુતણી પરે ધીર.
ચાલીસ બિંબસું એ, પ્રણમું ભાવસું એ ॥૭॥
તીર્થ અનોપમ એહ, મુજ મન અધિક સનેહ.
દીઠે ઉપજેએ, સંપદા સંપજે એ ॥૮॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહાવીરસ્વામી તથા આદેશ્વરનાં જિનાલયો ઉપરાંત સહસ્રકૂટનું એક ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હતાં.

મણીયાટી પાડા માંહિ ભેટીયા વીર જિણંદ. લ.
પ્રાસાદ બીજે નીરખીયેં, આદિનાથ મુખચંદ. લ. ૧૭ પા.

દુહા

ચંદ્રભાણ દોસી ગૃહે, સહસકોટ અતિસાર,
ચોમુષ પ્રતિમા ધાતુમય, પ્રણમું એક હજાર. ૧.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં મણીયાટીપાડો વિસ્તાર મરેઠી પાડા તરીકે ઓળખાવી કવિએ આ વિસ્તારમાં ત્રણ જિનાલયો જુહાર્યાની નોંધ કરી છે.

મરેઠી પાડે નીરખીઈ, દેવલિં ત્રણિ ઉદાર;
સોનીવાડે દોય છે, નિરખાંતાં ભવપાર. સં. ૮

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મણ્યાતિપાડામાં બે જિનાલયો તથા સહસ્રકૂટના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શ્રી વીરં વૈ જિનેશં પ્રથમ જિનપતિં ચાત્ર મણ્યાતિપાડે,
કૂટં નામ્ના સહસ્રં વરતરનગર શ્રેષ્ઠિસંનિર્મિતં ચ ॥૨૧॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મણીઆતી પાડામાં સહસ્રકૂટપાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર, આદેશ્વર તથા મહાવીરસ્વામીનાં જિનાલયો — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં. ઉપરાંત આ વિસ્તારમાં છ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. હીરાચંદ ગુલાબચંદ, ૨. શા. નગીનદાસ ઉજમચંદ, ૩. શા. જેશીંગભાઈ ત્રિભોવન, ૪. શા. મંગળચંદ લલુભાઈ, ૫. શા. વસ્તાચંદ મલુકચંદ અને ૬. કીકાભાઈ લાલચંદ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં મણીઆતી પાડામાં આદેશ્વર, આદેશ્વરનું (દાંતીનું ઘરદેરાસર), સહસ્રકૂટ (નગરશેઠનું ઘરદેરાસર), મહાવીરસ્વામી, આદેશ્વર (કાકાજીનું ઘરદેરાસર) એમ કુલ પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં.

આજે પણ મણિયાતીપાડામાં ઉપર્યુક્ત પાંચ જિનાલયો વિદ્યમાન છે જે પૈકી ત્રણ ઘરદેરાસરો છે.

મણિયાતીપાડો

મહાવીરસ્વામી (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

મણિયાતીપાડામાં શ્રી મહાવીરસ્વામીનું શિખરબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયને ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે. અહીં આરસ પર સામાન્ય કોતરણી કરેલી છે. પ્રવેશદ્વારની બારસાખ પર સુંદર રંગીન કોતરણી છે. ઉપરના ભાગમાં દેવી તથા હાથીની કૃતિ છે. દ્વારની આજુબાજુ જાળીવાળી બે બારીઓ છે. અહીં પણ ઉપરના ભાગમાં દેવી તથા હાથીની રચના છે.

રંગમંડપમાં છત તથા થાંભલા પર પૂતળીઓ છે. બે બાજુ બે ગોખ છે જે પૈકી એકમાં માણિભદ્રવીર તથા અન્ય ગોખમાં આરસની બે ગુરુમૂર્તિઓ છે જે પૈકી એક શ્રી રવિસાગરજી મં. સા. તથા અન્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરિની છે. મૂર્તિ પર અનુક્રમે ‘સંવત ૧૮૮૮ શ્રાવણ સુદ ૧૦ તિથિ શ્રી વિજયકમલસૂરિ તથા શ્રી નેમિવિજયગણિ દ્વારા પ્રતિષ્ઠિત’ એવું લખાણ તથા સં. ૧૮૬૦માં પ્રતિષ્ઠિત કરાયેલી તથા ત્યારબાદ સં. ૧૮૮૭ મહા સુદ છઠના રોજ શ્રી કાંતિવિજય મુનિ દ્વારા પુનઃપ્રતિષ્ઠા થઈ હોવાનો લેખ છે. જિનાલયમાં અન્ય બે દેવકુલિકામાં મૂળનાયકના લાંછન ભૂંસાઈ ગયેલ હોવાથી નામ જાણી શકાતા નથી. પરંતુ જમણી બાજુની દેવકુલિકામાં મધ્યે બિરાજમાન પ્રતિમાની નીચેના શાશ્વતાદેવી પર ‘અચ્યુતાદેવી’ — એ મુજબનું લખાણ છે. અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા પૈકી બે ચતા છે. તથા ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં શાશ્વતાદેવીની મૂર્તિ પાસે ઘોડો છે. અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા બે ધાતુપ્રતિમા છે.

ગર્ભદ્વાર એક છે જેની બારસાખ પર સુંદર રંગીન કોતરણી કરેલી છે. ૨૧” ઊંચાઈ શ્રી મહાવીરસ્વામીની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમાલેખ નથી. પ્રતિમાની પાછળ દીવાલમાં અરીસો જડેલ છે. ગભારામાં કુલ ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા વીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત ધાતુની એક સાધુમૂર્તિ તથા બે દેવીની મૂર્તિ છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુ બિરાજમાન પ્રતિમા પર સં. ૧૮૦૦નો લેખ છે. આજુબાજુ બિરાજમાન પ્રતિમાના લાંછન ઘસાઈ ગયા હોવાથી નામ જાણી શકાતા નથી. પરંતુ

અહીં એક વિરલ નવીનતા જોવા મળે છે તે એ છે કે મૂળનાયક ભગવાનના મસ્તકને આવરી લેતું ટોપી જેવું લાગતું ચાંદીનું પત્ર જડેલું છે. અહીં સિદ્ધાધિકાદેવી તથા માતંગયક્ષની આરસમૂર્તિઓ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાંજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મહાવીરસ્વામીના આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં નવ આરસપ્રતિમા તથા સત્તાવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સાધારણ હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય શિખરબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં નવ આરસપ્રતિમા તથા ત્રેવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શાહ મણીલાલ ગભડચંદ હસ્તક હતો.

સં. ૧૯૬૩માં આ જિનાલય શિખર વિનાનું હતું અને સં. ૨૦૧૦માં આ જિનાલય શિખરબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. સંભવ છે કે તે સમય દરમ્યાન જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય. આજે આ જિનાલય શિખરબંધી જ છે. વહીવટદાર તરીકે આ વિસ્તારમાં રહેતા કીર્તિભાઈ અમૃતલાલ શાહ તથા મુંબઈ રહેતા શ્રી પ્રવીણભાઈ સારાભાઈ નગરશેઠ તથા શ્રી ભગવાનલાલ કેશવલાલ નગરશેઠ સેવાઓ આપે છે. જિનાલયમાં કુલ નવ આરસપ્રતિમા અને વીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

• • •

મણિયાતીપાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

ઘીવટા વિસ્તારના નાકે આવેલા મણિયાતીપાડામાં શ્રી આદેશ્વર ભગવાનનું આરસ અને પથ્થરનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલય અંદર-બહારથી સાદું છે. અહીં રંગમંડપમાં કોઈ કોતરણી, શિલ્પો, ચિત્રકામ કે પટ નથી.

ગર્ભદ્વાર ત્રણ છે. ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વર ભગવાનની ૩૩" ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજમાન છે તથા ડાબે ગભારે શ્રી વાસુપૂજ્ય તથા જમણે ગભારે શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી બિરાજે છે. અહીં ચૌદ આરસપ્રતિમા પૈકી એક કાઉસસગિયા તથા એક ચૌમુખી પ્રતિમા છે. તે પૈકી કાઉસસગગ મુદ્રાવાળી પ્રતિમા પર સં. ૧૪૯૫નો લેખ છે. ધાતુપ્રતિમા છઠ્વીસ છે જે પૈકી એક યક્ષ મૂર્તિ છે. ગભારામાં જ આરસનો ચોવીસજિનમાતૃકાપટ છે.

રંગમંડપમાં દીવાલે કાપડ પર લખાયેલ એક આમંત્રણપત્રિકા કાચની કેમમાં મઢેલી છે. તેના લખાણ મુજબ સં. ૨૦૨૫માં અહીં શ્રી ક્રાંતિવિજયજી તથા શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ સાહેબના ઉપદેશથી શ્રી વિજયનંદનસૂરીશ્વરજી દ્વારા કાઢી આપેલ મુદૂર્ત સં. ૨૦૨૫માં મુનિ શ્રી- દર્શનવિજયજી દ્વારા જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં આવેલ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ

પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક પ્રાપ્ત થાય છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા તથા બાવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં અઢાર આરસપ્રતિમા અને પચીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ચોવીસજિનમાતાનો એક પટ તથા લાકડાનું કોતરકામ સારું હોવાનો ઉલ્લેખ પણ છે. વહીવટ મણિલાલ ગભડચંદ હસ્તક હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી કીર્તિભાઈ અમૃતલાલ શાહ, શ્રી ભગવાનભાઈ કેશવલાલ નગરશેઠ તથા મુંબઈસ્થિત શ્રી પ્રવીણભાઈ સારાભાઈ નગરશેઠ કરે છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું છે.

મણિયાતીપાડો

પદ્મપ્રભુસ્વામી (કાકાજીનું ઘરદેરાસર) (સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે)

મણિયાતીપાડામાં આવેલા શ્રી આદેશ્વર ભગવાનના ધુમ્મટબંધી જિનાલયની બાજુમાં એક જર્જરિત મકાનના પ્રથમ મજલે શ્રી કાકાજીના ઘરદેરાસર તરીકે ઓળખાતું ઘરદેરાસર આવેલું છે.

એક નાની ઓરડીમાં લાકડાની કોતરણીયુક્ત છત્રની રચનામાં કુલ ચાર ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત ધાતુની બે દેવીમૂર્તિ તથા એક ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ છે. મધ્યે મૂળનાયક શ્રી પદ્મપ્રભુસ્વામીની પ” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજે છે. મૂળનાયક પ્રતિમા પર સં. ૧૬૫૪નો લેખ છે જે નીચે મુજબ છે :

“સં. ૧૬૫૪ માઘ વદી ૧ રવૌ દૌઃ ગપુઆકેન શ્રી પદ્મપ્રભબિંબં કારિતં શ્રી પૂણિમપક્ષે શ્રી લલિતપ્રભસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતમ્ શ્રી ।”

ઉપરાંત પિત્તળજડિત અન્ય એક ગોખમાં ૮” ઊંચાઈ ધરાવતી કુંથુનાથની સપરિકર ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. પ્રતિમા તથા પરિકર બન્ને અલગ છે. પરિકરમાં કોઈ લેખ નથી. કુંથુનાથની પ્રતિમા પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સંવત્ ૧૮૨૮ના વર્ષ ફાગુણ સુદી ૨ શુક્ર પત્તન શ્રીમાલી જ્ઞાતિય વીસા દોશી લક્ષ્મીચંદ સુત મલુકચંદ સુત તુસાલચંદેન શ્રી કુંથુનાથ બિંબ કારાપિતં શ્રી..... સ્વશ્રેયસે પ્રૌ”

આ ઘરદેરાસરમાં કપચીકામ તથા દીવાલ પર ચિત્રકામ થયેલું છે. ઘરદેરાસર હાંડીઓથી શોભે છે. કારતક વદ બીજની વર્ષગાંઠના દિવસે અહીં સ્નાત્ર ભણાવાય છે.

પાલીતાણામાં આવેલી પાપ પુણ્યની બારી સાથે આ ઘરદેરાસરને કોઈ સંબંધ હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસરમાં આદિનાથ મૂળનાયક તરીકે વિદ્યમાન હોવાની નોંધ છે. જ્યારે હાલ આ ઘરદેરાસરમાં મધ્યે પદ્મપ્રભુની ધાતુપ્રતિમા બિરાજે છે. ઘરદેરાસર શાહ ચીમનલાલ જેશીંગભાઈના ઘરદેરાસર તરીકે પ્રચલિત હતું. તે સમયે ગૌતમસ્વામીની ધાતુમૂર્તિનો ઉલ્લેખ થયો છે. ઉપરાંત લાકડાની કોતરણીની પણ નોંધ છે. ઘરદેરાસરમાં પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મણિયાતી પાડામાં શા. જેશીંગભાઈ ત્રિભોવનદાસ પરિવારનું ઘરદેરાસર દર્શાવ્યું છે. ત્યારે પણ પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી જે આજે પણ યથાવત્ છે. આજે આ ઘરદેરાસરનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી નવનીતલાલ મણિલાલ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૧૯૬૩ પૂર્વેનું છે.

મણિયાતીપાડો

આદેશ્વર (દાંતી કુટુંબનું ઘરદેરાસર) (સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે)

મણિયાતીપાડામાં અંદરના ભાગે શ્રી આદેશ્વર ભગવાનનું દાંતી કુટુંબના દેરાસરના નામથી ઓળખાતું લાકડાનું ઘરદેરાસર આવેલું છે. ઘર અને તેની અંદરનું દેરાસર અતિ જીર્ણ અવસ્થામાં છે જે કુટુંબ આ ઘરમાં વસવાટ કરતા હતા તેઓ કોઈ હાલ સ્થળ પર હાજર ન હોઈને, અન્ય વ્યક્તિઓ તેની સંભાળ રાખે છે. તેમની પાસેથી મળેલ માહિતી મુજબ આ ઘરદેરાસર આશરે ૬૦૦ વર્ષ જૂનું છે.

ઘરદેરાસર સંપૂર્ણ કાજકામવાળું છે. ગર્ભદ્વાર, તેની બારસાખ, બહારના થાંભલા — બધું જ લાકડાનું કોતરણીયુક્ત તથા રંગકામ કરેલા છે. અહીં ૯”ની ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી આદેશ્વરની સ્ફટિકની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમા ધાતુના પરિકરમાં છે. આ પરિકર પર સં. ૧૬૮૩નો લેખ છે. તે નીચે મુજબ છે :

“સંવત ૧૬૮૩ વર્ષે પોષ શુક્લ પંચમી શુકે શ્રી પત્તન નગર વાસ્તવ્યેન વૃદ્ધશાખાયાં

શ્રીમાલિ જ્ઞાતીય દોઢ ધનજી ભાર્યા મરઘાઈ સુત દોઢ સંતોષીકેન ભાર્યા સહજલદે પ્રમુખકુટુંબયુતેન સ્વશ્રેયસે શ્રી શુભદેવ પરિકરઃ કારિતઃ પ્રતિષ્ઠિતશ્ચ તપાગચ્છે ભટ્ટારક પુરંદર ભટ્ટારક શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્ચર શિષ્ય ભટ્ટારક શ્રી વિજયસેનસૂરીશ્ચર પટ્ટાલંકારહારાનુકારિ ભટ્ટારક શ્રી વિજયદેવસૂરિભિ રિતિ ભદ્ર ॥”

આ ઉપરાંત અન્ય બે ધાતુ મૂર્તિઓ પણ છે જે પૈકી એક ફક્ત દોઢ ઈંચની શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પ્રતિમા ઉલ્લેખનીય છે. ભગવાનને બેસાડવાની પાળી કાષ્ઠની છે જેના પર પિત્તળનું પતરું લગાડેલ છે.

આ ઘરદેરાસરનું લાકડાનું કોતરકામ સારામાં સારું ગણાય છે. જો કે, હાલમાં તેનું રંગકામ ખૂબ ખરાબ થઈ ગયું છે. મકાન જીર્ણ હાલતમાં છે. ઘરદેરાસરવાળો પ્રથમ માળ પણ જીર્ણોદ્ધાર માંગે છે. પાટણમાં કોતરણીની દૃષ્ટિએ માત્ર જિનાલયો જ નહીં પણ ઘરદેરાસરો તો અનુપમ છે તે વિધાન આ ઘરદેરાસર જોતાં સાર્થક ઠરે છે અને એટલે જ, આ અતિ જીર્ણ થઈ રહેલું ઘરદેરાસર સચવાઈ જાય તેવાં પગલાં લેવાય તો સારું.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આજે શ્રી જશવંતલાલ કસ્તુરચંદ દાંતી પરિવારના ઘરદેરાસર તરીકે પ્રચલિત આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ સં. ૨૦૧૦માં મળે છે. સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસર શાહ લલ્લુભાઈ મગનલાલ પરિવારના નામે ઓળખાતું હતું. તે સમયે આ ઘરદેરાસરના લાકડાના કોતરકામની ખાસ નોંધ લેવામાં આવી હતી. આ ઘરદેરાસરમાં એક ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

આજે આ ઘરદેરાસરનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી જશવંતભાઈ કસ્તુરચંદ દાંતી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૨૦૧૦ પૂર્વેનું છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે આ ઘરદેરાસર ધણું પ્રાચીન છે.

મણિયાતીપાડો

સહસ્રકૂટ (નગરશેઠ કુટુંબનું ઘરદેરાસર) (સં. ૧૭૭૪)

ધીવટા વિસ્તારના નાકે આવેલા મણિયાતીપાડામાંના નગરશેઠના વાડામાં પથ્થરનું બનેલું, ખૂબ જ જાણીતું સહસ્રકૂટનું ઘરદેરાસર આવેલું છે. નગરશેઠના દેરાસર તરીકે તે ઓળખાય છે. ભારતભરમાં પંચધાતુના સહસ્રકૂટ એક-બે સ્થાને જ છે, તેથી તે વિરલ છે.

આ ઘરદેરાસરમાં ખૂણામાં અંબિકાદેવીની ધાતુ મૂર્તિ છે જે નગરશેઠ કુટુંબના કુળદેવી

ગણાય છે. બાજુમાં મહાલક્ષ્મીદેવીની મૂર્તિ છે. અહીં અન્ય બાર ધાતુપ્રતિમા છે.

સહસ્રકૂટનું આ ઘરદેરાસર પ્રાચીન છે. તેના પરના લેખમાં સં. ૧૭૭૪ જેઠ સુદ ૮ શ્રી તેજસી જેતસી શાહે શ્રી મહિમાપ્રભસૂરિ તથા ભાનુપ્રભસૂરિ દ્વારા પ્રતિષ્ઠા કરાવ્યાની વિગત છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સહસ્રકૂટના આ ઘરદેરાસર વિશે વિગતવાર નોંધ આપવામાં આવી છે. આ ઘરદેરાસર ચંદ્રભાણ દોસીનું ઘરદેરાસર દર્શાવવામાં આવેલું છે. સહસ્રકૂટની સંખ્યાને ચૈત્યપરિપાટીમાં હાંસિયામાં સમજાવવામાં પણ આવેલ છે. “૩૦ ચોવીસ જિન = ૭૨૦, ૧૬૦ બત્રીસવિજય, ૧૨૦ જિનકલ્યાણના, ૨૦ વિહરમાન, ૪ શાશ્વત સર્વે થઈ ૧૦૨૪ જિનપ્રતિમા.”

ચંદ્રભાણ દોસી ગૃહે, સહસ્રકોટ અતિસાર,
ચોમુષ પ્રતિમા ધાતુમય, પ્રણમું એકહજાર. ૧.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં પણ આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સહસ્રકૂટના આ ઘરદેરાસરમાં તેર ધાતુપ્રતિમા હતી. ઘરદેરાસરની સ્થિતિ સાધારણ હતી. ઉપરાંત પગલાંની બે જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસરમાં બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. તે સમયે આ ઘરદેરાસર નગરશેઠ કેશવલાલ અમરચંદના પરિવારનું ઘરદેરાસર તરીકે પ્રચલિત હતું. ઉપરાંત તે સમયે અહીં ગૌતમસ્વામીની ધાતુમૂર્તિ તથા બે ગુરુમૂર્તિઓનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે પણ આ ઘરદેરાસર નગરશેઠ કુટુંબના ઘરદેરાસર તરીકે પ્રચલિત છે. અહીં બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે અને પગલાંની એક જોડ છે. ઉપરાંત નગરશેઠ કુટુંબનાં કુળદેવી પણ અહીં બિરાજે છે.

આ ઘરદેરાસરનું સ્તવન મુનિ શ્રી દીપચંદ્રજીએ રચ્યું છે જે નીચે મુજબ છે :

સહસ્ર કોટ જીન પ્રતિમા વંદીએ, મન ધરી અધિક જગીસ વિવેકી	
સુંદર મૂરતી અતિ સોહમણિ, એક સહસ્ર ચોવીશ વિવેકી.	સહસ્ર
અતીત અનાગત ને વર્તમાનની, ત્રણ ચોવીશી એ સાર વિવેકી	
બોંતેર જીનવર એક ક્ષેત્રમાં, પ્રણમીજે વારંવાર વિવેકી.	સહસ્ર
પંચ ભરત વળી એરા વત પાંચમેં, સરખી રીત સમાજ વિવેકી	
દશક્ષેત્ર કરી સાતસેંવીશ, અધિક જીનરાજ વિવેકી.	સહસ્ર

પંચવિદેહે જીનવર સાઠ સો, ઉત્કૃષ્ટિ એહી જ તેવ વિવેકી
જીન સમાન જીન પ્રતિમા ઓળખી, ભક્તિ કીજે હો સેવ વિવેકી. સહસ્ર

પંચકલ્યાણક જીન ચોવીશના, વીશ સો તેહી જ થાય વિવેકી
તે કલ્યાણક વિધિ શું સાચવો, લાભ અનંતો કહાય વિવેકી. સહસ્ર

પાંચવિદેહે હમણાં વિચરતાં, વીશ છે અરિહંત વિવેકી
શાશ્વતા પ્રભુ રીખભાનંદ આદિદે, ચાર અનાદિ અનંત વિવેકી. સહસ્ર

એક સહસ્ર ચોવીશ જીણંદની, પ્રતિમા એકત્ત ઠામ વિવેકી
પૂજા કરતાં જનમ સફળ હોવે, કીજે વાંછિત કામ વિવેકી. સહસ્ર

ત્રણ કાલ અઢાઈ દ્વીપમાં, કેવલ નાણ પહાંણ વિવેકી
કલ્યાણક હે પ્રભુ અહિં સામટાં, લાભે ગુણમણિ ખાણ વિવેકી. સહસ્ર

સહસ્રકોટ સિદ્ધાયલ ઉપરે, તેમ હીજ ધર ન વિહાંત વિવેકી
એવી અદ્ભુત સુંદર સ્થાપના, પાટણનગર મોઝાર વિવેકી. સહસ્ર

તીરથ સકલના વલી તીરથ કરું સહુ એણે પૂજે પૂજાય વિવેકી
એક જીભ્યા થકી મહિમા એહનો, કીન ભાંતે કહાય વિવેકી. સહસ્ર

શ્રીમાળી કુલ દીપક જેતશી, શેઠ સુગુન ભંડાર વિવેકી
તસ સતુ શેઠ શીરોમણિ તેજશી, પાટણ માંહિ દાતાર વિવેકી. સહસ્ર

તેણે એહ બીંબ ભરાવ્યા ભાવશું, સહસ્ર અધિક ઉંછાય વિવેકી
સંવત સત્તરસોને ચુમ્મોત્તરે, જેઠ માસશું, જગીસ વિવેકી. સહસ્ર

ઉજલી પક્ષની આઠમ શોભતી, સોમવારે શુભ દીસ વિવેકી
કીધી પ્રતિષ્ઠા પુનમગચ્છ ગુરુ, ભાવસુરીંદ સુરીંદ વિવેકી. સહસ્ર

સહસ્ર જીનેશ્વર વિધિ શું પૂજશે, દ્રવ્ય ભાવ શુચીસાર વિવેકી
એહ ભવ પરભવ પરમ સુખીઓ હોવે, લેશે નવનિધિ સોય વિવેકી. સહસ્ર

જીનવર ભક્તિ કરે મન રંગશું, ભવિજનની છે એહ રીત વિવેકી
દીપચંદ્ર મુનિ જીનરાજથી, દેવચંદ્રની પ્રીત વિવેકી. સહસ્ર

આશરે ૩૦૦ વર્ષની પ્રાચીન પરંપરા ધરાવતું આ ઘરદેરાસર વિરલ છે. મહિમાવંતુ છે.

ટૂંકમાં આ ઘરદેરાસર સં. ૧૭૭૪ના સમયનું છે.

ડંકમહેતાનો પાડો

ટાંકલા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે)

ધીવટા વિસ્તારમાં આવેલ ડંકમહેતાનો પાડો કે ડંખમહેતાના પાડા તરીકે પ્રચલિત વિસ્તારમાં પ્રવેશતાં જમણી બાજુએ શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથનું આરસનું અને પથ્થરનું બનાવેલું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ ચિત્તાકર્ષક છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૨૯) જિનાલયની અંદર તથા બહારના ભાગનું રંગકામ જિનાલયની શોભાને વધારે છે. કોટના દરવાજાથી છેક ઉપર તીર્થંકર ભગવાન તથા તેમની આજુબાજુ બે સાધ્વીજી મહારાજ સાહેબ અને તેની ઉપર કમાન તેમજ આજુબાજુ યક્ષ-યક્ષિણીનું શિલ્પ ખરેખર ખૂબ સુંદર દેખાવ આપે છે. થાંભલા પર પણ નર્તકીઓ, દેવીઓ જેવી પૂતળીઓ, કમાનની વિવિધ રંગોથી ચીતરેલી કોતરણી મનને મોહી લે છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારથી ઉપર બે દેવીશિલ્પો છે જેની બે બાજુ પર બે રંગીન હાથી કોતરેલા છે. પ્રવેશદ્વારની આજુબાજુ બે બારીઓ છે. તેની તથા દ્વારની ત્રણેય બારસાખ કોતરણીયુક્ત છે અને તે નયનરમ્ય રંગોથી ચીતરેલી છે. દ્વારની દીવાલની છેક ઉપર એટલે કે ધાબા પર બે ખૂણામાં બે નાના ઝરૂખા જેવું બનાવેલ છે. તે પણ સુંદર રંગોથી રંગેલ છે. કાજના પ્રવેશદ્વાર પર પણ બન્ને બાજુએ દેવી જેવું રંગીન ચિત્ર ઉપસાવેલું છે.

રંગમંડપમાં પણ થાંભલાની ઉપર રંગીન કોતરણી છે જેમાં ખાસ કરીને પૂતળીઓ નવીન પ્રકારે બનાવેલી છે. છતમાં પણ રંગકામ છે. રંગમંડપની આરસજડિત દીવાલો અષ્ટાપદ, શત્રુંજય, વીસ સ્થાનક યંત્ર, ઋષિમંડળ યંત્ર, સમેતશિખર, સિદ્ધચક્ર જેવા પટ તથા યંત્રોથી શોભે છે. અહીં એક ગોખમાં આરસના પગલાંની એક જોડ છે. તેના પર સં. ૧૭૪૩નો લેખ છે. આ પાદુકા નયવિજયજીની છે.

રંગીન કોતરણીયુક્ત બારસાખવાળી ગર્ભદ્વારની ઉપરની દીવાલે પ્રભુના જન્માભિષેકના પ્રસંગને દર્શાવતો પટ છે. ગભારાને ફરતે પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે જેમાં મંગલમૂર્તિઓ છે. આ પ્રદક્ષિણા માટેના બે દ્વારની ઉપર બે પટ ચિત્રો છે જે પૈકી એકમાં ભગવાનના ઉપસર્ગ તથા અન્યમાં શ્રી પાર્શ્વનાથને હાથી દ્વારા કરવામાં આવતી કમળપૂજાનું દ્રશ્ય ઉપસાવવામાં આવ્યું છે.

ગભારો પણ રંગકામથી બાકાત નથી. તેની છત રંગીન છે. ગર્ભદ્વાર એક છે. ગભારામાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા અને છ ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં મૂળનાયક ધાતુના છે. ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અત્યંત ભાવવાહી અને આહ્લાદપ્રેરક છે.

આ પ્રતિમા નીચેનું ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતું સિંહાસન વિશિષ્ટ છે. તેમાં ચાર પટ્ટા પાડવામાં આવ્યા છે જે પૈકી પ્રથમ પર અષ્ટમંગલ, દ્વિતીય અને તૃતીય પર દેવીઓ તથા છેલ્લા છેક નીચેના પટ્ટા પર આ દેવીના વાહનો કોતરેલા છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુ મહાવીરસ્વામી

અને નમિનાથ તથા ડાબી બાજુ મુનિસુવ્રતસ્વામી અને આદેશ્વરની પ્રતિમા છે. મૂળનાયકની પ્રતિમાના પરિકર પરના લેખમાં “સંવત ૨૦૨૨ વર્ષે મહા માસે કૃષ્ણ પક્ષે દસમી બૃહસ્પતિવારે મહેતા ... પાટક પરિવાર..... શ્રી પુણ્યવિજયજી દ્વારા ...” આટલું લખાણ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ઉપરાંત સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પારેખ જગુના પાડામાં ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

પારિખજગુના પાડામાંહિ, ટાંકલો પાસ વિરાજે જી ।
પ્રતિમા ચોત્રીસ ચતુર તુમ વંદો, દાલિદ્ર દૂખને ભાજે જી ।
મહિમા જગમાંહિ ગાજે જી

॥૧॥

તથા સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ટાંકલવાડામાં ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ટાંકલવાડે ભેટીયા, જગજીવન જિનરાજ,
ટાંકલ પાસ જોહારતાં, સફલ દિવસ થયો આજ.

૧

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ડંકમહેતાના પાડામાં ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શાંતિ નૌમીહ ભક્ત્યા જિનપતિમમલં ડંકમેતાહપાડે,
કર્માધિધ્વંસવીરં સકલજનહિતં ટાંકલાપાર્શ્વનાથમ્ ।

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની એક જોડ પણ હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચાર આરસપ્રતિમા અને પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. તે સમયે કાચનું સામાન્ય કામ તથા લાકડાની થાંભલીઓનો નિર્દેશ પણ કર્યો છે. વહીવટ અમૃતલાલ સૂરજમલ ઝવેરી હસ્તક હતો.

સં. ૨૦૨૨માં પુનઃપ્રતિષ્ઠા થઈ છે. વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા જયરાજભાઈ કાંતિલાલ ઝવેરી હસ્તક છે.

સં. ૧૭૨૯માં દર્શાવેલો પારેખ જગુનો પાડો વિસ્તાર તથા સં. ૧૭૭૭માં દર્શાવેલો ટાંકલવાડો આજના ડંકમહેતાના પાડાના વિસ્તારથી જુદા છે. ઉપરાંત સં. ૧૬૫૫માં કવિ

પ્રેમવિજયરચિત '૩૬૫ શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન નામમાલા'માં શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથનું નામ ગૂંથેલું છે.

સં. ૧૬૮૯માં મુનિ ગુણવિજયના શિષ્યે રચેલા '૧૦૮ નામ ગર્ભિત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવન'માં આ પાર્શ્વપ્રભુનો પણ નામનિર્દેશ કરેલો છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે ડંકમહેતાના પાડામાં આવેલું ટાંકલા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય સં. ૧૯૫૯ પૂર્વેનું છે. અને ટાંકલા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા સં. ૧૭૨૯ પૂર્વેની છે.

• • •

ડંકમહેતાનો પાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે)

દીવટા વિસ્તારમાં આવેલા ડંકમહેતાના પાડામાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુએ પ્રથમ ઉપાશ્રય આવે છે અને તેની બાજુમાં શ્રી શાંતિનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલય તથા ઉપાશ્રય બન્નેમાં જવાનો એક જ રસ્તો, જાળીવાળો ઝાંપો છે. પગથિયાં ચડતાં આપણી ડાબી બાજુ એક પ્રવેશદ્વાર આવે જેમાંથી જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશી શકાય છે. જિનાલયના બહારના થાંભલા રંગીન છે અને તેના પર હાથીના મુખમાંથી નીકળતી કોરણી તથા કાજના પ્રવેશદ્વાર પર અષ્ટમંગલની તથા નીચેના ભાગે દ્વારપાળની રચના છે.

રંગમંડપની દીવાલો, સ્થંભ તથા છત પર રંગકામ તથા ચિત્રકામ છે. રંગમંડપની મધ્યે ઉપરની બાજુએ જાળી છે. ત્યાં અષ્ટમંગલની રચના છે. રંગમંડપની મોટા ભાગની દીવાલો આરસની છે અને ત્યાં સિદ્ધચક્ર તથા ગિરનારના મોટા પટ તથા નંદીશ્વર દ્વીપ અને શંખેશ્વરના નાના પટ ઉપર નીચે છે. રંગમંડપના પ્રવેશદ્વાર પાસે જમણી બાજુના એક કબાટમાં આરસના પગલાંની બે જોડ છે. તે પૈકી એક પાદુકા પર 'સં. ૧૮૦૫ લક્ષ્મીસાગરસૂરિ શિષ્ય રવિસાગરગણિનાં પાદુકા' વાંચી શકાય છે. તથા અન્ય પાદુકા શ્રી પ્રતાપસાગરગણિવરની છે.

ગભારાને એક જ ગર્ભદ્વાર છે. ગર્ભદ્વારની આજુબાજુ બે બારીઓ છે. બારીઓની ઉપરની દીવાલે શાંતિનાથના ઉપસાવેલ પૂર્વ ભવોની રચના છે.

ગભારામાં ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત નમસ્કાર મુદ્રાવાળી દેવની એક ધાતુમૂર્તિ છે. ૨૩" ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી શાંતિનાથની સપરિકર પ્રતિમા પર 'સં. ૧૪૮૨ વર્ષે ફા. શુ. ૨ શનૌ પુત્ર માલાકેન ભાતૃ દેવરાજ શીવા શ્રી સોમ. સૂરિભિઃ' — એ મુજબનો લેખ છે. શાશ્વતાદેવી પર સં. ૨૦૧૬નો લેખ છે. ડાબા ગભારે આદેશ્વર તથા જમણા ગભારે મહાવીરસ્વામી બિરાજમાન છે. આ બન્ને પ્રતિમાઓ પર લેખ છે પણ વાંચી શકાતો નથી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મહતાની યોળમાં શાંતિનાથના

જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કુંભારિયા પાડા માંહિ, આદિ જિનેસ્વર દેવ. લ.

મહતાની પોલિં શાંતિજી, જસ કરે સુરનર સેવ. લ. ૧૬ પા.

મણીયાટી પાડા માંહિ ભેટીયા વીર જિણંદ. લ.

પ્રાસાદ બીજે નીરબીયે, આદિનાથ મુખચંદ. લ. ૧૭ પા.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં માંકા મહેતાનો પાડો વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે. આ વિસ્તાર મણિયાતી પાડાના વિસ્તારની નજીક જ દર્શાવ્યો છે. ડંકમહેતાનો પાડો આજે પણ મણિયાતી પાડાની નજીક આવેલો વિસ્તાર છે. એટલે કે માંકા મહેતાનો પાડો એ વિસ્તાર જ ડંકમહેતાનો પાડાથી જાણીતો બન્યો હશે.

મણિહટ્ટનઈ દેહરઈ રે, વીરજિન મહિમા મેર ઈ.

પ્રતિમા પંચ તે જાણઈ રે, દેવદત્ત ચૈત્ય વખાણઈ ॥૩૩॥

તેર જિણેસર ભાવી રે, માંકા મહિતાનઈ પાટકિ આવી.

મૃગલંછન જિન રંગઈ રે, અવર વીસ જિન ચંગઈ ॥૩૪॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ માંકા મહેતાનો પાડો તથા તેમાં વિઘ્નમાન જિનાલયનો ઉલ્લેખ મણિયાતીપાડાનાં જિનાલયોના ઉલ્લેખ સાથે થયેલો છે :

સોલ પ્રતિમા સુખકંદ, શાન્તિનાથ જિણંદ.

માંકા મહિતા તણે એ, પાડે સોહામણે એ ॥૬॥

મણીયાટી મહાવીર, મેરુતણી પરે ધીર.

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં શાંતિનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

શાંતિ નૌમીહ ભક્ત્યા જિનપતિમમલં ડંકમેતાલપાડે,

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં શાંતિનાથનું આ જિનાલય શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. તે સમયે પણ જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. એટલે કે સં. ૧૯૬૩ની પ્રતિમા સંખ્યા સં. ૨૦૧૦માં પણ યથાવત્ રહી છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ શેઠ સૂરજમલ ગભરૂચંદ હસ્તક હતો.

આજે પણ જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે.

ઉપરાંત આરસનાં પગલાંની બે જોડ પણ છે. વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી દેવદત્તભાઈ બાબુલાલ જૈન તથા શ્રી પ્રકાશભાઈ કાંતિલાલ શાહ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

• • •

કુંભારિયાપાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૬૫૭ આસપાસ)

ઘીવટામાં આવેલા કુંભારિયાપાડાના ખૂણામાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર તથા તેના થાંભલા પર દ્વારપાળ અને પૂતળીઓ છે તથા બારસાખ પર સુંદર રંગીન કોતરણી છે. રંગમંડપ ખૂબ જ સાદો અને આરસના થાંભલાવાળો છે. જો કે રંગમંડપની મધ્યે ઘુમ્મટની છત પર ખૂબ જ બારીક કાજની કોતરણી જિનાલયની શોભાને વધારે છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૩૦) થાંભલા પર કાજની નર્તકીઓ છે. તેની ઉપરના ભાગમાં એક પટ્ટામાં શ્રી નેમનાથનો વરઘોડો, પાછી ફરતી જાન તથા પ્રભુએ લીધેલ દીક્ષાના પ્રસંગને કાજમાં કોતરવામાં આવેલ છે. તેની ઉપરના ભાગમાં ચોવીસ તીર્થંકરની મૂર્તિઓ કાજમાં ઉપસાવવામાં આવેલ છે અને છેક ઉપરના ભાગમાં નૃત્યાંગનાઓની શિલ્પાકૃતિઓ દૃષ્ટિગોચર થાય છે. આ કોતરકામ એકરંગી છે. એટલે કે કાજની ઉપર થતી પોલિશનો છીંકણી રંગ છે. જિનાલયની સાર સંભાળ રાખતા એક શ્રાવકભાઈ સાથે રૂબરૂ વાતચીત પરથી જાણવા મળેલ કે આ કોતરણી ઘણી પ્રાચીન છે. તેના પર હાલ જે રંગ હયાત છે તે પણ પુરાણું કામ છે. સમયાંતરે તેઓ તેની સાફ સફાઈ કરવામાં ખાસ કાળજી રાખે છે. જાળવણી માટેની આ દરકાર દાદ માંગી લે તેવી છે. રંગમંડપમાં આવેલા ઘણા સ્તંભો પૈકી દરેક બે સ્તંભોની મધ્ય ભાગમાં પણ કાજના આવા એકરંગી કોતરણીવાળા ટોડલાઓ છે જેમાં મોર, હાથી, પોપટને વિશિષ્ટ કારીગરીથી કંડારવામાં આવ્યા છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૩૧, ૩૨ અને ૩૩)

રંગમંડપમાંના એક ગોખમાં ચાંદી પર ઉપસાવેલ એક પટ જોવા મળે છે. તેમાં એક સાથે પાંચ તીર્થો—ગાબુ, અષ્ટાપદ, ગિરનાર, શત્રુંજય અને વરકાણા—નો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે, એ તેની વિશિષ્ટતા છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર કોતરણીવાળા છે. અહીં ૩૧" ઊંચાઈવાળી શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમા ચાંદીની છત્રીમાં બિરાજે છે. અહીં કુલ નવ આરસપ્રતિમા તથા પચીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત અહીં આરસનો એક માતૃકાપટ છે. આરસનું એક યંત્ર છે. અહીં ડાબે ગભારે પાર્શ્વનાથ તથા જમણે ગભારે શાંતિનાથ બિરાજે છે. ધાતુપ્રતિમા પૈકી એક પંચતીર્થી ધાતુપ્રતિમા તેની ૨૫"ની ઊંચાઈની દૃષ્ટિએ ઉલ્લેખપાત્ર છે. તેનું પરિકર ખંડિત છે. આ પરિકરમાં કુંભારિયાપાડાના સુપાર્શ્વનાથના ઘરદેરાસરમાં છે તેવી જ સુમતિનાથની સં. ૧૪૮૯નો લેખ ધરાવતી પ્રતિમા

બિરાજે છે. પ્રતિમા અને પરિકર બન્ને અલગ છે. પરિકર પર નીચે પ્રમાણે લેખ છે :

“સંવત ૧૫૮૭ વર્ષે વૈશાખ વદી ૭ સોમે અદ્યેહ શ્રી પત્તન મધ્યે શ્રી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય બોરડિયાવાટકે દોઁ શ્રી રહીઆ ભાઁ ચંપાઈ સુત દોઁ દેવા ભાર્યા હર્ષાઈ સુત દોઁ રાયમલ્લ દોઁ શ્રી દેવા દ્વિતીય ભાર્યા લાઉ સ્વધર્મશ્રેયસે શ્રી શીતલનાથ બિંબં કારાપિતં શ્રી સિદ્ધાંતીગચ્છે ભટ્ટારક શ્રી જયસુંદરસૂરિભિઃ પ્રતિષ્ઠિતમ્ શુભં ચિરાયુઃ ।”

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

કુંભારિયાપાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. તે અગાઉ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કુંભારિયાપાડામાં બે ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ મળે છે. ૧. શાંતિનાથ (સોની અમીચંદના ઘરે) અને ૨. વઘૂ ઝવેરીનું ઘરદેરાસર.

પાટકિ કુંભારીઈ પેષી રે, સોની અમીચંદ ધરિ જિન નિરખી.
શાંતિજિન હઈઈ ધરિઉ રે, સતર જિનચ્યું પરિવરીઉ ॥૩૫॥
વઘૂ જવહિરી ધરિ દીઠા રે, ચુવીસ જિનવર બઈઠા.
જિનપૂજા ભાવઈ કીજઈ રે, સમકિત લાહઉ લીજઈ ॥૩૬॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

કુંભારીએ આદિનાથ, પ્રતિમા એકાશી સાથ.
દેહરે કોરણીએ, તિહાં પ્રતિમા ઘણી એ ॥૫૫॥

તે સમયે પણ આ જિનાલયની કલાત્મક કોતરણીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ આ વિસ્તારમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કુંભારિયા પાડા માંહિ, આદિ જિનેસ્વર દેવ. લઁ
મહતાની પોલિં શાંતિજી, જસ કરે સુરનર સેવ. લઁ ૧૬ પાઁ

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કુંભારપાડામાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

એક ગૌતમપાડે તથા, દોય સાવાડે જોય;
મહેતા તંબોલી કુંભારને, પાડે ઈક મન આંણિ સં. ૭

ત્યારબાદ સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં કુંભારપાડામાં આદેશ્વર તથા ભદેવા પાર્શ્વનાથ — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

તંબોલિવાડે પ્રભુમાનમામિ શ્રી વદ્ધમાનં ચ સુપાર્શ્વનાથમ્ ।

કુંભારપાડે પ્રભુમાદિદેવં, પાર્શ્વ ભટેવાભિધમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૦॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ શિખર વિનાનું તરીકે થયેલો છે. જિનાલયમાં આઠ આરસપ્રતિમા તથા તેત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયના સમયના સંદર્ભમાં સં. ૧૬૫૭નો ઉલ્લેખ છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી જિનાલય દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં આઠ આરસપ્રતિમા તથા ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ સોની કાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલય ધુમ્મટબંધી છે. સંભવ છે કે સં. ૨૦૧૦ પછી જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર થયો હોય. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી જયંતિલાલ પોપટલાલ શાહ, શ્રી પ્રવીણચંદ્ર મફતલાલ શાહ તથા શ્રી સુરેશચંદ્ર નેમચંદ શાહ હસ્તક છે.

આ જિનાલયનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ સં. ૧૭૨૮માં મળે છે. ઉપરાંત જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં જિનાલયનો સમય સં. ૧૬૫૭ દર્શાવ્યો છે. એટલે આ જિનાલય સં. ૧૬૫૭ આસપાસના સમયનું મીની શકાય.

• • •

કુંભારિયાપાડો

સુપાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર) (સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે)

પાટણમાં પ્રત્યેક પરિવારને પોતાનું ગૃહમંદિર પણ છે અને ગૃહમંદિરો પણ જિનાલય જેવી કોતરણીવાળા ! આવું જ એક ઘરદેરાસર કુંભારિયાપાડામાં આવેલું છે. બહારથી જોતાં તે મોટું જિનાલય હોવાનો ભ્રમ કરે. બહારની દીવાલે હાથી તથા બે બાજુ બે દ્વારપાળોનાં શિલ્પો છે. દેવીઓનાં શિલ્પો પણ અહીં છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર, તેની બારસાખ તથા તેની કમાનોમાં પણ દેવી તથા હાથીનાં શિલ્પો છે. મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બારસાખ પર ‘ભટેવા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર (સુપાર્શ્વનાથ)’ – એ મુજબનું લખાણ છે.

રંગમંડપની દીવાલો પર મોટા અરીસા લગાડેલા છે. વળી, અહીં ગિરનાર તથા અષ્ટાપદના ચિત્રિત પટ છે. ઉપરાંત ભગવાન મહાવીરને કાને ખીલા ઠોક્યાનું દશ્ય, અષ્ટાપદગિરિ પર ગૌતમસ્વામીએ લબ્ધિથી કરાવેલા પારણાનું દશ્ય, બાહુબલિ અને બ્રાહ્મી-સુંદરીનો પ્રસંગ પણ ચિત્રિત થયા છે.

સુપાર્શ્વનાથનું આ ઘરદેરાસર ભટેવા પાર્શ્વનાથથી પણ પ્રસિદ્ધ છે. મૂળનાયક પ્રતિમાનું લાંછન સાચિયો છે. પ્રતિમા ઘણી વિશિષ્ટ છે. પ્રતિમા જિનાલય સમેત હોય તેવી છે. ૭” ઊંચાઈ ધરાવતી આ પ્રતિમાની આગળ બારણાં છે જે ઉઘાડ વાસ થઈ શકે છે. પ્રતિમા સપરિકર

ચોવીશીયુક્ત છે. આ પ્રતિમાના ચોવીશી પરિકરમાં તથા પ્રતિમાના પાછળના ભાગમાં — એમ બન્ને ભાગમાં લેખ છે. મૂળનાયકના ચોવીશી પરિકર પર નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“સં. ૧૪૮૪ વર્ષે જ્યેષ્ઠ વદી ૧૧ દિને વ્ય. પેથાકેન શ્રી સુપાર્શ્વચતુર્વિંશતિ પટ્ટકઃ કા. પ્ર. શ્રી સૂરિભિઃ”

તથા મૂળનાયક પ્રતિમાના પાછળના ભાગમાં લેખ છે જે નીચે પ્રમાણે છે :

“સં. ૧૪૮૪ વર્ષે જ્યેષ્ઠ વદી ૧૧ દિને પ્રા. વ્ય. પાસવીર તદ્ભાર્યા પદ્મલદે તત્સુત વ્ય. પાંચા ભા. કમી તયો સુત વ્ય. પેથાકેન ભા. પાલ્હણદે ભગિની ઝબકુ સુત કાજ વધુ કામલદેવ્યાદિ કુટુંબયુતેન નિજશ્રેયોર્થ શ્રી સુપાર્શ્વજિનશ્ચતુર્વિંશતિ પટ્ટકઃ કારતિઃ પ્રતિષ્ઠિતઃ તપોગચ્છાધિરાજ શ્રી સોમસુંદરસૂરિભિઃ ।”

અહીં મૂળનાયક સહિત કુલ ચાર ધાતુપ્રતિમા રજતછત્રીમાં બિરાજે છે. ધાતુપ્રતિમા પૈકી સુવિધિનાથ તથા સુમતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૪૮૮ તથા અન્ય એક સુમતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૧૮નો લેખ છે.

આ ગૃહમંદિર અધોવાયાના ઘરદેરાસર તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ ઘરદેરાસરનો સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં સૌ પ્રથમ વાર ઉલ્લેખ મળે છે :

કુંભારપાડે પ્રભુમાદિદેવં, પાર્શ્વ ભટેવાભિધમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૦॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં કુંભારિયાપાડામાં ફૂલચંદ ખુશાલચંદ પરિવારનું ઘરદેરાસર દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જો કે તેમાં શીતલનાથના નામનો ઉલ્લેખ આવે છે. તે સમયે અહીં પાંચ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ સુપાર્શ્વનાથના નામ સાથે થયેલો છે. ત્યારે આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. તે ઘરદેરાસરની વિશેષ નોંધમાં આ ઘરદેરાસર ભટેવા પાર્શ્વનાથના જિનાલયથી ઓળખાય છે તેવો ઉલ્લેખ છે. ઘરદેરાસરની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ જીવાચંદ રતનચંદ હસ્તક હતો.

આજે આ ઘરદેરાસર અધોવાયાનું ઘરદેરાસર તરીકે પણ ઓળખાય છે. ઉપરાંત ભટેવા પાર્શ્વનાથના નામથી પણ પ્રચલિત છે. વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી મફતલાલ કેશવલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમા આ ઘરદેરાસર સં. ૧૮૫૯ પૂર્વેનું છે.

તંબોળીવાડો

તંબોળીવાડો કે તંબોલીપાડો વિસ્તાર પાટણમાં પ્રાચીન સમયથી પ્રચલિત છે. આ વિસ્તાર કુંભારિયાપાડો અને કપૂરમહેતાના પાડાની વચ્ચે આવેલો છે.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તંબોલીપાડામાં સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય તથા અન્ય ચાર ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. સુપાર્શ્વનાથ, ૨. આદેશ્વર (ભણશાળી સોનાના ઘરે), ૩. શાંતિનાથ (થાવર પારેખના ઘરે), ૪. આદેશ્વર (મંડલિક પારેખના ઘરે) અને ૫. પૂના પારેખનું ઘરદેરાસર.

તિહાં થકી હવઈ ચાલીઆ એ, હીયડઈ હરષ ધરી જઈ,
તંબોલી પાડઈ જઈ જિન પૂજા કીજઈ ૯૫

ચૌદ બિંબસૂ શ્રી સુપાસ અતિ સુંદર સોહઈ,
ભણસાલી સોના તણઈ દેહરાસુર મોહઈ ૯૬

ત્રણિ પ્રતિમાસૂ ઋષભદેવ વંદુ ભવી પ્રાણી,
થાવર પારષિનઈ ઘરિએ તે ઉલટ આણી ૯૭

ચારિ પ્રતિમાસૂ શ્રી શાંતિદેવ જિન વંદન કીજઈ,
મંડલિક પારષિ ઘરિ દેહરાસુર ત્રીજઈ ૯૮

બિંબ ત્રણિસૂ ઋષભદેવ પૂજા ફલ લેસૂ,
પૂના પારષિને ઘરિ બિંબ ત્રણિ નમેસૂ ૯૯

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથના જિનાલય ઉપરાંત અન્ય પાંચ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. સુપાર્શ્વનાથ, ૨. તીર્થંકર નામ નથી, ૩. આદેશ્વર (વોરા રુપાના ઘરે), ૪. ચંદ્રપ્રભુ (મેઘા પારેખના ઘરે), ૫. ધૂસીનું ઘરદેરાસર અને ૬. સંભવનાથ (શાહ સીરાજના ઘરે).

તંબોલીવાડઈ આવીઆ ભાવીઆ દેવ સુપાસ,
પ્રતિમા દીપઈ ત્રહુતરિ પૂરઈ જન-મન આસ.
બીજઈ દેહરઈ જિનવર સાત નમઉ તે સાર,
બુહરા રુપા મંદિરિ આદિ જિણંદ ઉદાર ૥૩૭૥

પ્રતિમા દશ છઈ મનોહર સુર નર સારઈ સેવ,
મેઘા પારષિ ઘરિ અછઈ ચંદ્રપ્રભ જિન દેવ.
પાંચ જ પ્રતિમા પ્રણમીઅ આવ્યા ધૂસીનઈ ગેહ,
દોઈ જિણેસર વંદીઅ કીધા નિરમલ દેહ ૥૩૮૥

સહા સીરાજ દેહરાસરિ સંભવ જિનવર હોઈ,
પ્રતિમા બિસઈ પંચાવન ભવિયણ ભાવઈ જોઈ.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત. હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તંબોલીવાડામાં માત્ર સુપાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

તંબોલી વાડા મઝાર, સુપાસ નમું સુખકાર.
એકસો ત્રીસ સદાએ, પ્રણમું જિન મુદાએ ॥૪॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથ તથા મહાવીરસ્વામી — એમ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં :

તંબોલી પાડા માંહિ, જગગુરુ શ્રી મહાવીર, લ
પૂજ્યે પ્રણમીયે ભાવસું મુખસોધન ગછે ધીર. લ ૧૪ પા
પ્રાસાદ સામી સુપાસનો, શિખરબદ્ધ શ્રીકાર, લ
પરતો પરગટ દીપતો, ભવિજનને સુખકાર. લ ૧૫ પા

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં તંબોલીવાડામાં એક જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

એક ગૌતમપાડે તથા, દોય સાવાડે જોય;
મહેતા તંબોલી કુંભારને, પાડે ઈક મન આણિ સં. ૭

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથ તથા મહાવીરસ્વામી — એમ બે જિનાલયો દર્શાવ્યાં છે :

તંબોલીવાડે પ્રભુમાનમામિ શ્રી વદ્ધમાનં ચ સુપાર્શ્વનાથમ્ ।
કુંભારપાડે પ્રભુમાદિદેવં, પાર્શ્વ ભટેવાન્નિધમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૦॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથ તથા મહાવીરસ્વામી — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ઉપરાંત તે સમયે ચાર ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. માણેકચંદ બેમચંદ, ૨. શા. પૂનેમચંદ ગુલાબચંદ, ૩. શા. મોહનલાલ લલ્લુભાઈ અને ૪. શા. સાકલચંદ તારાચંદ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથ તથા મહાવીરસ્વામી ઉપરાંત શ્રેયાંસનાથ (તલકચંદ ડાહ્યાભાઈનું ઘરદેરાસર) — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

આજે પણ તંબોલીવાડામાં સુપાર્શ્વનાથ અને મહાવીરસ્વામીનાં જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

તંબોળીવાડો

મહાવીરસ્વામી (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વ)

તંબોળીવાડા વિસ્તારમાં સાધ્વીજી મહારાજના ઉપાશ્રયની પાસે આરસનું બનેલું શ્રી મહાવીરસ્વામીનું જિનાલય આવેલું છે. પ્રવેશીએ એટલે પહેલાં ચોક આવે છે. ત્રણ પ્રવેશદ્વાર પૈકી ડાબી બાજુથી પ્રવેશતાં, સૌ પ્રથમ ત્યાં કેસરની રૂમ આવે છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં સામે જ આવેલી એક ધુમ્મટયુક્ત દેરીમાં બિરાજમાન શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમાના દર્શન થાય છે. પ્રતિમા પ્રાચીન છે. રંગમંડપ મોટો છે. તેના ધુમ્મટમાં ગુલાબી રંગની સુંદર કોતરણી છે. થાંભલા પર અને કમાનો પર બારીક કોતરણી છે. અહીં સિદ્ધાધિકાદેવી તથા માતંગયક્ષની મૂર્તિઓ છે. વળી અહીંની દીવાલો પર સિદ્ધાચલજી તથા સમેતશિખરના પટ છે.

ગભારા પાસેની છત પર પૂતળી અને ચામર વીંઝતી શિલ્પાકૃતિ છે. ગર્ભદ્વારની ઉપરની દીવાલે યક્ષ, યક્ષિણી તથા મયૂરની રચના છે. ગભારાની ફરતે પ્રદક્ષિણા થઈ શકે તેવી જગ્યા છે. ગભારામાં ૨૭" ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી મહાવીરસ્વામીની સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પરિકરના આરસનો રંગ જુદો છે જે સૂચવે છે પરિકર પાછળથી બન્યું હોય. પ્રતિમા પર અશોકવૃક્ષની કોતરણી છે. પ્રતિમાલેખ નથી. ગભારામાં કુલ ચાર આરસપ્રતિમા અને ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા છે. ગભારામાં જમણી બાજુ દીવાલે ગોખમાં શાંતિનાથ તથા ડાબી બાજુની દીવાલે ગોખમાં કુંથુનાથની આરસપ્રતિમા બિરાજે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં પણ આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ પ્રાપ્ત થાય છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં મહાવીરસ્વામીનું આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા બાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં તંબોળીવાડામાં મહાવીરસ્વામીનું આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે ત્રણ આરસપ્રતિમા તથા છવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી ચંદુલાલ વીરચંદ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી દેવેન્દ્રભાઈ નાનકચંદ શાહ, શ્રી હરેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ અને શ્રી વીરેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ હસ્તક છે. જિનાલયમાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા તથા ચોવીસ ધાતુપ્રતિમા છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનું છે.

તંબોલીવાડો

સુપાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

તંબોલીવાડામાં શ્રી મહાવીરસ્વામીના જિનાલયથી થોડેક આગળ જતાં શ્રી સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું છે. જિનાલય અતિ જીર્ણ થયું હોવાથી હાલ અહીં જીર્ણોદ્ધાર ચાલુ થયો છે.

જિનાલયના બહારના ભાગે સુંદર કોતરણીયુક્ત ટોડલા છે. થાંભલા પર પૂતળીઓ છે. રંગમંડપમાં હાલ બે દ્વારેથી જઈ શકાય છે. રંગમંડપ બે છે. એક જાળિયાવાળો છે. બીજો ચોરસ છે. અહીં આરસની કોતરણીયુક્ત પાંચ ગોખ છે જેમાં મૂર્તિ કે પ્રતિમા નથી. એક ગોખમાં વિજયવલ્લભસૂરિનો ફોટો છે.

રંગમંડપની ડાબી બાજુની દીવાલ પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“પ્રથમ પ્રતિષ્ઠા વિ. સં. ૧૮૮૫ શ્રાવણ વદ પના દિને થઈ. બીજી પ્રતિષ્ઠા પ્રવર્તક શ્રી ક્રાંતિવિજય મહારાજના શિષ્ય મહારાજ શ્રી ચતુરવિજયજી તથા આચાર્ય શ્રી સિદ્ધિસૂરિશ્વરજીના પ્રશિષ્ય શ્રી હેમેન્દ્રવિજયજીએ વિ. સં. ૧૮૮૫ના વૈ. સુ. ૧૦ શુક્રવારના દિવસે શુભ મુહૂર્તે કરાવી.”

હાલમાં ગભારામાં પાછળની દીવાલે તથા ગર્ભદ્વારની ઉપરના ભાગે કાચકામ દેખાય છે. જાણવા મળ્યું છે કે અગાઉ ઘણાં વર્ષો પૂર્વે આ જિનાલય કાચનું હતું. તેના થોડાક આ અવશેષો છે. હવેના જીર્ણોદ્ધારમાં સ્તંભ પરના કાચ તો ઉખાડી દીધેલા હતા, તેથી આ અવશેષો રહેશે નહિ. વાત કરતાં જાણવા મળ્યું છે કે બહારની થોડી જગ્યા છે તે રંગમંડપમાં લઈ લેવામાં આવશે અને ફરતી ભોમતી બનશે.

ગભારામાં ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી સુપાર્શ્વનાથની સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. પ્રતિમાલેખ નથી. અહીં પાંચ આરસપ્રતિમા તથા પચાસ ધાતુપ્રતિમા છે. તદુપરાંત, ગૌતમસ્વામીની એક નાની ધાતુમૂર્તિ છે. જમણે ગભારે ચંદ્રપ્રભુ છે અને ડાબે ગભારે તીર્થંકરનું નામ લખ્યું નથી. લાંછન ઘસાઈ ગયું છે તેથી ઓળખી શકાયા નથી. આ બન્ને પ્રતિમા પર લેખ છે. પણ સંવત સિવાય કશું વાંચી શકાતું નથી. ચંદ્રપ્રભુ પર સં. ૧૪૭૧ અને ડાબે ગભારે બિરાજમાન પ્રતિમા પર સં. ૧૪૪૦નો લેખ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અને સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં સાતત્યપૂર્વક આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે પાંચ આરસપ્રતિમા અને પંચાવન ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં પાંચ આરસપ્રતિમા અને પચાસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ તલકચંદ ડાહ્યાભાઈ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી દેવેન્દ્રભાઈ નાનકચંદ શાહ, શ્રી હરેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ તથા શ્રી વીરેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ હસ્તક છે.

જિનાલયના રંગમંડપમાં ભીંત પર એક લેખ છે. સં. ૧૮૮૫માં પુનઃપ્રતિષ્ઠા તથા સં. ૧૯૫૮માં ફરી એક વાર પુનઃપ્રતિષ્ઠા આ જિનાલયમાં થઈ હતી. એટલે કે જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર આ સમય દરમ્યાન થયો હશે. હાલ પણ જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય ચાલી રહ્યું છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

કપૂરમહેતાનો પાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે)

કપૂરમહેતાનો પાડો એ તંબોલી પોળની નજીક આવેલ વિસ્તાર છે. તેના છેક ખૂણામાં શ્રી આદેશ્વર ભગવાનનું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. તેની બાજુમાં જ શ્રી સાધ્વીજી મહારાજનો ઉપાશ્રય છે.

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં, રંગકામ કરેલા થાંભલાઓ દેખાય છે જેની ઉપર નીચેના ભાગમાં વાજિત્ર વગાડતી સુંદર દેવીઓની કલાત્મક શિલ્પાકૃતિઓ છે તથા થાંભલાની કમાનો પર પણ વાજિત્ર વગાડતી સુંદર પૂતળીઓ છે. રંગમંડપના ઘુમ્મટના ભાગમાં રંગબેરંગી પૂતળીઓ, દેવ દેવીઓ તથા શ્રી નેમિનાથ ભગવાનની ચોરી, વરઘોડો જેવી વિવિધ રચનાઓ છે. વળી, નાની ઝરૂખાવાળી બારીઓ તથા હાથીઘોડાનાં સુંદર શિલ્પો છે. ઝરૂખાવાળી બારીઓમાં પણ અતિ સુંદર કોતરણી છે. રંગમંડપમાં ગોખની રચના છે પણ તે ખાલી છે. રંગમંડપના ઘુમ્મટની મોહક કાષ્ઠકલા એ આ જિનાલયની વિશેષતા છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૩૪)

ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની રાતા આરસની ૨૩" ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા ઉપરાંત ખૂણામાં પણ શ્રી આદેશ્વર ભગવાનની નાની રાતા આરસની એક પ્રતિમા છે. ડાબી બાજુએ શ્રી પાર્શ્વનાથ બિરાજમાન છે. ઉપરાંત આરસની બે અલગ અલગ પ્રતિમાઓ શિખર જેવી રચનાવાળા સિંહાસનમાં જોવા મળે છે જેની આજુબાજુ શ્રાવક શ્રાવિકા દર્શનાર્થે ઊભેલા છે. આખી રચના સુંદર છે. અહીં છ આરસપ્રતિમા તથા નવ ધાતુપ્રતિમા છે. વળી, ગભારામાં પ્રતિમાઓ બિરાજમાન છે તે પાળી પણ રાતા રંગની છે. મૂળનાયક તથા અન્ય આદેશ્વરની

પ્રતિમાના રાતા રંગ સાથે આ રાતા રંગની પાળીનું સંયોજન અતિ સોહે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

કપૂરમહેતાનો પાડો કુંભારિયાપાડો અને તંબોલીવાડાની નજીક આવેલો વિસ્તાર છે. સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં મહેતાપાડો, તંબોલીપાડો તથા કુંભારીપાડા એ ત્રણેય વિસ્તારમાં એકેક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાની નોંધ આવે છે.

મહેતા તંબોલી કુંભારને, પાડે ઈક મન આણિ.

સં. ૭

ઉપર્યુક્ત પંક્તિ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તે સમયનો મહેતાપાડો એ જ આજનો કપૂરમહેતાનો પાડો.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ કપૂરમહેતાના પાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

કપૂરમેતાભિધશસ્યપાડે, સ્તુવે જિનેશં વૃષભધ્વજં ચ ।

કર્માગ્નિદાહૈકજલાભિષેકં, કષાયવૃક્ષેષુ દવાગ્નિતુલ્યમ્ ॥૧૮॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલયને શિખર વિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં પાંચ આરસપ્રતિમા તથા આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. ઉપરાંત, તે સમયે કપૂરમહેતાના પાડામાં શા. મૂલચંદ લલ્લુભાઈના બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતા. તે પૈકી એક ઘરદેરાસરમાં એક આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી તથા બીજા ઘરદેરાસરમાં સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આદેશ્વરના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં છ આરસપ્રતિમા અને આઠ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શા. મૂળચંદ લહેરચંદ હસ્તક હતો.

આજે આ જિનાલયનો વહીવટ શાહ લાભચંદભાઈ મૂળચંદ હસ્તક છે. તેઓ મુંબઈમાં રહે છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૮૨૧ પૂર્વેનું છે.

• • •

ખીજડાનો પાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૮૪૭-૪૮)

ખીજડાના પાડામાં છેક ખૂણામાં શ્રી રીખવદેવમહારાજપ્રાસાદ નામે ઓળખાતું આ છેલ્લી સદીમાં બનેલું, બે માળનું જિનાલય આવેલું છે. આ દેરાસરમાં પ્રવેશવા માટેના મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર પાસે શ્રી ગણપતિદાદાનું મંદિર આવેલું છે.

જિનાલય બહારથી મનમોહક ભાસે છે. જિનાલયનો ચોક મોટો છે. જિનાલયના બહારના ભાગમાં રંગીન સુંદર શિલ્પાકૃતિઓ છે. જિનાલયના બહારના થાંભલાઓ પર પણ નર-નારીઓ તથા પૂતળીઓની પથ્થરની રંગીન કોતરણી જિનાલયની કલાકારીગરીને નવો ઓપ આપે છે. જિનાલયના ચોકમાં હાથીની અંબાડી પર બેઠેલા શ્રાવકની બે મૂર્તિઓ છે. થાંભલાની કમાનો પર મોરલા તથા બીજી નાની મોટી કોતરણી છે. બહારના બીજા થાંભલાઓ પર વાજિંત્ર વગાડતી નારીઓ તથા બાલિકાઓની શિલ્પાકૃતિઓ છે. ઉપરની છત પર પણ નર-નારીઓના અલગ અલગ મુદ્રામાં સુંદર શિલ્પો જિનાલયની સુંદરતાને ચાર ચાંદ લગાડી દે છે. ફરસ પર પણ આરસને એવી રીતે જોડવામાં આવ્યા છે કે એમાંથી સુંદર કલાકૃતિ નિર્માતી લાગે ! જિનાલયમાં બહારના ભાગમાં એક ગોખ છે જેમાં શ્રી નાકોડા ભૈરવનો ફોટો મૂકેલો છે. ગોખની ઉપર છત્રની રચનામાં રંગીન કોતરણી જોવા મળે છે. ત્રણ પ્રવેશદ્વારયુક્ત આ જિનાલયમાં પ્રવેશવા માટેના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની આજુબાજુ બે મોટા દ્વારપાલની રચના છે. તેની આજુબાજુના પ્રવેશદ્વારની બારસાખ તથા કમાનો પર નર્તકીઓનાં શિલ્પો છે.

રંગમંડપનો ધુમ્મટ ઘણો મોટો છે. તેમાં માત્ર રંગીન પટ્ટાવાળું રંગકામ છે. કમાનોની કારીગરી મનમોહક છે. થાંભલા પર વાજિંત્ર વગાડતી પૂતળીઓ છે. તેઓનો પહેરવેશ નવી કેશનનો છે. દીવાલો પર નૃત્યાંગનાઓ તથા નારીઓનાં કલાત્મક શિલ્પો છે. રંગમંડપમાં દીવાલ પર શત્રુંજયનો ચિત્રિત પટ છે. ગભારાને ફરતે પ્રદક્ષિણ થઈ શકે તેવી રચના છે. ગર્ભદ્વારની કમાનો, બારસાખ તથા રંગમંડપમાં આજુબાજુના ગોખમાં બિરાજેલ ગૌમુખયક્ષ તથા ચક્રેશ્વરીદેવીના છત્રની ઉપર પણ ધ્યાનાકર્ષક કોતરણી છે. આમ તો આ જિનાલય સામાન્ય જિનાલય જેવું છે છતાં પણ અહીં શિલ્પો તથા રંગકામને કારણે જિનાલયની સાદગીપૂર્ણ સુંદરતામાં વધારો થાય છે.

ગભારામાં શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનની ૧૩" ઊંચાઈ ધરાવતી કાળા આરસની નયનરમ્ય પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં ભગવાનના પરિકરને લેપ કરેલ છે. તેમના પબાસનની નીચે શાશ્વતાદેવી તથા તેમની આજુબાજુ ચામર ઢાળતી સ્ત્રીઓની મૂર્તિ છે. ગભારામાં પાંચ આરસપ્રતિમા તથા અગિયાર ધાતુપ્રતિમા છે. ગર્ભદ્વારની ઉપર 'શ્રી રીખવદેવ પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૯૪૭ વૈશાખ સુદ ૧૦' લખેલું છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આજે ખીજડાનો પાડો તરીકે પ્રસિદ્ધ આ વિસ્તાર અગાઉ ખેજડાનો પાડો તરીકે ઓળખાતો હતો.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં એક ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ખેજડાનઈ પાટક સારંગ દેહરાસર તેહ ।

નવ પ્રતિમા નમી કરી ત્રંબડાવાડઉ જેહ ॥૩૯॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણચૈત્યપરિપાટીમાં ખેજડાના પાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ આવે છે :

ખેજડાને પાડે શાંતિજિનેસર પાસે ।

એકસો ને અડત્રીસ પ્રતિમા વંદું ઉલ્લાસે ॥૨૥॥

આજે ખીજડાના પાડામાં આવેલા આદેશ્વરના જિનાલયમાં ગર્ભદ્વારની ઉપર શ્રી રીખવદેવ પ્રતિષ્ઠા 'સં. ૧૮૪૭ વૈશાખ સુદ ૧૦' - એ મુજબનું લખાણ છે.

સં. ૧૮૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ખીજડાના પાડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર પ્રાપ્ત થાય છે :

વંદે જિનં શ્રી પતિમાદિદેવં, ભક્ત્યા યુતઃ ખેજડપાડસંસ્થમ્ ।

યસ્યોપરિ પ્રાજયતરાતપત્રં, રૌપ્યં ચ મુક્ત્યસ્તકટાક્ષતુલ્યમ્ ॥૧૮॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે પાંચ આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. જિનાલયનો સમય સં. ૧૮૪૮નો દર્શાવ્યો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. તે સમયે ત્રણ આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શા. પોપટલાલ ઉત્તમચંદ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં રહેતા શ્રી ભરતકુમાર ગભરુભાઈ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી નરેન્દ્રકુમાર મંગળદાસ શાહ તથા બાબુલાલ છોટાલાલ શાહ હસ્તક છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૮૪૭-૪૮ના સમયનું છે.

તરભોડાપાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

તરભોડાપાડામાં અંદરના ભાગમાં શ્રી શાંતિનાથનું બે મજલાવાળું ધાબાબંધી જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયનો ઉપરનો માળ ખાલી છે.

ચાર પગથિયાં ચડી અંદર પ્રવેશતાં મોટો ચોક આવે છે. ચોકમાં સામે એક જાળીવાળી રચનામાં ખંડિત મૂર્તિઓ તથા આઠ પગલાંની જોડ છે. તે પૈકી એક જ આરસમાં સં. ૧૮૪૧નો લેખ ધરાવતા શ્રી જિનકુશલસૂરિ, શ્રી જિનચંદ્રસૂરિ, શ્રી જિનલાભસૂરિ તથા મુનિ શ્રી વર્ધમાનના પગલાંની ચાર જોડ છે. સં. ૧૬૬૦નો લેખ ધરાવતાં શ્રી કુમારસુંદરગણિના પગલાં, સં. ૧૬૭૩નો લેખ ધરાવતા પગલાં છે. અન્ય બે પગલાંની જોડ પર કોઈ લેખ નથી. ખંડિત મૂર્તિઓ

પૈકી એક શ્રાવિકાની મૂર્તિ, એક યક્ષની મૂર્તિ છે. અહીં પંડિત તીર્થંકરોની ત્રણ મૂર્તિઓ છે જે પૈકી બે કાઉસ્ટગિયા છે. આ ભાગમાં સફાઈનો અભાવ નજરે ચડ્યા વિના રહેતો નથી.

રંગમંડપ મધ્યમ કક્ષાનો છે. અહીં કુલ પાંચ ગોખ છે. તે પૈકી જમણી બાજુ ગોખમાં ભૈરવજીની મૂર્તિ છે. બાકીના ગોખ ખાલી છે.

ગભારામાં ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શાંતિનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. મૂળનાયકનું લાંછન ઘસાઈ ગયું છે. અહીં કુલ અગિયાર આરસપ્રતિમા તથા નવ ધાતુપ્રતિમા છે. ઉપરાંત આરસનો એક ચોવીશીપટ છે. જમણે ગભારે શાંતિનાથ તથા ડાબે ગભારે મહાવીરસ્વામી છે. તે પૈકી શાંતિનાથની પ્રતિમા પર સં. ૧૫૦૫નો લેખ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

તરભોડાપાડા તરીકે પ્રચલિત આ વિસ્તાર પૂર્વે ત્રબઈડાપાડો, ત્રંબડાપાડો, ત્રભેડાવાડો, તરભાણવાડો, તરભેડાવાડો, તરભોડાપાડો તરીકે ઓળખાતો હતો.

તરભોડાપાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રબઈડાપાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

ત્રબઈડાપાડા માહિઈ તિહાં પરતર દેહરું,
મંડપ ચુક વિશાલ થંભ જોતા નહીં અનેરુ ૧૦૦

સોલમુ શ્રી શાંતિદેવ મૂલનાયક નામ,
જિહાં પ્રતિમા એકવીસ કહી વંદી પુહુતા જામ ૧

તે સમયે શાંતિનાથના આ જિનાલયને ખરતરગચ્છનું જિનાલય તરીકે ઓળખાવ્યું છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રંબડાવાડા વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

ષેજાનઈ પાટક સારંગ દેહરાસર તેહ ।
નવ પ્રતિમા નમી કરી ત્રંબડાવાડઉ જેહ ॥૩૮॥

વિશ્વસેન-નંદન નિરખીઆ પરખીઆ નવાણઉ દેવ ।
મંડપ રચના ચઉકીઅ હઈડું હરિધ્યું એ હેવ ।
વડી પોસાલનઈ પાટકિ સેઠિ સોમાનઈ ગેહ ।
ઋષભાદિક જિન ચઉત્રીસ દીપઈ સુંદર દેહ ॥૪૦॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ત્રભેડાવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

ત્રભેડા વાડામાંહી, શાન્તિ નમું ઊઠાંહી ।

પંચસત જીનવરુએ, એકોત્રરે ઉપરે એ

॥૩॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં તરભેડાવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

તરભેડાવાડે ભલો, પ્રાસાદ એક વિસાલ, લ.

સોલસમા જિન શાંતિજી, ભેટીયા દેવ દયાલ. લ. ૧૩ પા.

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં તરભેડાવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

શ્રી શાંતિનાથં નરનાથસેવ્યં, સનાથતાં પ્રાણિગણે ભજંતમ્ ।

સ્થિતં ચ વંદે તરભેડવાડે, સંસારરોગવ્યથનૈકવૈદ્યમ્ ॥૧૭॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તરભેડાવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયને શિખરવિનાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં કુલ પાંત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા પચીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની આઠ જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ તે સમયે સાધારણ દર્શાવવામાં આવી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં તરભેડાવાડામાં શાંતિનાથના ધાબાબંધી જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો છે. તે સમયે જિનાલયમાં અગિયાર આરસપ્રતિમા તથા સત્તર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત એક ગુરુમૂર્તિ તથા સં. ૧૩૩૦નો લેખ ધરાવતી શ્રાવક-શ્રાવિકાની ઊભી મૂર્તિ વિદ્યમાન હોવાની વિશેષ નોંધ કરવામાં આવી છે. જિનાલયની સ્થિતિ તે સમયે સારી હતી. અને વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેના સમયનું છે.

• • •

ભેંસાતવાડો

શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ભેંસાતવાડામાં પ્રવેશતાં સામે જ નજરે પડતું પણ એક અંદરના ભાગે આવેલું શ્રી શાંતિનાથનું આરસપહાણ અને પથ્થરનું બનેલું, બે માળનું, બહારથી જોતાંની સાથે મોહ પમાડે તેવું જિનાલય આવેલું છે.

જિનાલયના પગથિયાંની આજુબાજુ ખંડિત થયેલા દ્વારપાળ છે તથા પગથિયાં ચડતાં શ્રેષ્ઠી અને તેની આજુબાજુ સિંહોનાં શિલ્પો નજરે ચડે છે. અહીં એલેક્ઝાન્ડર તથા રાણી

વિક્ટોરિયાના શિલ્પો છે. ડાબી બાજુ નાના પ્રવેશદ્વારની દીવાલે કોઈ દેશી રાજાનું શિલ્પ ઉપસાવેલ છે.

અહીંથી ધાબા પર નજર ગયા વિના રહેતી નથી. ધાબાની દીવાલે તથા ગભારા અને રંગમંડપની ઉપરના ધાબાના ભાગે રંગીન, સુંદર કોતરણી છે જેમાં આકર્ષક પરીઓ તથા તાપસની રચના છે. અહીંનો કેટલોક ભાગ ખંડિત થયેલ છે. ધાબા પર બે સુંદર નાના ઝરૂખા અને તેમાં તાપસ અને સિંહની રચના પર દર્શનાર્થીનું ધ્યાન કેન્દ્રિત બને છે. મૂળનાયકના ગભારાની ઉપર જ ધાબા પર બીજો ગભારો છે. તેની ઉપર ત્રણ ધુમ્મટ છે અને ત્રણે ધુમ્મટ પર ધજા છે જે દર વર્ષગાંઠે બદલાય છે.

જિનાલયનું આમ વિહંગાવલોકન કરીને પ્રવેશદ્વારે પહોંચીએ ત્યારે ત્યાં પણ સુંદર કાષ્ઠકોતરણીયુક્ત બારસાખ, તોરણો સમેત કોતરણીયુક્ત સ્થંભો અને તેના પરના ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણી તથા શિખર, મયૂર અને સિંહનાં શિલ્પો નજરે પડે છે. પ્રવેશદ્વારની બન્ને બાજુની જાળીવાળી બે બારીઓ પર કપિ(વાંદરા)નાં ઉપસાવેલ શિલ્પો તથા બારી તથા થાંભલાની વચ્ચે કોતરણીવાળા ગોખમાં નાની દેવીનું શિલ્પ છે જેના હાથમાં દીવો મૂકી શકાય તેવી રચના છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશીએ એટલે રંગીન કોતરણીયુક્ત સ્થંભો અને છતમાંનાં ફળફૂલોનાં રંગીન ચિત્રો તથા રંગમંડપની દીવાલો પર ઉપસાવેલ અને રંગકામ કરેલ અનેક પટો જેવા કે- ગિરનાર, અષ્ટાપદ, સમેતશિખર, પાવાપુરી, આબુ, અચલગઢ, શંખેશ્વર, કેસરિયાજી, શત્રુંજય તથા અનેકવિધ પ્રસંગ ચિત્રો જેવા કે - નેમિનાથ ભગવાનની જાન, પાવાપુરીની મહાવીરસ્વામીની અંતિમ દેશના, મેઘરથ રાજાની જીવદયા તથા નવપદજી મહાયંત્ર વગેરે પર આછી નજર પડતાં જ દૃષ્ટિ ગભારા સન્મુખ જાય.

અહીં ગર્ભદ્વાર એક જ છે અને એની બારસાખે કાષ્ઠની રંગીન કોતરણી છે જેમાં ચૌદ સ્વંભો ઉપસાવેલ છે. ગર્ભદ્વારની આજુબાજુની બે બારીઓની નીચેના ભાગે ડાબી બાજુ ગૌતમ સ્વામી ઈંદ્રભૂતિ હતાં ત્યારે પોતાના શિષ્યો સાથે મહાવીરસ્વામીની દેશના સાંભળવા આવે છે અને પોતાના પ્રશ્નોનું સમાધાન થતાં નમી પડે છે તે અને ડાબી બાજુ ગૌતમસ્વામી સાથે દીક્ષા પામેલા અગિયાર ગણધરોનો પટ છે.

ગભારામાં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શાંતિનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અહીં આરસપ્રતિમા કુલ નવ છે. ડાબે ગભારે શ્રી મહાવીરસ્વામી તથા જમણે ગભારે શ્રી નેમિનાથ બિરાજે છે. ડાબી બાજુ વાસુપૂજ્યસ્વામીની શ્યામ આરસપ્રતિમા તરત ધ્યાન ખેંચે છે.

મૂળનાયક નીચેના ભાગમાં જાણે કે બીજા મૂળનાયક હોય તેવી શ્રી ગૌતમસ્વામીની આરસની મૂર્તિ છે. આ જિનાલયને શાંતિનાથના જિનાલય કરતાં લોકો ગૌતમસ્વામીના જિનાલય તરીકે વિશેષ ઓળખે છે. ગૌતમસ્વામીની આ પ્રતિમા પર સં. ૧૪૩૩ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. આ લેખ નીચે પ્રમાણે છે :

“સંવત ૧૪૩૩ વર્ષે આષાઢસુદિ ૧૦ બુધે શ્રીનાણકીયગચ્છે શ્રી સિદ્ધસેનસૂરિગુરોમૂર્તિ:

શ્રી ધર્મશ્વરસૂરિભિઃ કારાપિતા શુભં ।”

આ લેખના સંદર્ભમાં પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ (ભાગ-૨)માં નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“..... લેખ ભેસપતવાડામાં આવેલા ગૌતમસ્વામિના નામે પ્રસિદ્ધ મંદિરમાંની મૂલ પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે. આ લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે એ મૂર્તિ, નાણકીયગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરિની છે અને તે સં. ૧૪૩૩માં ધર્મે (ને?)શ્વરસૂરિએ કરાવેલી છે. પરંતુ લોકો વગર સમજે, ફક્ત સાધુની મૂર્તિ જોઈને જ તેને ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ કહે છે અને એ ભ્રમમાં ને ભ્રમમાં જ હજારો રૂપિયા ખર્ચી ખાસ નવીન મંદિર તૈયાર કરાવી ગૌતમસ્વામિના નામે તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે !”

અહીં ધાતુપ્રતિમા સોળ છે. ધાતુપ્રતિમા પૈકી એક પાર્શ્વનાથ ભગવાનની પ્રાચીન પ્રતિમા ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે. આ પ્રતિમાને સાત ફણા છે તથા સિંહાસનારૂઢ આ પ્રતિમાને આજુબાજુ દેવીઓ તથા ઉપર દેવીઓ ચામર ઢાળે છે.

આ જિનાલયના ઉપરના માળે અન્ય એક ગભારો છે. તેમાં શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામીની ‘૩૫’ ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ ગભારામાં અન્ય ત્રણ આરસપ્રતિમા છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

ભેંસાતવાડો વિસ્તારમાં અગાઉ ભઈસાતવાડો, ભઈસાતવાડો, ભસાતવાડો તરીકે ઓળખાતો હતો.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારનો સૌ પ્રથમ વાર ઉલ્લેખ મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ભઈસાતવાડઈ શાંતિનાથ જિનવંદન કરસું

યુપત્ર પ્રતિમા જિન તણી ભાવિ ગુણ ભણસું ૧૪

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ઉપરાંત આ જિનાલયમાં ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિનો ઉલ્લેખ પણ મળે છે :

પ્રતિમા બઈ નમી ભાવિ । ભઈસાતવાડઈ એ આવિ ।

શાંતિ જિનાદિક છત્રીસ । ગોયમસ્વામી મુણીશ ॥૪૮॥

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ભસાતવાડે શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

સોલસમો રે શાંતિજિનેસર જગજયો,

ભસાતવાડે દેખી મુઝ મન સુખ થયો ।

પાંસઠ જિન રે તિમ વલી કલિકુંડ પાસજી,

જીરાઉલ રે પૂરે વંછિત આસજી ।

આસ પુરે ગૌતમ સ્વામી, લબ્ધિનો ભંડાર એ

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ફરી એક વાર શાંતિનાથ તથા ગૌતમસ્વામીનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ભેંસાતવાડે શાંતિજી, પાસિં ગૌતમસ્વામી. લ. ૧૨ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં કવિ ભેંસાતવાડાને બદલે ગૌતમપાડાનો ઉલ્લેખ કરી ત્યાં એક જિનાલય જુહાર્યાની નોંધ કરે છે :

એક ગૌતમપાડે તથા, દોય સાવાડે જોય;

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ભેંસાતવાડામાં શાંતિનાથ, ચંદ્રપ્રભુ તથા ગૌતમસ્વામીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

વંદે શાંતિં જિનપતિમથો શસ્ત ભેંસાતવાડે,
ભક્ત્યા યુક્તઃ કવિશિશુરહં શાંતિનાથં સનાથમ્ ।
નાથેન શ્રીવરગણભૃતાં યાત્ર ચંદ્રપ્રભેણ,
પ્રાસાદે વૈ સુરનરગણૈઃ સેવિતં ગૌતમીયે ॥૧૬॥

સં. ૧૮૬૭માં ભેંસાતવાડામાં શાંતિનાથ, ચંદ્રપ્રભુ અને ગૌતમસ્વામીનો ઉલ્લેખ થયો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ભેંસાતવાડામાં શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે બાર આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પાર્શ્વનાથની એક પ્રાચીન ધાતુમૂર્તિનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી અને વહીવટ બાપાલાલ રતનચંદ હસ્તક હતો.

આજે આ જિનાલયમાં શાંતિનાથના ગભારામાં નવ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. ઉપરના માળે બિરાજમાન ચંદ્રપ્રભુના ગભારામાં ત્રણ આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. જિનાલયમાં કુલ સોળ ધાતુપ્રતિમા છે. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી ભગવાનભાઈ રમણલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં શાંતિનાથનું આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે. તથા ઉપરના માળે બિરાજમાન મૂળનાયક ચંદ્રપ્રભુનો ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી તેનો સમય સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેનો કહી શકાય.

• • •

શાહવાડો

શાહવાડો વિસ્તાર સાહવાડો, સહાવાડો, સાવાડો, સાહાવાડો, શાવાડો — એમ વિવિધ નામથી પ્રચલિત બન્યો છે. આ વિસ્તારમાં લગભગ તમામ ઘર જૈનોના હોવાથી તેનું નામ

શાહવાડો પડ્યું હતું. કાળનું ચક્ર ન્યારું છે ! આજે અહીં એક પણ ઘર જૈનનું નથી !

આ વિસ્તારમાં સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મુનિસુવ્રત-સ્વામીનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું :

શાહવાડઈ મુનિસુવ્રત એ, વીસમઉ પૂરઈ આસ ત,
અગિંહિ ધરી મહાવ્રત એ, જિણિ કીઉ સિદ્ધિ હિ વાસ ત.

સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં સુપાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હતું :

સાહવાડા ભણી સાચરયા, અતિ આણંદ આણી
બાવન બિંબસું શ્રી સુપાસ વંદુ ભવિ પ્રાણી ૧૫

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સુપાર્શ્વનાથ તથા પાર્શ્વનાથનાં — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો હતો :

સહાવાડઈ હિવઈ આવીઈ ભાવીઈ દેવ સુપાસ ।
પંચાસી પડિમા નમી આવીઈ દેહરઈ પાસ ।
સપ્તફણામણિશોભિત ઓપિત દેહ ઉદાર ।
છસઈ બારોત્તર ભેટીઈ ભેટીઈ પાપ અઢાર ॥૪૯॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સુપાર્શ્વનાથ તથા શામળા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સાવાડે રે સાંભલ પાસ સોહામણા
બિંબ પાંચસે રે પાસે શ્રી જિનવર તણા ॥૧॥
જિનવર તણા તે બિંબ જાણું, ઉપર સત્તાવન્ન એ.
ત્રેવીસમો જિનરાજ વંદું, મોહિઓ મુજ મન્ન રે.
સાતમો જિન પ્રાસાદ બીજે, વંદીએ ઊલટ ધરી.
ચાલીસ ઉપરે સાત અધિકી સોહે તિહાં પ્રતિમા ભલી ॥૨॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં કવિ સુપાર્શ્વનાથ તથા શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનાં દર્શન કરે છે :

સાહવાડે જિનમંદિરે, ભેટીયા સાંભલપાસ. લ.
પ્રાસાદ સાતમા જિન તણો, ભેટીયા સ્વામી સુપાસ. લ. ૧૧ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારમાં બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

એક ગૌતમપાડે તથા, દોય સાવાડે જોય;

સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ આ વિસ્તારમાં સુપાર્શ્વનાથ તથા શામળા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયોમાં કવિએ વંદન કર્યાની નોંધ કરી છે :

શાલાડગં જિનપતિ પ્રણમામિ ભક્ત્યા,
બોધેકદાનવિબુધ વિબુધોપસેવ્યમ્ ॥૧૪॥

જિન સુપાર્શ્વનાથં ચ, પાર્શ્વં તુ શામલાદ્યમ્ ।
ભવ્યાબ્જપ્રકરે લોકે, બાંધવ લોકબાંધવમ્ ॥૧૫॥

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં પણ સુપાર્શ્વનાથ અને શામળા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ મળે છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં પણ સુપાર્શ્વનાથ તથા શામળા પાર્શ્વનાથનાં જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં.

આજે પણ શાહવાડામાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

• • •

શાહવાડો

સુપાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

શાહવાડામાં પ્રવેશતાં જ તુરત શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. વર્ષો પૂર્વે આખો શાહવાડો જૈનોના ઘરોથી ભરેલો હતો જેમાં આજથી ૪૦ વર્ષ પહેલાં ફક્ત એક જ જૈન ઘર હયાત હતું પરંતુ હાલ તો જૈનની બિલકુલ વસ્તી જ નથી. દર્શન કે સેવા કરનાર કોઈ કરતાં કોઈ રહ્યું નથી. વર્ષગાંઠ કે દિવાળી જેવા તહેવારે કોઈ આવીને દર્શન કરે તેવી સ્થિતિ છે. જિનાલયની અડોઅડ ઘોઘાબાપજીનું મંદિર છે જ્યાં આખા પાટણના હિંદુઓ શ્રદ્ધાપૂર્વક દર્શનાર્થે આવે છે.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારથી પ્રવેશ્યા પછી બે વંડા જેવી રચના છે. તેને પસાર કર્યા બાદ એક મોટો ચોક છે. ચોકની સામે એક બાજુ પર એક દેરીમાં શ્રી રવિસાગરજી મહારાજ સાહેબના આરસના પગલાંની જોડ છે જેની પર ‘તપાગચ્છીય શ્રી મયાસાગરજી તત્ શિષ્ય નેમસાગરજી તત્ શિષ્ય રવિસાગરજી મહારાજની પાદુકા ૧૯૫૭ મહા સુદી ૨ને શુકવારે સંઘે મલી પ્રતિષ્ઠા કરી પાટણ મધ્યે’ — એ મુજબનું લખાણ છે.

જિનાલયના બહારના ભાગમાં ધાબાની પાળી પર એક મુખ અને બે શરીર ધરાવતા વાઘની રચના છે. ધાબાની દીવાલ પર એક ઘડિયાળની રચના છે જેમાં ૫ : ૦૫નો સમય છે. અહીં પ્રવેશચોકીના થાંભલા પર હાથીના મુખવાળી સુંદર કમાનો, તાપસ તથા પૂતળીઓનાં શિલ્પો તેમજ વિધવિધ બાલસ્વરૂપો જેવા કે રડતાં બાળકો, ભણતાં બાળકો, રમતાં બાળકો તથા હાથમાં વાજિંત્ર સાથેનાં બાળકોનાં શિલ્પો જિનાલયની નવીનતા અને ભવ્યતાનો ખ્યાલ આપે છે.

રંગમંડપના વિશાળ ધુમ્મટમાં રંગીન પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. અહીં ગર્ભદ્વારની બારસાખ પર બે દ્વારપાળ તથા બે નાની પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે.

ગભારામાં મૂળનાયક શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનની ૨૧” ઊંચાઈની સંપ્રતિ મહારાજના સમયની મનોહર પ્રતિમા છે. જિનાલયમાં કુલ દસ આરસપ્રતિમા તથા ચાર ધાતુપ્રતિમા છે. જમણી બાજુ ખૂણામાં પાર્શ્વયક્ષની આરસમૂર્તિ તથા અંબિકાદેવીની સં. ૧૫૮૮નો લેખ ધરાવતી મૂર્તિ છે. અહીં કુલ દસ આરસપ્રતિમા તથા ચાર ધાતુપ્રતિમા છે. વળી, અહીં ક્ષેત્રપાલની સ્થાપના પણ થયેલી છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સુપાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટીમાં મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૯૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં અને સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાતત્યપૂર્વક થયેલો છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે દસ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. પગલાંની પાંચ જોડનો પણ તે સમયે ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. ત્યારે દસ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે પણ જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા અને ચાર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. એટલે કે સં. ૧૯૬૩થી અઘાપિપર્યંત પ્રતિમાઓની સંખ્યામાં કોઈ ફેરફાર થયો નથી. આજે જિનાલયના બહારના ચોકમાં દેરીમાં રવિસાગરજી મં. સાંના પગલાં છે. જિનાલયનો વહીવટ શ્રી મહેન્દ્રભાઈ સારાભાઈ લાદીવાળા (તંબોળીવાડો), શ્રી જયંતિભાઈ પૂનમચંદ શાહ (ભદ્રંકરનગર સોસાયટી, કાળકા રોડ), શ્રી જીવણલાલ મણિલાલ ઝવેરી (ઝવેરીવાડો) તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી જિતુભાઈ સુંદરલાલ શાહ અને શ્રી સેવંતીલાલ છગનલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

શાહવાડો

શામળા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૪૮ પૂર્વ)

શેઠશ્રી મેઠાચંદ લોઘાચંદ સહપરિવાર શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર તરીકે ઓળખાતું આ શિખરબંધી જિનાલય શાહવાડામાં છેક અંદર ખૂણાના ભાગમાં આવેલું છે. શિખરો ત્રણ છે. બહાર મોટો કોટ છે. ઝાંપો બનાવેલ છે જ્યાંથી અંદરના પેસતાં નાનો ચોક છે. પથ્થર પર સામાન્ય કોતરણીકામ થયેલું છે. તેનું રંગકામ ઘણું જૂનું થઈ ગયું છે.

જિનાલયને ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે જે પૈકી જમણી બાજુ પ્રવેશદ્વારના બહારના ભાગમાં નીચે મુજબના બે લેખ છે :

લેખ નં : ૧

ગૌતમસ્વામીને નમઃ । શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ નમઃ । નમો નમઃ ગુરુ શ્રી નીતિસૂરયે । અનેક જિનાલયોથી સુશોભિત પાટણ નગરીની આ પુણ્ય ધરા પર સ્વ શેઠ શ્રી મીઠાચંદ લોઘાચંદ શાહે સ્વદ્રવ્યથી શાહવાડા મધ્યે ભવ્ય જિનમંદિરનું નિર્માણ આજથી ૫૦૦ વર્ષ પહેલાં કરાવી કસોટીના આરસના પ્રાચીન ચમત્કારિક મૂળનાયક શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ભગવાન આદિ પ્રાચીન જિનબિંબોની પ્રતિષ્ઠા ભવ્ય મહોત્સવસર કરાવેલ. કાળક્રમે આ જિનાલય જીર્ણ થઈ જવાથી જીર્ણોદ્ધાર કરાવવો અતિ જરૂરી જણાવાથી તેના માટે શુભ પ્રેરણા પં. પૂ. આ. શ્રી વિજયરામચંદ્રસૂરિશ્વરજી મં. સા. (ડહેલાવાળા)ના શિષ્ય રત્ન પં. પૂ. મુનિરાજ શ્રી રામચંદ્રવિજયજી મં. સા. (નિરાલાજી) તથા પૂ. સાધ્વી શ્રી કનકપ્રભાશ્રીજીના શિષ્યા અમારી કુલદીપિકા પૂ. સાધ્વી શ્રી ચારૂશીલાશ્રીજી મં. સા. (ડહેલાવાળા) દ્વારા પ્રાપ્ત થઈ. જરૂરિયાત પ્રમાણે ગભારા આદિનો જીર્ણોદ્ધાર શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી કરવા માટે મૂળનાયક સહિત શુભ મૂહુર્તે સર્વે પ્રતિમાનો પ્રવેશ કરાવેલ હતો.

લેખ નં : ૨

ન્યાયવિશારદ પં. પૂ. આચાર્ય શ્રી ભુવનભાનુસૂરિશ્વરજી મં. સા.ના પટ્ટવિભૂષક સિદ્ધાંત દિવાકર ગચ્છાધિપતિ પં. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજયઘોષસૂરિશ્વરજી મં. સા. આદિ પરિવાર અમારી સૌ પ્રથમ વિનંતી સ્વીકારી પધારનાર તીર્થોદ્ધાર પં. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજય નીતિસૂરિશ્વરજી મં. સા.ના પ્રશિષ્ય પ્રશાંતમૂર્તિ પં. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજય મહેન્દ્રસૂરિશ્વરજી મં. સા.ના શિષ્યરત્ન શાસન પ્રભાવક પં. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજય હેમપ્રભસૂરિશ્વરજી મં. સા. આદિ સપરિવારની શુભ નિશ્રામાં ચતુર્વિધ સંઘની ઉપસ્થિતિમાં શ્રી જિનેન્દ્રભક્તિ મહોત્સવસર વી. સં. ૨૫૨૧, વિક્રમ સંવત ૨૦૫૧ માઘ સુદી ૧૩ સોમવાર તા-૧૩-૨-૧૯૯૫ના રોજ સ્વ. શ્રી મેઠાચંદ લોઘાચંદના પરિવારે ભવ્ય ઠાઠમાઠપૂર્વક સોલ્લાસ પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ છે.

શાહ નવીનચંદ્ર કેશવલાલ મૂળચંદ પરિવાર

શાહ કિશોરભાઈ ચીમનલાલ બાપુલાલ પરિવાર

શાહ અનિલભાઈ ભોગીલાલ રતનચંદ પરિવાર
શાહ નરેન્દ્રભાઈ ચીમનલાલ બાપુલાલ પરિવાર

જીર્ણોદ્ધાર કરવાઈ શ્રી વાસુદેવભાઈ વી. સોમપુરા, પાટણ.

મુખ્ય પ્રવેશદ્વારના ઉપરના ભાગમાં સરસ્વતીદેવીને બે હાથી વડે અભિષેક કરાવતું દર્શ્ય છે. રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુ એક દેરી છે જેમાં મહારાજ સાહેબના પગલાં છે. તથા તેની પાછળ ગોખમાં પણ એક જોડ પગલાં છે જેની પર કોઈ લખાણ નથી તેથી તે કોનાં પગલાં છે તે જાણી શકાતું નથી. જમણી બાજુ ઓટલા જેવી રચના પર આરસનો ચોવીસજિનમાતૃકાપટ છે જેની પર સં. ૧૨૫૦ મહા વદી ૮ ને બુધના શુભ દિવસે બનાવ્યાનો લેખ છે. પટ જીર્ણ છે. રંગમંડપ વિશાળ છે. થાંભલાઓની વચ્ચે કમાનો પર રંગકામ છે. જિનાલયની દીવાલો પર ફાટ પડેલી છે જે ફરીથી જીર્ણોદ્ધારની આવશ્યકતા સૂચવે છે. જમણી બાજુ એક ગોખમાં પાર્શ્વયક્ષની મૂર્તિ અને ડાબી બાજુ ગોખમાં પદ્માવતીદેવીની નાની આરસમૂર્તિ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વાર પૈકી મુખ્ય ગર્ભદ્વારની સન્મુખ મૂળનાયક શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની કસોટીના પથ્થરની ૨૭" ઊંચાઈ ધરાવતી સંપ્રતિ મહારાજના સમયની હોય તેવી નયનરમ્ય પ્રતિમા ચાંદીની છત્રીમાં બિરાજે છે. અન્ય બે મૂર્તિઓ પણ સંપ્રતિ મહારાજના સમયની હોય તેવી છે. આજુબાજુ બેઉ ગભારે આદેશ્વરની ૩૯" ઊંચાઈ ધરાવતી સુંદર મુખાકૃતિવાળી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. આ બન્ને પ્રતિમાઓ પર કેશ જોઈ શકાય છે. ગભારામાં જમણી બાજુ અખંડ દીવો છે. અહીં કુલ બાર આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસગિયા છે તથા સાડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી એક ચૌમુખજી છે અને અન્ય દેવીમૂર્તિ છે. તે અંબિકાદેવીની મૂર્તિ છે. સિંહા૩૬, ગોદમાં પુત્રવાળી સિંહાસને આ૩૬ આ મૂર્તિ સુંદર છે.

પાટણનું આ ઘણું પ્રાચીન જિનાલય છે. સ્થાનિક માહિતી પ્રમાણે રાજસ્થાનથી રાણી ઉદયમતી તેમના કાફલા સાથે જ્યારે પાટણ આવ્યા ત્યારે આ બધી જ પ્રતિમાઓ તેમની સાથે અત્રે લઈ આવ્યા હતા. મીઠાચંદ લોધાચંદની પેઢીએ તે સમયે બધું જ કામ પૂરું પાડ્યું હતું.

આજે જિનાલયને બિલકુલ અડીને વિશાળ પીપળાના વૃક્ષની નીચે એક ચોકી ધરાવતી નાની દેવકુલિકા જેવી નાની ઘુમ્મટયુક્ત દેરીમાં શ્રી ક્ષેત્રપાલદાદા બિરાજે છે. હવન કરવા માટેની યજ્ઞકુંડ પણ સામેની બાજુએ છે.

આ દેરીની બાજુમાં નાની દેરીઓ છે. તેમાં શ્રી રામ, શ્રી ભૈરવદેવ તથા શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનની મૂર્તિઓ છે. વળી, વૃક્ષની બાજુમાં ગણેશ, શંકર, શિવલિંગ, સાંઈબાબા, અંબિકાદેવી, શ્રીનાથજી જેવા દેવ-દેવીઓની ખંડિત મૂર્તિઓ છે. આ મૂર્તિઓની બાજુમાં નાગદેવતા બિરાજમાન છે.

આ સ્થાનની રચના પણ શેઠ શ્રી મેઠાચંદ લાધાચંદ શાહે કરાવેલ છે. જિનાલયની સ્થિતિ જીર્ણ હોવાથી હાલ જીર્ણોદ્ધારનું કામ ચાલુ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શામળા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર થયેલો જોવા મળે છે. ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં, સં. ૧૯૫૯માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં, સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં તથા સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૧૯૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા યુમ્માળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત સ્ફટિકની એક પ્રતિમા તથા સં. ૧૨૫૦ની સાલનો આરસનો માતૃકાપટ પણ હતો. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા તથા સાડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. આરસના પગલાંની બે જોડ છે. જિનાલયની પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૫૧માં માધ સુદ તેરશને દિવસે થયેલી છે. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી મહેશભાઈ રમણિકલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૪૮ પૂર્વેનું છે.

શાહપાડો

આદેશ્વર (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

શાંતિનાથ (સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે)

શાહના પાડામાં સીધા સીધા જતાં મકાનોની પાસે દ્વારપાલના ચિત્રકામવાળી જિનાલયની દીવાલ નજરે પડે છે. અહીં ખૂણામાં એક મુખ્ય પ્રવેશદ્વારયુક્ત બે માળવાળું શ્રી આદેશ્વરનું આરસ તથા પથ્થરનું બનેલું ઘુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે.

આ જિનાલયની રચના ઘરના પ્રકારની છે. પ્રથમ ઓટલો છે. ત્યાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુ એક ઓરડી છે. તેમાં કોઈ પ્રતિમા કે અન્ય કશું ન હતું. અહીં ઓટલાની દીવાલ પર આરસમાં લેખ કોતરેલ છે જેમાં નીચે મુજબની વિગતો દર્શાવેલ છે :

“પરમ પૂજ્ય મુનિ મહારાજ શ્રી દેવવિમલજીના સદુપદેશથી પાટણના આરાધક

ભાઈઓ તરફથી ધજાદંડ નિમિત્તે”

રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં સન્મુખ ૩૯” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની સંપ્રતિ મહારાજના સમયની હોય તેવી જણાતી પ્રાચીન પ્રતિમાના દર્શન કરતાં મન આનંદનો અનુભવ કરે છે. અહીં રંગમંડપમાં નાના નાના કુલ દસ ગોખ છે. જિનાલયની સ્વચ્છતા જોઈને મન આનંદ અનુભવે છે. રંગમંડપમાં ગભારા પાસેના ડાબી બાજુના પ્રથમ ગોખમાં કાળા આરસની શ્રી મમ્માદેવીની તથા બીજા ગોખમાં પથ્થરના પગલાંની એક જોડ છે. જમણી બાજુના ગોખમાં અંબિકાદેવીની મૂર્તિ તથા બીજા ગોખમાં ચાવડા વંશના કોઈ રાજવીની આરસમૂર્તિ નજરે પડે છે.

અહીં ગભારામાં કુલ આઠ આરસપ્રતિમા તથા પંદર ધાતુપ્રતિમા છે. અહીંની ધાતુપ્રતિમા પૈકી એક મૂર્તિ ઘોડા પર સવાર છે. મૂળનાયકની ડાબી બાજુ કાળા આરસનો ચોવીસ તીર્થકરોનો પટ છે જેના પર ‘સં. ૧૫૨૧ પોષ સુદ ૧૩ સોમ’ જેટલા શબ્દો વાંચી શકાય છે. અહીં આરસની ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ પણ છે જે પૈકી એક તેરમા સૈકાની છે. અહીં આરસપ્રતિમા પૈકી બે કાઉસ્સગિયા પ્રતિમાઓ છે. ડાબે ગભારે પાર્શ્વનાથ તથા જમણે ગભારે કુંથુનાથ બિરાજમાન છે.

જિનાલયની વર્ષગાંઠ વૈશાખ સુદ ૧૩ને દિવસે આવે છે. અહીં રંગમંડપમાં મુખ્ય ગભારા પાસેની બે દીવાલો પર એક એક શિલાલેખ છે. તેમાંથી જીર્ણોદ્ધાર અંગેની વિગતો પ્રાપ્ત થાય છે. ડાબી બાજુની દીવાલ પર નીચે મુજબ લખ્યું છે :

“બાબુ અમીચંદ પનાલાલ આદિશ્વર ટેમ્પલ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ મુંબઈ તરફથી આ દહેરાસરમાં રૂા. ૧૭,૫૦૦/= એકંદરે સત્તર હજાર પાંચસો પૂરા જીર્ણોદ્ધારના ખર્ચ કરવા માટે મળેલ છે. સં. ૨૦૩૪ના અષાઢ સુદ રને વાર શુક તા. ૭-૭-૧૯૭૮”

જમણી બાજુની દીવાલ પર નીચે મુજબનું લખાણ છે :

“પાટણ (મારફતીયા મહેતાના પાડાના) નિવાસી શ્રી કસ્તુરચંદ સરૂપચંદના વીલે પારલે (મુંબઈ)ના શ્રી નેમિનાથ ગૃહમંદિરના દેવદ્રવ્ય ખાતા માંથી રૂા. ૯૮૦૦ના ખર્ચે સંપૂર્ણ જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. સં. ૨૦૩૭”

અહીં રંગમંડપમાં પ્રવેશતાં જમણી બાજુ પાણીનું ટાંકું છે. તેની બાજુમાં ઉપર ચડવા માટેનો દાદર છે. પગથિયાં ચડતાં મોટી અગાશીમાં એક ગભારો છે. અહીં ગભારાની ઉપર ત્રણ ધુમ્મટ છે. અહીં ધુમ્મટ પર ધજા ન ચડતાં ગભારાની પાસેની દીવાલ પર ધજા ચડાવવામાં આવે છે. ધજા પૂજારીને હાથે ચડે છે.

અહીં ગભારામાં કાળા આરસના ફેણ સાથેના પરિકરમાં શ્રી શાંતિનાથની શ્વેત આરસની ૧૯” ઊંચાઈ ધરાવતી પ્રતિમાના દર્શન કરતાં મન ચકિત થઈ જાય છે. વળી અહીં કાળા પરિકર પર સં. ૧૪૩૯ માઘ વદિ ૯ જેવું વાંચી શકાય છે. તેઓની ડાબી બાજુ પાર્શ્વનાથની કસોટીના કાળા આરસની ખંડિત પ્રતિમા છે. જ્યારે જમણી બાજુની પ્રતિમા પર લાંછન દેખાતું નથી. અહીં કુલ બાર આરસપ્રતિમા જે પૈકી ત્રણ કાઉસ્સગિયા પ્રતિમાઓ બિરાજે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

શાહનો પાડો વિસ્તાર અગાઉ ભરથસાહાનો પાડો, સહાપાડો, સાહનો પાડો, શાવાડો, સાનો પાડો — એમ વિવિધ નામોથી પ્રચલિત થયેલો છે.

આદેશ્વરના આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે આ જિનાલય ઉપરાંત અન્ય બે ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં.
૧. થાવરસાહનું ઘરદેરાસર ૨. શાહ સિંઘરાજનું ઘરદેરાસર.

ભરથ સાહા પાડઈ જઈ પૂજઉ પરમેસર
નવ પ્રતિમાસું સોહીઈ તિહાં આદિ જિણેસર ૮

થાવરસાહા તણઈ ઘરિ પ્રતિમા આર જોઈ
સાહા સિંઘરાજ તણઈ ઘરિ પ્રતિમાં પાંચ હોઈ ૯

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ જિનાલય ઉપરાંત અન્ય એક શાંતિનાથનું રાયસંઘનું ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હતાં :

પાટકિ સહાનઈ એ આવી, આદિ જિણંદ તિહાં ભાવી.
સત્યાસી પડિમા એ દેષી, રાયસિંઘ ઘરિ શાંતિ નિરખી ॥૪૩॥
સત્તરિ કંદી બિંબ તિહાં વંદી, પાપ અઢારઈ નિકંદી.
કંસારવાડઈ એ દીઠા, શીતલ જિનવર બઈઠા ॥૪૪॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ આદેશ્વરના આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

સાહના પાડામાંહી, ઋષભ જુહારીએ રે, ઋષભ જુઁ,
પ્રતિમા દોસત બાસી, મન સંભારીએ રે. કે મન ॥૮॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ સાહને પાડે થયેલો છે. ઉપરાંત લઘુસાવાડો નામના વિસ્તારમાં શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

સાહને પાડે સોભતા, પ્રણમીઈ આદિ જિણંદ, લ.
સુંદર મૂરતિ નિરખતાં, દુર ટલ્યા દુખ દંદ. લ ૮ પા.

.....
લઘુસાવાડે ભેટીયા, શાંતિ જિણંદ અભિરામ. લ.
ભેંસાતવાડે શાંતિજી, પાસિં ગૌતમસ્વામી. લ ૧૨ પા.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં બે જિનાલયો

વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ત્રાંગડીઈ પાડે એક દેહરો, સાને પાડે દોય. સં. ૬

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં પણ આદેશ્વર તથા શાંતિનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

શાવાડે પ્રણામમિ ભક્તિભરતો રક્તં ચ મુક્તિ સિયાં,
શ્રીનાભેય મમેયકીતિકલિતં સંસારસંતારકમ્ ।
મારીયેન નિવારિતા જિનપતિં તં નૌમિ મુક્ત્યાઃ પતિં,
શ્રી શાંતિં જગતાં જનોપકરણપ્રાવીણ્યબદ્ધસ્પૃહમ્ ॥૧૩॥

સં. ૧૮૬૭માં સાનો પાડો વિસ્તારમાં આદેશ્વર અને શાંતિનાથનું સંયુક્ત જિનાલય દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં શાહના પાડામાં આદેશ્વરના આ જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ઓગણીસ આરસપ્રતિમા અને નવ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક હતો. ઉપરાંત તે સમયે ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ વિદ્યમાન હોવાનો પણ ઉલ્લેખ છે.

આજે આદેશ્વરના જિનાલયમાં આઠ આરસપ્રતિમા અને પહેલે માળ શાંતિનાથના જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા બિરાજમાન છે. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી દ્વારા થાય છે. આરસની ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ આજે પણ વિદ્યમાન છે. તે પૈકીની એક પ્રતિમા તેરમા સૈકાની જણાય છે. જિનાલયનો જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૩૪માં થયેલો છે.

ટૂંકમાં આદેશ્વરનું આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે. જ્યારે ઉપરના માળે બિરાજમાન શાંતિનાથનો સમય સં. ૧૭૭૭ પૂર્વેનો નક્કી કરી શકાય.

ઝવેરીવાડો

ઝવેરીવાડનો વિસ્તાર અગાઉ પોસાળનો પાડો તથા વડીપોસાળનો પાડો એ નામથી પ્રચલિત હતો.

પોસાળના પાડામાં સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વરનું એક જિનાલય તથા ત્રણ ઘરદેરાસરો—ભજબલ શ્રેજિનું ઘરદેરાસર, સુવિધિનાથ (ઝવેરી રુપાના ઘરે), આદેશ્વર (શેઠ ઠાકરશાના ઘરે)—એમ કુલ ચાર જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ છે.

પોસાળના પાડા માહિ દેહરઈ રિસહસર,
તિહાં પ્રતિમા પાત્રીસ છઈ પૂજી ચંદન કેસર ૩

ભજબલ શ્રેઠિ તણઈ ઘરિ દેખી મન રીઝઈ
 સિષરબંધ પ્રાસાદ જિસુ કુણ ઉપમ દીજઈ ૪
 આઠ બિંબ સેવુ સદા આભરણે સોહઈ
 પરગર વલી રુપા તણીઅ પાંચ રત્નમઈ સોહઈ ૫
 જવહરી રુપા તણઈ ઘરિ સુવધિ સુજાણ
 બિંબ પાંચ તિહાં જાણીઈ ચિત્રામિ મંડાણ ૬
 સેઠ ઠાકરસા તણઈ ભવનિ તિહાં વેગિ આવીં
 આઠ પ્રતિમાસું ઋષભદેવ મન સિદ્ધિ ભાવી ૭

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં વડી પોસાળનો પાડો વિસ્તારમાં વાડીપુરમંડન પાર્શ્વનાથ તથા આદેશ્વર એમ બે જિનાલયો તથા ત્રણ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શ્રેયાંસનાથ (ભુજબલ સેઠના ઘરે), ૨. આદેશ્વર (સેઠ સોમાના ઘરે) અને ૩. પાર્શ્વનાથ (સહસા પારેખના ઘરે).

વિશ્વસેન-નંદન નિરખીઆ પરખીઆ નવાણઉ દેવ,
 મંડપ રચના ચઉકીઅ હઈડું હરિષ્યું એ હેવ.
 વડી પોસાલનઈ પાટકિ સેઠિ સોમાનઈ ગેહ,
 ઋષભાદિક જિન ચઉત્રીસ દીપઈ સુંદર દેહ ॥૪૦॥

ભુજબલ સેઠિ દેહરાસરિ બિંબ શ્રેયાંસસ્વામી,
 પંચઈ પડિમા રચણમઈ ત્રણિ અવર જિન પામી.
 વાડીઅ પુરવરમંડણ નયણે નિરખ્યા આજ,
 બીજા જિનવર પંચ એ સારઈ વંછિત કાજ ॥૪૧॥

સહસા પારષિ ઘરિ નમઉ પાસ જિણેસર ભાવિ,
 તેર પ્રતિમા અવર અછઈ ઋષભનઈ દેહરઈ એ આવિ.
 તેર જિણંદ તિહાં નિરખીઆ હરખીઆ માનવ મન્ન,
 ભાવઈ પૂજા જે રચઈ તેહના જનમ એ ધન્ન ॥૪૨॥

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં વાડી પાર્શ્વનાથ (ચૌમુખી), આદેશ્વર (પંચબંધવનું દેહરું) તથા નારંગા પાર્શ્વનાથ — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો તથા સેઠ ભુજબલનું ઘરદેરાસર વિદ્યમાન હતું. ચૈત્યપરિપાટીમાં ઘરદેરાસરના મૂળનાયકનું નામ દર્શાવ્યું નથી પરંતુ સં. ૧૬૪૮માં આ ઘરદેરાસરના મૂળનાયક શ્રેયાંસનાથ હતા.

વાડીપાસ તણો, મહિમા છે અતિ ઘણો રે, કે મહિમા
 વડી પોસાલના પાડા, માંહી શ્રવણે સુણો રે, માંહિ શ્ર ॥૮॥

એકસો સડતાલીસ, જિહાં પ્રતિમાય છે રે, કે જિહાં પ્રતિ.
ચોમુખ વંદી જિનરાજ, ઋષભ નમી એ પછે રે, ઋષભ નમી॥૧૦॥

દોસતને પણ્યાલીસ, જિન પ્રતિમા તિહાં રે, કે જિન પ્રતિ
પંચ બંધવનું દેહરુ, લોક કહે તિહાં રે । કે લોક ॥૧૧॥

ઢાલ ॥૨॥ દેશી હડીયાની ॥

દેહરાસર તિહાં એક, દેહરાસર સુવિશેષ ।
શેઠ ભુજબલતણું એ, કે દિસઈ સોહામણું એ ॥૧૩॥

નારિંગપુર વર પાસ, જાગતો મહિમા જાસ ।
દોસત બિંબ ભલા એ, પણ્યાલીસ ગુણ નિલાએ ॥૨૩॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં વાડી પાર્શ્વનાથ (ચૌમુખી) તથા આદેશ્વર અને નારંગાપાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત જિનાલય — એમ કુલ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં :

પોલેં વડી પોસાલનઈ, પ્રાસાદ દોય ઊતંગ. લ.
ચઉમુખ વાડીપાસજી, જિહાં નિતનિત ઓછરંગ. લ. ૯ પા.
બીજે જિનમંદિર જઈ, રીષભ જિણંદ જોહાર. લ.
પાસ નારંગો નિરખતાં, ઉપનો હરખ અપાર. લ. ૧૦ પા.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં પોસાલવાડામાં ત્રણ જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ખરાકોટડીઈ ચ્યાર છેં, પોસાલવાડેં ત્રિણ જોય;

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આ વિસ્તારનો ઉલ્લેખ સૌ પ્રથમ વાર ઝવેરીવાડ તરીકે મળે છે. તેમાં ૧. આદેશ્વર, વાસુપૂજ્ય, શાંતિનાથ, નારંગા પાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત જિનાલય તથા વાડી પાર્શ્વનાથ — એમ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં.

નારંગાભિધપાર્શ્વનાથ ભવનૌ નૌમિ પ્રમોદપ્રદં,
ઝવેરીત્યભિધાનવાડગમહં શ્રીવાસુપૂજ્યં તથા ।
નાભેયં ચ નમામિ સર્વ જનતાસંસારતાપાપહં,
શાંતિ શાંતિકરં તથૈવ જિનપં, શ્રી વાડિપાર્શ્વભિધમ્ ॥૧૨॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ઝવેરીવાડામાં આદેશ્વર, નારંગા પાર્શ્વનાથ એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ મળે છે. ઉપરાંત તે સમયે પાંચ ઘરદેરાસરો વિદ્યમાન હતાં. ૧. શા. વાડીલાલ હીરાચંદ, ૨. ઝવેરી મોતીચંદ બધુચંદ, ૩. મોદી ન્યાલચંદ જુમાચંદ, ૪. મોદી તરભોવન રામચંદ અને ૫. ઝવેરી યુનીલાલ ભીખાભાઈ.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ઝવેરીવાડામાં વાડી પાર્શ્વનાથ તથા નારંગા પાર્શ્વનાથ — એમ બે જિનાલયોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં વડીપોસાળનો પાડો અને ઝવેરીવાડો — એમ બન્ને નામથી ઓળખાતા આ વિસ્તારમાં નારંગા પાર્શ્વનાથ, વાસુપૂજ્યસ્વામી, આદેશ્વર, પાર્શ્વનાથનું સંયુક્ત જિનાલય તથા વાડી પાર્શ્વનાથ, આદેશ્વરનું સંયુક્ત જિનાલય — એમ બે જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ મળે છે.

આજે પણ ઝવેરીવાડ વિસ્તારમાં ઉપર્યુક્ત બે જિનાલયો વિદ્યમાન છે.

• • •

ઝવેરીવાડો

નારંગા પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૬૫૫)

આદેશ્વર (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ચાર ગભારા, ચાર અલગ મૂળનાયકો હોવા છતાં પણ નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલય તરીકે ગણાતું ધુમ્મટબંધી જિનાલય ધીવટા વિસ્તારમાંના ઝવેરીવાડામાં આવેલું છે. પ્રવેશદ્વારની સામે જ બે ગભારા છે જે પૈકી એક ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. અન્યમાં મૂળનાયક તરીકે ૨૮” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. રંગમંડપની બાજુની દીવાલોમાં અન્ય બે ગભારા છે જે પૈકી એકમાં ૧૮” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અન્ય ગભારામાં ૮” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજે છે.

જિનાલયમાં પ્રવેશવાના દ્વારની બહારની દીવાલે આજુબાજુ અંબાડી સહિત બે હાથી છે અને થાંભલા પર બે નૃત્યાંગનાઓના શિલ્પ છે. દરવાજાની ઉપરના ભાગમાં બે હાથી સહિત કમળ પર બિરાજેલા લક્ષ્મીદેવીનું શિલ્પ છે. અંદર પ્રવેશતાં જ વિશાળ ચોક આવે છે. જિનાલયની દીવાલો પર દેવ-દેવીઓ, સુંદર રંગીન કોતરણી તથા પૂતળીઓનાં શિલ્પો છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૩૬)

જિનાલયને બે મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર છે. તે બન્નેની બારસાખ રંગીન કોતરણીવાળી છે. આજુબાજુ બારીઓ પર દેવીઓની કોતરણી છે. વચ્ચેવચ્ચ એક ગોખ છે જેમાં ક્ષેત્રપાલદાદા બિરાજમાન છે. ગોખના ઉપરના ભાગમાં દેવીની કોતરણી છે. થાંભલાની છેક ઉપર ધાબાની દીવાલો પર પરી જેવી શિલ્પાકૃતિઓ છે. તથા તેની આજુબાજુ વાજિંત્રો સાથે ઋષિઓ બેઠેલા છે જેનું રંગકામ સુંદર છે. આમ, આ શૃંગારચોકી ખૂબ ભવ્ય લાગે છે. જિનાલયમાં પ્રવેશતાં પહેલાં જમણી બાજુની ઓરડીમાં નાના કદના અંબિકાદેવીની ધાતુમૂર્તિ છે.

શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના રંગમંડપમાં થાંભલા તથા છત ઉપર સુંદર કોતરણી

છે. છત ઉપર નર્તકીઓ ગોઠવવામાં આવી છે. ગર્ભદ્વારની બારસાખ રંગીન કોતરણીવાળી છે.

મૂળનાયકના ગભારામાં ભગવાનની પાછળના ભાગની દીવાલ પર અરીસા તથા મીના કારીગરીથી સુંદર દૃશ્ય ઊભું કરવામાં આવ્યું છે. અહીં ગભારાની અંદર ખૂણામાં એક જ આરસ પર પગલાંની ત્રણ જોડ છે જે પૈકી દરેક પર સંવત ૧૮૮૦ વર્ષ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. પગલાંની છ જોડવાળો એક અન્ય આરસ બીજા ખૂણામાં છે જેના લખાણમાં સંવત ૧૭૮૨ના શ્રી વિજયશ્રીગણિના પગલાં હોવાનું વંચાય છે. અહીં દસ આરસપ્રતિમા અને છત્રીસ ધાતુપ્રતિમા તથા ઉપર નિર્દેશિત પગલાંની નવ જોડ છે. ઉપરાંત નવકાર મુદ્રામાં સાધુની આરસમૂર્તિ છે. જમણે ગભારે નેમિનાથ તથા ડાબે ગભારે આરસપ્રતિમા (પ્રતિમા પર લાંછન ઘસાઈ ગયું હોવાથી નામ પ્રાપ્ત થઈ શક્યું નથી.) બિરાજે છે. મૂળનાયક શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથના પરિકરમાં જમણી બાજુના કાઉસ્સગ્ગ નીચે લેખ છે. તે નીચે મુજબ વાંચી શકાય છે :

૧. સં. ૧૬૦૨ વર્ષે વૈ.

૨. ૨ નારિગપુર પાર્શ્વનાથ

૩. પરિકર: પત્તન વાસ્તવ્ય પ.

૪. સહસ્રવીરકેન કા. પ્ર. તપાગચ્છે ભ.

તથા જમણી બાજુના કાઉસ્સગ્ગ નીચે લેખ છે જે નીચે પ્રમાણે છે :

૧. શ્રી હીરવિજયસૂરિ પટ્ટાલંકાર

૨. શ્રી વિજયસેનસૂરિભિ: પત્તનનગરે

શ્રી આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાં પણ બાજુના રંગમંડપ જેવું જ કોતરણીકામ છે. ગર્ભદ્વારની ઉપર તથા બારસાખમાં પણ રંગીન કોતરણી છે. ગભારાની અંદરના ભાગમાં એક ખૂણામાં ગોખમાં પગલાંની પાંચ જોડ છે જે પૈકી એક પાદુકા પર સં. ૧૮૮૦નો લેખ તથા અન્ય એક પાદુકા પર સં. ૧૮૪૨નો લેખ છે. અહીં પંદર આરસપ્રતિમા અને સાડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા તથા ઉપર નિર્દેશિત પગલાંની પાંચ જોડ છે. ઉપરાંત ચોવીશજિનમાતાનો આરસનો પટ છે. રંગમંડપના ગોખમાં એક પ્રતિમા છે. આમ અહીં કુલ પાંત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા તોતેર ધાતુપ્રતિમા છે. પગલાંની કુલ ચૌદ જોડ છે.

અહીં રંગમંડપમાં શામળા પાર્શ્વનાથની શ્યામ આરસપ્રતિમા દેવકુલિકા જેવી રચનાવાળા ગોખમાં બિરાજે છે. તેની ઊંચાઈ ૧૮"ની છે. તથા અન્ય એક ગભારામાં મધ્યે ૮" ઊંચાઈ ધરાવતી વાસુપૂજ્યસ્વામીની પ્રતિમા બિરાજે છે. અહીં નવ આરસપ્રતિમા છે.

જિનાલયમાં વિપુલ પ્રમાણમાં પટ-પ્રસંગોના ચિત્રો છે જેવાં કે — ગિરનાર, શત્રુંજય, પાવાપુરી, ચંપાપુરી, અષ્ટાપદ, સમેતશિખર, આબુ તથા રાણકપુરના પટો ઉપરાંત ઋષભદેવનું ઈશ્વરસથી પારશ્વ, દીક્ષા કલ્યાણક, માતાને આવતા ચૌદ સ્વપ્નનું દર્શન, મુનિને થતો ઉપસર્ગ,

જન્મ કલ્યાણક, ભગવાનની દેશના ઇત્યાદિ પ્રસંગચિત્રો.

ટ્રસ્ટીશ્રીના જણાવ્યા મુજબ જિનાલય ભૂતકાળમાં હતું તેમજ છે. શિલ્પો, સ્તંભો કે કમાનો અને કોતરણી એમ જ રાખવામાં આવ્યાં છે. અર્થાત્ કલાકારીગરી પ્રાચીન છે. તેમાં કશો ફેરફાર જીર્ણોદ્ધાર વખતે કરવામાં આવ્યો નથી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નારિંગપુર નામના વિસ્તારમાં પાર્શ્વનાથનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

નારિંગપુરિ વંછી કરણ, ચરચિસુ કુસમહ માલ ત. ૧૮

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નારિંગપુર વિસ્તારમાં પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

નારિંગપુર શ્રી પાસદેવ સવિ સંકટ ચૂરિ
વીસ બિંબ તિહાં ભાવયો સેવક સુખ પૂરઈ ૧૭

જિનમંદિરની માંડણી સધા પેષુ સાર
નાનાવિધ વુરસી તણા ચિત્રામ અપાર ૧૮

એટલે કે તે સમયે આ જિનાલયમાં વિપુલ પ્રમાણમાં ચિત્રકામ થયેલું હતું.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં નારંગાનો પાડો વિસ્તારમાં આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ નારંગા પાર્શ્વનાથ તરીકે થયેલો છે. ઉપરાંત તે સમયે એક ઘરદેરાસર પણ વિદ્યમાન હતું જેના નામનો ઉલ્લેખ નથી પણ શોભીના ઘરે એવો ઉલ્લેખ છે :

પાટક નારંગઈ આવીઆ એ, ભાવીઆ પાસ જિણંદ,
નારિંગ પ્રભુ ભેટીઈ એ, ભેટઈ મંગલ હોઈ. નારિંગ પ્રભુ ભેટી ॥
ચંદ્રવદન તુભ દેષતાં એ, હૂઉ હૃદય ઉલ્લાસ. નારિંગ ॥૫૩॥
સૂરિજ કોડિ થકી ઘણઈ એ, દીપઈ તેજ પ્રકાશ. નારિંગ ॥૫૪॥
પૂજઈ પદમા પામીઈ એ, નામઈ આઠઈ સિદ્ધિ. નારિંગ ॥૫૫॥
બઈયાલીસ પડિમા પરગડી એ, આવ્યા શોભી ગેહિ. ના ॥૫૬॥
ત્રીસ ઊપરિ બઈસઈવલી એ, જુહારી મનનઈ ભાવિ. ના ॥૫૭॥

ત્યારબાદ સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારનો ઉલ્લેખ મળતો નથી પરંતુ નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ વડીપોસાળના પાડામાં મળે છે. એટલે કે નારંગપુર વિસ્તારમાંથી આ જિનાલય વડીપોસાળના પાડામાં ખસેડવામાં આવ્યું હોવાનો સંભવ છે. નારંગપુર નામનો વિસ્તાર પાટણની અંતર્ગત હોવાનું સ્પષ્ટ માની શકાય તેમ છે. કારણ કે સં. ૧૫૭૬ની, સં. ૧૬૧૩ની તથા સં. ૧૬૪૮ની પાટણ ચૈત્યપરિપાટીઓમાં આ વિસ્તારનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

આજે શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથ તથા આદેશ્વરના સંયુક્ત જિનાલયમાં કોતરવામાં આવેલો એક શિલાલેખ છે જે લેખ સં. ૧૮૬૧ના સમયમાં લખવામાં આવ્યો છે. જિનાલયના ખાતમુહૂર્ત તથા પ્રતિષ્ઠાના સં. ૧૬૫૫ તથા સં. ૧૬૫૬નો ઉલ્લેખ કરેલો છે. સંભવ છે કે સં. ૧૬૪૮ પછી નારંગપુર વિસ્તારમાંથી નારંગા પાર્શ્વનાથનું જિનાલય ખસેડીને આદેશ્વરના જિનાલયની સાથે નવેસરથી નિર્માણ થયું હોય.

આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ વડીપોસાળના પાડામાં સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં મળે છે. તે સમયે આ વિસ્તાર પોસાળનો પાડો તરીકે પ્રચલિત હતો. ત્યારબાદ વડીપોસાળના પાડામાં સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં, સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. એટલે કે સં. ૧૬૫૫માં આ બંને જિનાલયો જોડે જોડે નૂતન નિર્માણ પામ્યાં હોય.

ત્યારબાદ સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વર તથા નારંગા પાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં આદેશ્વર, વાસુપૂજ્યસ્વામી, શાંતિનાથ અને નારંગા પાર્શ્વનાથના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે. એટલે કે વાસુપૂજ્યની પ્રતિષ્ઠા આ જિનાલયમાં સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે થયેલી છે.

સં. ૧૮૬૭માં, સં. ૧૮૮૨માં, સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં આ સંયુક્ત જિનાલયમાં નારંગા પાર્શ્વનાથ, વાસુપૂજ્યસ્વામી, આદેશ્વર તથા પાર્શ્વનાથ ભગવાન બિરાજમાન હોવાની નોંધ મળે છે.

આજે પણ આ ચાર ભગવાનના સંયુક્ત જિનાલયમાં શામળા પાર્શ્વનાથના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. સં. ૧૮૫૮માં સંયુક્ત જિનાલયમાં શાંતિનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો છે તે સરતચૂકથી થયો હોવાનું શક્ય છે. પાર્શ્વનાથને બદલે સરતચૂકથી શાંતિનાથનો ઉલ્લેખ થયો હોવો જોઈએ. જો કે આ અંગે વધુ સંશોધન કરવાની જરૂર છે.

જિનાલયમાં દીવાલ પર લેખ છે જે નીચે મુજબ છે :

‘શ્રી આદેશ્વર ભગવાન તથા શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથના બંને જોડે જોડે દેરા નવાંતલ ખોદાવી બંધાવ્યા છે. તેની તારીખ વારની ઇત્યાદિ નીચે લખ્યા પ્રમાણે વિગત :

મીતિ વિક્રમ સંવત ૧૬૫૫ના વરષે વઈશાખ સુદી ૧૦ને વા. સુકરને દીવસે ખાટમુંરત ભંડારી ચુનીલાલ મગનચંદ તથા જવેરી ભોગીલાલ લલુભાઈ જણ બેના હાથે થયેલું છે.

તેની પ્રતીષ્ઠાનું મુંરત :- મીતી સંવત ૧૬૫૬ના માહા સુદી ૨ને વા. સુકરના દીવસના ૧૧ાં વાગ્યાના તખતે બિરાજમાન થયા છે.

શ્રી આદેસર ભગવાને તખત બેસાડનાર : શા. મુલચંદ ખેમચંદ

શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથને તખતે બેસાડનાર : શા. મનસુખભાઈ દેલાચંદ

શ્રી વાસુપૂજ્ય સાંભીને તખ્તે બેસાડનાર : ભંડારી ચુનીલાલ મગનલાલ

અણી ચારે માહારાજની પ્રતિષ્ઠા : શ્રી આ. મુનીમહારાજ કાંતીવિજયના ઉપગારથી શ્રી વડોદરાવાલા ઝવેરી ગોકલભાઈ મુલચંદના હાથે પ્રતીષ્ઠા થઈ છે.

આ દેરાસરો મીતી સં. ૧૬૫૫થી સં. ૧૬૬૧ની સાલ સુધી સંમા પુરણકામના એકંદર ખરચના ૩૧૦૦૦/ રૂા.ના આસરે થ્યું છે. હજી થોડું કામ રૂા. ૧૫૦૦૦/ના આસરેનું બાકી છે.

આ કામ શ્રી સંઘની હેમાતથી અગર શ્રી જવેરીવાડાના હાથે જાત મેનતથી સંમપુરણ કામ કરુ છે. તમોને સરવે ભાઈઓને ધન છે.

મીસ્ત્રી સલાટ - ઈજનરામ વીકમદાસ

આ લેખ : સં. ૧૮૬૧ના ફાગણ સુદો ૨ને વા. બુધે લખો છે.'

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આદેશ્વરના જિનાલય ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા અને અઢાવન ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની પાંચ જોડનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જ્યારે નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલયને પણ ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં અગિયાર આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી અને પગલાંની નવ જોડનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી દર્શાવેલી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં માત્ર નારંગા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે સમયે જિનાલય ઘુમ્મટબંધી દર્શાવેલું છે. પાંત્રીસ આરસપ્રતિમા તથા ચોર્યાસી ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. સંભવ છે કે સંયુક્ત જિનાલયની તમામ ગભારાઓની પ્રતિમા ગણતરી એક સાથે થયેલી હોય. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ ઝવેરી મણિલાલ સૂરજમલ હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયનો વહીવટ આ વિસ્તારમાં જ રહેતા શ્રી જીવણભાઈ મણિલાલ ઝવેરી, શ્રી ચેતનકુમાર કાંતિલાલ ઝવેરી તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી વિનોદભાઈ પોપટલાલ શાહ અને શ્રી સતીશકુમાર ચંદુલાલ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય પૈકી નારંગા પાર્શ્વનાથનું જિનાલયનો સમય સં. ૧૬૫૫નો છે. જો કે નારંગા પાર્શ્વનાથ સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેના છે. તથા આદેશ્વરનું જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું, વાસુપૂજ્યસ્વામી સં. ૧૮૫૮ પૂર્વેના તથા શામળા પાર્શ્વનાથ સં. ૧૮૬૭ પૂર્વેના સમયના છે.

ઝવેરીવાડો

વાડી પાર્શ્વનાથ - આદેશ્વર (સં. ૧૬૫૨)

ધીવટો વિસ્તારમાં આવેલા ઝવેરીવાડામાં શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથનું શિખરબંધી ભવ્ય, ઊંચું જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારથી પગથિયાં ચડતાં જ ડાબી બાજુ આરસનો એક લેખ કોતરેલો છે જેમાં જીર્ણોદ્ધારની વિગતો નીચે મુજબ છે :

“ૐ અર્હમ્ શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથાય નમઃ

શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથ જિનાલય ચતુર્મુખ પ્રાસાદ, ઝવેરીવાડો, પાટણ. પ્રથમ પ્રારંભ કર્તા: મંત્રી ભીમ સંતાની ઓસવાલ જ્ઞાતીય શા. કુંવરજી અમરદત્ત સંવત ૧૬૫૧ માગશર સુદ ૮ સોમવારે પૂર્વાભાદ્રપદનક્ષત્રે સંવત ૧૬૫૨ વૈશાખ વદી ૧૨ ગુરુવારે રેવતી નક્ષત્રમાં બૃહતખરતરગચ્છીય શ્રી જિનચંદ્રસૂરિના ઉપદેશથી પ્રતિષ્ઠા. મૂલથી પુનરુદ્ધાર પ્રારંભ: સંવત ૧૮૬૪ વૈશાખ સુદ ૧૦ રવીવારે. પ્રતિષ્ઠા સંવત ૧૮૭૪ વૈશાખ સુદ ૩ સોમવારે કિયોદ્ધાર પન્થાસ શ્રી સત્યવિજયગણિ સંતાનીય પં. શ્રી રત્નવિજયગણિ- ના શિષ્ય પં. શ્રી ભાવવિજયગણિ હસ્તક વાસનિકેપ. કુલ ખર્ચ રૂ. ૧૦૦૦૦૦. શાહ પોપટલાલ હેમચંદના ધર્મપત્ની હરકોરબહેન તરફથી આરસની ચોરસીના રૂ. ૪૦૦૦ અર્પણ. શાહ સુનીલાલ નાનચંદ તથા મોતીલાલ નાનચંદ તરફથી ગભારામાં તોરણના રૂ. ૨૫૦૦. લી. શ્રી સંઘનો સેવક ઓસવાલ જ્ઞાતીય શાહ વાડીલાલ હીરાચંદ ઠે. મારફતીયા મહેતાનો પાડો, પાટણ”

ઉપરાંત અહીં આરસનો એક પ્રાચીન શિલાલેખ છે. (જુઓ ફોટોગ્રાફ નં. ૩૫) તેના પર નીચે મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે :

“ॐ स्वस्ति श्री वाडीपुरपार्श्वजिनसंघचैत्यकाराय ॥ लक्ष्मीउदय श्रेयः । पत्तनसंस्थः करोतु सदा ॥ श्री वाडीपुरपार्श्वनाथचैत्ये श्री बृहत्तभरतगुरुपट्टावली लेखन पूर्व प्रशस्तिर्लिप्यते । अर्ह नत्वा । पातिसाहिश्रीअकबरराजये श्रीविक्रमनृपसमयातीसंवति १६५१ मार्गशीर्षसितनवमीदिने सोमवारे पूर्व ल(भा)द्रपदनक्षत्रे शुभवेलायां आदि प्रारम्भः ॥ शासनाधीशश्रीमहावीरस्वामी-पट्टाविछिन्न परंपरया उद्यतविहारोद्घोति श्री उद्घाद्योतनसूरि ॥ तत्पट्टप्रभाकरप्रवर-विमलदण्डनायककारितार्जुदायलवसतिप्रतिष्ठापकश्रीसीमंधरस्वामिशोधितसूरिमन्त्राराधक श्री वर्धमानसूरि । तत्पट्टप्रभाकरअण्डिल्लपत्तनाधीशदुर्लभराजसंसर्ग्यैत्यवासिपक्षविक्षेपाडशीत्यधिक-दशशतसंवत्सरप्राप्त भरतरबिरुद श्री जिनेश्वरसूरि ॥ तत्पट्टं । श्री जिनचंद्रसूरि ॥ तत्पट्टं. शासनदेव्युपदेशप्रकटि- दुष्टकुष्टप्रमाथहेतुस्तम्भनपार्श्वनाथनवांगीवृत्याघनेकशास्त्रकरणप्राप्तप्रतिष्ठ श्री अमयदेवसूरि ॥ तत्पट्टं. लेखरुपदशकुलकप्रेषणप्रतिभोधितवागउद्देशीयदशसहस्रश्रावक-सुविहितहित कठिनाकियकरणपिण्डविशुद्धादिप्रकरणप्ररुपणजिनशासनप्रभावक श्री जिनवल्लभसूरि ॥ तत्पट्टं. स्वशक्तिवशीकृतयतुःषष्टियोगिनीयकद्विपंचाशद्दीरसिन्धुदेशीयपीरअम्भउश्रावकलिपित-स्वर्णाक्षरवाचनाविभुतियुगप्रधानपदवीसमलंकृतपंचनदीसाधक श्री जिनदत्तसूरि ॥ तत्पट्टं । श्रीमालेशवालादिप्रधानश्रीमहतीयाणप्रतिभोधकनरमणिमंडितभालस्थल श्री जिनचंद्रसूरि ॥

તત્પટ્ટઃ ભંડારીનેમિયંદ્રપરીક્ષિતપ્રતિબોધોદયાદિગ્રન્થરૂપષટ્ ત્રિશદ્વાદશોધિતવિધિપક્ષ શ્રી જિનપતિસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ લાડઉલ-વીજાપુરપ્રતિષ્ઠિતશ્રીશાંતિવીરવિધિયૈત્ય શ્રી જિનેશ્વરસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ શ્રી જિનપ્રબોધસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ રાજયતુષ્ટયપ્રતિબોધોદ્બુદ્ધરાજગચ્છસંજ્ઞાશોભિત શ્રી જિનચંદ્રસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ શ્રીશત્રુંજયમંડનખરતરવસતિપ્રતિષ્ઠાપકવિખ્યાતાતિશયલક્ષ શ્રી જિનકુશલસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ શ્રી જિનપદ્મસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ ॥ શ્રી જિનલબ્ધિસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ શ્રી જિનચન્દ્રસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ ॥ દેવાંગનાવસરવાસપ્રકેષોદિતસંઘપતિદાઘુદય શ્રી જિનોદયસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ શ્રી જિનરાજસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ સ્થાનસ્થાનસ્થાપિકસારજ્ઞાનભાણડાગાર શ્રી જિનચન્દ્રસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ ॥ શ્રી જિનભદ્રસૂરિ તત્પટ્ટઃ પંચયક્ષસાધકવિશિષ્ટક્રિય શ્રી જિનસમુદ્રસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ ॥ તપોધ્યાનવિધાનયમત્કૃતશ્રીસિકંદરપાતિસાહિપંચશતવંદિમોચનસમ્માનિત શ્રી જિનહંસસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃ પંચનદીસાધકાધિકધ્યાનબલશકલીકૃતયવનોપદ્રવાતિશયવિરાજમાન શ્રી જિનમાણિક્યસૂરિ ॥ તત્પટ્ટઃલકારસારદુર્વારવાદિવિજયલક્ષ્મીશરણપૂર્વક્રિયાસમુદ્ધરણસ્થાનસ્થાનપ્રાપ્તજયપ્રતિદિન વર્ધમાનોદયસદયસન્નયત્રિભુવનવશીકરણપ્રવણપ્રણવધ્યાનોપાત્તામિતપવિત્રસૂરિમન્ત્રવિજિતભય-દૂરીકૃતસકલવાદિસ્મયનિજપાદવિહારપાવિતાવનિતલ અનુક્રમેણસંવત્ ૧૬૪૮ શ્રી સ્તમ્ભતીર્થ-યતુર્માસિકસ્થાનસમુદ્ભૂતામિતમહિમશ્રવણદર્શનોત્કંઠિતજલાલદીનપ્રભુપાતિસાહિઅકબર-સમાકરણમિલનસ્ય ગુણગણતન્મનોનુરજનસમાશ્વાસિતસકલભૂતલાખિલજન્તુસુખકારિ આષાઢા-ષ્ઠાહિકામારિકુરમાણશ્રીસ્તમ્ભતીર્થસમુદ્રમીનરક્ષણકુરમાણતત્પ્રદત્તસત્તમશ્રીયુગપ્રધાનપદધારકર-તદ્વચનેન ચ નયનશરસામિતસંવતિ (૧૬૫૨) માઘસિતદ્વાદશીશુભતિથૌ અપૂર્વપૂર્વગુર્વાભ્યા-સાધિત પંચનદીપ્રકટીકૃતપંચપીરપ્રાપ્તપરમવરતદાદિવિશેષણ શ્રી સંઘોન્નતિકારક વિજયમાન-ગુરુયુગપ્રધાન શ્રી ૧૦૮ શ્રી જિનચન્દ્રસૂરીશ્વરાણાં શ્રી પાતિસાહિસમક્ષસ્વહસ્તસ્થાપિતઆચાર્ય શ્રી જિનસિંહસૂરિ- સપરિકરાણામુપદેશેન ઓસવાલ જ્ઞાતીયમંત્રી ભીમસંતાને મં. ચાંપા ભાર્યા સૂહવદે તત્પુત્ર મં. મહિપતિ તદ્ભાર્યા અમરી તત્પુત્ર મં. વસ્તુપાલ તદ્ભાર્યા સિરિયાદે તત્પુત્ર મં. તેજપાલ તદ્ભાર્યા શ્રી ભાનૂ તત્કુક્ષિસરોમલરાલઅર્થિજનમનોભિતપૂરણદેવસાલદેવ-ગુરુપરમભક્ત વિશેષતો જિનધર્માનુરક્તસ્વાંત ઊકેશવંશમંડન સાહ અમરદત્ત ભાર્યા રતનાદે તત્પુત્રરત્ન કુંઅરજી તદ્ભાર્યા સોભાગદે બહિનિ બાઈ વાછી પુત્રી બાઈ જીવણીપ્રમુખપુત્ર-પૌત્રાદિસારપરિવારયુતેન તેન શ્રી અણહિલ્લપત્તનશૃંગારસારસુરનરમનોનુરજનસુરગિરિ-સમાનયતુર્મુખવિરાજમાનવિધિયૈત્ય કારિતમ્ ॥ શ્રીપૌષધશાલાપાટકમધ્યે ॥ તદનુકરકરણ-કાયકુપ્રનિત (?) સંવત્ અલાઈ ૪૧ વર્ષે વૈશાખ વદિ દ્વાદશીવાસરે ગુરુવારે રેવતીનક્ષત્રેશુભવેલાયાં મહામહઃ પૂર્વ પ્રતિમા વાડીપાર્શ્વનાથસ્ય સ્થાપિતા ॥ એતત્ સર્વ દેવગુરુગોત્રજદેવીપ્રસાદેન વંધમાનં પૂજ્યમાનં સમસ્ત શ્રીસંઘેન સહિતેન ચિરં જ્યાત્ ॥ કલ્યાણમસ્તુ ॥ એષા પટ્ટિકા પં. ઉદયસાગરગણિના લિપીકૃતા ॥ પં. લક્ષ્મીપ્રમોદ- મુનિના આદરેણ ॥ કોરિતા ગજધરગલ્લાકેન ॥ શુભં ભવતુ નિત્યમ્ ॥”

રંગમંડપની ભીંતોમાં કાચવાળી બારીઓની રચના છે. વિશાળ ધુમ્મટમાં નર્તકીઓ વાજિંત્ર વગાડતી ઊભી છે. થાંભલાઓની ઉપર પણ આવી શિલ્પાકૃતિઓ છે. રંગમંડપ ઘણો મોટો છે.

ગર્ભદ્વાર ચાર છે. ગર્ભદ્વાર પરની કોતરણી સુંદર છે. ગભારાને પ્રદક્ષિણા કરી શકાય તેવી જગ્યા છે. અહીં ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથની ચૌમુખી સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. જિનાલયમાં પ્રવેશતાં સન્મુખ આવેલા ગર્ભદ્વારે બિરાજમાન વાડી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાના આરસનો રંગ ઓફ વ્હાઈટ લાગે છે. બાકીની ત્રણ પ્રતિમા સફેદ આરસની છે. પ્રથમ પ્રતિમાનું લાંછન ઘસાઈ ગયું છે. આ પ્રતિમાની જમણી બાજુની પ્રતિમાના લાંછન પાસે ‘સા. અમરદત્ત શ્રી ખરતરગચ્છે પ્રતિ. શ્રી સોમચિંતામણિ — એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે. તેની બાજુની (મુખ્ય પ્રતિમાની પાછળ બિરાજમાન) પ્રતિમા પર ‘ઈલાહી ૪૪ સં. ૧૬..’ એ મુજબ વાંચી શકાય છે. આ પ્રતિમાના આગળના ભાગમાં લાંછન પાસે ‘ખરતરગચ્છે’ વાંચી શકાય છે. બાકીના અક્ષરો ઘસાઈ ગયા છે. તથા ડાબી બાજુની પ્રતિમાના લાંછનની ઉપરના ભાગમાં ‘અમરદત્ત તિ.. ચિંતામણિ’ વંચાય છે. આ પ્રતિમાના પડખાના ભાગમાં ‘અલાઈ સં. ૪૪ સં. ૧૬૫૩’ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. ચારેય ભગવાનના સિંહાસન પાસે આરસનાં તોરણોની સુંદર કોતરણીવાળી રચના છે. તેના પર “સં. ૧૯૫૧ માગશર સુદ નવમી દિન સોમવારે શ્રી ઉદ્યોતનસૂરિ તેના શિષ્યપ્રવર વિમલ દંડનાયક કારિતાં” — એ મુજબના અર્થવાળું લખાણ છે, તથા થાંભલા પર નીચે મુજબનો લેખ છે :

“સંવત ૧૯૭૫ વૈશાખ સુદ ત્રીજ પાટણના દશા પોરવાડ શેઠ ચુનીલાલ નાનચંદ, મોતીલાલ નાનચંદે શ્રી પાર્શ્વનાથના ચારે દિશાના ચારે તોરણો કરાવ્યા.”

ગભારામાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી મૂળનાયકની કુલ ચાર પ્રતિમાનો સમાવેશ થાય છે. કુલ વીસ ધાતુપ્રતિમા છે જે પૈકી સં. ૧૪૩૯નો લેખ ધરાવતી શ્રી જિનચંદ્રસૂરિની ધાતુમૂર્તિ છે. ઉપરાંત એક સ્ફટિક પ્રતિમા છે જે ધાતુના પરિકરમાં બિરાજમાન છે. અહીં આવેલા ગોખમાં આરસની બે ગુરુમૂર્તિઓ અને યક્ષ કે દેવની આરસમૂર્તિ છે.

જિનાલયના ઉપરના માળે શિખરમાં ચાર દ્વારવાળો અન્ય એક ગર્ભદ્વાર છે. તેમાં ૨૩” ઊંચાઈ ધરાવતી મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. તેના પર સં. ૧૬૬૭નો લેખ છે. “સં. ૧૬૬૭ વર્ષે માધ શુક્લ તૃતીયા સોમે શ્રી ઓશવાલ જ્ઞાતીય સંઘવી અમરદત્ત પુત્ર સંઘવી કુંઅરજી ભાર્યા સોભાગદે શ્રાવિકયા શ્રેયાર્થ શ્રી આદિનાથ બિંબં કારિતં પ્રતિજિતં શ્રી બૃહતખરતરગચ્છાધીશ્વર શ્રી જિનમાણિક્યસૂરિ પટ્ટાલંકારક શ્રી પાતિસાહી પ્રતિબોધક યુગપ્રધાન શ્રી જિનભદ્રસૂરિ .. પ્ર. શ્રી જિનસિંહસૂરિભિઃ ।” — એ મુજબનું લખાણ વંચાય છે. અહીં દસ આરસપ્રતિમા તથા પાંચ ધાતુપ્રતિમા છે. આ આરસપ્રતિમા ચૌમુખીની જેમ ફરતી ગોઠવવામાં આવી છે. અહીં અન્ય એક અજિતનાથની પ્રતિમા પર ‘શ્રી ખરતરગચ્છે શ્રી ગણિ અમરદત્ત’ — એ મુજબનું લખાણ વાંચી શકાય છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ સં. ૧૬૪૮ની લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં સૌ પ્રથમ વાર મળે છે. આ ચૈત્યપરિપાટીમાં વાડીપુરમંડનનો ઉલ્લેખ બે વાર થયેલો છે. સૌ પ્રથમ પાંચમી ઢાળમાં વડીપોસાલના પાડાનાં જિનાલયોનું વર્ણન કરતા આ જિનાલયનો ઉલ્લેખ

નીચે મુજબની પંક્તિઓમાં મળે છે :

વડી પોસાલનઈ પાટકિ ।

વાડીઅ પુરવરમંડણ નયણે નિરખ્યા આજ ।

બીજા જિનવર પંચ એ સારઈ વંછિત કાજ

॥૪૧॥

ઉપરાંત આ ચૈત્યપરિપાટીની ૨૧મી ઢાળમાં વાડીપુરમાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા તથા અન્ય એક પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાનો ઉલ્લેખ આવે છે :

વાડીપુરવર-મંડણઉ એ, પ્રણમીય ર અમીઝરઉ પાસ તુ.

આસ પૂરઈ સયલતણી એ, પૂજઈ ર આણી ભાવ તુ ॥

॥ વાડીપુરવર-મંડણઉ એ । ત્રુટક ।

વાડી-મંડણ વામાનંદન, સયલભુવનઈ દીપ એ.

નમઈ અમર નરિંદ આવી, સયલ દુરજન જીપએ.

આજે ઝવેરીવાડામાં વાડી પાર્શ્વનાથનું જિનાલય આવેલું છે. આ જિનાલય સં. ૧૬૫૨માં ખરતરગચ્છના ભીમમંત્રીના વંશજ કુંવરજીએ બંધાવ્યું છે તેવું તેના શિલાલેખ પરથી જણાય છે. આ શિલાલેખ મૂળનાયકની સામે ભીંતમાં ૧૬ ૧/૨" પહોળી અને ૨૮" લાંબી આરસની તકતીમાં કોતરેલો છે.

ભોગીલાલ સાહેસરાના પાટણમાં વાડી પાર્શ્વનાથના મંદિરનો શિલાલેખ તથા ખરતર-ગચ્છની પટ્ટાવલી નામના લેખમાં આ શિલાલેખનું સંપૂર્ણ ભાષાંતર આપવામાં આવ્યું છે. આ લેખ સ્વાધ્યાય ત્રૈમાસિક પુસ્તક : ૨૩ના (સં. ૨૦૪૧-૪૨) દીપોત્સવી અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો.

“શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથ સંઘનું ચૈત્ય બંધાવનારનું કલ્યાણ કરો ! પાટણમાં રહેલા શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથ લક્ષ્મી, ઉદય અને શ્રેય કરો ! ચૈત્યમાં શ્રી બૃહત્ ખરતર ગચ્છની ગુર્વાવલીના લેખનપૂર્વક પ્રશસ્તિ લખીએ છીએ.

અર્હતને નમસ્કાર ! પાદશાહ શ્રી અકબરના રાજ્યમાં વિક્રમ સં. ૧૬૫૨ના માગશર સુદ નવમી અને સોમવારના દિવસે પૂર્વભાદ્રપદ નક્ષત્રમાં શુભ મુહૂર્તમાં (ચૈત્ય બાંધવાનો) આરંભ કરવામાં આવ્યો.

(ગુર્વાવલી) શાસનાધીશ શ્રી મહાવીરસ્વામીની અધિષ્ઠિન્ન પરંપરાથી ચાલી આવતી પાટે શ્રી ઉદ્યોતનસૂરિ થયા. (૧)

તેમની પાટે વિમલ દંડનાયકે અર્બુદાચલ ઉપર બંધાવેલી વસતિના પ્રતિષ્ઠાપક અને સીમંધર સ્વામીએ શોધેલા સૂરિમંત્રના આરાધક શ્રી વર્ધમાનસૂરિ થયા. (૨)

તેમની પાટે અણહિલ્લપત્તનાધીશ દુર્લભરાજની સભામાં ચૈત્યવાસીઓના પક્ષનો પરાજય

કરીને સં. ૧૦૮૦માં 'ખરતર' બિરુદ પ્રાપ્ત કરનાર શ્રી જિનેશ્વરસૂરિ થયા. (૩)

તેમની પાટે શ્રી જિનચન્દ્રસૂરિ થયા. (૪)

તેમની પાટે, શાસનદેવીના ઉપદેશથી કોઢના વિનાશ હેતુ સ્તંભન પાર્શ્વનાથને પ્રગટ કરનાર તથા નવાંગીવૃત્તિ આદિ અનેક શાસ્ત્ર રચીને પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરનાર શ્રી અભયદેવસૂરિ થયા. (૫)

તેમની પાટે, દશ કુલકવાળા લેખથી વાગડ દેશના દસ હજાર શ્રાવકોને પ્રતિબોધ પમાડનાર સુવિહિત કઠિન ક્રિયા કરનાર અને 'પિડવિશુદ્ધિ' આદિ પ્રકરણ રચનાર પ્રભાવક શ્રી જિનવલ્લભસૂરિ થયા. (૬)

તેમની પાટે ચોસઠ જોગણી, બાવન વીર અને સિન્ધ દેશના પીરને વશ કરનાર, અંબડ શ્રાવકના હસ્તે લખાયેલ સ્વર્ણાક્ષરની વાચનાથી 'યુગપ્રધાન' પદ વડે અલંકૃત અને પંચનદીસાધક શ્રી જિનદત્તસૂરિ થયા. (૭)

તેમની પાટે શ્રીમાલ, ઓસવાલ આદિ મહાજન જાતિઓના પ્રતિબોધક, નરમણિમંડિત ભાલસ્થલ શ્રી જિનચંદ્રસૂરિ થયા. (૮)

તેમની પાટે, ભંડારી નેમિચંદ્ર પરીક્ષેલા પ્રબોધોદયાદિ ગ્રન્થરૂપ છત્રીસ વાદથી વિધિ પક્ષને શોધનાર-શુદ્ધ કરનાર શ્રી જિનપતિસૂરિ થયા. (૯)

તેમની પાટે, લાડોલ-વીજાપુરમાં શ્રી શાન્તિવીરવિધિચૈત્યની પ્રતિષ્ઠા કરનાર શ્રી જિનેશ્વરસૂરિ થયા. (૧૦)

તેમની પાટે ચાર રાજાઓને પ્રતિબોધ પમાડી 'રાજગચ્છ' સંજ્ઞાશોભિત (ખરતરગચ્છને રાજગચ્છ તરીકે ઓળખાવનાર) શ્રી જિનચંદ્રસૂરિ થયા. (૧૧)

તેમની પાટે શત્રુંજયમંડન ખરતરવસતિપ્રતિષ્ઠાપક અને લાખ અતિશય-ચમત્કારોથી વિખ્યાત શ્રી જિનકુશલસૂરિ થયા. (૧૨)

તેમની પાટે શ્રી જિનપદ્મસૂરિ (૧૩), તેમની પાટે શ્રી જિનલબ્ધિસૂરિ (૧૪), તેમની પાટે શ્રી જિનચન્દ્રસૂરિ (૧૫), તેમની પાટે દેવાંગનાના અવસર-નૃત્યસમારંભમાં વાસપ્રક્ષેપ વડે જેમનો સંઘપતિ પદ આદિ ઉદય થયો હતો એવા શ્રી જિનોદયસૂરિ (૧૬), તેમની પાટે શ્રી જિનરાજસૂરિ થયા. (૧૭), તેમની પાટે સ્થળે સ્થળે ઉત્તમ જ્ઞાનભંડારો સ્થાપનાર શ્રી જિનભદ્રસૂરિ થયા. (૧૮), તેમની પાટે જિનચન્દ્રસૂરિ થયા. (૧૯), તેમની પાટે પંચ યક્ષસાધક વિશિષ્ટક્રિય શ્રી જિનસમુદ્રસૂરિ થયા. (૨૦)

તેમની પાટે, તપ-ધ્યાનના વિધાનથી (પ્રભાવિત) સિકંદર પાદશાહે પાંચસો કેદીઓને મુક્ત કરી જેમનું સન્માન કર્યું હતું એવા શ્રી જિનહંસસૂરિ થયા. (૨૧)

તેમની પાટે, પંચનદીસાધક અને અધિક ધ્યાનબળ વડે યવનોના ઉપદ્રવને ખંડિત કરનાર

અતિશય-વિરાજમાન શ્રી જિનમાણિક્યસૂરિ થયા.(૨૨)

તેમની પાટના અલંકારરૂપ, દુર્વારવાદીઓની વિજયલક્ષ્મીના શરણરૂપ, પૂર્વક્રિયા-ઉદ્ધારક, સ્થાને સ્થાને જય પ્રાપ્ત કરનાર, જેમનો ઉદય અને સન્નય પ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામે છે એવા, ત્રિભુવનના જનોના વશીકરણમાં પ્રવણ, પ્રણવના ધ્યાન વડે પવિત્ર સૂરિમંત્ર જેમણે પ્રાપ્ત કર્યો છે એવા, વિજિતભય, સર્વ વાદીઓના ગર્વને દૂર કરનાર, પોતાના પાદવિહાર વડે અવનિતલને પવિત્ર કરનાર, સં. ૧૬૪૮માં સ્તંભતીર્થ(ખંભાત)માં ચાતુર્માસ કર્યો ત્યારે ઉદ્ભવેલા અમિત મહિમાના શ્રવણથી દર્શન માટે ઉત્કંઠિત થયેલા જલાલુદ્દીન પ્રભુ પાદશાહ શ્રીમદ્ અકબરે જેમને મિલન માટે નિમંત્રિત કર્યા હતા એવા, સ્વગુણગણ વડે પાદશાહના મનનું રંજન કરનાર, અખિલ ભૂતલનાં પ્રાણીઓનું સમાશ્વાસન કરી તેઓને જેમણે સુખ આપ્યું છે એવા, અસાડ માસની અષ્ટાન્હિકાએ અમારિકરમાન તથા સ્તંભતીર્થના સમુદ્રમાં માછલાનું રક્ષણ કરવાનું ફરમાન કઢાવનાર, તેણે (પાદશાહ) આપેલ ‘યુગપ્રધાન’ પદ ધારણ કરનાર તથા તેના વચનથી સં. ૧૬૫૨માં માધ સુદ બારસની શુભ તિથિએ પૂર્વના ગુરુસમૂહે નહિ કરેલું અદ્ભુત કર્મ કરનાર, પંચનદીસાધક અને પંચ પીર પાસેથી પરમ વરદાન પ્રાપ્ત કરનાર તથા આશિષ વિશેષથી સંધોન્નતિકારક, વિજયમાન ગુરુ યુગપ્રધાન શ્રી ૧૦૮ શ્રી જિનચંદ્રસૂરિના, પોતે-સ્વહસ્તે પાદશાહ સમક્ષ આચાર્યપદે સ્થાપેલ, સપરિવાર શ્રી જિનસિંહસૂરિવરના ઉપદેશથી ઓસવાલ જાતીય મંત્રી ભીમના વંશમાં મંત્રી ચાંપા, ભાર્યા સૂહવદે, તેના પુત્ર મંત્રી મહીપતિ અને ભાર્યા અમરી, તેના પુત્ર મંત્રી વસ્તપાલ અને ભાર્યા સિરિયાદે, તેના પુત્ર મંત્રી તેજપાલ અને ભાર્યા શ્રી ભાનુ; તેના કુક્ષિસરોવરમાં હંસ જેવો, અર્ધીજનોના મનોરથ પૂરવામાં કલ્પવૃક્ષ જેવો, દેવગુરુપરમભક્ત, અને વિશેષતઃ જિનધર્મમાં અનુરક્ત હૃદયવાળો, ઉકેશવંશના અલંકારરૂપ શાહ અમરદત્ત, ભાર્યા રત્નાદે; તેના પુત્રરત્ન કુંઅરજીએ, ભાર્યા સોભાગદે, બહેન બાઈ વાછી, પુત્રી બાઈ જીવણી પ્રમુખ પરિવારને સાથે રાખીને અણહિલપુર પાટણના શૃંગારરૂપ, દેવોના મનનું પણ રંજન કરનાર, સુરગિરિ સમાન ચતુર્મુખ વિરાજમાન વિધયૈત્ય કરાવ્યું તથા પાટકમધ્યે — મહોલ્લામાં પૌષધશાળા કરાવી. ઈલાહી સંવત ૪૧ વર્ષે વૈશાખ વદિ બારશની તિથિએ, ગુરુવારે રેવતી નક્ષત્રમાં, શુભ વેળાએ, શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મહોત્સવપૂર્વક સ્થાપવામાં આવી. આ બધું દેવ — ગુરુ, ગોત્રજ દેવીના પ્રસાદથી વંદ્યમાન અને પૂજ્યમાન છે. તે સમસ્ત શ્રીસંઘ સહિત ઘણું જીવો કલ્યાણમસ્તુ.

આ (લેખની) પટ્ટિકા પં. ઉદયસાગરગણિએ લખી છે. પં. લક્ષ્મીપ્રમોદમુનિના આદરથી-સૂચનથી ગજધર ગલ્લાકે કોતરી છે. શુભં ભવતુ નિત્યમ્ !”

શ્રી કનૈયાલાલ ભાઈશંકર દવેએ અણહિલપુરના જૈન મંદિરો અને વાડીપુર પાર્શ્વનાથ નામનો લેખ પાટણ સુવર્ણ મહોત્સવ અંકમાં પ્રસિદ્ધ કર્યો હતો. તેમાં આ જિનાલય વિશે નીચે મુજબની નોંધ આપી છે :

“લલિતપ્રભસૂરિએ રચેલ પાટણ ચૈત્ય પરિપાટીમાં “વાડીપુર”ની નોંધ છે, જ્યાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથની જાણીતી સુપ્રસિદ્ધ પ્રતિમા હતી. આ વાડીપુર ગામ ક્યાં આવ્યું તે હજી

સુધી અંધારામાં જ છે. પરંતુ ચૈત્યપરિપાટીકારે રજૂ કરેલ અનુક્રમ પ્રમાણે તે પાટણથી દક્ષિણે આવ્યું હોય તેમ સમજાય છે. થોડાંક વર્ષો ઉપર પાટણથી બે માઈલ દૂર બાદીપુર ગામે જવાનું થયું. ત્યાંના એક શિવમંદિરમાં જૈનમંદિરનાં પરિકરો, પબાસનો વગેરે સામગ્રી વપરાયેલ હોવાથી ત્યાં આજુબાજુ કોઈ પ્રાચીન જૈનમંદિર હોવું જોઈએ એવું અનુમાન થયેલું. આ ચૈત્યપરિપાટીમાં અનુક્રમ પ્રમાણે વાડીપુર પછી દોલતપુર, કુપરગિરિ અને વાવડી આવે છે. દોલતપુર ગામ આજે મળતું નથી પણ કુપરગિરિ અર્થાત્ કુણધેર અને બાદીપુર વચ્ચે તે આવેલું હશે. અને ત્યારબાદ વાવડી ગામનું નામ આવે છે જે આજે વિદ્યમાન છે. પાટણથી દક્ષિણમાં અને અણહિલપુરની નજદીકમાં આવેલ હાલનું બાદીપુર તે જ પ્રાચીન વાડીપુર ગામ હોવાનું આગળ જણાવેલ અવશેષોના આધારે જણાય છે. વાડી ઉપરથી ઘસાતું રૂપ બાદી થાય તેમાં અયોગ્યતા જણાતી નથી. આથી જ ચૈત્યપરિપાટીકારે જણાવેલ વાડીપુરને હાલનું બાદીપુર હોવાનું સમજાય છે. ચૈત્યપરિપાટીકારે અણહિલપુરની આસપાસ વસેલ પરાંઓ જ્યાં અણહિલપુરની જ પ્રતિમાઓ મોટે ભાગે પધરાવી હશે તેની નોંધ લઈ તે પ્રાચીન દિવ્ય જિનબિંબોનું સ્મરણ કરાવ્યું છે. અર્થાત્ સંવત ૧૬૪૮માં હાલનું બાદીપુર વાડીપુર તરીકે જાણીતું હતું, જ્યાં જૈનોની પણ સારી એવી વસતી હશે, જેથી અણહિલપુરના અસ્તકાળે ત્યાંથી પ્રતિમાઓ લઈ જઈ ત્યાંનાં જિનાલયોમાં પધરાવી હોય તેમ માનવામાં વાંધો આવતો નથી..... આથી આ મંદિર સંવત ૧૬૫૨માં બંધાવ્યાની હકીકત મળે છે. જ્યારે સંવત ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિએ વાડીપુરના પાર્શ્વનાથની નોંધ પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં લેતાં વાડીપુર ગામ પાટણથી થોડેક દૂર હોવાનું જણાવેલ છે. કુલ ૨૦ ઢાળમાં પાટણનાં મંદિરોની હકીકત આપ્યા પછી ૨૧મી ઢાળમાં વાડીપુરનાં જૈન મંદિરોનું વર્ણન આવે છે.. તેમાં ત્યાંના પાર્શ્વનાથ માટે જણાવ્યું છે કે :-

વાડીપુરવર-મંડણઉ એ, પ્રણમીય ૨ અમીઝરઉ પાસ તુ.
આસ પૂરઈ સયલતણી એ, પૂજઈ ૨ આણી ભાવ તુ ॥

॥ વાડીપુરવર-મંડણઉ એ । તૂટક ।

વાડી-મંડણ વામાનંદન, સયલભુવનઈ દીપ એ.
નમઈ અમર નરિંદ આવી, સયલ દુરજન જીપએ.

આ હકીકત વાડીપુરમાં 'અમીઝરા પાર્શ્વનાથ'થી ઓળખાતી પ્રતિમા માટે સૂચવી છે. સંવત ૧૬૪૮માં વાડીપુરમાં અમીઝરા પાર્શ્વનાથની ઓળખાતી જે પ્રતિમા બેસાડેલી હતી, તે મૂર્તિને ફક્ત ૪ વર્ષ બાદ કોઈ કારણસર પાટણમાં લાવી, શાઠ કુંવરજીએ બંધાવેલ આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે ઝવેરીવાડાના મંદિરની અંદર બેસાડવામાં આવી હતી એમ માલૂમ પડે છે. વિશેષમાં આ પ્રતિમા વાડીપુરથી લાવ્યા તેથી તેનું નામ પણ “વાડી પાર્શ્વનાથ” રાખ્યું. ગમે તેમ હો પણ સમાજમાં તે વખતથી આ પ્રતિમા તથા મંદિર તે નામથી ઓળખાતું થયું.

આ મહોલ્લાનું પ્રાચીન નામ વડીપોષાળનો પાડો હોવાનું લલિતપ્રભસૂરિએ પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં જણાવ્યું છે. ત્યાં એક મોટો ઉપાશ્રય હતો, જેના કારણે મહોલ્લાનું નામ

વડીપોષાળનો પાડો રાખેલું. આ પૌષ્ઠશાળા(પોષાળ)ને વાડી પાર્શ્વનાથનું મંદિર બંધાવનાર કુંવરજી શાહે નવીન બંધાવી હોવાનું તેના લેખમાં નોંધ્યું છે. અહીં એક પ્રાચીન પુસ્તકભંડાર પણ હતો. હાલમાં તેને નવીન બંધાવેલ હેમચંદ્રાચાર્ય જ્ઞાનમંદિરની અંદર સુરક્ષિત રાખેલ છે.”

ઉપરાંત આ જ લેખમાં શ્રી બર્જેસે આર્કીયોલોજીકલ સર્વે ઓફ નોર્થન ગુજરાતમાં આ જિનાલયની નોંધ વિસ્તારપૂર્વક આપેલી છે. તેનો ઉલ્લેખ કર્યો છે જે નીચે મુજબ છે :

“આ એક અપૂર્વ કલાકારીગરીવાળું ભવ્ય જિનાલય હતું, જેનો મંડપ કાષ્ઠનો બનાવેલો હોઈ તેમાં શિલ્પશાસ્ત્રના નિયમો મુજબ અદ્ભુત કલાકારીગીરી કોતરવામાં આવી હતી. આ મંદિરનાં એકબે ચિત્રો પણ આ ગ્રંથકારે આપ્યાં છે. તેના આધારે જણાય છે કે આ મંદિરનો મંડપ ૧૧ ફૂટના ઘેરાવામાં બનાવેલો હોઈ તેને ૧૨ સ્તંભો હતા. આખોયે મંડપ કાષ્ઠશિલ્પનો બનાવતાં સ્તંભોમાં શાસ્ત્રીય નિયમે કુંભી, સ્તંભ અને તેના માથા ઉપર શિરાવટી, ક્રીચકો વગેરે કોતરેલાં બતાવ્યાં હતાં. સ્તંભોની ઊંચાઈ ૧૧ ૧/૪ ફૂટ હોઈ તેની ચારેબાજુ તોરણો પણ આરસ માફક કાષ્ઠનાં હિંદોલક, મદળ વગેરે કલાકૃતિવાળાં બનાવેલાં. તે મંડપ ઉપરનું વિતાન તો જાણે પાષાણના બીજા ઘુંમટોની જ અનુકૃતિ કરવામાં આવી હોય તેમ લાગતું. કોલ કાચલાના અલંકરણોવાળા આવા વિતાનમાં શરૂઆતની અંદર કર્ણદર્દરિકા બનાવી તેના ઉપર રૂપકંઠ બનાવ્યો હતો, જેમાં તીર્થંકરોનાં કેટલાંક ચરિત્રો કંડારવામાં આવ્યાં હતાં. મંડપની મધ્યમાં લટકતું ઝુમ્મર પણ કાષ્ઠનું જેને શિલ્પની પરિભાષામાં પદ્મશિલા કહે છે તે સુંદર કોતરણીવાળું કોતરી તેમાં પુષ્પો, પત્રોનાં અલંકરણો રજૂ કરવામાં આવ્યાં હતાં. કોલ, કાચલા અર્થાત્ કોલ અને હસ્તિતાલુ ગજતાલુનાં અલંકરણો તેમાં ખાસ ધ્યાન દોરતાં આ મંડપમાં ૮ મોટા ઝૂલતા બ્રેકેટો ઉપર ૮ દેવાંગનાઓ વિવિધ વાદ્યો વગાડતી બનાવેલી. તેની પાસે વચ્ચે વચ્ચે આઠ દિક્ષાલો તેમનાં વાહનો સહિત મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. આ સિવાય રૂપકંઠમાં વિદ્યાધરોનાં યુગલ સ્વરૂપો પણ બતાવેલાં. ટૂંકમાં બે કોલ, બેત્રણ ગજતાલુના થરો, લુપાઓ અને પદ્મશિલાવાળો આ કાષ્ઠનો મંડપ તેનાં ઉક્ત વિતાનો પ્રમાણે જાણે પાષાણનો જ ન હોય તેવો ભાસ થતો હતો.

આ મંડપને ચારેબાજુ ચાર ઝરૂખાવાળી બારીઓ — વિમાનો મૂકેલાં તેનું શિલ્પ પણ અદ્ભુત, અને કલાશિલ્પના નિયમે બનાવેલું. તેમાં પત્રો, વેલીઓ, જાલીકાઓ (જાળીઓ) અને યુગલ સ્વરૂપોનાં રેખાંકનો બતાવ્યાં હતાં. મંડપની દીવાલમાં વાદ્ય વગાડતા ગંધર્વોની સુંદર હારો કોતરેલી, જેમાં તે બધા દરેક વિવિધ અંગભંગો સાથે વાદ્યો વગાડતી બતાવ્યા હતા. આ સિવાય તેમાં નૃત્ય કરતાં વિવિધ સ્ત્રી-પુરુષોના પણ અભિનયો વ્યક્ત કરવામાં આવેલા. આ નરથરની નીચે હંસથર કોતરવામાં આવેલો. તેની લાંબી હારો જોતાં, એમ જ લાગતું કે કાષ્ઠ અને પાષાણમાં સહજ ભાવે એક જ શિલ્પ સ્થાપત્ય ઉતારવામાં આવતું હતું. વિમાનોના ઝરૂખા ઉપર બારીઓ મૂકી હતી. તેના ઉપર ગજલક્ષ્મીનાં અભિનવ રેખાંકનો કોતરવામાં આવેલાં. તેની આજુબાજુ નૃત્યાંગનાઓ તથા કુમારિકાઓનાં નૃત્ય કંડારેલાં જેમાં હલ્લીસક નૃત્યની માફક, દરેકના હાથ એકબીજાની સાથે જોડાયેલા બતાવવામાં આવ્યા હતા. ટૂંકમાં આ મંડપ શિલ્પકળાના એક અભિનવ કલા-પ્રદર્શન જેવો બનાવેલો.”

ભોગીલાલ સાંડેસરાના જણાવ્યા મુજબ — ‘આ જિનાલય તેમાંના કલામય કાષ્ઠ ધુમ્મટ માટે વિખ્યાત હતું અને એ ધુમ્મટ હાલ વડોદરાના મ્યુઝિયમમાં સચવાયેલો છે.’ જ્યારે અન્ય એક મત અનુસાર કાષ્ઠનો એ કલાત્મક મંડપ ન્યુયોર્કના મેટ્રોપોલિટન મ્યુઝિયમમાં સુરક્ષિત છે.

આ જિનાલયના ઉલ્લેખો અનેક કૃતિઓમાં મળે છે. તેની વિગતવાર નોંધ શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ જિન દર્શન ગ્રંથ(ભા. ૧)માં મુનિ શ્રી જગવલ્લભવિજયજી મ. સા.એ નીચે મુજબ આપી છે :

સં. ૧૬૫૫ના આસો સુદ ૧૦ના દિને શ્રી પ્રેમવિજયે ગૂંથેલી ‘૩૬૫ શ્રી પાર્શ્વજિન નામમાલા’માં શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથના નામની નોંધ મળે છે.

સં. ૧૬૫૬ના આસો વદ ૯ને મંગળવારે કવિ શ્રી નયસુંદરે રચેલાં ‘શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ છંદ’માં શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથને વ્યાધિના વારક તરીકે ઓળખાવ્યા છે.

૧૭મી સદીમાં જ જિનરાજસૂરિએ શ્રી વાડીપુર પાર્શ્વનાથનું એક સ્તવન રચ્યું છે.

સં. ૧૬૬૭ના કવિવર શાંતિકુશલે ‘શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ સ્તવન’માં શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથને સાંભર્યા છે.

સં. ૧૬૮૯ના પોષ વદ ૧૦ના દિને સદ્ગુરુ શ્રી ગુણવિજયના શિષ્યે રચેલાં ‘૧૦૮ નામ ગર્ભિત શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્તવન’માં તેમણે વાડી પાર્શ્વનાથનું પણ સ્મરણ કર્યું છે.

સં. ૧૭૨૧માં ઉપા. શ્રી મેઘવિજયે ગૂંથેલી ‘શ્રી પાર્શ્વનાથ નામમાલા’માં પણ શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથનું નામ ગ્રંથિત થયું છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં વાડી પાર્શ્વનાથના ચૌમુખ જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો છે.

સં. ૧૭૭૭માં લાઘાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ વાડી પાર્શ્વનાથ ચૌમુખજીનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

૧૮મી સદીમાં રચાયેલી ‘શ્રી વૃદ્ધિવિજયગણિરાસ’માં શ્રી સુખસાગર કવિએ મંગલાચરણ કરતાં શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથને પણ નમસ્કાર કર્યા છે.

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં વાડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયને ઝવેરીવાડા વિસ્તારમાં શિખર વિનાનું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા અને ઓગણત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. જિનાલય જીર્ણ અવસ્થાવાળું હતું. ત્યારબાદ જિનાલયનો પુનરુદ્ધાર સં. ૧૮૬૪માં શરૂ થયો અને સં. ૧૮૭૪માં તેની પુનઃપ્રતિષ્ઠા થઈ. જીર્ણોદ્ધાર પૂર્વે આ જિનાલય કાષ્ઠની કોતરણીનો એક વિરલ અને અનુપમ નમૂનો હતું. આ જિનાલયમાંની કાષ્ઠ કલા-કારીગરીને કારણે ગુજરાતની કાષ્ઠકલાની ખ્યાતિ પરદેશ સુધી પહોંચી હતી. પરદેશી વિદ્વાનોએ પણ આ કાષ્ઠકલાકારીગરીના ભરપેટ વખાણ કર્યા છે. આવી અનુપમ કાષ્ઠ-

કલાકારીગરી જીર્ણોદ્ધાર કરતી વેળાએ સાયવી લેવામાં ન આવી તે ગુજરાતની જૈન કલા-પરંપરાના ઇતિહાસની એક દુઃખદ અને દુર્ભાગ્યપૂર્ણ ઘટના છે. આ કલાકારીગરીના તે સમયના સચવાયેલ ફોટોગ્રાફ્સની એક પ્રતિકૃતિ ગ્રંથમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય શિખરબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં ચૌદ આરસપ્રતિમા અને અઠ્યાવીસ પાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. વહીવટ શાહ મોહનલાલ વાડીલાલ હસ્તક હતો. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે જિનાલયનો વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક છે. વાડી પાર્શ્વનાથના ગભારામાં ભગવાનના સિંહાસન પાસે કોતરણીયુક્ત તોરણોના સ્તંભોની નીચેના ભાગમાં સં. ૧૬૫૧નો લેખ છે. તથા ચૌમુખી પ્રતિમા પૈકીની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૫૩નો લેખ છે. ઉપરાંત ઉપરના માળે મૂળનાયક આદેશ્વરની પ્રતિમા પર સં. ૧૬૬૭નો લેખ છે.

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીનું સંપાદન મુનિરાજ શ્રી કલ્યાણવિજયજી મ. સા.એ કર્યું હતું જે હસ્તપ્રતનો આ સંપાદનમાં આધાર લીધો હતો તે હસ્તપ્રત પણ સં. ૧૬૪૮માં લખાયેલી હતી. તે સમયે પ્રસ્તુત ચૈત્યપરિપાટીમાં અગાઉ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે વડીપોસાળના પાડામાં વાડીપુરમંડન પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ થયો છે. ઉપરાંત વાડીપુર પરામાં પણ અમીઝરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો ઉલ્લેખ થયો છે. એટલે કે અમીઝરા પાર્શ્વનાથ તથા વડીપોસાલમાંનું વાડીપુરમંડન એક જ સમયે વિદ્યમાન હતાં. તેથી વાડીપુરના અમીઝરા પાર્શ્વનાથ વડીપોસાલમાં વાડી પાર્શ્વનાથ તરીકે ઓળખાયાના તે મુજબના અભિપ્રાયની પુનઃ ચકાસણી કરવી જરૂરી લાગે છે. સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી સં. ૧૫૭૬માં રચાઈ છે. પાટણ નગરના પરામાં આવેલા જૈન મંદિરોનો તેમાં ઉલ્લેખ છે.

વાડી દઉલતપુરિ સહી સા ભમરોલી, ભવિયણ સારઈ સેવ,
વડલી, વાવડી, કઉણગિરઈ સા ભમ, નમસિઉ સીસ નમેવિ.
કતઉપુરિ પણમઉ સદા સા ભમ, મંગલપુરી જિણચંદ ત,
ઈણ પરિ ચૈત્રપ્રવાડિ કરી સા ભમ, ભેટ્યા સંતિ જિણંદ ત.

એમાં નિર્દિષ્ટ પરાં પૈકી વાડી, દોલતપુર અને કતઉપુર હાલ નથી. વડલી અને વાવડી એ હાલના પાટણની પશ્ચિમે આવેલાં નાનાં ગામ છે. ‘કઉણગિર’ એ પાટણથી નૈર્ઋત્ય ખૂણે ચારેક માઈલ દૂર આવેલું કુણધેર છે. પ્રબન્ધાદિમાં એનું ‘કુમરગિર’ નામ મળે છે. રાજા કુમારપાળે ત્યાં બંધાવેલા એક મંદિર ઉપરથી એ નામ પડ્યું છે.

આમ અહીં ઉપલબ્ધ સ્રોતને આધારે જિનાલયની સાલ નક્કી કરવી મુશ્કેલ છે. શિલાલેખને આધારે જિનાલય સં. ૧૬૫૨ના સમયનું છે.

ટાંગડિયાવાડો

આદેશ્વર-પદ્મપ્રભુ (સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે)

ટાંગડિયાવાડામાં સહસ્ર્રક્ષા પાર્શ્વનાથના જિનાલયની સામેની બાજુ પથ્થરનું તથા આરસનું બનેલું અતિ પ્રાચીન એવું શ્રી આદેશ્વર-પદ્મપ્રભુનું સંયુક્ત શિખરબંધી જિનાલય આવેલું છે. પ્રાચીન ચૈત્યપરિપાટીઓમાં આ જિનાલય ક્યારેક પદ્મપ્રભુ, ક્યારેક આદેશ્વર તો ક્યારેક સંયુક્ત જિનાલય તરીકે ઓળખાય છે. આજે આ જિનાલયની સ્થિતિ સામાન્ય છે.

પ્રવેશદ્વારની બારસાખે તથા થાંભલા પર પૂતળીઓ અને વચ્ચે કમાનો છે. બહાર બે દ્વારપાલની રચના છે. પ્રવેશદ્વારની ઉપરની દીવાલની કોતરણી તથા રંગકામ સુંદર છે. બે બાજુ બે બારી ઉપર મદારી તથા નાગનું શિલ્પ છે.

રંગમંડપ સાદો છે. તેમાં બે ગોખ છે જે પૈકી એકમાં શેઠ-શેઠાણીની આરસમૂર્તિ અને અન્યમાં ભૈરવની આરસમૂર્તિ છે. મૂળનાયકની જમણી બાજુ રંગમંડપમાં એક દેવકુલિકા છે જેમાં પદ્મપ્રભુની ૪૮” ઊંચાઈવાળી પ્રતિમા બિરાજે છે. તેની આજુબાજુ ઋષભદેવનાં પગલાંની બે જોડ છે જેની ઉપર ‘સંવત ૧૮૮૮ પોષ વદ ૮’ લખેલું છે.

ત્રણ દ્વારવાળા ગભારામાં મૂળનાયક તરીકે ૧૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમા બિરાજમાન છે. ગભારામાં અગિયાર આરસપ્રતિમા તથા આડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં ચોવીસજિનમાતાનો આરસનો એક પટ છે. ઉપરાંત આરસની એક યક્ષમૂર્તિ તથા ત્રણ પેનલમાં ત્રણ ભગવાન છે. પગલાંની ત્રણ જોડ છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ વિસ્તાર અગાઉ ત્રાંગડીયાવાડો તરીકે પણ પ્રચલિત હતો. આ વિસ્તારમાં સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પદ્મપ્રભુનું જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ત્રાંગડીયાવાડા ભણી જિણ ભેટણ મુઝ પંતિ. ૧૬
પદમપ્રભ છઠ્ઠો નમઉ એ, પરિહરિ મનહ પ્રામાદ ત,
કુગતિ કુમતિ દૂરઈ ગમઉ એ, સુણિયઈ ઘંટહનાદ ત.

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

આવ્યા પાટકિ ત્રાંગડીઈ રે, ઋષભનઈ દેહરઈ ચડીઈ.
જિહાં પાપ અઢારઈ નડીઈ રે, પુણ્યરયણે તિહાં વલી જડીઈ॥૩૧॥
જિમણઈ પદ્મપ્રભ સ્વામી રે, પાસ પૂરઈ વંછિત કામી.
ત્રણિસઈ પંચોત્તરિ પ્રતિમા રે, નિરુપમ જેહનઉ મહિમા ॥૩૨॥

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આ વિસ્તારમાં ઉપર્યુક્ત સંયુક્ત જિનાલયની નોંધ પ્રાપ્ત થાય છે :

ત્રાંગડીઆનઈ પાડઈ આદિ જિણેસર, અઠાવીસ પ્રતિમા કહી એ
પદમપ્રભ જિન છઠ્ઠા વંદન કીજઈએ, સીઝઈ કાજ સઘલાં સહી એ ૮૦

સં. ૧૭૨૮માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં પણ આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ત્રાંગડિયા વાડામાંહી, ઋષભ સોહામણા રે. ઋષભ સો.
બિંબ ચારસે ચાર કે, તિહાં જિનવર તણા રે, તિહાં જિન. ॥પા॥

સં. ૧૭૭૭માં લાધાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં આદેશ્વર તથા પદ્મપ્રભુના સંયુક્ત જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ત્રાંગડીયાવાડે નમું, આદિ જિનેસર દેવ,
પાસેં પદ્મપ્રભુ તણા, પાય પ્રણમુ નિત્યમેવ. ૨.

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં આ વિસ્તારમાં એક જિનાલય વિદ્યમાન હોવાનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ત્રાંગડીઈ પાડે એક દેહરો, સાનેં પાડે દોય. સં. ૬

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ટાંગડિયાવાડામાં આ દેરાસરનો ઉલ્લેખ નીચે મુજબ મળે છે :

આદીશ્વરં ચ કિલ ટાંગડિયાખ્યવાડે, શાંતિં નમામિ વિદિતાખિલલોકબોધમ્ ।

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં આદેશ્વરનું આ જિનાલય એક શિખરવાળું હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં સોળ આરસપ્રતિમા તથા તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. પગલાંની સાત જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. વહીવટદાર તરીકે શા. મગનલાલ ઘેલાચંદનો ઉલ્લેખ છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલય ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા તથા ચાળીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત શેઠ-શેઠાણીની આરસમૂર્તિઓનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે જિનાલયમાં બાર આરસપ્રતિમા અને આડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન છે. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી હસ્તક છે.

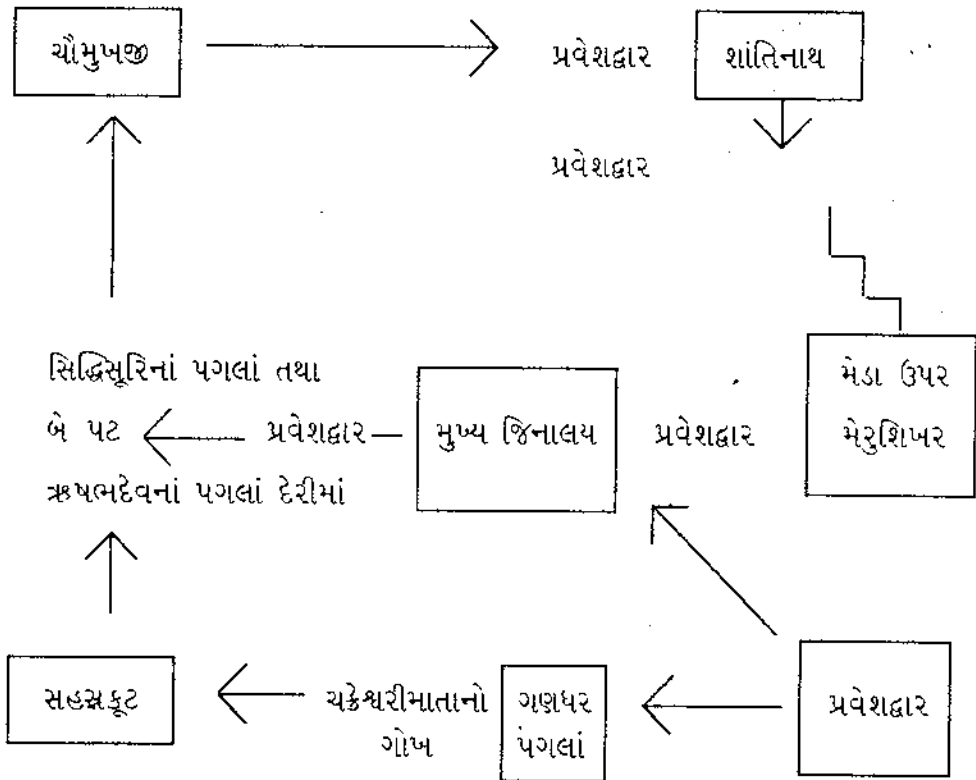
ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૫૭૬ પૂર્વેનું છે.

ટાંગડિયાવાડો

શેષફણ પાર્શ્વનાથ (સં. ૧૮૪૪ આસપાસ)

ટાંગડિયાવાડામાં આવેલી ભોજનશાળાના પાછળના ભાગમાં બાજુમાં મોટા ચોક જેવી જગ્યામાં શ્રી શેષફણ પાર્શ્વનાથ અથવા સહસ્રફણ પાર્શ્વનાથન - એમ બન્ને નામોથી પ્રચલિત શિખરબંધી પથ્થર અને આરસનું બે માળનું જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયના વિસ્તારના પ્રમાણમાં આજુબાજુનો વિસ્તાર ઘણો મોટો છે. વચ્ચે મુખ્ય જિનાલય છે અને ચારે બાજુ ફરતે ચાર દેવકુલિકાઓ છે, જેમાં પટ, પગલાં, સહસ્રકૂટ વગેરે જોવા મળે છે. આ રચના નીચેના આલેખથી સ્પષ્ટ થશે :

પ્રવેશદ્વારેથી પહેલા મુખ્ય જિનાલયમાં જવાય અથવા ત્યાં માત્ર દર્શન કરી ચારેબાજુની દેવકુલિકામાં ફરી શકાય. જિનાલયને સામસામે બે પ્રવેશદ્વાર છે. પ્રવેશચોકીએ સ્થંભ તથા તોરણોને રંગકામ થયેલું છે. ગભારો અતિ નાનકડો છે - માત્ર એક કે બે વ્યક્તિ સેવા કરી શકે તેવો. ૧૫" ઊંચાઈના શ્રી સહસ્રફણ પાર્શ્વનાથ અહીં મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. મૂળનાયકને લેખ છે પણ તેના અક્ષરો પાછળ જતા રહેલા હોઈને માત્ર 'સં. ૧૮૪૪ વર્ષે વૈશાખ વદિ' લખાણ વાંચી શકાયું છે. અહીં ત્રણ આરસપ્રતિમા, બે ધાતુપ્રતિમા અને પગલાંની ત્રણ જોડ છે જેમાં એકમાં 'સં. ૧૮૧૩ વૈશાખ સુદ ૩' વંચાય છે.

મુખ્ય જિનાલયમાં દર્શન કર્યા બાદ ફરી જિનાલયના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં ગણધરપગલાંનાં દર્શન થાય છે. અહીં ૧૪૫૨ ગણધરના પગલાંની જોડ છે ! વિજય તેજેન્દ્રસૂરિએ વૈશાખ સુદ ૭ ગુરુવારે તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવેલ છે, તેવું લખાણ છે. બીજા એક ખૂણે પગલાંની અન્ય ત્રણ જોડ છે જેના પર સં. ૧૮૫૬ લખેલ છે. તેની સામેના ખૂણે ગોખલામાં ૧૭૦ ઉત્કૃષ્ટા જિનનાં નાનાં પગલાં છે. તેની ઉપર પણ સં. ૧૮૫૬નો લેખ છે. ત્યાંથી આગળ જતાં ચક્રેશ્વરીદેવીનો ગોખ આવે છે. સં. ૨૦૪૨માં શ્રી રતીલાલ લક્ષ્મીચંદ ભણશાળીએ તેનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો હોવાનું લખાણ છે. ભણશાળી કુટુંબના કુળદેવી તરીકે આ દેવી પૂજાય છે. ત્યાંથી આગળ જતાં, બીજે ખૂણે દેવકુલિકામાં આરસના સહસ્રકૂટ છે. તેની પર સં. ૧૮૫૬ વંચાય છે.

ત્યાંથી આગળ જમણી બાજુ જતાં, વચ્ચે ઋષભદેવનાં તથા સિદ્ધિસૂરિનાં પગલાંના અને પટનાં દર્શન થાય છે. દેરીમાં પગલાંની એક જોડ છે. તેની પાસે પાળી પર, જાળીથી સુરક્ષિત ગિરનાર અને શત્રુંજયના પટ છે. તેના પર ‘સં. ૧૮૫૪ વૈશાખ સુદ ૬ શ્રી વિજય રાજેન્દ્રસૂરિ’ વંચાય છે. જ્યારે ઋષભદેવનાં પગલાં પર ‘સં. ૧૮૫૫ વૈશાખ સુદ ૩’ વંચાય છે. ગિરનારના પટથી આગળ જતાં પગલાંની એક જોડ છે. સં. ૧૭૦૮માં સિદ્ધિસૂરિની આ પાદુકા પ્રતિષ્ઠિત થઈ છે.

ત્યાંથી સામેની બાજુ આગળ જતાં ત્રીજી દેવકુલિકા આવે છે. તેમાં ચૌમુખી પ્રતિમા બિરાજમાન છે. તેની ઉપર ઘુમ્મટ છે. આ ચૌમુખીમાં ચંદ્રપ્રભુ તેમની જમણી બાજુ શાંતિનાથ, પાછળ ધર્મનાથ તથા ડાબી બાજુ પાર્શ્વનાથ બિરાજે છે.

ત્યાંથી સીધા આગળ જઈએ એટલે શાંતિનાથની દેવકુલિકા આવે. દેવકુલિકાની સામેની બાજુએ સીડી છે ત્યાંથી ઉપર જતાં મેડા પરની દેવકુલિકામાં આરસના સુંદર મેરુશિખર છે. અહીં પણ મોટાભાગની પ્રતિમાઓ પર સં. ૧૮૫૬નો લેખ લાંચી શકાય છે. અહીં સ્વચ્છતાનો અભાવ જણાય છે.

આટલે સ્થળે જઈએ એટલે જિનાલયના સંપૂર્ણ દર્શન થાય છે. વિપુલ રાશિમાં જિનપ્રતિમા તથા પંટ અને સહસ્રકૂટ તથા મેરુશિખરની રચના એ આ જિનાલયની વિશેષતા છે. અહીં આ એક જ સ્થળે કુલ તૈતાળીસ આરસપ્રતિમા ઉપરાંત આરસના બે ચૌમુખજી તથા આરસના સહસ્રકૂટની એક હજાર અને ચોવીસ પ્રતિમાઓ છે. ઉપરાંત નવ ધાતુપ્રતિમાનાં દર્શન થાય છે. પગલાં કુલ ૧૬૩૧ જોડ છે જે પૈકી ૧૪૫૨ ગણધરના, ૧૭૦ તીર્થંકરના, ઉપરાંત જિનાલય અને દેવકુલિકામાં અને ગોખમાં મળીને તીર્થંકર તથા ગુરુપાદુકા સાથે નવ પગલાંની જોડ છે. જિનાલયની વર્ષગાંઠ વૈશાખ વદ ૧૦ના રોજ આવે છે.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

આ જિનાલયનો સૌ પ્રથમ ઉલ્લેખ સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં મળે છે :

..... ટાંગડિયાખ્યવાડે, શાંતિં નમામિ વિદતાખિલલોકબોધમ્ ।
વંદે સહસ્રકૂટિમંડિતપાર્શ્વનાથં, સંસારતાપ પરિબેદ સુવારિવાહમ્ ।

શાંતિં ચ ચારુ ગિરિનાર પટં નમામિ, શત્રુંજયસ્ય પટમત્ર સહસ્રકૂટં ।
બિમ્બં ચતુર્મુખજિનસ્ય ગિરિં ચ મેરું, રત્નેષુ ધર્મમિતપાદગણં ગણિનામ્

એટલે કે સં. ૧૮૫૯માં આ જિનાલયમાં સહસ્રકૂટા પાર્શ્વનાથ, શાંતિનાથ, ગિરનાર, શત્રુંજય, સહસ્રકૂટ, ચૌમુખ તથા મેરુશિખરની આરસરચનાઓનો ઉલ્લેખ છે.

ત્યારબાદ સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં સહસ્રકૂટા પાર્શ્વનાથના આ જિનાલયને એક શિખરવાળું દર્શાવ્યું છે. ૧૦૭૫ (સહસ્રકૂટની ૧૦૨૪ પ્રતિમા ગણવામાં આવી છે) આરસપ્રતિમા તથા ત્રેવીસ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. પગલાંની ૧૪૫૮ જોડનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં આ જિનાલયને ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં દસ આરસપ્રતિમા અને તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. એક ગુરુમૂર્તિ પણ વિદ્યમાન હતી. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદેચંદની પેઢી હસ્તક હતો.

આજે આ જિનાલયમાં તેતાળીસ આરસપ્રતિમા તથા નવ ધાતુપ્રતિમા ઉપરાંત સહસ્રકૂટ બિરાજમાન છે. વહીવટ શેઠ ધરમચંદ અભેચંદ જૈન સંઘની પેઢી હસ્તક છે. મૂળનાયક પ્રતિમા પર સં. ૧૮૪૪નો લેખ છે. સહસ્રકૂટ પર સં. ૧૮૫૬નો લેખ છે.

અમારી માન્યતા પ્રમાણે આ જિનાલય સં. ૧૮૪૪ આસપાસના સમયનું છે.

• • •

ખરાખોટડી

આદેશ્વર - શાંતિનાથ (સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે)

ખરાખોટડીના પાડામાં છેક અંદરના ભાગમાં ખુલ્લી વિશાળ જગ્યામાં બાવન જિનાલય આવેલું છે. અહીં ત્રણ જિનાલયોને એકમાં સમાવિષ્ટ કરી દેવામાં આવ્યા છે. તે પૈકી એક ઘરદેરાસર હતું અને બે જિનાલયો તદ્દન નજીકના હતા. સં. ૨૦૧૧માં જીર્ણોદ્ધાર થયા બાદ સં. ૨૦૧૬માં પુનઃપ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવેલ છે. આ જિનાલયનો વહીવટ અગાઉ પાટણની દોશીવટ બજારમાંની શ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ સમય જતાં મહોલ્લાનાં કુટુંબોએ ભેગા થઈ ટ્રસ્ટ રજીસ્ટર્ડ કરાવી વહીવટ સંભાળી લીધો છે. અહીં પાસપાસેના આદેશ્વર અને શાંતિનાથનાં જિનાલયો એક બન્યાં છે. પરંતુ તેના ગભારા, રંગમંડપ તથા પ્રવેશદ્વાર અલગ જ છે. રંગમંડપમાં બે જિનાલયોની વચ્ચે દીવાલ નથી.

મૂળનાયક આદેશ્વરના જિનાલયના મુખ્ય પ્રવેશદ્વારની બહાર એક ગોખમાં શ્રી ઘંટાકર્ણ વીર છે. જિનાલય ઘુમ્મટબંધી છે. રંગમંડપની ઉપરની છતમાં સુંદર રંગકામ છે જેમાં રાસ રમતી નારીઓ ચિત્રિત કરવામાં આવેલ છે. શત્રુંજયનો મોટો પટ છે.

કોતરણીવાળા ત્રણ ગર્ભદ્વારની બારસાખ સુંદર કોતરણી ધરાવે છે જેમાં કરેલું રંગકામ

ખૂબ સુંદર છે. ૪૩” ઊંચાઈ ધરાવતી આદેશ્વરની સપરિકર પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. આજુબાજુની આરસપ્રતિમાના પરિકર સુંદર કોતરણીવાળા છે. વળી, ગભારામાં ચોવીસ તીર્થંકરનો આરસનો પટ તથા ચોવીસ જિનમાતાનો આરસનો પટ છે. અહીં સ્થૂલિભદ્ર તથા ગૌતમસ્વામીની આરસમૂર્તિઓ છે. ગભારામાં કુલ પાંચ આરસપ્રતિમા છે જે પૈકી બે કાઉસંગિયા છે. બે ધાતુપ્રતિમા છે. ડાબે ગભારે પાર્શ્વનાથ તથા જમણે ગભારે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બિરાજે છે.

જગવિખ્યાત સંગ્રામ સોનીના નામથી આ જિનાલય પ્રસિદ્ધ છે. આ સંગ્રામ સોની માટે એક એવી કથા પ્રચલિત છે કે તેઓ ભગવતી સૂત્રના પઠન સમયે દરેક ‘ગોયમા’ શબ્દના વાંચન વખતે એક સોનામહોર મૂકી તેનું બહુમાન કરતા હતા !

મૂળનાયક આદેશ્વરની જમણી બાજુએ પ્રતિષ્ઠિત શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાના પલાંઠીના ભાગમાં પોલાણ છે અને તેમાં સવામણ ચોખા સમાઈ શકે છે તેવી પ્રચલિત લોકવાયકા છે. તેને પ્રમાણભૂત કરવા ઈ. સં. ૧૯૯૩માં કાર્યક્રમ ગોઠવવામાં આવ્યો હતો જેમાં ચોખાનો ચડાવો તથા ભરવાનો ચડાવો બોલાવી આચાર્ય શ્રી સાગરાનંદસૂરીશ્વરજીના સમુદાયના પૂજ્ય સાધ્વીજી મહારાજ શ્રી સૌમ્યશાસ્ત્રીજીની પ્રેરણાથી ભાદરવા વદ અમાસને દિવસે શ્રી ચતુર્વિધ સંઘની હાજરીમાં આખો પ્રસંગ ઊજવાયો. સવામણ ચોખા ખરે જ પ્રભુની પલાંઠીના પોલાણમાં સમાઈ ગયા ! અને શ્રાવકો ચમત્કાર જાણી આનંદિત થઈ ઊઠ્યા. આ સમયે આ પ્રતિમા અને અન્ય બે પ્રતિમાઓ — કુંથુનાથ તથા મુનિસુવ્રતસ્વામીની મળી ત્રણેય પ્રતિમાઓ પર સતત દોઢ દિવસ સુધી અમીઝરણાં થયા હતા. સકલ સંઘજનોએ તેનાં દર્શન કર્યા હતાં.

આદેશ્વરની બાજુમાં સમાવિષ્ટ થયેલું શાંતિનાથનું જિનાલય છે. તેના પ્રવેશદ્વારના બહારના ભાગમાં શ્રી માણીભદ્રવીરની પ્રતિમાવાળી દેરી છે. અહીં રંગમંડપમાં છતમાં રાસ રમતી નારીનાં ચિત્રો છે. રંગમંડપમાં અષ્ટાપદ, શત્રુંજય અને સમેતશિખરના પટ છે.

ત્રણ ગર્ભદ્વારની બારસાખ રંગીન કોતરણીવાળી છે. અહીં ૨૭” ઊંચાઈ ધરાવતી શાંતિનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજમાન છે. અહીં પણ મૂળનાયકની જમણી બાજુએ પ્રતિષ્ઠિત શામળા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમામાં પલાંઠીનો ભાગ પોલાણવાળો છે. હાલમાં આ ગભારામાં કુંથુનાથ અને મુનિસુવ્રતસ્વામીની આરસપ્રતિમાને પરોણા રાખવામાં આવ્યા છે જેને બાજુના આદેશ્વરના જિનાલયમાં આવેલા રંગમંડપના બે ગોખમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવનાર છે. આ પ્રતિમાઓ પર સં. ૨૦૪૬ લખેલ છે. ગભારામાં ગૌતમસ્વામી તથા પુંડરીકસ્વામીની આરસમૂર્તિઓ છે. ઉપરાંત આરસના પગલાંની ચાર જોડ છે જે પૈકી ત્રણ પર માત્ર સંવત ૧૭૬૬, ૧૬૮૯, ૧૮૫૨ વાંચી શકાય છે. અહીં ગભારામાં બાર આરસપ્રતિમા તથા આડત્રીસ ધાતુપ્રતિમા છે. અહીં ડાબે ગભારે સુવિધિનાથ તથા જમણે ગભારે સુપાર્શ્વનાથ બિરાજે છે.

મૂળ શ્રી અમૃતલાલ ત્રિભોવનદાસ રાણીવાલાના ઘરનું આદેશ્વરનું જિનાલય શાંતિનાથના જિનાલયના રંગમંડપમાં અલગ ગોખલા જેવું બનાવી સંવત ૨૦૦૦માં પધરાવવામાં આવેલ છે જેમાં બાર ધાતુપ્રતિમા છે. તથા કમળની નવ પાંદડીમાં નવ ભગવાન છે. ગોખલાની નીચેના

ભાગમાં લખાણ છે : “શા. ઉમેદચંદ તલકચંદના સુપૌત્રો તરફથી રાણીવાલાનું આ ઘરદેરાસર બંધાવી શ્રી સંઘને અર્પણ કર્યું જે સંવત ૨૦૦૦ના ફાગણ સુદ પાંચમે પ્રતિષ્ઠા થઈ.”

સંવત ૨૦૧૬ની સાલમાં શાંતિનાથ અને આદેશ્વરના ગભારાને ફરતે બાવન જિનાલય — દેરીઓની પુનઃપ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી જેમાં એકાવન દેરીમાં એકાવન પ્રતિમાઓ છે જે પૈકી અગિયાર પ્રતિમાઓ સપરિકર છે. દેરીઓ ઉપર અર્ધાકારે શિખરો કોતરેલ છે અને એક જ રંગથી રંગવામાં આવેલા છે. બાવન જિનાલયના શરૂઆતના ભાગમાં જ ખૂણામાં ત્રણ મૂર્તિઓ છે જે પૈકી એક મૂર્તિ ઉપર સંવત ૧૪૩૮ શ્રી દેવપાલસૂરિ, બીજી મૂર્તિ ઉપર સંવત ૧૬૨૭ શ્રી શીલસાગરસૂરિ તથા ત્રીજી મૂર્તિ ઉપર સંવત ૧૬૫૨ શ્રી જિતચંદ્રસૂરિ નામ વંચાય છે. ઉપરાંત પગલાંની પાંચ જોડ છે જેની ઉપર નામ તથા વર્ષ લખેલ છે પરંતુ સુવાચ્ય ન હોઈને અત્રે ઉલ્લેખ કરેલ નથી.

ઐતિહાસિક સંદર્ભ

અગાઉ આ વિસ્તાર ધરાકોટડી, ધરાકોડી તથા ખરાકોટીનો પાડો નામથી પ્રસિદ્ધ હતો.

સં. ૧૫૭૬માં સિદ્ધિસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ધરાકોટડીમાં વાસુપૂજ્ય-સ્વામીના જિનાલયનો ઉલ્લેખ મળે છે :

વાસુપૂજ્ય પૂજા મન ભાવઈ જિન સુષસંપદ નિજ ઘરિ આવઈ,
ધરાકોટડી સુહાવઈ. ૧૩

ત્યારબાદ સં. ૧૬૧૩માં શાંતિનાથ તથા આદેશ્વરનાં જિનાલયો ઉપરાંત પાર્શ્વનાથના ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આ ઘરદેરાસર સાહા સદરથનું દર્શાવ્યું છે. તે સમયે પણ આ જિનાલય બાવન દેરીવાળું હતું.

ધરાકોડી મઝારિ શાંતિ ભવનિ જઈ, ભાવના તિહા ભાવસું એ
બાવન દેહરી માહિ દેઈ, પ્રદક્ષણા આદિ ભવન માહિ આવસૂ એ ૭૮
પ્રતિમા એકસુ નવ બેહૂ દેહરઈ થઈ, સાહા સદરથ ઘરિ સાંચરુ એ
તિહા છઈ પારશ્વનાથ ચંદવદન મુખ બિંબ પાંચ શેવા કરુ એ ૭૯

સં. ૧૬૪૮માં લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ધરાકોટડી વિસ્તારમાં માત્ર બે ઘરદેરાસરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. ચંદ્રપ્રભુ (આસધીરના ઘરે) અને ૨. પાર્શ્વનાથ (સદયવદના ઘરે). જ્યારે તેની બાજુમાં આવેલા અષ્ટાપદમાં શાંતિનાથ તથા આદેશ્વરનાં જિનાલય ઉપરાંત ચંદ્રપ્રભુનું જિનાલય તથા બે ઘરદેરાસરોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ૧. પાર્શ્વનાથ (સોની તેજપાલના ઘરે) અને સુમતિનાથ (ટોકર સોનીના ઘરે). એટલે કે ખરાકોટડી અને અષ્ટાપદ વિસ્તાર એકબીજામાં ભળી ગયા હોય તેમ લાગે છે.

સતસઠિ જિનવર હોઈ, પ્રણમી આવીઈ ધરાકોટડી જિહાં અછઈ એ.

આસધીર ઠાકર દેહરઈ, ચંદ્રપ્રભ જિનવર બિ પ્રતિમા પૂજી અછઈ એ ૧૧૨૬૧

સદયવદ્ય ઠાકર દેહરઈ, પાસ જિણેસર બિ પ્રતિમાસ્યું પરવરયા એ.
અષ્ટાપદ અવતાર, દેખી હરખ્યા એ ચંદ્રપ્રભજિન ગુણિ ભર્યા એ ॥૨૭॥

ઓગણસઠિ જિનબિંબ, થુંભ અનોપમ બિંબ રયણમય ઈક ભણું.
પરતરનઉં વલી ચૈત્ય, સોલમ જિતવર બાવનજિણાલું તેહ તણું એ ॥૨૮॥

જુહારી આવ્યા બીજઉ, પ્રથમ જિણેસર (અ)દભુત મૂરતિ પેખિલા એ.
ચૈત્ય બિના મેલી, બિસઈ બિહુતરિ માતપિતા જિન નિરખીલા એ ॥૨૯॥

સોની તેજપાલ ઘરિ, પાસ જિણેસર ઉગણત્રીસ પ્રતિમા જુહારીઈ એ.
ટોકર સોનીગેહિ સુમતિ જિણંદજી પ્રતિમા ચ્યારિ ઉદ્ધારઈ એ ॥૩૦॥

અષ્ટાપદજીના વિસ્તારમાં દર્શાવેલા શાંતિનાથના જિનાલયને ખરતરગચ્છના ચૈત્ય તરીકે ઓળખાવ્યું છે. ઉપરાંત અહીં બાવન જિનાલય તરીકેની પણ નોંધ આવે છે.

સં. ૧૬૧૩માં પણ આ જિનાલયને બાવન જિનાલય જ દર્શાવવામાં આવ્યું છે.

સં. ૧૭૨૯માં પંડિત હર્ષવિજયરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખરાકોટડી વિસ્તારમાં શાંતિનાથ તથા આદેશ્વરના જિનાલય ઉપરાંત અષ્ટાપદના જિનાલયો ચંદ્રપ્રભુ, ચંદ્રપ્રભુ તથા નગીનો પાર્શ્વનાથનો ઉલ્લેખ થયેલો છે :

ખરાકોટડીમાંહિ પ્રસાદ મનોહરુ રે. કે પ્રાસાદ મનો
પંચમેરુ સમ પંચ કે, ભવિયણ ભવહરુ રે. કે ભવિ ॥૧॥

અષ્ટાપદ પ્રાસાદ કે, ચંદ્રપ્રભ લહી રે. કે ચંદ્ર
નવસત ઉપર સાત કિ, પ્રતિમા તિહાં કહી રે. તે પ્રતિ ॥

ચંદ્રપ્રભ પ્રસાદ કે, તેર જિણેસરુ રે. કે તેર
પાસ નગીનો પટ જિન, સાથે દિણેસરુ રે. સાથે ॥૨॥

શાન્તિ જિણંદ પ્રાસાદ, દેખી મનહરખીએ રે. દેખી મન ॥
ચોરાસિ જિન પ્રતિમા, તિહાં કણે નિરખીએ રે. તિહાં કણે ॥૩॥

આદિનાથ જગનાથની, મૂરતિ અતિભલી રે. મૂરતિ ॥
પંચાણુ તિહાં પ્રતિમા, વંદો મનરુલી રે. વંદો ॥૪॥

સં. ૧૭૭૭માં લાખાશાહરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીમાં ખરાષોટડીની પોળમાં કુલ છ જિનાલયો દર્શાવવામાં આવ્યાં છે. ૧. આદેશ્વર, ૨. શાંતિનાથ, ૩. પાર્શ્વનાથ, ૪. ચંદ્રપ્રભુ, ૫. નગીના પાર્શ્વનાથ તથા ૬. ચંદ્રપ્રભુ.

પોલેં ખરાષોટડી તણેં પટ જિનભુવન વિચારી રે
નામ ઠામ કહી દાખવું તે સુણયો નરનારી રે

પાટણમેં પ્રભુ પ્રણમીયે આદિનાથ શાંતિનાથના ભુવન યુગલ મનમોહઈ રે,
પાસ ભુવન જઈ ભેટીયા સુપાસ મૂરતિ અતિ સોહઈ રે. ૨ પાઠ

અષ્ટાપદ જિનમંદરે, ચંદ્રપ્રભુ સુખકારી રે,
પાસ નગીનો પ્રણમીઈ, ભુવન બિંબ બલિહારી રે. ૩ પાઠ

મૂરતિ ચંદ્રપ્રભુ તણી, નિજ સ્વરૂપ સું નિરખો રે,
જિન પ્રતિમા જિન સારીષી, આતમ રતિ થઈ પરખો રે. ૪ પાઠ

સં. ૧૮૨૧માં ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિરચિત તીર્થમાલા સ્તવનમાં ખરાકોટડીમાં કુલ ચાર જિનાલયો વિદ્યમાન હોવાની નોંધ છે, જ્યારે અષ્ટાપદનો અલગ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી.

ખરાકોટડીઈ ચ્યાર છે, પોસાલવારે ત્રિણ જોય;

સં. ૧૮૫૮માં પં. હીરાલાલરચિત શ્રી પત્તન જિનાલય સ્તુતિમાં ખરાકોટીના પાંડામાં શાંતિનાથ, આદેશ્વર (બાવન જિનાલય) તથા વિમલનાથનાં જિનાલયોનો ઉલ્લેખ મળે છે :

ખરાકોટીપાડે વિમલમતિતોહલં જિનપતિ,
સ્તુવે શાંતિં શાંતિપ્રદમવનિગાનાં તનુભૂતામ્ ।
તથૈવં વંદેહલં પ્રથમજિનનાથં તમમિતો,
દ્વિપંચાશજજૈના લયકલિતજૈનાયતનગમ્

॥૧૧॥

સં. ૧૮૬૩માં જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીમાં ખરાકોટડીના પાંડામાં આદેશ્વરના જિનાલયનો ઉલ્લેખ ધાબાબંધી જિનાલય તરીકે થયેલો છે. જિનાલયમાં અડસઠ આરસપ્રતિમા અને તેર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત પગલાંની છ જોડનો પણ ઉલ્લેખ થયેલો છે. જિનાલયની સ્થિતિ સારી હતી.

જ્યારે સં. ૧૮૬૭માં, સં. ૧૮૮૨માં, સં. ૨૦૦૮માં તથા સં. ૨૦૧૮માં શાંતિનાથ બાવન દેરી તથા આદેશ્વરનો ઉલ્લેખ થયેલો છે.

સં. ૨૦૧૦માં જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ખરાખોટડીના પાંડામાં શાંતિનાથ, આદેશ્વર અને આદેશ્વર (ઘરદેરાસર) — એમ કુલ ત્રણ જિનાલયો વિદ્યમાન હતાં જે પૈકી શાંતિનાથના જિનાલયને ધાબાબંધી હોવાનું દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં નવ આરસપ્રતિમા અને પંદર ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. ઉપરાંત ચાર ગુરુમૂર્તિઓનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. આદેશ્વરના જિનાલયને ધાબાબંધી દર્શાવ્યું છે. જિનાલયમાં એકસઠ આરસપ્રતિમા અને સોળ ધાતુપ્રતિમા બિરાજમાન હતી. અહીં બે ગુરુમૂર્તિઓ તથા એક શ્રાવક-શ્રાવિકાની મૂર્તિનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. ઉપરાંત જિનાલયના પરિકરો સુંદર કોતરકામવાળા છે. તેવી નોંધ પણ થયેલો છે. આ બન્ને જિનાલયોની સ્થિતિ સારી દર્શાવી હતી અને વહીવટ શેઠ ધરમચંદ ઉદેચંદની પેઢી હસ્તક હતો. જ્યારે આદેશ્વરના ઘરદેરાસરમાં પંદર ધાતુમૂર્તિઓ બિરાજમાન હતી. આ ઘરદેરાસરમાં લાકડાનું કોતરકામ છે તેવી નોંધ પણ થયેલી છે. વહીવટ શા. અમૃતલાલ ત્રિભોવનદાસ હસ્તક હતો. આ

ત્રણેય જિનાલયોની સ્થિતિ સારી હતી.

આજે આ જિનાલયમાં આદેશ્વરનું ઘરદેરાસર પધરાવવામાં આવ્યું છે. જિનાલયનો વહીવટ મુંબઈનિવાસી શ્રી નવીનચંદ્ર રતિલાલ શાહ તથા શ્રી બાલુભાઈ છોટાલાલ શાહ હસ્તક છે.

ટૂંકમાં આ જિનાલય સં. ૧૬૧૩ પૂર્વેનું છે.

આશિષ સોસાયટી, રાજમહેલ રોડ

શ્રી સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ (સં. ૨૦૩૫)

આશિષ સોસાયટીમાં પ્રવેશતાં વચ્ચોવચ શ્રી સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું આરસનું શિખરબંધી ભવ્ય જિનાલય આવેલું છે. જિનાલયનું નિર્માણ સં. ૨૦૩૫માં થયેલ છે. પ્રતિષ્ઠા આ. શ્રીમદ્ વિજયઝંકારસૂરીશ્વરજીની નિશામાં કરવામાં આવી છે.

બહારના કોટ પર આરસની નાની થાંભલીઓ અને તેની ઉપર નાનાં નાનાં શિખરો જેવી રચના થોડા થોડા અંતરે કરેલ છે. બે બાજુ દીવાલ પર ધર્મચક્ર છે, હાથી તથા ઉપર કમાન પર લક્ષ્મીદેવીની રચના છે. તેની નીચે મંગલ કલશ છે. લોખંડનો સાદો સુંદર ઝાંપો છે.

દશ પગથિયાં ચડતાં આરસનો વિશાળ ચોક આવે છે. પ્રવેશદ્વાર ત્રણ છે. શૃંગારચોકીમાં થાંભલા રંગીન પથ્થરના કરેલા છે. અહીં વિદ્યાધર દેવ દેવીઓની શિલ્પાકૃતિઓ છે.

રંગમંડપ નાનો છે. બન્ને બાજુ અન્ય બે પ્રવેશદ્વાર છે. અહીંથી બહાર નીકળતાં એક બાજુ ધરણેન્દ્ર તથા બીજી બાજુ પદ્માવતીદેવીના ગોખ છે. રંગમંડપની દીવાલોમાં ઉપરના ભાગમાં ઘણાં ચિત્રો છે. આ ચિત્રોનું કામ ખૂબ જ સુંદર છે. વળી, આરસમાં ઉપસાવેલ શત્રુંજય તથા સમેતશિખરનો પટ છે. રંગમંડપમાં ઘુમ્મટ પાસેની કમાનોમાં શિલ્પો તથા ચૌદ સ્વપ્નો ઉપસાવ્યાં છે.

કોતરણીવાળું એક ગર્ભદ્વાર ઉપર હાથી, પરી તથા નીચે દ્વારપાલની કૃતિઓ દેખાય છે. ગભારામાં ૨૫” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. મૂળનાયકની પ્રતિષ્ઠાનો લાભ સ્વ. શ્રી ભગવાનદાસ લલ્લુભાઈ શાહના સુપુત્રોએ લીધેલ છે. જિનાલય નિર્માણ વખતે ખોદકામ કરતાં જમીનમાંથી મળી આવેલ આદેશ્વરની પ્રતિમા પણ અત્રે બિરાજમાન છે.

રંગમંડપની બે બાજુ સામરણયુક્ત શિખરવાળી બે દેવકુલિકાઓ છે. તે પૈકી ડાબી બાજુની દેવકુલિકામાં મૂળનાયક શ્રી સંભવનાથ છે. પ્રતિમાની ઉપર અશોકવૃક્ષ તથા તેની નીચે કળશ સાથેની ઈન્દ્રની કૃતિ છે. તેના નીચેના ભાગમાં છત્ર છે. પ્રતિમાનું મુખ નમણું દે. આ દેવકુલિકાની અંદરના ભાગમાં દીવાલ પર લેખ છે : “શા. બાલુલાલ મંગળજી ઊંબરીવાળા આ

પરિવાર તરફથી સં. ૨૦૪૯ મા. વ. ૪ ગચ્છાધિપતિ શ્રીમદ્ રામચંદ્રસૂરિશ્વરજી મં. સાંના ઉપદેશથી” દેવકુલિકાના કાજના દ્વાર પરની કળ પર પરમાત્માની મૂર્તિ તથા આજુબાજુ ચામર વીંઝતાં હાથીની કૃતિ છે.

જમણી બાજુની દેવકુલિકામાં મૂળનાયક શ્રી નમિનાથની પ્રતિમા છે. આજુબાજુ બે ઇન્દ્ર ચામર વીંઝતાં દેખાય છે. તેમને નવી શૈલીનું સુંદર પરિકર માગશર વદ ચોથના રોજ શ્રી રાજતિલકસૂરિ તથા શ્રી મહોદયસૂરિ મહારાજના હસ્તે પ્રતિષ્ઠિત થયેલ છે. દ્વારની રચના તથા પ્રતિમાની ઉપરની અશોકવૃક્ષ આદિની રચના બીજી બાજુની દેવકુલિકા જેવી જ છે.

જિનાલયની બાજુમાં જ ગુરુમંદિર આવેલું છે. તેમાં જિનાલયના જેવી જ ગજથર તથા હંસથરની રચના છે. ગુરુમંદિર શિખરબંધી છે. તેમાં સુંદર કોતરણી છે. અહીં કમળ ઉપર શ્રીમદ્ વિજયરામચંદ્રસૂરિશ્વરજી મં. સાંની પ્રતિમા બિરાજમાન છે.

જિનાલયનો વહીવટ આ સોસાયટીમાં જ રહેતા શ્રી છનાલાલ પોપટલાલ શાહ, શ્રી ગોકળદાસ પોપટલાલ શાહ તથા શ્રી હરગોવિન્દદાસ ચીમનલાલ શાહ હસ્તક છે.

ભદ્રંકરનગર સોસાયટી

સુવિધિનાથ (સં. ૨૦૪૫)

ભદ્રંકરનગર સોસાયટીમાં પ્રવેશતાં જમણી બાજુ છેલ્લે સુવિધિનાથનું શિખરબંધી જિનાલય આવેલું છે. જમણી અને ડાબી બન્ને બાજુ લોખંડના ઝાંપાવાળા જિનાલયમાં પ્રવેશવાના દ્વાર છે. ચાર પગથિયાં ચડતાં, જિનાલયમાં જવાય.

પ્રવેશદ્વારની બે બાજુ નીચે હાથી સૂંઢમાં કળશ લઈને ઊભેલા છે. ત્રણ પ્રવેશદ્વાર છે જેની ઉપરના ભાગમાં નીચે પ્રમાણેનું લખાણ છે :

“પૂ. મહોપાધ્યાય શ્રી મહિમાવિજયજી ગણિવર્યના સદ્ઉપદેશથી શાહ રીખવચંદ મૂળચંદ પરિવાર ટ્રસ્ટ નવનિર્મિત શ્રી સુવિધિનાથ જિનાલય વી. સં. ૨૫૧૫ પ્રતિષ્ઠા દિન પોષ વદ ૫ શુક્રવાર વિક્રમ સંવત ૨૦૪૫”

રંગમંડપ મધ્યમ કદનો છે. તેની બે બાજુ અન્ય પ્રવેશદ્વાર પણ છે. રંગમંડપમાં બે બાજુ બે ગોખમાં બે આરસપ્રતિમા છે.

એક ગર્ભદ્વારવાળા ગર્ભગૃહમાં સુવિધિનાથની ૨૭” ઊંચાઈવાળી પરિકરયુક્ત શ્વેત આરસની નયનરમ્ય પ્રતિમા છે. ત્રણ ધાતુપ્રતિમા છે.

જિનાલયને ફરતે થોડી ખુલ્લી જગ્યા છે. અહીં એક બાજુ કેસરની ઓરડી પણ છે. જિનાલયનો ગૃહપ્રવેશ દિન વિ. સં. ૨૦૪૩, વૈશાખ સુદ ૧૦ શુક્રવાર, તા. ૮-૫-૧૯૮૭ છે.

જિનાલયનો વહીવટ આ સોસાયટીમાં રહેતા શ્રી જયંતિલાલ પૂનમચંદ શાહ અને શ્રી મહેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ તથા મુંબઈનિવાસી શ્રી હસમુખભાઈ રીખવચંદ શાહ હસ્તક છે.

• • •

ભારતી સોસાયટી

શંભેશ્વર પાર્શ્વનાથ (સં. ૨૦૨૩)

ભારતી સોસાયટીમાં પ્રવેશતાં ડાબી બાજુ બહેનોના ઉપાશ્રયની બાજુમાં શ્રી શંભેશ્વર પાર્શ્વનાથનું ધુમ્મટબંધી જિનાલય આવેલું છે. બીજી બાજુ પુરુષોનો ઉપાશ્રય છે. લોખંડનો જાળીવાળો ઝાંપો છે. તેની ઉપર બે હાથી અને વચ્ચે લક્ષ્મીદેવીની રચના છે. અંદર પ્રવેશતાં સાદા પથ્થરની રંગકામયુક્ત શૃંગારચોકી છે.

ચાર પગથિયાં ચડીએ એટલે જિનાલયના રંગમંડપમાં પ્રવેશવાના ત્રણ પ્રવેશદ્વાર આવે છે. અહીં ચોક છે અને તેની ફરતે આરસની સુંદર થાંભલીઓની કોટ જેવી રચના કરેલ છે. રંગમંડપ અષ્ટકોણીય છે. તેમાં પ્રવેશતાં બન્ને બાજુની દીવાલો પર સુંદર પટ છે. રંગમંડપમાં બે બાજુના ગોખમાં શ્રી ધર્મવિજયજી તથા શ્રી સુરેન્દ્રસૂરીશ્વરજીની ગુરુમૂર્તિઓ છે. ગભારા પાસેના બે ગોખમાં પદ્માવતીદેવી તથા પાર્શ્વયક્ષની નાની મૂર્તિઓ છે. ગભારાને પ્રદક્ષિણા થઈ શકે તેવી જગ્યા છે. ભોમતીમાં મંગલમૂર્તિ છે.

ગર્ભદ્વાર એક છે. ગભારામાં ૨૧” ઊંચાઈ ધરાવતી શ્રી શંભેશ્વર પાર્શ્વનાથની મનોહર મૂર્તિ બિરાજે છે. વીર સં. ૨૪૯૩, વિક્રમ સંવત ૨૦૨૩ જેઠ સુદ ૩ રવિવારે ચંદુલાલ ઉત્તમચંદના શુભ હસ્તે શ્રીમદ્ વિજયરામચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ. સાંની નિશ્રામાં મૂળનાયકની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવેલ છે. ગભારામાં પાંચ આરસપ્રતિમા તથા ત્રણ ધાતુપ્રતિમા છે.

જિનાલયનો વહીવટ આ સોસાયટીમાં રહેતા શ્રી જીવણભાઈ વી. શાહ, શ્રી જયંતિલાલ મોતીલાલ શાહ તથા શ્રી મંગળભાઈ ફકીરચંદ શાહ હસ્તક છે.

• • •

કુમારપાળ કો. ઓપ. હા. સોસાયટી

આદેશ્વર (સં. ૨૦૫૫)

ચાણસ્મા ચાર રસ્તા પર સર્વોદય હોટલની પાછળ ૧૩૨ ઘર ધરાવતી કુમારપાળ કો. ઓપ. હા. સોસાયટીમાં શ્રી આદેશ્વરનું શિખરબંધી ભવ્ય અને વિશાળ નૂતન જિનાલય આવેલું છે. અહીં શ્રી આદેશ્વરની ૫૧” ઊંચી પ્રતિમા સં. ૨૦૫૫ના ફાગણ વદ ત્રીજના રોજ મૂળનાયક તરીકે પ્રતિષ્ઠિત થયા છે. મૂળનાયક શ્રી આદેશ્વરની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠાનો લાભ શ્રી રતનચંદ મગનલાલ દેસાઈ તથા શ્રી સુધીરભાઈ કેશવલાલ ભણશાળી પરિવારે લીધેલ છે.

જિનાલયની પ્રતિષ્ઠા તીર્થોદ્ધારક ૫૦ પૂ. આ. શ્રી વિજયનીતિસૂરીશ્વરજી મ. સા.ના પ્રશિષ્ય પ્રશાન્તમૂર્તિ ૫૦ પૂ. આ. શ્રી વિજયમહેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ. સા.ના શિષ્યરત્ન ૫૦ પૂ. આ. શ્રીમદ્વિજયહેમપ્રભસૂરીશ્વરજી મ. સા. સપરિવારની શુભ નિશ્ચામાં કરવામાં આવી છે.

જિનાલયનો વિસ્તાર ઘણો વિશાળ છે. જિનાલયની ફરતે દીવાલે મંગલમૂર્તિઓ છે. શૃંગારચોકી તથા રંગમંડપ પણ વિશાળ છે. નૃત્યમંડપ તથા રંગમંડપના જિનાલયના ધુમ્મટની કોતરણી આબુના જિનાલયની યાદ અપાવે છે. પ્રવેશચોકીની છતમાં કલ્પવૃક્ષની કોતરણી છે. નૃત્યમંડપ તથા રંગમંડપમાં મોટા, સુંદર સુમ્મર છે. નૃત્યમંડપના સુમ્મરમાં લાઈટીંગ કરવામાં આવી છે. જ્યારે રંગમંડપના સુમ્મરમાં દીવા મૂકવામાં આવે છે. જિનાલયના અંદરના ભાગમાં (રંગમંડપ અને ગભારામાં) ઈલેક્ટ્રીકસીટીનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી.

શૃંગારચોકીમાં મૂળનાયકની જમણી બાજુ ગોખમાં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય અને તેમને વંદન કરતા કુમારપાલ રાજાની મૂર્તિ તથા ડાબી બાજુ ગોખમાં શ્રી વિજયનીતિસૂરીશ્વરની મૂર્તિ છે.

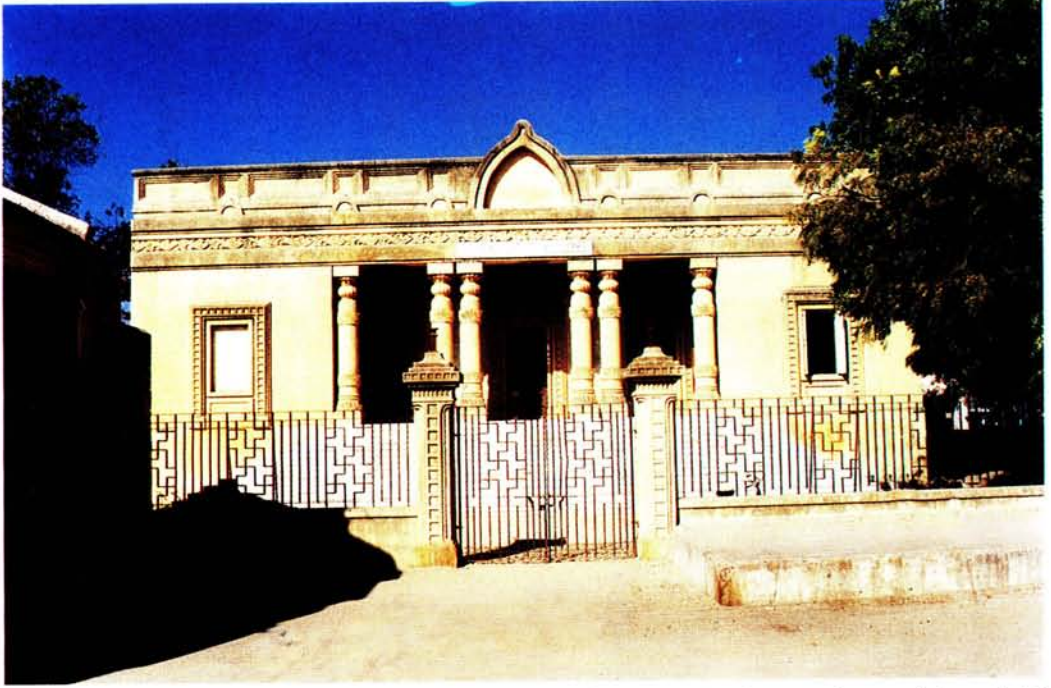
રંગમંડપમાં કુલ આઠ ગોખ છે. તે પૈકી મૂળનાયકની જમણી બાજુના ગોખમાં સીમંધરસ્વામી, પુંડરીકસ્વામી અને ચક્રેશ્વરીદેવીની આરસમૂર્તિ બિરાજે છે. તથા ડાબી બાજુ ગોખમાં સુબાહુસ્વામી, ગૌતમસ્વામી તથા પદ્માવતીદેવીની આરસમૂર્તિ બિરાજે છે. રંગમંડપમાં બન્ને બાજુ અન્ય બે પ્રવેશદ્વાર છે. રંગમંડપમાં ગર્ભદ્વાર પાસે ડાબી બાજુ ગોખમાં શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ તથા જમણી બાજુ ગોખમાં શાંતિનાથ બિરાજે છે.

જિનાલયની વિશાળતા જોતાં ગભારો પ્રમાણમાં નાનો છે. ગભારામાં આદેશ્વરની ૫૧” ઊંચાઈ ધરાવતી આરસપ્રતિમા મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. અહીં બે ધાતુપ્રતિમા છે. ગર્ભદ્વાર કાજની કોતરણીવાળું તથા કાચજડિત છે. તેથી બંધ બારણે દર્શન થઈ શકે છે.

જિનાલયમાં ભોંયરું છે જેનો સ્ટોરરૂમ તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. અહીં હાલ સાધ્વીજીનો ઉપાશ્રય બન્યો છે. વળી, ભવિષ્યમાં અહીં આંબેલશાળા અને પાઠશાળા પણ બનાવવાની યોજના છે.

જિનાલયનો વહીવટ આ સોસાયટીમાં રહેતા શ્રી ચીનુભાઈ મનસુખલાલ શાહ, મણિયાતીપાડામાં રહેતા શ્રી કીર્તિભાઈ અમૃતલાલ શાહ તથા કાંકરેજસ્થિત શ્રી દલપતભાઈ મોતીલાલ મહેતા હસ્તક છે.

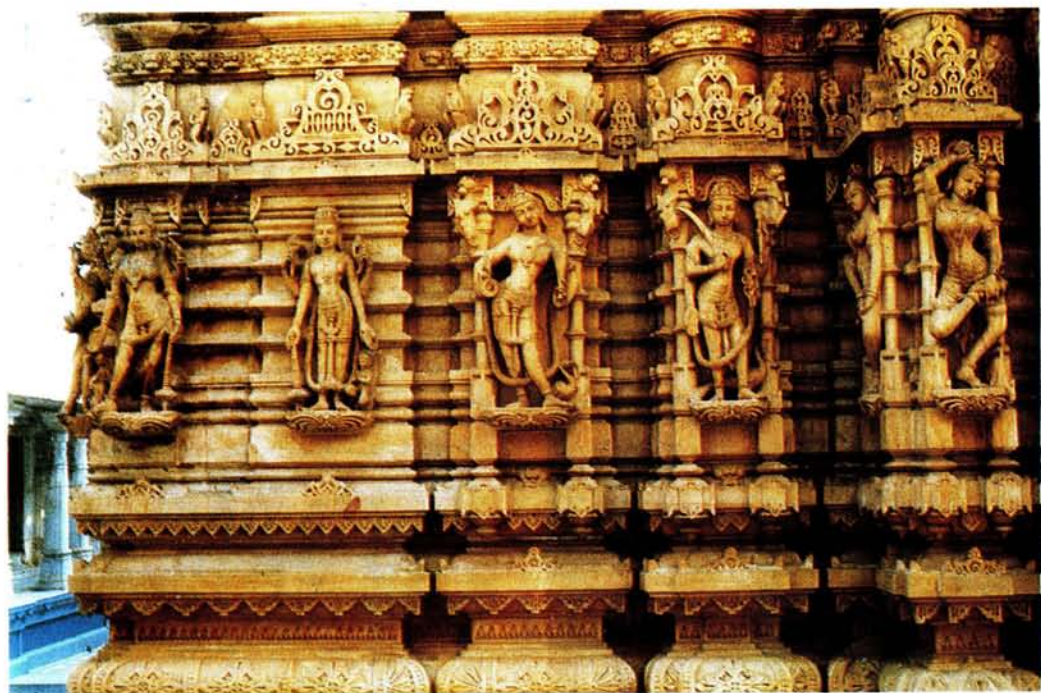
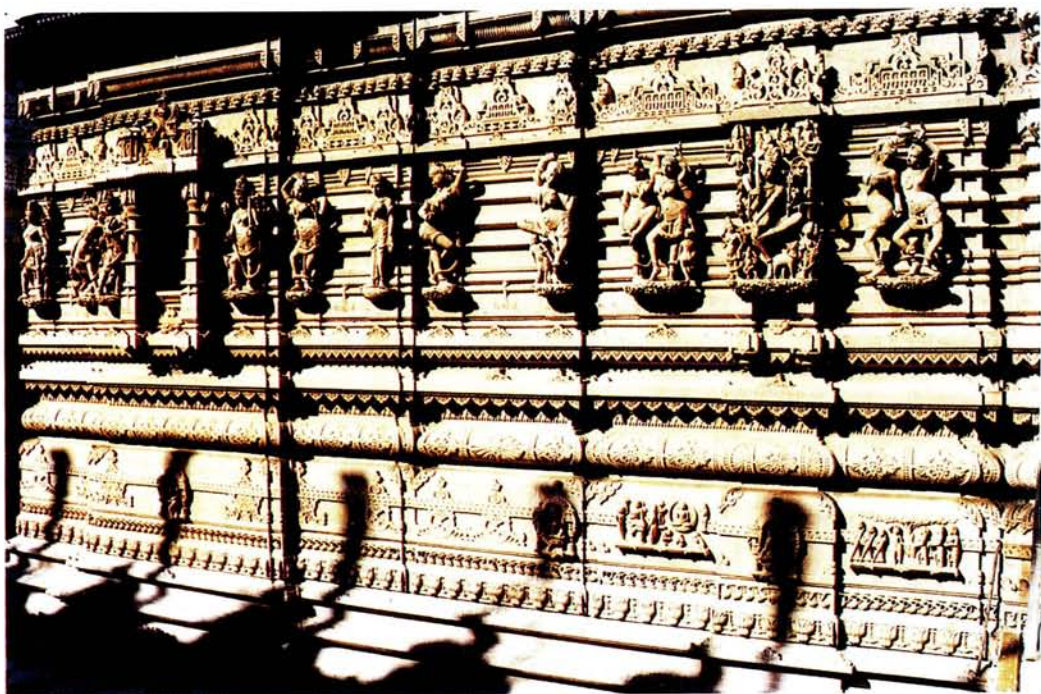
૧.

શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિરનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)

૨.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)

૪,૫.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના શિલ્પો (પીપળાશેરી)

પંચાસરા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં

૬. આચાર્ય શ્રી શીલગુણસૂરીની મૂર્તિ

૭. સં. ૧૩૦૧નો લેખ ધરાવતી
વનરાજ ચાવડાની મૂર્તિ

૮. સં. ૧૪૫૨નો લેખ ધરાવતી
આચાર્ય શ્રી કક્કસૂરીની મૂર્તિ

૯. સં. ૧૮૬૦નો લેખ ધરાવતી
આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યસૂરીની મૂર્તિ

૧૦.

અજાપદના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (પીપળાશેરી)

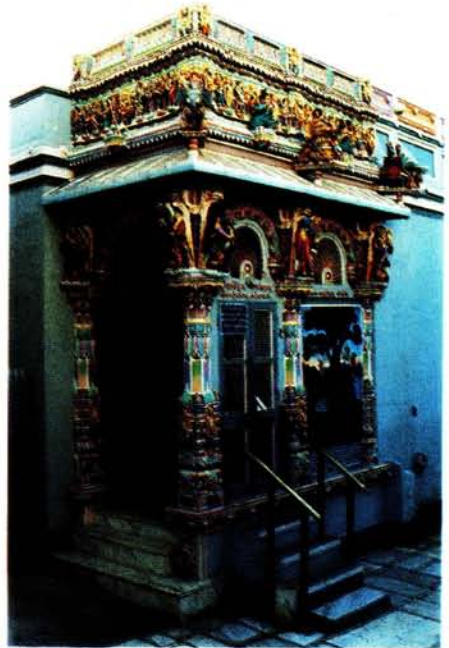

૧૧.

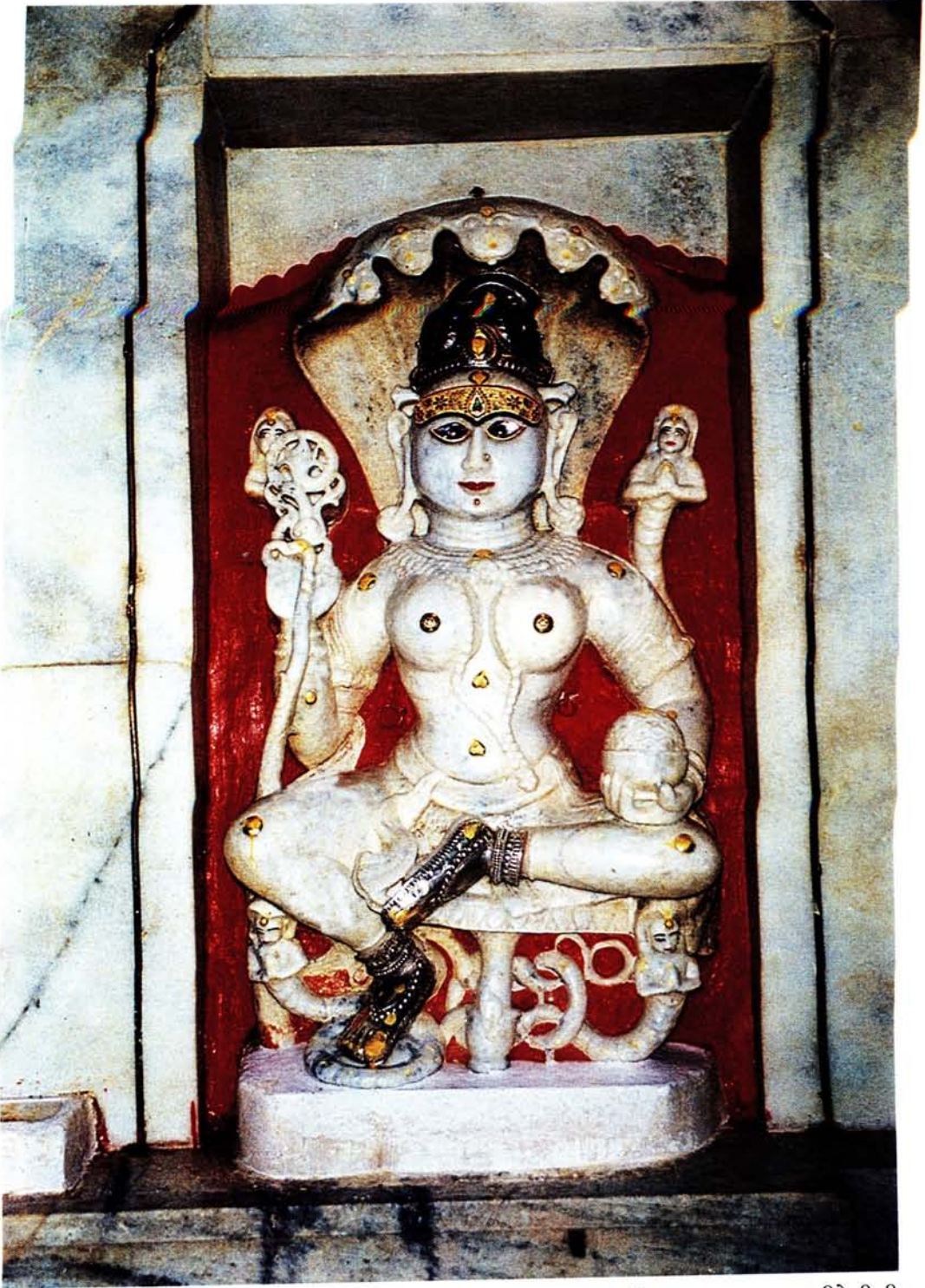
અજાપદના જિનાલયમાં આવેલા ગુરુમંદિરમાંની
સં. ૧૨૫૫નો લેખ ધરાવતી
દેવતિગણિ સાધ્વીજીની મૂર્તિ (પીપળાશેરી)

૧૨. કોકા પાર્શ્વનાથ-અભિનંદનસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કોકાનો પાડો)

૧૩. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ
(ઢંઢેરવાડો)

૧૪.

શીતલનાથના જિનાલયમાં બિરાજમાન પદ્માવતીદેવીની
ભવ્ય ચમત્કારિક મૂર્તિ (પડીગુંદીનો પાડો)

શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ઝરુખા (ઢંઢેરવાડો)

મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં કાષ્ઠનો કલાત્મક ઘુમ્મટ (હેઢેરવાડો)

૧૭.

મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં ધુમ્મટમાંના તીર્થંકરના કાષ્ઠશિલ્પો (ઢંઢેરવાડો)

૧૭.

મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં ધુમ્મટમાંના તીર્થંકરના કાષ્ઠશિલ્પો (ઢંઢેરવાડો)

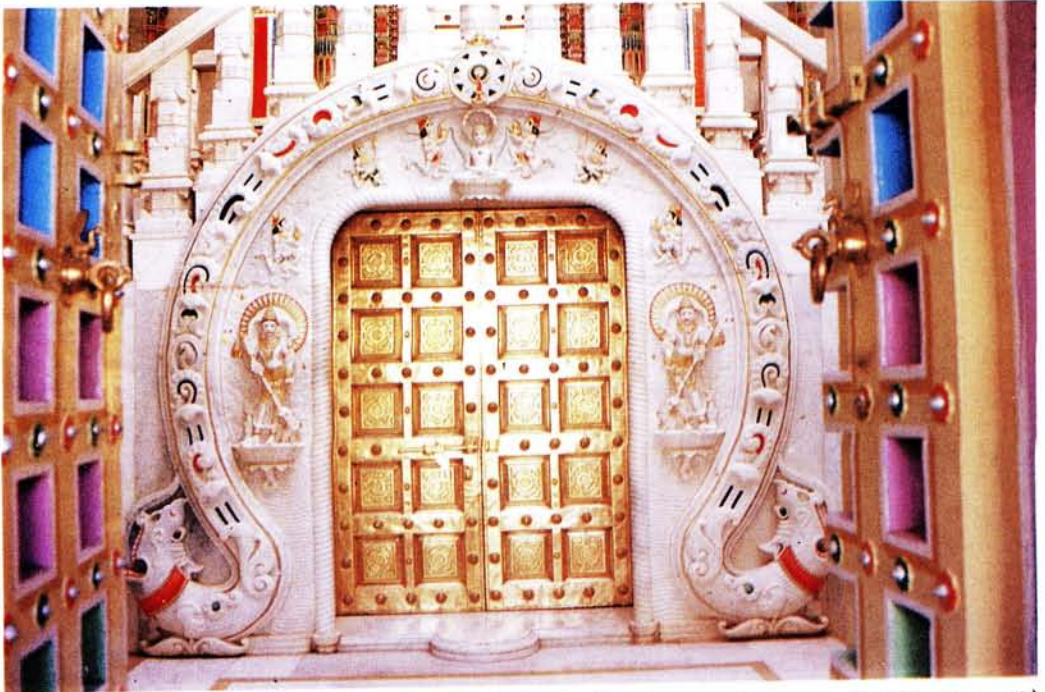

મહાવીરસ્વામીના જિનાલયમાં કાજનો કલાત્મક ઘુમટ (ઢંઢેવાડો)

૧૯.

આદેશ્વરના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ગોદડનો પાડો)

૨૦.

શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ભોંયરાનો પ્રવેશદ્વાર (શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી)

૨૧.

શાંતિનાથના જિનાલયનો ધુમ્મટ (કનાશાનો પાડો)

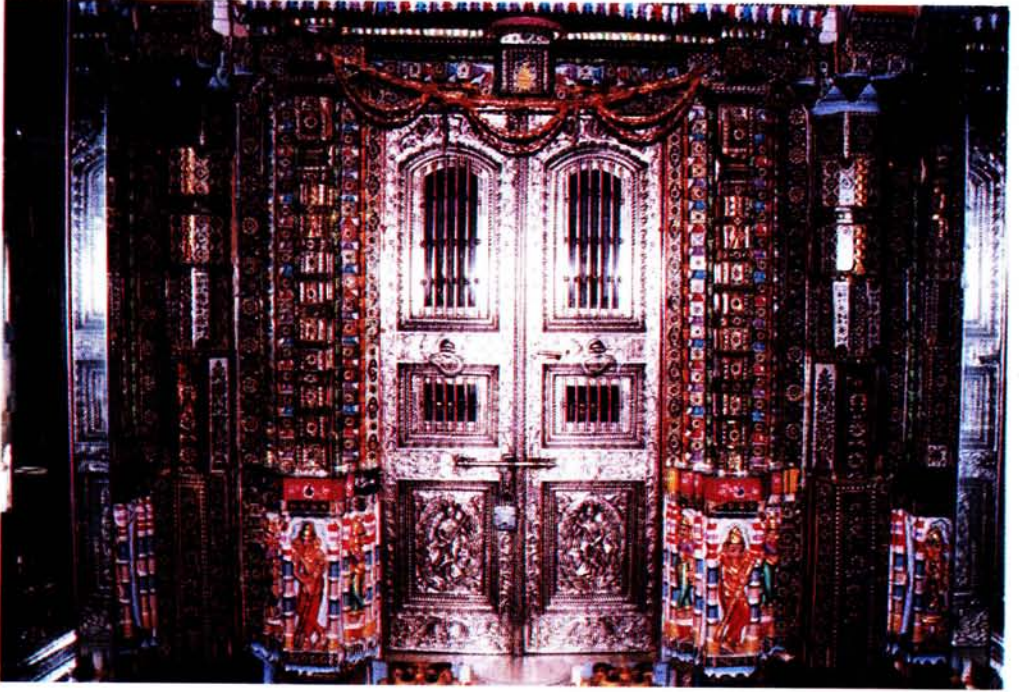

૨૨.

શાંતિનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કનાશાનો પાડો)

૨૩. શીતલનાથના જિનાલયમાં સમેતશિખર તથા અષ્ટાપદનો કાજનો પટ (આંબલી શેરી, કનાશાનો પાડો)

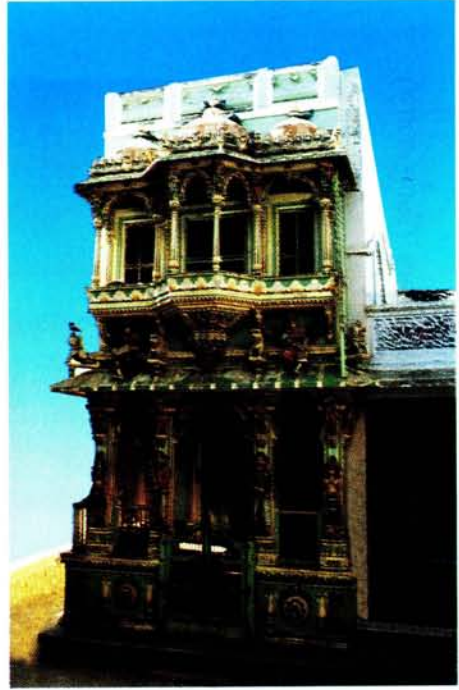

૨૪. શાંતિનાથના જિનાલયનું ગર્ભદ્વાર (આંબલી શેરી, કનાશાનો પાડો)

૨૫. શીતલનાથ-ગોડી પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (કુસુંબીયાવાડો)

૨૬.
મુનિસુવ્રતસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ
(લખીયારવાડો, રાજકાવાડો)

૨૭. સીમંધરસ્વામીના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (લખીયારવાડો, રાજકાવાડો)

૨૮.

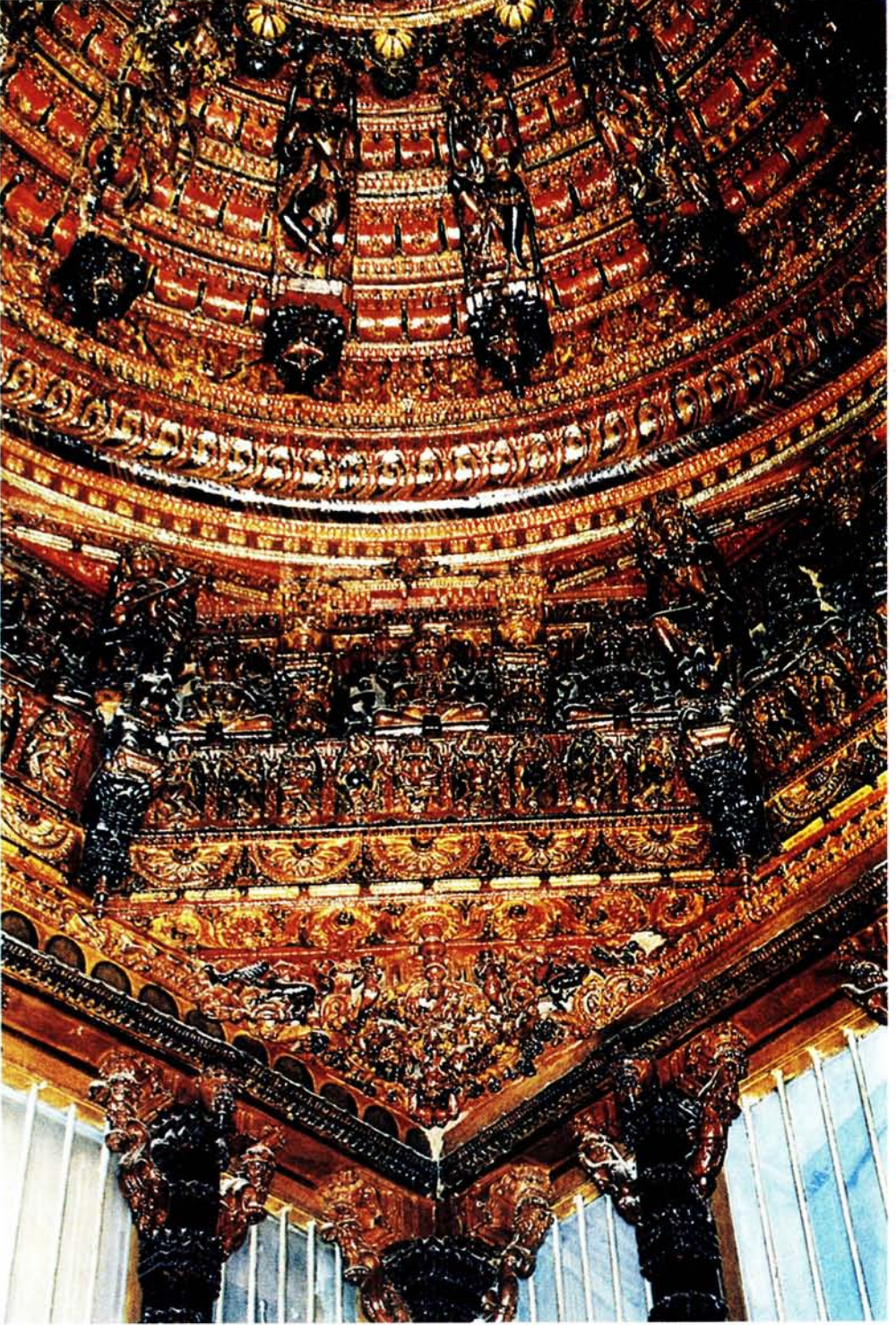
મનમોહન પાર્શ્વનાથના જિનાલયના ઉપરના
ભાગમાં આવેલ સરસ્વતીદેવીનું શિલ્પ
(મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો)

૨૯.

ટાંકલા પાર્શ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ડંખમહેતાનો પાડો)

૩૧.

આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના ઘુમ્મટની કાષ્ઠકોતરણીનો એક ભાગ
(કુંભારિયા પાડો)

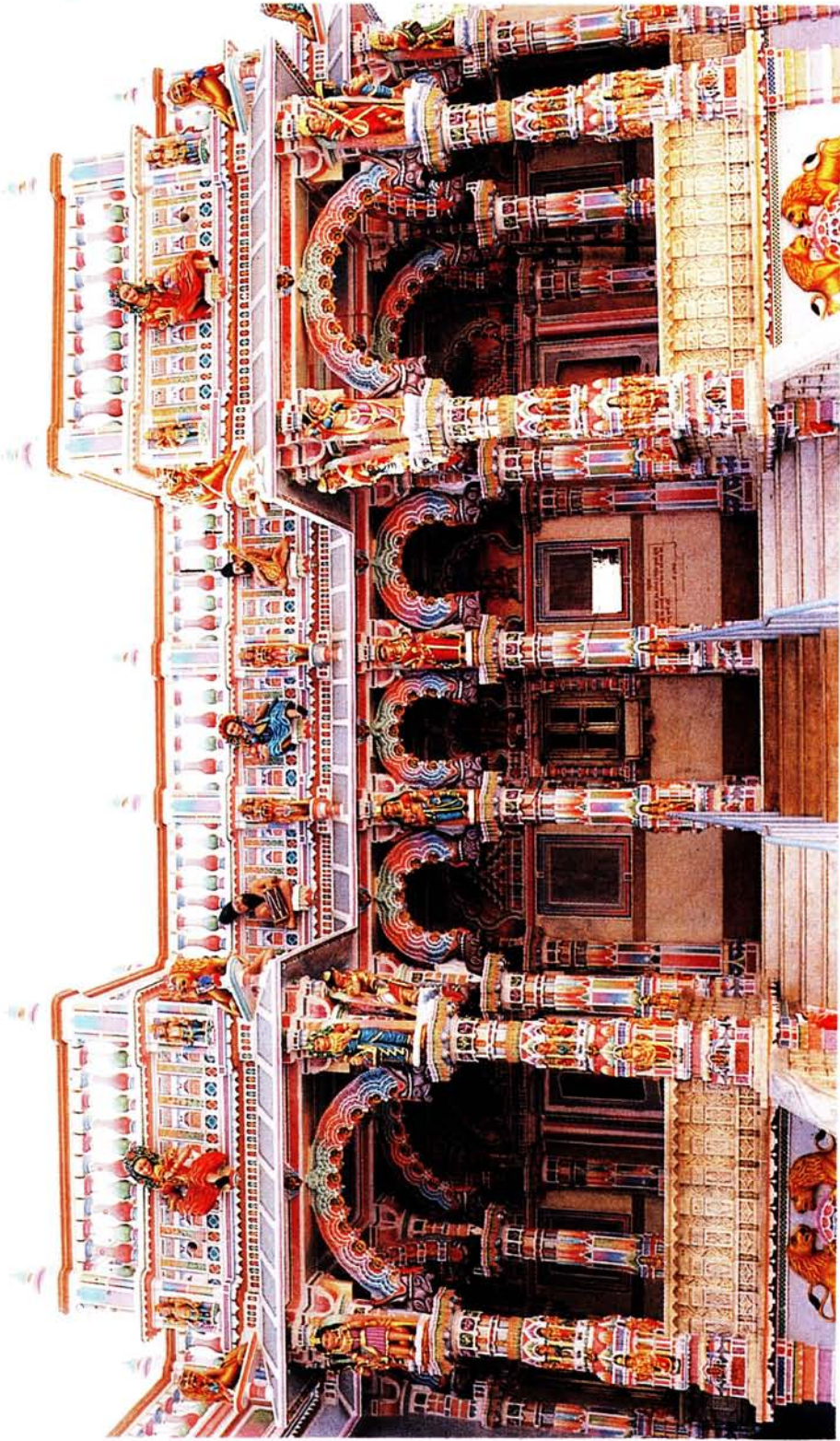

૩૨,૩૩.

આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના સ્થંભો પરની કાષ્ઠકોતરણી (કુંભારિયા પાડો)

આદેશ્વરના જિનાલયના રંગમંડપમાંના ઘુમ્મટની કાષ્ઠકોતરણી (કપૂરમહેતાનો પાડો)

નારંગા પોશ્વનાથના જિનાલયનો બાહ્ય દેખાવ (ઝવેરીવાડો)

પાટણનાં જિનાલયોનું કોષ્ટક

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૧.	પીપળાશેરી, આચાર્ય શ્રી- હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ૪૫"	૨૩૮	૩૬	—	જેઠ સુદ પાંચમ
૨.	પીપળાશેરી, આચાર્ય શ્રી- હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ ૧૫"	૧૩	૫૦	—	જેઠ સુદ પાંચમ
૩.	પીપળાશેરી, આચાર્ય શ્રી- હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૧૮" આરસ પ્રતિમા —અલગ ગભારો શ્રી સુપાર્શ્વનાથ —અલગ ગભારો	૩ ૫ ૨	૨૮ ૧૧ ૧૫	—	જેઠ સુદ પાંચમ
૪.	પીપળાશેરી, આચાર્ય શ્રી- હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ ૧૮" શ્રી શાંતિનાથ ૧૫" —અલગ ગભારો	૫ ૬	૨૬ ૧૬	—	જેઠ સુદ પાંચમ
૫.	પીપળાશેરી, આચાર્ય શ્રી- હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી નવખંડા પાર્શ્વનાથ ૧૭"	૫	૫૧	—	જેઠ સુદ પાંચમ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
બાબુ વિજયકુમાર ભગવાનલાલ પરિવાર પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૧૧	પુનઃ પ્રતિષ્ઠા આ. શ્રી વિજયસમુદ્ર- સૂરિ મ. સા.		પ્રાચીન તીર્થ છે. જિનાલયની બહારની બાજુએ કલાત્મક શિલ્પો છે. શ્રી શીલગુણસૂરિ તથા શ્રી હેમ- ચંદ્રાચાર્યની આરસની ગુરુમૂર્તિઓ છે. વનરાજચાવડા તથા સુરપાલની આરસની મૂર્તિઓ છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			સરસ્વતીદેવીની આરસની પ્રાચીન મૂર્તિ તથા અંબિકાદેવીની આરસની મૂર્તિ છે. આ જિનાલયના આરસની ચૌમુખી પ્રતિમા જોગીવાડાના શામળા પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાં પુનઃ પ્રતિષ્ઠા વખતે પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવ્યા છે.
સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે			જિનાલયમાં ત્રણ દિશામાં ત્રણ અલગ-અલગ ગભારા છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે			જિનાલયમાં બે અલગ-અલગ ગભારા છે.
સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે			એક નાની સ્ફટિક પ્રતિમા છે. સં. ૧૪૩૦નો લેખ ધરાવતી શ્રાવક શ્રાવિકાની આરસની મૂર્તિ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૬.	શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામી અને અષ્ટાપદ જૈન દેરાસર, પીપળા શેર, આચાર્ય હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રીચંદ્રપ્રભુસ્વામી ૨૧" —ભોંયતળિયે શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૫૫" —ભોંયરામાં શ્રીચંદ્રપ્રભુસ્વામી ૧૩" —અલગ ગભારો શ્રી આદેશ્વર —અલગ દેવકુલિકા શ્રી આદેશ્વર —અલગ દેવકુલિકા શ્રી અષ્ટાપદ —અલગ ગભારો	૨૦ ૭ ૧૨ ૩ ૩ ૮	૫ — — — —	 સં. ૧૬૫૮ સં. ૧૮૮૪	વૈશાખ સુદ ૯૬
૭.	કોટાવાલા જૈન ધર્મશાળા, આઝાદ ચોક, પંચાસરા દેરાસર- પાસે, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથ ૨૩"	૪	૨૦	સં. ૧૬૬૪	ફાગણ સુદ ત્રીજ
૮.	કોકાનો પાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી કોકા પાર્શ્વનાથ ૩૩"	૨૩	૬૩	—	વૈશાખ સુદ પાંચમ
૯.	કોકાનો પાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી અભિનંદન સ્વામી ૨૩"	૮	૧૩	સં. ૧૬૫૮	ફાગણ સુદ ચોથ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે સં. ૨૦૧૮ પૂર્વે સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે સં. ૨૦૧૮ પૂર્વે			જિનાલયમાંની કેટલીક પ્રતિમાજીઓ બહારગામ અન્ય જિનાલયોમાં પધરાવવામાં આવી છે. માણીભદ્રવીરની દેરી છે. ગુરુમંદિરમાં ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ છે. સાધ્વીજી મહારાજની એક જીર્ણ અને ખંડિત મૂર્તિ છે. ભોંયરામાં અંબિકાદેવીની આરસ- મૂર્તિ છે. અષ્ટાપદના ગભારામાં મેરુપર્વત- ની રચના છે.
સં. ૧૬૬૪			જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૮૨માં થયેલો છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે		ગિરનાર અને શત્રુંજય	પાંચ ગભારાવાળું જિનાલય છે. ભૈરવજીની મૂર્તિ છે.
સં. ૧૬૫૯ પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૯૮૪			

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક—ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૧૦.	ખેતરપાલનો પાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શીતલનાથ ૨૩"	૧૪	૧૮	—	મહા સુદ દશમ
૧૧.	પડીગુંદીનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શીતલનાથ ૨૭"	૪	૧૮	સં. ૧૬૭૦	વૈશાખ વદ ૯૪
૧૨.	ઢંઢેરવાડો, ગોળશેરી, પાટણ	ધુમ્મટબંધી	શ્રી કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ ૨૫"	૧૫	૪૫	—	માગશર સુદ બીજ
૧૩.	ઢંઢેરવાડો, ગોળશેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૩૯"	૭	૩૧	—	માગશર સુદ એકમ
૧૪.	ઢંઢેરવાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૭૧"	૧૦	૪૦	—	મહા સુદ ૯૪

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		સર્મેતશિખર અને શત્રુંજય.	ક્ષેત્રપાલવીર છે. પદ્માવતીદેવીની ભવ્ય અલૌકિક તથા ચમત્કારિક મૂર્તિ છે. દર વર્ષે ભાદરવા સુદ ૧૩ થી ભાદરવા વદ ૫ સુધી પદ્માવતી દેવીનો ઓચ્છવ થાય છે. માણીભદ્રવીર છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. માણીભદ્રવીર છે.
સં. ૧૬૪૮ આસપાસ			મૂળનાયક વીંછિયા પાર્શ્વનાથ તરીકે પણ ઓળખાય છે.
૧૬મા સૈકા પૂર્વે		શત્રુંજય.	સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. કાષ્ટની બેનમૂન કલાકારીગરીવાળો રંગમંડપનો ઘુમ્મટ પંચાસરા પાર્શ્વનાથના પ્રાચીન જિનાલયમાંથી લાવવામાં આવેલ છે. જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૧૬ તથા સં. ૨૦૪૮માં થયેલ છે. શાસનાદેવીની શ્યામ આરસમૂર્તિ ચમત્કારિક છે. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય તથા શ્રી હીરવિજયસૂરિની આરસની ગુરુમૂર્તિઓ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય.	જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૪૮માં થયેલ છે. પદ્માવતીદેવીની શ્યામ આરસની પ્રાચીન મૂર્તિ છે. અંબિકાદેવીની મૂર્તિ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૧૫.	મારફતિયા મહેતાનો પાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	સામરણ યુક્ત	શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી ૨૩"	૧૧	૮૦	સં.૧૫૦૫	ફાગણ વદ ચોથ
		સામરણ યુક્ત	શ્રી ભીડભંજન (કર્મચિંતામણી) પાર્શ્વનાથ ૨૩" (ધાતુ) —અલગ ગભારો અને રંગમંડપ	—	૩	સં.૧૫૨૨	માગશર સુદ દશમ
૧૬.	વખારનો પાડો, ગોળ શેરી, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૧૭"	૭	૬૩	—	માગશર વદ એકમ
૧૭.	ગોદડનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૧"	૩૧	૧૨	—	મહા વદ પાંચમ
			શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામી ૨૩"	૧૬	૧	—	
			—અલગ ગભારો અને રંગમંડપ શ્રી નેમિનાથ ૧૭" —૧લા માળે	૩	—	—	
૧૮.	મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી ૨૭"	૨૫	૬૫	—	મહા સુદ પાંચમ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૬૨૨ પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૪૬	પુનઃ પ્રતિષ્ઠા આ. શ્રી. સોમચંદ્રસૂરિ		એક ઘરદેરાસર અહીં પધરાવેલ છે. એક પ્રાચીન શિલાલેખ છે. સં. ૨૦૪૬માં પુનઃ પ્રતિષ્ઠા થયેલ છે.
સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે		ગિરનાર, આબુ, શંખેશ્વર, તારંગા, રાણકપુર, શત્રુંજય, સમેતશિખર, કેસરિયા અને અષ્ટાપદ.	શ્રીચંદ્રપ્રભુસ્વામીની ધાતુની પ્રતિમા પરોણા તરીકે ઘણાં વર્ષોથી ભિરાજમાન છે. શ્રી પ્રભાકરસૂરિની આરસની સાધુ મૂર્તિ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે			સં. ૧૬૨૫નો શિલાલેખ છે. શાશ્વતા જિનના આરસના ચૌમુખી છે. વીસ વિહરમાનનો આરસનો પટ છે. અતીત અને અનાગત ચોવીશીના બે પટ છે.
સં. ૧૭૨૯ થી સં. ૧૭૭૭ દરમ્યાન		ભદ્રેશ્વર, આબુ, અષ્ટાપદ, ગિરનાર, રાણકપુર, સમેતશિખર કલકતા ધર્મનાથજીના દેરાસર અને કુલ્પાકજી	જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૭૩માં થયેલો છે. ત્રણ ઘરદેરાસરો અહીં પધરાવવામાં આવ્યાં છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક—ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૧૯.	ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ ૨૧"	૧	૧૨	—	વૈશાખ સુદ સાતમ
૨૦.	ગોલવાડ, વચલી શેરી, સાલવીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી ચંપા પાર્શ્વનાથ ૨૩"	૧૨	૨૮	—	વૈશાખ સુદ ત્રીજ
૨૧.	નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૫"	૧૨	૪	—	વૈશાખ સુદ ત્રીજ
૨૨.	ધાંધલની શેરી, નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી સંભવનાથ ૨૯"	૮	૧૨	—	મહા સુદ પાંચમ
૨૩.	કલારવાડો, સાલવીવાડો, પાટણ.	સામરણ યુક્ત	શ્રી શાંતિનાથ ૧૫"	૮	૮	—	માગશર સુદ દશમ
૨૪.	ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી નેમિનાથ ૪૩" શ્રી પાર્શ્વનાથ ૨૩" —અલગ ગભારો શ્રી મલ્લિનાથ ૨૯" —અલગ ગભારો	૨૦ ૮ ૫	૧૫ — —	— — —	જેઠ સુદ ચોથ
૨૫.	ત્રિશેરીયું સાલવીવાડો, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૭"	૬	૪	—	વૈશાખ સુદ ચોથ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે			જિનાલયમાં આરસની માત્ર એક જ પ્રતિમા છે.
સં. ૧૬૫૫ પૂર્વે		સમેતશિખર.	શ્રી પ્રેમવિજયજી મહારાજની આરસની ગુરુમૂર્તિ છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			૨૪ તીર્થંકરનો આરસનો એક પટ છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા પર લેખ ઘસાઈ ગયેલો છે.
સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે			૨૪ તીર્થંકરનો આરસનો એક પટ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		નંદીશ્વર દ્વીપ અને શત્રુંજય.	ઘોરૈયાવીર છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય	સં. ૨૦૨૨થી સં. ૨૦૩૬ દરમિયાન જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે.
સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે			

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૨૬.	જૈન બોડિંગ, ફાટીપાલ દરવાજા બહાર, પાટણ જૈન મંડળ કેમ્પસ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૫"	૨	૩	—	વૈશાખ સુદ ત્રીજ
૨૭.	દેવ ગુરુકૃપા સંકુલ, ફાટીપાલ દરવાજા બહાર, કરંડિયા વીર કેમ્પસ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી કરંડિયા પાર્શ્વનાથ ૨૧" (ધાતુ)	—	૩	—	મહા સુદ તેરશ
૨૮.	કટકિયાવાડો, મદારસા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૩"	૬	૮	—	શ્રાવણ વદ એકમ
૨૯.	ધીયાનો પાડો, મદારસા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૩૯"	૩	૪૭	—	શ્રાવણ સુદ છઠ
૩૦.	ધીયાનો પાડો, મદારસા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી કંબોઈ પાર્શ્વનાથ ૨૭"	૭	—	—	મહા સુદ છઠ
૩૧.	વાગોળનો પાડો, મદારસા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૧૫"	૪	૧૦	—	વૈશાખ સુદ તેરશ
૩૨.	પંચોટી પાડો, મદારસા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૮"	૪	૨૦	—	શ્રાવણ વદ નોમ
૩૩.	વસાવાડો, મદારસા, પાટણ.	સામરણ યુક્ત	શ્રી શાંતિનાથ ૧૮"	૧૨	૪૦	સં. ૧૪૬૮	વૈશાખ વદ સાતમ
			શ્રી આદેશ્વર ૨૧" —અલગ ગભારો	૫	૭		અષાઢ વદ છઠ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૮૮૦		શત્રુંજય, આબુ, અષ્ટાપદ, પાવાપુરી, સમેતશિખર અને ગિરનાર.	મૂળનાયક પ્રતિમાજી પંચાસરા- પાર્શ્વનાથના જિનાલયમાંથી લાવવામાં આવેલ છે.
સં. ૨૦૫૨			જિનાલયની આજુબાજુ નાગદેવતા- ની દેરી, અંબિકાદેવીનું મંદિર, મહાદેવનું મંદિર તથા કરંડિયાવીર- દાદાનું મંદિર છે. કંપાઉડમાં હિંમતસાગરજીનું ગુરુમંદિર તથા પગલાંઓની જોડ- વાળી અલગ રચના છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય.	
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે			વીરનું સ્થાનક છે. જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૮૮માં થયેલો છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે			જીર્ણોદ્ધાર સં. ૧૮૮૮માં થયેલો છે. ૨૪ તીર્થંકરનો આરસનો એક પટ છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૧૦માં થયેલો છે.
સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે			
સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે			સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. પરવાળાની એક પ્રતિમા જીર્ણ છે. જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય ચાલુ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૩૪.	શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જે. શાહનું ધરદેરાસર, વસાવાડો, મદારસા, પાટણ.	ધરદેરાસર	શ્રી શાંતિનાથ ૫" (ધાતુ)	—	૮	સં. ૧૬૦૩	—
૩૫.	શાંતિનાથની પોળ, અદુવસીનો પાડો, ખેતરવસી, પાટણ.	સામરણ-યુક્ત	શ્રી શાંતિનાથ ૨૫" (ધાતુ) —ભોંયતળિયે	૨	૨૧	—	જેઠ સુદ બીજ
			શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૨૧" —૧લે માળ	૩	૩૦	—	
૩૬.	ગાંધી શેરી, ખેતરવસી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૩"	૭	૩૩	—	શ્રાવણ સુદ છઠ
૩૭.	સંઘવી પરિવારનું ધરદેરાસર, સંઘવીની-શેરી, ખેતરવસી.	ધરદેરાસર	શ્રી વિમલનાથ ૩" (ધાતુ)	—	૫	સં. ૧૫૩૨	શ્રાવણ સુદ પાંચમ
૩૮.	મહાદેવની શેરી, ખેતરવસી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથ ૨૧"	૫	૨૮	—	વૈશાખ સુદ દશમ
૩૯.	શામળાજીની શેરી (નિશાળની શેરી), ખેતરવસી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૩૭" —ભોંયરામાં	૮	૧	—	શ્રાવણ સુદ નોમ
			શ્રી આદેશ્વર ૩" (ધાતુ) —ભોંયતળિયે	—	૨૦	સં. ૧૫૫૮	શ્રાવણ વદ પાંચમ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે			પહેલે માળ છે. આરસનાં પગલાંની એક જોડ છે. હાલ જીર્ણોદ્ધાર થયેલ છે.
સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે			સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. સ્ફટિકની એક ચૌમુખી પ્રતિમા છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે		શત્રુંજય.	
સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે		શત્રુંજય.	
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે		ગિરનાર, શત્રુંજય.	મૂળનાયક પ્રતિમાને લેપ કરેલ હોવાથી લેખ અંગેની માહિતી ઉપલબ્ધ નથી.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે		રૈવતગિરિ.	જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૨૬માં થયેલો છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ગિંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
			શ્રી આદેશ્વર ૯" (ધાતુ) —૧લે માળ શ્રી અજિતનાથ ૨૧" —૧લે માળ	—	૮	સં. ૧૫૮૭	શ્રાવણ વદ પાંચમ
			શ્રી આદેશ્વર ૯" (ધાતુ) —૧લે માળ શ્રી અજિતનાથ ૨૧" —૧લે માળ	૩	૩૩	—	શ્રાવણ વદ પાંચમ
૪૦.	સિદ્ધયકની પોળ, બ્રાહ્મણવાડો, ખેતરવસી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૧૭"	૭	૧૧	—	મહા સુદ પાંચમ
૪૧.	મોટા દેરાસરની શેરી કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજાની- બાજુમાં, સાંકડી- શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૪૯" શ્રી મહાવીરસ્વામી ૩૯" —દેવકુલિકા શ્રી આદેશ્વર ૩૧" —દેવકુલિકા	૧૦ ૫ ૩	૧૦૯ ૧૦ ૧૬	— — —	ફાગણ સુદ ત્રીજ
૪૨.	બાબુસાહેબ વિજયકુમાર ભગવાનલાલજીનું ઘરદેરાસર. મોટા દેરાસરની શેરી, કનાસાનો- પાડો, ત્રણ- દરવાજાની બાજુમાં, સાંકડી શેરી, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ ૧૭" (ધાતુ)	—	૧૫	—	શ્રાવણ વદ અગિયારશ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૨૦૧૪ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે			શ્રી નથમલજી આણંદજીનું ઘરદેરાસર સં. ૨૦૧૪માં અહીં અલગ ગભારો કરી પથરાવ્યું છે.
સં. ૧૯૨૧ પૂર્વે		શત્રુંજય અને ગિરનાર.	મૂળનાયક પ્રતિમાને લેપ કરેલ હોવાથી લેખ અંગેની માહિતી ઉપલબ્ધ નથી. સાત તોરણવાળું જિનાલય.
સં. ૧૯૨૧ પૂર્વે		શત્રુંજય, ગિરનાર અને સમેતશિખર.	સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. જિનાલય મોટું અને ભવ્ય છે.
સં. ૧૯૫૯			

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાયાણ	ધાતુ		
૪૩.	આંબલીવાળી શેરી, કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજાની- બાજુમાં, સાંકડી- શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૧" (સ્ફટિક)	૫	૭૮	—	શ્રાવણ સુદ સાતમ
૪૪.	આંબલીવાળી શેરી, કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજાની- બાજુમાં, સાંકડી- શેરી, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શીતલનાથ ૨૭"	૧૧	૧૬	—	શ્રાવણ સુદ સાતમ
૪૫.	લીમડીનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૫"	૧૩	૬૭	—	મહા સુદ તેરશ
૪૬.	ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી ભાભા પાર્શ્વનાથ ૨૧"	૧૮	૪૧	—	શ્રાવણ વદ એકમ
૪૭.	ખજૂરીનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૨૩"	૫	૨૪	સં. ૧૬૬૪	મહા સુદ પાંચમ
૪૮.	વાસુપૂજ્યનો- મહોલ્લો, ફાફલીયાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામી ૧૩"	૫	૯	—	મહા સુદ અગિયારશ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે		સમેતશિખર, પાવાપુરી, ગિરનાર, અને શત્રુંજય.	મૂળનાયકની પ્રતિમા સ્ફટિકની છે. જિનાલયમાં કાચકામ સુંદર છે. ગર્ભદ્વાર પર મીનાકારીગરી જોવાલાયક છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે		સમેતશિખર અને અષ્ટાપદ.	કાજના પ્રાચીન સમેતશિખર તથા અષ્ટાપદના પટ છે. જિનાલયમાં કાચકામ સુંદર છે.
સં. ૧૬૪૮ આસપાસ			સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે.
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે		ગિરનાર, પાવાપુરી, શત્રુંજય, તારંગા અને સમેતશિખર.	વિવિધ પટોમાં રેડિયમનો ટચ કરેલો છે. અહીં એક ગુરુમંદિર છે. પૂનમચંદ લલ્લુચંદ પરિવારનું તથા લહેરુચંદ ઉજમચંદ પરિવારનું ઘરદેરાસર અહીં પધરાવેલ છે. સં. ૨૦૧૫માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે.
સં. ૧૬૬૪ આસપાસ			
સં. ૧૮૩૭		શત્રુંજય અને સમેતશિખર.	સં. ૧૮૩૭નો શિલાલેખ છે. શ્રીવિનયચંદ્રસૂરિની ગુરુમૂર્તિ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૪૯.	સંઘવીની પોળ, ચાંચરિયા, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૧૩"	૪	૨૦	—	શ્રાવણ વદ દશમ
૫૦.	સંઘવીની પોળ, ચાંચરિયા, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી વિમલનાથ ૨૧"	૪	૮	સં. ૧૫૧૮	મહા સુદ તેરશ
૫૧.	કસુંબીયાવાડો, ચાંચરિયા, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શીતલનાથ ૩૧"	૧૦	૨૮	—	શ્રાવણ વદ
			શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ ૧૮" —અલગ ગભારો	૫	—	—	પાંચમ મહા સુદ છઠ
૫૨.	અબજી મહેતાનો- પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શીતલનાથ ૨૫"	૭	૨૭	—	મહા સુદ છઠ
૫૩.	બળિયા પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૧૩"	૧૧	૪	—	વૈશાખ વદ છઠ
૫૪.	ચોખાવટીયાની પોળ અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી અજિતનાથ ૧૫"	૮	૨૬	સં. ૧૬૭૨	શ્રાવણ વદ
			—ભોંયતળિયે શ્રી શાંતિનાથ ૭" —૧લે માળ	૮	૩૪	—	એકમ
૫૫.	કેશુશેઠની પોળ રાજકાવાડો, પાટણ.	સામરણ- યુક્ત	શ્રી અજિતનાથ ૧૮"	૩	૧૨	સં. ૧૬૬૩	જેઠ સુદ ત્રીજ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		શત્રુંજય.	
સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે			સુમતિનાથ ભગવાનની ચોવીશી- સાથેની ધાતુની મોટી પ્રતિમા અનન્ય છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય.	જિનાલયનું રંગકામ મનોહર છે. ઘોરૈયાવીર દાદાની મૂર્તિ છે.
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		શત્રુંજય.	પાર્શ્વનાથ ભગવાનની સ્ફટિકની મોટી પ્રતિમા છે.
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		શત્રુંજય, સમેતશિખર અને પાવાપુરી.	આ વિસ્તારમાં જૈનની કોઈ વસ્તી રહી નથી.
સં. ૨૦૦૮ પૂર્વે સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		પાવાપુરી, સમેતશિખર અને ગિરનાર.	પૂર્વે અહીં મૂળનાયક તરીકે ધર્મનાથની પ્રતિમા બિરાજમાન હતી.
સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે		શત્રુંજય, આબુ, અષ્ટાપદ, તારંગા, પાવાપુરી, ગિરનાર અને સમેતશિખર.	

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૫૬.	નિશાળનો પાટો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી સુમતિનાથ ૨૧"	૭	૧૧	—	મહા વદ ૧૭૬
૫૭.	લખીયાર વાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	સામરણ- યુક્ત	શ્રી સીમંધરસ્વામી ૧૭"	૨૦	૩૭	—	વૈશાખ સુદ પૂનમ
૫૮.	મોટી શેરી, લખીયાર વાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી ૧૭" —ભોંયતળિયે	૩	૧૮	સં. ૧૬૭૦	કાગણ સુદ ચોથ
			શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૨૧" —ભોંયરામાં	૪	૨૪	—	કારતક સુદ ત્રીજ
૫૯.	બાપુલાલ લલ્લુચંદ મોતીવાલા પરિવારનું ઘરદેરાસર, લખીયારવાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી સુવિધિનાથ ૩" (ધાતુ)	—	૨	સં. ૧૫૪૩	—
૬૦.	યુનીલાલ ઉત્તમચંદ વોરા પરિવારનું ઘરદેરાસર, લખીયાર વાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી આદેશ્વર ૩" (ધાતુ)	—	૬	સં. ૧૫૧૦	—
૬૧.	મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મલ્લિનાથ ૨૫"	૮	૨૮	—	શ્રાવણ વદ તેરશ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે		ગિરનાર, શત્રુંજય અને સમેતશિખર.	અહીં શેઠ-શેઠાણીની મૂર્તિ છે.
સં. ૧૬૫૪ આસપાસ		ગિરનાર, સિદ્ધિગિરિ.	ઘંટાકર્ણવીરની આરસમૂર્તિ છે. સં. ૨૦૧૭માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે.
સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે		શત્રુંજય.	કલાત્મક કોતરણીવાળાં ઝરૂખાઓ છે.
સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે		પાવાપુરી અને શત્રુંજય.	ત્રીજે માળ છે. કાચની સુંદર કલાકારીગરી.
સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે			ત્રીજે માળ છે.
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		અષ્ટાપદ, શત્રુંજય, ગિરનાર અને સમેતશિખર.	કાષ્ઠકલાયુક્ત રંગમંડપનો ઘુમ્મટ.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૬૨.	જોગીવાડો, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૪૫"	૨૩	૮	—	મહા સુદ ૯૬
૬૩.	પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ.	સામરણ- યુક્ત	શ્રી શાંતિનાથ ૨૧"	૬	૩૧	સં. ૧૬૬૪	માગશર સુદ ૯૬
૬૪.	બાબુભાઈ પોપટલાલ શાહ પરિવારનું ઘરદેરાસર, પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી પાર્શ્વનાથ ૩" (ધાતુ)	—	૩	સં. ૧૮૨૬	શ્રાવણ વદ અગિયારશ
૬૫.	મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૧૫"	૮	૮૬	સં. ૧૪૬૮	મહા સુદ ૯૬
			શ્રી શાંતિનાથ ૩" (ધાતુ) —અલગગભારો	૨	૨	સં. ૧૬૪૮	વૈશાખ વદ ત્રીજ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			ગૌતમસ્વામીની આરસની પ્રાચીન મૂર્તિ છે. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની ગુરુમૂર્તિ છે. જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય ચાલુ છે. પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૫૧માં થયેલ છે. મૂળનાયક પ્રતિમાને લેપ કરેલ છે.
સં. ૧૬૬૪		સમેતશિખર, શત્રુંજય, અષ્ટાપદ અને ગિરનાર.	સ્ફટિકની એક પ્રતિમા છે. પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૪૩માં થઈ છે. હાલાભાઈ મગનલાલ પરિવારનું, રાજકોટવાલા પરિવારનું તથા બોબડ્યંદ વીરચંદ શાકેરી પરિવારના ઘરદેરાસર અહીં પધરાવેલ છે. પં. ભદ્રંકરવિજય મ. સાનું ગુરુમંદિર છે.
સં. ૧૮૭૫ આસપાસ			ત્રીજે માળ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૨૦૨૩		ગિરનાર, શત્રુંજય અને અષ્ટાપદ	સં. ૨૦૧૩માં પુનઃ પ્રતિષ્ઠા થયેલ છે. કેશવલાલ ગભડચંદ ઝવેરી પરિવારનું ઘરદેરાસર જિનાલયના પાછળના ભાગમાં અલગ ગભારામાં પધરાવેલ છે. રંગમંડપમાં આરસની કલાત્મક પૂતળીઓ.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ગિચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૬૬.	વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી સંભવનાથ ૨૭"	૧૭	૪૭	—	શ્રાવણ સુદ દશમ
૬૭.	વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી ૧૭"	૬	૨૪	—	મહા સુદ ત્રેશ
૬૮.	ચૌધરી શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી નેમિનાથ ૧૫"	૧૩	૩૪	—	શ્રાવણ વદ આઠમ
૬૯.	ગિચી પોળ, સોનીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૪૭"	૧૨	૧૦	—	મહા સુદ પાંચમ
૭૦.	ગિચી પોળ, સોનીવાડો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૫૩"	૭	૭	—	વૈશાખ સુદ સાતમ
૭૧.	મણિયાતીપાડો, ઘીવટો, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૨૧"	૯	૨૦	—	મહા સુદ છઠ
૭૨.	મણિયાતીપાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૩૩"	૧૪	૨૬	—	વૈશાખ વદ છઠ
૭૩.	કાકાજીનું ઘરદેરાસર મણિયાતીપાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી પદ્મપ્રભુસ્વામી ૫" (ધાતુ)	—	૪	સં. ૧૬૫૬	કારતક વદ બીજ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે			ગૌતમસ્વામીની આરસની એક મૂર્તિ છે. આરસની એક ગુરુમૂર્તિ છે.
સં. ૧૮૪૮			
સં. ૧૮૭૫		શત્રુંજય અને અષ્ટાપદ.	કલાત્મક કાષ્ઠ કોતરણી.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય.	આરસનો એક માતૃકાપટ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે			આરસની ચાર મોટી કાઉસસગિયા પ્રતિમા છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે			શ્રી રવિસાગર મહારાજસાહેબ તથા શ્રી વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજીની આરસની ગુરુમૂર્તિઓ છે.
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			સં. ૨૦૫૫માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે. આરસનો એક માતૃકા પટ છે. ગૌતમસ્વામીની આરસની એક મૂર્તિ છે.
સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે			પહેલે માળ છે. જિનાલય કાકાસાહેબના જિનાલય તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક—ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૭૪.	જશવંતભાઈ કસ્તુરભાઈ દાંતી પરિવારનું ઘરદેરાસર, મણિયાતીપાડો, ધીવટો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી આદેશ્વર ૮" (સ્ફટિક)	—	૨	—	શ્રાવણ વદ આઠમ
૭૫.	ભગવાનદાસ કેશવલાલ નગરશેઠ કુટુંબનું ઘરદેરાસર, નગરશેઠનો વાડો, મણિયાતીપાડો, ધીવટો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી સહસ્રકૂટ ૩" (ધાતુ)	—	૧૨	સં. ૧૭૭૪	જેઠ સુદ પાંચમ
૭૬.	ડંકમહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથ ૨૧" (ધાતુ)	૪	૬	—	મહા વદ દશમ
૭૭.	ડંકમહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૩"	૩	૧૫	સં. ૧૪૮૨	વૈશાખ વદ દશમ
૭૮.	કુંભારિયાપાડો, ધીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૩૧"	૮	૨૫	—	મહા સુદ દશમ
૭૯.	અધોવાયાનું ઘરદેરાસર, કુંભારિયાપાડો, ધીવટો, પાટણ.	ઘરદેરાસર	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૭" (ધાતુ)	—	૪	સં. ૧૪૮૪	મહા સુદ છઠ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે			મૂળનાયકની પ્રતિમા સ્કલ્પકની છે. આ ઘરદેરાસર ઘણું જ પ્રાચીન હોવાનું જણાય છે. પહેલે માળ છે.
સં. ૧૭૭૪			ચમત્કારિક છે. નગરશેઠ કુટુંબના કુળદેવીની મૂર્તિ છે.
સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે		અષ્ટાપદ, શત્રુંજય અને સમેતશિખર.	પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૨૦૨૨માં થયેલ છે. રંગીન કોતરણી ચિત્તાકર્ષક છે.
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે		ગિરનાર, નંદીશ્વર અને શંખેશ્વર	
સં. ૧૬૫૭ આસપાસ		અષ્ટાપદ, શત્રુંજય, આબુ, વરકાણા અને ગિરનાર.	કલાત્મક કાષ્ઠ કોતરણી.
સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે		ગિરનાર અને અષ્ટાપદ.	ભટેવાપાર્શ્વનાથના જિનાલય તરીકે પ્રચલિત છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક—ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૮૦.	તંબોળીવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૨૭"	૪	૨૪	—	વૈશાખ સુદ ૯૭૬
૮૧.	તંબોળીવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	—	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૨૫"	૫	૫૦	—	વૈશાખ સુદ દશમ
૮૨.	કપૂરમહેતાનો પાડો ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૨૩"	૬	૯	—	વૈશાખ સુદ ૯૭૬
૮૩.	ખીજડાનો પાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૧૩"	૫	૧૧	—	વૈશાખ સુદ દશમ
૮૪.	તરભોડા પાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધાબાબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૫"	૧૧	૯	—	—
૮૫.	ભેંસાતવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શાંતિનાથ ૨૧" —ભોંયતળિયે શ્રી ચંદ્રપ્રભુસ્વામી ૩૫" —૧લા માળે	૯ ૩	૧૬	—	વૈશાખ સુદ દશમ
૮૬.	શાહવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૨૧"	૧૦	૪	—	મહા સુદ તેરશ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે		સિદ્ધાચલ અને સમેતશિખર.	વિશાળ રંગમંડપ.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે પુનઃ પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૮૮૫	પુનઃ પ્રતિષ્ઠા શ્રી હેમેન્દ્રવિજયજી		
સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે			ધુમ્મટમાં સુંદર શિલ્પો તથા ઝરુખાવાળી બારીઓની રચના છે. રંગમંડપના થાંભલા પર કલાત્મક શિલ્પાકૃતિઓ છે.
સં. ૧૮૪૭-૪૮		શત્રુંજય.	મનોહર જિનાલય.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે			ભોમીયાવીરદાદાની મૂર્તિ છે. જૈનોની વસ્તી રહી નથી. ચોવીસ તીર્થંકરનો આરસનો એક પટ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે		શત્રુંજય, ગિરનાર, અષ્ટાપદ, પાવાપુરી, સમેતશિખર, આબુ, અચલગઢ, શંખેશ્વર અને કેસરિયાજી.	સાતકુળાયુક્ત શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની ધાતુ મૂર્તિ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે			શ્રી રવિસાગર મ. સા.ના આરસનાં પગલાંની જોડ છે. જૈનોની વસ્તી રહી નથી. અંબિકાદેવીની આરસની પ્રાચીન- મૂર્તિ છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૮૭.	શાહવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૨૭"	૧૨	૩૭	—	મહા સુદ તેરશ
૮૮.	શાહનો પાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૩૯" —ભોંયતળિયે શ્રી શાંતિનાથ ૧૯" —૧લે માળ	૮ ૧૨	૧૫ —	— સં. ૧૪૩૯	શ્રાવણ સુદ તેરશ
૮૯.	ઝવેરીવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી નારંગા પાર્શ્વનાથ ૨૫" શ્રી આદેશ્વર ૨૯" —અલગ ગભારો શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ ૧૯" —અલગ ગોખ શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ૯" — અલગ ગભારો	૧૦ ૧૫ ૧ ૯	૩૬ ૩૭ — —	—	મહા સુદ બીજ
૯૦.	ઝવેરીવાડો, ઘીવટો, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી વાડી પાર્શ્વનાથ ૨૫" (ચૌમુખી) —ભોંયતળિયે શ્રી આદેશ્વર ૨૩" —૧લે માળ	૫ ૧૦	૨૦ ૫	સં. ૧૬૫૩ સં. ૧૬૬૭	

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે પુનઃ પ્રતિષ્ઠા મેઠાચંદ લાધાચંદ શાહ પરિવાર			સં. ૨૦૫૧માં પુનઃ પ્રતિષ્ઠા થયેલ છે. મૂળનાયકની પ્રતિમા કસોટી પાષાણની પ્રાચીન અને ચમત્કારીક છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે			ચોવીસ તીર્થંકરનો આરસનો એક પટ છે. સં. ૨૦૩૭માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે. આરસની ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ છે.
સં. ૧૬૫૫ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે		ગિરનાર, આબુ, શત્રુંજય, ચંપાપુરી, અષ્ટાપદ, રાણકપુર અને સમેતશિખર.	ચાર ગભારાવાળું દેરાસર છે. આરસનાં પગલાંની કુલ નવ જોડ છે.
સં. ૧૬૫૨			સં. ૧૬૫૨નો શિલાલેખ છે. સં. ૧૮૭૪માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલ છે. એક સ્ફટિકપ્રતિમા છે. મૂળનાયક ચૌમુખી છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૯૧.	ટાંગડિયાવાડો, પીપળા શેરી, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૧૫" શ્રી ધનપ્રભુસ્વામી ૪૯"	૧૧ ૧	૩૮ —	—	મહા વદ સાતમ
૯૨.	ટાંગડિયાવાડો, પીપળા શેરી, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી શેષફણા પાર્શ્વનાથ ૧૫"	૫૧	૯	સં. ૧૮૪૪	વૈશાખ વદ દશમ
૯૩.	ખડાખોટડીનો પાડો, પીપળા શેરી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૪૩" શ્રી શાંતિનાથ ૨૭" —અલગ ગભારો	૫૬ ૧૨	૨ ૫૦	— —	જેઠ સુદ બીજ
૯૪.	આશિષ સોસાયટી, રાજમહેલ રોડ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી સહસ્રફણા ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ ૨૫"	૧૩	૮	—	જેઠ સુદ પાંચમ

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે			શેઠ-શેઠાણીની આરસની મૂર્તિ છે. મગનધેલાનું જિનાલય તરીકે પ્રચલિત છે. આરસનાં પગલાંની ત્રણ જોડ છે.
સં. ૧૮૪૪ આસપાસ		શત્રુંજય અને ગિરનાર.	જીર્ણોદ્ધાર સં. ૨૦૪૨માં થયેલો છે. આરસનાં સહસ્રકૂટજ છે. ૧૪૫૨ ગણધરના પગલાં, ૧૭૦ ઉત્કૃષ્ટ તીર્થંકરના પગલાં તથા અન્ય નવ પગલાંની જોડ છે. પહેલે માળ આરસના મેરુશિખરની રચના છે. ભણસાળી કુટુંબના કુળદેવી ચક્રેશ્વરી- દેવીનો ગોખ છે.
સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે		શત્રુંજય અને અષ્ટાપદ. શત્રુંજય અને સમેતશિખર.	સ્થૂલિભદ્ર, ગૌતમસ્વામી તથા પુંડરી- કસ્વામીની આરસની મૂર્તિઓ છે. આરસની ત્રણ ગુરુમૂર્તિઓ છે. સં. ૨૦૧૧માં જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે. સં. ૨૦૧૬માં પુનઃ પ્રતિષ્ઠા કરી બાવન જિનાલય બનાવવામાં આવ્યું છે. ઘંટાકર્ણવીર અને માણીભદ્રવીરની દેરીઓ છે. અમૃતલાલ ત્રિભોવનદાસ રાણીવાલાનું ધરદેરાસર અહીં પધરાવેલ છે.
સં. ૨૦૩૫ સ્વ. શેઠ શ્રી ભગવાનદાસ લલ્લુભાઈ શાહના સુપુત્રો.	પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયઝંકારસૂરીશ્વર	શત્રુંજય અને સમેતશિખર.	શ્રીમદ્ વિજયરામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબનું ગુરુમંદિર છે.

૧ નંબર	૨ સરનામું	૩ બાંધણી	૪ મૂળનાયક-ઊંચાઈ	૫ પ્રતિમા સંખ્યા		૬ મૂર્તિલેખ સંવત	૭ વર્ષગાંઠ દિવસ
				પાષાણ	ધાતુ		
૯૫.	ભદ્રંકરનગર સોસાયટી, કાળકા રોડ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી સુવિધિનાથ ૨૭"	૩	૩	સં. ૨૦૪૩	પોષ વદ પાંચમ
૯૬.	ભારતી સોસાયટી, પાટણ.	ધુમ્મટબંધી	શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ૨૧"	૫	૩	—	જેઠ સુદ ત્રીજ
૯૭.	શ્રી કુમારપાળ કો. ઓ. હા. સોસાયટી, ચાણસ્મા ચાર રસ્તા, સર્વોદય હોટેલની પાછળ, પાટણ.	શિખરબંધી	શ્રી આદેશ્વર ૫૧"	૫	૨	—	ફાગણ વદ ત્રીજ

• • •

૮ બંધાવનારનું નામ અને સ્થાપના સંવત	૯ પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર આચાર્યનું ભગવંતનું નામ	૧૦ પટનું નામ	૧૧ વિશેષ નોંધ
સં. ૨૦૪૫ શાહ રીખવચંદ મૂળચંદ પરિવાર	પ. પૂ. મહોપાધ્યાય શ્રી મહિમાવિજયજી ગણિવર્ય.		
સં. ૨૦૨૩ શાહ ચંદુલાલ ઉત્તમચંદ ઉણવાળા પરિવાર	પ. પૂ. આ. શ્રીમદ્ વિજયરામસૂરી મહારાજ.	શત્રુંજય, સમેતશિખર, અષ્ટાપદ, ભદ્રેશ્વર, નાકોડા, નંદીશ્વરદ્વીપ, કુંભારિયાજી, હસ્તિનાપુર, તળાજા, રાણકપુર, ગુણીયાજી, ગિરનાર, કદંબગીરી, આબુ, અચલગઢ, આબુ, પાવાપુરી અને રાજગૃહી.	શ્રીધર્મવિજય મ. સા. તથા શ્રી સુરેન્દ્રસૂરીશ્વરજી મ. સા. ની આરસની ગુરુમૂર્તિઓ છે. અધ્યાત્મયોગી પૂજ્યપાદ પન્નાસ પ્રવર શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી ગણિવર્ય સમાધિ મંદિર છે.
સં. ૨૦૫૫	પ. પૂ. આ. શ્રી હેમપ્રભસૂરી.		શિખરબંધી ભવ્ય નૂતન જિનાલય આ. શ્રી નીતિસૂરીશ્વરજી મ. સા. તથા કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય મ. સા.ની આરસની ગુરુમૂર્તિ છે. ગૌતમસ્વામી અને પુંડરીક સ્વામીની આરસની મૂર્તિઓ છે.

• • •

પાટણનાં ઘરઢેરાસરો

સંવત ૧૬૧૩માં વિદ્યમાન પાટણનાં ઘરદેરાસરોની યાદી
(સંઘરાજરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીના આધારે)

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧	શાંતિનાથની પોળ	શીતલનાથ	વર્ધમાન	૪	નવું દહેરાસર
૨	શાંતિનાથની પોળ	વાસુપૂજ્ય	સાહા રતનાનો પુત્ર	૩	
૩	કટકીઆ વાડો	વિમલનાથ	સેઠ મેઘરાજ	૩	
૪	કટકીઆ વાડો	વિમલનાથ	વજ્રાયગ સહરીઆ	૩	
૫	કટકીઆ વાડો	વાસુપૂજ્ય	સંઘવી અઢા	૩	
૬	ગોદડનો પાડો	આદેશ્વર	દોસી ગુણરાજ	૮	
૭	ગોદડનો પાડો	આદેશ્વર	વિસા નાથા	૪	શિખરબદ્ધ દહેરાસર.
૮	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	દોસી દમા રામા	૫	
૯	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	સેઠ ભોજા	૪	
૧૦	મહેતાનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	સાહા વછરાજ	૫	કાઉસસંગિયા.
૧૧	મહેતાનો પાડો	મહાવીરસ્વામી	સારંગ મહેતા	૨	પ્રતિમાના કંઠમાં અનોપમ હાર.
૧૨	ઢંઢેરવાડો	પાર્શ્વનાથ	વિસા મેલા	૫	
૧૩	ઢંઢેરવાડો	—	સાહા સીયા	૧૧	નવું દહેરાસર.
૧૪	ઢંઢેરવાડો	સંભવનાથ	સાહા ભોજા	૨	મોહક આભૂષણો.
૧૫	ઢંઢેરવાડો	આદેશ્વર	પારેષ રાયચંદ	૬	પાસે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા.
૧૬	કોકાનો પાડો	કોકા પાર્શ્વનાથ	સેઠ મેલા	૩	
૧૭	ખેત્રપાલનો પાડો	શીતલનાથ	પારેષ કીકા	૮	ચૌમુખજી.
૧૮	ખેત્રપાલનો પાડો	—	સંઘવી ટોકર	૨	એક ચોવીસી.
૧૯	ખેત્રપાલનો પાડો	મહાવીરસ્વામી	મંત્રી વજ્રાઈગ	—	પિત્તળની પ્રતિમા.
૨૦	બીજો પાડો	મહાવીરસ્વામી	સાહા વિદ્યાધર	૭	

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૨૧	ત્રસેરીયું	આદેશ્વર	વરસા સેઠ	૮	
૨૨	ગોલવાડ	પાર્શ્વનાથ	લેસી	—	
૨૩	ઊંચો પાડો	શાંતિનાથ	સંઘવી નાકર	૭	એક ચોવીસી.
૨૪	ધરાકોડી	પાર્શ્વનાથ	સાહા સદરથ	૫	
૨૫	અષ્ટાપદ	શાંતિનાથ	સાહા મેઘા	૩	
૨૬	અષ્ટાપદ	ચંદ્રપ્રભુ	ઠાકર હરપા	૪	સ્ફટિકની પ્રતિમા.
૨૭	અષ્ટાપદ	પાર્શ્વનાથ	નરસંગ ઠાકર	૪	
૨૮	અષ્ટાપદ	ચંદ્રપ્રભુ	આસા ઠાકર	૩	
૨૯	અષ્ટાપદ	પાર્શ્વનાથ	હાંસા ઠાકર	૮	નીલ વર્ણના પ્રતિમા, સુંદર દહેરાસર.
૩૦	તંબોલી પાડો	આદેશ્વર	ભણશાળી સોના	૩	
૩૧	તંબોલી પાડો	શાંતિનાથ	થાવર પારેષ	૪	
૩૨	તંબોલી પાડો	આદેશ્વર	મંડલિક પારેષ	૩	
૩૩	તંબોલી પાડો	—	પૂના પારેષ	૩	
૩૪	પોસાળનો પાડો	—	ભજબલ શ્રેષ્ઠિ	૮	શિખરબદ્ધ દહેરાસર. રૂપાનું પરિકર, રત્નની ૫ પ્રતિમા.
૩૫	પોસાળનો પાડો	સુવિધિનાથ	ઝવેરી રૂપા	૫	
૩૬	પોસાળનો પાડો	આદેશ્વર	સેઠ ઠાકરસા	૮	
૩૭	ભરથસાહનો પાડો	—	થાવરસાહ	૪	
૩૮	ભરથસાહનો પાડો	—	સાહા સિંધરાજ	૫	
૩૯	કંસારવાડો	પાર્શ્વનાથ	વુથા પારેષ	૮	
૪૦	ઢાલઉતારનો પાડો	સુમતિનાથ	સેઠ ટોકર	૪૦	
૪૧	જોગીવાડો	શાંતિનાથ	ડુંગર સેઠ	૨	
૪૨	જોગીવાડો	ધર્મનાથ	દોસી ભોજા	૭	

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૪૩	જોગીપાડો	—	સોમા સેઠ	૬	
૪૪	માલીપાડો	—	સેઠ મહિપા	૧૧	
૪૫	કસુંબીયા પાડો	પાર્શ્વનાથ	મહં જસંવત	૩	શ્યામ રંગની પ્રતિમા, ૩૫ પ્રતિમા પિત્તળની
૪૬	કસુંબીયા પાડો	—	બઈસારુ	૮	
૪૭	કોવારીપાડો	—	નાકર મોદી	૬	
૪૮	કોવારી પાડો	વાસુપૂજ્ય	મંત્રી જેરાજ	૪	
૪૯	કોવારી પાડો	પાર્શ્વનાથ	વીરાષા	૮	
૫૦	સંઘવીનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	સંઘવી વસ્તા	૬	
૫૧	સંઘવીનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	લુહુરા સંઘરાજ	૪	
૫૨	સંઘવીનો પાડો	અજિતનાથ	સંઘવી લટકણ	—	
૫૩	કોફલીઆ પાડો	—	સેઠ ધણદત્ત	૭	
૫૪	કોફલીઆ પાડો	પાર્શ્વનાથ	સેઠ પટૂઆ	૧૦	
૫૫	કોફલીઆ પાડો	—	સાહા માધવ	૭	
૫૬	કોફલીઆ પાડો	વાસુપૂજ્ય	સેઠ વીરા		
૫૭	ભંડારી પાડો	શાંતિનાથ	સાહા સદયવચ્છ	૨	કંઠે અનોપમ હાર.
૫૮	ભંડારી પાડો	—	દોસી કમણ	૪૪	એક ચોવીસવટો.
૫૯	ભંડારી પાડો	વાસુપૂજ્ય	દોસી દેવા	૬	તોરણ અને થાંભલાની નકશી.
૬૦	ભંડારી પાડો	શીતલનાથ	દોસી વીરા	૭	
૬૧	ભંડારી પાડો	શીતલનાથ	સેઠ કરમસી	૪	
૬૨	ભંડારી પાડો	આદેશ્વર	સહા મનજી	૬	
૬૩	કરણાસાહાનો પાડો	સંભવનાથ	સાહા મનજી	૮	રત્નની પ્રતિમા.
૬૪	કરણાસાહાનો પાડો	સુમતિનાથ	સેઠ પાતા	૫	કળવાળી પૂતળીઓ, હાથીદાંતનું કામ.

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષનોંધ
૬૫	ખેતલવસહી	આદેશ્વર	સંઘા પારેષ	૪	
૬૬	ખેતલવસહી	—	પારેષ નાથા	૮	રત્નની ૪ પ્રતિમા, ચૌમુખી.
૬૭	ખેતલવસહી	અજિતનાથ	સેઠ લકા	૩	
૬૮	ખેતલવસહી	વાસુપૂજ્ય	વુહરા વછા	૪	
૬૯	ખેતલવસહી	વિમલનાથ	સેઠ અમીપાલ	૮	નવું દહેરાસર.
૭૦	ખેતલવસહી	ચંદ્રપ્રભુ	પારેષ ઉદિકરણ	૩	ત્રીજે માળ, સદકકારી કામ, રત્નમય બિંબ, રત્નમય કળશ.
૭૧	આન્નાવાડો	શાંતિનાથ	હદૂ પારેષ	૩	
૭૨	આન્નાવાડો	પાર્શ્વનાથ	મહિતા હાદા- કૂઅરજી	૨	નીલ વર્ણની પ્રતિમા.

કુલ ઘરદેરાસરો : ૭૨

સંવત ૧૬૪૮માં વિદ્યમાન પાટણનાં ઘરદેરાસરોની યાદી
(લલિતપ્રભસૂરિરચિત પાટણ ચૈત્યપરિપાટીના આધારે)

ક્રમ	સરનામું	ભૂજનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧	ઢંઢેરવાડો	—	ગોવાલ ઝવેરી	૭	ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ.
૨	ઢંઢેરવાડો	—	દોસી પન્ના	૧૪	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૩	ઢંઢેરવાડો	આદેશ્વર	રાયમલ	૩૬	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૪	ઢંઢેરવાડો	આદેશ્વર	સહા ધનજી	૧૧	એક ચોવીસવટો.
૫	ઢંઢેરવાડો	આદેશ્વર	મેલા વિસા	૬૨	
૬	ઢંઢેરવાડો	—	દોસી રાજુ	૨૮	
૭	ઢંઢેરવાડો	—	રતન સંઘવી	૨૫	
૮	કોકાનો પાડો	આદેશ્વર	કીકા પારેખ	૫	
૯	કોકાનો પાડો	વાસુપજય	દોસી શ્રીવંત	૬૨	
૧૦	જગૂ પારેખનો પાડો	શાંતિનાથ	જયવંત શેઠ	૧૧	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૧૧	ઊંચી શેરી	શાંતિનાથ	ભણશાળી	૨૩	
૧૨	ચિંતામણિ પાડો	અજિતનાથ	સાહ વઘૂ	૭	
૧૩	ખરાકોટડી	ચંદ્રપ્રભુ	આસધીર ઠાકર	૨	
૧૪	ખરાકોટડી	પાર્શ્વનાથ	સદરથવચ્છ ઠાકર	૨	
૧૫	ખરાકોટડી	પાર્શ્વનાથ	સોની તેજપાલ	૨૯	
૧૬	ખરાકોટડી	સુમતિનાથ	ટોકર સોની	૪	
૧૭	મણહટ્ટીયા પાડો	—	દેવદત્ત	૧૩	
૧૮	કુંભારિયાનો પાડો	શાંતિનાથ	સોની અમીચંદ	૧૭	
૧૯	કુંભારિયાનો પાડો	—	વઘૂ ઝવેરી	૨૪	
૨૦	તંબોલી વાડો	આદેશ્વર	વુહરા રૂપા	૧૦	
૨૧	તંબોલી વાડો	ચંદ્રપ્રભુ	મેઘા પારેખ	૫	
૨૨	તંબોલી વાડો	—	ધૂસી	૨	
૨૩	તંબોલી વાડો	સંભવનાથ	સાહ સીરાજ	૨૫૫	
૨૪	ખેજડાનો પાડો	—	સારંગ	૯	

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૨૫	વડી પોસાળનો પાડો	આદેશ્વર	સેઠ સોમા	૩૪	રત્નની ૩ પ્રતિમા.
૨૬	વડી પોસાળનો પાડો	શ્રેયાંસનાથ	ભુજબલ શેઠ	૫	
૨૭	વડી પોસાળનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	સહસા પારેખ	૧૪	
૨૮	સહા પાડો	શાંતિનાથ	રાયસંઘ	૭૦	
૨૯	કંસારવાડો	—	સાહા ચંપા	૧૬	રત્નની ૨ પ્રતિમા.
૩૦	કંસારવાડો	—	ચંડયા સાહા	૨	
૩૧	સગરકૂઈ	આદેશ્વર	સેઠ પૂંજા	૩૦	
૩૨	સગરકૂઈ	શાંતિનાથ	જયચંદ	૩૩	
૩૩	નારંગનો પાડો	—	શોભી	૨૩૦	
૩૪	ફોફલીયા પાડો	સંભવનાથ	રાજા સેઠ	૨૦	
૩૫	ફોફલીયા પાડો	મુનિસુવ્રત	કાછેલા	૧૨	
૩૬	ફોફલીયા પાડો	પાર્શ્વનાથ	વીરજી સેઠ	૪	
૩૭	ફોફલીયા પાડો	—	થાવર પારેખ	૪૬	
૩૮	ફોફલીયા પાડો	મુનિસુવ્રત	સેઠ મેહુલા	૧૫	
૩૯	ફોફલીયા પાડો	પાર્શ્વનાથ	સેઠ કકૂ	૩૪	
૪૦	ફોફલીયા પાડો	નેમિનાથ	સેઠ રાજા	૩૬	
૪૧	ફોફલીયા પાડો	પાર્શ્વનાથ	દોસી વછા	૧૫	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૪૨	જોગીવાડો	—	સેઠ વિદ્યાધર	૭	
૪૩	જોગીવાડો	પાર્શ્વનાથ	દોસી ભોજા	૧૦	
૪૪	માંડણમહિતાનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	ધનરાજ	૪૪	
૪૫	માંડણમહિતાનો પાડો	શાંતિનાથ	સેઠ કમલસી	૩૬	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૪૬	ગદાવદા પાડો	શાંતિનાથ	ગલા જિજ્ઞદત્ત	૨૫	
૪૭	ગદાવદા પાડો	—	ધુપા ધલા	૭	
૪૮	કસુંભીયા પાડો	—	જગપાલ	૨૦	
૪૯	કસુંભીયા પાડો	મોહન પાર્શ્વનાથ	વાછા દોસી	૧૬	
૫૦	નાકર મોદીનો પાડો	વાસુપૂજ્ય	નાનજી પારેખ	૧૭	
૫૧	નાકર મોદીનો પાડો	શાંતિનાથ	ધર્મસી	૩૧	
૫૨	નાકર મોદીનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	સાંડા પારેખ	૩૩	

રત્નની ૧ પ્રતિમા,
સીપનું એક બિંબ.

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૫૩	માલૂ સંઘવીનો પાડો	સુમતિનાથ	હેમરાજ	૨	
૫૪	માલૂ સંઘવીનો પાડો	વિમલનાથ	રાજપર સંઘવી	૪	
૫૫	ભાભાનો પાડો	ધર્મનાથ	તેજપાલ સેઠ	૧૭	
૫૬	ભાભાનો પાડો	સુમતિનાથ	સહસ્રકિરણ	૨૫	
૫૭	ભાભાનો પાડો	શાંતિનાથ	પંચાયણ	૬૩	
૫૮	લીંબડીનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	સારંગ દોસી	૧૨	સપ્તકૃષ્ણ મણિની પ્રતિમા.
૫૯	લીંબડીનો પાડો	શાંતિનાથ	રાયચંદ દોસી	૧૭	રત્નની ૨ પ્રતિમા.
૬૦	કરણાસાહાનો પાડો	શ્રેયાંસનાથ	દોસી વીરા	૧૩	શત્રુંજય અવતાર.
૬૧	કરણાસાહાનો પાડો	આદેશ્વર	દોસી વીરપાલ	૧૮	
૬૨	કરણાસાહાનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	મહેતા સમરથ	૧૮	
૬૩	કરણાસાહાનો પાડો	કુંથુનાથ	હરિચંદ	૭	
૬૪	કરણાસાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	સાહા ધર્મસી	૪૭	
૬૫	કરણાસાહાનો પાડો	નેમિનાથ	શવજી સંઘવી	૧૪	રત્નની ૪ પ્રતિમા.
૬૬	કરણાસાહાનો પાડો	શાંતિનાથ	સારંગ પારેખ	૪૮	
૬૭	કરણાસાહાનો પાડો	શાંતિનાથ	સાહા કમા	૪૭	બે ૫૮, રત્નની ૪ પ્રતિમા, રૂપાની ૧ પ્રતિમા.
૬૮	બંભણવાડો	વાસુપૂજ્ય	વીરદાસ	૨૪	
૬૯	બંભણવાડો	શાંતિનાથ	હીરા વીસા	૧૦	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૭૦	બંભણવાડો	શાંતિનાથ	સહિસૂ સંઘવી	૬	
૭૧	બંભણવાડો	શાંતિનાથ	હીરજી	૧૦	
૭૨	બંભણવાડો	—	વિમલસી સેઠ	૮	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૭૩	બંભણવાડો	આદેશ્વર	પારેખ પૂંઆ	૧૧	રત્નની ૪ પ્રતિમા.
૭૪	લટકણ પાડો	અજિતનાથ	દોસી ગપૂ	૧૧	
૭૫	લટકણ પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	સાહા વછા	૫૧	રત્નની ૬ પ્રતિમા.
૭૬	લટકણ પાડો	સંભવનાથ	લાલજી	૯૩	
૭૭	લટકણ પાડો	શાંતિનાથ	વીરજી	૨૨	
૭૮	ફૂંપા દોસી પાડો	પાર્શ્વનાથ	દોસી ગણીઆ	૨૨	

ક્રમ	સરનામું	મૂળનાયક	વ્યક્તિનું નામ	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૭૯	વિસાવાડો	પાર્શ્વનાથ	પુંજા સેઠ	૧૬	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૮૦	વિસાવાડો	ધર્મનાથ	સોની અમરદત્ત	૧૧	
૮૧	વિસાવાડો	પાર્શ્વનાથ	વિસા વિમૂ	૧૯	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૮૨	વિસાવાડો	અજિતનાથ	અમરપાલ	૩	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૮૩	દોસીવાડો	શાંતિનાથ	હટ્ટુ	—	
૮૪	શાંતિનાથની પોળ	શાંતિનાથ	લિખમીદાસ	૧૨	
૮૫	શાંતિનાથની પોળ	પાર્શ્વનાથ	સંઘરાજ	૧૫	
૮૬	શાંતિનાથની પોળ	પાર્શ્વનાથ	હેમા સહરીઆ	૪૭	
૮૭	કટકીઆ વાડો	અજિતનાથ	સેઠ વિમલદાસ	૧૪	
૮૮	કઈઆવાડો	વાસુપૂજ્ય	રાયચંદ સંઘવી	૧૪	
૮૯	ગોહવાડો	પાર્શ્વનાથ	ઠાકર સાહા	૧	રત્નની ૧ પ્રતિમા.
૯૦	ગોહવાડો	શાંતિનાથ	દૂદા પારેખ	૫	
૯૧	ગોહવાડો	ચંદ્રપ્રભુ	દોસી દેવદત્ત	૪૭	
૯૨	ગોહવાડો	પાર્શ્વનાથ	સોની રામા	૧૮	રત્નની ૧ પ્રતિમા, બે પટ.
૯૩	ગોદડનો પાડો	આદેશ્વર	વિસા થાવર	૧૪	
૯૪	ગોદડનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	દોસી હીરજી	—	
૯૫	ગોદડનો પાડો	આદેશ્વર	ઉદયકરજી	૫૨	
૯૬	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	દોસી વછા	૭૦	
૯૭	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	સેઠ પચૂ	૧૬	સીપની ૧ પ્રતિમા.
૯૮	નાથા સાહાનો પાડો	—	સૂરજી સેઠ	૧૫	
૯૯	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	દોસી રામા	૪૯	
૧૦૦	નાથા સાહાનો પાડો	ચંદ્રપ્રભુ	દોસી રહીઆ	૨૯	
૧૦૧	મહેતાનો પાડો	પાર્શ્વનાથ	સહા વછા	૩	

કુલ ધરદેરાસરો : ૧૦૧

સં. ૧૯૬૩માં પાટણમાં વિદ્યમાન ઘરદેરાસરો
(જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરીના આધારે)

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧	શા. નાગરદાસ રવચંદ	ખડાખોટડીના પાડામાં	૧૬	આરસની ૧ પ્રતિમા
૨	પાંડે હરગોવન ઝુમખરામ	ખડાખોટડીના પાડામાં	૨	
૩	પાંડે ડોસાજી દલછારામ	ખડાખોટડીના પાડામાં	૧૭	
૪	શા. ત્રિભોવન જેચંદ	ખડાખોટડીના પાડામાં	૧૨	
૫	શા. મનસુખલાલ સુરજમલ	ખડાખોટડીના પાડામાં	૩	
૬	શા. વાડીલાલ હીરાચંદ	ઝવેરીવાડામાં	૩	
૭	ઝવેરી મોતીચંદ બધુચંદ	ઝવેરીવાડામાં	૨	
૮	મોદી ન્યાલચંદ ઝુમાચંદ	ઝવેરીવાડામાં	૨	
૯	મોદી તરભોવન રામચંદ્ર	ઝવેરીવાડામાં	૨	
૧૦	ઝવેરી ચુનીલાલ ભીખાભાઈ	ઝવેરીવાડામાં	૬	
૧૧	શા. સ્વરૂપચંદ નાનચંદ	લીંબડીના પાડામાં	૧	આરસની ૧ પ્રતિમા
૧૨	શા. છગનલાલ આલમચંદ	લીંબડીના પાડામાં	૫	
૧૩	હીરાચંદ સરૂપચંદ	લીંબડીના પાડામાં	૭	
૧૪	શેઠ ઉજ્જમચંદ જેઠાચંદ	લીંબડીના પાડામાં	૫	
૧૫	શેઠ જીવાચંદ રામચંદ	લીંબડીના પાડામાં	૧૨	
૧૬	શેઠ ઉત્તમચંદ જેઠાભાઈ	લીંબડીના પાડામાં	૭	
૧૭	શા. ભૂલચંદ લલુભાઈ	કપુર મહેતાના વાડામાં	૯	
૧૮	શા. ભૂલચંદ લલુભાઈ	કપુર મહેતાના વાડામાં	૧૬	
૧૯	શા. માણેકચંદ ખેમચંદ	તંબોળી વાડામાં	૧૦	
૨૦	શા. પૂનેમચંદ ગુલાબચંદ	તંબોળી વાડામાં	૪	
૨૧	શા. મોહનલાલ લલુભાઈ	તંબોળી વાડામાં	૨	

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૨૨	શા. સાંકળચંદ તારાચંદ	તંબોળી વાડામાં	૧૩	આરસની ૧ પ્રતિમા
૨૩	શા. હીરાચંદ ગુલાબચંદ	મણીયાતી વાડામાં	૬	
૨૪	શા. નગીનદાસ ઉજમચંદ	મણીયાતી વાડામાં	૨	
૨૫	શા. જૈસંગભાઈ ત્રીભોવન	મણીયાતી વાડામાં	૫	
૨૬	શા. મંગલચંદ લલુભાઈ	મણીયાતી વાડામાં	૪	
૨૭	શા. વસ્તાચંદ મલુકચંદ	મણીયાતી વાડામાં	૫	
૨૮	શા. કીકાભાઈ લાલચંદ	મણીયાતી વાડામાં	૧	
૨૯	શા. વાડીલાલ ધરમચંદ	ચીતારાની ૩ ખડકી	૪	
૩૦	શા. હાલાભાઈ મંગનલાલ	ફોફલીયા વાડામાં	૭	
૩૧	શા. મોતીલાલ મોકમચંદ	ફોફલીયા વાડામાં	૩	
૩૨	શા. ડાહ્યાચંદ ખેમચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, આગલીશેરી	૪	
૩૩	શા. બોધડચંદ વીરચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, આગલીશેરી	૩	
૩૪	શા. હકમચંદ ફૂલચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, આગલીશેરી	૪	
૩૫	શા. ધરમચંદ છગનલાલ	ફોફલીયા વાડામાં, આગલીશેરી	૪	
૩૬	શા. તલકચંદ લાલચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૯	
૩૭	શા. સૂરચંદ જયંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૯	
૩૮	શા. નાલચંદ ખેમચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૫	
૩૯	શા. રતનચંદ વસ્તાચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૧૫	
૪૦	શેઠ ગભડુભાઈ ગમાનચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૩	આરસની ૨ પ્રતિમા
૪૧	શા. લલ્લુભાઈ ભુખણદાસ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૩	
૪૨	શા. ઘેલાભાઈ ખેમચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, મનમોહનનીશેરી	૧૨	આરસની ૧ પ્રતિમા
૪૩	શા. તલકચંદ સાંકળચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૩	
૪૪	શા. ખોડીદાસ દોલાચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૩	

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૪૫	શા. છોટાલાલ આવજી	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૧	
૪૬	શા. મણીઆર ખુબચંદ કાઉદાસ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૭	
૪૭	શા. ચંદુલાલ નાનચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૮	
૪૮	શા. ગભરુચંદ તલકચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૪	
૪૯	શા. વસ્તાભાઈ ખેમચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૨	
૫૦	શા. મણીઆર સાંકલચંદ દલછારામ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૪	
૫૧	શા. નગીનદાસ ગબલચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૮	
૫૨	શા. કીકાભાઈ ડાહ્યાચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૧	
૫૩	શા. મનુભાઈ રતનચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૨	
૫૪	શા. રાઈચંદ ઘેલાભાઈ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૨	
૫૫	શા. રતનચંદ વૈયરચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૨	
૫૬	શા. લહેરચંદ ભાણાચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૪	
૫૭	શા. ભાઈચંદ ખુશાલચંદ	ફોફલીયા વાડામાં, ચોધરીની શેરીમાં	૫	
૫૮	શા. ફૂલચંદ ખુશાલચંદ	કુંભારીયા વાડામાં	૫	
૫૯	શેઠ વાડીલાલ હાકેમચંદ	ખજુરીના પાડામાં	૬	
૬૦	શા. ચુનીલાલ માણેકચંદ	ખજુરીના પાડામાં	૧૧	
૬૧	શા. ન્યાલચંદ આલમ	ધીઆના પાડામાં	૪	
૬૨	શા. છોટાલાલ છગનલાલ	વાગોડના પાડામાં	૬	
૬૩	શા. કાલીદાસ દૌલતચંદ	દશાવાડામાં	૧૧	
૬૪	શા. લહેરચંદ ઉજમચંદ	ભાભાના પાડામાં	૫	
૬૫	શા. ડાહ્યાચંદ ઉજમચંદ	ભાભાના પાડામાં	૪	
૬૬	શા. સંડેસરા લલ્લુભાઈ ખુશાલચંદ	ભાભાના પાડામાં	૫	
૬૭	શા. નાગરચંદ દોલાચંદ	ભાભાના પાડામાં	૭	

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૬૮	શા. ત્રિભુવનદાસ દીપચંદ	રવજી મેતાના પાડામાં	૪	આરસની ૧ પ્રતિમા
૬૯	શા. વધુભાઈ કેવલદાસ	નિશાળના પાડામાં	૧	
૭૦	શા. ઘેલાભાઈ છગનલાલ	નિશાળના પાડામાં	૪	
૭૧	શા. વાડીલાલ વનરાવન	વસાવાડો	૪	
૭૨	શા. બુલાખી રામચંદ	કુસુંબીપાડામાં	૭	
૭૩	શા. નવલચંદ રતનચંદ	કનાસાના પાડામાં	૪	
૭૪	શા. ચુનીલાલ માનચંદ	કનાસાના પાડામાં	૬	
૭૫	શા. રતનચંદ જેઠાચંદ	કનાસાના પાડામાં	૧૬	
૭૬	શા. ન્યાલચંદ બહેરવદાસ	કનાસાના પાડામાં	૯	
૭૭	શા. ઘહેલુચંદ રામચંદ	કનાસાના પાડામાં	૯	
૭૮	શા. નગીનદાસ લખમીચંદ	કનાસાના પાડામાં	૧	
૭૯	શા. ડાહ્યાચંદ જેઠા	કનાસાના પાડામાં	૧	
૮૦	શા. ભૂરા વખતચંદ	કનાસાના પાડામાં	૭	
૮૧	શા. નાનચંદ મણીલાલ	કનાસાના પાડામાં	૫	
૮૨	શા. પટવા દોલશા મગન	કનાસાના પાડામાં	૨	
૮૩	શા. ભીખા ન્યાલચંદ	ખેતરવસીયાના પાડામાં	૩	
૮૪	શા. વાડીલાલ મગનલાલ	ખેતરવસીયાના પાડામાં	૧	
૮૫	શા. ડાહ્યાચંદ ભવાનચંદ	અદુવસાના પાડામાં	૭	
૮૬	શા. પુનમચંદ ન્યાલચંદ	અદુવસાના પાડામાં	૪	
૮૭	શા. ભીખાચંદ મોકમચંદ	અદુવસાના પાડામાં	૭	
૮૮	શા. ન્યાલચંદ હેમચંદ	અદુવસાના પાડામાં	૧૧	
૮૯	શા. ભિખાલાલ નથુચંદ	મલાતના પાડામાં	૫	
૯૦	શા. ભિખાલાલ વધુચંદ	મલાતના પાડામાં	૫	
૯૧	શા. ઉત્તમચંદ માનચંદ	લખીયાર વાડામાં સુતરીયા શેરી	૫	આરસની ૧ પ્રતિમા

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૯૨	શા. ડાહ્યાચંદ મંગળદાસ	લખીયાર વાડામાં સુતરીયા શેરી	૫	
૯૩	શા. ખૂબચંદ ગફુર	લખીયાર વાડામાં મોટી શેરીમાં	૨	
૯૪	શા. લલ્લુભાઈ ઉજમદાસ	લખીયાર વાડામાં મોટી શેરીમાં	૧	
૯૫	શાળવી સાકળચંદ પ્રેમચંદ	શાળીવાડાના કલાલ વાડામાં	૫	
૯૬	શાળવી આલમચંદ શિવચંદ	શાળીવાડાના કલાલ વાડામાં	૬	
૯૭	શાળવી રણછોડ રામચંદ	શાળીવાડાના કલાલ વાડામાં	૬	
૯૮	શાળવી અમીચંદ પાનાચંદ	—	૫	
૯૯	શાળવી રણછોડ દેવચંદ	શાળીવાડાના કલાલવાડાની કુઈવાડી શેરીમાં	૭	
૧૦૦	શાળવી નાલચંદ હીરાચંદ	શાળીવાડાના કલાલવાડાની ઝવેરી શેરીમાં	૧૫	આરસની ૧ પ્રતિમા
૧૦૧	શાળવી ગોદડચંદ મૂલચંદ	શાળીવાડાના કલાલવાડાની ઝવેરી શેરીમાં	૭	
૧૦૨	શેઠ પુનમચંદ રીખવચંદ	શાળીવાડાના ગોલવાડાની કંબોઈ શેરીમાં	૩	
૧૦૩	શાળવી યુનીલાલ ત્રીભોવન	શાળીવાડાના ગોલવાડાની કંબોઈ શેરીમાં	૨	
૧૦૪	શાળવી પુરુષોત્તમ કૃત્તેચંદ	શાળીવાડાના ગોલવાડાની વચલી શેરીમાં	૫	
૧૦૫	શેઠ પાનાચંદ ઉત્તમચંદ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૨	આરસની ૨ પ્રતિમા
૧૦૬	શેઠ નગીનદાસ ભાઈચંદ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૨	
૧૦૭	શેઠ ઘડેલાભાઈ સરૂપચંદ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૬	
૧૦૮	શા. ગમાનચંદ. વીઠલભાઈ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૧	આરસની ૧ પ્રતિમા
૧૦૯	શેઠ હાલાભાઈ છગનલાલ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૩	
૧૧૦	શા. મોતીચંદ રામચંદ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૧૧	

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧૧૧	શા. હીરાચંદ સાકળચંદ	મહાલક્ષ્મીના પાડામાં	૬	આરસની ૪ પ્રતિમા
૧૧૨	શા. મોતીલાલ નાલચંદ	વખારપાડામાં	૯	
૧૧૩	શા. મોહનલાલ ત્રીકમલાલ	વખાર પાડામાં	૬	
૧૧૪	શા. કીલાભાઈ રણછોડ	વખારપાડામાં	૭	
૧૧૫	શા. ઘહેલાભાઈ છગનલાલ	મેહતાના વાડામાં	૨	
૧૧૬	શા. દોલતચંદ સાકળચંદ	મેહતાના વાડામાં	૩	
૧૧૭	શા. હેમચંદ ગગલચંદ	મેહતાના વાડામાં	૯	
૧૧૮	શા. ગગલભાઈ નાનચંદ	મેહતાના વાડામાં	૧	
૧૧૯	શા. મણીલાલ મગનલાલ	ઢંઢેરવાડો	૧૦	
૧૨૦	શા. ત્રીભોવન વસ્તાચંદ	ઢંઢેરવાડો	૪	
૧૨૧	શા. ખુબચંદ મલુકચંદ	ઢંઢેરવાડો	૯	
૧૨૨	શા. મોકમચંદ આલમચંદ	કોકાના પાડામાં	૨	
૧૨૩	શા. નાગરદાસ ગુલાબચંદ	કોકાના પાડામાં	૮	
૧૨૪	શા. સૂરજમલ સરૂપચંદ	કોકાના પાડામાં	૨	
૧૨૫	શા. રતનચંદ રામચંદ	ખેતરપાળનો પાડો	૯	
૧૨૬	શા. હાલાચંદ મોકમચંદ	ખેતરપાળનો પાડો	૨	
૧૨૭	શા. વસ્તાચંદ ઉજમચંદ	પડીગુંદીના પાડામાં	૧૨	
કુલ જિનાલયો : ૧૨૭				

સં. ૨૦૧૦માં પાટણમાં વિદ્યમાન ઘરદેરાસરો
(જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહ ગ્રંથને આધારે)

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	મૂળનાયક	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧	શાહ ચીમનલાલ જેશીંગભાઈ- વહીવટદાર	મણીઆતી પાડો	આદિનાથ	૫	મૂળનાયકની મૂર્તિ કાકાજીના નામે પ્રસિદ્ધ છે. ગૌતમસ્વામી ૧ પાતુના. લાકડાનું સુંદર કોતરકામ છે.
૨	શા. લલ્લુભાઈ મગનલાલ- વહીવટદાર	મણીઆતી પાડો	આદિનાથ	૧	૧ સ્ફટિક પ્રતિમા છે. આ દેરાસર દાંતીના દેરાસરના નામથી ઓળખાય છે. આ દેરાસરનું લાકડાનું કોતરકામ પાટણમાં સારામાં સારું છે.
૩	નગરશેઠ કેશવલાલ અમરચંદ- વહીવટદાર	મણીઆતી પાડો	સહસ્રકુટ પાતુના	૧૨	મૂળનાયક તરીકે મધ્યમાં પંચપાતુના સહસ્રકુટ છે. ૧ પાતુના ગૌતમસ્વામી છે. ૨ ગુરુમૂર્તિઓ છે.
૪	શા. રસિકલાલ રતનચંદ-વહીવટદાર	તંબોળીવાડો	શ્રેયાંસનાથ	૧૦	આ દેરાસર અનંતનાથના દેરાસરના નામથી પ્રચલિત છે.
૫	શા. અમૃતલાલ ત્રિભોવનદાસ- વહીવટદાર	ખડાખોટડીનો પાડો	આદિનાથ	૧૫	લાકડાનું કોતરકામ છે.
૬	મોહનલાલ હેમચંદ	મહેતાનો પાડો	આદિનાથ	૮	આરસની ૧ પ્રતિમા. સ્ફટિકની ૨ પ્રતિમા છે. ત્રીજે માળે છે.
૭	મારફતિયા અનોપ- ચંદ રતનચંદ	મહેતાનો પાડો	શાંતિનાથ	૨	ત્રીજે માળે છે.
૮	શેઠ લખમીચંદ ખેમચંદ	મહેતાનો પાડો	આદિનાથ	૩	
૯	શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટવાલા	મહાલક્ષ્મીનો પાડો	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	૩	આરસની ૨ પ્રતિમા. બીજે માળે છે.
૧૦	શાળવી છોટાલાલ ગોદડચંદ	શાળવીવાડો જવરીવાળી શેરી	પાર્શ્વનાથ	૭	બીજે માળે છે.

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	મૂળનાયક	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૧૧	શેઠ વિઠ્ઠલદાસ કાળીદાસ	દશાવાડો	શાંતિનાથ	૧૧	આરસની ૧ પ્રતિમા.
૧૨	શા. કાંતિલાલ પુનમચંદના વડીલો	અદુવસીનો પાડો	ધર્મનાથ	૪	ત્રીજે માળ છે.
૧૩	મોતીલાલ ભવાનચંદ પાલેજવાળા	અદુવસીનો પાડો	સુવિધિનાથ	૭	ત્રીજે માળ છે.
૧૪	શા. મોતીલાલ લાલચંદ-વહીવટદાર	ખેતરવસી	આદિનાથ	૩	
૧૫	સંઘવી ગિરધરલાલ ડાહ્યાભાઈ- વહીવટદાર	ખેતરવસી સંઘવીની શેરી	વિમલનાથ	૫	
૧૬	બાબુ પનાલાલ પુનમચંદ- વહીવટદાર	મોટા દેરાસરની શેરી	ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	૧૩	
૧૭	શા. લક્ષ્મીચંદ મલુકચંદ	કનાસાનો પાડો	સુવિધિનાથ	૧	ત્રીજે માળ છે.
૧૮	શાહ સરૂપચંદ ધેલુચંદ-વહીવટદાર	કનાસાનો પાડો	શાંતિનાથ	૯	લાકડાનું નાનું ઘરદેરાસર છે.
૧૯	શા. મગનલાલ ભુરાચંદ-વહીવટદાર	કનાસાનો પાડો	વિમલનાથ	૭	ત્રીજે માળ છે.
૨૦	શા. ભોગીલાલ કરમચંદ-વહીવટદાર	કનાસાનો પાડો	શાંતિનાથ	૫	ત્રીજે માળ છે.
૨૧	શેઠ સરૂપચંદ ઉત્તમચંદ	લીંબડીનો પાડો	વાસુપૂજ્ય	૧૨	
૨૨	શા. પૂનમચંદ લલ્લુચંદ સાંડેસરા	ભાભાનો પાડો	સુવિધિનાથ	૪	ત્રીજે માળ છે. ૧ ગૌતમસ્વામીની ધાતુની મૂર્તિ છે.
૨૩	નીહાલચંદ ગોબરચંદ	ફોફલિયા વાડો આગલી શેરી	શાંતિનાથ	૩	ત્રીજે માળ છે.
૨૪	શેઠ મોતીલાલ મોકમચંદ	ફોફલિયા વાડો આગલી શેરી	પાર્શ્વનાથ	૩	ત્રીજે માળ છે.

ક્રમ	પરિવારનું નામ	સરનામું	મૂળનાયક	પ્રતિમા	વિશેષ નોંધ
૨૫	શેઠ હાલાભાઈ મગનલાલ	ફોફલિયા વાડો આગલી શેરી	સુવિધિનાથ	૮	ત્રીજે માળ છે.
૨૬	શેઠ વસ્તાચંદ ખીમચંદ	ફોફલિયા વાડો ચોધરીની શેરી	કુંથુનાથ	૩	બીજે માળ છે.
૨૭	શેઠ મણિલાલ રતનચંદ	ફોફલિયા વાડો ચોધરીની શેરી	શાંતિનાથ	૪	ત્રીજે માળ છે.
૨૮	શેઠ ભાયચંદ ખુશાલચંદ જલગાંવવાળા	ફોફલિયા વાડો ચોધરીની શેરી	વિમલનાથ	૫	
૨૯	શેઠ હેમચંદ ખેમચંદ	ફોફલિયા વાડો મનમોહનની શેરી	સુમતિનાથ	૧૫	પહેલે માળ છે.
૩૦	સૂરચંદ જેચંદ- વહીવટદાર	ફોફલિયા વાડો મનમોહનની શેરી	આદિનાથ	૯	દેરાસર બાજુના મેડા પર છે.
૩૧	શા. ગભરૂચંદ ગુમાનચંદના વડીલો	ફોફલિયા વાડો	શાંતિનાથ	૩	આરસની ૩ પ્રતિમા.

કુલ ઘરદેરાસર : ૩૧

સં. ૨૦૫૫માં પાટણમાં

ક્રમ	માલિકનું નામ	સરનામું	વહીવટદારનું નામ
૧	શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જે. શાહ પરિવારનું ઘરદેરાસર	વસાવાડો, મદારસા, પાટણ	શ્રી નરેન્દ્રભાઈ જે. શાહ
૨	શ્રી સંઘવી પરિવારનું ઘરદેરાસર	સંઘવીની શેરી, ખેતરવસી પાટણ	શ્રી જેસીંગભાઈ ડાહ્યાભાઈ સંઘવી શ્રી ગીરધરલાલ ડાહ્યાભાઈ સંઘવી
૩	શ્રી બાબુસાહેબ વિજય- કુમાર ભગવાનલાલજી પરિવાર	મોટા દેરાસરની શેરી, કનાસાનો પાડો, સાંકડી શેરી, પાટણ	શ્રી નરેન્દ્રકુમાર વિજયકુમાર શ્રી શરદભાઈ બાબુભાઈ શાહ
૪	શ્રી બાપુલાલ લલ્લુચંદ	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો પાટણ	શ્રી મહેન્દ્રભાઈ બાપુલાલ મોતીવાલા
૫	શ્રી યુનીલાલ ઉત્તમચંદ વોરા પરિવાર	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો પાટણ	શ્રી મહેન્દ્રભાઈ યુનીલાલ વોરા
*૬	શ્રી બાલુભાઈ પોપટલાલ	પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો પાટણ	શ્રી હસમુખભાઈ બાલુભાઈ શાહ શ્રી શાંતિભાઈ પોપટલાલ શાહ
૭	શ્રી કાકાજીનું ઘરદેરાસર	મણિયાતી પાડો, ધીવટો, પાટણ	શ્રી નવનીતભાઈ મણિલાલ શાહ
૮	શ્રી દાંતી પરિવારનું ઘરદેરાસર	મણિયાતી પાડો, ધીવટો, પાટણ	શ્રી જશવંતભાઈ કસ્તુરભાઈ દાંતી
૯	શ્રી નગરશેઠ પરિવારનું ઘરદેરાસર	મણિયાતી પાડો, ધીવટો, પાટણ	શ્રી ભગવાનદાસ કેશવલાલ નગરશેઠ
૧૦	શ્રી અધોવાયાનું ઘરદેરાસર	કુંભારિયાપાડો, ધીવટો, પાટણ	શ્રી મફતલાલ કેશવલાલ શાહ

* પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડામાં આવેલ પાર્શ્વનાથનું ઘરદેરાસર સં. ૨૦૫૬ના માગશર સુદ

વિદ્યમાન ઘરદેરાસરો

મૂળનાયકનું નામ ઊંચાઈ	મૂર્તિલેખ સંવત	સ્થાપના સંવત	ધાતુ પ્રતિમા	અન્ય નોંધ
શ્રી શાંતિનાથ	સં. ૧૬૦૩	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	૮	પહેલે માળ છે. આરસનાં પગલાંની એક જોડ છે. હાલ જીર્ણોદ્ધાર થયેલો છે.
શ્રી વિમલનાથ ૩"	સં. ૧૫૩૨	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	૩	
શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ ૧૩"		સં. ૧૮૫૮	૧૪	
શ્રી સુવિધિનાથ ૩"	સં. ૧૫૪૩	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	૨	ત્રીજે માળ છે. કાચની સુંદર કલાકારીગરી.
શ્રી આદેશ્વર ૩"	સં. ૧૫૧૦	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	૬	ત્રીજે માળ છે.
શ્રી પાર્શ્વનાથ ૩"	સં. ૧૮૨૬	સં. ૧૮૭૫ આસપાસ	૩	ત્રીજે માળ છે.
શ્રી પદ્મપ્રભુ ૭" (સ્ફટિકના)	સં. ૧૬૫૬	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	૫	પહેલે માળ છે. જિનાલય કાકાસાહેબના જિનાલય તરીકે ઓળખાય છે.
શ્રી આદેશ્વર ૮"	સં. ૧૬૮૩ (પરિકર પર)	સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે	૨	પહેલે માળ છે. આ ઘરદેરાસર ઘણું જ પ્રાચીન હોવાનું જણાય છે.
શ્રી સહસ્રકૂટ	સં. ૧૭૭૪	સં. ૧૭૭૪	૧૨	ચમત્કારિક છે. નગરશેઠ કુટુંબના કુળદેવીની મૂર્તિ છે.
શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ૭"	સં. ૧૪૮૪	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે	૧	મૂળનાયક ભટેવા પાર્શ્વનાથથી પણ ઓળખાય છે.

પાંચમના દિવસે એ જ વિસ્તારના શાંતિનાથના જિનાલયમાં પધરાવી દેવામાં આવેલ છે.

તીર્થંકરોના ક્રમાનુસાર જિનાલયોની યાદી

તીર્થંકરના ક્રમાનુસાર જિનાલયોની યાદી

આદેશ્વર

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ટાંગડિયાવાડો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
ગોદડનો પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
કટકીયાવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
શાહનો પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયતળિયે.
ખડાખોટડીનો પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
ઝવેરીવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
બળિયાપાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	
ઝવેરીવાડો		સંયુક્ત જિનાલય. પહેલે માળ.
કુંભારિયાપાડો	સં. ૧૬૫૭ આસપાસ	
વસાવાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
પંચોટી પાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	
નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
વાગોળનો પાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
મણિયાતીપાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
કપૂરમહેતાનો પાડો	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	
ખીજડાનો પાડો	સં. ૧૮૪૭-૪૮	
શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
લખીયારવાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	ધરદેરાસર. ત્રીજે માળ.
જૈન બોર્ડિંગ, ફાટીપાલ દરવાજા	સં. ૧૮૮૦	
મણિયાતીપાડો	સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે	ધરદેરાસર. પહેલે માળ.

શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી
કુમારપાળ કોઁ ઓઁ હાઁ સોઁ

સં. ૨૦૧૪
સં. ૨૦૫૫

સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

અજિતનાથ

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

કેશુ શેઠની પોળ, રાજકાવાડો

સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે

શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી

સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે

સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો

સં. ૨૦૦૮ પૂર્વે

સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયતળિયે.

સંભવનાથ

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

ધાંધલ, સાલવીવાડો

સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે

વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો

સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે

અભિનંદનસ્વામી

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

કોકાનો પાડો

સં. ૧૬૫૯

સુમતિનાથ

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

નિશાળનો પાડો, રાજકાવાડો

સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે

પદ્મપ્રભુસ્વામી

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

ટાંગડિયાવાડો

સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે

સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

મણિયાતીપાડો

સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે

ઘરદેરાસર. પહેલે માળ.

સુપાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર

સંવત

નોંધ

તંબોળીવાડો

સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે

શાહવાડો

સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે

અષ્ટાપદ

સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે

સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયરામાં.

કુંભારિયાપાડો

સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે

ઘરદેરાસર.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉંડ

સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે

સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

ચંદ્રપ્રભુસ્વામી

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
અષ્ટાપદ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
ભેંસાતવાડો	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ઉપરના માળે.
ગોદડનો પાડો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
અષ્ટાપદ	સં. ૨૦૧૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ગુરુમંદિરની ઉપર.

સુવિધિનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
લખીયારવાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	ઘરદેરાસર. ત્રીજે માળે.
ભદ્રંકરનગર સોસાયટી	સં. ૨૦૪૫	

શીતલનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
કનાશાનો પાડો, આંબલીશેરી	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	
ખેતરપાલનો પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
કસુંબીયાવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
અબજી મહેતાનો પાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	
પડીગુંદીનો પાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	

વાસુપૂજ્યસ્વામી

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
વાસુપૂજ્યનો મહોલ્લો	સં. ૧૮૩૭	
ઝવેરીવાડો	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

વિમલનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
સંઘવીની પોળ	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	
સંઘવીની શેરી, ખેતરવસી	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	ઘરદેરાસર.

શાંતિનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

કલારવાડો, સાલવીવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
ધીયાપાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
સોનીવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
તરભોડા પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
ભેંસાતવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયતળિયે.
ખડાખોટડીનો પાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
ડંકમહેતાનો પાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	
અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ઉપરના માળે.
લીમડીનો પાડો	સં. ૧૬૪૮ આસપાસ	
પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો	સં. ૧૬૬૪	
વખારનો પાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	
વસાવાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
આંબલીશેરી, કનાશાનો પાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	
શાંતિનાથની પોળ	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયતળિયે.
ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	
ગાંધીની શેરી, ખેતરવસી	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
શાહપાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ઉપરના માળે.
કનાશાનો પાડો	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	મોટું જિનાલય.
સિદ્ધયકની પોળ, બ્રાહ્મણવાડો	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	
વસાવાડો	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	ઘરદેરાસર. પહેલે માળ.
મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો	સં. ૨૦૨૩	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

મલ્લિનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	

મુનિસુવ્રતસ્વામી

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
મારફતિયા મહેતાનો પાડો	સં. ૧૬૨૨	સંયુક્ત જિનાલય.
મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો	સં. ૧૭૨૮થી	
	સં. ૧૭૭૭ દરમ્યાન	

વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો	સં. ૧૮૪૮	
લખીયારવાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયતળિયે.

નેમિનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
ચૌધરીની શેરી, ફોફલિયાવાડો	સં. ૧૮૭૫	
ગોદડનો પાડો	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ઉપરના માળે.

ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
મોટા દેરાસરની શેરી,	સં. ૧૮૫૯ પૂર્વે	ઘરદેરાસર.
કનાશાનો પાડો		

પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો	સં. ૧૮૭૫ આસપાસ	ઘરદેરાસર. પહેલે માળ.
ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

પંચાસરા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પીપળાશેરી		

ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
મારફતિયા મહેતાનો પાડો	સં. ૧૮૧૪	સંયુક્ત જિનાલય.

નવખંડા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	

કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ઢંઢેરવાડો	સં. ૧૬૪૮ આસપાસ	

સ્થંભન પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
કોટાવાલા જૈન ધર્મશાળા	સં. ૧૬૬૪	

કોકા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
કોકાનો પાડો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	

શામળા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
શાંતિનાથની પોળ		સંયુક્ત જિનાલય. ઉપરના માળે.
શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયરામાં.
ઢંઢેરવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
શાહવાડો	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	
જોગીવાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
ઝવેરીવાડો	સં. ૧૮૬૭ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.

ગોડી પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
કસુંબીયાવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. અલગ ગભારો.
ગોલવાડ, સાલવીવાડો	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે	

ચંપા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ગોલવાડ, સાલવીવાડો	સં. ૧૬૫૫ પૂર્વે	

કરંડિયા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
દેવગુરુકૃપા સંકુલ, ફાટીપાલ દરવાજા બહાર	સં. ૨૦૫૨	

કુંબોઈ પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ધીયાનો પાડો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	

મહાદેવા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
મહાદેવની શેરી, ખેતરવસી	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	

ભાભા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ભાભાનો પાડો	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	

મનમોહન પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
મનમોહનની શેરી, કાંઠલિયાવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.
સંઘવીની પોળ	સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	
ખજૂરીનો પાડો	સં. ૧૬૬૪ આસપાસ	
લખીયારવાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય. ભોંયરામાં.

ટાંકલા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ડંકમહેતાનો પાડો	સં. ૧૮૫૮ પૂર્વે	

નારંગા પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ઝવેરીવાડો	સં. ૧૬૫૫	સંયુક્ત જિનાલય.

વાડી પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ઝવેરીવાડો	સં. ૧૬૫૨	સંયુક્ત જિનાલય.

શેષફણા પાર્શ્વનાથ (સહસ્રફણા પાર્શ્વનાથ)

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ટાંગડિયાવાડો	સં. ૧૮૪૪ આસપાસ	

સહસ્રદશા ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
આશિષ સોસાયટી	સં. ૨૦૩૫	

શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ભારતી સોસાયટી	સં. ૨૦૨૩	

મહાવીરસ્વામી

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
ઢંઢેરવાડો	૧૬મા સૈકા પૂર્વે	
સોનીવાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
મણિયાતીપાડો	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	
તંબોળીવાડો	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	
પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું કંપાઉડ	સં. ૧૮૬૩ પૂર્વે	સંયુક્ત જિનાલય.

સીમંધરસ્વામી

વિસ્તાર	સંવત	નોંધ
લખીયારવાડો, રાજકાવાડો	સં. ૧૬૫૪ આસપાસ	

• • •

સંવતના ક્રમાનુસાર જિનાલયોની યાદી

સંવતના ક્રમાનુસાર જિનાલયોની યાદી

ક્રમ	સંવત	મૂળનાયક	વિસ્તાર
૧		પંચાસરા પાર્શ્વનાથ	પીપળાશેરી
૨	૧૬મા સૈકા પૂર્વે	મહાવીરસ્વામી	ઢંઢેરવાડો
૩	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	શામળા પાર્શ્વનાથ(ભોંયરામાં)	શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી
૪	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૫	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	ચંદ્રપ્રભુ	અષ્ટાપદ, પીપળાશેરી
૬	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	કોકા પાર્શ્વનાથ	કોકાનો પાડો
૭	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	નેમિનાથ	ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો
૮	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	ઘીયાનો પાડો
૯	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	શાંતિનાથ(અલગ ગભારો)	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૧૦	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	શીતલનાથ	આંબલીની શેરી, કનાશાનોપાડો
૧૧	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	ભાભા પાર્શ્વનાથ	ભાભાનો પાડો
૧૨	સં. ૧૫૭૬ પૂર્વે	આદેશ્વર-પદ્મપ્રભુ	ટાંગડીયાવાડો
૧૩	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શીતલનાથ	ખેતરપાલનો પાડો
૧૪	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	મલ્લિનાથ(અલગ ગભારો)	ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો
૧૫	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શામળા પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો
૧૬	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	આદેશ્વર	ગોદડનો પાડો
૧૭	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ	કલારવાડો, સાલવીવાડો
૧૮	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	આદેશ્વર	કટકીયા વાડો
૧૯	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ	ઘીયાનો પાડો
૨૦	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શીતલનાથ	કસુંબીયાવાડો
૨૧	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	ગોડી પાર્શ્વનાથ(અલગ ગભારો)	કસુંબીયાવાડો
૨૨	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	મનમોહનનીશેરી, ફોફલિયાવાડો
૨૩	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ	સોનીવાડો
૨૪	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	મહાવીરસ્વામી	સોનીવાડો
૨૫	સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	મહાવીરસ્વામી	મણિયાતી પાડો

૨૬ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સુપાર્શ્વનાથ	તંબોળીવાડો
૨૭ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ	તરભોડા પાડો
૨૮ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ	ભેંસાતવાડો
૨૯ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	સુપાર્શ્વનાથ	શાહવાડો
૩૦ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	આદેશ્વર	શાહપાડો
૩૧ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	આદેશ્વર-શાંતિનાથ	ખડાખોટડીનો પાડો
૩૨ સં. ૧૬૧૩ પૂર્વે	આદેશ્વર(અલગ ગભારો)	ઝવેરીવાડો
૩૩ સં. ૧૬૨૨	મુનિસુવ્રતસ્વામી	મારફતિયા મહેતાનો પાડો
૩૪ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	આદેશ્વર	બળિયાપાડો, રાજકાવાડો
૩૫ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	સંઘવીની પોળ
૩૬ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	શીતલનાથ	અબજીમહેતાનો પાડો, રાજકાવાડો
૩૭ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	શાંતિનાથ(ઉપરના માળે)	અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો
૩૮ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	મલ્લિનાથ	મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો
૩૯ સં. ૧૬૪૮ પૂર્વે	શામળા પાર્શ્વનાથ	શાહવાડો
૪૦ સં. ૧૬૪૮	શાંતિનાથ	ડંકમહેતાનો પાડો
૪૧ સં. ૧૬૪૮ આસપાસ	કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો
૪૨ સં. ૧૬૪૮ આસપાસ	શાંતિનાથ	લીમડીનો પાડો
૪૩ સં. ૧૬૫૨	વાડી પાર્શ્વનાથ-ચૌમુખી આદેશ્વર (ઉપરનામાળે)	ઝવેરીવાડો ઝવેરીવાડો
૪૪ સં. ૧૬૫૪ આસપાસ	સીમંધરસ્વામી	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો
૪૫ સં. ૧૬૫૫	નારંગા પાર્શ્વનાથ	ઝવેરીવાડો
૪૬ સં. ૧૬૫૫ પૂર્વે	ચંપા પાર્શ્વનાથ	વચલી શેરી, ગોલવાડ
૪૭ સં. ૧૬૫૭ આસપાસ	આદેશ્વર	કુભારિયા પાડો
૪૮ સં. ૧૬૫૮	અભિનંદનસ્વામી	કોકાનો પાડો
૪૯ સં. ૧૬૬૪	સ્થંભન પાર્શ્વનાથ	કોટાવાલા જૈનધર્મશાળા
૫૦ સં. ૧૬૬૪	શાંતિનાથ	પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૫૧ સં. ૧૬૬૪ આસપાસ	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	ખજૂરીનો પાડો
૫૨ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	મનમોહન પાર્શ્વનાથ(ભોંયરામો)	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો
૫૩ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	શાંતિનાથ	વખારનો પાડો
૫૪ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	સંભવનાથ	ધાંધલ, સાલવીવાડો
૫૫ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	શાંતિનાથ	ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો
૫૬ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	આદેશ્વર	પંચોટી પાડો
૫૭ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	શાંતિનાથ	વસાવાડો
૫૮ સં. ૧૭૨૮ પૂર્વે	આદેશ્વર(અલગ ગભારો)	વસાવાડો

૫૯	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે	શાંતિનાથ	શાંતિનાથની પોળ
		શામળાપાર્શ્વનાથ(ઉપરના માળે)	(અદુવસીનો પાડો)
૬૦	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે	શાંતિનાથ	આંબલીની શેરી, કનાશાનો પાડો
૬૧	સં. ૧૭૨૯ પૂર્વે	સંભવનાથ	વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૬૨	સં. ૧૭૨૯ થી	મુનિસુવ્રતસ્વામી	મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો
	સં. ૧૭૭૭ દરમ્યાન		
૬૩	સં. ૧૭૭૪	સહસ્રકૂટ-ઘરદેરાસર	મણિયાતી પાડો
૬૪	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	સુપાર્શ્વનાથ(ભોંયરામાં)	અષ્ટાષ્ટ, પીપળાશેરી
૬૫	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	શાંતિનાથ(ઉપરના માળે)	શાહપાડો
૬૬	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૬૭	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	શીતલનાથ	પડીગૂંદીનો પાડો
૬૮	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	આદેશ્વર	નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો
૬૯	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	આદેશ્વર	વાગોળનો પાડો
૭૦	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	શાંતિનાથ	ગાંધી શેરી, ખેતરવસી
૭૧	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	મહાદેવા પાર્શ્વનાથ	મહાદેવાની શેરી, ખેતરવસી
૭૨	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	શામળા પાર્શ્વનાથ	જોગીવાડો
૭૩	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	આદેશ્વર	મણિયાતી પાડો
૭૪	સં. ૧૭૭૭ પૂર્વે	મહાવીરસ્વામી	તંબોળીવાડો
૭૬	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	શાંતિનાથ-મોટું દેરાસર	કનાશાનો પાડો
૭૭	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	શાંતિનાથ	સિદ્ધચક્રની પોળ, ખેતરવસી
૭૮	સં. ૧૮૨૧ પૂર્વે	આદેશ્વર	કપૂર મહેતાનો પાડો
૭૯	સં. ૧૮૪૪ આસપાસ	શેષફળા પાર્શ્વનાથ	ટાંગડીયાવાડો
૮૦	સં. ૧૮૭૫	નેમિનાથ	ચૌધરીની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૮૧	સં. ૧૮૭૫ આસપાસ	પાર્શ્વનાથ-ઘરદેરાસર	પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૮૨	સં. ૧૯૧૪	ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ	મારફતિયા મહેતાનો પાડો
૮૩	સં. ૧૯૩૭	વાસુપૂજ્યસ્વામી	વાસુપૂજ્યનો મહોલ્લો
૮૪	સં. ૧૯૪૭-૪૮	આદેશ્વર	ખીજડાનો પાડો
૮૫	સં. ૧૯૪૮	મુનિસુવ્રતસ્વામી	વખતજીની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૮૬	સં. ૧૯૫૯	ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ-ઘરદેરાસર	મોટા દેરાસરની શેરી, કનાશાનો પાડો
૮૭	સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	આદેશ્વર(અલગ ગભારો)	શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી
૮૮	સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	અજિતનાથ(ઉપરના માળે)	શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી
૮૯	સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	નેમિનાથ(ઉપરના માળે)	ગોદડનો પાડો
૯૦	સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	ચંદ્રપ્રભુ(ઉપરના માળે)	ભેંસાતવાડો

૯૧ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	વાસુપૂજ્ય(અલગ ગભારો)	ઝવેરીવાડો
૯૨ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	મુનિસુવ્રતસ્વામી	મોટી શેરી, લખીયારવાડો,
૯૩ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	ગોડી પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડ, સાલવીવાડો
૯૪ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	વિમલનાથ	સંઘવીની પોળ
૯૫ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	અજિતનાથ	કેશુ શેઠની પોળ, રાજકાવાડો
૯૬ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	સુમતિનાથ	નિશાળનો પાડો, રાજકાવાડો
૯૭ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	ડંકમહેતાનો પાડો
૯૮ સં. ૧૯૫૯ પૂર્વે	સુપાર્શ્વનાથ-ધરદેરાસર	કુંભારિયાપાડો
૯૯ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	પદ્મપ્રભુ-ધરદેરાસર	મણિયાતી પાડો
૧૦૦ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	મહાવીરસ્વામી	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૧૦૧ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	નવખંડા પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૧૦૨ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	શાંતિનાથ-ધરદેરાસર	વસાવાડો
૧૦૩ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	વિમલનાથ-ધરદેરાસર	સંઘવીની શેરી, ખેતરવસી
૧૦૪ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	સુવિધિનાથ-ધરદેરાસર	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો
૧૦૫ સં. ૧૯૬૩ પૂર્વે	આદેશ્વર-ધરદેરાસર	લખીયારવાડો, રાજકાવાડો
૧૦૬ સં. ૧૯૬૭ પૂર્વે	સુપાર્શ્વનાથ(અલગ ગભારો)	પંચાસરા કંપાઉડમાં, પીપળાશેરી
૧૦૭ સં. ૧૯૬૭ પૂર્વે	પાર્શ્વનાથ(અલગ ગભારો)	ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો
૧૦૮ સં. ૧૯૬૭ પૂર્વે	ચંદ્રપ્રભુ(અલગ ગભારો)	ગોદડનો પાડો
૧૦૯ સં. ૧૯૬૭ પૂર્વે	શામળપાર્શ્વનાથ(અલગ ગભારો)	ઝવેરીવાડો
૧૧૦ સં. ૧૯૯૦	આદેશ્વર	જૈન બોર્ડિંગ, ફાટીપાલ દરવાજા
૧૧૧ સં. ૨૦૦૮ પૂર્વે	અજિતનાથ	અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો
૧૧૨ સં. ૨૦૧૦ પૂર્વે	આદેશ્વર-ધરદેરાસર	મણિયાતી પાડો
૧૧૩ સં. ૨૦૧૪	આદેશ્વર(ઉપરના માળે)	શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી
૧૧૪ સં. ૨૦૧૮ પૂર્વે	ચંદ્રપ્રભુ(અલગ ગભારો)	અષ્ટાપદ, પીપળાશેરી
૧૧૫ સં. ૨૦૨૩	શાંતિનાથ(અલગ ગભારો)	મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૧૧૬ સં. ૨૦૨૩	શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ	ભારતી સોસાયટી
૧૧૭ સં. ૨૦૩૫	સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	આશિષ સોસાયટી, રાજમહેલ રોડ
૧૧૮ સં. ૨૦૪૫	સુવિધિનાથ	ભદ્રંકરનગર સોસાયટી
૧૧૯ સં. ૨૦૫૨	કરંડિયા પાર્શ્વનાથ	દેવગુરુકૃપા સંકુલ, ફાટીપાલ દરવાજા બહાર
૧૨૦ સં. ૨૦૫૫	આદેશ્વર	કુમારપાળ કોઠ ઓઠ હા. સો.

આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર

આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર

કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય જેવા મહાન વિદ્વાન અને સમર્થ આચાર્યથી પાટણ નગર વિભૂષિત થયું હતું. તેમણે સિદ્ધરાજ તથા કુમારપાળને બોધ આપી જૈન શાસનનો પ્રભાવ માત્ર ગુજરાતમાં જ નહીં પરંતુ ગુજરાત બહાર અનેક પ્રદેશોમાં પ્રવર્તાવ્યો હતો. તેઓએ આ નગરમાં રહી અનેક ગ્રંથોની રચના કરી હતી અને ત્યારબાદ સૈકાઓ સુધી આ જ્ઞાનોપાસના સતત ચાલતી જ રહી.

પાટણના પ્રાચીન ગ્રંથભંડારોમાં અમૂલ્ય સાહિત્ય સચવાતું રહ્યું. તેમ છતાં આ ભંડારોમાંના કેટલાયે તાડપત્રીય તેમજ કાગળ ઉપરના હસ્તલિખિત ગ્રંથોના રક્ષણની વ્યવસ્થાના અભાવને કારણે નાશ થવા માંડ્યો હતો. કેટલાય ગ્રંથોના ટુકડા થઈ જવાથી તેની ગુણો ભરી ચોમાસાના વખતે નદીમાં પધરાવી દેવામાં આવતા હતા. કેટલાયે ગ્રંથો ચોરાઈ ગયા તેમજ વેચાઈ પણ ગયા. મુસલમાનોના જમાનામાં પાટણના કુનેહબાજ જૈનોએ બચાવી શકાય તેટલા ગ્રંથો છુપાવી દીધા અને કેટલાક જેસલમેર જેવા અન્ય ભંડારોમાં મોકલી દીધા.

શ્રીમન્મુનિ મહારાજ શ્રી ક્રાંતિવિજયજી પ્રવર્તકે સતત કેટલાંક વરસ સુધી પાટણમાં ચોમાસું રહી, સતત અને સખત પરિશ્રમ કરી આ ભંડારોના ખવાઈ ગયેલાં પુસ્તકો ફરીથી લખાવી તથા કેટલાંકને સમરાવીને ભંડારો શક્ય તેટલા વ્યવસ્થિત કર્યા. તેઓની આ વિરલ જ્ઞાનોપાસના અંગે સ્વતંત્ર ગ્રંથ તૈયાર થાય તે ખૂબ જ જરૂરી છે.

પાટણના ભંડારોમાં અમૂલ્ય સાહિત્ય છે, તે હકીકત મુંબઈ, વડોદરા, પૂના તેમજ યુરોપના વિદ્વાનોના જાણવામાં આવી અને પાટણના ભંડારોના સાહિત્યમાં વધુ ને વધુ રસ લેવા માંડ્યો. શ્રીમંત સયાજીરાવ મહારાજાએ વડોદરાની લાઈબ્રેરીના સંસ્કૃતના સ્કોલર શ્રી સી. ડી. દલાલને ઈ. સ. ૧૯૧૪માં પાટણ મોકલી ગ્રંથોનું લિસ્ટ કરાવ્યું તથા કેટલાક ગ્રંથો છપાવ્યા. શ્રી દલાલ અચાનક ગુજરી જવાથી તે કામ અધૂરું રહી ગયું.

પાટણના આ તમામ ભંડારોને પ્રવર્તક શ્રી ક્રાંતિવિજયજી મહારાજ, તેમના શિષ્ય

મુનિશ્રી ચતુરવિજયજી મહારાજ તેમજ તેમના શિષ્ય આગમપ્રભાકર શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે વર્ષો સુધી પાટણ રહી વ્યવસ્થિત કર્યા હતા.

પાટણના ભંડારોનું સાહિત્ય વ્યવસ્થિત રીતે જળવાઈ રહે તે અંગે પ્રવર્તક શ્રી ક્રાંતિવિજયજી તથા પાટણનો શ્રી સંઘ ચિંતા સેવ્યા કરતા હતા. આ માટે સન ૧૯૩૩ની સાલમાં બધા જ્ઞાનભંડારોને એકત્રિત કરવાની યોજના કરવામાં આવી હતી પણ આ યોજના આગળ વધી શકી નહિ. આ કાર્ય પાટણ માટે અગત્યનું છે, તે શેઠ શ્રી હેમચંદ મોહનલાલ ઝવેરી તથા તેમના ભાઈઓ શ્રી ભોગીલાલ મોહનલાલ, શ્રી મણિલાલ મોહનલાલ તથા શ્રી ચંદુલાલ મોહનલાલના ધ્યાન પર આવ્યું અને તેઓએ તેમના પિતાશ્રી શેઠ શ્રી મોહનલાલ મોતીચંદના સ્મરણાર્થે પાટણના શ્રી સંઘ પાસેથી રૂ. ૨૧૦૦/=માં જગ્યા લઈ રૂ. ૫૧૦૦૦/=ના ખર્ચે આ જ્ઞાનમંદિર બંધાવી શ્રી સંઘને અર્પણ કર્યું અને રૂ. ૧૦૦૦૦/= નિભાવ માટે આપ્યા.

આ જ્ઞાનમંદિરની સ્થાપત્યકળા પૂર્વપશ્ચિમના સંમિશ્રણ રૂપ કંઈક નવીન છે. તેનું કારણ બેલ્જિયમના વિખ્યાત આર્કિટેક્ટ Mr. Gaspar પાસે તેનો પ્લાન કરાવવામાં આવ્યો હતો. (Mr. Gasparને હૈદ્રાબાદના નિઝામે યુનિવર્સિટી માટે ખાસ બોલાવ્યા હતા.) શ્રી હેમચંદભાઈએ તથા તેમના ભાઈઓએ સ્થાપત્ય માટે ઘણી તપાસ કરી હતી પણ જ્ઞાન ભંડારને શોભે તેવું ભવ્ય સ્થાપત્ય ધ્યાનમાં નહીં આવવાથી Mr. Gaspar પાસે પ્લાન કરાવ્યો હતો. જ્ઞાનમંદિર સેંકડો વર્ષ ટકી શકે તેવું મજબૂત આગપ્રૂફ બનાવવામાં આવ્યું છે. આ જ્ઞાનમંદિરનું ઉદ્ઘાટન સંવત ૧૯૮૫માં તા. ૭ એપ્રિલ ૧૯૩૮માં તે વખતના મુંબઈ રાજ્યના ગૃહપ્રધાન શ્રી કનૈયાલાલ માણેકલાલ મુનશીના હાથે કરવામાં આવ્યું હતું અને તેની સાથે કલિકાલસર્વજ્ઞ “શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર” તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યું.

તે સમયે આ જ્ઞાનમંદિરમાં ત્રણ ભંડારો (સંઘવીના પાડાનો, ભાભાના પાડાનો તથા બેતરવશીના પાડાનો એ ત્રણ ભંડારો) સિવાયના તમામ ભંડારોના ગ્રંથો લોખંડના ૪૦ મજબૂત કબાટોમાં જુદા જુદા ભંડારના નામ સાથે મૂકવામાં આવ્યા. તે પૈકી સંઘવીના પાડાનો જ્ઞાનભંડાર પૂજ્યપાદ મુનિભગવંત શ્રી જમ્બૂવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી ઈ. સ. ૧૯૮૨ની આસપાસ, તેના વહીવટકર્તાએ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિરમાં સમર્પિત કર્યો હતો. આ ગ્રંથોને લાકડાનાં માપસર બોક્ષો બનાવી નંબર આપી મૂકવામાં આવ્યા છે. જ્ઞાનભંડારના ઉદ્ઘાટન પછી ઘણા ગ્રંથો શ્રી હેમચંદ મોહનલાલ અને તેમના ભાઈઓ તરફથી ખરીદી મૂકવામાં આવ્યા છે. લગભગ ૨૩૦ તાડપત્રીય તેમજ ૨૦૦૦૦ હસ્તલિખિત તથા ૨૦૦૦ છાપેલા ગ્રંથો આ ભંડારમાં છે. લગભગ અગિયારમી સદીથી માંડીને અત્યાર સુધીના ગ્રંથો ભંડારમાં છે જેમાંના કેટલાક ગ્રંથો સોનેરી રૂપેરી શાહીથી લખેલા છે તેમજ ચિત્રોવાળા પણ છે.

આ જ્ઞાનમંદિરમાંના આ ભંડારો પાટણના શ્રી જૈન સંઘની માલિકીના છે અને તેની વ્યવસ્થા શ્રી સંઘે નીમેલી કમિટી મારફતે ચાલે છે.

કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે અદ્ભુત સાહિત્ય-સર્જન કરી પાટણનું નામ અમર કર્યું છે. પાટણના આ જ્ઞાન ભંડારોની ઉન્નતિ તેમને આભારી છે. તેમણે પાટણની પ્રજાને અમૂલ્ય

વારસો આપ્યો છે. આવા જગવિખ્યાત પુરુષનું નામ આ જ્ઞાનમંદિર સાથે જોડી તેમનું કાંઈક ઋણ અદા કરવામાં આવ્યું છે. પાટણની સ્થાપના થઈ ત્યારથી આજે ૧૨૦૦ બારસો વર્ષે પણ પાટણની પ્રજા આ જ્ઞાનભંડારોને લઈને અભિમાન સેવે છે.

તાડપત્ર તથા કાગળ ઉપર જુદા જુદા સમયે લખાયેલા આવા ૨૪૦૦૦ ગ્રંથોની મહત્વની જરૂરી વિગત સાથેની સૂચિ-યાદી પૂઠ આઠ પ્રઠ મુનિરાજ શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજે અનેક સહકાર્યકરો-જાણકારોની મદદથી જાત દેખરેખ નીચે તૈયાર કરાવી હતી.

શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર તથા પાટણના અન્ય જ્ઞાનભંડારોમાંના હસ્તલિખિત ગ્રંથોની સૂચિનો ગ્રંથ આઠ શ્રી જમ્બુવિજયજીએ સંપાદિત કર્યો છે. Catalogue of Manuscripts of Patan Jain Bhandara Part 1, 2, 3 and 4 — ગ્રંથ પાટણનાં ગ્રંથભંડારોની માહિતી આપતો અમૂલ્ય ગ્રંથ છે.

શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય જૈન જ્ઞાનમંદિર એ પાટણની જૈન પરંપરામાં જ્ઞાનની ઉપાસનાના માહાત્મ્યનું પ્રતીક છે.

પાટણનાં ઉપાશ્રયો, ભોજનશાળા,
ધર્મશાળાઓ તથા આયંબિલશાળા

પાટણના ઉપાશ્રયોની યાદી

ઉપાશ્રયનું નામ-સરનામું

- ૧ શ્રી નગીનભાઈ પૌષ્ઠશાળા (મંડપનો ઉપાશ્રય)
શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જૈન ટેરાસર સામે
- ૨ ચંચળબેન છોટાલાલ પૌષ્ઠાલય
પીપળાશેરી, બી. એમ. હાઈસ્કૂલની સામે
- ૩ શ્રી રૂક્મણીભાઈ જૈન શ્રાવિક પૌષ્ઠાલય
પીપળાશેરી, બી. એમ. હાઈસ્કૂલની સામે
- ૪ વીરચંદ જેશીંગલાલ કોટાવાળા જૈન ઉપાશ્રય
બારીની પાસે, કોકાનો પાડો
- ૫ મોટો ઉપાશ્રય, કોકાનો પાડો
- ૬ વિમલગચ્છ જૈન ઉપાશ્રય, વખારનો પાડો
- ૭ સમરતબેન પોપટલાલ પૌષ્ઠશાળા, મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો
- ૮ શ્રે. મૂર્તિપૂજક જૈન ઉપાશ્રય, ખેતરવસી
- ૯ શ્રે. મૂર્તિપૂજક જૈન ઉપાશ્રય, ખેતરવસી
- ૧૦ દિવાળીભાઈ લહેરચંદ ઉત્તમચંદ પૌષ્ઠશાળા,
કનાશાનો પાડો
- ૧૧ શ્રી અજિતનાથની પોળ-સાધ્વીજીનો ઉપાશ્રય, રાજકાવાડો
- ૧૨ શ્રી રાજકાવાડા જૈન ઉપાશ્રય, નિશાળનો પાડો, રાજકાવાડો
- ૧૩ શ્રી સાગર જૈન ઉપાશ્રય, મણિયાતી પાડો, ધીવટો

- ૧૪ મોતીબેન મણિલાલ વાડીલાલ ઝવેરી જૈન ઉપાશ્રય, ઝવેરીવાડો
- ૧૫ ચીમનલાલ વલમજી ચોકસી જૈન ઉપાશ્રય, ઝવેરીવાડો
- ૧૬ પોળિયો ઉપાશ્રય, ગોરજીનો ઉપાશ્રય
- ૧૭ હંકમહેતાનો પાડો-સાધ્વીજીનો ઉપાશ્રય
- ૧૮ તંબોળીપાડાનો સાધ્વીજીનો ઉપાશ્રય
- ૧૯ ભોજનશાળાનો ઉપાશ્રય
- ૨૦ ખડાખોટડીના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૧ ખેતરપાલના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૨ ગોઠડના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૩ ઘીયાનો પાડો - વિમલ ગચ્છનો ઉપાશ્રય
- ૨૪ સાલવીવાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૫ વસાવાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૬ લીમડીના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૭ ભાભાના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૨૮ ફોફલિયાવાડા, ચૌધરીની શેરીનો ઉપાશ્રય
- ૨૯ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડાનો ઉપાશ્રય
- ૩૦ કસુંબીયાવાડાનો ઉપાશ્રય
- ૩૧ કેશુશેઠના પાડાનો ઉપાશ્રય
- ૩૨ લખીયારવાડાનો ઉપાશ્રય
- ૩૩ ભદ્રકરનગર સોસાયટી
- ૩૪ આશિષ સોસાયટી
- ૩૫ ભારતી સોસાયટી
- ૩૬ કુમારપાળ સોસાયટી

પાટણની ધર્મશાળાઓ

ક્રમ	ધર્મશાળાઓ	રૂમોની સંખ્યા	વિશેષ નોંધ
૧.	શેઠ શ્રી કેશવલાલ જેશંગલાલ જૈન ધર્મશાળા	૨૦	આધુનિક સુવિધાવાળી.
૨.	શ્રી અષ્ટાપદજી જૈન ધર્મશાળા	૧૫	—
૩.	મોહનલાલ ઉત્તમચંદ જૈન ધર્મશાળા	૮	—
૪.	શેઠ પાનાચંદ ઉત્તમચંદ કોટાવાલાની ધર્મશાળા	૨૧ જે પૈકી ૧૦ રૂમો	યાત્રાળુઓ માટે ઉપલબ્ધ છે.
૫.	શાહ પ્રમોદકુમાર કેશવલાલ જૈન અતિથિગૃહ	૧૮	આધુનિક સુવિધાવાળી.

પાટણની ભોજનશાળા

શ્રી પાટણ જૈન પંચાયત ફંડ સંચાલિત શેઠાણી હીરાલક્ષ્મી પુનમચંદ કોટાવાલા જૈન ભોજનશાળામાં એક સાથે ૬૦ વ્યક્તિઓ જમવા બેસી શકે તેવો મોટો હોલ છે. રોજ સરેરાશ ૨૫૦ વ્યક્તિઓ-યાત્રાળુઓ ભોજનશાળાનો લાભ લે છે. પાટણમાં આ એક માત્ર ભોજનશાળા યાત્રાળુઓ માટે આશીર્વાદરૂપ છે.

પાટણની આયંબિલશાળા

શ્રી વર્ધમાન તપ આયંબિલ સંસ્થાની શરૂઆત સં. ૧૯૮૧ આસો સુદ ૩ના દિવસે શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર પાસે શેઠ કરમચંદ પૂજાચંદની ધર્મશાળામાં શરૂ કરવામાં આવી હતી. સં. ૨૦૦૭માં આ સંસ્થા બંધારણીય બની અને તેની ઓફિસ મુંબઈ ખાતે રાખવામાં આવી છે. હાલ આ સંસ્થામાં દર વર્ષે ૧૨,૦૦૦ (બારહજાર) આયંબિલ થાય છે. તથા પાંચ થી છ હજાર સાધુ સાધ્વીજનો પણ લાભ મળે છે. પાટણ શહેર સાધુ સાધ્વીજને ધાર્મિક અભ્યાસ કરવાનું ઉત્તમ સ્થાન હોવાથી બારેમાસ લગભગ ૧૦૦ સાધુ સાધ્વીજની સ્થિરતા હોય છે. તેઓ માટે ઉકાળેલા પાણીની પણ સંપૂર્ણ સગવડ રાખેલ છે.

પાટણની પાઠશાળાઓ

૧. શ્રી રત્નવિજયજી જૈન પાઠશાળા
શ્રી મહાદેવાની શેરી, ખેતરવસી
૨. પૃ. પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયભુવનચંદ્રસૂરિ જૈન તત્ત્વજ્ઞાન પાઠશાળા
સિદ્ધચક્રની પોળ, બ્રાહ્મણવાડો, ખેતરવસી
૩. શ્રીમતી ઉજમબાઈ જૈન પાઠશાળા
નગીનબાઈ પૌષ્પશાળા (પંચાસરા પાર્શ્વનાથ જિનાલયની સામે)
૪. શ્રીમતી ચંપાબાઈ જૈન પાઠશાળા
નિશાળનો પાડો, રાજકવાડો
૫. શ્રી આદિનાથ જિન પાઠશાળા
કુમારપાળ સોસાયટી, ચાણસ્મા હાઈવે પાસે
૬. કમલપ્રેમ પાઠશાળા
મનમોહનની શેરી, ફોફલિયાવાડો
૭. શ્રી સિદ્ધહેમ જ્ઞાનપીઠ
ગોળ શેરી
૮. શ્રી નીતિસૂરીશ્વરજી જૈન તત્ત્વજ્ઞાન પાઠશાળા
ઉખમહેતાના પાડાની સામે, ઘીવટો

પાટણના સંઘોની યાદી

પાટણના સંઘોની યાદી

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૧	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચોક, પાટણ	પંચાસરા પાર્શ્વનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭
૨	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચોક, પાટણ	ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭
૩	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચોક, પાટણ	મહાવીર સ્વામી	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭
૪	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચોક, પાટણ	ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭
૫	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ પીપળાશેરી, આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય ચોક, પાટણ	નવખંડા પાર્શ્વનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૬	શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ દેરાસર ટ્રસ્ટ અષ્ટાપદ તથા શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામી જૈન દેરાસર પીપળાશેરી, પાટણ	ચંદ્રપ્રભ સ્વામી	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭
૭	શ્રી સ્થંભન પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ કોટાવાલા જૈન ધર્મશાળા આઝાદ ચોક, પાટણ	સ્થંભન પાર્શ્વનાથ	(૧) રમેશભાઈ ગજેન્દ્રકુમાર કોટાવાલા ૮૩, શેરમેન બિલ્ડીંગ, ૨૨, નારાયણ દામોલકર રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬.	૩૬૨૪૪૫
૮	શ્રી કોકાનો પાડો મહોલ્લા જૈન સંઘ કોકાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	કોકા પાર્શ્વનાથ	(૧) શશીકાન્ત ભોગીલાલ શાહ કોકાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૨) નાથાલાલ વાડીલાલ શાહ ગોળશેરી, કોકાનો પાડો, પાટણ (૩) નરોત્તમદાસ મોતીલાલ શાહ ગોળશેરી, કોકાનો પાડો, પાટણ	૩૧૪૫૭ - -
૯	શ્રી કોકાનો પાડો મહોલ્લા જૈન સંઘ કોકાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	અભિનંદન સ્વામી	(૧) શશીકાન્ત ભોગીલાલ શાહ કોકાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૨) નાથાલાલ વાડીલાલ શાહ ગોળશેરી, કોકાનો પાડો, પાટણ (૩) નરોત્તમદાસ મોતીલાલ શાહ ગોળશેરી, કોકાનો પાડો, પાટણ	૩૧૪૫૭ - -
૧૦	શ્રી શીતલનાથ જૈનદેરાસર ખેતરપાલનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	શીતલનાથ	(૧) જિતેન્દ્રકુમાર રસિકલાલ શાહ ટાવર બંગલો, મલબાર હિલ જળાશય, બી. જી. ખેર માર્ગ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) રમણલાલ મણિલાલ શાહ જગદીશવિલા, બ્લોક નં. ૨, નંદા પાટકર લેન, વિલેપાર્લા (ઈસ્ટ) મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૭.	૩૬૭૫૪૪૭ ૬૧૧૦૮૮૭
૧૧	શ્રી શીતલનાથજી મહારાજ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ પડીગુંદીનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	શીતલનાથ	(૧) ભગવાનદાસ લહેરચંદ મશરૂવાલા પડીગુંદીનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૨) દેવેન્દ્રભાઈ કસ્તુરચંદ શાહ પ્રીતિ બિલ્ડીંગ, ૩૭૮, સ્વામી વિવેકાનંદ રોડ, વિલેપાર્લા(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૩૧૪૧૬ ૬૧૧૪૮૮૩

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૧૨	શ્રી ઢંઢેરવાડો મહોલ્લા પ્રોપર્ટી ટ્રસ્ટ ઢંઢેરવાડો, ગોળશેરી, પાટણ	કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ	(૧) ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ શાહ ૩૦૫, ચંદ્રલોક-એ, ૯૭, નેપયન્સી રોડ, મું-દ. (૨) અશ્વિનભાઈ અમીચંદ શાહ ૩૪૯, અશ્વિનવિલા, તેલંગ રોડ, માટુંગા, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૧૯. (૩) નેમચંદ ખેમચંદ શાહ ૧લે માળ, કવીન્સ કોર્ટ, ૭૪, જવાહરનગર, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨.	૩૬૯૫૧૫૩ ૪૧૬૫૯૩૫ ૮૭૩૮૩૫૭
૧૩	શ્રી ઢંઢેરવાડો મહોલ્લા પ્રોપર્ટી ટ્રસ્ટ ઢંઢેરવાડો, ગોળશેરી, પાટણ	મહાવીર સ્વામી	(૧) ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ શાહ ૩૦૫, ચંદ્રલોક-એ, ૯૭, નેપયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) અશ્વિનભાઈ અમીચંદ શાહ ૩૪૯, અશ્વિનવિલા, તેલંગ રોડ, માટુંગા, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૧૯. (૩) નેમચંદ ખેમચંદ શાહ ૧લે માળ, કવીન્સ કોર્ટ, ૭૪, જવાહરનગર, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨.	૩૬૯૫૧૫૩ ૪૧૬૫૯૩૫ ૮૭૩૮૩૫૭
૧૪	શ્રી ઢંઢેરવાડો મહોલ્લા પ્રોપર્ટી ટ્રસ્ટ ઢંઢેરવાડો, ગોળશેરી, પાટણ	શામળા પાર્શ્વનાથ	(૧) ભૂપેન્દ્રભાઈ પોપટલાલ શાહ ૩૦૫, ચંદ્રલોક-એ, ૯૭, નેપયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) અશ્વિનભાઈ અમીચંદ શાહ ૩૪૯, અશ્વિનવિલા, તેલંગ રોડ, માટુંગા, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૧૯. (૩) નેમચંદ ખેમચંદ શાહ ૧લે માળ, કવીન્સ કોર્ટ, ૭૪, જવાહરનગર, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨.	૩૬૯૫૧૫૩ ૪૧૬૫૯૩૫ ૮૭૩૮૩૫૭
૧૫	શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ મારફતિયા મહેતાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	મુનિસુવ્રત સ્વામી	(૧) અમિતકુમાર જયંતિલાલ શાહ મારફતિયા મહેતાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૨) સારાભાઈ રીખવચંદ શાહ મારફતિયા મહેતાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૩) પ્રકાશકુમાર જયંતિલાલ શાહ મારફતિયા મહેતાનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	- ૨૦૭૩૩ -
૧૬	શ્રી શાંતિનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, વખારનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) બાબુલાલ લહેરચંદ શાહ ૫૦/૫, જવાહરનગર, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨.	૮૭૨૨૭૦૮

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૧૭	શ્રી આદેશ્વર જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ ગોદડનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) શૈલેષભાઈ કાંતિલાલ સફરી ગોદડનો પાડો, ગોળશેરી, પાટણ (૨) રાજેન્દ્રભાઈ હીરાલાલ સફરી બ્લોક નં. ૧૫, રજે માળ, ૨૮/૩૦, એચ.જી. રોડ, સુગન સદન, ગામદેવી, મુંબઈ-૭. (૩) અતુલભાઈ જયંતિલાલ સફરી ૩/૧૮, ન્યુ સર્વોત્તમ સોસા., ૨૦૧, ઈર્લા- બ્રિજ, અંધેરી (વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૮. (૪) રમેશભાઈ પરસોત્તમદાસ સફરી રજે માળ, કમલરામ બિલ્ડીંગ, ૫૯/૬૭, મિરઝા સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૩.	૩૦૧૫૪ ૩૮૮૯૭૫૯ ૬૨૫૧૦૫૦ ૩૩૪૨૦૮૦
૧૮	શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી જૈન દેરાસર મહાલક્ષ્મીમાતાનો પાડો, ત્રણદરવાજા પાસે, પાટણ	મુનિસુવ્રત સ્વામી	(૧) કનુભાઈ શીવલાલ શાહ મહાલક્ષ્મીનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, પાટણ (૨) જિતેન્દ્રકુમાર રસિકલાલ શાહ મહાલક્ષ્મીનો પાડો, ત્રણ દરવાજા પાસે, પાટણ (૩) હેમંતભાઈ માણેકલાલ શાહ ૬૧૧, 'પગરવ', પાટકર કોલેજની બાજુમાં, એસ.વી. રોડ, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૬૨. (૪) દિનેશચંદ્ર રતિલાલ શાહ ૩/૧૦૭, સમ્રાટ અશોક સોસા., બિલ્ડીંગ-૩, ૧લે માળ, ૭, રતિલાલ ઠક્કર માર્ગ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬.	૨૨૮૦૨ ૨૧૩૧૦ ૮૭૨૬૮૦૩ ૩૬૨૮૭૭૪
૧૯	શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર વચલીશેરી, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ	ગોડી પાર્શ્વનાથ	(૧) નટવરલાલ યુનીલાલ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ (૨) પ્રતાપચંદ ભાઈચંદ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ (૩) મહેન્દ્રભાઈ ગોપાલદાસ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ	(P.P.) ૨૨૮૫૮ ૨૧૮૪૬ ૩૨૮૭૬
૨૦	શ્રી ચંપા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર વચલીશેરી, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ	ચંપા પાર્શ્વનાથ	(૧) નટવરલાલ યુનીલાલ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ (૨) પ્રતાપચંદ ભાઈચંદ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ (૩) મહેન્દ્રભાઈ ગોપાલદાસ સાલવી નારણજીનો પાડો, ગોલવાડ, સાલવીવાડો, પાટણ	(P.P.) ૨૨૮૫૮ ૨૧૮૪૬ ૩૨૮૭૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામું	ફોનનંબર
૨૧	શ્રી આદેશ્વર જૈન દેરાસર નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) દીપકભાઈ ઈશ્વરલાલ સાલવી એફ-૬૦૨, વિશાલ એપાર્ટમેન્ટ, કુર્લારોડ, અંધેરી(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૮.	૮૩૫૦૬૨૪
૨૨	શ્રી સંભવનાથ જૈનદેરાસર ટ્રસ્ટ, ધાંધલ, નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, પાટણ	સંભવનાથ	(૧) ચીમનલાલ પૂનમચંદ સાલવી વચલીશેરી, નારણજીનો પાડો, સાલવીવાડો, પાટણ (૨) બિપીનચંદ્ર અંબાલાલ સાલવી ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ (૩) મંગળદાસ માધવલાલ સાલવી એ-૨૦૧, રતનનગર, દીપનારાયણ દુબે માર્ગ, દહિસર(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૮.	- ૨૦૩૪૬ ૮૮૩૬૪૭૭
૨૩	શ્રી શાંતિનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, કલારવાડો, સાલવીવાડો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) ચંપકલાલ નહાલચંદ સાલવી કલારવાડો, સાલવીવાડો, પાટણ	-
૨૪	શ્રી નેમિનાથ જિન દેરાસર ટ્રસ્ટ ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો પાટણ	નેમિનાથ	(૧) ચંપકલાલ અંબાલાલ સાલવી ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ (૨) કેતનભાઈ નવીનચંદ્ર શાહ ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ	૨૦૩૪૬ ૩૨૦૧૧
૨૫	શ્રી સાલવીવાડા જૈન સંઘ ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) અરવિંદભાઈ ધીરજલાલ શાહ ઘાટકોપર, મુંબઈ (૨) બિપીનભાઈ એ. સાલવી ત્રિશેરીયું, સાલવીવાડો, પાટણ	- ૩૦૫૮૩
૨૬	શ્રી પાટણ જૈન મંડળ ફાટીપાલ દરવાજા બહાર, પાટણ જૈન મંડળ કેમ્પસ, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) જે. કે. શાહ જે. કે. શાહ એન્ડ કું, ૩જે માળ, અલકરીમ- મંઝીલ, ૧૫, પલટન રોડ, મુંબઈ-૪૦૦૦૦૧. (૨) કીર્તિભાઈ બાબુલાલ શાહ ૪૨-એ, સાવિત્રી એપાર્ટમેન્ટ, વોરા કોલોની પાછળ, એમ. જી. રોડ, કાંદીવલી(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૭. (૩) જયંતિલાલ ફતેચંદ શાહ ૨૦૩, શ્રી જી દર્શન પ્રસાદ ચેમ્બરની સામે, ઓપેરા હાઉસ, મુંબઈ- ૪૦૦ ૦૦૪.	૨૬૧૫૫૮૧ ૮૦૧૪૩૮૫
૨૭	શ્રી હિમતસાગર ગુરુકૃપા ટ્રસ્ટ, શ્રી કરંડીયા પાર્શ્વનાથ ગુરુકૃપા સંકુલ, ફાટીપાલ દરવાજા બહાર, પાટણ	કરંડીયા પાર્શ્વનાથ	(૧) જયદેવપ્રસાદ પાઠક ગોળશેરી, ઢંઢેરવાડો, પાટણ	૩૨૪૭૮

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૨૮	શેઠશ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી કટકીયાવાડો, મદારસા, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, કોકલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભરુચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, બ્લોક-૨૦૭/૨૦૮, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫
૨૯	શ્રી શાંતિનાથ જૈનદેરાસર ધીયાનો પાડો, મદારસા, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) મહેન્દ્રભાઈ ગભરુચંદ શાહ ૬૦૩, પાર્લેપર્લ કો. ઓ. હા. સોસાયટી, જી. બી. ઈન્દુલકર માર્ગ, સુભાષરોડ, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૭. (૨) અંબાલાલ પૂનમચંદ શાહ ૩જે માળ, રૂમ નં. ૮૩, શ્રીનાથજી બિલ્ડિંગ, ૧૪૨, ગુલાલવાડી, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.	૮૩૮૧૮૭૪ ૩૮૭૦૦૫
૩૦	શ્રી કંબોઈ પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ધીયાનો પાડો, મદારસા, પાટણ	કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	(૧) મહેન્દ્રભાઈ ગભરુચંદ શાહ ૬૦૩, પાર્લેપર્લ કો. ઓ. હા. સોસાયટી, જી. બી. ઈન્દુલકર માર્ગ, સુભાષરોડ, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૭. (૨) અંબાલાલ પૂનમચંદ શાહ ૩જે માળ, રૂમ નં. ૮૩, શ્રીનાથજી બિલ્ડિંગ, ૧૪૨, ગુલાલવાડી, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.	૮૩૮૧૮૭૪ ૩૮૭૦૦૫
૩૧	શ્રી ઋષભદેવજી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, વાગોળનો પાડો, મદારસા, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) રસિકલાલ હીરાલાલ ભોજક વાગોળનો પાડો, મદારસા, પાટણ	-
૩૨	શ્રી આદેશ્વર જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, પંચોટી પાડો, મદારસા, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) પ્રિયવદન ચંદુલાલ સંઘવી રૂમ નં. ૬, ૧લે માળ, ૧૦૯, ૧૧૭, સી. પી. ટેંક રોડ, મોતીશા જૈન ચાલ, મુંબઈ-૪. (૨) જયંતિલાલ વિઠ્ઠલદાસ શાહ બ્લોક નં. ૬૮, ૭મે માળ, પ્રેમમિલન, ૮૭-બી, નેપીયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૩) હર્ષદભાઈ મહાસુખલાલ શાહ પંચોટી પાડો, મદારસા, પાટણ	૩૭૫૧૮૧૮ ૩૬૨૧૭૪૯ (P.P.) ૨૧૭૭૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૩૩	શ્રી શાંતિનાથ જૈન ટ્રેસરર ટ્રસ્ટ વસાવાડો, મદારસા, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) નરેન્દ્રકુમાર જમનાદાસ શાહ વસાવાડો, મદારસા, પાટણ (૨) રાજેન્દ્રકુમાર જયંતિલાલ શાહ વસાવાડો, મદારસા, પાટણ (૩) રમેશચંદ્ર સોમાલાલ શાહ વસાવાડો, મદારસા, પાટણ (૪) વનરાજભાઈ પ્રતાપભાઈ દલાલ ઈ-૧૦૨, સિમલા હાઉસ, નેપીયન્સી રોડ, મું-૩૬	૩૦૮૨૪ ૨૦૩૧૪ ૩૨૬૫૪ ૩૬૨૮૪૧૭
૩૪	શ્રી શાંતિનાથ જૈન ટ્રેસરર ટ્રસ્ટ, શાંતિનાથની પોળ મદારસા, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) સુધીરભાઈ કાંતીલાલ શાહ ન્યુ સાયન હા. સો. (સિધી કોલોની), ૧૭/બી/ ૧, એસ. આઈ. ઈ. એસ. કૉલેજની સામે, સાયન(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૨. (૨) વિનોદભાઈ ભગવાનદાસ શાહ ૨, આશીર્વાદ બિલ્ડિંગ, આડમર મઠ લેન, એસ. વી. રોડ, ઈલાંબ્રિજ, અંધેરી(વેસ્ટ), મુંબઈ-૫૮. (૩) મહાસુખલાલ પોપટલાલ શાહ ૨૬-ડી, નવનીત નગર, એમ. જી. રોડ, ઘાટકોપર (ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૭. (૪) ધીરજલાલ મોહનલાલ શાહ બ્લોક નં. ૬૧, ૬૨, ૬૩ માળ, બી વિંગ, ૪, જમનાદાસ મહેતા માર્ગ, વાલકેશ્વર, મું-૬.	૪૦૭૭૩૧૭ ૬૨૦૫૮૫૭ ૫૧૨૮૪૪૧ ૩૬૮૩૫૭૭
૩૫	શ્રી ખેતરવસી શાંતિનાથ ટ્રેસરર ટ્રસ્ટ ખેતરવસી, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) વિનોદચંદ્ર હરીલાલ ઝવેરી ૬, વલ્લભનગર સોસા, ૧, નીમીષ એપાર્ટમેન્ટ, આ. કો. એન. એસ. રોડ, જુહુ સ્કીમ, પાર્લા(વેસ્ટ) (૨) રતીલાલ અંબાલાલ શાહ ૨/૧૮, શ્રીનિકેતન, ચોપાટી, બેન્ડ સ્ટેન્ડ, મું-૬. (૩) રમણિકલાલ ત્રિકમલાલ શાહ શાંતિનાથની પોળ, પાટણ	૬૧૮૩૨૦૮ ૩૬૧૪૮૮૮ ૨૧૮૦૪
૩૬	શ્રી મહાદેવા પાર્શ્વનાથ જૈન ટ્રેસરર ટ્રસ્ટ મહાદેવની શેરી, ખેતરવસી, પાટણ	મહાદેવા પાર્શ્વનાથ	(૧) રમણિકભાઈ ત્રિકમલાલ શાહ શાંતિનાથની પોળ, પાટણ (૨) જિતુભાઈ ચંદુલાલ શાહ ખેતરવસી, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ વાલચંદ શાહ ખેતરવસી, પાટણ	૨૧૮૦૪ - ૨૧૮૩૧

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામું	ફોનનંબર
૩૭	શ્રી ખેતરવસી શામળા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી, પાટણ	શામળા પાર્શ્વનાથ	(૧) પ્રમોદભાઈ મણિલાલ શાહ ૫/૧૧, કેલાસનગર, ૬૫૮, તારદેવ રોડ, મું-૭. (૨) અનિલભાઈ મણિલાલ શાહ ૬/૧૬૧, સહકાર નિવાસ, ૨૦, તારદેવ રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૩૪. (૩) વિજયભાઈ હરસુખલાલ શાહ ડી-૭૭, ગ્રા.ફ., પાટણ જૈન મંડળ માર્ગ, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦. (૪) મહેન્દ્રભાઈ હીરાલાલ શાહ બ્લોક નં. ૩૮, ૫મે માળ, ૭૭. પાટણ જૈન મંડળ માર્ગ, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ-૨૦. (૫) રમણિકલાલ મોતીલાલ શાહ શામળાજીની શેરી, ખેતરવસી, પાટણ	૪૮૪૪૫૩૫ ૪૮૪૦૫૦૪ ૨૦૫૭૭૧૦ ૨૮૧૬૦૫૧ ૨૨૨૮૦
૩૮	શ્રી બ્રાહ્મણવાડા શાંતિનાથ જૈન દેરાસર બ્રાહ્મણવાડો, સિદ્ધચક્રની પોળ, ખેતરવસી પાસે, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) વિનોદભાઈ હરીલાલ ઝવેરી ૬, વલ્લભનગર સોસાટ, ૧, નીમીષ એપાર્ટ, ગ્રા.ફ., એન. એસ. રોડ, જુહુ સ્કીમ, પાર્લા(વેસ્ટ) (૨) દિલીપભાઈ શાંતિલાલ શાહ સિદ્ધચક્રની પોળ, પાટણ (૩) રમણિકભાઈ ત્રિકમલાલ શાહ શાંતિનાથની પોળ, પાટણ	૬૧૮૩૨૦૮ ૩૦૮૬૮ ૨૧૮૦૪
૩૯	શ્રી શાંતિનાથ મોટું દેરાસર મોટી દેરાસરની શેરી, કનાસાનો પાડો, ત્રણ દરવાજાની બાજુમાં, સાંકડીશેરી, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) રમણલાલ નાગરદાસ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) વિક્રમભાઈ સી. શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ (૩) રસિકલાલ કાંતીલાલ શાહ મોટીની શેરી, કનાસાનો પાડો, પાટણ (૪) સુરેશકુમાર બાબુલાલ શાહ ૩૩, આશીર્વાદ, આશિષ સોસાયટી, રાજમહેલ રોડ, પાટણ	૩૧૧૭૬ ૩૧૬૮૨ ૩૦૭૬૭
૪૦	શ્રી શાંતિનાથ દેરાસર આંબલી શેરીનો સંઘ, આંબલી શેરી, કનાસાનો પાડો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) શરદભાઈ બાબુલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૩૦૧૮૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૪૧	શ્રી શાંતિનાથ દેરાસર આંબલી શેરીનો સંઘ, આંબલી શેરી, કનાસાનો પાડો, પાટણ	શીતલનાથ	(૧) બાબુલાલ કેશવલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ (૨) શરદભાઈ બાબુલાલ શાહ કનાસાનો પાડો, સાંકડીશેરી, પાટણ	૩૦૧૮૬ ૩૦૧૮૬
૪૨	શ્રી લીમડાના પાડાનું જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, લીમડીનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) મહેન્દ્રભાઈ કસ્તુરચંદ શાહ ૨૦૪-બી, પારેખ પ્લાઝા, નાણાવટી સ્કુલ સામે, ૯૦-એ, વી. પી. રોડ, વિલેપાર્લા (વેસ્ટ), મું-૫૬. (૨) સુરેન્દ્રભાઈ સેવંતીલાલ શાહ ૧/૩૪૪૪, કાદરશાહની નાળ, મધુવન સોસાઈ પાસે, શાલિભદ્ર કોમ્પ્લેક્સ સામે, નાનપુરા, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૧. (૩) વિનુભાઈ કાંતીલાલ શાહ ૧૦, લાભનિવાસ, ૪થી ગલી, ખેતવાડી, એસ. પી. રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪. (૪) બિપીનભાઈ જયંતિલાલ શાહ ૧૨/સી, ન્યુતારા એપાર્ટમેન્ટ, રજે માળ, જૈન- દેરાસરની બાજુમાં, સાંઈનાથ નગર, લાલ- બહાદુર શાસ્ત્રી માર્ગ, ઘાટકોપર (વેસ્ટ), મું-૮૬.	૬૧૦૦૨૯૭ ૪૭૩૮૦૮ ૩૮૨૨૮૫૩ ૫૧૫૦૪૬૭
૪૩	શ્રી ભાભા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર તથા વિમળગચ્છ આરાધક ટ્રસ્ટ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ	ભાભા પાર્શ્વનાથ	(૧) જિતેન્દ્રભાઈ મણિલાલ શાહ ફ્લેટ નં-૮, નાલંદા-એ, ૬૨, પેડર રોડ, મું-૨૬. (૨) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૩) અચિનભાઈ કીર્તિલાલ શાહ ૨૦-બી, શિરવાઈ બિલ્ડિંગ, ગર્દન સ્કુલ કમ્પાઉન્ડ, સ્લેટર રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૭. (૪) ચંદ્રકાન્તભાઈ અમૃતલાલ શાહ ૧૩મે માળ, ૧૩૧/એ, રાજુલ એપાર્ટમેન્ટ, નેપીયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬.	૩૮૬૯૨૦૭ ૨૨૬૬૩ ૩૦૬૦૨૨૮ ૩૬૮૧૫૭૪
૪૪	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ જૈન મૂર્તિપૂજક સંઘ ખજૂરીનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	(૧) રવીન્દ્રભાઈ મોહનલાલ શાહ બ્લોક નં ૪૭, ૫મે માળ, પંચાસર, ૭૬, પાટણ જૈન મંડળ માર્ગ, મરીન ડ્રાઇવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦.	૨૦૧૬૫૦૫

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૪૫	શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી જૈન દેરાસર વાસુપૂજ્યનો મહોલ્લો, ફોફલીયાવાડા પાસે, પાટણ	વાસુપૂજ્ય સ્વામી	(૧) અરવિંદભાઈ જયંતિલાલ શાહ ૪થેમાળ, ૧૩/૧૫, મદનજી મોનજી બિલ્ડીંગ, અનંતવાડી, ભૂલેશ્વર-૪૦૦ ૦૦૨. (૨) બાબુભાઈ દલપતચંદ શાહ પોળની શેરી, ફોફલીયાવાડો, પાટણ	૨૦૮૪૭૦૫ ૨૨૪૫૫
૪૬	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ સંઘવીની પોળનો સંઘ સંઘવીની પોળ, ચાંચરિયા, પાટણ	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	(૧) રાજેન્દ્રભાઈ બચુભાઈ શાહ સંઘવીનો પાડો, બાબુના બંગલાની સામે, પાટણ (૨) રસિકભાઈ જેઠાલાલ શાહ ૧લે માળ, બ્લોક નં.૨, સુરજ, ૩૭, લક્ષ્મી કો.ઓ. હા.સો., ૧૦મો રસ્તો, જૂહ, વિલેપાર્લા (વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૪૮. (૩) ચંપકભાઈ વાડીલાલ શાહ સંઘવીની પોળ, ચાંચરિયા, પાટણ	૨૦૭૫૬ ૬૨૦૬૦૪૭
૪૭	શ્રી વિમળનાથજી જૈન શ્રી મૂ. સંઘ, સંઘવીનો પાડો, ચાંચરિયા, પાટણ	વિમળનાથ	(૧) રાજેન્દ્રભાઈ બચુભાઈ શાહ સંઘવીનો પાડો, બાબુના બંગલાની સામે, પાટણ	૨૦૭૫૬
૪૮	શ્રી શીતલનાથ જૈન દેરાસર કસુંબીયા પાડો, ચાંચરિયા પાટણ	શીતલનાથ	(૧) રજનીભાઈ નાગરદાસ શાહ ૩૦૨, કુશ એપાર્ટ્સ, વીરા દેસાઈ રોડ, અંધેરી(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૩. (૨) નરેનભાઈ ઈશ્વરલાલ સાંડેસરા કસુંબીયા પાડો, ચાંચરિયા, પાટણ (૩) કલ્પેશભાઈ શાંતિલાલ શાહ કસુંબીયા પાડો, ચાંચરિયા, પાટણ	૬૨૭૦૫૫૪ ૨૧૫૨૨
૪૯	શ્રી શીતલનાથજી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ અબજી મહેતાનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	શીતલનાથ	(૧) ચંદુલાલ લલ્લુભાઈ સાંડેસરા ૬/એ, શ્રીપત ભુવન, ૧લે માળ, ચોપાટી, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૭. (૨) વિક્રમભાઈ ખોડીદાસ સાંડેસરા અબજી મહેતાનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	૩૬૯૫૩૬૫ ૩૨૭૬૩
૫૦	શ્રી આદેશ્વર જૈન દેરાસર બળીયાપાડો, રાજકાવાડો પાટણ	આદેશ્વર	(૧) જયંતિભાઈ દલછાચંદ મહેતા અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો, પાટણ	૩૩૧૯૬
૫૧	શ્રી અજિતનાથ જૈન દેરાસર અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો, પાટણ	અજિતનાથ	(૧) જયંતિભાઈ દલછાચંદ મહેતા અજિતનાથની પોળ, રાજકાવાડો, પાટણ	૩૩૧૯૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૫૨	શ્રી અજિતનાથ જૈન દેરાસર કેશુશેઠની પોળ, રાજકાવાડો, પાટણ	અજિતનાથ	(૧) શ્રી અરવિંદભાઈ જે. શાહ ૭૬, મરીનડ્રાઈવ, બ્લોક નં. ૧૩, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦.	૨૮૧૮૩૦૮
૫૩	શ્રી સુમતિનાથ જૈનદેરાસર નિશાળનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	સુમતિનાથ	(૧) પ્રવિણચંદ્ર મણિલાલ શાહ ૭૦૨, મમતા, સેન્ટ એન્ટુસ રોડ, સાંતાક્રુઝ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૪.	૬૦૪૦૪૩૨
૫૪	શ્રી સીમંધર સ્વામી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ લખીયારવાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	સીમંધર સ્વામી	(૧) રમેશભાઈ ચીનુભાઈ શાહ કેબ્રીન બિલ્ડિંગ, માનવ મંદિર રોડ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ (૨) મનહરભાઈ કેશવલાલ શાહ ૧૩૦૧, ગીરનાર બિલ્ડિંગ, તાડદેવ, મુંબઈ	૩૬૯૮૩૨૩ ૪૯૫૦૭૭૧
૫૫	શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ મોટી શેરી, લખીયારવાડો રાજકાવાડો, પાટણ	મુનિસુવ્રત સ્વામી	(૧) રાજેન્દ્રભાઈ રમણલાલ શાહ સરીના, બંગલા નં-૧/૧/૭૦/૧, રાજમહેલ રોડ, પાટણ (૨) રસિકલાલ અંબાલાલ શાહ બ્લોક-૨૬, ૪થે માળ, શ્રી પાટણ જૈન મંડળ, બિલ્ડીંગ નં-૨, મરીનડ્રાઈવ, મુંબઈ-૨૦.	૩૧૪૩૪ ૨૮૧૬૭૬૫
૫૬	શ્રી મલ્લિનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	મલ્લિનાથ	(૧) અનિલકુમાર ચંદુલાલ શાહ મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ (૨) ચંદુલાલ વીરચંદ શાહ મલાતનો પાડો, રાજકાવાડો, પાટણ	૩૧૯૦૩
૫૭	શ્રી જોગીવાડા શામળા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ જોગીવાડો, પાટણ	શામળા પાર્શ્વનાથ	(૧) કંચનલાલ વાડીલાલ શાહ ૬-બી, તુલસી નિવાસ, ૬૧, ડી રોડ, ચર્ચગેટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦. (૨) પ્રફુલ્લભાઈ જયંતિલાલ શાહ બ્લોક નં. બી/૫/૧, સી લોર્ડ, ૬૬ પરેડ, જી. ડી. સોમાણી માર્ગ, કોલાબા, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૫. (૩) દિલીપકુમાર સેવંતીલાલ શાહ ૧૩, કલાનિકેતન, ભારતી સોસા, પાટણ	૨૦૫૫૩૦૭ ૨૧૮૫૨૧૮ ૩૦૭૯૩
૫૮	શ્રી શાંતિનાથ જૈન દેરાસર થે. મૂ. પૂ. ટ્રસ્ટ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) રસિકલાલ મણિલાલ શાહ રૂમ નં. ૨૫, ૩જે માળ, ૫૯, નાખોદા સ્ટ્રીટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૩. (૨) શૈલેષભાઈ બાબુભાઈ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૪૨૪૦૯૯ ૨૨૪૫૫

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૫૯	શ્રી મનમોહન પાર્શ્વનાથ જૈન શ્વે. મૂ. પૂ. ટ્રસ્ટ મનમોહનની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	મનમોહન પાર્શ્વનાથ	(૧) કંચનલાલ વાડીલાલ શાહ દ-બી, તુલસીનિવાસ, દૃ૧, ડી રોડ; ચર્ચગેટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦. (૨) મનજય સેવંતીલાલ ઝવેરી મનમોહનજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ (૩) અશોકકુમાર જયંતિલાલ શાહ મનમોહનજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ (૪) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	૨૦૫૫૩૦૭ ૩૨૫૩૦ ૨૧૧૩૬ -
૬૦	શ્રી સંભવનાથ જૈન મંદિર ટ્રસ્ટ વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	સંભવનાથ	(૧) સુમતિલાલ ભોગીલાલ શાહ એ/૮૦૧, ચંદનબાળા, આર. આર. ૬૬૬૨ માર્ગ, રીજ રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) પ્રકાશભાઈ પ્રેમચંદ શાહ વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૬૩૭૮૪૪ ૩૨૭૫૮
૬૧	શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી જૈન દેરાસર, વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	મુનિસુવ્રત સ્વામી	(૧) સુમતિલાલ ભોગીલાલ શાહ એ/૮૦૧, ચંદનબાળા, આર. આર. ૬૬૬૨ માર્ગ, રીજ રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) પ્રકાશભાઈ પ્રેમચંદ શાહ વખતજીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	૩૬૨૨૦૮૮ ૩૨૭૫૮
૬૨	શ્રી નમિનાથ જૈન શ્વે. મૂ. સંઘ, ચોધરીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ	નમિનાથ	(૧) અશોકભાઈ ગિરધરલાલ ઝવેરી ચોધરીની શેરી, કોફલિયાવાડો, પાટણ (૨) નવીનચંદ્ર ચીમનલાલ મણિયાર ૫/૫૩, સુરજ, બોલ્ટન કો. ઓ. હા. સો. લિ., ૨૭૮, જે. ડી. રોડ, ભાટિયા હોસ્પિટલ સામે, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૭.	૨૧૮૪૫ ૩૮૭૦૩૮૪
૬૩	શ્રી શાંતિનાથજી તથા શ્રી મહાવીર જૈન દેરાસર સોનીવાડો, ઊંચીપોળ, પાટણ	મહાવીર સ્વામી	(૧) ધરણેન્દ્રભાઈ મહાસુખલાલ શાહ ઊંચીપોળ, સોનીવાડો, પાટણ (૨) યોગેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ ફ્લેટ નં. ૩, ૧લે માળ, દીપ્તિજયોત બિલ્ડિંગ, ૨૧૮, સર. પી. એમ. રોડ, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૭. (૩) હેમંતભાઈ હરસુખભાઈ શાહ ૩મ-૮૩, ૪થે માળ, કૃષ્ણ નિવાસ, પાયધુની, ૩૦૫, યુસુફ મેહરઅલી રોડ, મુંબઈ-૩.	૨૨૦૦૨ ૬૧૪૫૩૬૦ ૩૪૨૪૮૮૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામું	ફોનનંબર
૬૪	શ્રી શાંતિનાથજી તથા શ્રી મહાવીર જૈન દેરાસર સોનીવાડો, ઊંચીપોળ, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) ધરણેન્દ્રભાઈ મહાસુખલાલ શાહ ઊંચીપોળ, સોનીવાડો, પાટણ (૨) યોગેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ ફ્લેટ નં. ૩, ૧લે માળ, દીપ્તિજ્યોત બિલ્ડિંગ, ૨૧૮, સર પી. એમ. રોડ, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૭. (૩) હેમંતભાઈ હરસુખભાઈ શાહ રૂમ-૮૩, ૪થે માળ, કૃષ્ણ નિવાસ, પાયધુની, ૩૦૫, યુસુફ મેહરઅલી રોડ, મુંબઈ-૩.	૨૨૦૦૨ ૬૧૪૫૩૬૦ ૩૪૨૪૮૮૬
૬૫	શ્રી મણિયાતી પાડો જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ મણિયાતી પાડો, ધીવટો પાટણ	મહાવીર સ્વામી	(૧) પ્રવીણચંદ્ર સારાલાલ નગરશેઠ ૧૨, ફિરદોસ, ૫૬, નેતાજી સુભાષ રોડ, મરીન ડ્રાઈવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦. (૨) ભગવાનદાસ કેશવલાલ નગરશેઠ રૂમ નં. ૫૭, ૫૮, ૬૬, ૫મે માળ, દેવજી- પ્રેમજી બિલ્ડિંગ, ૧૬/૧૮, દરિયાસ્થાન સ્ટ્રીટ, મસ્જિદ બંદર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૩. (૩) કીર્તિભાઈ અમૃતલાલ શાહ મણિયાતીપાડો, ધીવટો, પાટણ	૨૦૩૦૮૫૮ ૩૪૨૦૪૧૧ -
૬૬	શ્રી મણિયાતી પાડો જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ મણિયાતી પાડો, ધીવટો પાટણ	આદેશ્વર	(૧) પ્રવીણચંદ્ર સારાલાલ નગરશેઠ ૧૨, ફિરદોસ, ૫૬, નેતાજી સુભાષ રોડ, મરીન ડ્રાઈવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦. (૨) ભગવાનદાસ કેશવલાલ નગરશેઠ રૂમ નં. ૫૭, ૫૮, ૬૬, ૫મે માળ, દેવજી- પ્રેમજી બિલ્ડિંગ, ૧૬/૧૮, દરિયાસ્થાન સ્ટ્રીટ, મસ્જિદ બંદર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૩. (૩) કીર્તિભાઈ અમૃતલાલ શાહ મણિયાતીપાડો, ધીવટો, પાટણ	૨૦૩૦૮૫૮ ૩૪૨૦૪૧૧ -
૬૭	શ્રી ટાંકલા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર, ડંક મહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ	ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	(૧) જયરાજભાઈ કાંતિલાલ ઝવેરી ડંક મહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ	૩૦૮૮૧
૬૮	શ્રી શાંતિનાથ જૈન દેરાસર ડંક મહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) દેવદત્તભાઈ બાબુલાલ જૈન ડંક મહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ (૨) પ્રકાશભાઈ કાંતિલાલ શાહ ડંક મહેતાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ	૩૦૨૦૭ ૨૨૪૧૫

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૬૯	કુંભારિયાપાડા આદેશ્વર જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ કુંભારિયાપાડો, ઘીવટો, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) જયંતિલાલ પોપટલાલ શાહ ૧૮/૩, રેખા નં. ૧, ૪૬, રિજ રોડ, ત્રીન બત્તી, મલબાર હિલ, મુંબઈ-૬. (૨) સુરેશચંદ્ર નેમચંદ શાહ બ્લોક નં. ૨૩, પંચાસર, ૨જે માળ, ૭૬, પાટણ જૈન મંડળ માર્ગ, મરીનડ્રાઈવ, મું-૨૦.	૩૬૨૩૮૦૪ ૨૦૧૫૬૩૧
૭૦	શ્રી મહાવીરસ્વામી જૈન દેરાસર તંબોળી વાડો, ઘીવટો, પાટણ	મહાવીર સ્વામી	(૧) ચંદુલાલ વીરચંદ શાહ તંબોળી વાડો, ઘીવટો, પાટણ (૨) દેવેન્દ્રભાઈ નાનકચંદ શાહ બ્લોક નં. ૮, ૨જે માળ, રેખા નં. ૧, ૪૬, રિજ રોડ, બી. જી. ખેર માર્ગ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૩) હરેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ બ્લોક નં. ૨૪, ૪થે માળ, રેખા નં. ૧, ૪૬, રિજ રોડ, બી. જી. ખેર માર્ગ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૪) વીરેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ ૩જે માળ, બદ્રીકેશ્વર, ફ્લેટ નં. ૧૫, ૮૨, મરીનડ્રાઈવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦.	- ૩૬૮૦૭૧૨ ૩૬૮૦૭૧૨ ૨૦૩૨૫૨૪
૭૧	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જૈનદેરાસર તંબોળી વાડો, ઘીવટો, પાટણ	સુપાર્શ્વનાથ	(૧) દેવેન્દ્રભાઈ નાનકચંદ શાહ બ્લોક નં. ૮, ૨જે માળ, રેખા નં. ૧, ૪૬, રિજ રોડ, બી. જી. ખેર માર્ગ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૨) હરેશભાઈ ભોગીલાલ શાહ બ્લોક નં. ૨૪, ૪થે માળ, રેખા નં. ૧, ૪૬, રિજ રોડ, બી. જી. ખેર માર્ગ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬. (૩) વીરેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ ૩જે માળ, બદ્રીકેશ્વર, ફ્લેટ નં. ૧૫, ૮૨, મરીનડ્રાઈવ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૨૦.	૩૬૮૦૭૧૨ ૩૬૮૦૭૧૨ ૨૦૩૨૫૨૪
૭૨	શ્રી આદેશ્વર જૈન દેરાસર કપૂર મહેતાનો પાડો, ઘીવટો, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) લાભચંદ મૂળચંદ શાહ ૨૬૮/૬, જવાહર નગર, રોડ નં. ૧૨, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૬૨ (૨) પ્રવીણાબેન લાલભાઈ બાપુલાલ બ્લોક સી-૨૦૧, સિમલા હાઉસ, નેપીયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૩૬.	૮૭૨૦૬૬૬ ૩૬૨૮૨૧૬

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૭૩	શ્રી ખીજડાના પાડાનું જૈન દેરાસર ખીજડાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) ભરતભાઈ ગભડચંદ શાહ ખીજડાનો પાડો, ધીવટો, પાટણ (૨) બાબુભાઈ છોટાલાલ શાહ બ્લોક નં. ૪, રજે માળ, લાભનિવાસ, ખેતવાડી, ૪થી ગલી, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.	૩૨૪૦૬ ૩૮૨૮૨૭૬
૭૪	શ્રીસંભવનાથ જૈન દેરાસર શ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી, તરભોડા પાડો, ધીવટો, પાટણ	સંભવનાથ	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભડચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, બ્લોક ૨૦૭/૨૦૮, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫
૭૫	શ્રી શાંતિનાથ જૈન દેરાસર ભેંસાતવાડો, પાટણ	શાંતિનાથ	(૧) ભગવાનદાસ રમણલાલ શાહ ૩૫, મિન્ટ રોડ, રજે માળ, જી.પી.ઓ. સામે, ફોર્ટ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૧.	૨૬૧૦૦૮૧
૭૬	શ્રી શાહવાડો સુપાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ શાહવાડો, ધીવટો, પાટણ	સુપાર્શ્વનાથ	(૧) જયંતિલાલ પૂનમચંદ શાહ ૭, ભદ્રંકરનગર સોસા, કાળકા રોડ, પાટણ (૨) જીવણલાલ મણિલાલ ઝવેરી ઝવેરીવાડો, ધીવટો, પાટણ (૩) મહેન્દ્રભાઈ સારાભાઈ લાટીવાળા તંબોળીવાડો, ધીવટો, પાટણ	૩૦૮૬૭ ૩૦૧૮૯
૭૭	શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર. શાહવાડો, ધીવટો, પાટણ	શામળા પાર્શ્વનાથ	(૧) મહેશભાઈ રમણિકલાલ શાહ ૨/૧૨, સ્ટારડસ્ટ, ૮૦-એ, નેપીયન્સી રોડ, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૬.	૩૬૨૮૮૨૧
૭૮	શેઠશ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી કટકીયાવાડો, મદારસા, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભડચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, બ્લોક-૨૦૭/૨૦૮, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬૦.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામાં	ફોનનંબર
૭૯	શ્રી નારંગાજી તથા આદેશ્વરજી જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ ઝવેરીવાડો, ધીવટો, પાટણ	નારંગા પાર્શ્વનાથ	(૧) જીવણલાલ મણિલાલ ઝવેરી ઝવેરીવાડો, ધીવટો, પાટણ (૨) વિનોદચંદ્ર પોપટલાલ શાહ બિલ્ડીંગ નં. ૨૮, ૪થે માળ, ૨જી ભટ્ટવાડી, ગિરગામ રોડ, ઓપેરા હાઉસ, મુંબઈ-૬૨. (૩) સતીશકુમાર ચંદુલાલ શાહ રૂમ નં. ૨૫, ૧લે માળ, શ્રીતલછાયા, ૨૮/એ, જવાહરનગર, ગોરેગામ(વેસ્ટ), મુંબઈ-૬૨. (૪) ચેતનકુમાર કાંતિલાલ ઝવેરી ઝવેરીવાડો, ધીવટો, પાટણ	૩૦૧૮૮ ૩૮૨૬૭૬૮ ૮૭૩૪૪૬૬ -
૮૦	શેઠશ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી, ઝવેરીવાડો ધીવટો, પાટણ	વાડી પાર્શ્વનાથ	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભરુચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, બ્લોક ૨૦૭/૨૦૮, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫
૮૧	શેઠશ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી, ટાંગડિયાવાડો, ધીવટો, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભરુચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, બ્લોક ૨૦૭/૨૦૮, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫
૮૨	શેઠશ્રી ધરમચંદ અભેચંદની પેઢી, ટાંગડિયાવાડો, ધીવટો, પાટણ	શેશફણા પાર્શ્વનાથ	(૧) ભાનુભાઈ ચીમનલાલ શાહ ભાભાનો પાડો, લાખુખાડ, પાટણ (૨) ભૂપેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ પોળની શેરી, ફોફલિયા વાડો, પાટણ (૩) કીર્તિભાઈ ગભરુચંદ શાહ ભાગ્યોદય-એ, સરોજની રોડ, ગુરુદેવ હોટલની ગલીમાં, બ્લોક ૨૦૭/૨૦૮, વિલેપાર્લા(ઈસ્ટ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૫૬.	૨૨૬૬૩ (P.P.) ૨૦૬૭૭ ૬૧૮૪૧૨૫

ક્રમ	ટ્રસ્ટનું નામ અને સરનામું	મૂળનાયક	ટ્રસ્ટીઓનાં નામ અને સરનામું	ફોનનંબર
૮૩	શ્રી પાટણ ખડાખોટડી આદેશ્વર જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ, ખડાખોટડીનો પાડો પાટણ	આદેશ્વર	(૧) નવીનચંદ્ર રતિલાલ શાહ ૧૫/૧, તેજકિરણ, દાદી શેઠ રજી ગલી, ચોપાટી, મુંબઈ-૪૦૦ ૦૦૭. (૨) બાલુભાઈ છોટલાલ શાહ વિપુલ-એ, રીજ રોડ, વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૬. (૩) વાડીલાલ ઘેલાભાઈ વૈદ્ય પીપળાશેરી, આચાર્ય હેમચંદ્રાચાર્ય રોડ, પાટણ	૩૬૪૧૮૬૬ ૩૬૮૧૭૫૮ -
૮૪	શ્રી સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ આશિષ સોસાયટી રાજમહેલ રોડ, પાટણ	સહસ્રકૃષ્ણ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	(૧) ગોકળદાસ પોપટલાલ શાહ આશિષસોસાઈ, બં. નં. ૧૬, રાજમહેલ રોડ, પાટણ (૨) છનાલાલ પોપટલાલ શાહ આશિષ સોસાઈ, બં. નં. ૧૬, રાજમહેલ રોડ, પાટણ (૩) હરગોવિન્દદાસ ચીમનલાલ શાહ આશિષ સોસાયટી, રાજમહેલ રોડ, પાટણ	૨૨૩૩૮ ૨૨૩૩૮ -
૮૫	શ્રી સુવિધિનાથ મૂ. પૂ. જૈન ટ્રસ્ટ ભદ્રંકરનગર સોસાયટી, કાળકા રોડ, પાટણ	સુવિધિનાથ	(૧) જયંતિલાલ પૂનમચંદ શાહ ૭, ભદ્રંકરનગર સોસાઈ, કાળકા રોડ, પાટણ (૨) મહેન્દ્રભાઈ જયંતિલાલ શાહ ભદ્રંકરનગર સોસાયટી, કાળકા રોડ, પાટણ (૩) હસમુખભાઈ રીખવચંદ શાહ મુંબઈ.	૩૦૮૬૭ ૩૦૨૧૦ ૩૬૨૨૦૫૬
૮૬	શ્રી ભારતી સોસાયટી શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ જૈન દેરાસર ટ્રસ્ટ ભારતી સોસાયટી, પાટણ	શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ	(૧) જીવણભાઈ વી. શાહ ભારતી સોસાયટી, પાટણ (૨) મંગળભાઈ ફકીરચંદ શાહ શિવપાર્ક, ૩-બી, ગુર્જરી હોટલ પાછળ, સરદારગંજ રોડ, પાટણ (૩) જયંતિલાલ મોતીલાલ શાહ ભારતી સોસાયટી, પાટણ	૩૦૨૦૪ ૩૦૩૪૮ -
૮૭	શ્રી આદિનાથ જૈન ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ કુમારપાળ કો. ઓ. હા. સો. હાસપુર માર્ગ, ચાણસ્મા રોડ, પાટણ	આદેશ્વર	(૧) ચીનુભાઈ મનસુખલાલ શાહ ૩, કુમારપાળ સોસાયટી, ચાણસ્મા ચાર રસ્તા પાછળ, પાટણ (૨) દલપતભાઈ મોતીલાલ મહેતા મુકામ પો. કાંકરેજ, તા. કાંકરેજ, જિ. બનાસકાંઠા-૩૮૫૫૬૦ (૩) કીર્તિલાલ અમૃતલાલ શાહ મણિયાતી પાડો, ધીવટો, પાટણ	૩૧૮૩૧ (૦૨૭૪૭) ૬૪૨૭ ૩૩૦૪૭

परिशिष्ट

પરિશિષ્ટ-૧

પાટણની જૈન ઘટનાઓની તવારીખ

વિક્રમ સંવત

પ્રસંગ

- ૭૫૨ — વનરાજ ચાવડાનો જન્મ વૈશાખ સુદ ૧૫ને દિવસે થયો.
- ૮૦૨ — વનરાજ ચાવડાએ વૈશાખ સુદ ૨ને દિને અણહિલ્લપુર પાટણનું શિવારોપણ કર્યું, ગુજરાતના મહાન સામ્રાજ્યનો પાયો નાંખ્યો.
- ૮૦૨ — વનરાજ ચાવડાએ ‘વનરાજ વિહાર’ બનાવી તેમાં પંચાસરથી લાવેલ ભગવાન પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- આસપાસ
- ૮૨૧ — વિદ્યાધરગચ્છના શ્રાવક નીનાશેઠે પાટણમાં ભગવાન ઋષભદેવનું મોટું મંદિર બંધાવ્યું હતું.
- ૮૦૨ થી — વનરાજે નીના શેઠને પાટણનો દંડનાયક બનાવ્યો.
- ૮૨૧આસપાસ
- ૮૨૧ — વનરાજે આચાર્ય શીલગુણસૂરિ તથા આચાર્ય દેવચંદ્રસૂરિના વાસકેપથી પંચાસરમાં પોતાનો રાજ્યાભિષેક કરાવ્યો હતો.
- ૮૨૬પછી — આ. બપ્પભટ્ટસૂરિએ પાટણમાં ભગવાન મહાવીરનાં ભવ્યચિત્રોની સ્થાપના કરી હતી, જિનપ્રતિષ્ઠાઓ કરી હતી.
- ૮૮૦ પહેલાં
- ૮૩૬ — નીનાશેઠે પોતાની માતાનારંગદેવીની યાદમાં નારંગપુર વસાવી તેમાં નાડોલગચ્છના આ. ધર્મસૂરિના હાથે ભગવાન પાર્શ્વનાથનું દેરાસર બનાવી પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૯૯૮ — મૂળરાજનો પાટણમાં રાજ્યાભિષેક થયો. તેણે ‘મૂળરાજવસતિ’ નામે જિનમંદિર, ‘મૂળરાજસ્વામી’ મંદિર અને ત્રિપુરુષપ્રાસાદ બંધાવ્યાં.
- ૧૦૫૦ — ૧. આ. વર્ષમાનસૂરિએ આ. વીરમિશ્રગણિને પાટણમાં આચાર્યપદ આપ્યું લગભગ હતું, જેઓ યુગપ્રધાન જયેષ્ઠાગગણિ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામ્યા હતા.
૨. પાટણમાં ભગવાન આદિનાથના યાત્રામહોત્સવ પ્રસંગે શાંતિઉત્સવગૃહમાં કાશ્મીરના કવિ બિલ્હણની ‘કર્ણસુંદરી નાટિકા’ ભજવાઈ હતી. તેમાં મંત્રી શાંતૂને રાજા વત્સરાજના મહામાત્ય યોગધરાયણ સાથે સરખાવ્યો છે.

- ૧૧મી સદીના મધ્યમાં — આ. ઉદ્યોતનસૂરિના ઉપદેશથી ચણકશ્રેષ્ઠીએ ‘ભક્તામર સ્તોત્ર’નો પાઠ ચાલુ કર્યો. ભ. આદીશ્વરનું જિનાલય કરાવ્યું, લક્ષ્મીદેવીના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો અને તીર્થયાત્રાના સંધો કાઢ્યાં.
- ૧૦૭૨ — ઉપકેશગચ્છના ૪૭મા આ. સિદ્ધસૂરિ (દસમા)એ પાટણમાં શેઠ કપદી શાહે કરાવેલા જિનાલયમાં સ્વર્ણમિશ્રિત પિત્તલની મહાવીર સ્વામીની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તે પ્રતિમાનાં નેત્ર લાખ લાખના મૂલ્યવાળા બે નીલમણિથી બનાવેલાં હતાં. બાકીનું કામ વખનાગ કુલના બ્રહ્મદેવે પૂરું કર્યું.
- ૧૦૭૩ — દેવગુપ્તાચાર્યે પત્તનમાં ‘નવપદ લઘુવૃત્તિ’ અને ‘નવતત્ત્વ’ પ્રકરણ રચ્યાં.
- ૧૦૮૦ — પાટણમાં સુવિહિત સાધુઓને યોગ્ય ઉપાશ્રય બન્યો.
- ૧૦૮૧ — મહમ્મદ ગિઝનવીએ ભારત ઉપર ચડાઈ કરી અને પાટણને તોડીફોડીને લૂંટી લીધું.
- ૧૦૮૮ — વિમલમંત્રીએ પાટણમાં વિમલવસહી મંદિર બંધાવ્યું.
- ૧૦૯૦ — સૂરાચાર્ય પાટણમાં ગદ્યપદ્યમય ‘નેમિનાથ ચરિત્ર’ની રચના કરી.
- ૧૦૯૪ — આ. મુનિચંદ્રસૂરિ પોતાના ગુરુદેવ આ. યશોભદ્રસૂરિની સાથે પાટણમાં ચૈત્યપરિપાટી માટે પધાર્યા.
- ૧૧૦૨ — મુનિતિલકે જાતે જ સૂરિપદ અંગીકૃત કર્યું. એમનો શિષ્યપરિવાર તિલક શાખાથી પ્રસિદ્ધ થયો.
- ૧૧મી સદી (૧૧૫૫ ?) — શ્રીચંદ્રમુનિએ મૂલરાજ નૃપતિના સમયમાં પાટણમાં અપભ્રંશ ભાષામાં કથાકોષ રચ્યો.
- ૧૧૦૧ પછીનો સમય — આ. દિનશેખરે માહેશ્વરી વાણિયાઓને ઉપદેશ આપી જૈન બનાવ્યા.
- ૧૧૨૮ — અભયદેવે સમવાય અને ભગવતી ઉપર વૃત્તિઓ રચી.
- ૧૧૨૯ — ૧. શેઠ દોહડિએ આ. નેમિચંદ્રસૂરિએ રચેલી ‘ઉત્તરજઝયણસુત-લઘુવૃત્તિ’ની પહેલી પ્રતિ પોતાના હાથે લખી હતી.
૨. નેમિચંદ્રસૂરિએ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર પર ‘સુખબોધા’ નામે વૃત્તિ રચી.
- ૧૧૩૯ — નેમિચંદ્રસૂરિએ મહાવીરચરિય, રત્નચૂડતિલયસુંદરીકહા ને આખ્યાનમણિકોશ વગેરે કૃતિઓ રચી.
- ૧૧૨૬ થી ૧૨૩૬ — આ. આર્યરક્ષિતસૂરિના ઉપદેશથી બેણપના કરોડપતિ શેઠ કપદિની પુત્રી સમયશ્રી (સોમાઈ)એ પોતાની બહેનપણીઓ સાથે દીક્ષા લીધી.
- ૧૧૪૬ — ૧. આ. શાલિભદ્રસૂરિએ ‘મૂલશુદ્ધિ-ટીકા’નું સંશોધન કર્યું હતું.
૨. મંત્રી મુંજાલે મુંજાલવસહી મંદિર બંધાવ્યું. અહીં ‘યોગદષ્ટિસમુચ્ચય’ પ્રતિ તાડપત્ર પર લખાઈ. મુંજાલે એક ઉપાશ્રય બંધાવ્યો હતો.

- ૧૧૫૦ — રાજા સિદ્ધરાજના મંત્રી શાંતૂએ શાંતૂવસહી ચૈત્ય બનાવ્યું.
- ૧૧૫૦ થી — સિદ્ધરાજે સં. ૧૧૫૦ થી ૧૧૮૮ સુધી રાજ્ય કર્યું. તેણે પાટણમાં ‘રાયવિહાર’ ૧૧૮૮ દરમ્યાન જૈનમંદિર બંધાવ્યું.
- ૧૧૫૫ — ૧. આ. દેવચંદ્રસૂરિના ઉપદેશથી પાટણના પોરવાડ શેઠ સજ્જને શંખેશ્વર તીર્થનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો.
૨. કક્કસૂરિ પાટણમાં કેટલોક સમય રહ્યા.
- ૧૧૫૯ — આ. દેવસૂરિએ આર્યરક્ષિતને આચાર્યપદ આપ્યું.
- ૧૧૬૦ — આ. નેમિચંદ્રસૂરિએ ચંદ્રકુલીન સરવાલગચ્છના વાયનાચાર્ય વીરગણિની ‘પિંડનિજજુતી’ની ‘શિષ્યહિતા’ નામની વૃત્તિનું સંશોધન કર્યું.
- ૧૧૬૨ — આ. દેવસૂરિએ ‘જીવાણુસાસણયં’ ઉપર એક જ મહિનામાં સ્વોપજવૃત્તિની રચના કરી હતી.
- ૧૧૬૪ — મલધાર હેમચંદ્રસૂરિએ ‘જીવસમાસ વિવરણ’ની રચના કરી.
- ૧૧૬૪ — આ. હેમચંદ્રના ઉપદેશથી પાટણથી ગિરનારતીર્થ અને શત્રુંજયતીર્થનો છરી આસપાસ પાળતો યાત્રાસંઘ નીકળ્યો.
- ૧૧૬૫ — યશોદેવસૂરિએ આ. દેવગુપ્તે રચેલી ‘નવપદ પ્રકરણ’ની લઘુવૃત્તિ પર બૃહદ્વૃત્તિ રચી.
- ૧૧૬૮ — ૧. મુનિચંદ્રસૂરિએ ચિરંતનાચાર્ય રચિત ‘દેવેન્દ્રનરકેન્દ્ર’ પ્રકરણ પર વૃત્તિ રચી.
૨. આ. અભયદેવસૂરિએ ૪૭ દિવસનું અનશન પાળી સમાધિપૂર્વક સ્વર્ગગમન કર્યું.
- ૧૧૭૧ — જિનદત્તસૂરિના શિષ્ય બ્રહ્મચંદ્ર ગણિએ ‘જિનદત્તસૂરિ સ્તુતિ’ તાડપત્ર પર લખી.
- ૧૧૭૪ — ૧. યશોદેવસૂરિએ ‘નવતત્ત્વપ્રકરણ’ પર વૃત્તિ રચી.
૨. મુનિચંદ્રસૂરિએ ‘હારિભદ્રીય ઉપદેશપદ’ પર વૃત્તિ પાટણમાં પૂરી કરી.
- ૧૧૭૮ — ૧. યશોદેવસૂરિએ પ્રાકૃતમાં ચંદ્રપ્રભ ચરિત્ર પાટણમાં પૂર્ણ કર્યું.
૨. આ. મુનિચંદ્રસૂરિએ કાર્તિક વદિ પના દિવસે વિધિપૂર્વક અનશન આદરી સ્વર્ગવાસ કર્યો.
- ૧૧૭૯ — આ. વાદિદેવસૂરિએ શેઠ થાહડના જિનચૈત્યમાં ભ. મહાવીરસ્વામીની અંજનશલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા કરી.
- ૧૧૮૦ — ૧. આ. ચંદ્રસૂરિએ સોની નેમિચંદની પોષાળમાં પક્ષિસુતની વૃત્તિ (ગ્રં. ૩૧૦૦) રચી હતી.
૨. આ. યશોદેવસૂરિએ ખામણા-અવચૂરિ (ગ્રં. ૩૧૦૦) પાટણમાં સોની નેમિચંદની પોષાળમાં રચી.

૩. યશોદેવસૂરિએ સોની નેમિચંદની પોષાળમાં પાશ્વિક સૂત્ર પર ૨૭૦૦ શ્લોક પ્રમાણ સુખવિબોધા નામની વૃત્તિ રચી.
- ૧૧૮૧ — દેવસૂરિનો દિગંબરાચાર્ય કુમુદચંદ્ર સાથે વાદ થયો.
- ૧૧૮૨ — યશોદેવસૂરિએ સોની નેમિચંદની પોષાળમાં ‘પચ્ચખાણસરૂવ’ રચ્યું.
- ૧૧૮૩ — સિદ્ધરાજે ‘રાજવિહાર’ જિનમંદિર બંધાવી તેમાં વૈ. સુ. ૧૨ના દિવસે ચાર ગચ્છના ચાર આચાર્યોએ સાથે મળી ભ. ઋષભદેવની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૧૮૪ — આ. ચક્રેશ્વરસૂરિએ માહ સુદિ ૧૧ને રવિવારે ‘જ્ઞાતાધર્મકથાંગ’ વગેરે સૂત્રો તથા ટીકાઓ વગેરે ચાર પુસ્તકો લખાવ્યાં.
- ૧૧૮૫ — શેઠ કપર્દિ શાહ(૨)એ દેરાસર બંધાવ્યું, આ. જયસિંહ પાસે પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૧૮૬ — આ. ભદ્રેશ્વરે ‘સાવયવયપરિગ્ગહપરિમાણ’ (ગા. : ૮૪) ગ્રંથ રચ્યો.
- ૧૧૮૭ — ૧. શેઠ સિદ્ધરાજ પોરવાલ તથા પત્ની રાજિમતીએ કાર્તિક સુદી ૨ ના રોજ આગમ, નિર્યુક્તિ, ચૂર્ણિ, ભાષ્ય વગેરે આગમનાં પુસ્તકો લખાવ્યાં.
૨. કાર્તિક સુદ ૨ના રોજ ભગવતીસૂત્રની વૃત્તિવાળું પુસ્તક સંવિજવિહારી આ. ચક્રેશ્વરાચાર્યને વહોરાવ્યું.
- ૧૧૮૮ — સિદ્ધરાજે માળવા જીતી પાટણમાં ધામધૂમથી પ્રવેશ કર્યો. આ. વીરસૂરિ, આ. હેમચંદ્રસૂરિ અને બીજા આચાર્યો તથા વિદ્વાનોએ રાજાને વિવિધ આશીર્વાદથી વધાવ્યો.
- ૧૧૮૯ — હેમચંદ્રાચાર્યે સવાલાખ શ્લોક પ્રમાણ ‘સિદ્ધહૈમ’ વ્યાકરણ ગ્રંથની રચના કરી. રાજા સિદ્ધરાજે આ ગ્રંથ હાથી ઉપર રાજદરબારમાં લાવી સમુચિત પૂજોપચાર કરી રાજકીય સરસ્વતી કોશમાં સ્થાપિત કર્યો.
- ૧૧૯૦ — મંત્રી શાંતૂએ ૮૪ હજાર સોનેયા ખર્ચી પોતાના ઘરને મુખ્ય પોષાળ બનાવી તેમાં સૌ પ્રથમ વાદિદેવસૂરિને પધરાવ્યા.
- ૧૧૯૧ — ૧. પં. લક્ષ્મણગણિ સાત દિવસનું અનશન કરી સ્વર્ગે ગયા.
૨. સિદ્ધરાજ કાર્તિક સુદ ૩ ના રોજ મરણ પામ્યો.
૩. કુમારપાલ આ. હેમચંદ્રસૂરિના આશીર્વાદ મેળવી પાટણ આવ્યો અને ગુજરાતનો રાજા બન્યો.
- ૧૧૯૨ — ૧. કુમારપાલના સમયમાં આ. આર્યરક્ષિતસૂરિ પાટણ આવ્યા.
- પછી
૨. રાજા કુમારપાળે મુંગણી પટ્ટણના વણકરોને સિદ્ધપુર પાટણમાં વસવાટ કરવા આમંત્રણ આપ્યું. તેમને રાજ્ય તરફથી કેટલીક સગવડો પણ આપી. આ રીતે સાલવી જ્ઞાતિએ પાટણમાં વસવાટ કર્યો. તે આજે પણ ‘સાલવી વાડા’ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

- ૧૨૦૪ — દરિયાઈ વેપારી કુબેરદત્તના ઘરમાં રત્નજડિત જિનચૈત્ય ઘરદેરાસર હતું. તેમાં ભોંયતળિયે રત્નો જડેલાં હતાં. જિનપ્રતિમા પણ ચંદ્રકાંતમણિની હતી.
- ૧૨૦૬ — કુમારપાલના મહામાત્ય પૃથ્વીપાલે વિદ્યાધરગચ્છના શેઠ નીનાના બંધાવેલા પછી ભૃષભદેવના મંદિરમાં રંગમંડપ કરાવ્યો ઉપરાંત માતાના કલ્યાણ માટે પંચાસરા પાર્શ્વનાથના દેરાસરમાં રંગમંડપ કરાવ્યો.
- ૧૨૦૭ — આચાર્ય હેમચંદ્રસૂરિ પાટણ પધાર્યા. તે સમયે તેમના માતા પૂ. પ્રવર્તિની પાહિનીજી પાટણમાં કાળધર્મ પામ્યા.
- ૧૨૦૮ — આ. સોમપ્રભસૂરિએ ‘સુમતિનાહચરિયં’ (ગ્રં. ૮૫૦૦)ની મહામાત્ય થી ૧૨૪૦ સિદ્ધપાલની પોષાળમાં રચના કરી.
- ૧૨૧૧ — મહામાત્ય બાહડે પાટણથી શત્રુંજયનો મોટો સંઘ કાઢી શત્રુંજયના મુખ્ય મંદિરને પાકા પથ્થરનું બનાવરાવી તેમાં આ. શ્રી હેમચંદ્રસૂરિના હાથે પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તેમાં એક કરોડ અને સાઠ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો.
- ૧૨૧૨ — આ. કુક્કસૂરિએ પોતાની પાટે દેવગુપ્તસૂરિને સ્થાપ્યા અને સ્વર્ગગમન કર્યું. પછી
- ૧૨૧૩ — અંચલગચ્છની સ્થાપના થઈ.
- ૧૨૧૩ — આ. શ્રીચંદ્રસૂરિએ મંત્રી પૃથ્વીપાલની પ્રાર્થનાથી ચોવીસે જૈન તીર્થંકરોનાં ચરિત્ર થી ૧૨૧૬ પ્રાકૃત અપભ્રંશાદિ ભાષામાં રચ્યાં હતાં. દરમ્યાન
- ૧૨૧૬ — ૧. રાજા કુમારપાળે ‘કુમારવિહાર’ બંધાવ્યો. તેમાં મૂળનાયક તરીકે નેપાલથી આસપાસ મંગાવેલ ચંદ્રકાંતમણિની ૨૧ અંગુલપ્રમાણ ભૃષ પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
૨. રાજા કુમારપાળે ‘ત્રિભુવનપાલવિહાર’ની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૨૧૬- — ૧. શેઠ છિદક (છાડા) વંશાવલીનો શેઠ છાડા વીશા પોરવાડ જ્ઞાતિનો મોટો ધનાઢ્ય ૧૭ વેપારી હતો. તેણે મંત્રી વાહડના દેરાસરના એક ગોખમાં ક. સ. આ. હેમચંદ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલી ભૃષ અજિતનાથની ચમત્કારી પ્રતિમા સ્થાપન કરી હતી.
૨. આ હરિભદ્રસૂરિએ કાર્તિક સુદ ૧૩ને સોમવારે પાટણમાં અપભ્રંશ ભાષામાં ‘નેમિનાહ ચરિયં’ની રચના કરી.
- ૧૨૧૭ — ૧. શ્રી જયસિંહસૂરિએ દિગંબરાચાર્ય છત્રસેનને વાદમાં જીતી લીધા. છત્રસેન ભટ્ટારક શિષ્યો સહિત શ્રી જયસિંહસૂરિના શિષ્ય બન્યા. બધા સાલવીઓ પણ શ્વેતાંબર બની ગયા. તેમની દિગંબરની શ્રી નેમિનાથજીની પ્રતિમાને કંદોરો કરાવી શ્વેતાંબરી બનાવી ત્રીસેરીના જિનાલયમાં પધરાવવામાં આવી. તે જિનાલય આજે પણ વિદ્યમાન છે.

૨. રાજા કુમારપાળે શ્રી જયસિંહસૂરિજીને અતિ આગ્રહપૂર્વક પાટણમાં ચાતુર્માસ પણ કરાવ્યું હતું.
- ૧૨૧૮ — આ. જિનભદ્રસૂરિએ મંત્રી યશોધવલના અમાત્યપણામાં તાડપત્ર ઉપર 'કલ્પચૂર્ણિ' લખાવી.
- ૧૨૨૨ — કુમારપાલના રાજ્યમાં 'પુષ્પમાલા'ની પ્રત તાડપત્ર પર લખાઈ.
- ૧૨૨૫ — ૧. મંત્રી આંબડે કુમારવિહારમાં ભ. શ્રીઋષભદેવની ચાંદીની પ્રતિમા ભરાવી સ્થાપન કરી હતી.
૨. મહામાત્ય કુમરસીહના સમયમાં શાંતિસૂરિકૃત પ્રા. 'પૃથ્વીચંદ્રચરિત્ર'ની રચના થઈ.
- ૧૨૨૭ — ૧. આ. હેમચંદ્રસૂરિના હાથે મોટો પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ઊજવાયો. રાજા કુમારપાલે તેમાં મોટો લાભ લીધો.
૨. રાહડે આ. દેવચંદ્રસૂરિકૃત 'શાંતિનાથચરિત્ર' લખાવી.
- ૧૨૨૮ — આ. હેમચંદ્રસૂરિએ અંજનશલાકાઓ અને પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. તેમના હાથે કરાયેલી આ પ્રતિષ્ઠાઓ છેલ્લી હતી.
- ૧૨૨૯ — આ. હેમચંદ્રસૂરિ આ. રામચંદ્રને પોતાની પાટ સોંપી સમાધિમાં રહી, બ્રહ્મરંધ્રથી પ્રાણ છોડી કાલ કરી સ્વર્ગે ગયા. એ જ સાલમાં છ મહિના પછી રાજા કુમારપાલ પણ સ્વર્ગે ગયા.
- ૧૨૩૦ — કુમારપાળે અષ્ટાષ્ટક સમાન ૨૪ જિનાલયથી રમણીય, સુવર્ણ ધ્વજદંડોવાળું, ચંદ્રકાંતમય પાર્શ્વનાથની મૂલ પ્રતિમાવાળું ને તે ઉપરાંત સોના, રૂપા, તથા પિત્તળની અન્ય અનેક પ્રતિમાવાળું 'કુમારવિહાર', પિતા ત્રિભુવનપાલના સ્મરણાર્થે 'ત્રિભુવનવિહાર' નામનું ૭૨ જિનાલયવાળું મોટું મંદિર, તે સિવાય ૨૪ તીર્થંકરનાં ૨૪ જુદાં જુદાં મંદિરો તેમજ 'ત્રિવિહાર' પ્રમુખ બીજા પણ ઘણા વિહારો એકલા પાટણમાં કરાવ્યાં.
- ૧૨૩૧ — મલ્લવાદી આચાર્યે ધર્મોત્તર ટિપ્પનક રચ્યું.
- ૧૨૩૨ — અજયપાલના રાજ્યમાં ધારાનગરીના નરપતિએ 'નરપતિજયચર્યા' (સ્વરોદય) રચ્યો. તેમાં સ્વરો પરથી શુકન જોવા ને ખાસ કરી માન્રિક યંત્રો વડે યુદ્ધમાં જય મેળવવા માટે શુકન જોવાની વાત છે.
- ૧૨૩૬ — પૂનમિયાગચ્છના આ. સુમતિસિંહસૂરિ પાટણ આવ્યા. તેમનાથી 'સાર્ધપૂનમિયાગચ્છ' નીકળ્યો.
- ૧૨૪૧ — આ. સોમપ્રભસૂરિએ સિદ્ધપાલ કવિની વ્યવસ્થાવાળા ઉપાશ્રયમાં રહીને 'કુમારપાલપડિબોહો'ની રચના કરી. તેમણે 'સુમતિનાહચરિયં', 'સિન્દૂરપ્રકર', 'શૃંગારવૈરાગ્યતરંગિણી' વગેરે ગ્રંથો પણ રચ્યા.

- ૧૨૪૨ — આઠ દેવભદ્રસૂરિએ પ્રવચનસારોદ્ધાર ટીકા, તત્ત્વબિંદુપ્રકરણ, પ્રમાણપ્રકાશ અને પં. જિનચંદ્રમણીની મદદથી 'સિજજંસચરિયં'ની રચના કરી.
- ૧૨૫૦ — મહામાત્ય પૃથ્વીપાલના પુત્ર ધનપાલની વિનતિથી નાગેન્દ્રગચ્છના આઠ હરિભદ્રે 'ચંદ્રપ્રભચરિત્ર'ની રચના કરી.
- ૧૨૫૨ — રાજગચ્છના આઠ મુનિરત્નસૂરિએ બાલકવિ જગદેવની વિનતિથી 'અમમચરિત્ર' રચ્યું અને શ્રી શાંતિનાથના દેરાસરના ઉપાશ્રયમાં વ્યાખ્યાન કરી વાંચી સંભળાવ્યું.
- ૧૨૫૪ — રાજગચ્છના આઠ વાદિદેવસૂરિના શિષ્ય આઠ પૂર્ણભદ્ર પાસે 'પંચતંત્ર' ગ્રંથનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો.
- ૧૨૫૫ — અષ્ટાપદજીના દેરાસરમાં સાધ્વીજી દેમતિગણિનીની મૂર્તિ બિરાજમાન છે.
- ૧૨૫૭ — આભડ શેઠે પ્રત્યેક પોષાળમાં રહેલ આચાર્યોની ભક્તિ ઘણું ધન ખર્ચીને કરી.
- ૧૨૫૮ — અજિતસુંદરીગણિનીએ શ્રાવણ સુદ ૭ને સોમવારે 'ત્રિષષ્ટિભાષ્ય' લખ્યું.
- ૧૨૬૪ — ભીમદેવના રાજ્યમાં ગુણપાલકૃત પ્રાકૃત 'ઋષિદત્તા' ચરિત્રની પ્રત લખાઈ.
- ૧૨૭૮ — સામંત જયસિંહ સોલંકી રાજા ભીમદેવને ઉઠાડી પાટણનો રાજા બની બેઠો.
- ૧૨૮૫ — ૧. રાજા ભીમદેવ(બીજા)ના રાજ્યમાં ડીસાવાલ જ્ઞાતિના શેઠ વીરા દિશાપાલે ચૈત્ર સુદ રને મંગળવારે 'નાયધમ્મકહાઓ' વગેરે છ અંગો ટીકાસહિત લખાવ્યાં.
૨. નાડોલગચ્છના ભ. પુણ્યતિલકના સમયમાં શેઠ ખેતશી પારેખે ભ. પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવી અને ખેતલવસહીની સ્થાપના કરી.
- ૧૨૮૯ — નાગેન્દ્રગચ્છના આઠ વર્ધમાનસૂરિએ ગલ્લકુલના દંડનાયક આહ્લાદનને ઉપદેશ આપી નાગેન્દ્રગચ્છીય ભ. વાસુપૂજ્યસ્વામીના દેરાસરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. એ જ દેરાસર પાસેના ઉપાશ્રયમાં રહીને 'શ્રીવાસુપૂજ્યચરિત્ર'ની (સર્ગ : ૪, ગ્રંથાગ્ર : ૫૪૯૪)ની રચના કરી. દંડનાયક આહ્લાદને સંસ્કૃતમાં પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર રચ્યું છે.
- ૧૨૯૯ — આઠ દેવેન્દ્રસૂરિ, આઠ વિજયચંદ્રસૂરિ અને મહો. દેવભદ્રગણિ વગેરેના ઉપદેશથી આસપાસ પાટણમાં મોટા ગ્રંથભંડારો બન્યા. તેમજ વિવિધ આગમગ્રંથો લખાયા.
- ૧૩મા સૈકામાં — વનરોજના પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરનો પુનરુદ્ધાર.
- ૧૩૦૧ — નાગપુરીય તપાગચ્છના ગુણસમુદ્રને આચાર્યપદ મળ્યું.
- ૧૩૦૩ — વીસલદેવ રાજ્યના મહામાત્ય તેજપાલના સમયમાં શીલાંક આચારાંગવૃત્તિ તાડપત્ર પર લખાઈ.
- ૧૩૧૨ — આઠ ભાવદેવસૂરિએ 'પાર્શ્વનાથચરિત્ર' (કાવ્ય), યતિદિનચર્યા અને 'કાલકસૂરિકહા' બનાવ્યા.

- ૧૩૧૪ — અંચલગચ્છની વલ્લભીશાખાના અજિતસિંહને આચાર્યપદ મળ્યું. તેમણે પંદર શિષ્યોને આચાર્યપદ આપ્યું.
- ૧૩૨૭ — માંડવગઢના મંત્રી પેથડકુમારે જુદાં જુદાં સ્થાનોમાં ૮૪ જિનપ્રાસાદો બંધાવ્યા આસપાસ હતાં. પેથડ આઠ ધર્મઘોષસૂરિનો ભક્ત હતો. તેમના શિષ્ય સોમપ્રભસૂરિના શિષ્ય આઠ સોમતિલકસૂરિએ આ સમસ્ત જિનપ્રાસાદોના વર્ણનરૂપે ‘પૃથ્વીધર સાધુપ્રતિષ્ઠિત જિનસ્તોત્ર’ બનાવ્યું છે તેમાં ૬૮મી નોંધમાં ‘ગુજરાત-પાટણમાં ભઠ પાર્શ્વનાથ’ એમ વર્ણન છે.
- ૧૩૩૯ — ૧. આઠ અજિતસિંહસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.
૨. વલ્લભીશાખાના શ્રી દેવેન્દ્રસિંહને ગચ્છેશપદ પ્રાપ્ત થયું.
- ૧૩૪૧ — ખરતરગચ્છના આઠ જિનપ્રભસૂરિ તપાગચ્છની પોષાળમાં ઊતર્યા અને ત્યાં પછી તપાગચ્છના આઠ સોમપ્રભસૂરિ સાથે પ્રેમાલાપ થયો.
- ૧૩૪૯ — આઠ અમરચંદ્રની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા ચૈત્ર વદિ દને શનિવારે પં. મહેન્દ્રશિષ્ય મદનચંદ્રે કરી હતી જે ટાંગડિયાવાડાના મંદિરમાં વિરાજમાન છે.
- ૧૩૫૪ — બાદશાહ અલાઉદ્દીન ખિલજીના સેનાપતિ અલકખાને ગુજરાતના પાટણ ઉપર ચડાઈ કરી અને કણદેવ વાઘેલાને નસાડ્યો.
- ૧૩૫૬ — વાઘેલા કરણધેલાના નાગર પ્રધાન માધવે અલાઉદ્દીન બાદશાહની સેનાનો પાટણમાં પ્રવેશ કરાવ્યો. ગુજરાતમાં હિન્દુ રાજ્યનો અંત આવ્યો. પ્રાચીન ગુજરાતની જાહોજલાલી અને ભવ્યતાનું છેલ્લું પ્રકરણ પૂરું થયું.
- ૧૩૬૦ — પં. વિનયસાગરગણિએ સંસ્કૃતમાં ‘ગૂર્જર દેશરાજાવલી’ રચી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે સૂબા અલકખાને પાટણનો કિલ્લો બંધાવ્યો.
- ૧૩૭૧ — ૧. પાટણના શાહ સોદાગર સમરાશાહ ઓસવાળે શત્રુંજય મહાતીર્થનો ૧૫મો મોટો ઉદ્ધાર કરાવ્યો.
૨. સંઘવી દેશલે ગુરુની આજ્ઞા લઈ, મુહૂર્ત, જોવરાવી, દેશોદેશ આમંત્રણ મોકલી શુભ દિવસે પાટણથી શત્રુંજયનો છરી પાળતો સંઘ કાઢ્યો. ગુજરાતના સૂબા અલકખાને સંઘની રક્ષા માટે મોટું સૈન્ય સાથે મોકલ્યું.
૩. વલ્લભીશાખાના દેવેન્દ્રસિંહનો ૭૨ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસ થયો.
૪. વલ્લભીશાખાના આઠ ધર્મપ્રભને ગચ્છનાયકપદ મળ્યું.
- ૧૩૭૬ — સિદ્ધસૂરિ સંઘ સહિત પાટણ આવ્યા. આઠ દિવસનું આયુષ્ય બાકી રહ્યું ત્યારે સંઘને ખમાવી, અનશન કરી ચૈત્ર સુદ ૧૩ના દિને સ્વર્ગ ગયા. લોકોએ મૃત્યુ મહોત્સવ આદર્યો. એકવીસ મંડપવાળું વિમાન બંધાવી તેમાં સૂરિશરીર રાખ્યું. વાજિંત્રો સાથે વિમાન કાઢ્યું, ચંદન અગર કપૂરથી અગ્નિસંસ્કાર કર્યો.

- ૧૩૭૭ — ૧. ધર્મકલશ રચિત જિનકુશલસૂરિ પટ્ટાભિષેક રાસમાં અણહિલપુરમાં દેશ-દેશાંતરથી સંઘો મળ્યાની વાત છે.
૨. રાજેન્દ્રાચાર્યના હાથે જેઠ વદિ પના રોજ જિનકુશલસૂરિને આચાર્યપદ પ્રાપ્ત થયું હતું.
- ૧૩૮૦ — ૧. આ. જિનપદ્મસૂરિએ પાટણમાં અર્હન્તો ભગવન્ત શ્લોકની રચના કરી.
પછી
- ૧૩૮૩ — ૧. આ. સિંહતિલકસૂરિને ગચ્છનાયકપદ મળ્યું.
૨. મહેન્દ્રપ્રભસૂરિને આચાર્યપદ આપ્યું.
૩. સમરાશાહ મરણ પામ્યો.
૪. આ. કક્કસૂરિએ ‘નાભિનંદનજિનોદ્ધારપ્રબંધ’ની રચના કરી. ‘શત્રુંજયઉદ્ધાર પ્રબંધ’ (ગ્રં. ૨૨૪૩) બનાવ્યો.
- ૧૪૦૦ — ૧. આ. જિનપદ્મસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.
૨. આ. જિનલલિતસૂરિને અષાઠ સુદ ૧ના રોજ તરુણપ્રભસૂરિના હાથે આચાર્યપદવી મળી. તેઓ અષાઠવાની હતા. ઉત્સવ નવલખા-ગોત્રીય સાહ ઈશ્વરે કર્યો.
- ૧૪૧૧ — ૧. આ. તરુણપ્રભસૂરિએ ‘ષડાવશ્યક બાલાવબોધ’ની રચના કરી.
૨. ઉપા. ચંદ્રતિલકે પાટણમાં સ્વતંત્ર પંજિકા લખી.
- ૧૪૧૬ — ભ. મહેન્દ્રપ્રભે ભાલણ(વસ્તિગ)ને આચાર્યપદવી આપી.
(૩૨)?
- ૧૪૨૦ — ૧. સિંહાકે પલ્લીવાલના ઉત્સવમાં ચૈત્ર સુદિ ૧૦ના રોજ તપાગચ્છીય જયાનંદસૂરિ તથા દેવસુંદરસૂરિનો આચાર્યપદ મહોત્સવ કર્યો.
૨. અષાઠ સુદ-પના રોજ શ્રી મહેન્દ્રપ્રભસૂરિએ પોતાના છ અજોડ શક્તિવાળા શિષ્યોને સૂરિપદથી વિભૂષિત કર્યા. (૧) ધર્મતિલકસૂરિ (૨) સોમતિલકસૂરિ (૩) મુનિશેખરસૂરિ (૪) મુનિચંદ્રસૂરિ (૫) અભયતિલકસૂરિ (૬) જયશેખરસૂરિ.
૩. શ્રી જયશેખરસૂરિને અષાઠ સુદ-પના રોજ સૂરિપદ પ્રાપ્ત થયું હતું. આ પ્રસંગે શ્રેષ્ઠી શ્રી વોરાએ શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુના જિનાલયમાં અષાઠિનકા મહોત્સવ કરેલો હતો.
- ૧૪૨૦ — સંઘપતિ આશાધર, પત્ની રાજૂએ તપાગચ્છના ભ. દેવસુંદરસૂરિના ઉપદેશથી
થી ૧૪૮૫ અણહિલપુર પાટણમાં જિનાલય બંધાવ્યું.
- ૧૪૨૨ — છાજેડ ગોત્રની વેગડશાખાના ઉપા. ધર્મવલ્લભને પાટણમાં આચાર્યપદ પ્રાપ્ત થયું.

- ૧૪૨૬ — શ્રી મેરુતુંગસૂરિને આચાર્યપદ મળ્યું.
- ૧૪૨૯ — આ. જિનદેવસૂરિએ ગુરુમૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તે મૂર્તિ અષ્ટાપદના દેરાસરમાં બિરાજમાન છે.
- ૧૪૩૨ — ૧. આ. અભયસિંહના ઉપદેશથી શા. ખેતા તોડા મીઠડિયાને ભ. પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ભરાવી. તે ગોડી પાર્શ્વનાથ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.
 ૨. મેરુનન્દનગણિ રચિત કાવ્ય 'શ્રી જિનોદયસૂરિ વીવાહલઉ'માં જિનોદયસૂરિનો પાટણમાં સ્વર્ગસ્થ થયાનો ઉલ્લેખ છે. ૧૫મા સૈકાની ભાષા માટે આ કૃતિ ઉપયોગી છે.
 ૩. જિનરાજને ફાગણ વદિ દને દિવસે સૂરિપદ મળ્યું. સૂરિપદ-નંદિ-મહોત્સવ સાહ ધરણે કર્યો. સવા લાખ પ્રમાણ ન્યાયગ્રંથ તેમને મોઢે હતા.
 ૪. મીઠડિયા ગોત્રના મેઘા શાહે ફા. સુ. ૨ ભૃગુવારે શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય બિંબ ભરાવી પ્રતિષ્ઠિત કરાવ્યા.
- ૧૪૩૩ — આ જિનરાજસૂરિને ફાગણ વદ દના રોજ પાટણમાં આચાર્યપદ મળ્યું.
- ૧૪૩૬ — ૧. કરણસિંહે પોષ સુદિ દને ગુરુવારના રોજ 'શ્રી પાર્શ્વનાથચરિત્ર' (ગ્રં. ૬૦૭૪) લખાવ્યું અને પાટણના સંઘપતિ સોમર્ષિ તથા શેઠ પ્રથમ વગેરે શ્રી સંઘને અર્પણ કર્યું.
 ૨. શ્રી જયશેખરસૂરિએ 'શ્રી ઉપદેશ ચિંતામણિ' નામના પ્રાકૃત પદ્યગ્રંથની રચના કરી.
- ૧૪૪૧ — ૬૦ પેથાની પુત્રી પૂજાએ આ. જયાનંદસૂરિના ઉપદેશથી ચૈત્ર વદિ ૪ને ગુરુવારે પ્રશ્નોત્તર 'રત્નમાલાવૃત્તિ' લખાવી.
- ૧૪૪૩ — રસાધ્યાય વૃત્તિ: કંકાલય રચિત આ ગ્રંથની વૃત્તિ શ્રી મેરુતુંગસૂરિએ ભડીગના પુત્ર રાઉલ ચંપકની વિનંતીથી રચી. વૈદક વિષયક આ ગ્રંથમાં-વૃત્તિમાં સુંદર માર્ગદર્શન મળી રહે છે.
- ૧૪૪૪ — શ્રી મહેંદ્રપ્રભસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
- ૧૪૪૫ — ૧. આ. મેરુતુંગસૂરિને ફાગણ વદિ ૧૧ના રોજ ગુરુમહારાજે ગચ્છનાયક પદ આપ્યું અને આ. રત્નશેખરને યુવરાજપદ આપ્યું.
 ૨. શ્રી રંગરત્નસૂરિના ઉપદેશથી પાટણના દેવશી શ્રેષ્ઠિએ શ્રી શત્રુંજય તીર્થનો છ'રી પાળતો સંઘ કાઢ્યો.
- ૧૪૪૬ — શ્રી સોમતિલકસૂરિના ઉપદેશથી ફોફલિયાવાડમાં શ્રીમાલી શ્રી વોરા શેઠે પૌષધશાળા બંધાવી હતી.
- ૧૪૪૯ — કા. વ. ૧૩ને શનિવારે વીરમપાડાના ઉપાશ્રયમાં 'શ્રી શબ્દાનુશાસન' લખાવ્યું.

- ૧૪૫૨ — રંડગચ્છ(રાજગચ્છ સંભવે છે.)ના આઠ વિજયસિંહસૂરિએ ભઠ પાર્શ્વનાથની પ્રતિષ્ઠા કરી જે મણિયાતી પાડાના દેરાસરમાં છે.
- ૧૪૫૬ — પાટણમાંથી ગુજરાતની રાજધાનીને ખસેડી.
- ૧૪૫૭ — શેઠ નરસિંહ ઓશવાલના ઉત્સવમાં સોમસુંદરસૂરિને આઠ દેવસુંદરસૂરિના હાથે આચાર્યપદ મળ્યું.
- ૧૪૫૭ — આઠ સોમસુંદરસૂરિના ઉપદેશથી સંઠ આશાધર અને સંઠ રાજિમતીએ જિનાલયો બનાવ્યાં તથા ઘણા નવા ગ્રંથો લખાવ્યાં.
- ૧૪૫૮-૫૯ — વયજાની પુત્રી રૂપલસુંદરીએ આઠ જયાનંદસૂરિના ઉપદેશથી સંઠ ૧૪૫૮ના પ્રથમ ભાદરવા સુદિ ૮ના રોજ ‘પઉમચરિયં’ (ગ્રં. ૧૦૫૦૦) લખાવ્યું અને સંઠ ૧૪૫૯માં સરસ્વતી ગ્રંથભંડારમાં મૂક્યું.
- ૧૪૬૫ — હુસેનખાન સરદારે પાટણ સર કર્યું.
- ૧૪૬૭ — જયાનંદસૂરિએ દેવરત્નને માતાપિતા સહિત માહ સુદ પના દિને દીક્ષા આપી.
- ૧૪૭૦ — ભઠ મુનિસુંદરસૂરિએ ૬ વર્ષના દેવરાજને ઉમતામાં અગર પાટણમાં તેની માતાજી આજ્ઞા મેળવી દીક્ષા આપી. નામ મુનિલક્ષ્મીસાગર રાખ્યું.
- ૧૪૭૧ — શ્રી મેરુતુંગસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
- ૧૪૭૩ — આઠ જયકીર્તિસૂરિએ ગચ્છનાયકપદ પ્રાપ્ત કર્યું.
- ૧૪૭૪ — શેઠ ધરમશી પોરવાડે આઠ સોમસુંદરસૂરિના ઉપદેશથી મોટો ગ્રંથભંડાર સ્થાપન કર્યો. તેના માટે સંઠ ૧૪૭૪ના માગશર સુદિ ૬ સુધીમાં એક લાખ શ્લોકાત્મક આગમગ્રંથો લખાવ્યાં અને સંઠ ૧૪૮૧ સુધીમાં બે લાખ શ્લોકાત્મક ગ્રંથો લખાવ્યાં.
- ૧૪૭૫ — ૧. ‘કુમારપાલ પ્રતિબોધ પ્રબંધ’ની તાડપત્રીય પ્રત લખાઈ, જે પાટણના સંઘવીપાડાના જૈન ગ્રંથભંડારમાં છે.
૨. આઠ સિદ્ધસૂરિને સૂરિપદ મળ્યું.
- ૧૪૭૮ — આઠ જિનરાજસૂરિના શિષ્ય મહોઠ જયસાગરગણિએ ‘પર્વરત્નાવલિ’ (ગાઠ ૬૨૧) બનાવી.
- ૧૪૭૯ — આઠ સોમસુંદરસૂરિ, આઠ મુનિસુંદરસૂરિ, કૃષ્ણસરસ્વતી આઠ જયાનંદસૂરિ, મહાવિદ્યાવિડંબનકાર આઠ ભુવનસુંદરસૂરિ, અગિયાર અંગપાઠી આઠ જિનસુંદરસૂરિ સપરિવાર પાટણમાં વિરાજમાન હતા ત્યારે પાટણના શેઠ કર્મસિંહ શ્રીમાલીના વંશજ શેઠ ઉદયરાજના પુત્રો—ધનકુબેર, માલદેવ, ગોવિંદ તથા નાગરાજે આગમગ્રંથો તાડપત્ર પર લખાવ્યાં.
- ૧૪૮૯ — આઠ સોમસુંદરસૂરિના ઉપદેશથી શેઠ ગોવિંદની પત્ની ગંગાદેવી, પુત્ર નાગરાજે ‘નંદિસુતટીકા’ લખાવી.

- ૧૪૯૧ — આ. જયકીર્તિના શિષ્ય(૩) શીલરત્ને ચૈત્ર વદિ પને બુધવારે આ. મેરુતુંગના 'મેઘદૂત'ની ટીકા બનાવી.
- ૧૪૯૩ — જયાનંદસૂરિએ વૈશાખ સુદ ૫ બુધવારે દેવરત્નસૂરિને સૂરિપદ આપ્યું ને પોતાની ગાદીએ સ્થાપ્યા.
- ૧૪૯૯ — પૂજા દેવસુંદરે કાર્તિક સુદિ ૯ શનિવારે 'વર્ધમાન વિદ્યાકલ્પ' લખાવ્યો.
- ૧૫૦૦ — આ. જયકીર્તિસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.
- ૧૫૦૧ — શ્રી જયકેસરીસૂરિને ગચ્છનાયક પદ મળ્યું.
- ૧૫૦૨ — આ. જયચંદ્રસૂરિના ઉપદેશથી શા. પર્વત શ્રીમાલીએ મોટો ગ્રંથભંડાર સ્થાપ્યો અને લાખો શ્લોક પ્રમાણ જૈન જૈનેતર ગ્રંથો લખાવ્યાં.
- ૧૫૦૬ — સોનપાલ (સિદ્ધાંતસાગર)નો જન્મ ઓસવાલ સોની જાવડ પિતા - પૂરલદે માતાની કુખે પાટણ નગરે.
- ૧૫૧૨ — સિદ્ધાંતસાગરની દીક્ષા.
- ૧૫૧૫ — આ. લક્ષ્મીસાગરસૂરિએ આ. જિનસોમસૂરિને ઉપાધ્યાયપદ આપ્યું.
પહેલાં
- ૧૫૨૪ — કડવાગચ્છના કડૂઆ/કડવાએ જાલહિરા જ્ઞાતીય, સુરત્રાણમાન્ય, અશ્વપ્રમુખ ગૃહેધારી એવા મહં. લીબાને પ્રતિબોધ્યો.
- ૧૫૨૫ — સં. ધન્યરાજ અને નગરાજ બંને ભાઈઓએ પાટણ ચાતુર્માસમાં આવી
આસપાસ ત્યાંના સંઘને અનેક રીતે સેવા કરી તુષ્ટ કર્યો ને સોમજય વાયકને સૂરિપદ અને તેના શિષ્ય જિનસોમ પંડિતને ઉપાધ્યાયપદ પાટણમાં અપાવ્યાં.
- ૧૫૨૯ — લાવણ્યસમયને જેઠ સુદિ ૧૦ને દિને તપગચ્છપતિ લક્ષ્મીસાગરસૂરિએ પાટણમાં પાલનપુરી અપાસરામાં મહોત્સવપૂર્વક દીક્ષા આપી.
- ૧૫૩૦ — પં. જ્ઞાનધીરગણિના શિષ્યે 'શીલોપદેશમાલા બાલાવબોધ' પત્તન મહાનગરે લખ્યો.
- ૧૫૪૦ — વીસા પ્રાગ્વાટ સા. કર્મચંદ પિતા, કર્મદિ માતાના પુત્ર ખીમા સોળમા વર્ષે રાજકાવાડે સા. કડૂઆ પાસે સંવરી થયા.
- ૧૫૪૮ — અંચલગચ્છના સોનપાલ (ગુણનિધાનનો) જન્મ પાટણનગરે.
- ૧૫૫૪ — (અં.)ભાવસાગરસૂરિના શિષ્ય સુમતિસાગરસૂરિ એક પ્રભાવક આચાર્ય થઈ ગયા. તેમનો જન્મ પાટણમાં થયો હતો.
- ૧૫૫૮ — આ. ઈંદ્રનંદસૂરિએ પાટણ પાસેના કતપર (કુતુબપુરા)માં પોતાના શિષ્યને આચાર્યપદ આપી ગાદીપતિ સ્થાપી નવો કુતુબપુરાગચ્છ ચલાવ્યો. આમાંથી જ પછીથી નિગમમત નીકળ્યો.

- ૧૫૬૦ — ૧. સિદ્ધાંતસાગર(અંબ)નો પાટણમાં સ્વર્ગવાસ.
૨. શ્રી ભાવસાગરસૂરિને ગચ્છેશપદ મળ્યું.
૩. શ્રી ગુણનિધાનસૂરિની દીક્ષા થઈ.
- ૧૫૬૨ — પાટણના સાલવી વાડામાં સિદ્ધાંતગચ્છના ભઠ દેવસુંદરસૂરિના શિષ્ય કીર્તિસુંદરે 'યોગશાસ્ત્ર બાલાવબોધ' ભાદરવા સુદિ ૧ને રવિવારે લખાવ્યું.
- ૧૫૬૪ — મહં લીંબાનો સ્વર્ગવાસ થયો.
- ૧૫૬૭ — પાટણમાં સાલવી વાડામાં ભઠ દેવસુંદરસૂરિ શિષ્ય મુનિ જયામરના આત્મ પઠનાર્યે '૧૮ નાતરા સંબંધ ગાઠ ૨૫' ફાઠ વદિ ૧૦ને રવિવારે લખાવી.
- ૧૫૬૮ — પાટણના વેદ ગોત્રનો ઓસવાલ રૂપચંદજી સ્વયં મુનિવેશ પહેરી ઋષિ જગમાલજીની પાટે બેઠો. તેનાથી ગુજરાતી 'લોકાગચ્છ' ચાલ્યો.
- ૧૫૭૦ — ૧. આઠ કમલસંયમ ઉઠના ઉપદેશથી 'સ્થાનાંગવૃત્તિ' જિનહર્ષસૂરિના પટ્ટધર જિનચંદ્રસૂરિના રાજ્યે લખાઈ.
૨. તપાના આનન્દવિમલને આચાર્યપદ મળ્યું.
૩. આઠ સુમતિસાધુસૂરિએ પોતે જાતે જ તેમની પાટે ઉઠ અમૃતમેરુને આચાર્યપદ આપી આઠ આનન્દવિમલસૂરિ નામ રાખી ગચ્છનાયક તરીકે સ્થાપ્યા.
- ૧૫૭૧ — પાટણના વીસા પ્રાગ્વાટ ખીમાએ ૨૪ વર્ષ દીક્ષા પર્યાય પાળ્યો પછી ૭ વર્ષ પટ્ટધર ને ૪૭ વર્ષની ઉંમરે પત્તનમાં સ્વર્ગસ્થ થયા.
- ૧૫૭૫ — ભાવસાગરસૂરિશિષ્ય (આંબ) સિદ્ધાંતસાગરસૂરિએ 'નવતત્ત્વ ચોપાઈ'ની પાટણમાં રચના કરી.
- ૧૫૭૬ — સિદ્ધસૂરિએ પાટણ ચૈત્યપરિપાટી(ગાઠ ૬૪)ની રચના કરી.
- ૧૫૭૮ — ૧. (તઠ) હેમવિમલે પાટણમાં ચોમાસું કર્યું.
૨. આઠ શ્રી હેમવિમલસૂરિએ માહ વદિ ૮ને રવિવારે જિનપ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા કરી.
- ૧૫૭૯ — ખઠ મતિસાગર—ધવલચંદ્રના શિષ્ય ગજસારે જિનહંસસૂરિ રાજ્યે 'વિચારષટ્ટત્રિશિકા' (૬૩૩ ચતુર્વિંશતિ)ને તે પર સ્વોપજ્ઞ ટીકા રચી.
- ૧૫૮૧ — તેજરત્નસૂરિશિષ્ય કીર્તિરત્નસૂરિએ 'અતીત અનાગત વર્તમાન જિન ગીત ૬ ઢાળ'ની રચના કરી.
- ૧૫૮૨ — (ખઠ) જિનહંસનો સ્વર્ગવાસ પાટણમાં થયો.
- ૧૫૮૩ — ૧. સાધુઓ માટે ઉપ બોલના નિયમોનો લેખ બહાર પાડ્યો.
૨. શ્રી ભાવસાગરસૂરિનું સ્વર્ગગમન.

- ૧૫૯૧ — ૧. આણંદપ્રમોદે (તઃ ચરણપ્રમોદ—હર્ષપ્રમોદ શિઃ) ‘શાંતિજિન વિવાહ પ્રબન્ધ’ની રચના કરી.
૨. ભટ્ટા. આણંદવિમલસૂરિએ મણિયાતી પાડાના ઉપાશ્રયમાં પં. રાજવિજયગણિને આચાર્યપદ આપી વિજયરાજસૂરિ નામ રાખી પૃથ્વી ગચ્છનાયક આ. વિજયદાનસૂરિની પાટે પટમા ગચ્છનાયક તરીકે સ્થાપિત કર્યા.
- ૧૫૯૨ — આ. જિનમાણિક્યસૂરિને ભાદરવા વદિ ૯(માહ સુદિ ૫ ?) ના રોજ આ. જિનહંસના હાથે આચાર્યપદવી મળી.
- ૧૫૯૩ — પાટણ પાસે રૂપનગર વસ્યું.
- ૧૫૯૪ — આગમગચ્છના ગુણમેરુ શિઃ મતિસાગરે જૈન વિશ્વવિદ્યા સંબંધી ‘લઘુ ક્ષેત્ર સમાસ’ પર ચોપાઈ રચી છે.
- ૧૫૯૬ — ૧. પાલનપુરના ઓસવાલ પિતા કુંરા, માતા નાથીબાઈના પુત્ર હીરાએ ૧૩ વર્ષની ઉંમરે તપાગચ્છના વિજયદાનસૂરિનો ઉપદેશ સાંભળી તેમની પાસે કાર્તિક વદિ ૨ના રોજ પાટણમાં દીક્ષા લીધી.
૨. ગજરાજ પંડિતે ‘હીરવિજયસૂરિના બારમાસ’ની રચના કરી.
- ૧૫૯૮ — તપાગચ્છના સોમવિમલે ચોમાસું કર્યું.
- ૧૬૦૦ — કાર્તિક સુદ ૧ ના દિવસે સોમવિમલ પત્તનના સંઘ સાથે શત્રુંજય, રૈવતાચલની યાત્રાએ ગયા.
- ૧૬૦૨ — શ્રી ગુણનિધાનસૂરિનું સ્વર્ગગમન.
- ૧૬૦૮ — શ્રે. લીંબાના પુત્ર મેઘરાજ હીરાએ ભાદરવા વદ ૮ રવિવારે ‘ધર્મબુદ્ધિ પાપબુદ્ધિ ચોપાઈ’ લખાવી.
- ૧૬૧૦ — તપાગચ્છના સોમવિમલે પાટણમાં ચોમાસું કર્યું. પછી ત્યાં વૈશાખ સુદ ૩ને દિને ચીઠીઆ અમીપાલે કરાવેલી પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠી.
- ૧૬૧૧ — પં. વિમલસાગરે આ. સુ. ૧૩ના રોજ “કુમતિકંદકુદાલ” ગ્રંથ લખ્યો.
- ૧૬૧૩ — ૧. ભ. વિજયસેનસૂરિના પટ્ટધર ભ. વિજયદેવસૂરિએ પોષ વદિ ૫ને શુક્રવારે મણિયાતી પાડામાં ઉજમચંદ, મૂલચંદ, લલ્લુચંદ અને મગનચંદના ઘર દેરાસરમાં વીશા શ્રીમાલી શા. ધનજીની પત્ની ચરણના પુત્ર શા. સંતોષીએ બનાવેલ ભ. ઋષભદેવની સ્ફટિકની જિન પ્રતિમાના પરિકરની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી.
૨. સંઘરાજે પાટણ ચૈત્યપરિપાટીની રચના કરી.
- ૧૬૧૭ — ૧. (ખ.) લબ્ધિકલ્લોલે પાટણમાં ચોમાસું કર્યું.
૨. ખ. જિનમાણિક્યસૂરિના પટધર જિનચંદ્રસૂરિએ જિનવલ્લભકૃત પોષધવિધિ પર વૃત્તિ રચી કે જેનું સંશોધન પુણ્યસાગર ઉ., ધનરાજ પાઠક અને સાપુકીર્તિગણિએ કર્યું.

૩. પં. વિવેકવિમલગણિએ “ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ”ની બીજી પ્રતિ લખી.
૪. મહો. ધર્મસાગરગણિવરે “ઉત્સૂત્રકંદકુદાલ”ના આધારે “ઔષ્ઠિકમતોત્સૂત્રો-દ્ધાટનકુલક” તથા તેની ટીકા નામે “દીપિકા” અને “સટીકતત્ત્વતરંગિણી” એમ બે ગ્રંથો રચ્યા. તત્ત્વતરંગિણીમાં ઉક્ત ગ્રંથના આધારે ‘સભ્યાશઙ્કાનિરા-કરણવાદ’ નામનો વિભાગ નવો બનાવીને જોડ્યો.
૫. ખરતરગચ્છના ભ. જિનચંદ્રસૂરિ ચાતુર્માસ રહ્યા હતા.

- ૧૬૧૮ — સાધુકીર્તિ વા.એ શ્રા. શુ. પના દિવસે ‘સત્તરભેદી પૂજા’ની રચના કરી.
- ૧૬૧૮ ? — સોમવિમલસૂરિ શિ. એ ‘અમરદત્ત મિત્રાનંદ રાસ ૪૦૨ કડી’ની માહ (૩૭ પહેલાં) સુ. પમે રચના કરી.
- ૧૬૨૧ — ત. હીરવિજયસૂરિ શિ. રંગવિમલે કા. સુ. ૧૧ બુધવારે “દ્રૌપદી ચોપાઈ ૩૬૭ કડી”ની રચના કરી.
- ૧૬૨૧- — ભટ્ટારક શ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી પાટણ પાસે વડાલી ગામમાં આરાધનાપૂર્વક ૨૨ સ્વર્ગગમન થયા હતા.
- ૧૬૨૫ — સંઘવી દેવ(રા)જકૃત ઉત્સવમાં વૈ. શુ. ૫ દિને લઘુ પૌશાલિક તપાગચ્છના આણંદસોમને શ્રી સોમવિમલસૂરિએ સૂરિપદ આપ્યું.
- ૧૬૨૬ — ૧. સોમવિમલસૂરિ શિ. ત. ભવાને “વંકચૂલ રાસ ૪૮૩ કડી”ની રચના કરી.
૨. તપાગચ્છનાયક સોમવિમલસૂરિપદે મહો. વા. હંસસોમગણિ શિ. મુનિ શવહંસે પાટણમાં ચોમાસું રહ્યાં. અહીં તેમણે આણંદ પ્રમોદ કૃત શાંતિજિન વિવાહ પ્રબંધ લખ્યો.
- ૧૬૩૦ — આ. વિજયહીરસૂરિએ પો. વ. ૧૪(સુ. ૪)ના રોજ આ. વિજયસેનસૂરિને પાટણમાં ભટ્ટારકપદ આપી પોતાની પાટે ગચ્છનાયક તરીકે સ્થાપન કર્યા ત્યારે ત્યાં વંદના ઉત્સવ ઊજવાયો.
- ૧૬૩૪ — શા. સંઘજી નામે શ્રેષ્ઠી પાટણનો વતની હતો. તેણે આ. વિજયસેનસૂરિના પછી હાથે દીક્ષા લીધી. તેનું નામ મુનિ સંઘવિજય આપી પં. ગુણવિજયગણિના શિષ્ય બનાવ્યા. તેના દીક્ષા ઉત્સવમાં પાટણમાં ૭ ભાઈ-બહેનોની દીક્ષા થઈ હતી.
- ૧૬૩૮ — ગચ્છનાયક આ. વિજયસેનસૂરિ, મહો. કલ્યાણવિજયગણિ, પં. ધનવિજયગણિ વગેરે ચોમાસું કરી પછી પાટણથી વિહાર કરી ગયા.
- ૧૬૪૦ — પં. વિનયસાગરગણિએ સંસ્કૃતમાં ‘દેશરાજાવલિ’ બનાવી. તેમણે ‘હિંગુલપ્રકર’ બનાવ્યું.

- ૧૬૪૨ — આ. વિજયસેનસૂરિએ ચોમાસું કર્યું. ખરતરગચ્છવાળાઓએ એ ચોમાસામાં મોટી સભામાં આ. વિજયસેનસૂરિને શાસ્ત્રાર્થ માટે બોલાવ્યા. મહો. ધર્મસાગરગણિના ‘પ્રવચનપરીક્ષા’ ગ્રંથ માટે આ શાસ્ત્રાર્થ યોજાયો હતો. ૧૪ દિવસ સુધી ચાલેલા આ શાસ્ત્રાર્થમાં આ. વિજયસેનસૂરિએ જય પ્રાપ્ત કર્યો.
- ૧૬૪૪ — ત. વિજયસેનસૂરિ શિ. નયવિજયે આસો સુ. ૧૦ના રોજ ‘સાધુ વંદના (મોટી)’ની રચના કરી.
- ૧૬૪૫ — હીરસૂરિએ ચોમાસું કર્યું.
- ૧૬૪૬ — ૧. કડવાગચ્છના તેજપાલનો ૩૬ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસ.
૨. જ. ગુ. આ. હીરવિજયસૂરિવરે પોષ સુ. ૧ને શુક્રવારે તપગચ્છનો ચતુર્વિધ સંઘ એકઠો કર્યો. જૈન સંઘની એકતા ખાતર ૧૨ બોલનો નવો પટ્ટો બનાવી, બધે સ્થળે તે પટ્ટો મોકલ્યો. તેમાં ગીતાર્થોના દસ્તખતમાં પં. સહજસાગર ગણિના દસ્તખત પણ લીધા હતા.
- ૧૬૪૮ — લલિતપ્રભસૂરિએ આસો વ. ૪ રવિવારે ‘પાટણ ચૈત્યપરિપાટી ર૩ ઢાળ’ની રચના કરી.
- ૧૬૫૨ — ૧. પાર્શ્વચંદ્રગચ્છના હર્ષચંદ્ર શિ. પૂજા ઋષિએ આસો સુ. ૧૫ બુધવારે ‘આરામ શોભા ચરિત્ર ૩૩૨ કડી’ની રચના કરી.
૨. આ. વિજયસેનસૂરિ ભાદરવા સુદિ ૧૪ની સપ્તમેરે જગદ્ગુરુ આચાર્ય વિજયહીરસૂરિને મળવા પાટણ પહોંચ્યા.
- ૧૬૫૪ — સુમતિમંડનગણિના શિષ્ય પં. સહજવિમલગણિએ પોતાના શિષ્ય પં. વિજયવિમલગણિને ભણાવવા માટે ‘શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણસૂત્ર’ લખ્યું.
- ૧૬૫૫ — લલિતપ્રભસૂરિએ માહ સુ. ૧૦ ગુરુવારે ‘ચંદ્ર રાજાનો રાસ ૪ ખંડ’ની રચના કરી.
- ૧૬૫૬ — આ. શ્રી વિજયદેવસૂરિ પાટણ પધાર્યા.
- ૧૬૫૭ — ૧. ભા. વ. ૨ રવિવારે પાટણમાં સાલવીવાડા મધ્યે પાડુકેઆવાડા મધ્યે શ્રાવિકા નાકૂએ ‘કુલધ્વજકુમાર રાસ ગા. ૩૭૫’ લખાવ્યો.
૨. આ. શ્રી વિદ્યાવિજયગણિને ભટ્ટા. વિજયસેનસૂરિના હાથે પોષ સુદિ ૬ને રવિવારે પાટણમાં પારેખ સહસ્રવીરે કરેલા વંદના ઉત્સવમાં ભટ્ટારકની પદવી આપવામાં આવી અને પોતાની પાટે ગચ્છનાયક તરીકે સ્થાપન કર્યા, અને તેમને ગચ્છની અનુજ્ઞા આપી.
૩. પાર્શ્વચંદ્ર શિ. શ્રવણે પો. સુ. ૫ના રોજ ‘ઋષિદત્તા રાસ’ની રચના કરી.
- ૧૬૫૮ — આ. વિજયદેવસૂરિ આ. વિજયસેનસૂરિના હાથે તપગચ્છના ગચ્છનાયક બન્યા. તેમની ‘વિજયસેનસૂરિસંઘ’ શ્રમણપરંપરા ચાલી.

- ૧૬૬૦ — લોંકાગચ્છના ઋષિ કેશવજીએ આ. વિજયસેનસૂરિના પરિવારના પં. કૃપાવિજયગણિ પાસે દીક્ષા સ્વીકારી. તેનું નામ મુનિ મેઘવિજય રાખવામાં આવ્યું. તે પાછળથી મોટા ગ્રંથકાર મહો. મેઘવિજયગણિ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા.
- ૧૬૬૧ — પાટણના પારેખ સહસ્રલીરે પાંચ હજાર ખર્ચા પોષ વદિ દને રવિવારે ગણાજ્ઞાનો નંદિમહોત્સવ કર્યો.
- ૧૬૬૨ — ભ. વિજયસેનસૂરિ અને મહો. સોમવિજયગણિ વગેરેએ વૈ. સુ. ૧૫ને સોમવારે દોશી શંકર વીશા પોરવાડની પત્ની વહાલીએ બનાવેલ ભ. હીરવિજયસૂરિની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી.
- ૧૬૬૪ — ૧. ભ. વિજયદેવસૂરિએ ફા.૦ સુ. ૮ને શનિવારે શ્રાવિકા વહાલીએ બનાવેલ ભ. વિજયસેનસૂરિની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી.
૨. તપાગચ્છના ગીતાર્થોએ ફા.૦ સુ. ૮ને શનિવારે શ્રાવિકા વહાલીએ બનાવેલ આ. વિજયદેવસૂરિની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી.
૩. ઢંઢેરિયા શાખાના લલિતપ્રભે કનાશાના પાડામાં શાંતિનાથની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૬૬૫ — ખં. સાધુકીર્તિ - મહિમસુંદર શિ. જ્ઞાનમેરુએ ફા.૦ સુ. ૧૦ને દિને 'વિજયશેઠ વિજયા સંબંધ કડી ૩૭'ની રચના કરી.
- ૧૬૬૮- — ઉ. ભાનુચંદ્રગણિ પાટણમાં ચોમાસું રહ્યા. તેમણે પાટણમાં મોટી જિન પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૬૭૦ — ૧. અંચલગચ્છની પટ્ટાવલીના દુરમા પટ્ટધર ધર્મમૂર્તિસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.
૨. ખેતલવસહી મધ્યે રહેતા સાહ નાનજીએ ગુણવિજયગણિ શિ. સિંધવિજયગણિ પાસે સંઘવિજય (સિંહવિજય?) કૃત 'ઋષભદેવાધિદેવ જિનરાજ સ્ત. ૭૧કડી' લખાવી.
૩. 'વીરવંશાવલી' મુજબ ત. વિજયાણંદને પાટણના શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ પ્રાસાદે પંડિતપદ મળ્યું.
૪. અંચલગચ્છીય ધર્મમૂર્તિનો ૮૫ વર્ષે પાટણમાં સ્વર્ગવાસ થયો.
૫. કલ્યાણસાગરને પોષ વદ ૧૧ના રોજ પાટણમાં ગચ્છેશપદ મળ્યું. તેમણે પાટણમાં જ ચાતુર્માસ કર્યું.
- ૧૬૭૧ — આ. વિજયદેવસૂરિ જેઠ સુદિ ૧૧ના રોજ ગચ્છનાયક-ભટ્ટારક બન્યા.
- ૧૬૭૨થી — આ. વિજયદેવસૂરિએ પાટણમાં ૪ જિનપ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. તેમાં જૈન ૧૭૧૩ આસપાસ સંઘે અડધો લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો હતો.
- ૧૬૭૩ — ૧. (ખ.) સમયસુંદરના શિષ્ય હર્ષનંદનગણિએ 'મધ્યાહન વ્યાખ્યાન' રચ્યું.

૨. વિજયદેવસૂરિએ શ્રાવિકા લાલીએ કરાવેલી પ્રતિષ્ઠા વખતે તપાઁ વિજયસિંહને ઉપાધ્યાયપદ આપ્યું.
૩. ભા. વિજયદેવસૂરિએ પોષ વા. પને શુકવારે શેઠ સંતોષીએ બનાવેલા ભા. આદિનાથની સ્ફટિકની જિનપ્રતિમાના પરિકરની પ્રતિષ્ઠાના ઉત્સવમાં પં. કનકવિજયગણિને ઉપાધ્યાયપદવી આપી.

- ૧૬૮૭ — સમયસુંદર ઉપાધ્યાયે જયતિહુઅણ સ્તોત્ર પર વૃત્તિ રચી.
- ૧૬૮૮ — પંડિતવર્ય નયવિજયના ઉપદેશથી પાટણમાં યશોવિજયજીએ દીક્ષા લીધી.
- ૧૬૯૯ — આ. જિનરાજસૂરિનો સ્વર્ગવાસ અષાઢ સુદિ ૯ના રોજ થયો.
- ૧૭મા સૈકામાં — પાટણના શ્રીસંઘે કંબોઈ તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો.
- ૧૭૦૧ — (અં.) જ્ઞાનસાગરે શુકરાજ રાસની રચના કરી.
- ૧૭૦૫ — આ. વિજયદેવસૂરિ, આ. વિજયસિંહસૂરિ તથા મહો. ભાવવિજયગણિ પાટણના છ'રી પાળતા યાત્રાસંઘ સાથે અંતરીક્ષજીતીર્થની યાત્રાએ પધાર્યા.
- ૧૭૦૬ — ૧. આ. વિજયસિંહસૂરિએ મહા સુદિ ૧૩ને ગુરુવારે સંવેગી સાધુ-સાધ્વીને (૧૧)? પાળવાના ૪૫ બોલનો (૮ બોલનો)? પટ્ટક બનાવ્યો.
૨. આ. વિજયસિંહસૂરિ અને આ. વિજયદેવસૂરિએ ચોમાસું કર્યું.
- ૧૭૦૭ — ઉપા. શ્રુતસાગરગણિના શિષ્ય ઉ. શાંતિસાગરગણિએ 'કલ્પકૌમુદી' ગ્રંથની રચના કરી.
- ૧૭૦૯ — ઓશવાલ જૈન સંઘે ફા. સુ. ૩ને રવિવારે આ. શ્રી વિજયસિંહસૂરિની ચરણપાદુકા બનાવી. તેની પં. વિવેકચંદ્રગણિએ ભા. વિજયદેવસૂરિની આજ્ઞાથી પ્રતિષ્ઠા કરી.
- ૧૭૧૧ — ૧. પં. સત્યવિજયગણિવર ભા. વિજયદેવસૂરિના ૬૧મા ગચ્છનાયક ભા. વિજયસિંહસૂરિના શિષ્ય હતા. તેમણે દાદા ગુરુદેવની આજ્ઞામાં પાટણમાં ક્રિયોદ્ધાર કર્યો. તેમનાથી તપાગચ્છ વિજયદેવસૂરિ ગચ્છની 'સંવેગી વિજયશાખા' નીકળી.
૨. વીરવિજયગણિએ મ. સુ. ૧૩ને ગુરુવારે ક્રિયોદ્ધાર કરી સંવેગીપણું સ્વીકાર્યું.
- ૧૭૧૫ — શ્રી કલ્યાણસાગરસૂરિની પાદુકાની સ્થાપના પાટણમાં સાલવી પાડાની ત્રીશેરીમાં શ્રી નેમનાથ પ્રભુના દેરાસરમાં થઈ.
- ૧૭૨૦ — ૧. કર્પૂરવિજયગણિએ સત્યવિજયગણિ પાસે દીક્ષા લીધી.
૨. (અં.) માણિક્યસાગર શિ. જ્ઞાનસાગરે 'શાંતિનાથ રાસ'ની રચના કા. વા. ૧૧ રવિવારે કરી.
- ૧૭૨૧ — વા. તા. જયચન્દ્રસૂરિના પટધર પદ્મચન્દ્રસૂરિએ 'શાલિભદ્ર ચોદાણિયું'ની રચના કરી.
- ૧૭૨૫ — ખં. ધર્મમંદિરગણિએ 'મુનિપતિ ચરિત્ર'ની રચના કરી.

- ૧૭૨૮ — વીરજી-વીરચંદે 'કર્મવિપાક અથવા જંબૂપૃથ્થ રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૨૯ — હર્ષવિજયે 'પાટણ ચૈત્યપરિપાટી'ની રચના કરી.
- ૧૭૩૬ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે 'જ્ઞાનસૂત્ર સ્વા'ની ફા. વ. ૭ રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે 'સમકિત સિત્તરી સ્તવન'ની રચના ભા. સુ. ૧૦મે કરી.
- ૧૭૩૭ — જિનહર્ષ-જસરાજે 'શુકરાજ રાસ'ની રચના મા. સુ. ૪ કરી.
- ૧૭૪૦ — જિનહર્ષ-જસરાજે 'શ્રીપાલ રાજાનો રાસ'ની રચના ચૈત્ર સુ. ૭ સોમવારે કરી.
- ૧૭૪૧ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે 'રત્નાસિંહ રાજર્ષિ-રાસ'ની રચના પોષ વદ ૧૧એ કરી.
૨. પ્રાગજી (ભીમ શિ.)એ 'બાહુબલ સઝાય'ની રચના વિજયાદશમીએ કરી.
- ૧૭૪૨ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે શ્રીપાલ રાસ(નાનો)ની રચના ચૈ. વ. ૧૩એ કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે 'કુમારપાળ રાસ'ની રચના આસો સુ. ૧૦એ કરી.
- ૧૭૪૩ — કવિ ઉદયરત્ને પોષ વદ ૯ને બુધવારે ફોફલિયાવાડાના ઉપાશ્રયમા 'શુકરાજ રાસ' લખ્યો.
- ૧૭૪૪ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે ફા. સુ. ૨ બુધવારે 'અમરસેન વૈરસેન રાસ'ની રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે શ્રા. સુ. ૬ ગુરુવારે 'ચંદન મલયાગીરી રાસ'ની રચના કરી.
૩. જિનહર્ષ-જસરાજે આસો સુ. ૫ 'હરિશ્ચંદ્ર રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૪૫ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે જે. સુ. ૧૫ 'ઉપમિત ભવપ્રપંચ રાસ'ની રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે આસો સુ. ૫ 'ઉત્તમચરિત્રકુમાર'ની રચના કરી.
- ૧૭૪૫ — ઉપા. ક્રાંતિવિજય ગણિએ 'સુજશવેલી ભાસ' ઢાળ રચી.
- આસપાસ(?)
- ૧૭૪૯ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે 'અમરદત્ત મિત્રાનંદ' રાસ ની રચના ફા. વ. ૨ સોમવારે કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે 'ઋષિદત્તા રાસ'ની ફા. વ. ૧૨ બુધવારે રચના કરી.
૩. મહો. યશોવિજયજીએ બતાવેલી રૂપરેખા મુજબ ક્રિયોદ્ધાર કરી આ. જ્ઞાનવિમલ સૂરિએ સંવેગી મુનિપણું સ્વીકાર્યું.
૪. જિનહર્ષ-જસરાજે ભા. સુ. ૧૨ શુક્રવારે 'સુદર્શન શેઠ રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૧ — જિનહર્ષ-જસરાજે આસો વદ ૨ 'ગુણકરંડ ગુણાવળી રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૨ — વિનયચંદ્રે ફા. સુ. ૫ ગુરુવારે 'ઉત્તમકુમાર રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૪ — જિનહર્ષે ફા. સુ. ૧૧ 'મુનિપતિ ચરિત્ર'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૫ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે અષાઢ વદિ ૫ બુધવારે 'શત્રુંજય માહાત્મ્ય રાસ'ની રચના કરી.
૨. ઉદયરત્ને પોષ સુ. ૧૦ 'અષ્ટપ્રકારી પૂજા રાસ'ની રચના કરી.
૩. પં. સત્યવિજયગણિએ પાટણમાં ચોમાસું કર્યું.

- ૧૭૫૬ — પં. સત્યવિજયગણિનો સ્વર્ગવાસ. ખરતરગચ્છના જિનહર્ષ-જસરાજે એમના નિર્વાણનો રાસ રચ્યો છે.
- ૧૭૫૭ — જિનહર્ષ-જસરાજે આસો સુ. ૧૩ શુક્રવારે 'રત્નચૂડ રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૮ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે શ્રા. સુ. ૫ સોમવારે 'અભયકુમાર (શ્રેણિક)' રાસની રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે ભા. સુ. ૮ 'શીલવતી રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૫૯ — ૧. જિનહર્ષ-જસરાજે આષાઢ વદ ૧ 'રાત્રિભોજન પરિહારક (અમરસેન જયસેન) રાસ'ની રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે પ્ર. શ્રા. વ. ૧૧ સોમવારે 'રત્નસાર રાસ'ની રચના કરી.
૩. જિનહર્ષ-જસરાજે આસો સુ. ૫ મંગળવારે 'સ્થૂલભદ્ર સ્વાધ્યાય'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૦થી — જિનહર્ષ-જસરાજે 'વાડી પાર્શ્વનાથ બૃહત્સ્ત.'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૦ દરમ્યાન
- ૧૭૬૦ — ૧. મોહનવિજયે અધિક માસ સુ. ૮ બુધવારે 'માનતુંગ માનવતીનો રાસ'ની રચના કરી.
૨. મોહનવિજયે માગ. સુ. ૫ ગુરુવારે 'રત્નપાલનો રાસ'ની રચના કરી.
૩. જિનહર્ષ-જસરાજે જેઠ વ. ૧૦ બુધવારે 'જંબૂસ્વામી રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૧ — ૧. મહો. ઉદયરત્નગણિએ ફા. વ. ૧૧ શુક્રવારે 'રાજ સિંહરાસ (નવકાર)'ની રચના કરી.
૨. જિનહર્ષ-જસરાજે માઘ સુ. ૧૦ 'શ્રીમતી રાસ(નવકાર પર)'ની રચના કરી.
૩. જિનહર્ષ-જસરાજે ચૈત્ર વદ ૪ સોમવારે 'નર્મદાસુંદરી સ્વા.'ની રચના કરી.
૪. જિનહર્ષ-જસરાજે જ્યે. સુ. ૩ 'આરામશોભા રાસ'ની રચના કરી.
૫. ઉદયરત્ને ફા. વ. ૧૧ શુક્રવારે 'મુનિપતિ રાસ'ની રચના કરી.
૬. વિવેકવિજયે વ્યંક માસ સુ. ૧૧ ભૃગુવારે 'રિપુમર્દન રાસ'ની રચના વડાવલીમાં કરી.
- ૧૭૬૨ — જિનહર્ષ-જસરાજે આસો સુદ ૨ રવિવારે 'વસુદેવ રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૩ — મોહનવિજયે 'પુણ્યપાલ ગુણસુંદરી રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૪ — જ્ઞાનવિમલસૂરિ-નયવિમલે 'શત્રુંજયમંડન યુગાદિદેવ સ્ત.'ની રચના પીરાણ પત્તને કરી.
- ૧૭૬૬ — ત. ભાગવિજયે પાટણમાં ચોમાસું કર્યું અહીં 'નવતત્ત્વ ચોપાઈ' રચી.
- ૧૭૬૭ — ૧. ત. ઉદયરત્ને આસો વ. ૬ સોમવારે 'લીલાવતી સુમતિવિલાસ રાસ'ની રચના પાટણના ઉનાઉમાં કરી.

૨. ત્વ ઉદયરત્ને પોષ સુ. ૫ ગુરુવારે 'યશોધર રાસ'ની રચના પાટણના ઉર્ણાકપુરમાં કરી.
- ૧૭૬૮ — ત્વ ઉદયરત્ને માગ. સુ. ૧૧ રવિવારે 'ધર્મબુદ્ધિ મંત્રી અને પાપબુદ્ધિ રાજાનો રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૬૯ — ૧. ત્વ ઉદયરત્ને પો. વ. ૧૩ મંગળવારે 'ભુવનભાનુ કેવલીનો રાસ અથવા રસલહરી રાસ'ની રચના પાટણના ઉનાઉમાં કરી.
૨. ભટ્ટા. વિજયપ્રભસૂરિએ ચાતુર્માસ કર્યું.
૩. ભટ્ટા. વિજયપ્રભસૂરિએ મુનિ વૃદ્ધિવિજયની યોગ્યતા જોઈ પંન્યાસ પદવી આપી.
- ૧૭૭૦ — ૧. ભટ્ટા. વિજયપ્રભસૂરિ કા. વદિ અમાવાસ્યાના રોજ કાળધર્મ પામ્યા. પં. જિનવિજયગણિએ તેમની જીવનનોંધ લખી રાખી હતા.
૨. પાટણના જૈનો અમદાવાદથી નીકળેલા કપૂરચંદ ભજશાળીના સંઘમાં જોડાયા હતા.
- ૧૭૭૪ — ૧. પં. કપૂરવિજયગણિએ પાટણ તરફ વિહાર કર્યો.
૨. પં. કપૂરવિજયે ક્ષમાવિજયને પંન્યાસપદવી આપી.
૩. ખરતરગચ્છના સમર્થ વિદ્યાતા મહો. દેવચંદ્રગણિવર પાટણમાં પધાર્યા.
૪. શેઠ તેજસીએ સહસ્રકૂટનું દેરાસર બનાવ્યું જે નગરશેઠના દેરાસર તરીકે વિખ્યાત છે. શેઠ તેજસીએ ભ. પાર્શ્વનાથ વગેરેની પિત્તળની હજારો પ્રતિમાવાળો સહસ્રકૂટનો ત્રિગડો કોઠા બનાવી તેની ભટ્ટા. ભાવપ્રભસૂરિના હાથે જેઠ સુદ ૮ને સોમવારે પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૭૭૫ — ૧. શ્રા. વ. ૧૪ સોમવારે પં. કપૂરવિજયગણિનો સ્વર્ગવાસ.
૨. ભાવરત્ન-ભાવપ્રભસૂરિએ જે. વ. ૨ રવિવારે 'અંબડ રાસ'ની રચના કરી.
૩. કાંતિવિજયગણિએ વૈ. સુ. ૩ 'મહાબલ મલયસુંદરીનો રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૭૭ — મહો. દેવચંદ્રગણિએ ક્રિયોદ્ધાર કરી સંવેગી મુનિપદ સ્વીકાર્યું.
- ૧૭૭૮ — કાંતિવિજયગણિએ માગ. સુ. ૧ પહેલાં 'ચોવીશી અથવા ચોવીશ જિન સ્ત.'ની રચના કરી.
- ૧૭૭૯ — ત્વ ઉદયરત્ને ભા. સુ. ૧૫ 'ભાભા પારસનાથનું સ્ત.'ની રચના કરી.
- ૧૭૮૨ — ૧. પૂર્ણિમાપક્ષના પ્રધાનશાખાના ભ. ભાવપ્રભસૂરિના શિષ્ય પ્રેમરત્નએ ઢંઢેરવાડામાં જયે. વ. ૫ બુધવારે 'સાર શિખામણ રાસ' લખ્યો.
૨. ભાવરત્ન-ભાવપ્રભસૂરિએ પોષ સુદ ૧૦ના રોજ 'મહિમાપ્રભસૂરિ નિર્વાણ કલ્યાણક રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૭૮૨ — પાટણથી આબુની યાત્રાનો સંઘ નીકળ્યો તેમાં પં. જિનવિજયજી મુખ્ય હતા.
પછી
- ૧૭૮૩ — ૧. પં. જિનવિજયજીએ 'જ્ઞાનપંચમી સ્તવન', 'મહાવ્રતની ૨૫ ભાવનાની સજ્જાય ઢાળ-પ', 'મેં તો આજ્ઞા વહેસ્યાંજી' અને 'પર્યુષણ પર્વની સ્તુતિ' વગેરે રચ્યા હતા.

- ૨. મુનિ ખીમાવિજય ચોમાસું રહ્યા હતા.
- ૧૭૮૪ — ૧. પં. મોહનવિમલગણિ-કૃષ્ણાવિમલગણિએ 'નંદિષેણ રાસ' પંચાસરા પાર્શ્વ પ્રાસાદે તે લખ્યો.
૨. ભ. ભાવપ્રભસૂરિએ અણહિલપુર પત્તને ઢંઢેરવાડાના ઉપાશ્રયમાં ચોમાસું કર્યું.
- ૧૭૮૫ — મહં. ચાહિલના વંશના શેઠ વલ્લભદાસના પુત્ર શેઠ માણેકચંદે માગં સુ. પના દિવસે ચોવીશજિનના ચોવીશવટ્ટા બનાવી ભ. વિદ્યાસાગરજીના હાથે પ્રતિષ્ઠા કરાવી.
- ૧૭૮૭ — ત. શાંતસૌભાગ્યે 'અગડદત્ત ઋષિની ચોપાઈ'ની રચના કરી.
- ૧૭૮૩ — ત. જિનવિજયે મા. ૧૦ પાર્શ્વજન્મદિને 'પંચમી સ્ત.'ની રચના કરી.
- ૧૭૮૭ — ૧. કાર્તિક સુદિ પના રોજ ભ. વિદ્યાસાગરનો સ્વર્ગવાસ.
૨. ભ. ભાવરત્નસૂરિ-ભાવપ્રભસૂરિએ 'સુભદ્રાસતી રાસ' રચ્યો.
- ૧૭૮૮ — ભ. ભાવરત્નસૂરિ-ભાવપ્રભસૂરિએ 'બુદ્ધિ વિલાસમતી રાસ' રચ્યો.
- ૧૮૨૧ — પાટણના શેઠ કચરા-કીકાએ કાઢેલા શત્રુંજયના સંઘમાં ભ. સિંહરત્નસૂરિ સાથે હતા.
- ૧૮૩૬ — પાટણના સંઘની વિનંતીથી પં. પદ્મવિજયજીએ ચાતુર્માસ કર્યું. ત્યાં 'અનુયોગદ્વારસૂત્ર'ની દેશના આપીને ઉપધાન વહેવરાવ્યાં.
- ૧૮૩૭ — ત. પદ્મવિજયે મહા વદ ૨ શનિવારે '૨૪ જિનનાં કલ્યાણક સ્ત.'ની રચના કરી.
- ૧૮૪૪ — પં. પદ્મવિજયજીએ ચોમાસું કર્યું. ત્યાં આચારાંગસૂત્રનું વ્યાખ્યાન કર્યું.
- ૧૮૫૧ — મુનિ મોતીવીજે ત. દેવવિજય રચિત 'અષ્ટપ્રકારી પૂજા' મહા સુ. ૧ના દિને લખી.
- ૧૮૫૨ — ત. ક્ષેમવર્ધને 'સુરસુંદરી અમરકુમાર રાસ'ની રચના કરી.
- ૧૮૫૭ — ત. વિજયજિનેન્દ્રે સહસ્રકૂટ આદિ બે હજાર બિંબની પ્રતિષ્ઠા કરી.
- ૧૮૬૧ — કુરણા સાહાની પોલ(આજનો કનાશાનો પાડો)માં ખુસાલચંદ મલુકચંદે જ્ઞાનસાગરે રચેલ સિદ્ધચક્રરાસ અથવા શ્રીપાલરાસ લખાવ્યો.
- ૧૮૬૨ — ૧. પોષ વદિ ૭ મંગળવારે પાટણના ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથજી પ્રાસાદમાં તુલજીરામના પુત્ર સાકરરામેણે ત. પદ્મવિજય રચિત 'જયાનંદ કેવળી રાસ' લખાવ્યો.
૨. ત. પદ્મવિજય શિષ્ય રૂપવિજયગણિએ 'પદ્મવિજય નિર્વાણ રાસ'ની વૈ. સુ. ૩ના રોજ રચના કરી.
- ૧૮૬૮ — જેઠ સુદ ૨ને શનિવારે પંચાસર પાર્શ્વનાથ પ્રાસાદે ત. પદ્મવિજય રચિત 'જયાનંદ કેવળી રાસ' લખાવ્યો.
- ૧૮૭૦ — પુણ્યસાગરસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.

- ૧૮૭૩ — મહિમાસાગર શિષ્ય સૌભાગ્યસાગરે 'જંબૂકુમાર ચોઢાળિયું'ની રચના કરી.
- ૧૮૭૫ — ઋષભદાસ (શ્રાવક) રચિત 'શ્રેણિક રાસ' આષાઢ વદ ૮ દિને ઋષભવિજયગણિએ પંચાસરા પાર્શ્વનાથ પ્રાસાદે લખ્યો.
- ૧૮૭૯ — ૧. લાભવર્ધન પાં. લાલચંદ રચિત 'વિક્રમાદિત્ય નવસેં કન્યા હરણ ખાપરા ચોરનો રાસ' મુનિ મોતીસાગરે ફોફલીયાવાડામાં અષાઢ વદ ૭ દિવસે સંપૂર્ણ લખ્યો.
૨. તં ક્ષેમવર્ધને 'શ્રીપાલરાસ'ની રચના કરી.
- ૧૮૮૧ — પં. કૃષ્ણવિજયગણિ શિષ્ય પં. દીપવિજયગણિએ પંચાસર પાર્શ્વપ્રાસાદે માધ સું. ૧૩ સોમવારે 'લઘુ અને વૃદ્ધ યાણકચ્ચનીતિ પર બાલાવબોધ' લખ્યો.
- ૧૮૮૨ — શેઠ નથુ ગોકલજીના મહોત્સવમાં મુક્તિસાગરને વૈ. સું. ૧૨ દિને આચાર્ય અને ગચ્છેશપદ મળ્યું.
- ૧૮૧૦ — ઠાકોર નરભેરામ અમુલખેને પાટણના આદિજિનપ્રાસાદે ચિદાનંદ-કપૂરચંદ રચિત 'ચિદાનંદ બહોતરી શ્રી અનુભવવિલાસ' સંપૂર્ણ લખ્યો.
- ૧૮૧૪ — દેવચંદ્રગણિ રચિત 'ચોવીશી સ્વોપજ બાલાવબોધ સહિત' વૈ. ૧૦ પ દિને રવિવારે ચિંતામણી પાર્શ્વપ્રાસાદે સાધુ માધવદાસ અજોધ્યાદાસજીએ લખ્યો.
- ૧૮૨૬ — દીપવિજય કવિરાજ રચિત 'મહાવીરના પંચકલ્યાણકના પાંચ વધાવા' કાર્તિક વદિ ૧૪ દિને ભાભા પાર્શ્વનાથ પ્રાસાદે લખાયા.
- ૧૮૨૯ — જ્ઞાનસાગર રચિત 'ઈલાચીકુમાર ચોપાઈ' ફા. સું. ૬ મંગળવારે વાગલ પાડાના ઋષભપ્રાસાદે જગજીવને લખી.
- ૧૮૩૦ — મયારામ (ભોજક) રચિત 'પ્રદ્યુમ્નકુમાર રાસ' વાગૂલપાડાના ઋષભદેવજી પ્રાસાદે માગશર સુદી દ્વાદશીને રવિવારે જગજીવન પાનાચંદે સ્વઅર્થે લખી.
- ૧૮૩૨ — તં ક્ષેમવર્ધન રચિત 'શ્રીપાલ રાસ' માગશર વદિ ૭ દિને ભોજક ઠાકોર નરભેરામ અમૂલખે શ્રી સહસ્રકૂટ પ્રાસાદે લખ્યો.
- ૧૮૩૭ — તં પદ્મવિજય રચિત '(પદ્મવર્વી મહિમાધિકાર ગર્ભિત) મહાવીર સ્ત.' પાનસ્યામજીના પાડામાં અષાઢ સુદ ૬ મંગળવારે શ્રીમાલી બ્રાહ્મણ અયાચી જેશંકર મૂલજીએ લખી.
- ૧૮૭૨ — પૂ. આ. સાગરાનંદસૂરિએ પાટણના ચાતુર્માસથી મુનિરાજોને આગમનું જ્ઞાન આપવા માટે આગમવાચના ચાલુ કરી હતી.

પરિશિષ્ટ-૨

સિદ્ધિસૂરિકૃત

પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)

નિય ગુરુ પય પણમેવિ, સરસતિ સામિણિ મનિ ધરીય,
હીયડઈ હરષ ધરેવિ, ગોયમ ગણહર અણુસરિય,
પભણિસુ ચેતપ્રવાડિ અણહિલપુર પટ્ટણ તણીય,
મુઝ મનિ ષરીય રહાડિ, દિઉ મતિ નિરમલ અતિઘણીય

૧

દેશ શરોમણિ દેશ, ગુજ્જરધર જગિ જાણીયએ,
વાવિ સરોવર કૂવ વણસઈ વિવિહ વખાણીયએ,
નયનાનંદ સુયંગ નરસમુદ્ર પટ્ટણનગર,
ગઢ મઢ પોલિ ઉતંગ, જસુ સમ મહિયલિ નવિ અવર.

૨

ધર્મવંત બહુ લોઈ નિવસઈ જત્ય દયાસહિત,
ઉવયારી સહુ કોઈ, વિનય વિવેક ગુણે ભરિત,
દાન પુણ્યની વાત કરઈ જિહાં અતિ... રડીય,
પુણ્ય પુરષ વિખ્યાત વસઈ તિ ઊંચી સેરડીય.

૩

મનિ ધરિ અવિચલ ભાવ, તિહાં પ્રણમઉં જિણ સોલમઉં એ,
ત્રિભુવન કેરુ રાઉ, ભવીયાં ભગતિઈં નિતુ નમઉં એ,
અષ્ટ કરમ દલ ભંજિ શવરમણી સયવર વરિઉં એ,
મોહ મયણ મદ ગંજિ ઉપશમરસ જિણિ આદર્યઉં એ.

૪

દીઠઈ પરમાણંદ, અંગિહિ અતિઘણ ઊપજએ,
વંદિસુ પૂજિસુ ચંગ, ભવભયથી નવિ ધૂજીયએ,
સંતિકરણ જગદેવ, સેવા સારઈ ઈન્દ્ર સવે,
મુનિવર તૂં મહાદેવ, દઈ દરિસણ મુઝ ભવહ ભવે.

૫

વસ્ત

સંતિ જિજ્ઞવર સંતિ જિજ્ઞવર ભાવિ વંદેવિ,
શક્તસ્તવ થુતિ તવન ભણિ, દૂરિ કરવિ આસાયણ નિરત્તિહિં,
ભવસય સંચિય પાપ સવિ, ટાલઈ સૂઘઈ ધ્યાનિ,
ઊંચી સેરી વલિ સુપરિ મેટયા શ્રીવર્ધમાન.

૬

હિવ ભાસ

હિવ સાઊકઈ પણમિસુ પાસો, સમરથ સ્વામી લીલવિલાસો, દીઠઈ મતિ ઉલ્લાસો,
ત્રેવીસમ જિજ્ઞ પાવવિહંડણ, દુષ્ટ મહારિપુ દૂરિ વિહંડન, મંડન સુકૃષ્ણનિવાસો. ૭

અગર કપૂર અનઈ કસ્તૂરી, પૂજઈ ચંદનિ કેસર ચૂરી, પૂરી મન આણંદ
અતિહિ મનોહર જસુ પ્રાસાદ, ગાવઈ ગાયણ જિજ્ઞ જસવાદ, સુણિયઈ નવ નવ નાદ. ૮

ઈણિ પરિ ઉત્સવ ઉત્તિમ કરતા. સુપરિ સુપુણ્ય ભંડાર સુભરતા, સરતા ભેટયઉ નેમિ,
મહૂકર મનહ મનોરથ પૂરઈ, પાસ પંચાસરઈ ભાવ વિચૂરઈ, સાર સંસારઈ લેમિ. ૯

ચમ્મહ ભુવનિ સંતિ જિજ્ઞ, ગરુડ, જાઈ સેવંતી દમણઉ મરુડ, પૂજઉ મન ઉલ્લાસે.
વાસપૂજ્ય વંદઉ બહુ ભાવઈ, જસુ ડરતા ભય મૂલિ ન આવઈ, રહઈ નિત અષય નિવાસે. ૧૦

સિરિ દેસલહર તણઈ પ્રસાદઈ, ભેટિસુ પાસ મનહ અવસાદઈ, પૂરઈ પ્રત્યાસાર,
પેલીવાલઉ શ્રીઆદિજિજ્ઞેસર, આંબિલીઉ સ્વામી નેમીસર, નાગમઢિ નમિ સુવિહાર. ૧૧

શાંતિનાથ બોકડીયાં ભુવણઈ, થાઈસુ નિરમલ અરિહંત થુણણઈ, ગુણ ગાઈસુ સુવિચાર,
મહાવીર ભવભાવઠિ ભંજઈ, ભાવહડઉ ત્રિભુવન મન રંજઈ, પીપલઈ પ્રત્યાસાર. ૧૨

કોરટવાલઈ શાંતિજિજ્ઞંદો, ચિંતામણિ આપઈ આણંદો. ચિંતામણિ પાસ જિજ્ઞંદો,
વાસપૂજ્ય પૂજઉ મન ભાવઈ જિન સુષસંપદ નિજ ધરિ આવઈ, ધરા કોટડી સુહાવઈ. ૧૩

અષ્ટાપદિ ચંદ્રપ્રભ દેવ, નર નરપતિ બહુ સારઈ સેવ, ઊપનઉ ઊલટ હેવ,
અષ્ટ કરમ ચૂરઈ અક્રમ જિજ્ઞ, દીઠઉ નયણે ધન્ન તિ અમ્હ દિન, જગબંધવ જગદેવ. ૧૪

વાજઈ મદલ અતિહિ રસાલ, તિવલી તાલ અનઈ કંસાલ, ગાવઈ અપછર બાલ,
આરતી મંગલે ઊઝમાલ, ચરચઈ ચંદનિ ગુણે વિસાલ, પ્રભુતનુ અતિ સુકમાલ. ૧૫

વસ્ત

એમ સુપરઈ એમ સુપરઈ નમો જિજ્ઞરાઈ,
ચંદ્રપ્રભ ચંદન સમઉ, ભવહ પાપ સંતાપહારણ,
ત્રિકરણ સુદ્ધે જે નમઈ તાહ એહ આનંદકારણ,
ધરતર પીપલિયાં ભવનિ પણમિઉ સ્વામી સંતિ,
ત્રાંગડીયાવાડા ભળી જિજ્ઞ ભેટણ મુઝ પંતિ.

૧૬

ભાસ

પદમપ્રભ છટ્ટે નમઉં એ, પરિહરિ મનહ પ્રમાદ ત,
કુમતિ કુમતિ દુરઈ ગમઉં એ, સુણિયઈ ઘંટહ નાદ ત,
ચણહટડી સંતીસર એ સિરિ સોલમઉં જિણંદ ત,
દરસણિ દોષમ બહુ હરએ, નિજ કુલ કેરઉં ચંદ ત. ૧૭

ભાણસોલ્યાં^૧ ષરતર તણઉં એ, સિરિ સંતીસર સામિ,
પટૂઆવાડડ^૨ જિણ નમિઉં એ, જાઈં પાપ સુનામિ ત,
સગર ફૂઈ સંપઈ કરએ, પાસ પ્રગટ અવતાર ત,
બીજઈ ભવનિ સુકૃત ભરએ, કંસારવાડઈ ગુણસાર ત. ૧૮

સાહવાડઈ મુનિ સુવ્રત એ, વીસમઉં પૂરઈ આસ ત,
અંગિહિં ધરી મહાવ્રત એ, જિણિ કીઉ સિદ્ધિહિં વાસ ત,
બાબરકોટિહિં નમિસુ જિણ, પાસ ગુણે સુવિશાલ ત,
નારિંગપુરિ વંછી કરણ, ચરચિસુ કુસમહ માલ ત. ૧૯

જોગીવાડઈ જગતા એ, પાસ અનઈ મહાવીર ત,
વંછીય જન સુખ આપતા એ, સમરથ સાહસધીર ત,
જલચઉકઈં જગિ જાણીયઈ એ, મલ્લિનાથ જસવ્રંત,
જીરાવલઉં વષાણીયએ, જિણિ નામઈ હુઈ સંતિ. ૨૦

રાતકાવાડઈ રતનનિધિ, પાસ જિણેસર દિઢ ત,
પાલ્હણપુરવાડઈ નમઉં એ, જસુ દરસણ ગુણ ઈકે ત,
વિરમવાડઈ વંદિસું એ, જિનવર ગુણિ અભિરામ ત,
ફોફલિયાવાડઈ નિરખિસું, જાઈં પાતક નામિ ત. ૨૧

ત્રિહું ભુવને ભાવઠિહરણ, ગુણગણ મહિ વિખ્યાત ત,
મદનમલણ વંછિતકરણ, જસુ અધિકા અવદાત ત. ૨૨

વિવંદણીકવાડવાડઈ ભણઉં એ, ધર્મ પયાસણહાર,
લહુડપણા લગિ ગુણનિલઉં એ, નિજકુલતણઉં સિંગાર ત. ૨૩

ભીમષઢિ^૩ ભણસિઉં ભલ એ, ભાભઉં પારસનાથ ત,
કમઠમાણ જીણઈં મલ્યુ એ, મુગતિપુરીનઉં સાથ ત,

૧. આ સ્થાન હાલ નિશ્ચિત થઈ શકતું નથી.

૨. પાટણના બજારમાં ચીતારાની ખડકી પાસે અગાઉ પટવાવાડો હતો એમ સદ્ગત આચાર્ય વિજયમેધસૂરિજીએ વાતવાતમાં કહ્યું હતું.

૩. સંદર્ભ ઉપરથી આ સ્થાન હાલનો ભાભાનો પાડો સંભવ છે.

કુમરપણઈ નવકાર કહી, થાપિઉ જિણિ ધરણિંદ ત,
દીષ લેઈ ઉપસગ્ગ સહી પહુતઉ સિદ્ધિ જિણંદ ત. ૨૪

મન આણંદઈ આપણઈ એ, આલસ અંગિ નિવારિ ત,
પાડઈ સાહ કરણા તણઈ એ, સીતલનાથ જુહારિ ત,
અતિ મૂરતિ રલીયામણી એ, હરષ ન હીયડઈ માઈ ત,
સામલઈ દીઠઈ રતિ ઘણી એ, પેતલ વસહી થાઈ ત. ૨૫

વસ્ત

પાસ જિણવર પાસ જિણવર નયણિ મઈ દિઠ,
કિરિ જાણે સુરતરુ ફલિઉ, કામવેલિ મઈ વેગિ પામીય,
ભુવન વિચિત્ર સોહામણઉ, નમિઉ ભાવિ મઈ સીસ નામીય,
આસસેણ રાયહ કુમર, વમ્માદેવિ મલ્હાર,
જસુ મહિમા જાગઈ જગતિ, વંશ ઈખાગ સિંગાર ૨૬

ભાષા

ભાવન ભાવઈ ચંગી, બાસી અતિ નવરંગી,
ચામર ઢાલઈ પાખલિ, નાયઈ છંદિહિ આગલી. ૨૭

વાજઈ વાજિત્ર સાર, ગાવઈ ગુણ સુવિચાર,
ઈક નર ચરચઈ ચંદનિ, ઈક નર સાચવઈ મજજન. ૨૮

ઈમ લેઈ ફૂલહ માલ, કરઈ ઈક દીપ ઝમાલ,
ઈક ફૂલ ઢોવઈ આગલિ, ઈક ડહઈ ધૂપ અનગ્ગલ. ૨૯

ચાવલિ ચઉક પૂરાવઈ, નેવજ વેગિ અણાવઈ,
ઢોવઈ જલ પુણિ આણી, નિજ નિજ ભાવિહિ જાણી. ૩૦

ઘણી વિધિ નિરખીય પૂય, શાંતિ ભેટણ સજ હૂઅ,
સુરહીયાવાડઈ સુહાણઉ, કરમહણણ સપરાણઉ. ૩૧

બીજઈ ભુવણઈ પાસ, નમિસું ધરિ ઉલ્લાસ,
કટકીયાવાડઈ કઉતિગ, મૂરતિ દીઠી એ ઝિગમિગ. ૩૨

કંબોયુ પાસ જિણંદ, નવ નવ કરઈ આણંદ,
ધવલી પર્વ સુધન્ન, ભેટિસુ ગુણિહિ સંપુન્ન. ૩૩

જિણવર સારઈ કાજ, સફલ જનમ મુઝ આજ,
ઢંઢેરવાડઈ પૂનમીયા, વીર જિણેસર નમિયા. ૩૪

કોકાવાડઈ પાસ, નવ નવ પૂરઈ આસ,
 ખેત્રપાલવાડઈ દીઠા, લોચનિ અમીય પઈઠા.
 ટાલઈ સગલાઈ દુકખ, આપઈ શવપદ સુકખ,
 ધારી વાવિ સુંહાણી, સંભલુ બોલઉ વાણી,
 વીર જિણેસર સાર, પામિઉ ભવનઉ પાર. ૩૫

સોવનવણ સોહાવઉ, ભવિયણ નિત મનિ ધ્યાવઉ,
 સતકર જસુ છઈ દેહ, કરમનિવારણ એહ. ૩૬

વસ્ત

વીર વંદી વીર વંદી ચરમ જિણરાઈ,
 જસુ માનઈ સુરરાઈ સવિ, નર નરિંદ બહુ સેવ સારઈ,
 ધમ્મપયાસણ દયાપર, કુગઈ કુમઈ મિચ્છિત વારઈ,
 તત્ત્વ ત્રિણિ પયાસ કર, ગુણ ગાવ્યા સંખેરિ,
 નમિસુ દેવ મનિ ભાવ ધરિ, સાલવીવાડઈ હેવ. ૩૭

ભાસ

ત્રિસેરીઈ ત્રિભુવનકઉ રાઉ, નમિસુ નેમિ મનિ ધરિ બહુ ભાઉ,
 યાદવવંશવિભુષણ સામિ, જસુ આગલિ બલ છડિઉ કામિ. ૩૮

કામવેલિ સરિસી કામિની, નવયૌવન ગજગતિગામિની,
 ચંદ્રવદનિ રતિરૂપ સમાન, કમલનયન તન ચંપકવાનિ,
 છઉ રાજમતિ નેઈ નિવારિ, દેઈ દાન પહુતઉ ગિરનારિ,
 રૈવતકાયલિ સદા સોહંતિ, દીઠઉ સ્વામી મન મોહંતિ ૩૯

બીજઈ ભુવનિ જિણેસર નમી, કુમતિ કદાગ્રહ સદા અવગમી,
 કલ્હરવાડઈ પણમઉ દેવ, છઉ પાપ નિર્મલ થિઉ હેવ. ૪૦

દિનાકરવાડઈ દેવ જુગાદિ, ત્રોડઈ કોધા કર્મ અનાદિ,
 આદિ કરણ નઈ સમરથ ધીર, ધાંધલવાડઈ પણમિસુ ધીર. ૪૧

સત્રાગવાડઈ રિસહેસર સામિ, કરઉ વીનતી હિવ શર નામિ,
 પૂનાવાડઈ પરગટ મલ્લ, હીયાતણા જિણિ ટાલ્યા સલ્લ. ૪૨

આદિ જિણંદ નમઉ કર જોડિ, જેહનઈ નામિ ન આવઈ ધોડિ,
 હિવ આવી પણમિસુ ગોલવાડિ, સગલા કાજ સિરાડઈ ચાડિ. ૪૩

મૂલનાયક સવિ સુષનઉ સાથ, પાખલિ વંદઉ પારસનાથ.
 કર્મ ચિંતામણિ ચિંતા હરઈ, પાપપંક સવિ દૂરઈ કરઈ. ૪૪

પીતલિનઉ દીસઈ રૂયડઉ, ભાગ્યવિશાલ ગુણે ગરૂયડઉ,
ભગતિ કરઈ તિહાં શ્રાવક ભલા, દયાવંત દીસઈ ગુણનીલા. ૪૫

નવઈ ઘરિ નિરખઉ નયણે વલી, દીઠઈ દરસણ પૂજઈ રલી,
જઈ એ મૂરતિ તાહરી મિલી, દૂરઈ નાઠા જાઈ અલી. ૪૬

વસ્ત

એમ નિરખ્યા એમ નિરખ્યા સયલ પ્રાસાદ,
અતિ સચિત્ર સોહામણા સુરવિમાણ સમવડઈ સોહઈ,
ચંદ્રોવા પહિરાવણી કરિ અપુવ્વ તોરણે મોહઈ,
નવ નવ કવિલાઈ સહિત ભેટ્યા શ્રીજિનરાઈ,
ઘર દેવાલા મોટકા ભેટણ ઊલટ થાઈ. ૪૭

(ભાસ)

પારિષિ વંશ વિભૂષણ, સા ભમરોલી, દેવાલઉ અતિચંગ ત,
નમતાં નાવઈ દૂષણ સા ભમ., નવ નવ થાઈ રંગ ત. ૪૮

કોરણી કરિ અતિરૂયડઉ, સા ભમ., ભમરી દંતહ સાર ત,
દીવઈ સોહઈ સૂયડઉ, સા ભમ., મોહઈ મન મોતી હાર ત. ૪૯

ઝૂમણાં ઝાંઝા બોલીઈ, સા ભમ., ઘંટહ તણા નિનાદ ત,
અમર વિમાણ કિઅ હિણવઉ, સા ભમ., દીઠઈ અમૃત સવાદ ત. ૫૦

ધન વિજઉ પારષિ, સા ભમ., જેણિ કરાવ્યુ એહ,
નમિ આણંદઈ આપણઈ, સા ભમ., નિરષિ શવનઉ ગેહ. ૫૧

દીઠઉ અતિ રલીયામણઉ, સા ભમ., સ્વામી અતિ ધન ધન્ન ત,
નમિઉ જિણેસર મન સુદ્ધઈ, સા ભમ., નરસિંહ નરહ રતન્ન. ૫૨

તસુ ઘરિ પ્રતિમા રૂયડી, સા ભમ., અલવેસર દાતાર ત,
ભણસાલી મહિપતિ ઘરહિ, સા ભમ., નમિઉ જિણેસર સાર ત. ૫૩

અતિહિં અપૂરવ દીસતઉ, સા ભમ., સકલ જિણેસર સામિ ત,
ઠાકુરસી ઘરિ સુષ કરઈતઉ, સા ભમ., દીઠઉ અતિહિં રસાલ ત,
ધાપૂનઈ ઘરિ ધ્યાવિસ્યઉ, સા ભમ., પાસ ગુણે સુવિશાલ ત. ૫૪

બે કર જોડી વીનવઉ, સા ભમ., ભરિ સુકૃત ભંડાર ત,
દેવદયા પરગુણ નિષિ, સા ભમ., સ્વામી તૂં દાતાર ત. ૫૫

તઈ તૂઠઈ સુષ સંપજઈ, સા ભમ., તઈ તૂઠઈ નવિ રોગ,
મહિયલિ જસ નિત વિસ્તરઈ, સા ભમ., પામઈ સયલ સંયોગ. ૫૬

વાડી દઉલતિપુરિ સહી, સાં ભમ૦, ભવિયણ સારઈં સેવ,
વડલી, વાવડી, કઉણયિરઈં સા ભમ૦, નમસિઉં સીસ નમેવિ. ૫૭

કતઉપુરિ પણમઉં સદા, સા ભમ૦, મગલીપુરિ જિણયંદ ત,
ઈણ પરિ ચેત્રપવાડિ કરી, સા ભમ૦, ભેટયા સંતિ જિણંદ ત. ૫૮

શરણાઈતઉ સમરથ, સા ભમ૦, તુઝ નમઈં ઈંદ નરિંદ ત,
ચઉવિહ સંઘહ કારણિ, સા ભમ૦, દિનિ દિન દિઉ આણંદ ત. ૫૯

પટ્ટણિ પ્રસિદ્ધી, હરણિ કિદ્ધી, ચેત્રપવાડિ સુહામણી,
ભણતાં ગુણતાં શ્રવણિ સુણતાં, અતિહિં છઈં રલીયામણી,
પભણ્યા જિ કેઈં નમઉં, તઈં અવર જે છઈં તે સહી,
છિહુત્તરઈં વરસઈં, મનહ હરિસઈં સિદ્ધસૂરિંદઈં કહી. ૬૦

॥ ઈતિ શ્રીપત્તન—ચેત્ર-પ્રવાડિ સમાપ્તા ॥

• • •

પરિશિષ્ટ-૩

સંઘરાજ કૃત પાટણની ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)

॥ ભલે મીંડું ॥

॥ શ્રી ગુરુભ્યો નમઃ ॥

- સરસતિ સામિણિ સમરી માય, નિરમલ મતિ પામી સહિગુરુ પસાય
ચૈત્ય પ્રવાડિ શ્રી પાટણ તણી, કરવા પંતિ ભવનની ઘણી ૧
- પહિલું શ્રી ચઉવીસ જિણંદ, પૂજા પ્રણમી તે જિનચંદ
સુગુરુ વચન મન માહિ ધરી, ચરણ સદા તેહના અણસરી ૨
- તે ગુરુજનઈ ચલણ પ્રસાદ, ગુણ ગાઉં હુ મન ઉલ્હાદિ
વલી વિશેષઈ ઋષભ જિણેસ, પહિલું પૂજ કરી વંદેસ ૩
- પાસ જિણંદ વિધન ઉપસમિઈ, આણંદઈ ભવીયણ જે નમઈ
સંવત સોલ તેરોતરઈ વરણિ, પ્રથમ જયેજ શુદિ પુનમ પુષ્ય ૪
- ગુરુવાસરિ ગાઉં જિન ધણી, આરંભી પૂજા જિન તણી
સાવધાન થઈ સહુ સંભલુ, જિમ સુખ સંપત્તિ હેલા મિલઓ ૫
- શાંતિ કરણ સોલસમા રાઈ, નિશિ દિન પ્રણમૂં તેહના પાય
શાંતિનાથ પ્રમુખ જગદીસ, ત્રઈસઠિ પ્રતિમા નામૂં સીસ ૬
- વર્ધમાન ધરિ વંદુ દેવ, દશમા જિનની કીજઈ સેવ
નવું દેહરાસુર પ્રતિમા ચ્યારિ, ગુણ ગાતાં મનિ હરષ અપાર ૭
- સાહા રતના સુત ધરિ ઉદાર, ત્રણિ પ્રતિમા વંદુ સુખકાર
વસુપુજ પાસ ચંદ્રભ્રમ વંદ, પૂજઉ ભવીયા મનિ આણંદ ૮
- શ્રી કંબોઈઉ કરઈ કલ્યાણ, નવ પ્રતિમા વંદુ નિત જાણ
કટકીઆ વાડઈ આણંદ, છ પ્રતિમાસૂં ઋષભ જિણંદ ૯
- સેઠ મેઘરાજ તણઈ ધરિ જોય, વિમલ સહિત ત્રણિ પ્રતિમા હોઈ
સેઠ વણાયગ સહરીઆ તણઈ, જોઈ શ્રી જિન ઊલટ ઘણિ ૧૦

તિહા પ્રણમી જઈ શ્રી જિન વિમલ, ચંપક કેતકી લીજઈ કમલ ત્રણિ પ્રતિમા પૂજજઈ સહી, વધિ સહિત જિમ સૂત્રિ કહી	૧૧
ધુલી પરવિ મુનિસુવ્રત સ્વામિ, દરીય પણાસઈ જેહનઈ નામિ તિહાં પ્રતિમા પ્રણમૂઈ છત્રીસ, ધ્યાન કરું તેહનું નિસ દીસ	૧૨
સંઘવી અઢાઘરિ અણસરુ, વાસપુજ્ય જિન પૂજા કરુ ત્રણિ પ્રતિમા તિહાં કણિ ભાવીઈ, ગોદડનઈ પાડઈ આવીઈ	૧૩
દોસી ગુણરાજ દેહરઈ સાર, મૂલનાયક શ્રી નાભિ મહાર પ્રતિમા આઠ તિહાં જે કહી, વિસા નાથા ઘરિ આવ્યા સહી	૧૪
તિહા પ્રણમું શ્રી ઋષભ જિણંદ, સિષરબધ દેહરાસુર ચંદ બિંબ આર જિન મૂરતિ સાર, નાથાસાહા પાડઈ ઊદાર	૧૫
મૂલનાયક પ્રણમું શ્રી શાંતિ, ભાજઈ ભવીક તણી ભય ભાંતિ તિહા પ્રતિમા છઈ બઈતાલીસ, ચુવીસવટ્ટા સહિત કહીસ	૧૬
દોસી દમા રામા ઘરિ પિન્ન, ચંદ્રભભ દેહરાસુર જિન પ્રતિમા પાંચ અછઈ તિહાં સહી, વંદન કીજઈ વધિસૂ રહી	૧૭
સેઠ ભોજા દેહરાસુર જોઈ, ચંદ્રભભ જિનવર તિહાં હોઈ બિંબ આરિ નિતુ વંદન કરી, પ્રણમંતા પામઈ શિવપુરી	૧૮
મહિતાનઈ પાડઈ જોઈઈ, સાહા વછરાજ ઘરિ જિન ચાહીઈ બિંબ પાયસું પાસ જિણંદ, કાસગીયા દીઠઈ આણંદ	૧૯
સુંદર ઘર મહિતા સારંગ વિવહાર સિદ્ધ મનિ જાણઈ રંગિ મહાવીરસું બિ જિનસાર, આંગી કંઠિ અનોપમહાર	૨૦
ઢંઢેરવાડઈ પહુતા જામ, પ્રથમ દેહરઈ શ્રી સામલનામ આલીસ પ્રતિમા તિહા વાંદીઈ, દરસણ દીઠઈ આણંદીઈ	૨૧
મહાવીર બીજઈ સુકખ કરઈ, પ્રતિમા દેખી હીયડું ઠરઈ બિ પ્રતિમા નિત કીજઈ સેવ, ત્રીજઈ દેહરઈ સામલ દેવ	૨૨
ઉદભત્ત મૂરતિ સેવુ પાય, ભેટિ ભાવઠિ દૂરિ પલાય પૂજા કરતાં હરષ અપાર, સતર ભેંદ વધિ કીજઈ સાર	૨૩
નવ પ્રતિમા નમીઈ ભાવસું, વિસા મેલાનઈ ઘરિ આવસું તિહાં તીર્થકર ત્રેવીસમું, બિંબ પાંચ જિન ભાવિઈ નમુ	૨૪
સાહા સીયા ઘરિ હરષ અપાર, નવૂ દેહરાસુર સોહિ સાર તિહાં પ્રતિમા પ્રમુષ અગ્યાર, પ્રણમંતા પામુ ભવપાર	૨૫

દેહરાસર દેષી હરખીઈ, સાહા ભોજાનઈ ઘરિ નિરખીઈ સંભવ શીતલ બે જિન કહું, આભરણઈ મન મોહી રહૂ રદ	
છત્રત્રઈ મસ્તકિ મોહઈ, જડત હાર આંગી સોહીઈ નવકમલે જિનવર પગ ઠવઈ, જડ્યાં જડિત હીરે નવનવઈ	૨૭
ઘરિ પુહુતા પારધિ રાઈચંદ, મૂળનાયક શ્રી આદિ જિણંદ બીજઈ પાસઈ પારશ્વનાથ, છ પ્રતિમા નિત કરુ સનાથ	૨૮
કોકો દેહરા માહિ જોઈ, કાસગીયા બે ઉદભત્ત હોઈ મૂરતિ દેખી મન ઉલ્હસઈ, પૂજઈ તસુ ઘરિ કમલા વસઈ	૨૯
પ્રતિમા સતર અછિ મહાવીર, પ્રણમંતા પામઈ ભવતાર કોકાપાસઈસું બે હોઈ, સેઠ મેઘાના ઘરમાં જોઈ	૩૦
પાડા ખેત્રપાલમા હેવ, શીતલ સ્વામી દસમા દેવ શીતલ નીર ભરી ભુંગાર, સીતલ ચંદન કેસર સાર	૩૧
પ્રતિમા બઈતાલીસ ભાવીઈ, પારધિ કીકા ઘરિ આવીઈ ત્રિ ગઢઈ સમોસરણ મંડાણ, ચુબારે શ્રી શીતલ જાણ	૩૨
સિયર કલસ ધજ ઉપઈ સાર, ઘંટ તાલ ધૂધૂર ઝમકાર સતર ભેદ પૂજા કીજઈ, નવ પ્રતિમા નવ અંગ પૂજઈ	૩૩
સંઘવી ટોકર ઘરિ જાણીઈ, દેહરાસુરસું મન આણીઈ બે પ્રતિમા એક જિન યુવીસ, કર જોડી નિત નામૂ સીસ	૩૪
પીતલમઈ પ્રતિમા મનિ આણિ, મંત્ર વણાઈગનઈ ઘરિ જાણિ ચર્મ તીર્થકર સેવુ સદા દાલિદ દોહગ નાવઈ કદા	૩૫
તિહાં થિકી હવઈ પારીવાવિ, પ્રતિમા આરિ ભલી તિહાં ભાવિ આદિનાથ મૂલનાયક નામિ, પાસઈ છઈ બે ગોતમસ્વામિ	૩૬
બીજઈ પાડઈ દેહરા દોઈ, મહાવીર સેવઈ સુખ હોઈ પ્રતિમા સાત તણૂં મંડાણ, દેહરું દીપઈ ત્રિભુવન ભાણ	૩૭
બીજઈ દેહરઈ ત્રેવીસમું, સપ્રભાત ઊઠીનઈ નમુ બિંબ આરની પૂજા કરું, સાહા વિદ્યાધર ઘરિ સીચરુ	૩૮
મહાવીર મૂલનાયક દેવ, પ્રતિમા સાત તણી કરું સેવ મૂરતિ દેષી હરખા જામ, સાળીવાડઈ પુહતા તામ	૩૯

હૂયા દેહરાં ચૌદ સોહામણાં, દેહરાસુર ઉગણીસ ભવિક જીવ ભાવઈ નમુ, એણી ઢાલિ તેત્રીસ	૪૦
ત્રણિસઈ ઉગણુત્તરિ નમુ, પ્રતિમા ભવીયણ લોચ હવઈ સાળીવાડા તણા, સાંભલયો સહુ કોઈ	૪૧
ઢાલ - જિન તુ	
ત્રસેરીઈ હવઈ પુહતા જામ, મલ્લિનાથ મૂલનાયક નામ પ્રતિમા પાંચ પ્રધાન જિન તુ	૪૨
નેમનાથ દેહરઈ બીજઈ, દોઈ પ્રતિમાસું વંદન કીજઈ સીઝઈ સઘલાં કાજ જિન તુ	૪૩
વરસા સેઠ તણઈ દેહરાસરિ, મૂલનાયક શ્રી આદિ જિણેસર કેસરિ ચરચુ અંગિ જિન તુ	૪૪
પ્રતિમા આઠ વલી તિહા જાણું, વીજાવાડઈ વલી વખાણુ જાણુ શ્રી જિન પાસ જિન તુ	૪૫
ફૂરસીપાડઈ અચિરાનંદન, છ પ્રતિમા સૂં કીજઈ વંદન ચંદન કુસમિ પૂજિ જિન તુ	૪૬
કલહરવાડઈ શાંતિ જિણેસર, પ્રતિમા છપન્ન પરમ જોગીશ્વર નંદીસર અવતાર જિન તુ	૪૭
કઈઆવાડઈ માહિં પ્રધાંન, આઠ પ્રતિમાસૂં મહાવીર નિધાંન જ્ઞાન તણુ દાતાર જિન તુ	૪૮
દણાયગવાડઈ ઋષભ નમી જઈ, ઉગણાસી પ્રતિમા પૂજી જઈ લીજઈ ભવનુ લાહનુ જિન તુ	૪૯
ધાંધુલિપાડઈ સુવધિ સુજાણ, ત્રિતાલીસ પ્રતિમા મંડાણ આણ વહું નિજ ચિત્ત જિન તુ	૫૦
ગોલવાડિ મન હરખ ધરીજઈ, સાત પ્રતિમાસૂં પાસ પૂજીજઈ કીજઈ સફલ સંસાર જિન તુ	૫૧
બીજઈ દેહરઈ પ્રતિમા ચૌદ પૂજઉ, ભવિયાં મનિ આણંદ ચંદવદન મુખ જોઈ જિન તુ	૫૨
પાસ જિણંદ લેસી ઘરિ કહીઈ, પૂજી પૂનાવાડઈ જઈ રહીઈ શ્રી જિન પાસ જિન તુ	૫૩

ચાલીસ પ્રતિમા તિહાં પૂજેસું બડૂયાવાડઈ આદિ નમેસું કહિસું દોઈ બિંબ સાર જિન તુ	૫૪
સત્રાકવાડઈ સાત ફણુ જિન, આઠ પ્રતિમા વાંદુ ભવિયણ જિન ધિન તે જિન નિત વંદ જિન તુ	૫૫
ઉચાપાડા માંહિ જિણેસર, સંઘવી નાકર દેહરાસુર હરથ ધરુ જિન દેષિ જિન તુ	૫૬
છ પ્રતિમા એક જિન ચઉવીસઈ, જમ લઈ પ્રતિમા સાત કહીસઈ દીસઈ શ્રી જિન શાંતિ જિન તુ	૫૭
નવૂ દેહરું અતિ સુંદર સોહઈ, પાસ જિણંદ મૂલનાયક મોહઈ જોઈ દસ બિંબ સાર જિન તુ	૫૮

પ્રસ્તુત ઢાળ-૨માં જિન તુ આંકણી તરીકે છે પણ અહીં ક્યાંક એકલો જિ લખ્યો છે, ક્યાંક એકલો જિન લખ્યો છે ક્યાંક તુ જિન લખાયું છે. એ બધાંમાં એકરૂપતા આવે તે માટે અહીં અંતે જિન તુ એમ સુધારીને કરવામાં આવ્યું છે.

દુહા

દેહરાસુર ત્રણિ જાણીઈ, અનઈ વલી દેહરાં ચૌદ ઈમ સત્તરે પૂજા કરી, નરનારીના વંદ	૫૯
બસઈ સત્તાણું બિંબની પૂજા કીજઈ સાર, નવે ઘરે આવીયા, આણી હરથ અપાર	૬૦
ઢાલ - સલૂણીતું	
નવે ઘરે આવી ભાવી ભાવના, અતિ ઉચ્છવ રંગિ કરીએ પૂજ્યા પાસ જિણંદ ચંદન કુસમિ એ, બિંબ આઠ ભાવઈ ધરી એ	૬૧
પંચાસર શ્રી પાસ આશ્યાપૂરણ, જિન પ્રતિમા નવ વાંદીઈ એ હરખા હીયા મઝારિ, હરથ ભવનિ જઈ જિન દેખી આણંદીઆ એ	૬૨
મૂલનાયક શ્રી આદિ પ્રથમ તીર્થકર, એસી પ્રતિમા ભાવીઈ એ ભમતી માંહિ દેહરી રુયડી નિરખી નઈ, ત્રીજઈ દેહરઈ આવીયા એ	૬૩
તિહાં પ્રતિમા પાંત્રીસ, ચુવીસવઢાસું વાસપુજ નાયક ધણી એ ચુથઈ જિન ઉગણીસ પ્રતિમા પૂજઈ, મૂલનાયક મહાવીર તણી એ	૬૪
પોસાલ માંહિ દેહરું પાંચમું, જોઈનઈ નરખીઈ નેમિસિરુ એ તેર પ્રતિમા તિહાં વાંદી, પાપ નિકંદીનઈ સેવીઈ રાજ લિવરુ એ	૬૫

ઉંચી સેરી માંહિ દેહરુ નરખતાં, હરષિ હઈડું ઉલ્સઈ રે
 થંભાગુષથિત્રામ છોહ અતિ ઝલહલઈ એ, પ્રતિબિંબ રુપ માહિ વસઈ એ ૬૬
 નંદીસર અવતાર શાંતિ પ્રમુખ, જિન બિંબ ત્રીસ તિહા ભાવયો એ
 બીજઈ દેહરઈ શાંતિ પ્રતિમા બાર એ, પોસાલ માહિ જાંણજ્યો એ ૬૭
 પ્રતિમા છઈ અગ્યાર ત્રીજઈ દેહરઈ એ, ચંદ્રપ્રભ જિનવર તણી એ
 ત્રિણિ પ્રતિમા શ્રી પાસ વાંદી ઉરડી એ, ભણસાલી સમરથ તણી એ ૬૮
 સાગિકુ પારસ્યનાથ દેહરઈ પાંચમઈ એ, પ્રતિમા પંચાવન ભણું એ
 ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ જિમણઈ પાસઈ એ, પીતલમઈ પ્રતિમા ઘણું એ ૬૯
 સંપ્રતિરાઈ ભરાવીઆ, જે સુહસ્તિસૂરિ તે ગુરુ ઉપદેશિં લહી એ
 વરસ બિસઈ એકાણું અંતર એતલુ, શ્રી મહાવીર પછી કહી એ ૭૦
 પ્રતિમા અછઈ અઘોત વરસ સતર સઈ એ, ઊપરિ એકાણું તણી એ
 ધિન તે અવતાર ધિન નરનારીય તણા કરઈ જાત્રા જિનવર તણી એ ૭૧
 સૂરીઆભિ સુર* પૂજી તિમ જિન પૂજિજ્યો, ભવિક જીવ ભાવિ નમી એ
 ટાલુ મનની ભાંતિ ગણધર ભાસઈ એ, જિનપ્રતિમા શ્રી જિન સમી એ ૭૨
 ત્રિકરણ સિદ્ધિ જે પૂજઈ તસુ સંકટ નાસઈ, દુર્ગતિ તે ના વસહી એ
 નાગમણપાડા માહિ દેહરા બેઅ છઈ, પોસાલમાહિ તે કહી એ ૭૩
 એકઈ શ્રી જિન શાંતિ નેમીસર તણી એ, છ પ્રતિમા સુખ સાગરુ એ
 સુવીસ જિન સૂપાસ બીજઈ દેહરઈ એ, પૂજિત સવિ સંકટ હરુ એ ૭૪
 પીપલ પાડઈ શાંતિ એકાદશ પ્રતિમા મૂરતિ મોહણ - વેલડી એ
 બીજઈ પાડઈ પાંચ પ્રતિમા પૂજઈ, અજિતનાથ જિન કેરડીઈ ૭૫
 પૂજ રચી તિહાં અંગિ રંગિ આવીઆ, ચિંતામણિ પાડા ભણી એ
 તિહાં પ્રતિમા જિન ત્રીસ ધરણોદપાસઈ એ, પૂજા સારઈ જિન તણી એ ૭૬
 સંઘવી અરજનપાડઈ સોલમુ, જિન મૃગ લંછન્ન જિનનઈ ભણું એ
 પ્રતિમા દશનિતેર સેવ કરું, સદા કર જોડી નિત ગુણ ઘણું એ ૭૭
 ધરાકોડી મઝારિ શાંતિ ભવનિ જઈ, ભાવના તિહા ભાવસું એ
 ભાવન દેહરી માહિ દેઈ, પ્રદક્ષણા આદિ ભવન માહિ આવસૂ એ ૭૮
 પ્રતિમા એક્સુ નવ બેહૂ દેહરઈ થઈ, સાહા સદરથ ઘરિ સાંચરુ એ
 તિહા છઈ પારશ્વનાથ ચંદ્રવદન મુખ બિંબ પાંચ શેવા કરુ એ ૭૯

★ જંબૂ પ્રજાપ્તિ આગમ અને ભગવતી ચૂર્ણિમાં સૂર્યાભ નામના દેવે ભગવાનની પૂજા કરી હતી. તેવી વાત નોંધવામાં આવી છે.

- જન્મ કરુ સપવિત્ર ભાવના ભાવીઈ એ, અષ્ટાપદ ભણી સાંચર્યા એ
પ્રતિમા એકસુ સાઠિ સાત ઊપરિ કહી, ચંદ્રપ્રભુ તિહાં પરવર્યા એ ૮૦
- તોરણ તણૂય મંડાણ થાભે કોરણીઅ, પત્થર જામલિ પૂતલી એ
કરતી નાટારંભ જિનવર, આગલિ દીઠઈ મનિ પૂગી રલી એ ૮૧
- સહા મેઘા ઘરમાંહિ શાંતિ જિણેસર, ત્રણિ પ્રતિમા મનસું ધરી એ
મગતાફલમઈ હાર પૂજી દીસઈએ, સોવનિમઈ ફૂલઈ કરી એ ૮૨
- ઠાકર હરષા ઘરિ ફટિક રત્ન પ્રતિમા, ચંદ્રપ્રભ જિનવર તણી એ
તિહાં પ્રતિમા જિન ચ્યાર વંદી આવીયા, નરસંગ ઠાકર ઘરભણી એ ૮૩
- વંધા પાસ જિણંદ પ્રતિમા ચ્યાર એ, દેહ કાંતિ સોવન્ન તણી એ
છત્ર ભલા સિરિ સોહઈ, દેષી મોહીઈ દેહરી જિન દીપઈ ઘણી એ ૮૪
- આણંદિઉ મન માહિ દેહરાસુર દેષી, ઘરિ આસા ઠાકર તણઈ એ
સિષરબદ્ધ અવતાર ત્રણિ પ્રતિમા વાંદી, ચંદ્ર લંછણ જે જિન તણઈ એ ૮૫
- વામા દેવિ મલ્હાર નીલવરણ કાંતિ, હાંસા ઠાકર ઘરિ કહીઈ એ
નવ પ્રતિમા નવ અંગિ પૂજી ચંગિ એ, સિંહાસણિ બઈઠી સહી એ ૮૬
- દેહરું સુંદર સોહઈ સુરનર મોહઈ એ, ચિત્ત દિત્ત તિહાં દીસઈ ઘણી એ
પ્રતિમા ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ મોહન મૂરતિ જોતા, અતિ રલીઆમણી એ ૮૭
- ઠાકર શ્રી આસધીર બિંબ ભરાવીઓ, ઉપમ કાંતિ રુપા તણી એ
પૂજી તે ભગવંત પૂજ્યા આપઈ એ, ઠાકર પદવી આપણી એ ૮૮
- આભરણે અતિ દીપઈ મોતી માણિક, જોતિ જિસી સૂરય તણી એ
નવ પ્રતિમા તિહાં જાણી, આણી મન માહિ સેવ કરું ત્રિભોવન ઘણી એ ૮૯
- ત્રાંગડીઆનઈ પાડઈ આદિ જિણેસર, અઠાવીસ પ્રતિમા કહી એ
પદમપ્રભ જિન છઠ્ઠા વંદન કીજઈએ, સીઝઈ કાજ સઘલાં સહી એ ૯૦

દૂહા

- છ દેહરાં જાંણજ્યો, અનઈ દેહરા બાવીસ
સંઘ સહૂ હરષિ કરી, નિતુ નિતુ નામુ સીસ ૯૧
- અઠાવીસ જિનભવનની સંખ્યા ત્રીજઈ ઢાલિ
અઢાર ઊપરિ સાતસઈ જિનપ્રતિમા નિહાલિ ૯૨

ઢાલ

મણહટ્ટીઆ પાડા માહિ મહાવીર વચાણું, તિહાં પ્રસાદ નવુ કરિઓ પ્રતિમા પાંચ જાણું.	૯૩
પાડઈ મહમાઈઆ તણઈ પ્રતિમા અગ્યાર, ચરમ તીર્થકર પૂજઈ, ત્રિભોવન્ન શણગાર	૯૪
તિહાં થકી હવઈ ચાલીઆ એ, હીયડઈ હરખ ધરી જઈ, તંબોલી પાડઈ જઈ જિન પૂજા કીજઈ	૯૫
ચૌદ બિંબસૂ શ્રી સુપાસ અતિ સુંદર સોહઈ, ભણસાલી સોના તણઈ દેહરાસુર મોહઈ	૯૬
ત્રણિ પ્રતિમાસૂં ઋષભદેવ વંદુ ભવી પ્રાણી, થાવર પારષિનઈ ઘરિએ તે ઉલટ આણી	૯૭
આરિ પ્રતિમાસૂં શ્રી શાંતિદેવ જિન વંદન કીજઈ, મંડલિક પારષિ ઘરિ દેહરાસુર ત્રીજઈ	૯૮
બિંબ ત્રણિસૂં ઋષભદેવ પૂજ ફલ લેસૂં, પૂના પારષિ ને ઘરિ બિંબ ત્રણિ નમેસૂં	૯૯
ત્રબઈડાપાડા માહિઈ તિહાં ષરતર દેહરું, મંડપ ચુક વિશાલ થંભ જોતા નહી અનેરુ	૧૦૦
સોલમુ શ્રી શાંતિદેવ મૂલનાયક નામ, જિહાં પ્રતિમા એકવીસ કહી વંદી પુહુતા જામ	૧
વૈદ્ય તણા પાડા માહિ નવું દેહરુ સોહઈ, દશ પ્રતિમાસૂં ચંદ્રભ જોતા મન મોહઈ	૨
પોસાળના પાડા માહિ દેહરઈ રિસહેસર, તિહાં પ્રતિમા પાત્રીસ છઈ પૂજ ચંદન કેસર	૩
ભજબલ શ્રેઠિ તણઈ ઘરિ દેખી મન રીઝઈ સિષરબંધ પ્રાસાદ જિસુ કુણ ઉપમ દીજઈ	૪
આઠ બિંબ સેવુ સદા આભરણે સોહઈ પરગર વલી રુપા તણીઅ પાંચ રત્નમઈ સોહઈ	૫
જવહરી રુપા તણઈ ઘરિ સુવધિ સુજાણ બિંબ પાંચ તિહાં જાણીઈ ચિત્રામિ મંડાણ	૬

સેઠ ઠાકરસા તણઈ ભવનિ તિહાં વેગિ આવીં આઠ પ્રતિમાસું ઋષભદેવ મન સિદ્ધિ ભાવી	૭
ભરથ સાહા પાડઈ જઈ પૂજઉ પરમેસર નવ પ્રતિમાસું સોહીઈ તિહાં આદિ જિણેસર	૮
થાવરસાહા તણઈ ઘરિ પ્રતિમા આર જોઈ સાહા સિંઘરાજ તણઈ ઘરિ પ્રતિમાં પાંચ હોઈ	૯
કંસારવાડા માહિ નવુ પ્રાસાદ મનોહર ભમરી નખસ છાજઈ ભલી દેખી મોહઈ સુર	૧૦
મૂલ ગભારઈ આદિ દેવ ત્રિભોવન જિન વંદન બિંબ સોલ તિહાં પૂજઈ લેઈ કુંકુમ ચંદન	૧૧
દેહરાસુર સોહામણું વુથા પારષિ ઘરિ પાસ જિણેસર સહિત આઠ પૂજજિ વધિ કરિ	૧૨
પાડઈ ઢાલ ઊતારનઈ સેઠ ટોકર જાણું સુમતિનાથ યુવીસસું બીજા સોલ વચાણું	૧૩
ભઈસાતવાડઈ શાંતિનાથ જિનવંદન કરસું યુપન્ન પ્રતિમા જિન તણી ભાવિ ગુણ ભણસું	૧૪
સાહાવાડા ભણી સાચરયા, અતિ આણંદ આણી બાવન બિંબસું શ્રી સુપાસ વંદુ ભવિ પ્રાણી	૧૫
સગરકૂયાપાડઈ કહું જિનહર એક સાર પનર બિંબ તિહાં જાણીઈ વામા દેવિ મલ્હાર	૧૬
નારિંગપુર શ્રી પાસદેવ સવિ સંકટ ચૂરિ વીસ બિંબ તિહાં ભાવયો સેવક સુખ પૂરઈ	૧૭
જિનમંદિરની માંડણી સખા પેષુ સાર નાનાવિધ વુરસી તણા ચિત્રામ અપાર	૧૮
હબદપુર હરષઈ જઈ નેમીસર નરખું વિહરમાન જિન વીસસું નવ્યાસી પરખું	૧૯
મોઢ મોઢ પાડઈ જઈ કરું ચૈત્ય પ્રવાડિ છ પ્રતિમાસું પૂજ કરી આવ્યા જોગીવાડઈ	૨૦
સામલ પ્રતિમા શાંતિદેવ પ્રતિમા એકવીસ મૂરતિ અતિ રુલીઆમણી નિતુ નિતુ નામું સીસ	૨૧

ડૂગર સેઠ તણઈ ઘરિ શ્રી શાંતિ જિણેસર
બિ પ્રતિમા તિહાં જિન તણી સેવ સારઈ સુરનર ૨૨

દોસી ભોજા તણઈ ઘરિ દેહરાસુર વંદુ
પ્રતિમા સાતસૂં ધર્મનાથ દેષી આણંદુ ૨૩

સોમાસેઠ તણઈ ઘરિ દેહરાસુર ભાવું
છ પ્રતિમા પૂજા કરી મફલીપુરિ આવું ૨૪

શાંતિ જિણેસર સોલમા એ નશિ દિન ધ્યાઈ
બિબ પાંચ પૂજા કરી જિનના ગુણ ગાઈ ૨૫

દૂહા

ચૌદ દેહરાસુર વંદીયા, જિણહર દીપઈ સોલ
ઈમ તીસે જિન પૂજયા, ભગતિસૂં રંગ રોલ ૨૬

યુસય બિબ નવ્યાસીય યુથી ઢાલિ વિચાર
હરષ ધરી સહુ આવીઓ, માણિકયુક મઝારિ ૨૭

ઢાલ - જીરાઉલુ જગનાયક, સેવ કરઈ સુખદાયક

ત્રાયકપનગનઈ પદવી ધરીએ, વરસ સહસ્સ બાસી
તણી લોક પ્રસિદ્ધ તે સુણી, તે ધણી વંદન કીજઈ. ધરી એ ૨૮

માલીપાડઈ વખાણીઈ સેઠ મહિપા ઘરિ જાણીઈ આણીઈ બિબ અગ્યાર તિહાં વળી એ,
માંડણપાડઈ જાઈઈ બિબ બાર તિહાં ગાઈઈ ધ્યાઈઈ મહાવીર જિન મનિરલી એ ૨૯

સેઠ મહાર પાડઈ ભણૂં શાંતિનાથ ગુણ ઘણૂં તિહાં સુણૂં પ્રતિમા સાત સોહામણી એ
મલ્લિનાથ ભણી આવીઈ એસી પ્રતિમા તિહાં ભાવીઈ

પૂજાવી તિહાં ત્રણિ યુવીસી જિન તણી એ ૩૦

ભાણા પારષિ પાડઈ કહૂં નવૂં દેહરું દીપઈ બહૂં તિહા સહૂ પૂજ રયુ વિવિધ કરી એ
પાસ જિણેસર વંદૂ એ બિબ તેર તિહાં વંદૂ એ નંદૂ એ અવિધિ આસાતન જે કરી એ ૩૧

ધિન તે નર અવતાર દેહરા કીયાં ઊદ્ધાર એ સાર સમકિતની દીપતિ ઘણી એ
વેગિ ગુલાલ ગુથાવીઈ ચંપક કેતકી લ્યાવીઈ આવીઈ પાડઈ વિસા ભોજાલખી એ ૩૨

બિબ ચ્યાર પૂજા કરું વીરમ વડઈ અણસરું મનિ ધરું શાંતિનાથ સુખસાગરુ એ
બિબ સતાવીસ પૂજા કરી પાડઈ બલીઈ હર્ષ કરી મનિ ધરી બિબ અઢાર વંદન કરું એ ૩૩

સાણીસર માહિ જાણીઈ મુનિસુવ્રત મનિ આણીઈ બિબ ચ્યાર જિનવર તણાં એ
સતરભેદસું વધિ સહી રાઈયાસેણી માહિ કહી આણ વહી પૂજા કીવઈ ફલ ઘણા એ ૩૪

પાડઈ મહં વિદ્યાધર શાંતિનાથ સોહકર સખકર પ્રતિમા ત્રણિ તિહાં ખરીએ
કસૂબીઆપાડઈ કહી શીતલ જિન ભવને એ, સામહી નવ પ્રતિમા સેવા કરી એ ૩૫

બીજઈ દેહરઈ જાઈઈ પાસ જિણેસર ધ્યાઈઈ, ગાઈઈ બિંબ તેર નિતુ ભાવસું એ
કોઠારી મ નિ આણીઈ ચ્યાર પ્રતિમા વીર જાણીઈ
ગુણ ઘણી મહં જસવંત ઘરિ આવસું એ ૩૬

સામલ વન્ન શ્રી પાસ એ પૂરઈ મનની આસ એ
પાસઈ એ ત્રિણિ પ્રતિમા પીતલ તણીઈ
આવ્યા ઘરિ બઈસારુ એ કાસગીયા બે વારુ એ
ધારુ એ નવ પ્રતિમા તિહાં ગુણ ઘુણી એ ૩૭

કોવારી પાડઈ હરખીઈ પાસ જિણેસર નિરખીઈ પરખીઈ એકાદશ જિન સુંદરુ એ
ઘરિ નાકર મોઢી તણઈ છ પ્રતિમા હરખિ ઘણિ ગુણ ઘણઈ જેહના દેવી સુરવરુ એ ૩૮
સહી ઘરિ મંત્રી જેરાજ એ વાસપુજ્ય તિહાં છાજઈ એ વાજઈ એ મદલ તાલ સઘૂધરી એ
જિન પ્રતિમા તિહાં ચ્યાર એ પૂજિત પામઈ પાર એ સાર એ પૂજ કરુ ભાવિ કરી એ ૩૯

વીરાષા એષિ ઘર સાર'એ વામાદેવિ મલ્હાર એ હાર એ ચંપકમઈ સોવ્યન તણા એ
બિંબ આઠ તિહા પૂજજઈ સતર ભેદ વધિસું કીજઈ એ જન્મ સફલ માનવ તણુ એ ૪૦

સંઘવીનઈ પાડઈ જઈ સંઘવી વસ્તા ઘરિ સહી તિહાં કહી ચંદ્રપ્રભ દેહરાસરુ એ
છ પ્રતિમા અતિ સુંદરું સેવકનઈ શિવસુખ કરું સુંદરું જસ સુરનર સેવા કરુ એ ૪૧

વુહરા સંઘરાજ ઘરિ ભણું દેહરાસર રલીઆમણું ગુણ ઘણું ચંદ્રપ્રભ જિનવર તણા એ
પ્રતિમા ચ્યારસુ ચંગિ જોતા ઊલટિ અંગિ એ રંગિઈ એ મનમાહિ માનવ તણા એ ૪૨

સંઘવી લટકણ ઘરિ ભણી અજિતનાથ પ્રતિમા ઘુણી જિન તણી મૂરતિ રુલીઆમણી એ
દેહરઈ આદિ જિણેસર બિંબ ચ્યારિ અતિ સુંદર સુરવર ભગતિ કરિવા ભાવિ ઘણી એ ૪૩

દૂહા

નવ દેહરાસર નરખીઈ દેહરા તેર ઊદાર,
એ સંખ્યા બાવીસની ભવીયણ જાણઓ સાર. ૪૪

પંચમે ઢાલ પ્રકાસીઈ પ્રતિમા જિનની સાર,
ઉગણસઠિ ઊપરિ બિસઈ ત્રિભોવન્ન તારણહાર. ૪૫

ઢાલ - ઊલાલુ

ફોફલીઆ વાડઈ જઈઈ, જિનહર સાત તિહા કહીઈ,
આદિ જિણેસર નાયક, મન વંછિત ફલ દાયક. ૪૬

- યુત્રીસ જિન ચૌદ પૂજઉ મનિહિં આણંદ,
દેહરુ નવૂ સોહાકર ત્રેવીસમુ સુખસાગર. ૪૭
- પ્રતિમા સતસૂં કહીઈ, મૂરતિ દેખી ગહગહીઈ,
સેઠ ધણદત્ત ઘરિ હરણું, પદૂઆના ઘર માહિ પરણું. ૪૮
- દશ પ્રતિમાસૂંઅ પાસ, પૂરઈ મન તણી આસ,
સાહા માધવ ઘરિ જોઈ, પ્રતિમા સાત તિહાં હોઈ. ૪૯
- બારસમુ જિન ભાવું, સેઠિ વીરા ઘરિ આવું,
પ્રતિમા એકાદશ જાણું, વાસપૂજ્ય મનિ આણું. ૫૦
- પૂનમીયા દેહરઈ ચૌદ, પ્રતિમા દીઠઈ આણંદ,
વલીઆરવાડઈ દેહરું, શાંતિ જિણેસર કેરું. ૫૧
- એકાદશ પ્રતિમા સાર, જોતાં હરખ અપાર,
મદલિ મદલિ બઈઠા સૂયડા, છાજઈ દીસઈ રુયડા. ૫૨
- શાંતિસર મહાવીર નમુંઅ નિરંતર ધીર,
સોનારવાડઈ વંદન, નવૂ દેહરું જગરંજન. ૫૩
- જોતાં અનોપમ દીસઈ, તિહા પ્રતિમા છઈ ત્રેવીસઈ,
ભંડારી પાડઈ ભગતિ, જિન પૂજા કીજઈ જુગતિ. ૫૪
- વામાદેવિ મહાર, બિબ આઠ જિન સાર,
શાંતિજિણંદ અપાર, કંઠિ અનોપમહાર. ૫૫
- સાહા સદયવચ્છનઈએ, ઘરમા પૂજ રચી જઈ,
બિ પ્રતિમા ભાવિ ભાવીઈ સાર, પ્રતિમા આલીસ નિઆર. ૫૬
- યુવીસવડાસુંઅ વંદુ, દરશિણ દીઠઈ આણંદુ,
ઘરિ આવ્યા દોસી કમણ, દેહરાસુર ભાવુ ભવીયણ. ૫૭
- વાસપૂજ્ય વંદુ સાર, છ પ્રતિમા દીપઈ હાર,
નષસ કરી અતિસાર, તોરણ થાંભ અપાર. ૫૮
- દોસી દેવા ઘરિ જઈઈ, શીતલ જિનવર કહીઈ,
પ્રતિમા સાત સોહાકર, દોસી વીરા ઘરિ જિનહર. ૫૯
- પ્રતિમા આર જુહારી, શીતલ જિન સુખકારી,
સેઠ કરમસી ઘરિ વંદુ, આદિ જિણેસર વંદુ. ૬૦
- છ પ્રતિમાસુંઅ સોહઈ, સહા મનજીઅ ઘરિ મોહઈ,
પાડઈ સાહાકરણાનઈ, કરિસિઈ સેવા શીતલનઈ. ૬૧

- ત્રેવીસ પ્રતિમા પૂજીજઈ સાહા મનજી ઘરિ,
અભિનવ રત્નમઈ બિંબ સંભવ. ૬૨
- પ્રતિમા આઠ તિહાં વંદુ, મુખ સોહિ પૂનમ ચંદુ,
દેહરાસુર જગરંજન, જોતાં દરીય નિકંદન. ૬૩
- સેઠ પાતા ઘરિ સુમતિ, દેહરાસુર વારુ જુગતિ,
પ્રતિમા પાંચ તિહાં જુગપતિ, દાંત તણી તિહાં વતપતિ. ૬૪
- દારિમ બાજઈ પૂતલી યંત્ર કલઈ,
ધજ લહિકઈ, સુગંધ વસ્તુ મહિ મહિકઈ. ૬૫
- તિહાં થી ખેતલવસહી, કરસૂં પઈસતન સહી,
પ્રતિમા આઠ પ્રકાસ, વાસિપુજુ એ પાસં. ૬૬
- સંઘા પારધિ ઘરિ ધિન્ન, દેહરાસુર આદિ જિન,
પ્રતિમા ચ્યાર સુચંગ, ફૂલ ગુલાલ સુ રંગ. ૬૭
- રચણમઈ જિનવર ચ્યાર, ચુમુખ પૂજઈ સાર,
પારધિ નાથાના ઘરમાં, ચુમુખસું આઠ પ્રતિમા. ૬૮
- બીજઈ દેહરઈ શાંતિ, ભાજઈ ભવની બ્રાંતિ,
ચ્યાર પ્રતિમા ગુણ ગાસું, ત્રીજઈ દેહરઈ જાસું. ૬૯
- તિહાં અછઈ પાસ કુમાર, બિંબ પાંચ જિન સાર,
અજિતનાથ જિન બીજઓ, સેઠ લકા ઘરિ પૂજઉ. ૭૦
- ત્રિણિ પ્રતિમા તિહાં મનોહર, લુહુરા વછા ઘરિ સુંદર,
વાસપૂજ્ય જિન જાણી, ચ્યાર પ્રતિમા મનિ આણી. ૭૧
- વિમલ જિણેસર પ્રતિમા, સેઠ અમીપાલ ઘરમાં,
નવૂ દેહરાસુર સાર, પ્રતિમા આઠ ઊદાર. ૭૨
- ઘરિ પારધિ ઉદિકરણ, ચંદ્રપ્રભ ચંદકિરણ,
દેહરાસુર મન મોહઈ, ત્રીજી ભુઈ જિન સોહઈ. ૭૩
- રત્નમય બિંબનઈ કલસ, સદફકારી કામ સરસ,
ત્રણિ પ્રતિમા તિહાં ભાવી, લટકણ સાહા પાડઈ આવી. ૭૪
- પીતલમઈ શ્રી જિન શાંતિ, દેહ સોવ્યન જિસી કાંતિ,
છ પ્રતિમા ગુણ ગાઉં, જિમ અવિચલ પદ પાઉં. ૭૫

આન્નાવાડઈ જાસું, પૂજ કરી ગુણ ગાસું, પ્રતિમા સાતસું સોહઈ, ત્રેવીસમુ જિન મોહિ.	૭૬
હદૂ પારષિ ઘરિ ભણીઈ, ત્રણિ પ્રતિમા તિહાં થુણીઈ, શાંતિનાથ પૂજા કરીઈ, સયલ સિધ્ધિ સુખ ભરીઈ.	૭૭
મહિતા હાદા ફૂઅરજી, તસુ ઘરિ બે પ્રતિમા પૂજી, નીલ વણ્ણ સિરઈ પાસ, વંછિત પૂરઈ આસ.	૭૮
પૂજ રચી જઈ તિહાં ચંગિ, સંઘ સહૂ મિલી રંગિ, ભગતિ જુગતિ બહૂ વિસ્તાર, મણોરથ પૂરઈ જિણેસર.	૭૯

દૂહા

અઢાર દેહરાસુર અતિ ભલાં દેહરા તેર વખાણિ, છઠિ ઢાલિ પ્રકાસીયા ઈમ એકત્રીસઈ જાણિ.	૮૦
ત્રણિસઈ છ પ્રતિમા સહી પૂજ આણંદપૂરિ, જે મન માહિ સમરસિઈ તેહનઈ દુર્ગતિ દૂરિ.	૮૧
છત્રીસ સતર ભેદસૂં પૂજા કીધી ચંગિ, પંચશબ્દ નિરઘોષસું નિતુ નવુ ઉચ્છવ રંગિ.	૮૨

ઢાલ

પાટણ નગર વખાણીઈ એ, જિનવંદન અવર ન બીજુ કોઈ, જિન ભવન રુલીઆમણુ એ, જિન અતિહ અનોપમ હોઈ.	૮૩
બાણુ દેહરા દીપતા એ, જિન નિરખંતા અતિ આણંદ, દેહરાસુર અતિ સોભતા એ, જિન સોલ કલા જિમ ચંદ.	૮૪
ઉગણહુતરિ વદ્યા સહીય, હીયડઈ ધરીય વિવેક, સર્વ થઈ સંખ્યા સણુ એ, જિન એકસુ સાઠિનઈ એક.	૮૫
પ્રતિમાની સંખ્યા કહી એ, જિન ચુવીસસઈ અડત્રીસ, પૂજા કીજઈ હરષસું એ, નશિ દન નામું સીસ.	૮૬
પ્રસિધ્ધ દેહરાસુર જે સુણ્યા એ, જિન તે સંખ્યા એ સાર. ઘરિ ઘરિ જિન પ્રતિમા ભલી એ, વંદન કહિતુહું ન લહું પાર.	૮૭
નસિ દિન તે વંદન કરુ એ, જિન વલીય ગામાગર દેવ, સાસય અસાસય જે પડિમા ભવિ ભવિ દેયો શેવ.	૮૮
વીનતડી પ્રભુ હૂ કરુ એ, મયા કરું ભગવંત, કર્મ વશિ બહૂ પરીભમિઉ એ, તારણ તૂં અરીહંત.	૮૯

- વિધપક્ષ ગચ્છ ગુરુ જયકરુ એ, શ્રી ધર્મમૂરતિ સૂરિ,
ગુરુ પ્રસાદિઈ ચૈત્યપ્રવાડિ કીધઈ આણંદ પૂરિ. ૯૦
- સંવત સોલતેરોતરઈ એ, માસ આસાઢ તે રંગ,
પુન્યમ વાર શિન ધિર રહુ એ, પાટણ નયર અભંગ. ૯૧

કલસ

- અણહલવાડઈ નયર પાટણિ ચુવીસઈ જિન જગગુરુ એ,
શાંતિ જિનવર શાંતિકારક સયલ સંઘ સુખાકરુ. ૯૨
- જાં દૂય સાગર ચંદ તારા સૂરિ મેરુ મહીધરું,
તાં ચૈત્ય અવિચલ કહઈ સેવક સંઘરાજ સુખાકરું. ૯૩
- ઈતિ શ્રી ચૈત્યપ્રવાડિ સંપૂર્ણઃ ॥ ॥ શ્રી ॥

પરિશિષ્ટ-૪

શ્રી લલિતપ્રભસૂરિ કૃત

પાટણ ચૈત્ય પરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)

॥ ચઉપઈ ॥

સયલ જિનેસર પ્રજામી પાય । સરસતિ સહગુરુ હઈડઈ ધ્યાઈ ।
પાટણ-ચૈત્યપરિવાડી કહું । જિનબિંબ નમતાં પુણ્ય જ લહું ॥૧॥
પહિલું ઢંઢેરવાડઈ નામિ । સામલા પાસ કરું પ્રજામ ।
જિમણઈ પાસઈ કલિકુંડ પાસ । મનવંછિત સવિ પૂરઈ આસ ॥૨॥
ઈકત્રીસ પ્રતિમા બીજી હોઈ । બીજઈ દેહરઈ વીરજિન જોઈ ।
ત્રિસલા નંદનગભેટયા સહી । સંઘ સહૂ આવ્યા ગહગહી ॥૩॥
ડાવઈ પાસઈ ચંદ્રપ્રભ સ્વામિ । જિમણઈ પાસઈ લઘુ વીર ઠામ ।
બિસઈ સાત્રીસ કરું જુહાર । ગૌતમ બિંબ એક છઈ સાર ॥૪॥
ગોવાલ જવહિરિ દેહરાસરિ । સાત પ્રતિમાનઈ ઊલટ ભરિ ।
વંદી પ્રતિમા રત્નમઈ એક । દોસી પન્ના ધરિ સુવિવેક ॥૫॥
ચૌદ પ્રતિમા તિહાં વંદી કરી । રાયમલ દેહરાસર હઈઈ ધરી ।
ઋષભાદિક જિન છત્રીસ તિહાં । એક રત્નમય વલી છઈ જિહાં ॥૬॥
ત્રીજઈ દેહરઈ આવ્યા જામ । પાસ જિજોસર ભેટયા તામ ।
અંજનગિરિ કઈ મેરુ સુધીર । જાણે ઉન્નત જલધર ખીર ॥૭॥
સત્તર ભેદ પૂજા સુવિશાલ । ક્રીજઈ ભાવઈ રંગ રશાલ ।
ઋષભાદિક જિન ત્રઈતાલીસ । ભગતઈ ભાવઈ નામું શીસ ॥૮॥
સહા ધનજી દેહરાસર દીઠ । નયણે અમીય રસાયણ પઈટ ।
ઋષભાદિક પ્રતિમા ઈગ્યાર । ચુવીસવટુ છઈ એક ઉદાર ॥૯॥
મેલાવિસા દેહરાસરિ આવિ । ઋષભાદિક બાસઠિ નમું ભાવિ ।
વિસા ભીમા દેહરાસર સાર । ઋષભાદિક જિન ત્રીસ વિચારિ ॥૧૦॥
દોસી રજૂ દેહરાસર દેષિ । અઠાવીસ જિનવર હરખઈ પેષિ ।
રતન સંઘવી દેહરાસરિ જિણંદ । પંચવીસ જિન દીઠઈ આણંદ ॥૧૧॥

॥ વસ્તુ છંદ ॥

સકલ જિનવર ૨ પાય પણમેવિ । સરસતિ સામિણિ મનિ ધરી ।
સુગુરુપાય પણમેવિ ભત્તિઈ । ચૈત્યપરિવાડી પત્તનહ કરું કવિત નવનવી
જુત્તિઈ । ઢંરવાડઈ જુહારીઆ સકલ જિણેસર દેવ । પંચ સયા છપન્નયા
તિહુઅણ સારઈ સેવ ૨ ॥૧૨॥

॥ વીર-જિણેસરચરજા એ ઢાલ ॥૧॥

કીકા પારષિ દેહરાસરિ એ । આવ્યા મનરંગઈ ।
વંદી પ્રતિમા પંચ તિહાં ઋષભાદિક ચંગઈ,
દેહરઈ કોકા પાસનાહ । ભેટ્યા જિન હોઈ ।
શત ઊપરિ સાત્રીસ તિહાં । કાઉસગીઆ સોઈ ॥૧૩॥
દોસી શ્રીવંત ધરિ અછઈ એ । વાસુપૂજ્ય જિણંદ ।
ઈકસઠિ જિન બીજા અછઈ એ । દીપઈ દિણંદ ।
પાટક ખેત્રપાલઈ એ । જિન શીતલનાથ ।
સતસઠિ શત ઊપરિ વલી એ । ભેટઈ સનાથ ॥૧૪॥
પારિષિ જગૂ પાડલઈ એ । નેમિપ્રતિમા જાણઉ ।
બે બિંબ અવર અછઈ એ । ભવીઆં મનિ આણઉ ।
જયવંતસેઠિ-દેહરાસરિ એ । શાંતિ પડિમા જોઈ ।
પ્રણવંતા તે હૃદયહેજિ । સબહોં સુખ હોઈ ॥૧૫॥
એકાદશ છઈ અવર બિંબ । રયણમય ઈક સાર ।
ખારી વાવઈ ઋષભજી એ । જિન પડિમા આરિ ।
ગૌતમ ગણંહર દોઈ બિંબ । બીજા ખારીવાવિ ।
સિદ્ધત્યંનંદન ભેયીઆ એ । તેર પ્રતિમા ભાવિ ॥૧૬॥

॥ તઉ ચડીઉ ધમમાણ એ ઢાલ ॥૨॥

નાગમઢઈ હવિં આવીઆ એ । દીઠા નેમિ જિણંદ તુ ।
પ્રતિમા નવ તિહાં દીપતી એ । અભિનવ જાણિ દિણંદ તુ ॥૧૭॥
પંચાસરઈ પાટકિ અછઈ એ । ધુરિ વીર જિનવર સાર તુ ।
નવ પ્રતિમા વંદી કરી એ । વાસુપૂજ્ય જુહારિ તુ ॥૧૮॥
સતાવીસ બિંબ તિહાં નમી એ । પંચાસરુ પ્રભુ પાસ તુ ।
અવર સાત જિનવર નમું એ । વંછિત રઈ આસ તુ ॥૧૯॥
ઋષભ દેહરઈ હિવઈ જિન નમું એ । દશ વલિ ભમતી હોઈ તુ ।
નવઈ ઘરે છઈ પાસ જિન । ત્રિહતાલીસ બિંબ જોઈ તુ ॥૨૦॥

ઉંચી સેરી શાંતિ જિન । ભણસાલીનઈ નામિ તુ ।
 અરિહંત ત્રેવીસ હું નમું એ । ઉસવાલાનઈ ઠામિ તુ ॥૨૧॥
 સોલમ જિન છ બિંબસ્યું એ । નમતાં હુઈ પ્રેમિ તુ ।
 ચંદ્રપ્રભ ભીલડીતણા એ । ઈક નમતાં હુઈ વેમ તુ ॥૨૨॥
 સાવકુ પાસજિન પૂજતાં એ । હઈડઈ હરિષ અપાર તુ ।
 અવર બાવીસઈ જિન નમું એ । પામઉ સુખ અપાર તુ ॥૨૩॥

॥ ઢાલ ગાઉડીનઉ ॥૩॥

પાટક પિપલા નામિ । શાંતિ જિજોસર આરિ પ્રતિમા અવર નમું એ ।
 અજિતાદિક જિન સાત । ચિંતામણિ એ સાહ વઘૂ દેહરાસર નમું એ ॥૨૪॥
 વિશ્વસેન કુલમાંહિ ચંદ । નંદ અનોપમ અચિરા રાણી તેહ તણુ એ ।
 અવર વીસ જિણ પૂજી । આવ્યા વીજઈ એ પાસ ચિંતામણિ એ ભણુ એ ॥૨૫॥
 સતસઠિ જિનવર હોઈ । પ્રણમી આવીઈ ચરાકોટડી જિહાં અછઈ એ ।
 આસધીર ઠાકર દેહરઈ । ચંદ્રપ્રભ વિ પ્રતિમા પૂજી અછઈ એ ॥૨૬॥
 સદયવદ્ધ ઠાકર દેહરઈ । પાસ જિજોસર વિ પ્રતિમાસ્યું પર વસ્યા એ ॥ અષ્ટાપદ-અવતારા
 દેખી હરખ્યા એ ચંદ્રપ્રભજિન ગુણિ ભર્યા એ ॥૨૭॥
 ઓગણસઠિ જિનબિંબ । થંભ અનોપમ બિંબ રચણમય ઈક ભણું એ ।
 પરતરનઉં વલી ચૈત્ય । સોલમ જિનવર બાવનજિણાલું તેહ તણું એ ॥૨૮॥
 જુહારી આવ્યા બીજઉ । પ્રથમ જિજોસર (અ)દભુત મૂરતિ પેખિલા એ ।
 ચૈત્ય બિંના મેલી । બિસઈ બિહુતરિ માતાપિતા જિન નિરખીલા એ ॥૨૯॥
 સોની તેજપાલ ધરિ । પાસ જિજોસર ઉગણત્રીસ પ્રતિમા જુહારીઈ એ ।
 ટોકર સોનીગેહિ સુમતિ જિજાંદજી પ્રતિમા આરિ ઉદ્ધારાઈ એ ॥૩૦॥

॥ ઢાલ સામેરી ॥૪॥

આવ્યા પાટકિ ત્રાંગડીઈ રે । ઋષભનઈ દેહરઈ ચડીઈ ।
 જિહાં પાપ અઢારઈ નડીઈ રે । પુણ્યરયણે તિહાં વલી જડી ॥૩૧॥
 જિમણઈ પદ્મપ્રભુ સ્વામી રે । પાસ પૂરઈ વંછિત કામી ।
 ત્રણિ સઈ પંચોત્તરિ પ્રતિમા રે । નિરૂપમ જેહનઉ મહિમા ॥૩૨॥
 મણિહટ્ટીનઈ દેહરઈ રે । વીરજિનમહિમા મેર ઈ ।
 પ્રતિમા પંચ તે જાણઉ રે । દેવદત્ત ચૈત્ય વખાણઉ ॥૩૩॥
 તેર જિજોસર ભાવી રે । માંકા મહિતાનાઈ પાટકિ આવી ।
 મૃગલાંછન જિન રંગઈ રે । અવર વીસ જિન ચંગઈ ॥૩૪॥

પાટકિ કુંભારીઈ પોષી રે । સોની અમીચંદ ધરિ જિન નિરખર ।
શાંતિજિન હઈઈ ધરિઉ રે । સતર જિનસ્યું પરિવરીઉ ॥૩૫॥

વઘૂ જવહરિ ધરિ દીઠા રે । ચુવીસ જિનવર બઈઠા ।
જિનપૂજા ભાવઈ કીજઈ રે । સમકિત લાહઉ લીજઈ ॥૩૬॥

॥ ઢાલ જલહીનઉ ॥૫॥ ત્રિણિ પલ્યોમ ભોગવી એ ઢાલ ॥

તંબોલીવાડઈ આવીઆ ભાવીઆ દેવ સુપાસ ।

પ્રતિમા દીપક ત્રહુતરિ પૂરઈ ગન-મન આસ ।

બીજઈ દેહરઈજિનવર સાત નમઉ તે સાર ।

વુહરા રૂપા મંદિર આદિ જિણંદ ઉદાર ॥૩૭॥

પ્રતિમા દશ છઈ મનોહર સુર નર સારઈ સેવ ।

મેઘા પારષિ ધરિ અછઈ ચંદ્રપ્રભ જિન દેવ ।

પાંચ જ પ્રણામીઅ આવ્યા ધૂસીનઈ ગેહ ।

દોઈ જિણેસર વંદીઅ કીધા નિરમલ દેહ ॥૩૮॥

સહાસીરાજ દેહરાસરિ સંભવ જિનવર હોઈ ।

પ્રતિમા બિસઈ પંચાવન ભવિયણભાવઈ જોઈ ।

પેજડાનઈ પાટકિ સારંગ દેહરાસર તેહ ।

નવ પ્રતિમા નમી કરી તંબડાવાડઉ જેહ ॥૩૯॥

વિશ્વસેન-નંદન નીરખીઆ પરખીઆ નવાણઉ દેવ ।

મંડપ રચના રઉકીઅ કઈડું હરિષ્યું એ હેવ ।

વડા પોસાલનઈ પાટકિ સેઠિ સોમાનઈ ગેહ ।

ઋષભાદિક જિન ચઉત્રીસ દીપક સુંદર દેહ ॥૪૦॥

ભુજબલ સેઠિ દેહરાસરિ બિંબ શ્રેયાંસસ્વામી ।

પંચઈ પડિમા રચણમઈ ત્રણિ અવર જિન પામી ॥

વાડીઅ પુરવરમંડણ નયણે નિરખ્યા આજ ।

બીજા જિનવર પંચ એ સારઈ વંછિત કાજ ॥૪૧॥

સહસા પારષિ ધરિ નમઉ પાસ જિણેસર ભાવિ ।

તેર પ્રતિમા અવર અછઈ ઋષભનઈ દેહરઈ એ આવિ ।

તેર જિણંદ તિહાં નિરખીઆ હરખીઆ માનવ મન્ન ।

ભાવઈ પૂજા જે રચઈ તેહના જનમ એ ધન્ન ॥૪૨॥

॥ ઢાલ ઊલાલનઉ ॥૬॥

પાટકિ સહાનઈ એ આવી । આદિ જિણંદ તિહાં ભાવી સત્યાસી પડિમા એ દેખી ।

રાયસિંઘ ધરિ શાંતિ નિરખી ॥૪૩॥

સત્તરિ કંદી બિંબ તિહાં વંદી । પાપ અઢારરઈ નિકંદી ।
 કંસાર વાડઈ એ દીઠા । શીતલ જિનવર બઈઠા ॥૪૪॥
 દ્વાદશ બિંબ એ નમીઆ । આઠ મહાભય એ શમીઆ ।
 બીજઈ શાંતિજિન પૂજયા । બાવીસ પડિમાએ બૂજયા ॥૪૫॥
 સહા ચાંપાનઈ ધરિ । બિંબ સોલ દેહરાસરિ ।
 રયણમઈબિંબ બઈ ઠવીઆં । ચઉથા સહા ધરિ નમીઆં ॥૪૬॥
 વંદ્યા પાસ જિણંદ । ચઉવીસ દીપઈ દિણંદ ।
 ભલા વૈદ્યનઈ પાટકિ । ચંદ્રપ્રભ દીપઈ હાર્ટક ॥૪૭॥
 પ્રતિમા બઈ નમી ભાવિ । ભઈસાતવાડઈ એ આવિ ।
 શાંતિ જિનાદિક છત્રીસ । ગોયમસ્વામિ મુણી શ ॥૪૮॥

॥ ઢાલ ફાગનઉ ॥૭॥

સહાવાડઈ હિવઈ આવીઈ ભાવીઈ દેવ સુપાસ ।
 પંચ્યાસી પડિમા નમી આવીઈ દેહરઈ પાસ ।
 સપ્તફળામણિશોભિત ઓપિત દેહ ઉદાર ।
 છસઈ બારોત્તર ભેટીઈ પાપ અઢાર ॥૪૯॥
 સગરકૂઈ હવઈ જુહારીઈ સારીઈ પૂજ પાસ ।
 પડિમા વીસ વંદી કરો સેઠિ પુંજનઈ વાસિ ।
 ઋષભાદિક જિન ત્રીસઈ એ દીસઈ મહિમાનિધાન ।
 જયચંદસેઠિનઈ મંદિરિ સુંદર શાંતિ પ્રધાન ॥૫૦॥
 તેત્રીસ જિનવર નિરખીઆ હરખીઆ ભાવઅણ સાર ।
 હિબદપુરઈ હવઈ જાઈઈ ગાઈશત્ત ઉદાર ।
 ઊપરિ પંચ સોહઈ વલી મેલો સયલ જિજ્ઞેશ ।
 પાટક મોઢ રનઈ એ સોહઈ ચ્યારિ દિજ્ઞેશ ।

॥ કનક કમલ પગલાં એ ઢાલ ॥૮॥

પાટક નારંગઈ આવીઆ એ । ભાવીઆ પાસ જિણંદ ।
 નારિંગ પ્રભુ ભેટીઈ એ । ભેટઈ મંગલ હોઈ । નારિંગ પ્રભુ ભેટી ॥
 ચંદ્રવદન તુભ દેવતાં એ । હૂઉ હૃદય ઉલ્લાસ । નારિંગ ॥૫૩॥
 સૂરજ કોડિ થકી ઘણઉ એ । દીપ તેજ પ્રકાશ નારિંગ ॥૫૪॥
 પૂજઈ પદમા પાઈ એ । નામઈ આઠઈ સિદ્ધિ નારિંગ ॥૫૫॥
 બઈયાલીસ પડિમા પરગડી એ । આવ્યા શોભી ગેહિ નારિંગ ॥૫૬॥
 ત્રીસ ઊપરિ બઈ સઈવલી એ । જુહારી મનનઈ ભાવિ નારિંગ ॥૫૭॥

સોનારવાડઈ શાંતિ નમું એ । પડિમા ચઉદ ઉદાર નારિંગ ॥૫૮॥
 બીજઈ દેહરઈ વીરજિનૂ એ । પોઢી પડિમા એક । નારિંગ ॥૫૯॥
 ફોફલિઆવાડઈ પઢમ જિન અઢોત્તર જિનબિંબ । ના ॥૬૦॥
 વીજું દેહરું શાંતિનું એ । પડિમા પંચવીસ હોઈ । ના ॥૬૧॥
 દેહરઈ રાજા સેઠિનઈ એ । વંદઉ સંભવ દેવ । ના ॥૬૨॥
 પડિમાવીસ તિહાં દીપતી એ । કાછેલાનઈ ચૈત્ય । ના ॥૬૩॥
 મુનિસુવ્રત જિન પૂજઈ એ । પરિકમા બાર વિચારિ । ના ॥૬૪॥
 સેઠિ વીરજ દેહરાસરિ એ । પૂજઉ પાસ જિણંદ । ના ॥૬૫॥
 પડિમા ચ્યારિ જ સોહતી એ । થાવર પારચિ ગેહ । ના ॥૬૬॥
 છયાલીસ પડિમાદીપતી એ । સેઠિ મહુલા ધરિ આવિ । ના ॥૬૭॥
 મુનિસુવ્રત જિન વંદીઆ એ । પ્રતિમા ખન્નર સાર । ના ॥૬૮॥
 સેઠિ કકૂ દેહરાસરૂ એ । ચઉત્રીસ પડિમા પાસ । ના ॥૬૯॥
 સેઠિ રાજા દેહરાસરૂ એ । છત્રીસ બિંબજ નેમિ । ના ॥૭૦॥
 દોસી વણા ધરિ આવીઆ એ । પૂજઆ પાસ જિણંદ । ના ॥૭૧॥
 ખન્નર પડિમા વંદીઈ એ । પંચમઈ દેહરઈ પાસ । ના ॥૭૨॥
 પ્રતિમા દસ તિહાં દીપતીએ । વંદી આણી ભાવ । ના ॥૭૩॥

॥ ઢાલ ॥ વઈરસેનરાઈ વ્રત લીઉં એ ॥૮॥

જોગીવાડઈ આવીઆ એ । પ્રભુ પાસજિણેસર ભાવીઆ એ ।
 પહિમા વીસ તિહાં વસંદીઈ એ । સયલ પાપ નિકંદીઈ એ ॥૭૪॥
 સેઠિ વિદ્યાધર ધરિ ભણી એ । ચઉત્રીસઈ પડિમા જિનતણીએ ।
 દોસી ભોજા ધરિ ભણઉએ । શ્રીપાસ જિણેસર હું ધુણઉ ॥૭૫॥
 દસ પડિમા તિહાં સોહતી એ । રયણમઈ એક જ મોહતી એ ।
 મફલીપુરિ વામાતનૂ એ । બારઈ પ્રતિમો ધન ધનૂ એ ॥૭૬॥
 માલીવાડઈ દીઠડા એ । પાસ જિરાઉલ બઈઠડા એ ।
 બિંબ ચઉવીસઈ જિનતણાં એ । પૂરઈ વંછિત કામણા એ ॥૭૭॥
 પાટક માંડણ મહિતલા એ । સંભવ જિનવર દીઠલા એ ।
 નવ પડિમા તિહાં ગુણિ ભરી એ । સયલ લોકનઈ જયકારી એ ॥૭૮॥
 ધનરાજ દેહરાસર લહી એ । પાસપ્રતિમા વલી તિહાં કહી એ ।
 ચિઉંઆલીસ પઠિમા મિલી એ । રયણમઈ એક જ તિહાં વલી એ ॥૭૯॥

સેઠિ કમલસી દેહરાસરૂ એ । શાંતિ જિનેસર મનહરૂ એ ।
છત્રીસ પરિમા સુંદરૂ એ । ભવિઅણ જનનઈ સુખકરૂ એ ॥૮૦॥

॥ ઈંદ્રાણી જિન પુંચિઆ એ ઢોલ ॥૧૦॥

ગદાવદી પાટકિ આવીઆ એ । ભેટીઆ શાંતિ જિણંદ તુ ।
ધનધન જિનવરૂ એ । પેષતઈ પરમાનંદ તુ । ભવિઅણ જયકરૂ એ ॥૮૧॥
અઠાવન જિનવર વંદીઆ એ । ગલા જિણદત ગેહિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૨॥
અચિરાનંદન નિરખીઆ એ । પરિમા પંચવીસ જોઈ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૩॥
ધુપા ધલા ધરિ હવઈ આવીઈ એ । પરખીઆ સાત જિણંદ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૪॥
પાટકિ મલ્લિનાથ વંદીઆ એ । એક સઉ છિઉત્તરિ દેવ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૫॥
પાટક ભાણાનઈ આવીઆ એ । સેવીઆ પાસ જિન સ્વામિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૬॥
અઠાણું જિનવર સુંદરૂ એ । સમુદઅ ફડીઆનઈ ઠામિ તુ । ધન ૨ ॥૮૭॥
વિશ્વસેનનંદન વંદીઆ એ । પરિમા અવર અઢાર તુ । ધન ૨ ॥૮૮॥
પાટક ચોખાવટી આવીઆ એ । શાંતિ જ જિનવર ભાવિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૮૯॥
દસજિનવર પૂજીઆ એ । સાણેસર વંદિવા આવિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૯૦॥
ઋષભાદિક આઠ જિન પેખીઆ એ । પાટકિ બલિઆનઈ ભાવિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૯૧॥
રિસહ જિનવર પૂજીઆએ । ઈંગ્યારનઈ પ્રમાણિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૯૨॥
મહિતા અબજી પાટકિ જાણીઈ એ । શીતલ જિનવર દેવ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૯૩॥
જિનવર સાત તિહાં અરચીઆ એ । લહુ દેહરઈ જિન શાંતિ તુ । ધન ૨ ॥જિં ॥૯૪॥

॥ ઢાલ ॥ બાહુબલિ રાણાનીં ॥૧૧॥

કુસુંભીયા પાટકિ હિવઈ । દીઠલા શીલ દેવ રે ।
ઉગણીસ પરિમા તિહાં જુહારિઈ । વારીઈ દુરગતિ દેવ રે ॥૯૫॥
પેષઉ ૨ શ્રીજિનચંદ્રમા । પામઉ ૨ સુકખ ઉદાર રે ।
અવિઅચકોર જિણઈ દીઠડઈ । ઉલ્લસઈ હઈઈ અપાર રે । પેષુ ૨ શ્રીજિન આંચલી ॥
વીજઈ દેહરઈ હિવઈ વંદીઈ । પાસજિનપ્રતિમા બાર રે ।
જગપાલ દેહરાસરિ નમી । પરિમા વીસ જ સાર રે ॥ પેષુ ॥૯૬॥
વાછા દોસી ધરિ હિવઈ પૂજઈ । મોહનપાસ જિનદેવ રે ।
સોલ જ બિંબ અવર નમું । કીજઈ ૨ પાસ ભગવતઈ સેવ રે ॥પેષુ ॥૯૭॥
નાકરમોદીનઈ પાટકઈ । પૂજઉ ૨ પાસ જિન સ્વામિ રે ।
પ્રતિમા શત વલી બાર ભણું । પૂજઉ ૨ વંછિત કામ રે ॥ પેષુ ॥૯૮॥

નાનજી પારષિ ઘરિ વલી । પૂજુ ર વાસુપૂજ્ય જિનદેવ રે ।
 પ્રતિમ સોલ અવર અ છઈ । ધર્મસી ઘરિ શાંતિ દેવ રે ॥ પેષુ ॥૮૯॥
 એકત્રીસ જિનબિંબ ભાવ સીઈ । વંદીઈ હરષિ ઉલ્લાસિ રે ।
 સાંડા પારષિ દેહરાસરઈ । વંદઉ ર શ્રીજિન પાસ રે ॥ પેષુ ॥૧૦૦॥
 તેત્રીસ પ્રતિમા અવર ભણી । રત્નમય છઈ વલી એક રે ।
 સીપનું બિંબ વલીજુહારીઈ । અરચીઈ પુષ્કિ વિવેક રે ॥ પેષુ ॥૧૧॥

॥ તરુતલિ નરપતિ છાહડી એ ઢાલ ॥૧૨॥

મોહન પાસ જુહારીઈ જી । ગાલૂ સંઘવી ઠામિ ।
 છવીસ પડિમા વંદી કરી જી । કીજજઈ ગનમ સુકામ ॥૨॥
 સુગુણનર ભેટઉ શ્રી જિનરાય ।
 હઈયલઈ ભાવ ધરી ઘણઉ જી । આંચલી ॥ (પૂજઉ ત્રિભુવનરાયા)
 હેમરાજ દેહરાસરિ ભણું જી । સુમતિ જિણેસર દેવ ।
 ઈક પડિમા વલી તિહાં અછઈ જી । ત્રિભુવન સારઈ સેવ ॥૩॥ સુ-
 રાજધર સંઘવી ધરિ થુણું જી । વિમલ જિણેસરસ્વામિ ।
 આરિ પ્રતિમાસું સોહતી જી । જઈઈ લટકણ ઠામિ ॥૪॥ સુ-
 શાંતિ જિણંદ તિહાં પેષીઆ જી । બાર પ્રતિમા વલી હોઈ ।
 ભંડારી પાટકિહું નમુંજી । પાસ પડિમા તિહાં જોઈ ॥૫॥ સુ-
 આરિ પ્રતિમા વલી તિહાં કહી જી । પાટક ભાભાનિપાસ ।
 ઈકાવન પડિમા પૂજઈ જી । પૂરઈ વાંછિત આસ ॥૬॥ સુ-
 તેજપાલ સેઠિ દેહરાસરિ જી । ધર્મ જિણેસર સ્વામિ ।
 સતર પડિમા પૂજતાં જી । સીઝઈ વંછિત કામ ॥૭॥ સુ-
 સહસકિરણ ઘરિ નિરખીઆ જી । સુમતિ શ્રીજિનરાય ।
 પંચવીસ પડિમા અરચીઈ જી । પંચાયણ રિ આઈ ॥૮॥ સુ-
 શાંતિમૂરતિ નિરખી કરી જી । જિનવર ત્રઈસઠિ જેહ ।
 લીંબડી પાટકિ આવીઈ જી । સારંગદોસી ગેહ ॥૯॥ સુ-
 સપ્તફણામણિ માસજી રે । બાર જિણેસર દેષિ ।
 રાયચંદ દોસી ઘરિ વલી જી । શાંતિ જિણેસર પેષિ ॥૧૦॥ સુ-
 સોલ પ્રતિમા અવર અછઈ જી । રયણમયી પડિમા દોઈ ।
 શાંતિ દેહરઈ હિવઈ આવીઈ જી । સોલમ જિણેસરજોઈ ॥૧૧॥ સુ-
 ચૌદ પ્રતિમા તિહાં વાંદીઈ જી । લીજઈ પૂજી લાહ ।
 નવઉ પ્રાસાદ સોહામણઉ જી । દીઠઉ પૂજી લાહ ॥૧૨॥ સુ-

॥ વીર જિણેસર દીએ દેસના ઢાલ ॥૧૩॥

કરણા સાહા પાટકિ અછઈ એ । શીતલ જિનવર દેવ તુ ।
પેષિલા ઊલટ અતિ ઘણઈ એ । સતસઠિ નિવર સેવ તુ ॥૧૩॥
પૂજજઈ શીતલ સુંદરૂ એ । સુંદમુખ જીસિઉ ચંદ તુ । તેજિ દીપઈ દિનકરૂ એ
॥આંકણી॥

દોસી વીરા દેહરાસરૂ એ । શ્રેયાંસ જિનવર સાર તુ ।
તેર પ્રતિમા અવર નમું એ - ભેટૂં શેત્રુંજ-અવતાર તુ ॥૧૪॥ પૂ૦ ॥
તિહાં નમું વામાનંદનૂ એ । સતર બિંબ વલી જુહારિ તુ ।
હરિચંદ ધરિ કુંથુ જિણેસરૂએ । સાત પડિમા મનોહારિ તુ ॥૧૬॥ પૂ૦ ॥
સહા ધર્મસી દેહરાસરિ શુણું એ । ચંદ્રપ્રભાજિનવર સ્વામિ તુ ।
સતાલીસ પડિમા વંદીઈ એ । શવજી સંઘવી ઠામિ તુ ॥૧૭॥ પૂ૦ ॥
શિવાદેવી નંદન ચરચીઈ એ । પડિમા ચૌદ ઉદાર તુ ।
રયણમય પડિમા આરિ ભણીઈ એ । તેતણઉ નહી પાર તુ ॥૧૮॥ પૂ૦ ॥
પારષિ સારંગ શાંતિજિનૂ એ । અઠતાલીસ બિંબ જ હોઈ તુ ।
સહા કમા ધરિ આવીઈ એ । શાંતિ જિણેસર જોઈ તુ ॥૧૯॥ પૂ૦ ॥
સતાલીસ પડિમા જુહારીઈ એ । પટ બિ તિહાં વિચારિ તુ ।
રયણમય પડિમા આરિ કહી એ । રૂપમય એક જ સાર તુ ॥૨૦॥ પૂ૦ ॥

॥ નાયઈ ઈંદ્ર આણંદસ્યું ઢાલ ॥૧૪॥

બંભણવાડઈ આવીઈ । વુહરા વીરદાસનઈ ગેહ રે ।
વાસુપૂજય જિન પૂજઈ । જિન ચઉવીસ સુદેહરે ॥૨૧॥
ગાવઉ જિનવર ગુણિ મર્યા । પામઉ ૨ સુકખ વિશાલ રે ।
મનમોહન જિન દીઠડઈ । હઈડઈ હરિષ રશાલ રે ॥આંકણી॥
રયણમય પડિમા ઈંક નમી । હીરા વિસા ધરિ જેહ રે ।
શાંતિ જિણેસર દસ વલી । દીઠઈ નિરમલ દેહ રે ॥૨૨॥ ગાવુંના
સહિસૂ સંઘવી ધરિ ભણઉ । મૃગલંછન જિનરાય રે ।
છ જિનવર અવર નમ્યા । હેસ્તી ચિત્ર સુઠાય રે ॥૨૩॥ ગાવુંના
વીર જિણેસર દેહરઈ । પૂજ્યા ત્રિસલા પૂત્ર રે ।
આરિ પડિમા અવર નમી । હીરજી ધરિ પહૂત રે ॥૨૪॥ ગાવુંના
અચિરાનંદન જિહાં અછઈ । દસ જિણંદ ઉદાર રે ।
શાંતિ દેહરઈ તે જુહારીઈ । સાત બિંબ છઈ સાર રે ॥૨૫॥ ગાવુંના

વિમલસી સેઠિનઈ ધરિ વલી । આઠ બિંબ મન મોહઈ રે ।
 સ્યણમય જિનવર બિંબ તિહાં । જેતઈ અતિઘણું સોહઈ રે ॥૨૬॥ ગાવુંઠા
 પારણિ પુંઆ ધરરિ મણઈ । ઋષભજિનંદ દયાલ રે ।
 રજતમય બિંબ જ ચ્યારિ અછઈ । અગ્યાર જિન મયાલ રે ॥૨૭॥ ગાવુંઠા
 ચેતલવસહીપાસજિનૂ । દીપઈ પુનિમચંદ રે ।
 બિસય સતાલીસબિંબ નમું । પેખિલા પરમાનંદ રે ॥૨૮॥ ગાવુંઠા
 પૂજા કીજઈ ભાવસિઉં । જિનવર અંગિ સુચંગ રે ।
 સૂરીભઈ જિમ પૂજાઆ । સોહમઈ મનરંગિ રે ॥૨૯॥ ગાવુંઠા

॥ ધન રં સાધુ જે બનિ રહઈ એ ઢાલ ॥૧૫॥

પાટક લટકણ વીઆ । દોસી ગપૂ ધરિ ।
 અજિત ઈગ્યાર ડિમા વલી । રચુ પૂજુ સુપરિ ॥૩૦॥
 સુણિ ર ભવિયણ પ્રાણીઆ । લાઘઈ જિનધર્મ ।
 પૂજા ભાવના ભાવીઈ । એ કહીઉ મર્મ ॥આંકણી॥
 સહા વાછાં ધરિ હું ભણું । ચંદ્રપ્રભ સ્વામી ।
 એકાવન જિનવર નિરખીઆ । છ રચણમય પામી ॥ ૩૧ સુઠા
 લાલજી ધરિ સુંદરૂ । સંભવજિન દેવ ।
 ત્રાણઈ બિંબ તિહાં દીઠલાં । કીજઈ જિનસવ ॥ ૩૨ સુઠા
 દેહરઈ શાંતિજિન નિરખીઆ । બાવીસઈ પંતી ।
 વીરજી ધરિ સોલમ જિનૂ । બાવોસઈ પંતી ॥ ૩૩ સુઠા
 કુંપા દોસી પાટકિ આવીઆ । રિસહજિન ભાવઉં ।
 આઠ પ્રતિમા તિહાં વંદીઈ । ભાવના ભાવઉં ॥ ૩૪ સુઠા
 દોસી ગણીઆ ધરિ હવઈ । પાસ પડિમા હોઈ ।
 બા વીસ જિનવર પરખીઆ । પંડિત જન જોઈ ॥ ૩૫ સુઠા
 સતર ભેદ જિન પૂજઈ । જ્ઞાતાસૂત્રઈ ભાષી ।
 જિનવચન હઈડઈ ધરી । દૂપદી સાષી ॥ ૩૬ સુઠા

॥ રાગ મેવાકુ એ ઢાલ ॥૧૬॥

વિસાવાડઈ પુંજા સેઠિ ધરઈ । પાસજિન નિરખ્યા રે આજ ।
 સોલ પ્રતિમા રચણમય ઈક વલી । દીઠઈ સરીઆં રે કાજ ॥૩૭॥
 મૂરતિ નિષુ રે જિનની ભાવસિઉં । તે નર નારી ધન્ન ।
 જે નિજભાવઈ પૂજા આરઈ । તે નર લહઈ બહુપૂન્ય ॥

॥આંચલી॥ સોની અમર દત ધરરિ ધર્મજિન । પરિમા ઇગ્યાર જેહ ।
 વિસા વિમૂનઈ દેહરાસરિ । જિન ત્રેવીસમુ વલી તેહ ॥૩૮॥મૂં
 અવર અઢારઈ જિન તિહાંવંદીઈ । રત્નમય એક જ સાર ।
 અમરપાલ દેહરાસર ભણાઉં । અજિતહ રયણ ઉદાર ॥૩૯॥મૂં
 પ્રતિમા ત્રણિ વલી જિહાં અછઈ । દેહરઈ પુહુતા રે જામ ।
 સોલમ જિનવર નિરખ્યા ભાવસિઉં । પંચાસ પરિમા રે ઠામ ॥૪૦॥મૂં
 સરહીઆ વાડઈ ઋષભજિણેસરૂ । ત્રેવીસ જિનવર જુહાર ।
 દોસી વાડઈ હટુનઈ ધરિ । શાંતિજિન દીઠ રે સાર ॥૪૧॥મૂં
 શાંતિનાથનઈ પાટકિ । લિષમીદાસ દેહરાસરિ જિનશાંતિ ।
 પ્રતિમા બારઈ પૂજઈ ભાવસ્યું । ટાલઈ ભવની ભાંતી ॥૪૨॥મૂં
 સંઘરાજનઈ ધરિ વામાનંદન । પન્નર પરિમા રે તાંહિ ।
 હેમા સરહીઆ ધરિ હિવઈ આવીઈ । ત્રેવીસમઉ જિન દ્વ્યાઈ ॥૪૩॥મૂં
 છયાલીસપરિમા અવર જુહારી । લીજઈ ભવનુ રે તાંહિ ।
 શાંતિમૂરતિ સયાલીસ વલી અછઈ । ટાલઈ ભવનુ રે દાહ ॥૪૪॥મૂં
 પાસ કંબોઈઉ તે વલિ જુહારીઈ । સાત જ પરિમા રે સાર ।
 કટકીઆવાડઈ રિસઈ જ પૂજઈ । પંચાવન જિન ઉદાર ॥૪૫॥મૂં
 સેઠિ વિમલદાસ ધરિ અજિતજિણેસરૂ । ચૌદહ જિન ધન ધન્ન ।
 નિરખુ જિનજી હઈઈ હરિષસ્યું । તસુ વલી વાઘ ઇ વન્ન ॥૪૬॥મૂં
 આનાવાડઈ રંગઈ આવીઈ । દીઠલા શ્રીજિન નેમિ ।
 પ્રતિમા ચુત્રીસ ભાવઈ પૂજઈ । જિમ પામઉ સવિ ચેમ ॥૪૭॥મૂં

॥ ઋષભ ધરિ આવઈઈ છઈ એ ઢાલ ॥૧૭॥

આએ સાલવીવાડાઈ આવીઈ । ત્રેસેરીઆ વલી માંહિ ।
 નેમિ જિન જુહારઉજી । રાણીરાયમઈ વલ્લહુ । જીવદયા પ્રતિપાલ ॥નેમિં ૪૮॥
 ॥આંચલી॥સત્યાસી જિન પૂજઈ । દેહરઈ શ્રીજિનમલ્લિ ॥નેમિં ૪૯॥
 પંચોત્તરિ બિંબ નિરખીઆં । કુરસીવાડઈ આવિ ॥નેમિં ૫૦॥
 શાંતિજિન તિહાં પરખીયા । અવર બિંબ તિહાં તેર ॥નેમિં ૫૧॥
 કઈઆવાડઈ વીરજી । પ્રતિમા પંચ ઉદાર ॥નેમિં ૫૨॥
 રાયચંદ સંઘવી વાસુપૂજય । બિંબ ચૌદ વિચારિ ॥નેમિં ૫૩॥
 કલ્હારવાડઈ શાંતિજી । બિંબ પંચાવન હોઈ ॥નેમિં ૫૪॥
 દશાયગવાડઈ પઢમ જિજ્ઞ । સત્તરિ જિનવર જોઈ ॥નેમિં ૫૫॥

ધાધુલિ પાટકિ સુવિધિ જિન । એકોત્તરિ જિનસાર ॥નેમિં ૫૬॥
 ઊંચઈ પાટકિ પાસજી । જિન નમુંત્રણઈ તાંહિ ॥નેમિં ૫૭॥
 સત્રાગવાડઈ જુહારીઈ । બિંબ નવ તિહાં પાસ ॥નેમિં ૫૮॥
 ★ (આ નંબરનું મેટર નથી ॥નેમિં ૫૯॥
 પુનાંગવાડઈ આવીઈ । દસ બિંબ પાસસ્યું હોઈ ॥નેમિં ૬૦॥
 ગોલ્હવાડઈ શ્રીપાસજી । પડિમા પંચ તિહાં દીઠ ॥નેમિં ૬૧॥
 બીજઈ દેહરઈ ત્રાવીસમુ । પડિમા શત ઉગણીસ ॥નેમિં ૬૨॥
 રચણમય પડિમા એક વૂલી । ઠાકરસાહનઈ ગેહિ ॥નેમિં ૬૩॥
 પાસ જિણંદ તિહાં દીઠડા । પુગી મનની આસ ॥નેમિં ૬૪॥

॥ ઠાલ માઈ ધન્ન સુપન્ન ॥૧૮॥

પેષઉ ધઉલિ પરવઈ । મુનિસુવ્રત જિન દેવ ।
 બાવન જિનપડિમા । સુ નર સારઈ સેવ ।
 દૂદા પારષિ ધરિ છઈ । શાંતિ જિણેસર રાય ।
 પંચઈ જિન નમતાં । સુખ સંપદ સવિ થાઈ ॥૬૫॥
 દોસી દેવદત્ત ધરિ છઈ । ચંદ્રપ્રભ જિન સ્વામિ ।
 સતતાલીસ જિનવર । પૂજતાં શિવ ઠામ ।
 સોની રામા ધરિ છઈ । પાસ જિણંદ જુહારઉ ।
 અઠારઈ જિનવર પૂજી । ભવભય વારઉ ॥૬૬॥
 બિંબ રચણમઈ વંદુ । તિહાં છઈ એક જ સાર ।
 બઈ પદ્મ અનોપમ દીઠઈ સવિ સુખકાર ।
 ગોદડનઈ પાટકિ । પૂજઉ ઋષભ દયાલ ।
 જિન સરિષા વરણઈ । પેષઉ રંગ રશાલ ॥૬૭॥
 એકસઉ ચિઉંઉત્તરિ । પ્રણમંતા હુઈ પ્રેમ ।
 વિસા થાવર ઘાતર છઈ । રિષભ કરઈ તે પ્રેમ ।
 ચૌદહ જિણ પૂજ્યા । તિહાં નિજ ઉત્તમ ભાવિ ।
 દોસી હીરજી દેહરાસરિ । હઈડઈ હરષઈ આવિ ॥૬૮॥
 પાસહ જિણ નિરખ્યા । તિહાં વલી ઊલટ આણિ ।
 ઉદયકરણનઈ ધરિ । ઋષભ જિન અમૃત વાણિ ।
 બાવન છઈ જિનવર । પૂજઉ હરષિ અપાર ।
 જિનવર ગુણ ગાંતા । સુખ પામઉ બહુવાર ॥૬૯॥

॥ કુંકુમ તિલક એ ઢાલ ॥૧૮॥

પાટકી નાથા સહાનઈ આવઉ । શાંતિ જિણેસર ભાવઉ ।
 એકસઉ નવાણઉ દેવ । હરષિઉ હઈડઉ હેવ ॥૭૦॥
 દોઘી વસાનઈ ધરિ । ચંદ્રપ્રભ દેહરાસરિ ।
 સત્તિ જિનબિંબ નમીઈ । સંસાર માંહઈ ન ભમીઈ ॥૭૧॥
 સેઠિ પચૂ દેહરાસરિ । ચંદ્રપ્રભ જિન સુખકર ।
 સોલ બિંબ તિહાં સોહઈ । સીપમઈ ઈક મન મોહઈ ॥૭૨॥
 સૂરજ સેઠિ ધરિ આવ્યા । પન્નર જિનબિંબ ભાવ્યા ।
 દોસી રામાનઈ ધરિ । ઓગણપંચાસ જિનવર ॥૭૩॥
 દોસી રહીઆ ધરિ દેવ । ઓગણત્રીસ કીજઈ સેવ ।
 મહિતાપાટકિ નિરખઉ । મુનિસુવ્રત જિન પરખઉ ॥૭૪॥
 વીસ જિણંદ તિહાં જુહારઉ । પૂજ સમકિત ધારઉ ।
 સહા વણા ધરિ પાસ । ત્રણિણ જિન પૂરઈ એ આસ ॥૭૫॥
 જિન સરિષાં બિંબ જાણઉ । પેષી ભાવ મનિ આણઉ ।
 નિયમ વ્રત સૂધઈ એ પાલઉ । સમકિત રયણ અજૂઆલઉ ॥૭૬॥

॥ ઢાલ ભમારૂલી ॥૨૦॥

જિન ચૈત્ય ઈમ જુહારીઈ તુ રિ ભમારૂલી । એક સઉ એક વષાણિ તુ ।
 અણહલ્લ પાટણિ એતલા તુ રિ ભમારૂલી । દેહરાસર વલી જાણી તુ ॥૭૭॥
 નવાણું તે રૂઝા તુ રિ ભમારૂલી । પ્રણમઉ ભગતઈ સોઈ તુ ।
 પાપ અઢારઈ છૂટીઈ તુ રિ ભમારૂલી । સુખ સંપદ સંવિ હોઈ તુ ॥૭૮॥
 વિદુમમય બિંબ એક ભણઉ તુ રિ ભમારૂલી । સીપમય બિંબ બે હોઈ તુ ।
 રયણમય જિન પડિમા થુણું તુ રિ ભમારૂલી । અડત્રીસ તે વલી જોઈ તુ ॥૭૯॥
 દેહરા બિંબ જુહારિઈ તુ રિ ભમારૂલી । સહસ પંચ વિચારિ તુ ।
 શત આરિ ઊપરિ વલી તુ રિ ભમારૂલી । સત્તાણઉ વલી સાર તુ ॥૮૦॥
 દેહરાસર જિન પૂજઈ તુ રિ ભમારૂલી સહસ બિ જિનસ્વામિ તુ ।
 શત આઠ અધિક ભણ્યા તુ રિ ભમારૂલી । અઠસઠિ પૂરઈ કામ તુ ॥૮૧॥
 આઠ સહસ ત્રણિ શત વલી તુ રિ ભમારૂલી । ચંદ્રાણું જિન જોઈ તુ ।
 ગૌતમ બિંબ આરિ નમું તુ રિ ભમારૂલી । આરિ જ પટ્ટજ હોઈ તુ ॥૮૨॥

॥ ઢાલ વિર જિણેસર વંદીએ ॥૨૧॥

વાડીપુરવર-મંડણઉ એ । પ્રણમીય ર અમીઝરઉ પાસ તુ ।
 આસ પૂરઈ સયલતણી એ । પૂજઈ ર આણી ભાવ તુ ॥

॥ વાડીપુરવર-મંડણઉ એ ॥ત્રૂટકા॥

વાડી-મંડણ વામાનંદન । સયલભુવનઈ દીપ એ ।
 નમઈ અમર નરિંદ આવી । સયલ દુરજન જીપએ ।
 અવર બિંબહ એક નમતાં । ભગતશંકટ ચૂરએ ।
 દુલતપુરિ જિન એક નમતાં । સયલવંછિત પૂરએ ॥૮૩॥
 કુમરગિરિ જિન શાંતિ નમું એ ।
 મહિમા પર જિનતણઉહોઈ તુ । વાણીઈ અમૃતસમ ભણી એ ષરતર ર ચૈત્ય
 વિશાલ તુ ।

॥ કુમરગિરિ જિન શાંતિ નમું એ ॥ત્રૂટકા॥

નમું શાંતિ નવઈજિ જિનવર । ભમતીઈ પંચાસ થુણઉ ।
 પોસાલમાંહિ ચૈત્ય નિરૂપમ । શાંતિજિણવર તિહાં ભણઉ ।
 છત્રીસ બિંબ અવર નમીઈ । ગભારઈ તે સુખ કરૂ ।
 પીતલ-પડિમા આરિ સઈ વલી । છનૂં ઊપરિ મનહરૂ ॥૮૪॥
 સોલમ જિનવર વંદીઈ એ । વાવડી રર જિનવર સાર તુ ।
 અઢારઈ પડિમા સુંદરૂ એ । વડલીય ર ષરતરચૈત્ય તુ ।

॥ સોલમ જિનવર વંદિએ એ ॥ત્રૂટકા॥

વંદીઈ તે સોલમ નિવર આલીસ પડિમા જાણી ।
 શ્રી જિનદત્તસૂરી મહિમા પૂરઈ । જગત્રમાંહિ વષાણીઈ ।
 શ્રી વીરચૈત્ય વંદઉ નિત્યઈ । મૂરતિ અતિસોહામણી ।
 નગીનાનઈ ચૈત્ય આવી । પાર્શ્વજિન સાત જ ભણી ॥૮૫॥
 નવઈ નગીનઈ આવીઈ એ । પોષીઈ ર શ્રી જિનશાંતિ તુ ।
 પંચતાલીસ મૂતિ પૂજઈ એ । પૂજતાં ર આણંદ હોઈ તુ ॥

॥ નવઈ નગીનઈ આવીઈ એ ॥ત્રૂટકા॥

નગીનઈ તે નવઈ આવી । બહુત્તરિ જિણાલું નિરખીઈ ।
 ત્રણ મૂરતિ અવર પેખી । સૂધઉ સમકિત પરખીઈ ।
 અવર ઠામે જેહ દેહરા । દેહરાસર પાર જ નહી ।
 ભગવતિભાવઈ ઊલટ આણી । આદર કરિ વંદઉ સહી ॥૮૬॥

॥ ગુરુજી રે વદ્દામણું એ ઢાલ ॥૨૨॥

કતપુરિ દેહઈ દીઠડા તુ । શાંતિ જિણેસર ભાવઈ રે ।
 એક જિનવર તિહાં વંદીઆ તુ । સમોસરણ હિવઈ આવિ રે ॥૮૭॥
 જિનજી રે તુમ્હ ગુણ ધણના તુ । ગાતાં નાવઈ પાર રે ।
 ચંદ્ર કિરણ જિમ નિરલા તુ । મુલતાફલ જિમ સાર રે ।

॥આંચલી॥ પદમ જિણેસર પૂજીં તુ । સાત જિણેસર ચંગઈ રે ।
 રૂપપુરિ રંગઈ આવી તુ । પાસ ભેટ્યા ભનરંગઈ ॥૮૮ જિનઃ ॥
 જિઉત્તરિ રંગઈ આવી તુ । ભમતીઈ જિન ચઉવીસ રે ।
 બીજઈ દેહરઈ ઋષભજિન તુ । બહ પડિમા નામઉ શીસ રે ॥૮૯ જિનઃ ॥
 મહિતા ડુંગરિ ધરિ ભણું તુ । અજિતજિણેસર દેવ રે ।
 છાસઠિ જિણંદ અરચીઈ તુ । સેઠિ બોધા ધરિ હેવ રે ॥૯૦ જિનઃ ॥
 ચુવીસ જિણંદ નિરખીઆ તુ । સેઠિ ગણરાજ ધરિ આવઉ રે ।
 ત્રઈસઠિ જિનવર તિહાં અછઈ । સેઠિ વસ્તા ધરિ ભાવઉ રે ॥૯૧ જિનઃ ॥
 શાંતિ જિણેસર પૂજીં તુ । ઈગ્યાર જિનવર સાર રે ।
 સેઠિ જગૂ દેહરાસરિ તુ । ચુત્રીસ જિન ઉદાર રે ॥૯૨ જિનઃ ॥
 વુહરા સાંડા દેહરાસરિ તુ । પાસ જિણેસર દેવ રે ।
 ઉગણચ્યાલી સઈ જિનવરા તુ । ગૌતમ કિજઈ સેવ રે ॥૯૩-૧ જિનઃ ॥
 રંગા કોઠારી ધરિ ભાણઉ તુ । સોલમ જિણેસર સ્વામી રે ।
 ચૌદ જિનવર તિહાં ભાવીઆ તુ । સેઠિ કુંઅરજી ધરિ પામી રે ॥૯૩-૨ જિનઃ ॥
 વિશ્વસેન કુલ માહઈ નિકરૂ તુ । ચૌદ પડિમા તિહાં ભાવી રે ।
 અનંત ગુણ છઈ જિનજીના તુ । વ્યણે અમૃત શ્રાવી રે ॥૯૪ જિનઃ ॥
 ચાણસમઈ તે પૂજઈતુ । ભદ્રેવુ શ્રી પાસ રે ।
 ચઉત્રીસ પ્રતિમા નિરખતાં તુ । પૂગી મનની આસ રે ॥૯૫ જિનઃ ॥
 કંબોઈઈ સિરિપાસજી તુ । પડિમા પંચ વિચાર રે ।
 ભમતીઈસોલ બિંબ અછઈ તુ । મુંજપરિ ત્રણિજિન સાર રે ॥૯૬ જિનઃ ॥

॥ એહવઉ રૂઅડુ રે નારિંગપુર ॥ એ ઢાલ ॥૨૩॥

મઈ ભેટિઉ રે સંખેસર શ્રીપાસજી રે । ધ્યાયઉ હઈડા માંહિ ।
 ગુણસાગરર રે ૨ ભવિઅણ જનનઈ સુખકરુ રે ।
 જસ નામઈ રે નવમિધિ ધરિ સવિ સંપજઈ રે ।
 આવઈ વરણ અઢાર વંદઈ રે ૨ ભાવઈ ધરાણદ પુરંદરૂરે ॥૯૭॥
 ઈમ સ્વામી રે સવિજનનઈ છઈ હિતકરૂ રે ।
 જોતાં આનંદ હુઈ । મુખ સોહઈ રે ૨ નિરૂપમ પૂનિમ ચંદ જિ-આંચલી॥
 સઉ રે ॥ઈમઃ
 જસ મહિમા રે ત્રિભુવનમાંહઈ વ્યાપીઉ રે । નમઈ અમરિંદ ।
 પૂજઈ રે ૨ વ્યંતર જ્યોતિષ દિવાકરૂ રે ।
 જિન ધ્યાતાં રે મારગિ શંકટ સવિ ટલઈ રે ।
 દુખડાં નાસઈ દૂરિ । પામઈ રે ૨ સુખિપદ સવિ સુહાકરૂ રે ॥૯૮॥ઈમઃ ॥

ગછિ પૂનિમ રે શાખા ચંદ્ર વષાણીઈ રે । શ્ર ભુવન પ્રભ સૂરિ ।
 ગુણ રયણે રે ર જલનિધિ જિમ હુઈ ગાજતુ રે ।
 તિમ સોહઈ રે કમલપ્રભ સૂરિ સરૂ રે ।
 તસુ પાટિ પુણ્યપ્રભ સૂરિ । દીપઈ રે ર તેજઈ જિનકરરાજતુ રે ॥૮૮૧॥ઈમં ॥
 તસુ પાટઈ રે શ્રી વિદ્યાપ્રભસૂરી સરૂરે । જેહવઉ પૂનિમ ચંદ્ર ।
 નંદન રે ર ગરી માતા તેહ તણઉ રે ।
 જિમ ગગનઈ રે તારાગણછેહ નહી રે । ગંગા વિલૂ ન પાર ।
 ગુણપૂરઈ રે ર દેહભારિઓ શ્રીગુરુતણઉ રે ॥૨૦૦॥ઈમં ॥
 જ્ઞાનઈ રે ભરીઉ જિમ હુઈ જલનિધી રે ।
 ષમ દમ મદસાર । કીરતિ રે ર ભૂમંડલમાંહિ વિસ્તરી રે ।
 તસુ શીસ જ રે લલિત પ્રભસૂરિ ઈમ ભણઈ રે ધન ધન ચૈત્ય પ્રવાડિ ।
 પાટણિ રે ર મનોહર ચૈત્ય જ ચિતિ ધરી રે ॥૧૧॥ઈમં ॥
 સંવત સોલ વલી અઠથાલડઈ રે ।
 આસો માસિ વિચારી । બહુલ પખિ રે ર ચઉથિ તિથી વલી જાણીઈ રે ।
 આદિત રે વા અનોપમ તે કહિઉ રે ।
 તિણિ દિન આદર આણિ । ભાવઈ રે ર જિનના ગુણ વષાણીઈ રે ॥ઈમંસ્વામીં ॥
 જિન બિંબ જ રે જુહાર્યા નવ સહસ સુંદરૂ રે ।
 રાત પાંચઈ વિચારિ અઠાઉણ રે ર ઊપરિ તે વલી હું ભણઉ રે । એ સર્વ જ રે ।
 ગ્રામ નગર પુર જે કહ્યા રે ધરીઆ સંખ્યા માનિ ।
 અરચૂં રે ર આણંદ આણી મનિ ઘણઉ રે ॥૨૦૩॥

॥ કલશ ॥

ઈમ ચૈત્ય-પ્રવાડી મનિ રૂહાડી રચી અતિ સોહામણી ।
 શ્રીપાસ પસાઈ ચિતિ ધ્યાઈ અણહલ્લ પાટણ તેહતણી ।
 સદ્ગુરુ પામી ધરઉ ધામી સ્તવન રૂપિ સુહાકરો ।
 સંખેસરુ શ્રીપાસ સ્વામી સયલ ભુવનઈ જય કરો ॥૨૦૪॥

ઈતિ શ્રી ભટ્ટારક શ્રી શ્રી ૪ શ્રી લલિતપ્રભસૂરિ કૃતા સમસ્ત ચૈત્ય પ્રપાટિકા સંપૂર્ણા ॥

પરિશિષ્ટ-૫

પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટી. (સં. ૧૭૨૯)

સમરીય સરસતી સાંમનીએ, પ્રણમી ગુરુપાથ ।
પાટણચૈત્ય પ્રવાડી, સ્તવન કરતાં સુખ ખાય ॥૧॥
પાટણ પુણ્ય પ્રસિદ્ધ ક્ષેત્ર, પુણ્યનું અહીંઠાંણ ।
જિન પ્રાસાદ જિહાં ઘણા એ, મોટઈ મંડાંણ ॥૨॥
મુઝ મન અતિઉમાહલો એ, જિનવંદન કેરો ।
પાટણ ચૈત્ય પ્રવાડી, કરતાં હરખ્યો મન મેરો ॥૩॥
પ્રથમ પંચાસરે જાઈઈ એ, તિહાં પ્રાસાદ ચ્યાર ।
પંચાસર જિનવર તણો એ, દેખો દીદાર ॥૪॥
ચોપન બિંબ તિહાં અતિભલા એ, વલી હીરવિહાર ।
પ્રતિમા ત્રિણ સૈગુરુ તણીએ, મૂરતિ મનોહાર ॥૫॥
તિહાંથી ઋષભજિણંદ નમું એ, બિંબ પન્નર ગંભારઈ .
એકસો બિંબ અતિભલાએ, ભમતીએ જુહારઈ ॥૬॥
વાસુપૂજ્યને દેહરે એ, બિંબ ત્રણ વખાણું ।
મહાવીર પાસે વલી એ, બિંબ ચારજ જાણું ॥૭॥
ઉંચી સેરી શાન્તિનાથ, પ્રતિમા પંચાસ ।
એક ઉપર નમતાં થકાં, પોહયે મન આસ ॥૮॥
પીપલે સાવકો પાર્શ્વનાથ, સડસઢ પ્રતિમા સોહે ।
સડતાલીસ બિંબ શાન્તિનાથ, ભવિયણ મન મોહે ॥૯॥
ચિંતામણિ પાડા માંહી, શાન્તિનાથ વિરાજે ।
પચવીસ પ્રતિમા તિહાં ભલીએ, દેખી દુઃખ પ્રભાજઈ ॥૧૦॥
બીજે દેહરે ચન્દ્રપ્રભુ, તિહાં પ્રતિમા વંદું ।
દોસત સડસઢ ઉપરે, પ્રણમી પાપ નિકંદું ॥૧૧॥

સુગાલ કોટડી પ્રાસાદ એક, થંભણો પાર્શ્વનાથ ।
ધર્મનાથ નઈ શાન્તિનાથ, શિવપુરીનો સાથ ॥૧૨॥

ઢાલ ॥૧॥ દેશી વાહાણની । રાગ મલ્હાર ॥

ખરાકોટડીમાંહિ પ્રસાદ મનોહારૂરે । કે પ્રાસાદ મનો ।
પંચમેરૂ સમ પંચ કે, ભવિયણ ભયહરૂરે । કે ભવિ ॥૧॥
અષ્ટાપદ પ્રાસાદકે-ચંદ્ર પ્રભ લહીરે । કે ચંદ્ર ।
નવસત ઉપર સાત કિ, પ્રતિમા તિહાં કહીરે । કે પ્રતિ ॥
ચંદ્રપ્રભ પ્રસાદકે, તેર જિણેસરૂરે । કે તેર ।
પાસ નગીનો ષટ જિન । સાથે દિણેસરૂરે ॥ સાથે ॥૨॥
શાન્તિજિણંદ પ્રાસાદ । દેખી મહહરખીએરે । દેખી મન ।
ચોરાસિ જિન પ્રતિમા । તિહાં કણે નિરખીએરે । તીહાં કણે ॥૩॥
આદિનાથ જગનાથની । મૂરતિ અતિભલી રે । મૂરતિ ।
પંચાણુ તિહાં પ્રતિમા । વંદો મનરૂલીરે ॥વંદો ॥૪॥
ત્રાંગારિયાં વાડામાંહી । ઋષભ સોહામણા રે । ઋષભ સો ।
બિંબ ચારસે ચાર કે । તિહાં જિનવર તણારે । તિહાં જિન ॥૫॥
દોય પ્રાસાદ કંસારવાડે હવે વાદીએ રે । વાડે હ ।
શીતલ ઋષભ નમી સબ । દુઃખ નીકંદીએ રે ॥ કે દુઃખની ॥૬॥
પ્રતિમા તેર અઠાસી । બેહુ દેહરા તણીરે । કે બેહુ ।
જિન નમતાં ઘરે । લખમી હોય અતિ ઘણીરે ॥ કે લખમી ॥૭॥
સાહના પાડામાંહી । ઋષભ જુહારીએરે । ઋષભ જુ ।
પ્રતિમા દોસત બાસી । મન સંભારીએ રે ॥ કે મન ॥૮॥
વાડીપાસતણો । મહિમા છે અતિ ઘણોરે કે મહિમા ।
વડી પોસાલના પાડા । માંહી શ્રવણે સુણો રે ॥ માંહિ શ્ર ॥૯॥
એકસો સડતાલીસ । જિહાં પ્રતિમાય છે રે । કે જિહા પ્રતિ ।
ચોમુખ વંદી જિનરાજ । ઋષભ નમીએ પછેરે । ઋષભ નમી ॥૧૦॥
દોસતને પણ્યાલીસ । જિન પ્રતિમા તિહારે । કે જિન પ્રતિ ।
પંચ બંધવનું દેહરુ । લોક કહે તિહારે ॥ કે લોક ॥૧૧॥

ઢાલ ॥૨॥ દેશી હડીયાની ॥

દેહરાસર તિહાં એક, દેહરાસર સુવિશેષ ।
શેઠ ભુજબલતણું એ, કે દિસઈ સોહામણું એ ॥૧॥

નારિંગપુર વર પાસ, જાગતો મહિમા જાસ ।
 દોસત બિંબ ભલાએ, પણયાલીસ ગુણ નિલાએ ॥૨૥॥
 ત્રભેડા વાડામાંહી, શાંતિ નમું ઉછાંહી ।
 પંચસત જીનવરુએ, એકોત્રે ઉપરે એ ॥૩૥॥
 તંબોલી વાડા મઝાર, સુપાસ નમું સુખકાર ।
 એકસો ત્રીસ સદાએ, પ્રણમું જિન મુદાએ ॥૪૥॥
 કુંભારીએ આદિનાથ, પ્રતિમા એકાશી સાથ ।
 દેહરે કોરણીએ, તિહાં પ્રતિમા ઘણી એ ॥૫૥॥
 સોલ પ્રતિમા સુખકંદ, શાન્તિનાથ જિણંદ ।
 માંકા મહિતા તણે એ, પાડે સોહામણે એ ॥૬૥॥
 મણીયાટી મહાવીર, મેરુતણી પરે ધીર ।
 ચાલીસ બિંબસુ એ, પ્રણમું ભાવસું એ ॥૭૥॥
 તીર્થ અનોપમ એહ, મુજ મન અધિક સનેહ ।
 દીઠે ઉપજેએ, સંપજે એ ॥૮૥॥

ઢાલ ॥૩૥॥

પખાલીએ રે સેવો શ્રી શાન્તિનાથ રે ।
 હુ વંદું રે પ્રતિમા તાત્રીસ સાથ રે ।
 સાવાડે રે સાંમલ પાસ સોહામણા ।
 બિંબ પાયસે રે પાસે શ્રીજિણવર તણા ॥૧૥॥
 જિનવર તણા તે બિંબ જાણું । ઉપર સત્તાવન્ન એ
 ત્રેવીસમો જિનરાજ વંદું । મોહિઓ મુજ મન્ન રે ।
 સાતમો જિન પ્રાસાદ બીજે, વંદીએ ઊલટ ધરી ।
 ચાલીસ ઉપરે સાત અધિકી સોહે તિહાં પ્રતિમા ભલી ॥૨૥॥
 સોલસમો રે શાંતિજિનેસર જગજયો,
 ભસાતવાડે દેખી મુઝ મસ સુખ થયો ।
 પાંસઠ જિન રે તિમ વલી કલિકુંડ પાસજી,
 જીરાઉલ રે પૂરે વંચીત આસજી ।
 જીરાઉલ રે પૂરે વછિત આસજી ।
 આસ પુરે ગૌતમ સ્વામી લબ્ધિનો ભંડાર એ
 સગરકુઈ પાંત્રીસ જિનવર પાર્શ્વનાથ જુહારએ ।
 હબદપુરમાં થૂમ વદૂં જાસ મહિમા અતિધણો,
 એકમના જે સેવ સારે પૂરે મનોરથ તેહ તણો ॥૩૥॥

વલિયારવાડે રે, પ્રતિમા સોહે સાત રે ।
 મૂલનાયક, શાંતિજિણંદ વિખ્યાત રે ।
 જીગીવાડે રે, ભાગતો જિન ત્રેવીસમો ।
 અઠાવન રે, પ્રતિમાસું ભવિઅણ નમો ॥૪॥

નમો ઋષભ જિણંદ બિજે, દેહરે અતિ સુંદરુ ।
 છત્રીસ પ્રતિમા તિહાં વંદો, નમે જાસ પુરંદરુ ।
 બસે છાસઠ મલ્લિજિનવર, મલ્લિનાથપાડે મુદા ।
 બાવન જિન ને બાવન પ્રતિમા, વંદીએ તે સર્વદા ॥૫॥

લખીયારવાડે રે મોહનપાસ મહિમા ઘણો ।
 બિંબ ત્રણસે રે એકોત્તર તિહાં કણ ગણો ।
 સીમંધર કે સ્વામી પ્રાસાદ બાસઠ જિના ।
 બિંબ તેરસું રે, સંભવ સેવો એકમના ॥૬॥

એકમના સેવો સુમતિ જિનવર, સાઠ પ્રતિમા સોહતી ।
 આઠ ઉપરે ન્યાયસેઠને પાડે, જનમન મોહતી ॥૭॥

ચોખાવટીએ શાંતિજિનવર, છેતાલીસ બિંબ અલંકર્યા ।
 દોઢસો જિન સુંબલીએ રિષભજિન જગ જય વર્યા ॥૮॥

ઢાલ ॥૪॥

અબજીમહેતાને પાડે શીતલનાથ,
 પ્રતિમા સંડતાલીસ । દોએ શાન્તિનાથ ।
 કોસંબીયાપાડે શીતલબિંબ અઢાર,
 શ્રીપાસજિણેસર બીજે દેહરે જુહાર ॥

જુહારીએ જિનવરની પ્રતિમા છાસઠ મનને રંગે ।
 સો પ્રતિમા વાયુદેવના પાડામાં, ધર્મજિણેસર સંગે ।
 ચાયરીયામાં પાઈજિણેસર સે નવ તિહાં પ્રતિમા ।
 પારેખ પદમા પોલે બત્રીસ જિન, ફોફલીયા નો મહીમા ॥૧॥

સોનારવાડે સુખદાયક શ્રીમહાવીર, છેતાલીસ પ્રતિમા પાસે
 ગુણગંભીર !
 ખેજડાને પાડે શાંતિજિનેસર પાસે ।
 એકસોને અડત્રીસ પ્રતિમા વંદું ઉલ્લાસે ॥૨॥

ઉલ્લાસે વલી ફોફલીયામાં, પાસ જિણેસર દેખું ।
 એકવીસ પ્રતિમા પાસે પેખી, પાતિક સયલ ઉવેખું ॥૩॥

સંભવનાથને દેહરે, દોયસુત ત્રાણુ પ્રતિમા સોહે ।
શાંતિ જિણેસર દેહરે, એકસી ત્રેપન જિન મન મોહે ॥૪॥

ઢાલ ॥૫॥

ખજુરી મનમોહનપાસ, એકસો સતાવન શ્રી જિનપાસ ।
વાંદું મન ઉલાસ તો ॥જયોં જયોં ૧ ॥
ભાભો ભાભામાંહિ બિરાજે, ચારસે એક પ્રતિમા તિહાં છાજે ।
મહિમા જગમેં ગાજતો ॥જયોં જયોં ૨ ॥
લીંબડીઈ શ્રીશાંતિ જિણંદ, ત્રણસે સાતતિહાં શ્રીજિનચંદ ।
દિઠઈ અતિ આણંદ તો ॥જયોં જયોં ૩ ॥
કરણે શીતલજિન જયકારી, પ્રતિમા સત નવસો તિહાં સારી ।
જનમન મોહનગારી તો ॥જયોં જયોં ૪॥
બિંબ સતરસુ શાંતિ સોહાવે, બીજે દેહરે મુજ મન ભાવે ।
દરિસણથી દુખ જાય તો ॥જયોં જયોં ૫॥
દેહરાસર તિહાં દેહરા સરખું, પાંત્રીસ પ્રતિમા તિહાં કણ નિરખું ।
દેખી મુઝ મન હરખ્યું તો ॥જયોં જયોં ૬॥
સંઘવીપોલે પાસ જગદિસ, પ્રતિમા એકસો ઓગણત્રીસ ।
પૂરઈ મનહ જગીસ તો ॥જયોં જયોં ૭॥
પીતલમે દોય બિંબ વિસાલ, પ્રતિમા તેહની અતિસુકમાલ ।
દીસે ઝાકઝમાલ તો ॥જયોં જયોં ૮ ॥

ઢાલ ॥૬॥

ભવિ તુમે વંદો રે શંખેશ્વર જિનરાયા ॥ એ દેશી ॥
ખેતલવસહી દોય પ્રાસાદે, પાસ જિણેસર ભેટ્યા ।
સાંમલા પાસની સુંદર મૂરતિ, દેખત સબ દુઃખ ભેટ્યા રે ॥૧॥
ભવિયાં ભાવે જિનવર વંદો ।
શ્રીજિનવરને વંદન કરતાં, હોવે અતિ આણંદો રે ॥ ભૃ ૨॥
ત્રણસે અઠોત્તર જિનપ્રતિમા, સામલપાસની પાસે ।
શ્રીમહાવીર પાસે બ્યાસી જિનવરસું, વંદો મન ઉલ્લાસે રે ॥ ભૃ ૩॥
દેહરાસર તિહાં દોય અનોપમ, રૂપ સોવનમય કામ ।
સોવન રૂપ રયમણે પ્રતિમા, દીસે અતિ અભિરામ રે ॥ ભૃ ૪॥
અજુવસા પાડામાં પ્રતિમા, સત્તોતર સુખદાઈ ।
પીતલમે શ્રીવિમલજિણેસર, વંદો મન લય લાઈ રે ॥ ભૃ ૫॥

દોસીકુંપાના પાડામાંહી, ઋષભ જિણેસર સોહે ।
 સુખદાયક જિન સોલ હે સુગુણનર, દેખી જન માહે રે ॥ ભૃ ૬॥
 વસાવાડે દોય શત અઠાવીસ, શાંતિજિણેસર સામી ।
 ઓગણીસ જિનસું દોસીવાડે, ઋષભ નમું સિર નામી રે ॥ ભૃ ૭॥
 આંબાદોસીના પાડામાંહી, મુનિસુવ્રત જિન સોલ ।
 પંચહટીએ એકસોને ત્રેવીસ ઋષિભજિણંદ રંગરોલ રે ॥ ભૃ ૮॥
 ઘીયાપાડામાં દોય દેહરાં, શાંતિનાથ પાર્શ્વનાથ ।
 એકસો ત્રેવીસ તેર પ્રતિમા, મુગતિપુરીનો સાથ ॥ ભૃ ૯॥
 એકસો છન્નુ રિષભજિણંદસું, પ્રતિમા કટકીયે વંદી ।
 ધોલીપુરવમાં ઋષભ મુનિસુવ્રત છેતાલીસ ચિર નંદી રે ॥ ભૃ ૧૦॥

ઢાલ ॥૭॥

અવિનાશીની સેજડીએ રંગ લાગ્યો રે એ દેશી ॥
 પારિખજગુના પાડામાંહિ, ટાંકલો પાસ વિરાજે જી ।
 પ્રતિમા ચોત્રીસ ચતુર તુમવંદો, દાલિદ્ર દૂખને ભાજે જી ।
 મહિમા જગમાંહિ ગાજે જી ॥૧॥
 ક્રિયા વોહરાના પાડામાં, શીતલ પ્રતિમા તીમ પંચવીસ જી ।
 ક્ષેત્રપાલના પાડામાંહી, શીતલનાથ નમું નિસદીસ જી ॥૨॥
 જિહાં જિનવર છે બસે એકાણુ, તિહાંથી કોકે જઈએ જી ।
 ત્રણસે નેઉ પ્રતિમાસુ કોકો, પારસનાથ આરાધું જી ॥૩॥
 અભિનંદન દેહરે ચ્યાર પ્રતિમા, દોય પ્રાસાદ તિહા વાંઘા જી ।
 ઢંઢેર સામલ કલિકુંડ પાસજી । નમતાં પાપ નિકંઘા જી ॥૪॥
 એકસો ત્ર્યાસી પ્રતિમા રુડી, ત્ર્યાસી જિન વર્ધમાન જી ।
 મહેતાને પાડે મુનિસુવ્રત, સિત્તેર જિન પરધાન જી ॥૫॥
 બસે ચોરાણું બિંબ સહિત, શ્રીશાંતિનાથ પ્રાસાદ જી ।
 વખારતણા પાડામાં વંદુ, મુકી મન વિખવાદ જી ॥૬॥
 દોસત સત્તરિ જિનપ્રતિમાલ વાંદી મેં અભિરામ જી ।
 ગોદડપાડે રિષભને દેહરે, છન્નુ બિંબ ઈશ ઠામ જી ॥૭॥

ઢાલ ॥૮॥

હવે શુક સુઘોષા બજાવે ॥ એ દેશી ॥

સાલિવાડે ત્રીસેરીયામાંહી, નેમિ મલ્લિ ઋષભ નમું ત્યાંહી ।

નવપલ્લવ નમું ઉછંહી, જિણેસર તાહરા ગુણ ગાઉં ॥

જિમ મનવંછિત સુખ પાઉં ॥ જિં ૧॥

સાઠ ઉપર સત તિમ ચાર । બીજે દેહરે શ્રીશાંતિ જુહાર ।

બિંબ ઓગણસાઠ ઉદાર ॥ જિં ૨॥

ક્લારવાડે દેહરાં દોય, શાંતિ બિંબ એકાવન હોય ।

બાવન જિનાલય જોય ॥ જિં ૩॥

પીતલમય બિંબ સોહાવે, વિમલનાથ ભવિક મન ભાવે ।

ચઉ ઉત્તર ચતુરા જિનગુણ ગાવે ॥ જિં ૪॥

તિણ એકસો ચોપન જિનરાયા, ઋષભદેવના પ્રણમું પાયા ।

દણાયવાડે શિવસુખદારયા ॥ જિં ૫॥

ધંધોલીએ સંભવજિન સાચો, વંદિ ત્રેપન જિન મનમાંહિ માચો ।

તૂંહી જિન જનમાંહિ સાચો ॥ જિં ૬॥

ગોલવાડે શ્રીમહાવીર, સોવન વાન જસ શરીર ।

સાત પ્રતિક્ષા ગુણ ગંભીર ॥ જિં ૭॥

દોય શત દસ પ્રતિમા પાસ, શ્રીશતફણો જિનપાસ ।

પૂરે મન કેરી આશ ॥ જિં ૮ ॥

ખારીવાવે શ્રીજિનવર્ધમાન, તેર પ્રતિમા ગુણહ નિધાન ।

જિનનામે કોડ કલ્યાણ ॥ જિં ૯॥

તિહાંથી શ્રીપંચાસરો પાસ, વંદ્યા મન ધરી અધિક ઉલ્લાસ ।

પોહતી મન કેરી આસ ॥ જિં ૧૦॥

કીધી ચૈત્યપ્રવાડી મેં સાર, મનમાંહિ ધરી હર્ષ અપાર ।

જિન નમતાં જયજયકાર, ॥ જિં ૧૧ ॥

ઢાલ ॥૯॥

જિનજી ધન ધન દિન મુજ આજનો ॥

વાંઘા શ્રીજિનરાજ હો જિનજી,

કાજ સર્ચાં સવિ માહરાં, પામ્યું અવિચલ રાજ હો ॥ જિં ૧॥

જિનજી પંચાશુનઈ માજને, શ્રીજિનવર પ્રાસાદ હો ।

જિનજી ભાવ ધરી ભવિ વંદીએ, મુકી મન વિખવાદ હો ॥ જિં ૨॥

જિનજી બિંબતણી સંખ્યા સુણો, માજને તેર હજાર હો ।
 જિનજી પાંચસે ત્રહોતર વંદીએ, સુખસંપત્તિ દાતાર હો ॥ જિં. ૩૥
 દેહરાસર શ્રવણે સુણ્યાં પંચસયાં સુખકાર હો ।
 જિનજી તિહાં પ્રતિમા રલીયામણી, માજને તેર હજાર હો ॥ જિં. ૪૥
 સંવત સતર ઓગણત્રીસે, પાટણ કીધ ચોમાસ હો ।
 જિનજી વાયક સૌભાગ્યવિજય ગુરુ, સંઘની પોહતી આસ હો ॥ જિં. ૫૥
 જિનજી સાહવ સુઆ-સુત સુંદર ।
 સા રામજી સુવિચાર હો । જિનજી સુધો સમકિત જેહનો ।
 વિનયવંત દાતાર હો ॥ જિં. ૬૥
 જિનજી ધરમધુરંધર વ્રતધારી, પરગટમલ પોરવાડ હો ।
 જિનજી તેહ તણે ઉઘમે કરી,
 કીધી મેં ચત્યપ્રવાડ હો ॥ જિં. ૭૥
 જિનજી તવ તીરથમાલ ઘણી, કીધી મેં અતિ ચંગ હો ।
 જિનજી સાહ રામજીના આગ્રહે,
 મન પરિ અતિ ઉછરંગ હો ॥ જિં. ૮૥
 જિનજી તવન તીરથમાલાતણું, ભણે સુણે વલી જેહ હો ।
 જિનજી યાત્રાતણું ફલ તે લહે, વાધે ધરમસનેહ હો ॥ જિં. ૯૥
 જિનજી શ્રીવિજયદેવસૂરિસના, પાટ પ્રભાકર સૂર હો ।
 જિનજી શ્રીવિજયપ્રભસૂરિ જગ જયો ।
 દિન દિન ચઢતે નૂર હો ॥ જિનજી ધન. ૧૦૥
 જિનજી શ્રીવિજયદેવસૂરીદના, સાધુવિજય બુધ સીસ હો ।
 જિનજી સેવક હરપવિજયતણી, પૂરો મનહ જગીસ હો ॥ ૧૧૥

॥ કલશ ॥

ઈમ તીરથમાલા ગુણવિસાલા, પ્રવર પાટણ પુર તણી ।
 મેં ભગતિ આણી લાભ જાણી, થુણી યાત્રાફલ તણી ॥
 તપગચ્છનાયક સૌખ્યદાયક, વિજયદેવસૂરીસરો ।
 સાધુવિજય પંડિત ચરણસેવક, હર્ષવિજય મંગલ કરો ॥ ૧૧ ॥

॥ ઈતિ પાટણચૈત્યપ્રવાડી સંપૂર્ણ ॥

પરિશિષ્ટ-૬

શ્રી લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)

ભલે મીંડુ ॥ શ્રી ગુરુત્વ્યો નમઃ ॥

દુહા

પ્રણમી પાસ જિનેશરૂ, સદગુરુ સારદમાય.
રચના ચૈત્ય પ્રવાડની, રચિસુ જન સુષદાય.
પોલિં પોલિં જે અછૈ, પાટણમેં પ્રાસાદ.
નામ ઠામ કહી વરણવું, સુણિયો ચિત્ત આહ્વાદ.

ઢાલ - લલાનાંની પહેલી

પાટણમેં પ્રભુ પ્રણમીઈ, શ્રી પંચાસરો પાસ. લલાનાં પોલેં પ્રેમા દોસી તણેં, પ્રતપેં તેજ પ્રકાસ.	૩ લ. પાટણ
પ્રાસાદ અજિત જિણંદનો, ચોમુખ પ્રતિમા ચ્યાર. લલાનાં સુંદર વૃક્ષ સણી તલેં, બહુ જિન પ્રતિમા સાર. લલાનાં	૪ પા.
લઘુ પ્રાસાદ શ્રી શાંતજી ભેટતા ભાવઠ જાય. લ.	
ચંદ્રપ્રભુ શ્રી પાસજી પ્રાસાદ દોય સુહાય. લ.	૫ પા.
ચિંતામણિ પાડા માંહેં, ભેટ્યા ચિંતામણિ પાસ. લ.	
રંગમંડપ ભલી કોરણી, અતિ ઉંચો જિન આવાસ. લ.	૬ પા.
કંસારવાડે ભેટીયા, પ્રાસાદ પ્રથમ જિણંદ. લ.	
પ્રાસાદ બીજે સોભતા, સીતલ જિન સુખકંદ. લ.	૭ પા.
સાહનેં પારેં સોભતા, પ્રણમીઈ આદિ જિણંદ, લ.	
સુંદર મૂરતિ નિરખતાં, દુર ટલ્યા દુખ દંદ. લ.	૮ પા.
પોલેં વડી પોસાલનઈ, પ્રાસાદ દોય ઊતંગ. લ.	
ચઉમુખ વાડીપાસજી, જિહાં નિતનિત ઓછરંગ. લ.	૯ પા.
બીજે જિનમંદિર જઈ, રીષભ જિણંદ જોહાર. લ.	
પાસ નારંગો નિરખતાં, ઉપનો હરખ અપાર. લ.	૧૦ પા.
સાહાવાડે જિનમંદિરે, ભેટીયા સાંભલપાસ. લ.	
પ્રાસાદ સાતમા જિન તણો, ભેટીયા સ્વામી સુપાસ. લ.	૧૧ પા.

લઘુસાવાડે ભેટીયા, શાંતિ જિણંદ અભિરામ. લ.	
ભેંસાતવાડે શાંતિજી, પાસેં ગૌતમસ્વામી. લ.	૧૨ પા.
તરભાણેવાડે ભલો, પ્રાસાદ એક વિસાલ, લ.	
સોલસમા જિન શાંતિજી, ભેટીયા દેવ દયાલ. લ.	૧૩ પા.
તંબોલી પાડા માંહિ, જગગુરુ શ્રી મહાવીર, લ.	
પૂજ્યે પ્રજામીયે ભાવસું મુખસોધન ગછે ધીર. લ.	૧૪ પા.
પ્રાસાદ સામી સુપાસનો, શિષરબદ્ધ શ્રીકાર, લ.	
પરતો પરગટ દીપતો, ભવિજનને સુખકાર. લ.	૧૫ પા.
કુંભારિયા પાડા માંહિ, આદિ જિનેસ્વર દેવ. લ.	
મહતાની પોલિં શાંતિજી, જસ કરે સુરનર સેવ. લ.	૧૬ પા.
મણીયાટી પાડા માંહિ ભેટીયા વીર જિણંદ. લ.	
પ્રાસાદ બીજે નીરખીયે, આદિનાથ મુખચંદ. લ.	૧૭ પા.

દુહા

ચંદ્રભાણ દોસી ગૃહે, સહસકોટ* અતિસાર,	
યોમુષ પ્રતિમા ધાતુમય, પ્રણમું એક હજાર.	૧.
ત્રાંગડીયાવાડે નમું, આદિ જિનેસર દેવ,	
પાસેં પદ્મપ્રભુ તણા, પાય પ્રણમુ નિત્યમેવ.	૨.

ઢાલ બીજી

સીયલ કહઈ જગ હું વડો - એ દેસી	
પોલેં ષરાષોટડી તણેં પટ જિનભુવન વિચારી રે	
નામ ઠામ કહી દાષવું તે સુણયો નરનારી રે	૧
પાટણમેં પ્રભુ પ્રણમીયે આદિનાથ સાંતિનાથના ભુવન યુગલ મનમોહઈ રે,	
પાસ ભુવન જઈ ભેટીયા સુપાસ મૂરતિ અતિ સોહઈ રે.	૨ પા.
અષ્ટાપદ જિનમંદરે, ચંદ્રપ્રભુ સુખકારી રે,	
પાસ નગીનો પ્રણમીઈ, ભુવન બિંબ બલિહારી રે.	૩ પા.
મૂરતિ ચંદ્રપ્રભુ તણી, નિજ સ્વરૂપ સું નિરખો રે,	
જિન પ્રતિમા જિન સારીખી, આતમ રતિ થઈ પરખો રે.	૪ પા.

★ સહસ્રકોટને પ્રસ્તુત પ્રતના હાંસિયામાં નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવેલ છે :

૩૦ ચોવીસ જિન ૭૨૦ જિન ૧૬૦ બત્રીસ વિજય ૧૨૦ જિન કલ્યાણકના ૨૦ વિહરમાન ૪ શાશ્વત સર્વે થઈ ૧૦૨૪ જિન પ્રતિમા

- પોલેં સુગલકોટડી તણેં શ્રી થંભણ પાસ વિરાજેં રે,
કલી કાલેં મહિમા ઘણો ખંભનયર માંહેં છાજેં રે. ૫ પા.
- પીપલીયા પાડા માંહેં, શ્રી શાંતિ જિનેશ્વર ભેટ્યા રે,
મોહન મૂરતિ નિરખતાં, દુખ દાલિદ્ર સવિ ભેટ્યા રે. ૬ પા.
- ઉંચી સેરીયેં નિરખીયેં, શ્રી શાંતિનાથ આવાસો રે,
પાટણ નગર તણો ધણી, વનરાજ ચાઉડો પાસેં રે. ૭ પા.
- ભુંયરેં શ્રી ભગવંતજી શાંતિનાથ અતિ દીપઈ રે,
ભિંબ અનોપમ નિરખીયેં, જુ મુગતા ફલ સીપેં રે. ૮ પા.
- સોભાગ જેયંદનેં ઘરે, દેહરાસર માંહેં દીઠા રે,
ચંદ્રપ્રભુ જિન પાસનેં, પ્રણમતાં પાતક નીઠા રે. ૯ પા.
- પાંચ પ્રાસાદ સોહામણા, સુંદર સાલવીવાડેં રે,
વિગતેંસું હવેં સાંભલો નામદામ જેણેં પાડે રે. ૧૦ પા.
- ગોલવાડેં પાસજી ત્રેવીસમા જિન વંદો રે,
પોલેં ધાંધુલનીયે ભેટીયા, સંભવનાથ જિણંદો રે. ૧૧ પા.
- પોલેં નારાયણ તણેં, રીષભ દેવ જુહારો રે,
ભવસાયર માંહેં બૂડતાં ઉતારે ભવ પારો રે. ૧૨ પા.
- પોલેં જઈ તરસેરીયેં નેમનાથ નિત્ય વંદો રે,
પાસેં આદિ જિનેસરુ મલ્લિનાથ સુખકંદો રે. ૧૩ પા.
- દેહરે ધરતરગછ તણેં, સાંતિનાથ ભગવંતો રે,
શુભ યોગઈ કરી વંદના, અશુભ કરમ કીયા અંતો રે. ૧૪ પા.
- ઢાલ બીજી પૂરી થઈ, થયા પ્રાસાદ ચાલીસો રે,
સાહ લાધો કહેં ભાવસું, ભેટ્યા શ્રી જગદીસો રે. ૧૫ પા.

દુહા

- ટાંકલવાડેં ભેટીયા, જગજીવન જિનરાજ,
ટાંકલ પાસ જોહારતાં, સફલ દિવસ થયો આજ. ૧
- પોલેં પડીગૂંદી તણેં, સમરું સીતલનાથ,
ભવ ભ્રમ ભૂલા જંતુનેં, આપેં સિવપુરી સાથ. ૨

ઢાલ - ત્રીજી

દેસી - નણદલની હો ભવિયણ

- પોલેં જઈ ક્ષેત્રપાલનઈ પ્રણમું સીતલદેવ. હો ભવિ.
પાસેં રહી પદમાવતી દેવી કરેં જિનસેવ. ૧ હો ભવિ.

પાટણમેં પ્રભુ પ્રણમીઈ, ઠામ ઠામ જિનરાજ,	ભ.
બિંબ અનોપમ નિરખતાં, અજબ ઠરણ લહુ આજ.	૨ ભ. પા.
પોલેં કોકાનઈ ભલા, પ્રાસાદ દોય જિણંદ,	ભ.
કોકો પાસ જોહારીઈ, જેમ ટલેં દુખદંદ.	૩ ભ. પા.
પ્રાસાદ બીજેં નીરખીયેં, અભિનંદન જિનરાય,	ભ.
મૂરતિ સૂરતિ નિરખતાં નયણે તૃપતિ ન થાય.	૪ ભ. પા. હોભવિ.
ઢંઢેરવાડેં ઢલકતો ઉંચો જિન આવાસ,	ભ.
મોટું બિંબ વિરાજતું, ભેટ્યા સાંમલ પાસ.	ભ. ૫ પા. હો. ભ.
પ્રાસાદ બીજે વીરજી, ચરણ નમું નિસ દીસ,	ભ.
સાસન જેહનું વર્તસઈ, વરસ સહસ એકવીસ. ભવિ.	૬ પા.
પ્રાસદ ત્રીજઈ પાસજી, કલિકુંડ જિનરાય,	ભ.
અહિ વૃશ્ચકના ભય ટલેં, સમરતાં સુખ થાઈ.	ભ. ૭ પા.
પ્રણમું મહતાની પોલેં, મુનીસુવ્રત જગનાથ,	ભ.
અથ તણી પરઈ ઓધરઈ, આપઈ સિવપુરી સાથ.	ભ. ૮ પાટ.
તિહાં થકી જમણી દિસઈ, ચાલો ચતુર મન લાય,	ભ.
વારુ વધાર તણેં પાડેં, સોલસમો જિનરાય.	ભ. ૯ પા.
પાડેં ગોદડનેં નમું, આદીશ્વર જિન ગેહ,	હો. ભ.
વિચમિં ચોમુખ નિરખીયેં, મોટી યાત્રા એહ.	ભ. ૧૦
પોલેં શ્રી અંબાવિનઈ, દીઠો સાંતિ દીદાર,	
સાંતિ સુધારસ વરસતો, ભવિ જન ઠારણહાર.	ભ. ૧૧ પા.
મુનિસુવ્રત જિન ભેટીયા, મહાલખમીનેં પેત્ર,	હો. ભ.
પ્રાસાદ ચિત્ર નિહાલતાં, હરખીત થયાં દોય નેત્ર	ભ. ૧૨ પા.
પોલેં કરણાસાહનેં, સીતલ જિન સુખકાર,	
બીજેં સાંતિ સોહામણાં, બિંબ રતનમય સાર.	ભવિ. ૧૩ પા.
પ્રાસાદ લીંબડીની પોલેં, સાંતિ જિનેશ્વર દેવ,	ભ.
કવિ કહિએ મુઝ સાહબો, દરિસણની નિત્ય દેવ	ભ. ૧૪ પા.
ત્રણ્ય ઢાલ, આઠેં દુહેં, અઠાવન પ્રાસાદ,	
સાહ લાધો કહિ નિત્ય, પ્રતઈ રણજણેં ઘંટાનાદ.	૧૫ પા.

દુહા

ભાભાની પોલેં જઈ, ભેટ્યા ભાભો પાસ,
નામેં નવનિધ સંપજઈ, પ્રગટેં લીલ વિલાસ. ૧

ષજુરીપાડે અછે, મોહન પારસનાથ,
ભવ ભય ભાવઠ ભંજણો, પ્રણમુ જોડી હાથ. ૨

ઢાલ - ચોથી

કપુર હોઈ અતિ ઉજલું રે - એ દેશી

પ્રથમ જિણંદ પ્રણમી કરી રે, ચૈત્ય જોહારું એક,
કુતકીયાવાડે જઈ રે, આંણી હૃદય વિવેક. ૧
સોભાગી પ્રાંણી વંદો શ્રી જિનરાય પાટણમેં મન લાય,
પ્રભુ પૂજે પાતિક જાય, પ્રભુ નામેં નવનિધ થાય. સો.

આંકણી

પોલેં ધીયાનીયેં ભેટીયા રે, સાંતિનાથ સુકુમાલ,
પ્રાસાદ બીજેં દીપતા રે, પાર્શ્વનાથ દયાલ. ૨ સોભા.

પોલેં વાગોલનેં ભેટીયા રે, નાભિનરિંદ મહાર,
પોલે કાંન રેવા તણેં રે, મુનીસુવ્રત સુવિચાર. ૩ સોભા.

પંચોતરી પોલેં જઈ રે, પ્રથમ નમું આદિનાથ,
વસાવાડે ભેટીયા રે, સોલસમા શાંતિનાથ. ૪ સો.

પોલે અષઈ ગણીયા તણેં રે, આદિશ્વર અરિહંત,
પોલેં અજુવસા તણેં રે, સાંતિનાથ ભગવંત. ૫ સો.

ષેતલ વસહી ભેટીયા રે, ષેતલો પાર્શ્વનાથ,
બીજેં શ્રી મહાવીરજી રે, ત્રીજે શ્રી સાંતિનાથ. ૬ સો.

પોલેં સંઘવીનીયેં ભેટીયા રે, મૂરતિ મોહન પાસ,
પ્રાસાદમેં પ્રભુ ભેટીયા રે, આણી મન ઓલાસ. ૭ સો.

દેહરેં શ્રી આદિનાથ રે, નબિ બેઠા જિનરાજ,
દેહરાસરમેં ભેટીયા રે, જિનજી ગરીબનિવાજ. ૮ સો.

ધાતુમય જિનરાજનાં રે, બિંબ અનોપમ દોય,
પાસ સુપાસ વિરાજતા રે, દેહરાસર માંહિ જોય. ૯ સો.

પોલેં સૂરજી માધવ તણે રે, ષોષલીઓ પ્રભુ પાસ,
પ્રાસાદમેં પ્રભુ દીપતા રે, જુ રવિ કિરણ પ્રકાસ. ૧૦ સો.

ચાચરીયા વાડે ભલા રે, પ્રાસાદ દોય જિણંદ,
વિજયચિંતામણિ પાસજી રે, શાંતિ જિન સુખકંદ. ૧૧ સો.

પોલ ભલી લાલબાઈની રે, પ્રાસાદ એક ઓદાર, ધર્મ જિજ્ઞેસર ભેટીયા રે, ધર્મ તણો દાતાર.	૧૨ સો.
કસુંબીયા વાડે નમું રે, સાહિબ સીતલનાથ, ભુંયરા માહે પ્રભુ ભેટીયા રે, પરગટ પાર્શ્વનાથ.	૧૩ સો.
ઢાલ ચોથી પૂરી થઈ રે, ઉગણાસી પ્રાસાદ, સાહ લાધો કહે પ્રણમતાં રે, દુર ટલેં વિષવાદ.	૧૪સોભાગી.

દુહા

હવે વાંદુ મન મોદસું, શ્રી જિન ભુવન મુઝાર, રાતિકાવાડે જે અછે, તે સુણયો નરનારિ(ર).	૧
અબજી મહતાને જઈ પાડા માંહે જિનરાજ, સીતલનાથ જોહારીયે, તારણતરણ જિહાજ.	૨

ઢાલ - [પાંચમી]

આશ્રવ ભાવન સાતમી રે - એ દેસી	
દોસી વછા મૂલજી તણે રે, પાડા માંહેં જિનરાજ, સંભવનાથ નિહાલતા રે, સિદ્ધા વંછીત કાજો રે.	૧
ચૈત્ય જુહારીયે, શ્રી પાટણ નગર મુઝારો રે, અશુભ નિવારીયેં - આં.	
ચોષાવટી પોલેં જઈ રે, ભેટા શ્રી સાંતિનાથ, બલીયાની પોલેં ભલા રે, ભેટ્યા શ્રી આદિનાથો રે.	૨ ચૈત્ય.
ધીમજી ફડીયાનઈ અછે રે, પાડા માંહેં જિનગેહ, ચારુ પાસ જુહારીયે, દરસન દુર્લભ જેહો રે.	૩ ચૈ.
લખીયાર વાડે વાંદીયેં, સાહિબ મોહન પાસ, બીજેં સ્વામિ શ્રીમંદરુ રે, વિદેહ ક્ષેત્ર જસ વાસો રે.	૪ ચૈ.
પોલેં શ્રી મલ્લિનાથની રે, ભેટા શ્રી મલ્લિનાથ, સાંમ વરણ પ્રભુ સોભતા રે, પરીકરસું જગનાથો રે.	૫ ચૈ.
યોગીવાડે યુગતસું પ્રણમું સાંમલો પાસ, ભુંયરામાંહિ શ્રી સાંતિજી રે, નિરપતાં અધિક ઓલાસો રે.	૬ ચૈ.
ફોફલીયા વાડે નમું રે, સાહિબ સાંતિ જિણંદ, ચિત્રભુવન અતિ કોરણી રે, નિરપીત નયણાણંદો રે.	૭ ચૈ.
બીજે ભુવન જોહારીયઈ રે, શ્રી સંભવ જિનરાય, ત્રીજે ભુવને પાસજી, ભેટા ભગવંત પાયો રે.	૮ ચૈ.

વેલજી સાહાનઈ મંદરઈ રે, દેહરાસર માંહિ જેહ,
 શ્રી મુનીસુવ્રત ભેટીયા, સુંદર મૂરત એહો રે. ૯ ચૈ.
 સોનારવાડે નિરખીયે રે, ભુવન યુગલ અતિસાર,
 પ્રથમ નમું શ્રી વીરજી રે, સૂરતિ કી બલિહારી રે. ૧૦ ચૈ.
 બીજે ભુવને સાંતિજી રે, મુઝ સાહબ સુખકાર,
 પ્રભુ પદકજ નિત્ય પ્રણમતા, દિન દિન જય જયકારો રે. ૧૧ ચૈત્ય.
 પાટણમે ત્રણ્ય ભુંયરાં, સપ્ત દેહરા દેવ,
 પંચ્યાસી જિન દેહરાં, પ્રણમીજે નિત્ય મેવો રે. ૧૨ ચૈ.
 પંચાણું સર્વે થઈ રે, પાટણ નગર મઝાર,
 ભુવન બિંબ જોહારતાં, ઉપનો હર્ષ અપારો રે. ૧૩ ચૈ.
 પ્રાસાદે જિનવર તણાં, બિંબ સંખ્યા નવિ થાય,
 તિણ કારણ મૂલનાયકો રે, વાંદુ શ્રી જિનરાય રે. ૧૪ ચૈ.
 ઘર ઘર દેરાસર ઘણાં, પાટણમે સુવિસાલ,
 ભાવ થકી માહરી હોજયો, વંદન કરું ત્રિણ્ય કાલ રે. ૧૫ ચૈ.

ઢાલ - ધન્યાસી [છટ્ટી]

દીઠો દીઠો રે વાંમાં કો નંદન દીઠો - એ દેસી

વંદો વાંદો રે, ભવિ પાટણમે જિન વાંદો,
 ચૈત્યપ્રવાડ કરી, મન મોદઈ, દાલિદ્ર દુષ નિકંદો રે. ૧ ભવિ પાટણમે.
 જિન પ્રતિમા જિનવર સારીખી, ભાખી વીર જિણંદો,
 જૈન ભાવઈ ધરી જે જિન પૂજે, તે ન લહે ભવફંદો રે. ૨ ભવિ.
 જિન દરસનથી લહે ભવિ પ્રાણી સમકિત સિવસુખકંદો,
 જે જન ભાવ ધરી જિન સમરે તે પ્રાણી ચિરનંદો રે. ૩ ભવિ.
 સંવત સતર છીઉતરા વર્ષે, રહી થોમાસ આણંદો,
 શ્રી જિનવરની યાત્ર કરી તિહાં, નાટિક નવનવ છંદો રે. ૪ ભવિ.
 કટૂક ગછ માંહે અધિકારી સાહ કલ્યાણ કવિ ઈંદો,
 તાસ પાટિ લહુજી અતિ સોભીત સાહ થોભણ ગુણ ચંદો રે. ૫ ભવિ.
 તાસ શિષ્ય શ્રી જિનગુણ રાગી પાટિ પ્રભાવિક ચંદો,
 સાહજી લાધો કહે, શ્રી જિનના ગુણ, સમરે ઈંદ નરિંદો રે. ૬ ભવિ.
 સતર સિત્યોતરા, માગસર માસે વદિ સાતમ વાર મંદો,
 વોહોરા તિલક તણે, આગ્રહથી રચીઓ, સ્તવન જિણંદો રે. ૭ ભ.

॥ ઈતિ શ્રી ચૈત્યપ્રવાડિ સ્તવનં ॥

પરિશિષ્ટ- ૭

ઉપા. જ્ઞાનસાગરગણિ કૃત તીર્થમાલા સ્તવન (સં. ૧૮૨૧)

(નણદલની દેશી.)

પુર પાટણમાં પાસજી, પંચાસરો પ્રસિદ્ધ, સંઘવી ચાલોને; તે પ્રભુ વાંદીઈ સંઘ સરવે મન કીધ્ય, ચાલોને થલપતિ ભેટવા.	૧
તારાયંદ શેઠજી, આવ્યો પાટણમાંહિ; મહેતાં પાનાયંદ હર્ષીઓ, વળી ઈચ્છાયંદ ત્યાંહ.	સં. ૨
બાબીને જઈ વીનવ્યો, સામચીઉ કરે સાર; ઢોલ નગારાં ગડગડે, મહાજન લોક અપાર.	સં. ૩
બહુ આદર કરી તેડીઆ, સંઘવી શ્રીસંઘ સાથ; ઘર ઘર હર્ષ વધામણાં, આજ થયા રે સનાથ.	સં. ૪
સંઘવી પધાર્યા દેહરે, ભેટ્યા પંચાસર પાસ; દેહરાં ત્રણ બીજાં તિહાં, પૂજતાં પૂગી આશ.	સં. ૫
ખેરા કોટડીઈ ચાર છે, પોસાલવાડે ત્રણ જોય; ત્રાંગડીઈ પાડે એક દેહરો, સાને પાડે દોય.	સં. ૬
એક ગૌતમ પાડે તથા, દોય સા વાડે જોય; મહેતા તંબોલી કુભારને, પાડે ઈક મન આંણિ	સં. ૭
મરેકી પાડે નીરખીઈ, દેવલિ ત્રણ ઉદાર; સોની વાડે દોય છે, નિરખાંતાં ભવપાર.	સં. ૮

ઢાલ ૮ [૧] થલપતિ = સ્થલપતિ-ભૂમિનો સ્વામી-રાજા. જેમ ત્રીજી ઢાળની ૧૫થી ૩૦ ગાથામાં અમદાવાદની જુદી જુદી પોળોનાં જિનમંદિરો વર્ણવ્યાં છે તેમ આ આઠમી આખી ઢાળમાં પાટણના જુદા જુદા વાડા-પાડાનાં જિનમંદિરો બતાવ્યાં છે. એ રીતે પાટણના ઇતિહાસના અભ્યાસીને આ ઢાળ ખૂબ ઉપયોગી થાય એમ છે. [૧૧] ધાતુમેં ધાતુમય-ધાતુની.

- ચાર દેવલ અતિ સુંદરું, કોફલી પાડા માંહિ;
ખજૂરી પાડે વયજદ કોટડી, એકેક ચૈત્ય ઉગાહ. સં. ૯
- ભામે પાડે ભાભો પાસજી, સંઘવીનો તિહાંઈ;
જિનમંદિર દુગ શોભતાં, એક બાંભણવાડો જ્યાંહ. સં. ૧૦
- ખેતલવસહી પાસજી, પાસે દહેરાં દોય;
અડવસાને દહેરે, ધાતુમે પ્રભુ જોય. સં. ૧૧
- કર્ણાસાની પોલમાં, સુંદર દેવલ દીઠ;
ત્રિણ મનોહર એક વલી, લીંબડી પાડે ગરીઠ. સં. ૧૨
- મહાલક્ષ્મી ગોદડ તણો, નીસાલનો પાડો જાણિ;
ચૈત્ય એકેક ધીયા તણે, દેવલ દોય વખાંણ. સં. ૧૩
- કુતકીઓ મથુરાંદાસનો, વખારનો પાડો જેહ;
મેહતાને પાડે વલી, એકેક પ્રણમું તેહ. સં. ૧૪
- હવે ઢંઢેરવાડે પેખીઆં, મનોહર દેહરાં ચાર;
વડગુંદીઈ એ ચૈત્ય છે, કોકાદે પાડે દોય સાર. સં. ૧૫
- દકાલ કોટડી એક દીપતું, સાલવી વાડે આઠ;
મલ્લી પાડે (પાડે) મલ્લી પાસજી, પૂજા કરો શુભ ઠાઠ. સં. ૧૬
- ચોખાવટી વીશા તણે, પાડે દોય ને એક;
લખીયારવાડે ત્રિણ ભલાં, સેવો ધરીય વિવેક. સં. ૧૭
- કસુંબીઈ વાડે દોય વલી, યોગી એક દીઠ;
અનુપમ પૂંજીઈ જાણીઈ, દેવલ દોય ગરીઠ. સં. ૧૮
- મોદીનો પાડો કલબી તણો, એકેક પ્રભુનું ચૈત્ય;
સર્વ પંચાસી જાણીઈ, પ્રણમું ભાવ સહીત. સં. ૧૯
- જિનધર્મી શ્રાવક ઘરે, પ્રભુદેરાસર સાર;
બસે સહોત્તેર સેવતાં, પાંમીજે ભવપાર. સં. ૨૦
- પાટણ હેઠે જાણીઈ, રૂપપુર ગામ વિશાલ;
એક જિનમંદીર સેવતાં, ટાલે ભવ જંજાલ. સં. ૨૧
- ચાણસામા એક દેહરો, પ્રભુ ભટેવો પાસ;
ભાવ ભગતિ સ્યું સેવતાં, પહોંચે મનની આસ. સં. ૨૨
- ઈણીપરે પાટણનયરની, ચૈત્ય પરીપાટી કીધ;
લહેણી કરે નિજ જ્ઞાતમાં, ખાંડ રૂપઈઓ પ્રસીધ. સં. ૨૩

પરિશિષ્ટ-૮

પં. હીરાલાલ નિર્મિત
શ્રી પત્તનજિનાલયસ્તુતિ
રચના વિક્રમ સંવત્ ૧૯૫૯

નત્વાડડદિદેવં વૃષભધ્વજં ચ, કલ્યાણવલ્લીપ્રવરાંબુવાહમ્ ।
કુર્વે સ્તુતિં સર્વજિનાલયાનાં, મુક્તિપ્રદાં પટ્ટનપૂઃ સ્થિતીનામ્ ॥૧॥

પાડે માર્કતિયાલ્હે મુનિસુપ્રતવિભું ભૂમિનાથૈઃ સુસેવ્યં,
વંદે વૃંદારકેન્દ્રૈઃ સ્તુતમવનિતલે મોક્ષદાનૈકદક્ષમ્ ।
વામેયં પાર્શ્વનાથ શઠકમઠગજગર્વભેદૈકસિંહં,
નામ્ના શ્રીભીડભંજં મુનિગણમહિતં તીર્થનાથં નમામિ ॥૨॥

વંદે ઢંઢેરવાડે જગતિ જનગણો શ્રેયસામર્પણોત્કં,
પાર્શ્વ શ્રીકંકણાલ્લં પ્રકટમહમથ શ્રેયસે જ્ઞાતપુત્રમ્ ।
એવં પાર્શ્વ ચ નૈમિ ત્રિદશપતિગણૈઃ સેવિતં શામલાલ્લં,
બિભં યંસ્યાસ્તિ તુંગં ભવિકજનગુણાલ્લાદદં ભાવભક્ત્યા ॥૩॥

વયં નમામો પડિગુંદીપાડે, શ્રીશીતલં તીર્થકરં સુભક્ત્યા
સુરાસુરેન્દ્રૈઃ પરિસેવ્યમાનં, મોક્ષશ્રિયઃ કેલિવિલાસગેહમ્ ॥૪॥

સંસારાગ્નિપ્રતાપપ્રમથનસબલં શીતલં શીતલાખ્યં,
મોક્ષાર્થ મોક્ષમાર્ગપ્રદમહમધુના તીર્થનાથં નમામિ ।
ભક્ત્યા પ્રાસાદસંસ્થં સુરવરમહિતં ક્ષેત્રપાલાખ્યપોલે,
ભવ્યાનંદપ્રદાનપ્રવણમથ સદા સર્વલોકૈકબંધુમ્ ॥૫॥

કોકાપાડે નમામિ શ્રુતબલકલિતૈર્ભવ્યલોકૈઃ સુસેવ્યં,
કોકાપાર્શ્વભિધાનં સકલસુરગણૈઃ સેવ્યમાનકમાબ્જમ્ ।
પ્રૌઢં તીર્થાધિરાજં ભવજલતરણે યાનપાત્રં ગુણાલ્લયં,
ભક્ત્યા વંદેડભિનંદં જિનપતિમખિલપ્રાણિસૌખ્યૈકલક્ષણમ્ ॥૬॥

નમામિ કોટાપુરવાસિધર્મશાલાસ્થિતં સ્થંભનપાર્શ્વનાથમ્ ।
શ્યામચ્છવિં મેઘમિવાત્ર ભવ્યકલાપિનાં માનસમોદદં ચ ॥૭॥

વંદે પંચાસરં વૈ સુમતિજિનપતિમત્રાહામૌચિત્યયુક્તઃ ।
નૈમિ શ્રીધર્મનાથં વરતરનવલક્ષાભિધાનં ચ પાર્શ્વ,
ચાતુર્મુખ્યા સ્થિતં ચામરનરનિકરૈઃ સેવ્યમાનં જિનેંદ્રમ્ ॥૮॥

શ્રીહીરસૂરેર્જયદેવસૂરેઃ, શ્રીસેનસૂરેઃ શીલગુણસૂરેઃ ।
નમામિ બિંબાનિ ગતાનિ તત્ર, સસારવારાંનિધનૌનિભાનિ ॥૯॥

અષ્ટાપદાખ્યેડથ જિનાલયેડહં, સુપાર્શ્વનાથં પ્રણમામિ ભક્ત્યા ।
ચંદ્રપ્રભં ચંદ્રનિભં જનાનાં, મનોગતાનંદસુવાર્ષિવૃદ્ધૌ ॥૧૦॥

ખડાકોટીપાડે વિમલમતિતોડહં જિનપતિ,
સ્તુવે શાંતિ શાંતિપ્રદમવનિગાનાં તનુભૃતામ્ ।
તથૈવં વંદેડહં પ્રથમજિનનાથં તમભિતો,
દ્વિપંચાશજજૈનાલયકલિતજૈનાયતનગમ્ ॥૧૧॥

નારંગાભિધપાર્શ્વનાથભવનૌ નૈમિ પ્રમોદપ્રદં,
ઝલ્હેરીત્યભિધાનવાડગમહં શ્રીવાસુપૂજ્યં તથા ।
નાભેયં ચ નમામિ સર્વજનતાસંસારતાપાપહં,
શાંતિ શાંતિકરં તથૈવ જિનપં, શ્રીવાડિપાર્શ્વભિધમ્ ॥૧૨॥

શાવાડે પ્રણમામિ ભક્તિભરતો રક્તં ચ મુક્તિસ્ત્રિયાં,
શ્રીનાભેયમમેયકીતિકલિતં સંસારસંતારકમ્ ।
મારી યેન નિવારિતા જિનપતિ તં નૈમિ મુક્ત્યાઃ પતિ,
શ્રીશાંતિ જગતાં જનોપકરણપ્રાવીણ્યબદ્ધસ્પૃહમ્ ॥૧૩॥

ભક્ત્યાન્વિતાસુ જનતાસુ નતાસુ તાસુ,
કારુણ્યભાવકલિતં કલિતં સુબોધૈઃ ।
શાવાડગં જિનપતિ પ્રણમામિ ભક્ત્યા,
બોધૈકદાનવિબુધં વિબુધોપસેવ્યમ્ ॥૧૪॥

જિનં સુપાર્શ્વનાથ ચ, પાર્શ્વ તુ શામલાલ્લયમ્ ।
ભવ્યાબ્જપ્રકરે લોકે, બાંધવં, લોકબાંધવમ્ ॥૧૫॥

વંદે શાંતિ જિનપતિમથો શસ્તભેંસાતવાડે,
ભક્ત્યા યુક્તઃ કવિશિશુરહં શાંતિનાથં સનાથમ્ ।
નાથેન શ્રીવરગણભૃતાં ચાત્ર ચંદ્રપ્રભેણ,
પ્રાસાદે વૈ સુરનરગણૈઃ સેવિતં ગૌતમી ॥૧૬॥

શ્રીશાંતિનાથં નરનાથસેવ્યં, સનાથતાં પ્રાણિગણે ભજંતમ્ ।
 સ્થિતં ચ વંદે તરભેડવાડે, સંસારરોગવ્યથનૈકવૈદ્યમ્ ॥૧૭॥
 વંદે જિનં શ્રીપતિમાદિદેવં, ભક્ત્યા યુતઃ ખેજડપાડસંસ્થમ્ ।
 યસ્યોપરિપ્રાજયતરાતપત્રં, રૌપ્યં ચ મુકત્યસ્તકટાક્ષતુલ્યમ્ ॥૧૮॥
 કર્પૂરમેતાપિશસ્યપાડે, સ્તુવે જિનેશં વૃષભધ્વજં ચ ।
 કર્માદિગ્નિદાહૈકજલાભિષેકં, કષાયવૃક્ષેષુ દવાગ્નિતુલ્યમ્ ॥૧૯॥
 તંબોલિવાડે પ્રભુમાનમામિ, શ્રીવદ્ધર્માનં ચ સુપાર્શ્વનાથમ્
 કુંભારપાડે પ્રભુમાદિદેવં, પાર્શ્વ ભટેવાભિધમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૦॥
 શાંતિં નૈમીહ ભક્ત્યા જિનપતિમમલં ડંકમેતાહ્વપાડે,
 કર્મારિધ્વંસવીરં સકલજનહિતં ટાંકલાપાર્શ્વનાથમ્ ।
 શ્રીવીરં વૈ જિનેશં પ્રથમજિનપતિં યાત્ર મણ્યાતિપાડે,
 કૂટં નામ્ના સહસ્રં વરતરનગરશ્રેષ્ઠિસંનિર્મિતં ચ ॥૨૧॥
 કર્મારામપ્રહારપ્રવરગજપતિં મોક્ષરામાભિલાષં,
 સંસારાપારવારાનિષિગલનવિધૌ કુંભજાતં જિનેશમ્ ।
 ઉચ્ચૈઃ પોલે નમામિ ત્રિદશગણનતં સ્વર્ણકારસ્ય પાડે,
 શ્રીવીરં શાંતિનાથં સ્તુતમવનિતલે નાકિનાથૈશ્ચ વન્ધમ્ ॥૨૨॥
 શાંતીશં ચાઘવીથ્યાં જનગણભૃતફોફલિયાલ્લે હિ વાડે,
 વીથ્યાં વૈ ચોધરીણાં યદુકુલતિલકં નેમિનાથં નમામિ ।
 પાર્શ્વ મનમોહનાખ્યં તદભિધવરવીથ્યાં ગતં શંખપાર્શ્વ,
 વીથીગં સંભવં વખતજિત ઈતઃ સુવ્રતસ્વામિનં ચ ॥૨૩॥
 શ્રીયોગીવાડેઢદ્ભુતકાંતિમૂર્તિં નમામિ વૈ શ્યામલપાર્શ્વનાથમ્ ।
 શ્રીમલ્લીપાડે કિલ મલ્લિનાથં કષાયમલ્લં પ્રતિમલ્લનાથમ્ ॥૨૪॥
 નમામિ ભક્ત્યા લખીઆરવાડે, પાર્શ્વ જિનેન્દ્ર મનમોહનાખ્યમ્ ।
 જિનાધિરાજં મુનિસુવ્રતં ચ, સીમંધરસ્વામિનમાપ્તમુખ્યમ્ ॥૨૫॥
 તમજિતમભિવંદે કેસુનામેલ્યપાડે, પ્રથમજિનપતિં વૈ ચોખવટ્ટીયપાડે
 સુરગણનતપાદં શાંતિનાથં જિનેન્દ્ર, જિનમતકજસૂર્ય ધર્મનાથં ચ
 નૈમિસુમતિજિનપમીડે પાઠશાલાખ્યપાડે, વૃષભવિભુમપીહ
 સ્વર્ણવર્ણાઢ્યદેહમ્ ।
 સ્થિતમભિનતલોકં લોકબંધુ જિનેશમ્ ॥૨૬॥

સદ્ભત્યા પ્રણમામિ શીતલમાહં પાડેડબ્જિમેતાભિદ્યે,
તીર્થેશં ચ કસુંબિયાગમભિતો વંદે સદા શીતલમ્ ।
ગોડીપાર્શ્વમથો નમામિ કિલ સંઘેશાખ્યપાડે સ્થિતૌ,
શાંતં શ્રીશાંતિનાથં શમસુખસહિતં લીબડીપાટકે ચ ॥૨૯॥

પ્રાસાદે નિર્જરાશાલયનિભક્લકાંતૌ કનાશાહ્યપાડે,
નાનાચિત્રૈર્વિચિત્રૈર્હૃતજનહૃદયે કલ્પસૌંદર્યકલ્પે ।
તીર્થેશં શાંતિનાથં સ્ફટિકમણિમયં દિવ્યકાંત્યા સનાથં,
વંદે શ્રીશીતલાખ્યં ત્વહમહમિકયાહં જિનં દેવસેવ્યમ્ ॥૩૦॥

તત્રૈવાહમથ પ્રણૌમિ જિનપં શ્રી શાંતિનાથાભિધં,
પ્રૌઢે જૈનનિકેતને સ્થિતમરં દેવેશસંપૂજિતમ્ ।
પાર્શ્વ તસ્ય નમામિ નાભિતનયં સંસારસંતારકં,
શ્રીવીરં ચ નમામિ ભક્તિરતઃ કર્માગ્નિધારાધરમ્ ॥૩૧॥

નામ્ના શ્રી શાંતિનાથં સમુદહમથો બામણાખ્યે હિ વાડે,
તીર્થેશં પ્રૌઢભક્ત્યા સકલસુરનરાધીશસેવ્યં જિનેન્દ્રમ્ ।
કર્મારામાગ્નિતુલ્યં જિતમદનમરં સર્વલોકૈકબંધું,
સંસારાપારાવારાં નિધિગતજનતાનારણે યાનપાત્રમ્ ॥૩૨॥

ભક્ત્યાહં ક્ષેત્રવસ્ત્યાં જિનપતિમભિતઃ શ્રીમહાદેવપાર્શ્વ,
શાંતિ સંઘેશચૈત્યં પ્રથમજિનવરં શામલાખ્યં ચ પાર્શ્વમ્ ।
સંસારાંભોધિયાનં ત્વજિતજિનપતિં નૌમિ યોગીન્દ્રનાથં
કોધાદ્રિપ્રૌઢાવૈરિપ્રકરવિદલને શૂરવીરાવતંસમ્ ॥૩૩॥

નૌમીહ શાંતિં ત્વદુવસ્સિપાડે, નામેય-શાંતિં ચ તત્રૈવ જિનં નમામિ ।
આદીશ્વરં વૈ ગટકીયપાડે, મોક્ષપ્રદં ભોક્ષગતં જિનેશમ્ ॥૩૪॥

મહાલક્ષ્મીપાડે મુનિસુવ્રતતીર્થેશમધુના,
તથા કોટાવાસિપ્રવધનિકાગારમિલિતમ્ ।
જિનં શાંતિં વંદે સકલસુરસંઘાતમહિતં,
તથૈવ વામેયં શઠકમઠસંતાપહરણમ્ ॥૩૫॥

આદીશ્વરં ગોદપાટકેહં ગણાધિનાથં કિલ પુંડરીકમ્ ।
ભક્ત્યા નમામીહ ચ નેમિનાથં, ચતુર્મુખં તીર્થકરૈંદ્રબિંબમ્ ॥૩૬॥

વક્ષારપાડે પ્રભુશાંતિનાથં, ચંદ્રપ્રભં તીર્થકરં નમામિ ।
દષ્ટ્વા પ્રભાં તજિજનમંદિરસ્ય, ચિત્રં જનૌઘોડનિભિષત્વમાપ ॥૩૭॥

વંદે શ્રીનેમિનાથં યદુકુલતિલકં શાંતિ-ધર્મો ચ મલ્લિ,
વાડેડહં શાલવીનાં જિનપતિવરશાંતિ ચ કલ્લારવાડે ।
વાડે નારાયણે વૈ પ્રથમજિનપતિ ધાંધલે સંભવં ચ,
ગોલાવાડે ચ પાર્શ્વ સુરનરમહિતં ચંપકાલખ્યં ચ પાર્શ્વમ્ ॥૩૯॥

આદીશ્વરં ચ કિલ ટાંગડિયાખ્યવાડે,
શાંતિ નમામિ વિદિતાખિલલોકબોધમ્ ।
વંદે સહસ્રકૃષ્ણિમંડિતપાર્શ્વનાથં, સંસારતાપપરિખેદસુવારિવાહમ્ ॥૪૦॥

શાંતિ ચ ચારુગિરિનારપટં નમામિ, શત્રુંજયસ્ય પટમત્ર સહસ્રકૂટં ।
ભિખ્મં ચતુર્મુખજિનસ્ય ગિરિં ચ મેરું, રત્નેષુ ધર્મમિતપાદગણં ગણિનામ્ ।
એવં નમંતિ જગતીહ ચ યે મનુષ્યા, જૈનાલયાંશ્ચ વરપદ્મનસંસ્થિતાંશ્ચ
નાનાગૃહસ્થગૃહગાંશ્ચ તથા ત્વનેકાન
જૈનાલયાનિહ હિ તે કિલ મુક્તિભાજઃ ॥૪૨॥

પ્રૌઢં પ્રવર્તકપદં પરિતો ગતાનાં,
પ્રાપ્યાશુ કાંતિવિજયાખ્યમહામુનીનામ્ ।
આનંદસૂરિપરિવારકજાર્કભાનામાદેશમત્ર કિલ હંસસુતેન ભવ્યમ્ ॥
જિનેશાનામેવં સ્તુતિરિહ મયા પદ્મનપુરે,
ગતાનાં ચૈત્યેષુ સ્વહિતકૃતયે સંવિરચિતા ।
હિરાલાલાલ્લેન ગ્રહ-વિશિષ્ઠ-નિધ્યબ્જમિલિતે,
શુભે વર્ષે શસ્યે સપદિ વસતા જામનગરે ॥૪૪॥

ઇતિ શ્રીપત્તનજિનાલય-સ્તુતિ

સમયાંતરે વિદ્યમાન

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
ગિંચી સેરી ૧. શાંતિનાથ ૨. મહાવીરસ્વામી ૩. પાર્શ્વનાથ(સાઉકુ) ૪. નેમિનાથ	ગિંચી સેરી ૧. શાંતિનાથ ૨. શાંતિનાથ ૩. ચંદ્રપ્રભુ ૪. પાર્શ્વનાથ ૫. પાર્શ્વનાથ (સાઉકુ)	ગિંચી સેરી ૧. શાંતિનાથ (ભણશાળીનું દેહરું)	ગિંચી શેરી ૧. શાંતિનાથ	ગિંચી સેરી ૧. શાંતિનાથ (ભોંયરામાં શાંતિનાથ) ૨. ચંદ્રપ્રભુ (સોભાગ જેચંદનું)
પંચાસર ૫. પંચાસર પાર્શ્વનાથ	પંચાસર ૬. પાર્શ્વનાથ ૭. આદેશ્વર ૮. મહાવીરસ્વામી ૯. વાસુપૂજ્ય ૧૦. નેમિનાથ	પંચાસરા પાડો ૨. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ૩. આદેશ્વર ૪. મહાવીરસ્વામી ૫. વાસુપૂજ્ય	પંચાસર ૨. પંચાસર પાર્શ્વનાથ ૩. આદેશ્વર ૪. વાસુપૂજ્ય ૫. મહાવીરસ્વામી	પ્રેમાદોસીની પોળ ૩. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ૪. અજિતનાથ (ચોંમુખી) ૫. શાંતિનાથ ૬. ચંદ્રપ્રભુ ૭. પાર્શ્વનાથ
ચમ્મહ ભુવને ૬. શાંતિનાથ ૭. વાસુપૂજ્ય				
દેસલહરના જિનાલયે ૮. પાર્શ્વનાથ				
પલ્લીવાલ ૯. આદેશ્વર				
નાગમઢિ ૧૦. નેમિનાથ ૧૧. નમિનાથ	નાગમણપાડો ૧૧. શાંતિનાથ નેમિનાથ (સંયુક્ત) ૧૨. સુપાર્શ્વનાથ	નાગમઢઈ ૬. નેમિનાથ		
બોકડીયા ભવને ૧૨. શાંતિનાથ				
પીપલઈ ૧૩. મહાવીરસ્વામી				
કોરટવાલ ૧૪. શાંતિનાથ				

જિનાલયો - ચાર્ટ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન સ્થેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
પંચાસરા ૧. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૨. મહાવીરસ્વામી સુમતિનાથ ૩. અજિતનાથ ૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વ ૫. ધર્મનાથ ૬. પાર્શ્વનાથ ચૌમુખી	પંચાસરા ૧. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ૨. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૩. મહાવીરસ્વામી ૪. સુમતિનાથ ૫. અજિતનાથ ૬. ચિંતામણિ પાર્શ્વ ૭. શાંતિનાથ ૮. શાંતિનાથ ૯. નવખંડા પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા ૧. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ ૨. મહાવીરસ્વામી સુમતિનાથ ૩. અજિતનાથ ચૌમુખી ૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વ શાંતિનાથ ૫. મહાવીરસ્વામી ધર્મનાથ-સુપાર્શ્વનાથ ૬. નવખંડા પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા ૧. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ ૨. મહાવીરસ્વામી સુમતિનાથ ૩. પાર્શ્વનાથ ચૌમુખી (ભીડભંજન) ૪. ચિંતામણિ પાર્શ્વ શાંતિનાથ ૫. મહાવીરસ્વામી ધર્મનાથ-સુપાર્શ્વનાથ ૬. નવખંડા પાર્શ્વનાથ	પંચાસરા ૧. પંચાસરા પાર્શ્વનાથ ૨. ભીડભંજન પાર્શ્વ ૩. ચિંતામણિ પાર્શ્વ શાંતિનાથ ૪. મહાવીરસ્વામી ધર્મનાથ-સુપાર્શ્વનાથ ૫. નવખંડા પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશક્ત કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
ચિંતામણિપાડો ૧૫. ચિંતામણિ પાર્શ્વ	ચિંતામણિપાડો ૧૩. ધરણેન્દ્ર પાર્શ્વ ૧૫. પાર્શ્વનાથ (સાલા સદરથનું)	ચિંતામણિપાડો ૭. ચિંતામણિ પાર્શ્વ ૮. અજિતનાથ ૯. શાંતિનાથ (સાલા વઘૂનું)	ચિંતામણિપાડો ૬. શાંતિનાથ ૭. ચંદ્રપ્રભુ	ચિંતામણિપાડો ૮. ચિંતામણિ પાર્શ્વ
ખરાકોટડી ૧૬. વાસુપૂજ્ય	ખરાકોટડી ૧૪. શાંતિનાથ ૧૫. પાર્શ્વનાથ (સાલા સદરથનું) ૧૬. આદેશ્વર	ખરાકોટડી ૧૦. ચંદ્રપ્રભુ (આસપીરનું) ૧૧. પાર્શ્વનાથ (સદયવઘૂનું)	ખરાકોટડી ૮. ચંદ્રપ્રભુ(અષ્ટાપદ) ૯. ચંદ્રપ્રભુ ૧૦. નગીનોપાર્શ્વનાથ ૧૧. શાંતિનાથ ૧૨. આદેશ્વર	ખરાકોટડી ૮. આદિનાથ ૧૦. શાંતિનાથ ૧૧. પાર્શ્વનાથ સુપાર્શ્વનાથ
અષ્ટાપદ ૧૭. ચંદ્રપ્રભુ	અષ્ટાપદ ૧૭. ચંદ્રપ્રભુ ૧૮. શાંતિનાથ (સાલા મેઘાનું) ૧૯. ચંદ્રપ્રભુ (ઠાકર હરથાનું) ૨૦. પાર્શ્વનાથ (નરસંગ ઠાકરનું) ૨૧. ચંદ્રપ્રભુ (આસા ઠાકરનું) ૨૨. પાર્શ્વનાથ (હાંસા ઠાકરનું) ૨૩. ચંદ્રપ્રભુ	અષ્ટાપદ ૧૨. ચંદ્રપ્રભુ ૧૩. શાંતિનાથ (ખરતરગચ્છનું) ૧૪. આદેશ્વર ૧૫. પાર્શ્વનાથ (સોની તેજપાલનું) ૧૬. સુમતિનાથ (ટોકર સોનીનું)		અષ્ટાપદ ૧૨. ચંદ્રપ્રભુ ૧૩. નગીનો પાર્શ્વનાથ ૧૪. ચંદ્રપ્રભુ
ખરતર પીપલે ૧૮. શાંતિનાથ	પીપલપાડો ૨૪. શાંતિનાથ	પીપલપાડો ૧૭. શાંતિનાથ	પીપલે ૧૩. શાંતિનાથ ૧૪. સાવકો પાર્શ્વનાથ	પીપલીયાપાડો ૧૫. શાંતિનાથ
ત્રાંગડીયાવાડો ૧૯. પદ્મપ્રભુ	ત્રાંગડીયાનો પાડો ૨૫. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ (સંયુક્ત)	ત્રાંગડીયાપાડો ૧૮. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ (સંયુક્ત)	ત્રાંગડીયાવાડો ૧૫. આદેશ્વર	ત્રાંગડીયાવાડો ૧૬. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન સ્તોત્રોત્તર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
ખડાખોટીનો પાડો ૭. શાંતિનાથ ૮. આદેશ્વર (બાવન જિનાલય) ૯. વિમલનાથ	ખડાખોટીનો પાડો ૧૦. આદેશ્વર	ખડાખોટીનો પાડો ૭. શાંતિનાથ બાવનદેરી ૮. આદેશ્વર	ખડાખોટીનો પાડો ૭. શાંતિનાથ બાવનદેરી ૮. આદેશ્વર ૯. આદેશ્વર (ધરદેરાસર)	ખડાખોટીનો પાડો ૬. શાંતિનાથ આદેશ્વર
અષ્ટાપદ ૧૦. ચંદ્રપ્રભુ સુપાર્શ્વનાથ		અષ્ટાપદની ખડકી ૯. ચંદ્રપ્રભુ સુપાર્શ્વનાથ(ભોંયદું) અષ્ટાપદ આદેશ્વર. પાંચમેરુ	અષ્ટાપદની ધર્મશાળા ૧૦. ચંદ્રપ્રભુ સુપાર્શ્વનાથ અષ્ટાપદ આદેશ્વર પાંચમેરુ, દાદાના સ્તુપ	અષ્ટાપદ ૭. ચંદ્રપ્રભુ સુપાર્શ્વનાથ(ભોંયદું) ચંદ્રપ્રભુ આદેશ્વર-આદેશ્વર અષ્ટાપદ, મેરુશિખર
ટાંગડિયાવાડો ૧૧. આદેશ્વર ૧૨. શાંતિનાથ ૧૩. સહસ્રકણપાર્શ્વ શાંતિનાથ ગિરનાર, શત્રુંઘ્ય, સહસ્રકુટ, ચૌમુખ મેરુશિખરની રચના	ટાંગડીઆવાડો ૧૧. આદેશ્વર ૧૨. સહસ્રકણપાર્શ્વ	ટાંગડીઆવાડો ૧૦. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ ૧૧. સહસ્રકણપાર્શ્વ શાંતિનાથ, સિદ્ધાયલ, ગિરનાર, સહસ્રકુટ, ચૌમુખ, મેરુશિખર, ગણધર પગલાં	ટાંગડિયાવાડો ૧૧. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ ૧૨. સહસ્રકણપાર્શ્વ શાંતિનાથ, સિદ્ધાયલ, ગિરનાર, સહસ્રકુટ, ચૌમુખ, મેરુશિખર, ગણધર પગલાં	ટાંગડીયાવાડો ૮. આદેશ્વર પદ્મપ્રભુ ૯. સહસ્રકણપાર્શ્વ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
ચ(મ)ણહટડી ૨૦. શાંતિનાથ	મંણહટ્ટીઆપાડો ૨૬. મહાવીરસ્વામી	મણિહટ્ટી ૧૯. મહાવીરસ્વામી ૨૦. નામ નથી (દેવદત્તનું ચૈત્ય)	મણીયાતીપાડો ૧૬. મહાવીરસ્વામી	મણીયાતીપાડો ૧૭. મહાવીરસ્વામી ૧૮. આદિનાથ ૧૯. સહસ્રકોટ (ચંદ્રભાણ દોસીનું)
ભાણસોલ્યાં ૨૧. શાંતિનાથ				
પટ્ટઆવાડો ૨૨. નમિનાથ				
સગરકૂઈ ૨૩. પાર્શ્વનાથ	સગરકૂયાનો પાડો ૨૭. પાર્શ્વનાથ	સગરકૂઈ ૨૧. પાર્શ્વનાથ ૨૨. આદેશ્વર (પૂજા સેઠનું) ૨૩. આદેશ્વર (જયચંદ શેઠનું)	સગરકૂઈ ૧૭. પાર્શ્વનાથ	
કંસારવાડો ૨૪. પાર્શ્વનાથ	કંસારવાડો ૨૮. આદેશ્વર ૨૯. પાર્શ્વનાથ (વુથા પારેષનું)	કંસારવાડો ૨૪. શીતલનાથ ૨૫. નામ નથી (સહા ચાંપાનું) ૨૬. નામ નથી (ચંડયા સહાનું) ૨૭. પાર્શ્વનાથ ૨૮. શાંતિનાથ	કંસારવાડો ૧૮. શીતલનાથ ૧૯. આદેશ્વર	કંસારવાડો ૨૦. શીતલનાથ ૨૧. આદેશ્વર
સાહવાડો ૨૫. મુનિસુવ્રત	સાહવાડો ૩૦. સુપાર્શ્વનાથ	સાહવાડો ૨૯. સુપાર્શ્વનાથ ૩૦. પાર્શ્વનાથ (સપ્તકૃણા)	સાવાડો ૨૦. સુપાર્શ્વનાથ ૨૧. સામલા પાર્શ્વનાથ	સાહવાડો ૨૨. સુપાર્શ્વનાથ ૨૩. સામલા પાર્શ્વનાથ
બાબરકોટિ ૨૬. નમિનાથ				
નારિંગપુરિ ૨૭. પાર્શ્વનાથ	નારિંગપુર ૩૧. પાર્શ્વનાથ	નારંગાપાડો ૩૧. નારંગા પાર્શ્વનાથ ૩૨. નામ નથી (શોભીનું)		

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
મણિયાતીપાડો ૧૪. મહાવીરસ્વામી ૧૫. આદેશ્વર ૧૬. સહસ્રકૂટ (ધરદેરાસર)	મણિયાતીપાડો ૧૩. મહાવીરસ્વામી ૧૪. આદેશ્વર ૧૫. સહસ્રકૂટ (શેઠ તેજસી જેતસી)	મણિઆતીપાડો ૧૨. મહાવીરસ્વામી ૧૩. આદેશ્વર ૧૪. સહસ્રકૂટ (શેઠનું દેરાસર)	મણિઆતીપાડો ૧૩. મહાવીરસ્વામી ૧૪. આદેશ્વર ૧૫. સહસ્રકૂટ (નગરશેઠનું) ૧૬. આદેશ્વર (કાકાજીનું) ૧૭. આદેશ્વર(દાંતીનું)	મણિયાતીપાડો ૧૦. મહાવીરસ્વામી ૧૧. આદેશ્વર ૧૨. સહસ્રકૂટ (નગરશેઠનું) ૧૩. પદ્મપ્રભુ (કાકાજીનું) ૧૪. આદેશ્વર(દાંતીનું)
શાહવાડો ૧૭. સુપાર્શ્વનાથ ૧૮. શામળાપાર્શ્વનાથ ૧૯. શાંતિનાથ	શાહવાડો ૧૬. સુપાર્શ્વનાથ ૧૭. શામળા પાર્શ્વનાથ	શાહવાડો ૧૫. સુપાર્શ્વનાથ ૧૬. શામળાપાર્શ્વનાથ	શાહવાડો ૧૮. સુપાર્શ્વનાથ ૧૯. શામળાપાર્શ્વનાથ	શાહવાડો ૧૫. સુપાર્શ્વનાથ ૧૬. શામળાપાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
જોગીવાડો ૨૮. પાર્શ્વનાથ ૨૯. મહાવીરસ્વામી	જોગીવાડો ૩૨. શાંતિનાથ ૩૩. શાંતિનાથ (ડુંગર શેઠનું) ૩૪. ધર્મનાથ (દોસી ભોજાનું) ૩૫. નામ નથી (સોમા સેઠનું)	જોગીવાડો ૩૩. પાર્શ્વનાથ ૩૪. નામ નથી (સેઠ વિદ્યાધરનું) ૩૫. પાર્શ્વનાથ (દોસી ભોજાનું)	જોગીવાડો ૨૨. પાર્શ્વનાથ ૨૩. આદેશ્વર	યોગીવાડો ૨૪. સાંમલો પાર્શ્વનાથ (ભોયરામાં શાંતિનાથ)
જલચઉકઈ ૩૦. મલ્લિનાથ ૩૧. છોરાવલાપાર્શ્વનાથ				
રાતકાવાડો ૩૨. પાર્શ્વનાથ	મહાવિદ્યાધરનો પાડો (રાઈયાસેણી) ૩૬. શાંતિનાથ			
	કુસુંભીઆ પાડો (રાઈયાસેણી) ૩૭. શીતલનાથ ૩૮. પાર્શ્વનાથ ૩૯. મહાવીરસ્વામી ૪૦. પાર્શ્વનાથ (મહા જસવંતનું) ૪૧. નામ નથી (બઈસારુનું)	કુસુંભીઆ પાડો ૩૬. શીતલનાથ ૩૭. પાર્શ્વનાથ ૩૮. નામ નથી (જગપાલનું) ૩૯. મોહન પાર્શ્વનાથ (વાછા દોસીનું)	કોસંભીયા પાડો ૨૪. શીતલનાથ ૨૫. પાર્શ્વનાથ	કુસુંભીયાવાડો ૨૫. શીતલનાથ (ભોયરા પરગટ પાર્શ્વનાથ)
	કોવારીપાડો (રાઈયાસેણી) ૪૨. પાર્શ્વનાથ ૪૩. નામ નથી (નાકરમોદીનું) ૪૪. વાસુપૂજ્ય (મંત્રી જેરાજનું) ૪૫. પાર્શ્વનાથ (વીરાખાનું)			

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
યોગીવાડો ૨૦. શામળા પાર્શ્વનાથ	જોગીવાડો ૧૮. શામળા પાર્શ્વનાથ	જોગીવાડો(શામળાજી) ૧૭. શામળા પાર્શ્વનાથ	જોગીવાડો(શામળાજી) ૨૦. શામળા પાર્શ્વનાથ	જોગીવાડો ૧૭. શામળા પાર્શ્વનાથ મહાવીરસ્વામી આદેશ્વર
રાજકાવાડો				
કસુંબીયાવાડો ૨૧. શીતલનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ	કસુંબીવાડો ૧૮. શીતલનાથ ૨૦. ગોડી પાર્શ્વનાથ	કસુંબીઆવાડો ૧૮. શીતલનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ	કસુંબીયાવાડો ૨૧. શીતલનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ	કસુંબીયાવાડો ૧૮. શીતલનાથ ગોડી પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	સંઘવીનો પાડો (રાઈયાસેણી) ૪૬. ચંદ્રપ્રભુ (સંઘવી વસ્તાનું) ૪૭. આદેશ્વર ૪૮. ચંદ્રપ્રભુ (લુહુરા સંઘરાજનું) ૪૯. અજિતનાથ (સંઘવી લટકણનું)	માલૂ સંઘવીનો પાડો ૪૦. મોહન પાર્શ્વનાથ ૪૧. સુમતિનાથ (હેમરાજનું) ૪૨. વિમલનાથ (રાજધર સંઘવીનું)	સંઘવીની પોળ ૨૬. પાર્શ્વનાથ	સંઘવીની પોળ ૨૬. મોહન પાર્શ્વનાથ ૨૭. આદેશ્વર ૨૮. પાર્શ્વનાથ (ધરદેરાસર) ૨૯. સુપાર્શ્વનાથ (ધરદેરાસર)
		મહેતાઅબજનો પાડો ૪૩. શીતલનાથ ૪૪. શાંતિનાથ	અબજમહેતાનો પાડો ૨૭. શીતલનાથ ૨૮. શાંતિનાથ	અબજમહેતાનો પાડો (રાતિકાવાડો) ૩૦. શીતલનાથ
		બલિઆનો પાડો ૪૫. આદેશ્વર	સુંબલીનો પાડો ૨૯. આદેશ્વર	બલીયાની પોળ (રાતિકાવાડો) ૩૧. આદેશ્વર
		ચોખાવટીનો પાડો ૪૬. શાંતિનાથ	ચોખાવટીનો પાડો ૩૦. શાંતિનાથ	ચોખાવટીની પોળ (રાતિકાવાડો) ૩૨. શાંતિનાથ
				દોસીવછામૂલજનો પાડો (રાજકાવાડો) ૩૩. સંભવનાથ
				ધીમજ્જફડીયાની પોળ ૩૪. ચાટ્ટપ પાર્શ્વનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્લોકાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
સંઘવીનો પાડો ૨૨. મનમોહન પાઠ ૨૩. વિમલનાથ	સંઘવીનો પાડો ૨૧. મનમોહન પાઠ ૨૨. વિમલનાથ	સંઘવીનો પાડો ૧૯. મનમોહન પાઠ ૨૦. વિમલનાથ	સંઘવીનો પાડો ૨૨. મનમોહન પાઠ ૨૩. વિમલનાથ	સંઘવીની પોળ ૧૯. મનમોહન પાઠ ૨૦. વિમલનાથ
અબજમેતાનો પાડો ૨૪. શીતલનાથ	અબજમેતાનો પાડો ૨૩. શીતલનાથ	અબજમહેતાનો પાડો ૨૧. શીતલનાથ	અબજમહેતાનો પાડો ૨૪. શીતલનાથ	અબજમહેતાનો પાડો (રાજકાવાડો) ૨૧. શીતલનાથ
બળીયારપાડો ૨૫. આદેશ્વર	બળીઆરપાડો ૨૪. આદેશ્વર	બળીયાપાડો ૨૨. આદેશ્વર	બળીયાપાડો ૨૫. આદેશ્વર	બળીયાપાડો (રાજકાવાડો) ૨૨. આદેશ્વર
ચોખાવટીયાપાડો ૨૬. આદેશ્વર ધર્મનાથ-શાંતિનાથ	ચોખાવટીઆની પોળ ૨૫. આદેશ્વર	ચોખાવટીયાનો પાડો ૨૩. આદેશ્વર ધર્મનાથ-શાંતિનાથ	ચોખાવટીઆનો પાડો ૨૬. અજિતનાથ ધર્મનાથ-શાંતિનાથ	અજિતનાથની પોળ (ચોખાવટીયાની પોળ) (રાજકાવાડો) ૨૩. અજિતનાથ શાંતિનાથ
	દેવસાનો પાડો ૨૬. શાંતિનાથ			
કેસુશેઠનો પાડો ૨૭. અજિતનાથ	કેસુરશેઠનો મહોલ્લો ૨૭. અજિતનાથ	કેસુસેઠનો પાડો ૨૪. અજિતનાથ	કેસુસેઠનો પાડો ૨૭. અજિતનાથ	કેસુશેઠની પોળ (રાજકાવાડો) ૨૪. અજિતનાથ
પાઠશાળાનો પાડો ૨૮. સુમતિનાથ	નિશાળનો પાડો ૨૮. સુમતિનાથ	નિશાળનો પાડો ૨૫. સુમતિનાથ	નિશાળનો પાડો ૨૮. સુમતિનાથ	નિશાળનો પાડો (રાજકાવાડો) ૨૫. સુમતિનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
			લખીયારવાડો ૩૧. મોહન પાર્શ્વનાથ ૩૨. સીમંધર સ્વામી ૩૩. સંભવનાથ	લખીયારવાડો (રાતિકાવાડો) ૩૫. મોહન પાર્શ્વનાથ ૩૬. સીમંધરસ્વામી
		મલ્લિનાથનો પાડો ૪૭. મલ્લિનાથ	મલ્લિનાથનો પાડો ૩૪. મલ્લિનાથ ૩૫. નામ નથી	મલ્લિનાથની પોળ (રાતિકાવાડો) ૩૭. મલ્લિનાથ
પાલ્લણપુરવાડો ૩૩. નામ નથી				
વિરમવાડો ૩૪. નામ નથી	વીરમવાડો ૫૦. શાંતિનાથ			
ફોકલિયાવાડો ૩૫. નામ નથી ૩૬. નામ નથી ૩૭. નામ નથી	ફોકલીઆવાડો ૫૧. આદેશ્વર ૫૨. નામ નથી (સેઠ ધણદત્તનું) ૫૩. પાર્શ્વનાથ (સેઠ પટ્ટૂઆનું) ૫૪. વાસુપૂજ્ય (સેઠ વીરાનું) ૫૫. પાર્શ્વનાથ ૫૬. નામ નથી (સાહા માધવનું)	ફોકલિયાવાડો ૪૮. શાંતિનાથ ૪૯. આદેશ્વર ૫૦. સંભવનાથ (રાજા સેઠનું) ૫૧. મુનિસુવ્રત (કાછેલાનું) ૫૨. પાર્શ્વનાથ (સેઠ વીરજીનું) ૫૩. પાર્શ્વનાથ ૫૪. નામ નથી (થાવર પારેષનું) ૫૫. પાર્શ્વનાથ (સેઠ કકૂનું) ૫૬. નેમિનાથ (સેઠ રાજાનું) ૫૭. પાર્શ્વનાથ (દોસી વછાનું)	ફોકલિયાવાડો ૩૬. શાંતિનાથ ૩૭. પાર્શ્વનાથ	ફોકલીયાવાડો ૩૮. શાંતિનાથ ૩૯. મુનિસુવ્રત (વેલજીસાહનું) ૪૦. પાર્શ્વનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
લખીઆરવાડો ૨૯. મુનિસુવ્રત મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૩૦. સીમંધરસ્વામી	લખીઆરપાડો ૨૯. મુનિસુવ્રત ૩૦. સીમંધરસ્વામી	લખીઆરવાડો ૨૬. મુનિસુવ્રત મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૨૭. સીમંધર સ્વામી	લખીઆરવાડો ૨૯. મુનિસુવ્રત મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૩૦. સીમંધરસ્વામી	લખીઆરવાડો (રાજકાવાડો) ૨૬. મુનિસુવ્રત મનમોહન પાર્શ્વનાથ ૨૭. સીમંધરસ્વામી ૨૮. સુવિધિનાથ (ઘરદેરાસર) ૨૯. આદેશ્વર (ઘરદેરાસર)
મલ્લિનાથપાડો ૩૧. મલ્લિનાથ	મલાતનો પાડો ૩૧. મલ્લિનાથ	મલ્લાતનો પાડો ૨૮. મલ્લિનાથ	મલાતનો પાડો ૩૧. મલ્લિનાથ	મલાતનો પાડો (રાજકાવાડો) ૩૦. મલ્લિનાથ
ફોફલિયાવાડો ૩૨. શાંતિનાથ	ફોફલીઆવાડો ૩૨. શાંતિનાથ	ફોફળીયાવાડો ૨૯. શાંતિનાથ	ફોફલિયાવાડો આગલીશેરી ૩૨. શાંતિનાથ ૩૩. પાર્શ્વનાથ (મોતીલાલ મોકમચંદ) ૩૪. સુવિધિનાથ (હાલાભાઈમગનલાલ) ૩૫. શાંતિનાથ (નિહાલચંદ ગોબરચંદ)	ફોફલિયાવાડો પોળની શેરી ૩૧. શાંતિનાથ ૩૨. પાર્શ્વનાથ (ઘરદેરાસર)
૩૩. મનમોહન પાર્શ્વ ૩૪. શંખેશ્વર પાર્શ્વ	૩૩. મનમોહન પાર્શ્વ ૩૪. શંખેશ્વર પાર્શ્વ	૩૦. મનમોહન પાર્શ્વ ૩૧. શંખેશ્વર પાર્શ્વ	મનમોહનની શેરી ૩૬. મનમોહન પાર્શ્વ ૩૭. શંખેશ્વર પાર્શ્વ ૩૮. સુમતિનાથ (હેમચંદ ખેમચંદનુ) ૩૯. આદેશ્વર (ઘરદેરાસર) ૪૦. શાંતિનાથ (ગભરુચંદ ગુમાનચંદ) ૪૧. શ્રેયાંસનાથ	મનમોહનની શેરી ૩૩. મનમોહન પાર્શ્વ શાંતિનાથ

સિદ્ધિસુરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસુરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	૫૭. વાસુપૂજ્ય (પુનમીયા ગચ્છગુનું)	૫૮. મુનિસુવ્રત (સેઠ મેહુલાનું)	૩૮. સંભવનાથ	૪૧. સંભવનાથ
વિવંદણીકવાડો ૩૮. ધર્મનાથ				
ભીમષઢિ ૩૮. ભાભો પાર્શ્વનાથ		ભાભાનો પાડો ૫૮. પાર્શ્વનાથ ૬૦. ધર્મનાથ (સેઠ તેજપાલનું) ૬૧. સુમતિનાથ (સહસકિરણનું) ૬૨. શાંતિનાથ (પંચાયણનું)	ભાભાનો પાડો ૩૮. ભાભા પાર્શ્વનાથ	ભાભાની પોળ ૪૨. ભાભા પાર્શ્વનાથ
સાહકરણાનો પાડો ૪૦. શીતલનાથ	સાહાકરણાનો પાડો ૫૮. શીતલનાથ ૫૯. સંભવનાથ (સાહા મનજીનું) ૬૦. સુમતિનાથ (સેઠ પાતાનું)	કરણાસાહાનો પાડો ૬૩. શીતલનાથ ૬૪. શ્રેયાંસનાથ (દોસી વીરાનું) ૬૫. આદેશ્વર (દોસી વીરપાલનું)	કરણાસાહનો પાડો ૪૦. શાંતિનાથ ૪૧. શીતલનાથ ૪૨. નામ નથી (ધરદેરાસર)	કરણાસાહની પોળ ૪૩. શાંતિનાથ ૪૪. શીતલનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
વખતજીની શેરી ૩૫. સંભવનાથ ૩૬. મુનિસુવ્રત ચૌધરીની શેરી ૩૭. નેમિનાથ વાસુપૂજ્યની શેરી ૩૮. વાસુપૂજ્ય	૩૫. સંભવનાથ ૩૬. મુનિસુવ્રત ૩૭. નેમિનાથ ૩૮. વાસુપૂજ્ય	૩૨. સંભવનાથ ૩૩. મુનિસુવ્રત ૩૪. નેમિનાથ વાસુપૂજ્યની ખડકી ૩૫. વાસુપૂજ્યસ્વામી	વખતજીની શેરી ૪૨. સંભવનાથ ૪૩. મુનિસુવ્રત ચૌધરીની શેરી ૪૪. નેમિનાથ ૪૫. કુંથુનાથ (વસ્તાચંદ ખીમચંદનું) ૪૬. શાંતિનાથ (મણિલાલ રતનચંદનું) ૪૭. વિમલનાથ (ભાયચંદ ખુશાલચંદનું) વાસુપૂજ્યની શેરી ૪૮. વાસુપૂજ્યસ્વામી	વખતજીની શેરી ૩૪. સંભવનાથ ૩૫. મુનિસુવ્રત ચૌધરીની શેરી ૩૬. નેમિનાથ વાસુપૂજ્યની શેરી ૩૭. વાસુપૂજ્યસ્વામી
ભાભાનો પાડો ૩૯. ભાભા પાર્શ્વનાથ	ભાભાનો પાડો ૩૯. ભાભા પાર્શ્વનાથ	ભાભાનો પાડો ૩૬. ભાભા પાર્શ્વનાથ	ભાભાનો પાડો ૪૯. ભાભા પાર્શ્વનાથ ૫૦. સુવિધિનાથ (પૂનમચંદ લલ્લુચંદનું)	ભાભાનો પાડો ૩૮. ભાભા પાર્શ્વનાથ
કનાસાનો પાડો ૪૦. શાંતિનાથ ૪૧. શીતલનાથ ૪૨. શાંતિનાથ પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર મહાવીરસ્વામી	કનાસાનો પાડો ૪૦. શાંતિનાથ ૪૧. શાંતિનાથ	કનાસાનો પાડો ૩૭. શાંતિનાથ ૩૮. શીતલનાથ ૩૯. શાંતિનાથ	કનાસાનો પાડો આંબલી શેરી ૫૧. શાંતિનાથ ૫૨. શીતલનાથ ૫૩. શાંતિનાથ	કનાસાનો પાડો આંબલીવાળી શેરી ૩૯. શાંતિનાથ ૪૦. શીતલનાથ ૪૧. શાંતિનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
		૬૬. પાર્શ્વનાથ (સમરથ મહેતાનું) ૬૭. કુંથુનાથ (હરિચંદનું) ૬૮. ચંદ્રપ્રભુ (સાહા ધર્મસીનું) ૬૯. નેમિનાથ (શવજી સંઘવીનું) ૭૦. શાંતિનાથ (પારેષ સારંગનું) ૭૧. શાંતિનાથ (સહા કમાનું)		
ખેતલવસહી ૪૧. શામળાપાર્શ્વનાથ	ખેતલવસહી ૬૧. પાર્શ્વનાથ ૬૨. આદિનાથ (સંઘા પારેષનું) ૬૩. નામ નથી (પારેષ નાથાનું) ૬૪. શાંતિનાથ ૬૫. વાસુપૂજ્ય ૬૬. અજિતનાથ (સેઠ લકાનું) ૬૭. વાસુપૂજ્ય (વુહરા વછાનું) ૬૮. વિમલનાથ (સેઠ અમીપાલનું) ૬૯. ચંદ્રપ્રભુ (પારેષ ઉદિકરણનું)	ખેતલવસહી ૭૨. પાર્શ્વનાથ	ખેતલવસહી ૪૩. શામળાપાર્શ્વનાથ ૪૪. મહાવીરસ્વામી ૪૫. નામ નથી (ઘરદેરાસર) ૪૬. નામ નથી (ઘરદેરાસર)	ખેતલવસહી ૪૫. ખેતલોપાર્શ્વનાથ ૪૬. મહાવીરસ્વામી ૪૭. શાંતિનાથ
		બંભણવાડો ૭૩. વાસુપૂજ્ય (વુહરા વીરદાસનું)		

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
	૪૨. ચિતામણિ પાર્શ્વ (બાબુ પનાલાલનું)	૪૦. ચિતામણિ પાર્શ્વ (બાબુ પનાલાલનું)	મોટા દેરાસરની શેરી ૫૪. ચિતામણિ પાર્શ્વ (બાબુ પનાલાલનું) ૫૫. મહાવીરસ્વામી (ઘરદેરાસર) ૫૬. આદેશ્વર (ઘરદેરાસર) ૫૭. સુવિધિનાથ (લક્ષ્મીચંદ મલુકચંદનું) ૫૮. શાંતિનાથ (સરૂપચંદ રામચંદનું) ૫૯. વિમલનાથ (મગનલાલભુરાચંદનું) ૬૦. શાંતિનાથ (ભોગીલાલકરમચંદનું)	મોટા દેરાસરની શેરી ૪૨. ચિતામણિ પાર્શ્વ (બાબુ પનાલાલનું)
ખેતલવસહી	ખેતરવસીનો પાડો	ખેતરવસીનો પાડો	ખેતલવસહી	ખેતરવસી
૪૩. શામળા પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર અજિતનાથ	૪૩. શામળા પાર્શ્વનાથ ૪૪. આદેશ્વર (શા. નથમલજીનું) ૪૫. આદેશ્વર (ઉજમચંદમોતીચંદનું)	૪૧. શામળા પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર અજિતનાથ ૪૨. આદેશ્વર (શા. નથમલજીનું)	૬૧. શામળા પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર અજિતનાથ ૬૨. આદેશ્વર (શેઠ નથમલજીનું) ૬૩. આદેશ્વર (મોતીલાલ લાલચંદનું)	૪૩. શામળા પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર અજિતનાથ આદેશ્વર (નથમલજીનું)
૪૪. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ	૪૬. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ ૪૭. વિમલનાથ (માણેકચંદજીવણદાસ)	૪૩. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ ૪૪. વિમલનાથ (સંઘવીનું)	મહાદેવની શેરી ૬૪. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ સંઘવીની શેરી ૬૫. વિમલનાથ (સંઘવીનું) ગાંધીશેરી ૬૬. શાંતિનાથ	૪૪. મહાદેવાપાર્શ્વનાથ સંઘવીની શેરી ૪૫. વિમલનાથ (સંઘવીનું) પોળની શેરી ૪૬. શાંતિનાથ
૪૫. શાંતિનાથ	૪૮. શાંતિનાથ	૪૫. શાંતિનાથ		
બ્રાહ્મણવાડો	ખેતરવસીનો પાડો	બ્રાહ્મણવાડો	બ્રાહ્મણવાડો	બ્રાહ્મણવાડો
૪૬. શાંતિનાથ	૪૯. શાંતિનાથ	૪૬. શાંતિનાથ	૬૭. શાંતિનાથ	સિદ્ધચક્રની પોળ ૪૭. શાંતિનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
		૭૪. શાંતિનાથ (હીરા વિસાનું) ૭૫. શાંતિનાથ (સહિસૂ સંઘવીનું) ૭૬. મહાવીરસ્વામી ૭૭. શાંતિનાથ (હીરજીનું) ૭૮. શાંતિનાથ ૭૯. નામ નથી (વિમલસી સેઠનું) ૮૦. આદેશ્વર (પુંઆ પારેખનું)		
				સૂરજમાધવની પોળ ૪૮. પોપલીયા પાલ
સુરહીયાવાડો ૪૨. શાંતિનાથ ૪૩. પાર્શ્વનાથ		સહરીઆવાડો ૮૧. આદેશ્વર		
કટકીયાવાડો ૪૪. કબોયુ પાર્શ્વનાથ	કટકીઆવાડો ૭૦. આદેશ્વર ૭૧. વિમલનાથ (સેઠ મેઘરાજનું) ૭૨. વિમલનાથ (વણાયગ સહરીઆનું) ૭૩. મુનિસુવ્રત ૭૪. વાસુપૂજ્ય (સંઘવી અઢાનું)	કટકીઆવાડો ૮૨. આદેશ્વર ૮૩. અજિતનાથ (સેઠ વિમલદાસનું)	કટકીયાવાડો ૪૭. આદેશ્વર	કુતકીયાવાડો ૪૯. આદેશ્વર
ઢંઢેરવાડો ૪૫. મહાવીરસ્વામી (પૂનમીયાનું)	ઢંઢેરવાડો ૭૫. શામળા પાર્શ્વનાથ ૭૬. મહાવીરસ્વામી ૭૭. શામળા પાર્શ્વનાથ ૭૮. પાર્શ્વનાથ (વિસા મેલાનું) ૭૯. નામ નથી (સાહા સીયાનું) ૮૦. સંભવનાથ શીતલનાથ (સાહા ભોજનું)	ઢંઢેરવાડો ૮૪. પાર્શ્વનાથ ૮૫. મહાવીરસ્વામી ૮૬. શામળા પાર્શ્વનાથ ૮૭. આદેશ્વર (મિલા વિસાનું) ૮૮. નામ નથી (દોસી પન્નાનું) ૮૯. આદેશ્વર (રાયમલનું)	ઢંઢેરવાડો ૪૮. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ ૪૯. મહાવીરસ્વામી ૫૦. સામલ પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો ૫૦. કલિકુંડ પાર્શ્વનાથ ૫૧. મહાવીરસ્વામી ૫૨. સામલ પાર્શ્વનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન સ્તોત્રાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
કટકીયાવાડો ૪૭. આદેશ્વર	કટકીયાવાડો ૫૦. આદેશ્વર	કટકીયાવાડો ૪૭. આદેશ્વર	કટકીયાવાડો ૬૮. આદેશ્વર	કટકીયાવાડો ૪૮. આદેશ્વર
ઢંઢેરવાડો ૪૮. કંકણ પાર્શ્વનાથ ૪૯. મહાવીરસ્વામી ૫૦. શામળા પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો ૫૧. કલીકુંડ પાર્શ્વનાથ ૫૨. મહાવીરસ્વામી ૫૩. શામળા પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો ૪૮. કલીકુંડ પાર્શ્વનાથ ૪૯. મહાવીરસ્વામી ૫૦. શામળા પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો ૬૯. કલીકુંડ પાર્શ્વનાથ ૭૦. મહાવીરસ્વામી ૭૧. શામળા પાર્શ્વનાથ	ઢંઢેરવાડો ૪૯. કલીકુંડ પાર્શ્વનાથ ૫૦. મહાવીરસ્વામી ૫૧. શામળા પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	૮૧. આદેશ્વર (પારેપ રાઈચંદનું)	૯૦. આદેશ્વર (સહા ધનજીનું) ૯૧. નામ નથી (ગોવાલ જવહિરીનું) ૯૨. આદેશ્વર (વિસા ભીમાનું) ૯૩. નામ નથી (દોસી રજૂનું) ૯૪. નામ નથી (રતન સંઘવીનું)		
કોકાવાડો ૪૬. પાર્શ્વનાથ	કોકો ૮૨. કોકા પાર્શ્વનાથ ૮૩. મહાવીરસ્વામી (સંઠ મેવાનું)	કોકાનો પાડો ૯૫. કોકા પાર્શ્વનાથ ૯૬. આદેશ્વર (કોકા પારેપનું) ૯૭. વાસુપૂજ્ય (દોસી શ્રીવંતનું)	કોકાનો પાડો ૫૧. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૨. અભિનંદન	કોકાનો પાડો ૫૩. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૪. અભિનંદન
ખેત્રપાલવાડો ૪૭. નામ નથી	ખેત્રપાલનો પાડો ૮૪. શીતલનાથ ૮૫. શીતલનાથ (પારેપ કીકાનું) ૮૬. નામ નથી (સંઘવી ટોકરનું) ૮૭. મહાવીરસ્વામી (મંત્રી વજાઈગનું)	ખેત્રપાલનો પાડો ૯૮. શીતલનાથ	ખેત્રપાલનો પાડો ૫૩. શીતલનાથ	ખેત્રપાલનો પાડો ૫૫. શીતલનાથ
ખારીવાવિ ૪૮. મહાવીરસ્વામી	ખારિવાવિ ૮૮. આદેશ્વર	ખારીવાવઈ ૯૯. આદેશ્વર	ખારીવાવ ૫૪. મહાવીરસ્વામી	
		બીજી ખારીવાવિ ૧૦૦. મહાવીરસ્વામી		
સાલવીવાડો ત્રિસેરીઈ ૪૯. નેમિનાથ ૫૦. નામ નથી	સાળીવાડો ત્રસેરીઈ ૮૯. નેમિનાથ ૯૦. મલ્લિનાથ ૯૧. આદેશ્વર (વરસા સેઠનું)	સાલવીવાડો ત્રસેરીઓ ૧૦૧. નેમિનાથ ૧૦૨. મલ્લિનાથ	સાલવીવાડો ત્રીસેરીયું ૫૫. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-આદેશ્વર નવપલ્લવ પાર્શ્વનાથ ૫૬. શાંતિનાથ	સાલવીવાડ તરસેરીયું ૫૬. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-આદેશ્વર ૫૭. શાંતિનાથ(ખ.)

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
કોકાનો પાડો ૫૧. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૨. અભિનંદન	કોકાનો પાડો ૫૪. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૫. અભિનંદન	કોકાનો પાડો ૫૧. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૨. અભિનંદન	કોકાનો પાડો ૭૨. કોકા પાર્શ્વનાથ ૭૩. અભિનંદન	કોકાનો પાડો ૫૨. કોકા પાર્શ્વનાથ ૫૩. અભિનંદન
ખેતરપાલની પોળ ૫૩. શીતલનાથ	ખેતરપાળનો પાડો ૫૬. શીતલનાથ	ખેતરપાળનો પાડો ૫૩. શીતલનાથ	ખેતરપાળનો પાડો ૭૪. શીતલનાથ	ખેતરપાળનો પાડો ૫૪. શીતલનાથ
શાલવીવાડો ૫૪. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-ધર્મનાથ ૫૫. શાંતિનાથ	સાળીવાડો નેમિશ્વરની શેરી ૫૭. નેમિનાથ તરશેળીયાની શેરી ૫૮. શાંતિનાથ	શાલીવાડો તરસેરીઆનો પાડો ૫૪. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-પાર્શ્વનાથ ૫૫. શાંતિનાથ	શાળવીવાડો તરશેરીયું ૭૫. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-પાર્શ્વનાથ ૭૬. શાંતિનાથ	સાલવીવાડો ત્રિશેરીયું ૫૫. નેમિનાથ મલ્લિનાથ-પાર્શ્વનાથ ૫૬. શાંતિનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાંધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
કલ્હરવાડો ૫૧. નામ નથી	કલ્હરવાડો ૯૨. શાંતિનાથ	કલ્હરવાડો ૧૦૩. શાંતિનાથ	કલ્હરવાડો ૫૭. શાંતિનાથ ૫૮. વિમલનાથ	
દિનાકરવાડો ૫૨. આદેશ્વર	દણાયગવાડો ૯૩. આદેશ્વર	દણાયગવાડો ૧૦૪. આદેશ્વર	દણાયગવાડો ૫૯. આદેશ્વર	
ધાંધલવાડો ૫૩. આદેશ્વર	ધાંધુલિપાડો ૯૪. સુવિધિનાથ	ધાંધુલિપાડો ૧૦૫. સુવિધિનાથ	ધંધોલી ૬૦. સંભવનાથ	ધાંધુલ ૫૮. સંભવનાથ
સત્રાગવાડો ૫૪. આદેશ્વર	સત્રાકવાડો ૯૫. પાર્શ્વનાથ (સાતકણુ)	સત્રાગવાડો ૧૦૬. પાર્શ્વનાથ		
પૂનાવાડો ૫૫. આદેશ્વર	પૂનાવાડો ૯૬. પાર્શ્વનાથ	પુંનાગવાડો ૧૦૭. પાર્શ્વનાથ		
ગોલવાડ ૫૬. પાર્શ્વનાથ ૫૭. કર્મ ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડ ૯૭. પાર્શ્વનાથ ૯૮. ચંદ્રપ્રભુ ૯૯. પાર્શ્વનાથ (લેસીનું) વીજાવાડો ૧૦૦. પાર્શ્વનાથ કૂરસીપાડો ૧૦૧. શાંતિનાથ કઈઆવાડો ૧૦૨. મહાવીરસ્વામી	ગોલવાડ ૧૦૮. પાર્શ્વનાથ ૧૦૯. પાર્શ્વનાથ ૧૧૦. પાર્શ્વનાથ (ઠાકર સાહનું) ૧૧૧. મુનિસુવ્રત (ધુલી પરવે મહત્ત્વ) ૧૧૨. શાંતિનાથ (દૂદા પારેષનું) ૧૧૩. ચંદ્રપ્રભુ (દોસી દેવદત્તનું) ૧૧૪. પાર્શ્વનાથ (સોની રામાનું) કૂરસીવાડો ૧૧૫. શાંતિનાથ કઈઆવાડો ૧૧૬. મહાવીરસ્વામી ૧૧૭. વાસુપૂજ્ય (રાયચંદ સંઘવીનું)	ગોલવાડ ૬૧. મહાવીરસ્વામી ૬૨. સપ્તકણો પાર્શ્વ	ગોલવાડ ૫૯. પાર્શ્વનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
કલારવાડો ૫૬. શાંતિનાથ	કલારવાડો ૫૮. શાંતિનાથ	કલારવાડો ૫૬. શાંતિનાથ	કલારવાડો ૭૭. શાંતિનાથ ૭૮. પાર્શ્વનાથ (ગોદડચંદ મૂલચંદનું)	કલારવાડો ૫૭. શાંતિનાથ
ધાંધલ ૫૭. સંભવનાથ	શાળવીવાડો ૬૦. સંભવનાથ	ધાંધળ ૫૭. સંભવનાથ	ધાંધલ ૭૯. સંભવનાથ	ધાંધલની શેરી ૫૮. સંભવનાથ
ગોલવાડ ૫૮. પાર્શ્વનાથ ૫૯. ચંપા પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડ ૬૧. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૬૨. ચંપા પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડની શેરી ૫૮. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૫૯. ચંપા પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડ ૮૦. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૮૧. ચંપા પાર્શ્વનાથ	ગોલવાડ ૫૯. ગોડી પાર્શ્વનાથ ૬૦. ચંપા પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	બડૂયાવાડો ૧૦૩. આદેશ્વર ઊંચોપાડો ૧૦૪. પાર્શ્વનાથ ૧૦૫. શાંતિનાથ (સંઘવી નાકરનું)	ઊંચોપાડો ૧૧૮. પાર્શ્વનાથ		નારાયણની પોળ ૬૦. આદેશ્વર
નવધરિ ૫૮. નામ નથી	નવધરે ૧૦૬. પાર્શ્વનાથ	નવધરે ૧૧૮. પાર્શ્વનાથ		
૫૯. સા ભમરોલીનું ૬૦. વિજય પારંખનું ૬૧. નરસિંહનું ૬૨. ભા મહિપતિનું ૬૩. ઠાકુરસીનું ૬૪. ધાપૂનું ૬૫. દોલતપુર ૬૬. વડલી ૬૭. વાવડી ૬૮. કંઈણધિરઈ ૬૯. કતઈપુરિ				
૭૦. મગલીપુરિ	મફલીપુરિ ૧૦૭. શાંતિનાથ	મફલીપુરિ ૧૨૦. પાર્શ્વનાથ		
	શાંતિનાથની પોળ ૧૦૮. શાંતિનાથ ૧૦૯. કંબોઈ પાર્શ્વ ૧૧૦. વાસુપુજ્ય પાર્શ્વનાથ-ચંદ્રપ્રભુ (સાહારતનના પુત્રનું) ૧૧૧. શીતલનાથ (વર્ધમાનના ઘરે)	શાંતિનાથનો પાડો ૧૨૧. શાંતિનાથ ૧૨૨. કંબોઈ પાર્શ્વ ૧૨૩. પાર્શ્વનાથ (સંઘરાજનું) ૧૨૪. શાંતિનાથ (લિખમીદાસનું)	ધીયાપાડો ૬૩. શાંતિનાથ ૬૪. પાર્શ્વનાથ	ધીયાની પોળ ૬૧. શાંતિનાથ ૬૨. પાર્શ્વનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્લેષાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
નારાયણવાડો ૬૦. આદેશ્વર	નારણજીનો પાડો ૬૩. આદેશ્વર	નારણજીનો પાડો ૬૦. આદેશ્વર	નારણજીનો પાડો ૮૨. આદેશ્વર	નારણજીનો પાડો ૬૧. આદેશ્વર
ધીયાપાડો ૬૧. શાંતિનાથ ૬૨. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	ધીયાનો પાડો ૬૪. શાંતિનાથ ૬૫. પાર્શ્વનાથ	ધીયાનો પાડો ૬૧. શાંતિનાથ ૬૨. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	ધીયાનો પાડો ૮૩. શાંતિનાથ ૮૪. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ	ધીયાનો પાડો ૬૨. શાંતિનાથ ૬૩. કંબોઈ પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
		૧૨૫. પાર્શ્વનાથ (હેમ સહરીઆનું)		
	ગોદડનો પાડો ૧૧૨. આદેશ્વર (દોસી ગુણરાજનું) ૧૧૩. આદેશ્વર (વિસા નાથાનું)	ગોદડનો પાડો ૧૨૬. આદેશ્વર ૧૨૭. આદેશ્વર (વિસા થાવરનું) ૧૨૮. પાર્શ્વનાથ (દોસી હીરજીનું) ૧૨૯. આદેશ્વર (ઉદયકરજીનું)	ગોદડનો પાડો ૬૫. આદેશ્વર	ગોદડનો પાડો ૬૩. આદેશ્વર (વચ્ચે ચાંમુખી)
	નાથાસાહનો પાડો ૧૧૪. શાંતિનાથ ૧૧૫. ચંદ્રપ્રભુ (દોસી દમારામાનું) ૧૧૬. ચંદ્રપ્રભુ (સેઠ ભોજાનું)	નાથાસાહનો પાડો ૧૩૦. શાંતિનાથ ૧૩૧. ચંદ્રપ્રભુ (દોસી વછાનું) ૧૩૨. ચંદ્રપ્રભુ (સેઠ પચૂનું) ૧૩૩. નામ નથી (સૂરજી સેઠનું) ૧૩૪. નામ નથી (દોસી રામાનું) ૧૩૫. નામ નથી (દોસી રહીઆનું)		
	મહિતાનો પાડો ૧૧૭. પાર્શ્વનાથ (સાહા વછરાજનું) ૧૧૮. મહાવીરસ્વામી (મહિતા સારંગનું)	મહેતાનો પાડો ૧૩૬. મુનિસુવ્રત ૧૩૭. પાર્શ્વનાથ (સાહા વછાનું)	મહેતાનો પાડો ૬૬. મુનિસુવ્રત	મહતાની પોળ ૬૪. મુનિસુવ્રત
	બીજો પાડો ૧૧૯. મહાવીરસ્વામી ૧૨૦. પાર્શ્વનાથ ૧૨૧. મહાવીરસ્વામી (સાહા વિદ્યાધરનું)			

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન સ્થેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
ગોદડનો પાડો ૬૩. આદેશ્વર પુંડરિકસ્વામી નેમિનાથ ચૌમુખી	ગોદડશાનો પાડો ૬૬. આદેશ્વર	ગોદડનો પાડો ૬૩. આદેશ્વર ચંદ્રપ્રભુ નેમિનાથ ચૌમુખી	ગોદડનો પાડો ૮૫. આદેશ્વર ચંદ્રપ્રભુ નેમિનાથ ચૌમુખી	ગોદડનો પાડો ૬૪. આદેશ્વર ચંદ્રપ્રભુ નેમિનાથ
મારકંતિયાપાડો ૬૪. મુનિસુવ્રત ૬૫. ભીડભંજન પાર્શ્વ	મારકંતીઆ મેતાનો પાડો ૬૭. મુનિસુવ્રત ૬૮. પાર્શ્વનાથ	મારકંતીઆ મહેતાનો પાડો ૬૪. મુનિસુવ્રત ૬૫. ભીડભંજન પાર્શ્વ	મારકંતીઆ મહેતાનો પાડો ૮૬. મુનિસુવ્રત ૮૭. ભીડભંજન પાર્શ્વ ૮૮. આદિનાથ (મોહનલાલ હેમચંદનું) ૮૯. શાંતિનાથ (અનોપચંદરતનચંદનું) ૯૦. આદેશ્વર (લક્ષ્મીચંદ ખેમચંદનું)	મહેતાનો પાડો ૬૫. મુનિસુવ્રત ભીડભંજન પાર્શ્વનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	બીજોપાડો ૧૨૨. અજિતનાથ			
	સંઘવીઅરજનનો પાડો ૧૨૩. શાંતિનાથ			
	મહામર્દા પાડો ૧૨૪. મહાવીરસ્વામી			
	તંબોલીપાડો ૧૨૫. સુપાર્શ્વનાથ ૧૨૬. આદેશ્વર (ભણશાળી સોનાનું) ૧૨૭. શાંતિનાથ (થાવર પારેખનું) ૧૨૮. આદેશ્વર (મંડલિક પારેખનું) ૧૨૯. નામ નથી (પૂના પારેખનું)	તંબોલીવાડો ૧૩૮. સુપાર્શ્વનાથ ૧૩૯. આદેશ્વર (બુહરા રૂપાનું) ૧૪૦. નામ નથી ૧૪૧. નામ નથી (ધૂસીનું) ૧૪૨. ચંદ્રપ્રભુ (મેઘા પારેખનું) ૧૪૩. સંભવનાથ (સહા સીરાજનું)	તંબોલીવાડો ૬૭. સુપાર્શ્વનાથ	તંબોલીપાડો ૬૫. સુપાર્શ્વનાથ ૬૬. મહાવીરસ્વામી
	ત્રબેડાપાડો ૧૩૦. શાંતિનાથ(ખ)	ત્રબેડાવાડો ૧૪૪. શાંતિનાથ	ત્રબેડાવાડો ૬૮. શાંતિનાથ	તરભાણવાડો ૬૭. શાંતિનાથ
	વેઘનો પાડો ૧૩૧. ચંદ્રપ્રભુ	ભલાવેઘનો પાડો ૧૪૫. ચંદ્રપ્રભુ		
	પોસાળનો પાડો ૧૩૨. આદેશ્વર ૧૩૩. આદેશ્વર (સેઠ ઠાકરનું) ૧૩૪. નામ નથી (ભજબલ શ્રેણિનું) ૧૩૫. સુવિધિનાથ (જવહરી રૂપાનું)	વડીપોસાળનો પાડો ૧૪૬. વાડીપુરમંડન પાર્શ્વનાથ ૧૪૭. આદેશ્વર (સેઠ સોમાનું) ૧૪૮. શ્રેયાસનાથ (ભુજબલ સેઠનું) ૧૪૯. પાર્શ્વનાથ (સહસા પારેખનું) ૧૫૦. આદેશ્વર	વડીપોસાળનો પાડો ૬૯. વાડી પાર્શ્વનાથ (ચૌમુખી) ૭૦. આદેશ્વર (પંચ બંધવનું) ૭૧. નામ નથી (શેઠ ભુજબલનું) ૭૨. નારંગા પાર્શ્વનાથ	વડીપોસાળનો પાડો ૬૮. વાડી પાર્શ્વનાથ (ચૌમુખી) ૬૯. આદેશ્વર નારંગા પાર્શ્વનાથ
	ભરથ સાહાનો પાડો ૧૩૬. આદેશ્વર ૧૩૭. નામ નથી (થાવર સાહાનું)	સહાપાડો ૧૫૧. આદેશ્વર ૧૫૨. શાંતિનાથ (રાધસિંધનું)	સાહનો પાડો ૭૩. આદેશ્વર	સાહનો પાડો ૭૦. આદેશ્વર લધુસાવાડો ૭૧. શાંતિનાથ

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન ચેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
તંબોલીવાડો ૬૬. સુપાર્શ્વનાથ ૬૭. મહાવીરસ્વામી	તંબોળીવાડો ૬૯. સુપાર્શ્વનાથ ૭૦. મહાવીરસ્વામી	તંબોળીવાડો ૬૬. સુપાર્શ્વનાથ ૬૭. મહાવીરસ્વામી	તંબોળીવાડો ૯૧. સુપાર્શ્વનાથ ૯૨. મહાવીરસ્વામી ૯૩. શ્રેયાંસનાથ (ઘરદેરાસર)	તંબોળીવાડો ૬૬. સુપાર્શ્વનાથ ૬૭. મહાવીરસ્વામી
તરભોડાવાડો ૬૮. શાંતિનાથ	તરભોડાપાડો ૭૧. શાંતિનાથ	તરભોડાવાડો ૬૮. શાંતિનાથ	તરભોડાવાડો ૯૪. શાંતિનાથ	તરભોડાપાડો ૬૮. શાંતિનાથ
ઝવેરીવાડો ૬૯. નારંગા પાર્શ્વનાથ વાસુપૂજ્યસ્વામી આદેશ્વર શાંતિનાથ ૭૦. વાડી પાર્શ્વનાથ	ઝવેરીવાડો ૭૨. નારંગા પાર્શ્વનાથ ૭૩. આદેશ્વર ૭૪. વાડી પાર્શ્વનાથ	વડીપોસાળનો પાડો (ઝવેરીવાડો) ૬૯. નારંગા પાર્શ્વનાથ વાસુપૂજ્યસ્વામી આદેશ્વર પાર્શ્વનાથ ૭૦. વાડી પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર	વડીપોસાળનો પાડો (ઝવેરીવાડો) ૯૫. નારંગા પાર્શ્વનાથ વાસુપૂજ્યસ્વામી આદેશ્વર પાર્શ્વનાથ ૯૬. વાડી પાર્શ્વનાથ આદેશ્વર	ઝવેરીવાડો ૬૯. નારંગા પાર્શ્વનાથ વાસુપૂજ્યસ્વામી આદેશ્વર શામળાપાર્શ્વનાથ ૭૦. વાડી પાર્શ્વનાથ (ચૌમુખી) આદેશ્વર(ચૌમુખી)
શાવાડો ૭૧. આદેશ્વર શાંતિનાથ		સાનો પાડો ૭૧. આદેશ્વર શાંતિનાથ	શાહનો પાડો ૯૭. આદેશ્વર શાંતિનાથ	શાહપાડો ૭૧. આદેશ્વર શાંતિનાથ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	૧૩૮. નામ નથી (સાહ્ય સિંઘરાજનું)			
	ઢાલ ઊતારનો પાડો ૧૩૯. સુમતિનાથ (સેઠ ટોકરનું)			
	ભઈસાતવાડો ૧૪૦. શાંતિનાથ	ભઈસાતવાડો ૧૫૩. શાંતિનાથ	ભસાતવાડો ૭૪. શાંતિનાથ	ભેસાતવાડો ૭૨. શાંતિનાથ (પાસે ગૌતમસ્વામી)
	હબદપુર ૧૪૧. નેમિનાથ	હિબદપુર ૧૫૪. નામ નથી		
	મોઢ મોઢ પાડો ૧૪૨. નામ નથી માણેકચોક	મોઢરનો પાડો ૧૫૫. નામ નથી		
	માલીપાડો ૧૪૩. નામ નથી (સેઠ મહિપાનું) માંડણપાડો ૧૪૪. મહાવીરસ્વામી સેઠ મલ્હારનો પાડો ૧૪૫. શાંતિનાથ ૧૪૬. મલ્લિનાથ ભાણા પારેષનો પાડો ૧૪૭. પાર્શ્વનાથ વિસાભોજાલખીનો પાડો ૧૪૮. નામ નથી બલીઈ પાડો ૧૪૯. નામ નથી સાણીસર ૧૫૦. મુનિસુવ્રત	માલીવાડો ૧૫૬. જીરાવલા પાર્શ્વનાથ માંડણમહિતાનો પાડો ૧૫૭. સંભવનાથ ૧૫૮. પાર્શ્વનાથ (ધનરાજનું) ૧૫૯. શાંતિનાથ (સેઠ કમલસીનું) ભાણાનો પાડો ૧૬૦. પાર્શ્વનાથ સાણીસર ૧૬૧. આદેશર		

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
ભેંસાતવાડો ૭૨. શાંતિનાથ ચંદ્રપ્રભુ		ભેંસાતવાડો ૭૨. શાંતિનાથ ગૌતમસ્વામી-ચંદ્રપ્રભુ	ભેંસાતવાડો ૮૮. શાંતિનાથ ગૌતમસ્વામી-ચંદ્રપ્રભુ	ભેંસાતવાડો ૭૨. શાંતિનાથ ચંદ્રપ્રભુ

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
	વલીયારવાડો ૧૫૧. શાંતિનાથ		વલીયારવાડો ૭૫. શાંતિનાથ	
	સોનારવાડો ૧૫૨. શાંતિનાથ મહાવીરસ્વામી	સોનારવાડો ૧૬૨. શાંતિનાથ ૧૬૩. મહાવીરસ્વામી	સોનારવાડો ૭૬. મહાવીરસ્વામી	સોનારવાડો ૭૩. મહાવીરસ્વામી ૭૪. શાંતિનાથ
	ભંડારીપાડો ૧૫૩. પાર્શ્વનાથ ૧૫૪. શાંતિનાથ (સાહા સદવચ્છનું) ૧૫૫. નામ નથી (દોસી કમણનું) ૧૫૬. વાસુપૂજ્ય (દોસી દેવાનું) ૧૫૭. શીતલનાથ (દોસી વીસનું) ૧૫૮. શીતલનાથ (સેઠ કરમસીનું) ૧૫૯. આદેશ્વર (સાહા મનજીનું)	ભંડારીપાડો ૧૬૪. પાર્શ્વનાથ		
	લટકણ શાહનો પાડો ૧૬૦. શાંતિનાથ	લટકણનો પાડો ૧૬૫. શાંતિનાથ		
		લટકણ પાડો ૧૬૬. અજિતનાથ (દોસી ગપૂનું) ૧૬૭. ચંદ્રપ્રભુ (સહા વાછાનું) ૧૬૮. સંભવનાથ (લાલજીનું) ૧૬૯. શાંતિનાથ ૧૭૦. શાંતિનાથ (વીરજીનું)		
	આન્નાવાડો ૧૬૧. પાર્શ્વનાથ ૧૬૨. શાંતિનાથ (હદૂ પારેપનું) ૧૬૩. પાર્શ્વનાથ મહિતાહાદાકૂઅરજીનું	આન્નાવાડો ૧૭૧. નેમિનાથ		

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
સુવર્ણકારનો પાડો ૭૩. મહાવીરસ્વામી ૭૪. શાંતિનાથ	સોનીવાડો ૭૫. મહાવીરસ્વામી ૭૬. શાંતિનાથ	સોનીવાડો ૭૩. મહાવીરસ્વામી ૭૪. શાંતિનાથ	સોનીવાડો ૮૮. મહાવીરસ્વામી ૧૦૦. શાંતિનાથ	સોનીવાડો (ગિંચીપોળ) ૭૩. મહાવીરસ્વામી ૭૪. શાંતિનાથ
	લટકણ શાહનો પાડો ૧૬૦. શાંતિનાથ	લટકણનો પાડો ૧૬૫. શાંતિનાથ		

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૮)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
		જગૂપારેશનો પાડો ૧૭૨. નેમિનાથ ૧૭૩. શાંતિનાથ (જયવંત સેઠનું)	પારેષ જગુનો પાડો ૭૭. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	ટાંકલવાડો ૭૫. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ મહેતાની પોળ ૭૬. શાંતિનાથ
		ઓશવાલનો મહોલ્લો ૧૭૪. શાંતિનાથ ૧૭૫. ચંદ્રપ્રભુ (ભીલડીજેવા) ૧૭૬. સાવકુ પાર્શ્વનાથ		
		માંકા મહિતાનો પાડો ૧૭૭. શાંતિનાથ	માંકા મહેતાનો પાડો ૭૮. શાંતિનાથ	
		કુંભારીયાપાડો ૧૭૮. શાંતિનાથ (સોની અમીચંદનું) ૧૭૯. નામ નથી (વઘૂ ઝવેરીનું)	કુંભારીયાપાડો ૭૯. આદેશ્વર	કુંભારિયાપાડો ૭૭. આદેશ્વર
		ખેજડાનો પાડો ૧૮૦. નામ નથી (સારંગનું)	ખેજડાપાડો ૮૦. શાંતિનાથ	
		ગદાવદાનો પાડો ૧૮૧. શાંતિનાથ ૧૮૨. શાંતિનાથ (ગલા જિણદત્તનું) ૧૮૩. નામ નથી (ધૂપા ધલાનું)		
		સમુદ્રકડિઆ ૧૮૪. શાંતિનાથ		
		નાકર મોદીનો પાડો ૧૮૫. પાર્શ્વનાથ ૧૮૬. વાસુપૂજ્ય (નાનજી પારેશનું) ૧૮૭. શાંતિનાથ (ધર્મસીનું)		

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
ડંકમહેતાનો પાડો ૭૫. શાંતિનાથ ૭૬. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	ડંકમેતાનો પાડો ૭૭. શાંતિનાથ ૭૮. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	ડંકમહેતાનો પાડો ૭૫. શાંતિનાથ ૭૬. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ	ડંખ મહેતાનો પાડો ૧૦૧. શાંતિનાથ ૧૦૨. ટાંકલા પાર્શ્વ.	ડંક મહેતાનો પાડો ૭૫. શાંતિનાથ ૭૬. ટાંકલા પાર્શ્વનાથ
કુંભારવાડો ૭૭. આદેશ્વર ૭૮. ભટેવા પાર્શ્વનાથ	કુંભારીઆપાડો ૭૯. આદેશ્વર ૮૦. શીતલનાથ (ધરદેરાસર)	કુંભારીયાપાડો ૭૭. આદેશ્વર ૭૮. ભટેવા પાર્શ્વનાથ	કુંભારિયાપાડો ૧૦૩. આદેશ્વર ૧૦૪. સુપાર્શ્વનાથ	કુંભારીયાપાડો ૭૭. આદેશ્વર ૭૮. સુપાર્શ્વનાથ (અધોવાયાનું)
ખેજડાનો પાડો ૭૯. આદેશ્વર	ખેજડાનો પાડો ૮૧. આદેશ્વર	ખેજડાનો પાડો ૭૯. આદેશ્વર	ખીજડાનો પાડો ૧૦૫. આદેશ્વર	ખીજડાનો પાડો ૭૯. આદેશ્વર
કપૂરમહેતાનો પાડો ૮૦. આદેશ્વર	કપૂરમેતાનો પાડો ૮૨. આદેશ્વર	કપૂરમહેતાનો પાડો ૮૦. આદેશ્વર	કપૂરમહેતાનો પાડો ૧૦૬. આદેશ્વર	કપૂરમહેતાનો પાડો ૮૦. આદેશ્વર

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
		૧૮૮. પાર્શ્વનાથ (સાંડા પારેખનું)		
		લીંબડીપાડો ૧૮૯. સપ્તફણા પાઠ (સારંગ દોસીનું) ૧૯૦. શાંતિનાથ (રાયચંદ દોસીનું) ૧૯૧. શાંતિનાથ	લીંબડીપાડો ૮૧. શાંતિનાથ	લીંબડીની પોળ ૭૮. શાંતિનાથ
		કુંપા દોસીનો પાડો ૧૯૨. આદેશ્વર ૧૯૩. પાર્શ્વનાથ (દોસી ગણીઆનું)	દોસી કુંપાનો પાડો ૮૨. આદેશ્વર	
		વિસાવાડો ૧૯૪. પાર્શ્વનાથ (પુંજા સેઠનું) ૧૯૫. ધર્મનાથ (સોની અમરદત્તનું) ૧૯૬. પાર્શ્વનાથ (વિસા વિમુનું) ૧૯૭. અજિતનાથ (અમરપાલનું) ૧૯૮. શાંતિનાથ		
		દોસીવાડો ૧૯૯. શાંતિનાથ (હટ્ટનું)	દોસીવાડો ૮૩. આદેશ્વર	
			૩ નારનો પાડો ૮૪. શાંતિનાથ	વપારનો પાડો ૭૯. શાંતિનાથ
			ક્રિયા વોહરાનો પાડો ૮૫. શીતલનાથ ૮૬. આદેશ્વર મુનિસુવ્રત	
			પંચહટી ૮૭. આદેશ્વર	પંચોતરી પોળ ૮૦. આદેશ્વર
			આંબાદોસીનો પાડો ૮૮. મુનિસુવ્રત	

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
લીંબડીપાડો ૮૧. શાંતિનાથ	લીંબડીનો પાડો ૮૩. શાંતિનાથ	લીંબડીનો પાડો ૮૧. શાંતિનાથ	લીંબડીનો પાડો ૧૦૭. શાંતિનાથ ૧૦૮. વાસુપૂજ્ય (સરૂપચંદ ઉત્તમચંદનું)	લીંબડીનો પાડો ૮૧. શાંતિનાથ
વખારનો પાડો ૮૨. શાંતિનાથ ચંદ્રપ્રભુ	વખારનો પાડો ૮૪. શાંતિનાથ	વખારનો પાડો ૮૨. શાંતિનાથ ચંદ્રપ્રભુ	વખારનો પાડો ૧૦૯. શાંતિનાથ ચંદ્રપ્રભુ	વખારનો પાડો ૮૨. શાંતિનાથ
પંચોટીપાડો ૮૩. આદેશ્વર	પંચોટીપાડો ૮૫. આદેશ્વર	પંચોટીનો પાડો ૮૩. આદેશ્વર	પંચોટીપાડો ૧૧૦. આદેશ્વર	પંચોટીપાડો ૮૩. આદેશ્વર

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
			વસાવાડો ૮૯. શાંતિનાથ	વસાવાડો ૮૧. શાંતિનાથ
				અષઠીગણીયાની પોળ ૮૨. આદેશ્વર
			ખજૂરીનો પાડો ૯૦. મનમોહન પાર્શ્વનાથ	ખજૂરીનો પાડો ૮૩. મોહન પાર્શ્વનાથ
			પારેષ પદમ્ભાની પોળ ૯૧. નામ નથી	
			ચાચરીયા ૯૨. પાર્શ્વનાથ	ચાચરીયાવાડો ૮૪. વિચિત્રાલ પાઠ ૮૫. શાંતિનાથ
			વાયુદેવનો પાડો ૯૩. ધર્મનાથ	
			ન્યાયસેઠનો પાડો, ૯૪. સુમતિનાથ	
			પખાલી ૯૫. શાંતિનાથ	
			સુગાલકોટડી ૯૬. સ્થંભન પાર્શ્વનાથ	સુગાલકોટડી ૮૬. સ્થંભન પાર્શ્વનાથ
				પડીગુંદીની પોળ ૮૭. શીતલનાથ
				અંબાદિની પોળ ૮૮. શાંતિનાથ
				મહાલક્ષ્મીની પોળ ૮૯. મુનિસુવ્રત
				વાગોળની પોળ ૯૦. આદેશ્વર

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
વસાવાડો ૮૪. શાંતિનાથ આદેશ્વર	વસાવાડો ૮૬. શાંતિનાથ	વસાવાડો ૮૪. શાંતિનાથ આદેશ્વર	વસાવાડો ૧૧૧. શાંતિનાથ આદેશ્વર ૧૧૨. પાર્શ્વનાથ (વિઠ્ઠલદાસ કાળીદાસ)	વસાવાડો ૮૪. શાંતિનાથ આદેશ્વર ૮૫. શાંતિનાથ (નરેન્દ્રભાઈ શાલનું)
ખજૂરીનો પાડો ૮૫. મોહન પાર્શ્વનાથ	ખજૂરીનો પાડો ૮૭. મનમોહન પાર્શ્વ	ખજૂરીનો પાડો ૮૫. મનમોહન પાર્શ્વ	ખજૂરીનો પાડો ૧૧૩. મનમોહન પાર્શ્વ	ખજૂરીનો પાડો ૮૬. મનમોહન પાર્શ્વ
કોટાપુરવાસીધર્મશાળા ૮૬. સ્થંભનપાર્શ્વનાથ	કમજાજીની ધર્મશાળા ૮૮. સ્થંભનપાર્શ્વનાથ	કોટાવાળાની ધર્મશાળા ૮૬. સ્થંભનપાર્શ્વનાથ	કોટાવાળાની ધર્મશાળા ૧૧૪. સ્થંભનપાર્શ્વ	કોટાવાળાની ધર્મશાળા ૮૭. સ્થંભનપાર્શ્વનાથ
પડીગુંદીનો પાડો ૮૭. શીતલનાથ	પડીગુંદીનો પાડો ૮૯. શીતલનાથ	પડીગુંદીનો પાડો ૮૭. શીતલનાથ	પડીગુંદીનો પાડો ૧૧૫. શીતલનાથ	પડીગુંદીનો પાડો ૮૮. શીતલનાથ
મહાલક્ષ્મીનો પાડો ૮૮. મુનિસુવ્રત ૮૯. શાંતિનાથ (કોટાવાલાનું) ૯૦. પાર્શ્વનાથ	મહાલક્ષ્મીનો પાડો ૯૦. મુનિસુવ્રત	મહાલક્ષ્મીનો પાડો ૮૮. મુનિસુવ્રત સુમતિનાથ	મહાલક્ષ્મીનો પાડો ૧૧૬. મુનિસુવ્રત મહાવીરસ્વામી આદેશ્વર ૧૧૭. મનમોહન પાઠ (કોટાવાલાનું)	મહાલક્ષ્મીનાતનો પાડો ૮૯. મુનિસુવ્રત મહાવીરસ્વામી આદેશ્વર
વાગોળનો પાડો ૯૧. આદેશ્વર	વાગોળનો પાડો ૯૧. આદેશ્વર	વાગોળનો પાડો ૮૯. આદેશ્વર	વાગોળનો પાડો ૧૧૮. આદેશ્વર	વાગોળનો પાડો ૯૦. આદેશ્વર

સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૫૭૬)	સંઘરાજ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૧૩)	લલિતપ્રભસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૬૪૮)	પંડિત હર્ષવિજય કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૨૯)	લાધાશાહ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૭૭૭)
				કાંનરેવાની પોળ ૯૧. મુનિસુવ્રત
				ભલીલાલબાઈની પોળ ૯૨. ધર્મનાથ
			અજુવસીનો પાડો ૯૭. વિમલનાથ	અજુવસાની પોળ ૯૩. શાંતિનાથ
કુલ જિનાલયો : ૭૦	કુલ જિનાલયો : ૧૬૩	કુલ જિનાલયો : ૧૮૯	કુલ જિનાલયો : ૮૭	કુલ જિનાલયો : ૯૩

પં. હીરાલાલ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી (સં. ૧૯૫૯)	જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (સં. ૧૯૬૩)	સં. ૧૯૬૭ સં. ૧૯૮૨ને આધારે યાદી	સં. ૨૦૦૮ સં. ૨૦૧૦ને આધારે યાદી	વર્તમાન સમયનાં જિનાલયોની સૂચિ (સં. ૨૦૫૫)
અદુવસીનો પાડો ૯૨. શાંતિનાથ		અદુવસાનો પાડો ૯૦. શાંતિનાથ	અદુવસીનો પાડો ૧૧૯. શાંતિનાથ ૧૨૦. ધર્મનાથ (પૂનમચંદ ન્યાલચંદનું) ૧૨૧. સુવિધિનાથ (પાલેજવાળાનું)	શાંતિનાથની પોળ (અજુવસીનો પાડો) ૯૧. શાંતિનાથ શામળાપાર્શ્વનાથ
			ફાટીપાલ દરવાજા બહાર ૧૨૨. આદેશ્વર	ફાટીપાલ દરવાજા બહાર જૈન બોર્ડિંગ ૯૨. આદેશ્વર કરંડિયાવીર કેમ્પસ ૯૩. કરંડિયા પાર્શ્વનાથ
				આશિષ સોસાયટી ૯૪. સહસ્રકણા ચિંતામણિપાર્શ્વનાથ
				ભદ્રંકરનગર સોસાયટી ૯૫. સુવિધિનાથ
				ભારતી સોસાયટી ૯૬. શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ
				કુમારપાળ સોસાયટી ૯૭. આદેશ્વર
કુલ જિનાલયો : ૯૨	કુલ જિનાલયો : ૯૧	કુલ જિનાલયો : ૯૦	સં. ૨૦૦૮માં કુલ જિનાલયો : ૯૧ સં. ૨૦૧૦માં કુલ જિનાલયો : ૧૦૬	કુલ જિનાલયો : ૯૭

સંદર્ભ ગ્રંથ સૂચિ

સંદર્ભ ગ્રંથ સૂચિ

ગ્રંથનું નામ	લેખકનું નામ
૧. પાટણ ચૈત્ય-પરિપાટી (૧૯૮૨)	સંપા. કલ્યાણવિજયજી
૨. પાટણનાં સ્થળનામો	કનૈયાલાલ ભાઈશંકર દવે
૩. પાટણ તીર્થ દર્શન તથા ઉત્તર ગુજરાતનાં તીર્થોનો ઇતિહાસ	સંપા. ફૂલચંદ હરિચંદ દોશી (મહુવાકર)
૪. જૈન શ્વેતાંબર ડિરેક્ટરી (૧૯૬૩)	
૫. જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહ (ભાગ-૧)(ખંડ-૧) (૨૦૧૦)	શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી (પ્રકાશક)
૬. શ્રી પાટણનાં જિનમંદિરોની મંદિરાવલી (૧૯૬૭)	
૭. શ્રી અણિહલપુર પાટણ જૈન મંદિરાવલી (૨૦૦૮)	શેઠ ધરમચંદ અભેચંદ જૈન સંઘની પેઢી
૮. શ્રી અણિહલપુર પાટણ જૈન મંદિરાવલી તથા પાટણ અને પંચાસરાજનો ઇતિહાસ (૨૦૧૮)	શેઠ ધરમચંદ અભેચંદ જૈન સંઘની પેઢી
૯. જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ (ભાગ-૧)	ત્રિપુટી મહારાજ
૧૦. જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ (ભાગ-૨)	ત્રિપુટી મહારાજ
૧૧. જૈન પરંપરાનો ઇતિહાસ (ભાગ-૩)	ત્રિપુટી મહારાજ
૧૨. જૈન ગૂર્જર કવિઓ ભાગ-૧ થી ૧૦	સંવર્ધિત આવૃત્તિ - જયંત કોઠારી
૧૩. જૈન સાહિત્યનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ (૧૯૮૯)	મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈ
૧૪. પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહ (ભાગ-૨) (૧૯૭૮)	સંપા. જિનવિજય
૧૫. શ્રી ૧૦૮ પાર્શ્વનાથ દર્શન (ભાગ-૧) (૨૦૪૩)	સંપા. મુનિ શ્રી જગવલ્લભ વિજયજી
૧૬. પાટણનો ભોમિયો	
૧૭. પાટણ જૈન મંડળ-૨૪ત મહોત્સવ અંક	

૧૮. અણહિલપુર પાટણનો આથમતો સૂર્ય
૧૯. શ્રી પાટણ જૈન મંડળ સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ
અંક (૨૦૨૦)
૨૦. સંબોધિ (વો. ૪) (૧૯૭૫-૭૬)માંથી
સિદ્ધિસૂરિ કૃત પાટણ ચૈત્યપરિપાટી સંપા. ભોગીલાલ સાંડેસરા
૨૧. જૈન સત્ય પ્રકાશ (વર્ષ-૮) (અંક-૧૦)માંથી
ઉપા. શ્રી જ્ઞાનસાગરગણિકૃત તીર્થમાલા સ્તવન સંપા. મુનિમહારાજશ્રી જયંતવિજયજી
૨૨. શ્રી આત્માનંદ પ્રકાશ (પુ. ૩૬) (અંક-૧૦)માંથી
શ્રી પાટણ જૈન જ્ઞાનમંદિરનો ઉદ્ઘાટન મહોત્સવ
અને શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય સારસ્વત મહોત્સવ માટે
સાહિત્ય પરિષદ
૨૩. સ્વાધ્યાય-ત્રૈમાસિક (પુ. ૨૩) (અંક-૧)માંથી
પાટણમાં વાડી પાર્શ્વનાથના મંદિરનો શિલાલેખ
તથા ખરતરગચ્છની પટ્ટાવલિ સંપા. ભોગીલાલ સાંડેસરા
૨૪. ફાર્બસ-ત્રૈમાસિક (૧૯૪૮)માંથી
દેવહર્ષકૃત પાટણની ગઝલ
૨૫. સંબોધિ (વો. ૨૧) (૧૯૮૮-૮૯)માંથી
પાટણની બે અગ્રગટ ચૈત્યપરિપાટીઓ સંપા. રસીલા કડીઆ, શીતલ શાહ

ગુજરાતનાં જિનાલયોના ઇતિહાસની યોજના અંગે

સૂચિત યોજનાના ઉપક્રમે ગુજરાતનાં તમામ જિનાલયોની વિગતવાર માહિતી એકઠી કરવામાં આવી રહી છે. ગુજરાતમાં જે પ્રાચીન જૈન તીર્થો છે તેનો વિગતવાર ઇતિહાસ તૈયાર કરવામાં આવનાર છે. યોજના ઉપક્રમે નીચે મુજબના ગ્રંથો તૈયાર કરવાનું આયોજન છે.

ગ્રંથ નં. ૧ - ખંભાતનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૨ - પાટણનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૩ - સુરત શહેર અને જિલ્લાનાં તથા વલસાડ, નવસારી જિલ્લાનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૪ - અમદાવાદ, ખેડા, વડોદરા, ભરૂચ જિલ્લાનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૫ - મહેસાણા તથા પાટણ જિલ્લાનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૬ - સાબરકાંઠા, બનાસકાંઠા અને કચ્છ જિલ્લાનાં જિનાલયો

ગ્રંથ નં. ૭ - ભાવનગર, જૂનાગઢ, જામનગર, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાનાં જિનાલયો

જૈન તીર્થ સર્વસંગ્રહમાં ગુજરાતનાં આશરે ૮૪ તીર્થોનો ઉલ્લેખ થયેલો છે. તે તીર્થો ઉપરાંત અન્ય કેટલાંક તીર્થો ઉમેરાશે અને માહિતીને ચાર ગ્રંથોમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવશે.

ગ્રંથ નં. ૮

૧. પાનસર	૨. શેરીસા	૩. વામજ	૪. મહેસાણા
૫. ગાંભૂ	૬. કંબોઈ	૭. મોઢેરા	૮. સંડેર
૯. ચાણસ્મા	૧૦. સિદ્ધપુર	૧૧. ઊઝા	૧૨. વડનગર
૧૩. તારંગા	૧૪. ચારૂપ	૧૫. મેત્રાણા	૧૬. વિજાપુર
૧૭. હારીજ	૧૮. રાંતેજ	૧૯. પાલનપુર	૨૦. સરોત્રા
૨૧. દાંતીવાડા	૨૨. ભીલડિયા	૨૩. રામસેન	૨૪. મહુડી

ગ્રંથ નં. ૯

૧. માતર	૨. ખંભાત	૩. વડોદરા	૪. અકોટા
૫. પાવાગઢ	૬. ચાંપાનેર	૭. ડભોઈ	૮. કાવી
૯. ગંધાર	૧૦. ભરૂચ	૧૧. ઝઘડિયા	૧૨. સુરત
૧૩. નરોડા	૧૪. દાવડ	૧૫. ઈડર	૧૬. ખેડબ્રહ્મા
૧૭. વડાલી	૧૮. મોટા પોશીના	૧૯. નાના પોશીના	૨૦. કુંભારિયાજી

ગ્રંથ નં. ૧૦

૧. થરાદ	૨. વાવ	૩. ભોરોલ	૪. શંખેશ્વર
૫. મુજપુર	૬. પંચાસર	૭. શંખલપુર	૮. ઉપરિયાળા
૯. ઝીંઝુવાડા	૧૦. વડગામ	૧૧. જમણપુર	૧૨. ભદ્રેશ્વર
૧૩. સુથરી	૧૪. જખૌ	૧૫. નળિયા	૧૬. તેરા
૧૭. કોઠારા	૧૮. કટારિયા	૧૯. ગેડી-કંથકોટ-સીકરા	

ગ્રંથ નં. ૧૧

૧. ધોળકા	૨. ધંધુકા	૩. વઢવાણ	૪. જામનગર
૫. શત્રુંજય	૬. તળાજા	૭. મહુવા	૮. ધોધા
૯. પીરમખેટ	૧૦. વલભીપુર	૧૧. ગિરનાર	૧૨. જૂનાગઢ
૧૩. દ્વારકા	૧૪. ઢાંક	૧૫. વંથલી	૧૬. પ્રભાસપાટણ
૧૭. ઊના	૧૮. દીવ	૧૯. દેલવાડા	૨૦. અજારા

સમગ્ર યોજના એપ્રિલ, ૨૦૦૩ સુધીમાં પૂરી કરવાનું આયોજન છે. જો કે તે સમયપત્રકમાં ફેરફાર થવાનો સભવ છે.

ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથ વિશેના અભિપ્રાયો

આચાર્યશ્રી જમ્બૂવિજયજી મહારાજ :—

“ખંભાતનાં જિનાલયોનું પુસ્તક જોઈ બહુ આનંદ થયો. જોતાંવેંત લાગ્યું કે આવાં પુસ્તકો વિવિધ સ્થાનો તથા તીર્થો વિશે બહાર પડવાં જોઈએ.”

આચાર્યશ્રી વિજયજયધોષસૂરીશ્વરજી મહારાજ :—

“ગ્રંથમાં પ્રાચીન / અર્વાચીન માહિતીઓનું વિશ્લેષણ સરસ થયું છે. આ રીતે તુલનાત્મક પદ્ધતિથી પાટણ / સુરત વગેરે મોટાં શહેરોના સ્વતંત્ર ગ્રંથો બહાર પાડવાના જ હશે જે અત્યંત જરૂરી છે.

ગ્રંથ માટે કરેલી તમારી મહેનતને ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ.”

આચાર્યશ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરીશ્વરજી મહારાજ :—

“..... ‘ખંભાતનાં જિનાલયો’ ગ્રંથ મળ્યો છે. ખૂબ જ યશસ્વી કામ થયું છે. ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ તો કોઈ ઉપમા નથી. ધન્યવાદ !”

આચાર્યશ્રી શીલચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ :—

“ખંભાતનાં જિનાલયો ગ્રંથ મળ્યો. ખૂબ સરસ મુદ્રણ, આકર્ષક લે આઉટ, તથા સમૃદ્ધ લખાણ એમ બધાં પાસાંથી ગ્રંથ ઉત્તમ બન્યો છે. ચિત્રો સારાં મુકાયાં તથા છપાયાં છે. ફોટોગ્રાફીના એંગલ ખૂબ સારા લેવાયા છે.”

શ્રી એચ. સી. ભાયાણી :—

“ખંભાતનાં જિનાલયો એ પુસ્તકમાં લેખકે જૈન પરંપરાની અને ઇતિહાસની દૃષ્ટિએ ઘણી ઉપયોગી સામગ્રી પ્રસ્તુત કરી છે. લેખકને પૂરા પરિશ્રમથી આ સંશોધન-ગ્રંથ તૈયાર કરવા માટે અને શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીને આ પ્રકાશનમાં પુસ્તકનિર્માણની ઊંચી કક્ષા જાળવવા માટે ધન્યવાદ.”

